ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE
FAKULTA PROVOZNĚ EKONOMICKÁ

D I S E R T A Č N Í P R Á C E

REGIONÁLNÍ A SOCIÁLNÍ ROZVOJ
KATEDRA HUMANITNÍCH VĚD

SOCIÁLNÍ A KULTURNÍ KAPITÁL LOKÁLNÍCH AKTÉRŮ V ROZVOJI VENKOVA

ŠKOLITEL: DOC. MGR. HELENA HUDEČKOVÁ, CSC.
ASPIRANT: ING. LUCIE KOCMÁNKOVÁ MENŠÍKOVÁ©
2011

COPYRIGHT © LUCIE KOCMÁNKOVÁ MENŠÍKOVÁ 2011

OBSAH

ÚVOD ... **3**

CÍLE PRÁCE A NÁSTIN POSTUPU JEJICH DOSAŽENÍ ... **6**

STRUKTURA PRÁCE ... **10**

1. KAPITOLA
ROZVOJ REGIONŮ A VENKOVA – REFERENČNÍ RÁMEC A TEORETICKÁ VÝCHODISKA ... **13**

1. 1 KONCEPTY MĚSTA A VENKOVA – VZTAH PODRUČÍ ČI PARTNERSTVÍ? ... 18

1. 2 ODLIŠNÁ OPTIKA EKONOMIE A SOCIOLOGIE V KONCEPTECH ROZVOJE; EXOGENNÍ A ENDOGENNÍ PERSPEKTIVA ... 20

1. 2. 1 EKONOMICKÉ PŘÍSTUPY ZDŮRAZŇUJÍCÍ EXOGENNÍ ROZVOJ ... 24

1. 2. 2 MARXISTICKÉ PŘÍSTUPY BEZ PŘEVAHY TYPU ROZVOJE ... 25

1. 2. 3 EKONOMICKÉ PŘÍSTUPY ZDŮRAZŇUJÍCÍ ENDOGENNÍ ROZVOJ ... 26

1. 2. 4 SOCIOLOGICKÉ PŘÍSTUPY ZDŮRAZŇUJÍCÍ ENDOGENNÍ ROZVOJ ... 27

1. 3 INTEGROVANÝ ENDOGENNÍ REGIONÁLNÍ ROZVOJ ... 29

2. KAPITOLA
NEHMOTNÉ BOHATSTVÍ VE VLASTNICTVÍ AKTÉRŮ ... **31**

2. 1 AKTÉŘI A JEJICH KAPITÁL ... 31

2. 1. 1 RŮZNÉ PODOBY KAPITÁLU VLASTNĚNÉHO AKTÉRY ... 35

2. 2 KULTURNÍ KAPITÁL ... 38

2. 3 SOCIÁLNÍ KAPITÁL ... 40

2. 4 SOCIÁLNÍ SÍTĚ – TEORIE A VÝZKUMNÁ PRAXE ... 45

2. 5 AKTÉŘI, SOCIÁLNÍ JEDNÁNÍ A SOCIÁLNÍ KONSTRUKTIVISMUS ... 49

3. KAPITOLA
MOŽNOSTI MĚŘENÍ NEHMOTNÉHO BOHATSTVÍ VE VLASTNICTVÍ AKTÉRŮ ... **52**

3. 1 ZJIŠŤOVÁNÍ INDIKÁTORŮ SOCIÁLNÍHO A KULTURNÍHO KAPITÁLU ... 56

3. 1. 1 PŘÍKLADY UKAZATELŮ SOCIÁLNÍHO KAPITÁLU ... 58

3. 1. 2 PŘÍKLADY UKAZATELŮ KULTURNÍHO KAPITÁLU ... 61

SOUHRN TEORETICKÝCH VÝCHODISEK PRÁCE ... **65**

4. KAPITOLA
METODICKÝ APARÁT EMPIRICKÉ ČÁSTI PRÁCE 68

4. 1 DŮVODY POUŽITÍ ZVOLENÉHO METODICKÉHO POSTUPU 68
4. 2 Q METODA 71
4. 2. 1 VZNIK A CHARAKTER Q METODY 71
4. 2. 2 KOMUNIKAČNÍ KONKURZ A SOCIÁLNÍ DISKURZY JAKO SOUČÁST Q METODY 72
4. 2. 3 TERÉNNÍ ŠETŘENÍ A ANALÝZA DAT V RÁMCI Q METODY 74
4. 3 DOTAZOVÁNÍ 77
4. 3. 1 ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKA TECHNIKY DOTAZOVÁNÍ 77
4. 3. 2 TERÉNNÍ ŠETŘENÍ A ANALÝZA DAT V RÁMCI DOTAZOVÁNÍ 77
4. 4 PŘÍPRAVA A REALIZACE VLASTNÍHO TERÉNNÍHO ŠETŘENÍ SOCIÁLNÍHO A KULTURNÍHO KAPITÁLU JAKO NEHMOTNÉHO BOHATSTVÍ VE VLASTNICTVÍ LOKÁLNÍCH AKTÉRŮ 78
4. 4. 1 SESTAVENÍ Q VÝBĚRU 78
4. 4. 2 SESTAVENÍ P VÝBĚRU 81
4. 4. 3 SEMISTANDARDIZOVANÝ ROZHOVOR 83

5. KAPITOLA
EMPIRICKÁ STUDIE O NEHMOTNÉM BOHATSTVÍ LOKÁLNÍCH AKTÉRŮ 84

5. 1 POPIS ZKOUMANÉ LOKALITY 84
5. 2 ZKOUMÁNÍ SOCIÁLNÍHO A KULTURNÍHO KAPITÁLU POMOCÍ Q METODY 89
5. 2. 1 ANALÝZA DAT 89
5. 2. 2 INTERPRETACE DAT 105
5. 3 ROZHOVORY O NEHMOTNÉM BOHATSTVÍ LOKÁLNÍCH AKTÉRŮ 114
5. 3. 1 ANALÝZA A INTERPRETACE DAT 114

ZÁVĚRY PRÁCE 119

LITERATURA 123

SEZNAM TABULEK 128
SEZNAM SCHÉMAT 130
SEZNAM GRAFŮ 131

PŘÍLOHY

SEZNAM PŘÍLOH II

Úvod

Předkládaný text disertační práce obsahuje teoretická východiska a empirickou studii, zabývající se zkoumáním vlivu a působení sociálního a kulturního kapitálu (jako nehmotného bohatství) lokálních aktérů na rozvoj dané lokality a místní komunity. Text zahrnuje jednak konceptualizaci, která umožňuje jak vhodné vymezení rámce zvolené zkoumané problematiky podle teoretických konceptů a pojednání, tak je následně dobrou přípravou pro vypracování vlastní, empirické části disertační práce. Hlavní idea práce je zaměřena na zdůraznění prvků nehmotného bohatství jednajících aktérů, kteří působí ve (venkovské) lokalitě, a kteří vlastněné nehmotné bohatství využívají jako endogenní potenciál pro rozvoj lokálního teritoria, v němž se pohybují. Jejich konáním je teritorium „oživováno“. Přijmeme-li toto východisko, dotýkající se sociálního konstruktivismu, pak je možné studovat strukturu, využívání a uplatňování prvků nehmotného kapitálu jednajících lokálních aktérů a zjišťovat, jsou-li některé z prvků nehmotného bohatství v jejich jednání užívány spíše, než některé jiné a tím zjišťovat, zda, jak či vůbec tento endogenní potenciál lokalitu aktivuje (například oproti využívání potenciálů exogenních).

V době postupující globalizace se lokální rozvoj, související s řešením regionálních disparit „defavorizovaných“ oblastí (jimž často odpovídají právě oblasti venkovské), stále více diskutuje a řeší na fórech nejrůznějších úrovní. Přitom problematika lokálních disparit není záležitostí až posledních let, ale trápila odborníky už v době, kdy vzniká evropská rurální sociologie, tj. na začátku 20. století. Odborníci se už v této době zabývali otázkou, jak zastavit zaostávání venkova při současném zachování jeho svébytnosti a jeho identity.

Názory na řešení regionálního, a také rurálního rozvoje prošly vlastním vývojem. Od výhradně ekonomických konceptů zajišťujících exogenní rozvojová opatření přicházející z vnějšku (např. podpora oblastí s vysokou nezaměstnaností, nízkou úrovní HDP, nízkou úrovní služeb, nedostatečnou infrastrukturou apod.) se v současnosti stále více upřednostňují strategie rozvoje integrovaného (ne pouze ekonomického). Jsou obohacené o koncepty sociologické, které sledují neméně podstatný rozměr endogenní – potenciální vůli a iniciativu k rozvoji zevnitř komunity, kdy je významným zdrojem sociální a kulturní kapitál místních aktérů. Ačkoliv jsou východiska ekonomických a sociologických konceptů navzájem odlišná, ti, kteří se jejich východisky řídí a podle nich jednají, mají shodný záměr – chtějí dosáhnout rozvoje území, lokality.

Zohledňování sociálních aspektů v regionálním rozvoji (přitom nejde o sociální aspekty ve smyslu problémů řešených sociální politikou, ale o vnitřní potenciál ve smyslu vědomí potřeby a umění kooperace využívaných ku prospěchu vlastního společného prostoru k žití) a především sociálního a kulturního kapitálu konkrétních aktérů v konkrétních venkovských lokalitách uznává potřebu pochopit kulturní diferenciaci a odlišnosti v sociálním dění v konkrétních lokalitách. Potom je nezbytné zapracovat do rozvojových projektů také pohled sociologický, který (mimo jiné) sleduje jednání sociálních aktérů v jejich sociálních sítích, při němž disponující různou strukturou a objemem komponent kulturního kapitálu a odhaluje tak vliv sociálních a kulturních potenciálů[1] na rozvoj regionu/venkova.

To, že zmiňovaný společný záměr je potřebný (ale vhodný také jako téma pro studium), dokumentuje už v listopadu 1996 Corkská deklarace. S šestiletým posunem, v dubnu 2002, ji potvrzuje a zvýrazňuje Budapešťská deklarace o inovaci venkova, kde v pasáži „Inovace venkova a venkovský rozvoj" mimo jiné stojí: *„Rostoucí důraz institucí EU na specifika regionu a místní subjekty v procesu rozvoje sebou přináší zodpovědnost neidealizovat představy o ‚shodné místní komunitě´ v běžném významu slova, ale zkoumat a porozumět místním politickým konfiguracím, místní síle vztahů a tomu, jak se tyto faktory vzájemně ovlivňují s rozvojovými iniciativami"* (Budapešťská deklarace 2002, vlastní překlad). Na obě deklarace pak navazuje deklarace Salzburská z listopadu 2003, která věří, že budoucností rozšířené unie jsou právě oblasti venkovské, ale zároveň uznává, že ve sjednocené Evropě je evropský venkovský prostor ve svých podobách hodně rozmanitý. Mezi navrženými principy rozvoje venkova je proto mimo jiné také konstatováno: *„Živoucí venkov není jen v zájmu venkovské společnosti, ale společnosti jako celku. … Význam zachování rozmanitostí evropského venkova … se stále zvyšuje. … Ve všech venkovských oblastech rozšířené EU musí být uplatňována politika rozvoje venkova, aby zemědělci a další aktéři venkovských oblastí mohli využít výzvy z pokračující restrukturalizace zemědělského sektoru…"* (Salzburská deklarace 2003)[2].

Kromě tří výše zmíněných dokumentů tato práce v zásadě vychází a je přednostně inspirována S. Hubíkem, resp. jeho *„přesvědčením o možnosti přeměny kulturních hodnot komunity do podoby ekonomických hodnot a o možnosti přeměny kulturních funkcí*

[1] Tento úhel pohledu užívá v sedmdesátých letech 20. století M. Granovetter (Granovetter 1973) v konceptu sítí, který *„mu měl umožnit nově formulovat vztah mezi ekonomickou racionalitou a sociálními, historickými a kulturními faktory, jež společně podmiňují lidské rozhodování"* (Keller 2009:20).
[2] Uvedené dokumenty mají sice deklarativní charakter, jsou však východiskem praktické činnosti pro regionální rozvoj a rurální rozvoj. Časový odstup, dělící tyto tři deklarace od sebe, navíc sděluje, že se o této problematice mluví, že je živá. Diskuse pokračuje.

komunity v ekonomické funkce – nejen podle pravidel globalizace, ale především podle potřeb komunity" (Hubík 2000).

Disertační práce je tedy zaměřena do možnosti zkoumání lokality/komunity, a to prostřednictvím „zjišťování" sociálního a kulturního kapitálu místních aktérů jako zdroje potenciálního endogenního rozvoje, jejich zpětné transformace do „ne/hmotného bohatství" a následného využití a zhodnocení v místním rozvoji přesto, že indikátory (ukazatele) pro zjišťování „míry" vnitřního potenciálu neekonomického, ale sociálního a kulturního charakteru v konkrétní lokalitě jsou obtížně „uchytitelné" a navíc suma kapitálu jednotlivých aktérů má rozdílnou konfiguraci.

Poznatky a studium nehmotného bohatství lokálních aktérů v této práci může přispět k lepšímu uchopení poznání mechanismů, které probíhají na lokální úrovni rozvoje regionů a rozvoje venkova, a které zdůrazňují význam endogenních (ne pouze exogenních) potenciálů pro posilování konkurenceschopnosti regionů a pro zvyšování kvality života obyvatel v nich žijících společně s hledáním hodnoty a potenciálů v jejich různorodosti a odlišnosti, tak jak o tom mluví uvedené deklarace, ale také např. Strategie regionálního rozvoje České republiky.

CÍLE PRÁCE A NÁSTIN POSTUPU JEJICH DOSAŽENÍ

Obecným předpokladem této práce je existence a přítomnost osob, jednajících mezi sebou v sociálních interakcích (v nichž navazují vztahy spolupracující, kooperující či vztahy soutěžící, kompetitivní) v konkrétní lokalitě. Ta je tak díky jejich aktivní činnosti a jednání animována (v souladu s endogenním přístupem pro sociální a regionální rozvoj), tj. jeví se jako živoucí, rozvíjející se, i přes to, že tato lokalita nemusí být nutně ekonomicky nejsilnější.

Uvedený princip je možné zasadit do sociálního konstruktivismu, neboť jeho základní teoretická teze konstatuje, že „… *institucionalizované a organizované sociální jevy jsou objektivizované konstrukce vytvářené aktéry sociálního jednání*“ (Hubík 2006:5, zvýrazněno autorem). Mezi takovéto jevy lze zařadit i *region*, *regionalizaci* či *zdroje rozvoje regionu*. Sociální konstruktivismus tedy usiluje o porozumění a o co nejpřiměřenější interpretaci prozkoumávaného sociálního jevu, a to zevnitř, z pozice perspektivy konkrétního účastníka sociálního dění, o něž se jedná[3] (tamtéž, dtto). Jsou to tedy samotní sociální aktéři, kteří vkládají do svého sociálního jednání určité významy a na základě působení tohoto mechanismu mohou animovat – nejen udržovat, ale i obohacovat a zhodnocovat život lokality. Zároveň je možné u těchto aktérů předpokládat racionalitu jednání s co nejnižšími transakčními náklady (Mlčoch 1996) a mechanismy, umožňujícími koordinaci jednání (Putnam 1993).

Na základě výše uvedeného obecného směřování, práce blíže zaměřuje porozumění mechanismu fungování lokality, a to zkoumáním identifikovaných sociálních aktérů (činných v lokální komunitě), kteří jsou vlastníky určité struktury prvků nehmotného bohatství, obsaženého v sociálních a kulturních hodnotách a nechává se inspirovat myšlenkou možnosti přeměny těchto nehmotných hodnot do hodnot hmotných, ekonomických (Hubík 2004), a to (v souladu s nastíněným paradigmatem), prostřednictvím vnímání aktérů samotných. Rámec této práce je tedy vymezen porozuměním konkrétní lokalitě skrze zkoumání problematiky, týkající se nehmotného bohatství – sociálního a kulturního kapitálu (Bourdieu 1998) – jehož prvky lokální aktéři (sociální podnikatelé či animátoři) disponují v různé struktuře a operují v konkrétním teritoriu, v němž žijí; a dotýká se možné transformace zjišťovaného nehmotného potenciálu aktérů v potenciál ne/hmotný (tj. transformace sociálního a kulturního kapitálu jako nehmotného bohatství, vlastněného lokálními aktéry v bohatství ne/hmotné, lokalitu oživující) hodnocené perspektivou aktérů samotných. Na tomto místě je nutné

[3] Odlišnou perspektivou je pak nazírání z pozice nezávislého, avšak vnějšího pozorovatele.

podotknout, že se práce sice přednostně zaměřuje na prvky sociálního a kulturního kapitálu individuální úrovně, ale pro zachycení co největší plasticity zkoumané problematiky jsou zařazeny také prvky sociálního a kulturního kapitálu úrovně kolektivní, jež nebylo možné (z výše uvedeného důvodu) opomenout.

Celá práce je pak navíc zasazena do sledování linie integrovaného endogenního regionálního rozvoje, jehož součástí je také rozvoj venkova a venkovských lokalit.

Jinak řečeno: obecným cílem této práce je pomocí perspektivy sociologického nazírání sociálních jevů porozumět těm mechanismům v regionálním rozvoji, které utvářejí život v lokalitě, a to skrze zkoumání prvků sociálního a kulturního kapitálu, jejichž nositelé jsou zároveň významnými hráči v lokálním teritoriu. A dále – identifikovat a odpovědět, zda je perspektivou samotných lokálních aktérů zdůrazňován (vyzdvihován, upřednostňován) význam určitého (konkrétního, specifického) prvku jejich nehmotného bohatství, a to jednak oproti prvkům ostatním a jednak z hlediska přisuzování obdobných významů některým z nich, jež tak představují názorové proudy, neboť jejich zastánci (aktéři) spolu názorově (v postojích) korelují. A dále – na základě inspirace o možné transformaci kulturních hodnot a funkcí komunity do ekonomických hodnot a funkcí komunity, pak zjišťovat možné formy/podoby transformace prvků sociálního a kulturního kapitálu (jako nehmotného bohatství ve vlastnictví lokálních aktérů) do „ne/hmotného bohatství“, které lokalitu oživuje.

Výše uvedený definovaný výzkumný problém vymezuje také požadavek na vhodnost a možnost použití takového metodologického aparátu, který povede k naplnění stanoveného obecného cíle, přičemž zvolený výzkumný přístup je spíše sledem použitých výzkumných metod, technik a nástrojů zkoumání (z nichž každý řeší příslušnou vymezenou část položeného cíle) než triangulací (odhalující existující realitu z různých zorných úhlů) těchto metod a technik.

Proto, v souladu s vymezeným teoretickým přístupem této práce – tj. jejím sociálně konstruktivistickým pojetím, jsou to sami lokální aktéři v roli respondentů, kteří na základě zaujímání různých osobních postojů konstruují odlišnou ne/významnost spatřovanou (připisovanou) jednotlivým prvkům nehmotného bohatství, neboť postoje jsou utvářeny dle rozdílných hodnotových orientací, potažmo preferencí různých hodnot. Zde je možné položit otázku: **Utvářejí-li lokální aktéři díky vlastněným prvkům svého nehmotného bohatství, případně jejich struktury, lokální život; jak a jakým způsobem k tomuto utváření dochází?** Je-li možné sledovat postoje, které zaujímají lokální aktéři k prvkům svého nehmotného bohatství, utvářejícím dle významů do nich vkládaných i lokální život,

pak je možné tento předpoklad porovnat s teoretickými přístupy, které se zabývají rozvojem regionů, lokalit (Blažek, Uhlíř 2002).

A dále – lokální aktéři v roli respondentů mohou nejlépe o lokálním životě referovat, protože místo, v němž žijí, sami nejlépe znají. Mohou také – jako experti (v expertních výpovědích) nejlépe zhodnotit a podávat tak zaměřené informace, zda vůbec a případně jak může docházet či dochází k transformaci jejich nehmotného bohatství v ne/hmotné bohatství, které lokalitu, v níž operují oživuje. Pro tuto část obecného cíle může být taktéž položena otázka: **Je možné transformovat sociální a kulturní kapitál lokálních aktérů jako jejich nehmotné bohatství do ne/hmotného bohatství, které lokalitu oživuje; a pakliže ano, jak a do jakého?** Je-li možné porozumět a alespoň zčásti odpovědět na položenou otázku, pak je možné srovnat zjištěné poznání s poznáním teoretickým a navíc – konfrontovat se situací v lokalitě.

Z výše uvedeného nutně plyne zřetelný příklon ke kvalitativnímu ladění celé práce.

Metodologický rámec práce pak koresponduje nejen s otázkami naznačenými výše, které je možné považovat za otázky obecnějšího charakteru, ale koresponduje také s otázkami, plynoucími a naznačenými v souhrnech teoretických východisek tohoto pojednání (viz str. 65 – 67 této práce), v nichž je teoretická část práce shrnuta do otázek **kde, kdo a jak**.

Specifické dílčí cíle obecný cíl blíže konkretizují a zaměřují příslušné činnosti tak, jak budou jednotlivé kroky na sebe ve vlastním zpracovávání postupně navazovat a čerpat.

Plnění dílčích cílů empirické části práce předchází dílčí cíl stanovený pro část teoretickou. Cílem konceptualizace je vymezení sledované problematiky a stanovení referenčního rámce pro studium venkova a ekonomických a sociologických teorií v exogenním a endogenním regionálním rozvoji a pro studium nehmotného bohatství ve vlastnictví aktérů (zaměřujícího zejména fenomény sociálního a kulturního kapitálu) a jeho eventuální kvantifikaci a možnou transformaci v ne/hmotné bohatství lokality, v níž aktéři žijí. Cílem teoretické části práce je tedy v co nejširším spektru představit souhrn poznatků a inspirací nabytých v odborné literatuře a konceptech zkoumané problematiky, který je nosným základem pro pokračování a plnění dílčích cílů v empirické části práce.

Dílčí cíl, který se již váže k empirické části práce, je zaměřen na konkrétní lokalitu a její komunitu. Účelem cíle je představení a popis lokality, a následně, což je pro tento dílčí cíl stěžejní, identifikace aktérů[4], o které se práce zajímá přednostně. Pak jde, v souladu

[4] Viz grant IGA PEF ČZU, č. 200811190045, zpracovávaný na téma „Vliv místních aktérů na sociální a ekonomický rozvoj venkovské lokality".

s teoretickým a metodologickým přístupem o tzv. sociální podnikatele (Garfoli 1992) či lokální animátory (Kayser 1990), bez jejichž umění využívat vlastního nehmotného bohatství v jejich sociálním jednání v komunitě a lokalitě, v níž operují, nebude sociálně utvářena a konstruována tak, jak je tomu s jejich přispěním a nebude tedy ani takovým sociálním konstruktem (Hubík 2006).

Aktéři (identifikovaní v lokalitě) vstupují do dalšího specifického dílčího cíle v roli dotazovaných. Cílem této části práce je pomocí použitých technik sběru dat provést šetření a identifikovat postoje aktérů vkládané do konkrétních prvků jejich nehmotného bohatství subjektivně vnímanou mírou významnosti, kterou oni sami určují. V záměru cíle nejde tedy ani tak o měření prvků sociálního a kulturního kapitálu sledovaných aktérů (z pozice vnějšího pozorovatele), ale o to, že tyto prvky posoudí sami aktéři (z pozice účastníka a pozorovatele, nacházejícího se uvnitř sociálního dění). Díky vyjádřenému a vedenému obecnému směřování je možné navíc identifikované lokální aktéry považovat za experty, působící ve sledované lokalitě a komunitě a je možné od nich získat informace zaměřené na možnou transformaci jejich nehmotného bohatství do bohatství ne/hmotného, lokalitu oživujícího. Z uvedeného tedy plyne, že cíl nemá ambice zjišťovat velikost či strukturu nehmotného bohatství ve vlastnictví lokálních aktérů, ale předně to, zda a jak lokální aktéři vnímají utváření lokality a jejího rozvoje díky působení nehmotných hodnot, které jsou v jejich vlastnictví.

Čtvrtý dílčí cíl je navázaný a těsně provázaný s cílem předchozím. Klade si za úkol nalézt a zjistit v získaných datech pravidelnosti a podobnosti a ty následně kategorizovat jednak použitím statistických procedur a jednak kódováním získaných zaměřených informací. Na základě nalezených podobností je pak účelem vytvořit a sestavit typově shodně jednající aktéry vyžívající obdobné mechanismy sociálního jednání v lokálním životě a místní komunitě, které vychází z různého přikládání významů jednotlivým prvkům sociálního a kulturního kapitálu a z jimi vnímané možné přeměny jejich sociálního a kulturního kapitálu v kapitál lokalitu oživující.

Cílem syntézy je zhodnotit analýzou dat identifikované podobností sociálního jednání v lokalitě, jejichž esencí jsou prvky sociálního a kulturního kapitálu, se souvisejícími teoretickými koncepty sociálního a regionálního rozvoje lokalit, venkova, venkovských oblastí či regionů.

STRUKTURA PRÁCE

Práce tvoří dva stěžejní oddíly, teoretická a empirická část, kterým předchází úvodní představení práce (Kapitola – Úvod), seznámení s cíli a nástinem jejich řešení (Kapitola – Cíle práce a nástin postupu jejich dosažení) a přehledný popis struktury pojednání (Struktura práce).

Teoretická část práce je rozdělena na tři části, které postupně zachycují teoretická východiska a referenční rámec pro studium venkova a ekonomických a sociologických teorií v exogenním a endogenním regionálním rozvoji (Kapitola 1 – Rozvoj regionů a venkova–Referenční rámec a teoretická východiska), nehmotné bohatství ve vlastnictví aktérů, zaměřující se zejména na fenomény sociálního a kulturního kapitálu (Kapitola 2 – Nehmotné bohatství ve vlastnictví aktérů) a konečně – eventuální kvantifikaci tj. potenciální možné způsoby zjišťování nehmotného bohatství aktérů, operujících ve venkovských lokalitách (Kapitola 3 – Možnosti měření nehmotného bohatství ve vlastnictví aktérů). Teoretickou část práce uzavírá shrnutí poznatků nabytých studiem odborných pramenů a literatury a vyzdvižení nejdůležitějších teoretických východisek jako základu, sloužícího pro vypracování empirické části práce (Kapitola – Souhrn teoretických východisek práce). Teoretickou a empirickou část práce propojuje metodologické uchopení výzkumného postupu empirické části pojednání, seznamující jednak s použitím méně známé Q metody, jednak s aplikací klasické dotazovací techniky (nestandardizovaných rozhovorů) v průběhu terénního šetření a ozřejmuje, jak bude postupováno při analýze a interpretaci získaných dat (Kapitola 4 – Metodický aparát empirické části práce). Empirickou část pojednání pak v rámci příslušné kapitoly (Kapitola 5 – Empirická studie o nehmotném bohatství lokálních aktérů) tvoří tři části. První představuje zkoumanou lokalitu, druhou tvoří analytická práce se získanými daty a třetí se věnuje interpretaci výsledků, získaných rozborem dat v předcházející, analytické části. Práci uzavírají závěrečná zjištění (Kapitola – Závěry práce), seznam použitých zdrojů (Kapitola – Literatura) a přílohy, doplňující textovou část práce (Kapitola Přílohy).

Blíže je předkládaný text koncipován následovně. První část se snaží postihnout sociální prostor regionů a venkovských oblastí při respektování cíle, že idea regionálního rozvoje a rozvoje venkova představuje úsilí o tlumení nerovností převažujících právě v tomto sociálním prostoru. Konceptualizace se zprvu zabývá vývojem vztahu města a venkova (oddíl 1.1), čímž představuje základní vhled do zkoumané problematiky – problematiky dvou partnerů, z nichž venkov byl, je a bude vždy tím slabším soupeřem mocnějšímu městu

(v moderní době). I přes všeobecné vnímání „zaostalosti“ venkova a rozvinutosti města má však venkov stále co nabízet. Úvahy o rozvoji regionů, lokalit se liší rozdílným přístupem teorií ekonomických a sociologických (oddíl 1.2), které více či méně akcentují exogenní a endogenní pojetí v rozvoji lokalit. V současnosti jsou zdůrazňovány přístupy endogenní, kterým odpovídá i podstata této práce. Průsečík přístupů ekonomických a sociologických je následně promítnut v perspektivě integrovaného endogenního regionálního rozvoje (oddíl 1.3).

Druhá část práce akcentuje jednajícího aktéra, který je potenciálním konstruktérem sociálního dění v lokalitě (oddíl 2.5), resp. aktéra činného v lokálním teritoriu (oddíl 2.1), bez jehož přítomnosti a vůle aktivně se v lokalitě podílet na jejím „oživování“ (což odpovídá endogennímu přístupu – přístupu zevnitř lokality) jsou rozvojové aktivity často shledávány méně úspěšnými. Vhled do problematiky nezbytnosti aktivně jednajících lokálních aktérů se dále soustřeďuje na nutnou výbavu, kterou aktér vládne. Výbava představuje nehmotné bohatství ve vlastnictví aktérů, ukrývající se v rozmanitých podobách kapitálů, jejichž nehmotnost a nehmatatelnost se snaží postihnout oddíl 2.1.1. Díky předmětnému zaměření této práce pak konceptualizace zaměřuje pozornost na kapitál kulturní (oddíl 2.2) a sociální (oddíl 2.3), doplněný nástinem zkoumání sociálních sítí (oddíl 2.4), v nichž se aktér pohybuje a v nichž také své nehmotné bohatství uplatňuje.

Třetí část pojednání vychází z nehmotnosti a nehmatatelnosti bohatství ve vlastnictví rurálních či lokálních aktérů. Právě tato vlastnost působí obtíže při (zejména kvantitativních) snahách o měření nehmotných forem kapitálů, a to sociálního a zvláště kulturního. Navíc je nutné mít na zřeteli, že jak sociální, tak kulturní kapitál mohou existovat ve dvou dimenzích, a to úrovni individuální a úrovni kolektivní. Jako příklad jsou uvedeny možnosti měření indikátorů (oddíl 3.1) sociálního a kulturního kapitálu, které byly studovány v odborných pojednáních. Součástí třetí kapitoly je i krátký metodologický vstup, poukazující na případnou aplikaci kvantitativního (v případě kolektivní úrovně) a kvalitativního (v případě úrovně individuální) přístupu v empirické části práce. Jak vyplývá z hlediska zaměření předmětné problematiky této práce, upřednostňován je přístup kvalitativní.

Souhrn teoretických východisek práce akcentuje nejdůležitější nastudované poznatky jako oporu a východiska dalšího postupu v navazující, empirické části práce.

Čtvrtá část pojednání informuje o volbě a použitém metodickém přístupu, který bylo vhodné a možné, vzhledem ke stanoveným cílům práce, uplatnit v rámci empirické části práce, a to jak pro sběr, tak pro zpracování dat získaných prostřednictvím terénního šetření. Úvod této části (oddíl 4.1) se tedy věnuje odůvodnění aplikace zvolených metod a technik

v rámci výzkumného aparátu empirické části práce. Následující tři oddíly jsou pak věnovány jednotlivě konkrétním užitým metodám – Q metodologickému uchopení a postupu (oddíl 4.2), dotazovacím technikám (oddíl 4.3) a přípravě a realizaci vlastního terénního šetření (oddíl 4.4). V rámci pojednání o Q metodě je představen její vznik, charakter, zpracování a analýza dat (oddíl 4.2.1), stanovení komunikačního konkurzu (oddíl 4.2.2), konstrukce vlastní přípravy sběru dat a jejich analytické zpracování (oddíl 4.2.3). Navazuje postup při provedení a sestavení Q výběru (oddíl 4.4.1) a P výběru (oddíl 4.4.2). Tuto část práce uzavírá postup při provedení dotazovací techniky – semistandardizovaného rozhovoru (oddíl 4.4.3).

Pátá část pojednání je samotná empirická studie sociálního a kulturního kapitálu jako nehmotného bohatství ve vlastnictví lokálních aktérů. Úvod je věnován představení zkoumané lokality (oddíl 5.1). Následující oddíly jsou již samotná práce s daty v rámci Q metodického uchopení (oddíl 5.2), které obsahuje analýzu dat (oddíl 5.2.1) a interpretaci (oddíl 5.2.2). Analogicky je postup opakován také pro data, získaná nestandardizovanými rozhovory (oddíl 5.3), v němž jsou získaná data rovněž analyzována a následně interpretována (oddíl 5.3.1).

Závěry jsou souhrnem poznatků nabytých prostřednictvím studia nehmotného bohatství lokálních aktérů, činných v lokalitě pro její oživování v duchu principů endogenního sociálního a regionálního rozvoje.

1. KAPITOLA

ROZVOJ REGIONŮ A VENKOVA – REFERENČNÍ RÁMEC A TEORETICKÁ VÝCHODISKA

První kapitolu teoretické části této práce je možné uvést slovy francouzského sociologa venkova P.Rambauda ze 70. let 20. století: *„Představa, že venkov má postavení „až druhého sledu" za městem, vychází z povědomí opožděnosti ve vývoji. Rolnická práce typická vlastním prostorem a časem se mění pod tlakem nových ekonomických norem, vzrůstající vzdělanosti a působení prostředků masové komunikace. … Nová funkce venkovského prostoru – rekreační a regenerační – vytlačuje poněkud funkci výrobní a je činitelem změn rurálního společenství ve smyslu destrukce původního rurálního prostoru vlivem životních vzorů městské společnosti. Přemýšlí-li rurální společnost o své budoucnosti, používá k tomu obraz industriální společnosti. Venkov se svou „nižší" kulturou a rozdrobeným časem a prostorem se do značné míry a ke své škodě stal objektem města, objektem ekonomické transformace a „turistického představení". Znamená snad tato skutečnost narození integrované společnosti, kde město a venkov budou jen komplementárními formami?"* (Rambaud 1974).

Rambaudova otázka naznačuje, že až do 70. let 20. století bylo časté, že město a venkov (dva rozdílné sociální prostory, typy sociální organizace v prostoru) byly definovány jako protiklady[5]. Pojem venkov pochází z latinského slova rural a je opozitem pro termín město (urban).

Venkovský (rurální[6]) prostor pak v sobě zahrnuje venkov jako prostor geografický a dále venkov jako prostor sociální včetně zemědělství jako činnosti spojené s přírodou, která je právě pro tento prostor typická narozdíl od prostoru městského, typického spíše činností spojenou s průmyslem (Hudečková, Lošťák 2002).

[5] Protiklad mezi zájmy města a venkova je znám už v otrokářské společnosti. Jak zmiňuje A. Slepička (Slepička 1981) – v době, kdy se řemeslná a obchodní činnost začala oddělovat od činnosti zemědělské, byl vztah města a venkova založen na nadvládě města. Protikladný vztah města a venkova pokračoval i ve společnosti feudální, ovšem s tím rozdílem, že venkov zcela ovládal město díky ekonomické a vojenské moci šlechty, jejíž sídla se nacházela převážně na venkově. Společnost kapitalistická nastoluje opět nadvládu města, které si venkov podmaňuje. V období tzv. imperialismu, kdy je svět rozdělen na dva proti sobě stojící bloky zemí kapitalistických a socialistických, je vztah města a venkova „povýšen" na mezinárodní úroveň, a to tak, že země kapitalistické si podrobují zaostalá, koloniální, převážně zemědělská území a mění je ve svou surovinovou základnu (území se pak stávají jakousi světovou vesnicí). Naopak v zemích socialistického bloku byl vztah města a venkova příkladně založen na spolupráci a vzájemné pomoci se snahou odstranit rozdíly mezi nimi. V současnosti je trend vzájemné pomoci a spolupráce města a venkova zachován (viz dále), rozdíl je však ve snaze už nevedené k odstraňování rozdílů mezi městem a venkovem, ale právě ve snaze tyto vzájemné rozdíly nabízet a využívat v duchu otázky P. Rambauda (viz výše) a konceptu konvergence a divergence města s venkovem (viz následující oddíl 1.1). Uvedené je vhodné ještě doplnit navíc tím, že studium problémů ve venkovských oblastech, se kterými se potýká také současný venkov (např. nedostatečná občanská a technická vybavenost, infrastruktura) zajímá rurální sociology, mezi které patří např. americký sociolog venkova J. M. Gillete (Gillete 1928) už od počátku minulého století, tj. více než sto let.

[6] Díky širší obsažnosti, kterou pojem rurální nabízí, bude z hlediska významu pro venkovský prostor užíváno také termínu prostor rurální.

Město a venkov byly zprvu autory sociologických konceptů a terminologií nazírány dichotomicky, cestou polárních typologií. Toto pojetí bylo nejvíce rozšířeno ve 20. – 30. letech předně díky dílu F. Tönniese z konce 19. století, ale také v souvislosti s obsáhlým srovnávacím materiálem, shromážděným P. Sorokinem a C. C. Zimmermanem (Sorokin, Zimmerman 1929) a dalšími americkými sociology venkova, kteří od začátku 20. století zkoumali venkovské komunity v USA. Tito a další autoři (např. Becker, Durkheim, Weber aj.) užívali dichotomických kategorií pro označování společností venkovského (ne-městského) či městského typu, v nichž převažovalo kritérium demograficko-statistického rozmístění populace v prostoru (tj. zejména indikátory počtu a hustoty obyvatel v lokalitě), přestože autoři používali řadu dalších ukazatelů, aby každé zkoumané sídlo řadili na tzv. kontinuum město – venkov. Tak dali základ druhému z používaných konceptů vztahu mezi městem a venkovem, který dobře sloužil empirickému výzkumu, ale nepřekonal východisko protikladu mezi městem a venkovem. Konceptům, které se zabývají vztahem města a venkova jako dvěma odlišnými typy sociální organizace v prostoru je podrobně věnován oddíl 1.1.

Reakcí na polarizující dichotomie, a také pod vlivem změn poválečné doby a v souvislosti se zvyšující se profesní a odvětvovou mobilitou, založenou na mobilitě prostorové, začínají stále silněji krystalizovat pochybnosti, zda je první definované dichotomické pojetí vztahu město – venkov dostačující. Podle sociologických hledisek pak tedy byly L. Taylorem a A. Jonesem seřazeny hlavní diferenciační charakteristiky města a venkova, které byly používány v empirických výzkumech. Podle jejich souhrnu se venkov vyznačuje především převahou zemědělství a zemědělských činností (proti průmyslu a činnostem nezemědělským ve městě), přímým kontaktem člověka s přírodou (oproti „městské“ izolovanosti od přírody), nízkou hustotou spíše homogenní populace s menší diferenciací sociální struktury a nepříliš intenzívní mobilitou jak profesionální, tak teritoriální, obývající však poměrně rozsáhlý prostor (opakem je vysoká hustota heterogenní populace s větší diferenciací sociální struktury a vyšší intenzitou profesionální i teritoriální mobility, obývající poměrně malý prostor či území města). Venkov je typický také odlišným způsobem života (od života městského), v němž má povaha interakcí charakter méně husté sítě kontaktů, jejichž sféra je úzká – primární, osobní, dlouhodobá, ale méně formalizovaná (zatímco síť kontaktů ve městě je frekventovanější a jejich oblast je širší – sekundární, neosobní, krátkodobá, ale více formalizovaná) (Malý sociologický slovník 1970).

Díky postupující urbanizaci[7] (která tvoří s industrializací základ modernizačního procesu) vznikají nové, zejména příměstské lokality, což poznamenává náhled na vztah venkova a města velmi výrazně v tom smyslu, že pouhé polarizované, dichotomizující definování významů „co je venkov“ a „co je město“ přestává být dostačující. Zároveň vymezování venkova „tvrdými“ geografickými a demografickými ukazateli je stále častěji doplňováno „měkkou“ kontextualitou a indikátory sociálními, ačkoliv tzv. sociálně kulturní pojetí urbanizace (zdůrazňuje „urbanismus“ jako městský způsob života) je známé již od 30. let 20. století.

Tyto nové lokality suburbanizují prostor v nejtěsnější blízkosti města (za hranicemi souvisle zastavěného městského území, které jsou často nezřetelné), vznikají předměstí a příměstí jako okrajové zóny města (Perlín 2003). Přesun obyvatelstva a společenských činností z tzv. jádrových měst, ale také z venkovských prostorů či z jiných částí metropolitních regionů do příměstských a předměstských prostorů se jako vyšší fáze růstu měst, resp. městského prostoru, odehrává zejména v průmyslově rozvinutých zemích (Musil 1968, Giddens 1999:456). Suburbanizaci je možné považovat za „předproces“ urbanizace.

Tak jako město zpočátku urbanizovalo venkov (směrem od města na venkov) a podřizovalo jej městu (procesem suburbanizace), je možné označovat rozvíjející se (příměstské, předměstské a původně venkovské) lokality za takové, které se podílejí na procesu rurbanizace prostoru. Rurbanizovaná území (zóny vně měst, včetně těch, které se nacházejí za předměstím a příměstím) pak tvoří jednu ze zón metropolitních regionů, které nejsou ani městské ani převážně venkovské. Dochází v nich k prolínání venkova a města. Obyvatelé rurbanizovaných území mají nutné a četné vazby k tzv. jádrovým městům (zaměstnání, doprava, sociální a kulturní služby), přebírají prvky městského životního

[7] Urbanizací jsou chápány dva společenské procesy. V prvním případě jde o zvyšování relativního počtu obyvatelstva, bydlícího ve městech, vyjadřující změnu v územním rozložení obyvatelstva co do jeho prostorově strukturální stránky (hledisko geograficko-demografické, procesem opačným je pak kontraurbanizace). V tomto smyslu je pojem urbanizace užíván častěji než ve druhém významu, spočívajícím v růstu počtu jedinců, žijících „městským způsobem života“, ať už ve městě bydlí, či nikoliv (hledisko socio-kulturní, procesem opačným je pak ruralizace), kterým jsou myšleny kulturní a sociálně psychologické změny, při nichž obyvatelé přebírají hmotné a nehmotné prvky městské kultury včetně vzorců chování, forem sociální organizace a idejí (Malý sociologický slovník 1970). Doplněno P. Rambaudem a jeho vstupním slovem v úvodu tohoto textu – urbanizace nedominuje naší epoše výhradně jako faktor geografický a demografický, ale poznamenává venkov (dříve typický zemědělstvím) a venkovskou společnost také z hlediska sociálního a kulturního: *„…uplatňováním ziskovosti, spotřebitelství a přání po volném výběru povolání na úkor tradiční ekonomie samozásobitelství a nuceného setrvávání v hospodářství…“* (Rambaud in Hudečková, Lošťák 1995:41). Pro potřebu této práce je důležité zdůraznit, že k urbanizaci – zvětšování a vytváření nových městských komplexů (jako zástupců novodobé společnosti) dochází jednak díky aglomeraci všech procesů významných z hlediska organizace společnosti, jednak díky procesu „zprůmyslňování“. Použijeme-li analogie, jedním z faktorů „odzemědělšťování“ venkova (jakožto tradičního nositele zemědělské výroby) je i zvyšující se mobilita obyvatel ve směru z rurálního, venkovského prostoru. Působením procesu industrializace („zprůmyslňováním“) klesl počet aktivního zemědělského obyvatelstva v hospodářsky vyspělých kapitalistických zemích z původní větší poloviny na nynější cca jednu dvacetinu. A pokud jde o demografický pohyb v zemích tzv. prvního (rozvinutého) světa, tvoří ve druhé polovině 20. století městské obyvatelstvo téměř ¾ z celkového počtu obyvatel a pro rok 2015 se předpokládá růst dokonce na 84 %. V zemích třetího světa (málo rozvinutých státech) jde ve stejných obdobích příslušně o necelou třetinu obyvatel a předpokládaný nárůst na 57 % (Töpfer 2000).

stylu, ale zároveň zachovávají a rozšiřují mezi měšťany některé rysy životního způsobu, které jsou charakteristické pro venkov (Musil 1996:956 – 957, upraveno).

Výsledkem suburbanizace a rurbanizace je prolínání prostorů venkova a města (fyzických i sociálních), a to ne ve smyslu, že by městem pohlcovaný venkov začal zpětně „pohlcovat" město. V tomto prolínání „dvou světů" je možné spatřovat to, jak se venkov urbanizaci brání a k tomu využívá „obranných mechanismů", jimiž disponuje v rámci své vlastní subkultury. Nabízí totiž to, čím městský (moderní) prostor nedisponuje, ale čeho si cení. V tomto smyslu bývají nejčastěji jmenovány okolnosti spojené s životním prostorem (jeho dostatek, čistota a klid) a sociálními vztahy (neanonymnost a průhlednost).

Je to od 70. let 20. století, kdy začíná být venkovský prostor akcentován hlediskem zdravého životního prostředí (opět fyzického a sociálního) a úsilí tvůrců urbanizace se tak promítá do nalézání co nejpřirozenějších cest, které již vědomě respektují svébytnost a osobitost venkovského prostoru. Jde o snahu citlivě vnímat přírodu se zřetelem jak ke krajině samotné, tak k funkci rekreační a léčebné, dále o vnímání socio-kulturního kontextu s ohledem na udržování a rozvoj venkovské subkultury (osobní sociální vazby, respekt k tradicím, nestresující životní tempo aj.) a nakonec o vnímání ekonomických aspektů, rozvíjejících zemědělskou výrobu v optimálním propojení s poskytováním návazných služeb[8] (Velký sociologický slovník 1996). Většina uvedených atributů venkovského prostředí (fyzického i sociálního) dnes nachází společného jmenovatele v tzv. multifunkčním zemědělství s posláním trvale udržitelného žití na venkově.

Venkov v tomto soudobém pojetí tedy nezahrnuje jen zemědělství jako odvětví výroby potravin, ale plní řadu nových, alternativních funkcí, spojených s nezemědělskými aktivitami v oblasti hospodářské, zajišťováním ekologické rovnováhy, poskytováním odpočinku a rekreace obyvatelům měst. Nadále však zůstává zvláštním sektorem společnosti sestávajícím z míst, která obsahují takové prvky vytvářející sociální dynamiku, dovolující analyzovat venkovskou společnost zvláštní optikou. Ne tedy podle jednotného městského, urbánního vzoru (Hudečková, Lošťák 1995).

V souvislosti s urbanizací jako procesem rozšiřování a přijímání městských vzorů chování, systému hodnot a prostorového rozvoje populací dané společnosti (Musil 1968)

[8] Pro B. Kaysera představuje rurální prostor „jedinečný způsob užití prostoru a sociálního života". Je typický nízkou hustotou obyvatel, zástavby (která je diskontinuitní) a převahou přírodních porostů. Dominuje v něm agro-leso-pastevní užití prostoru. Způsob života obyvatel je charakteristický příslušností k malým komunitám a jedinečnými vztahy k prostoru. Je zde vytvořena specifická identita a reprezentace prostřednictvím tzv. rolnické kultury (Kayser in Hudečková, Lošťák 2002).

usilují polští sociologové (Czerwinski, Jalowiecki, Starosta), o to, aby byla přijata také definice ruralizace, vymezující šíření a relativně stálé přijímání venkovských vzorů chování, systému hodnot, mentality a způsobu prostorového rozvoje v dané společnosti. Ruralizace pak (jako proces) přenáší ruralitu (jako soubor územních a sociálních charakteristik či vlastností, považovaných v daném prostoru a čase za typické pro vesnici jako socio-územní strukturu) různými aktéry a různými prostředky (Starosta 1993).

P. Starosta ale navíc doporučuje korigovat západoevropské a středoevropské (resp. polské) pojetí rurality tak, že v západních zemích představuje ruralita spíše jistý způsob popření moderní (industriální) společnosti, sužované ekologickými problémy a reflektuje zejména aspekty psychosociální, územní a ekologické. Proti tomu v zemích střední Evropy, resp. v Polsku je chápání rurality posunuto více ke vnímání hlediska ekonomického a hlediska tradiční rolnické kultury (Starosta 1993).

Srovnáme-li pak ruralitu viděnou objektivem charakteristik českého venkovského prostoru (patřícího do rurálního prostoru středoevropského) s ruralitou definovanou P. Starostou pro země západní a střední Evropy, budou pak do charakteristik české rurality (kromě těch shodných) vstupovat navíc procesy, které český venkovský prostor neodmyslitelně zasáhly – kolektivizace a následně dekolektivizace (Hudečková 2002). A to proto, že oba zmíněné procesy probíhaly v zemích střední Evropy dost rozličně, jak o tom pojednávají práce z přelomu 20. a 21. století (Hudečková, Lošťák, Majerová a jiní čeští autoři, ale také autoři zahraniční – M. C. Maurel, N. Swain, Y. Stryjan a další).

V průběhu historie se venkovský prostor vyvíjel a měnil. Rozvoj měst, průvodní jev modernizačního procesu zasahuje nejen teritorium a jeho obyvatele jako „velký společenský proces“, ale týká se každodenního života, a to jak v samém epicentru – městě, tak v jeho okolí až do periferie a jeho dosah je pak znatelný i na venkově, kde působí na „to tradiční“, za co bývá/al venkov obvykle pokládán v protikladu k modernímu městu. „Vír města“ zanáší k venkovu anonymitu a neosobnost, mění zavedené zvyky a obyčeje, tradiční venkovské instituce, venkovskou subkulturu. A také to, co bývalo a stále zůstává pro venkov typické – způsob života spojený s přírodou, půdou a hospodařením na ní.

1.1 KONCEPTY MĚSTA A VENKOVA – VZTAH PODRUČÍ ČI PARTNERSTVÍ?

Sociologické poznání se opírá o tři odlišné teoretické koncepty (na jejichž základě byla a jsou vedena empirická sledování) vztahu město – venkov. Koncepty se liší jak v přístupu nazírání těchto různých sociálních prostorů, tak v časovém horizontu svého vzniku.

První dva koncepty (o nichž jsou zmínky již výše) mají charakter protikladnosti, město a venkov jsou také protikladně hodnoceny. Nejprve je venkov vyzdvihován a město zatracováno, následně toto posuzování střídá zcela opačný názor – město je vyzdvihováno a venkov zatracován. Až v konceptu nejmladším se hovoří o kooperaci města s venkovem a venkova s městem, a to na bázi rozdílností, které při partnerské spolupráci prospívají jednomu i druhému typu prostoru (viz text níže).

Prvním, nejstarším (vznik na přelomu 19. a 20. století) ze tří konceptů, zabývajících se vztahem města a venkova je koncept dichotomický, spojovaný zpočátku zejména s dílem F. Tönniese z roku 1887 „Gemeinschaft und Gesellschaft[9]" (Keller 2004:162 – 167, 396 – 397). V konceptu je venkov kladen proti městu jako odlišný způsob sociální organizace. Venkov je Tönniesem preferován, oslavován a vyzdvihován (hlavně v důsledku poznamenání rurálním romantismem a antiurbanismem) jako příznivý způsob sociální organizace v prostoru, jehož hustota zalidnění je nízká (řídká), za to však hustota sociálních vztahů, kontaktů a sítí je vysoká (hustá) a sociální sítě jsou pak těsnooké. Město je naopak vnímáno jako zlo a je zamítáno jako sociálně patologický způsob sociální organizace, zbavené lidskosti[10]. Keller srovnává myšlenky F. Tönniese s ideami K. Marxe, podle nichž je možno na základě dichotomického konceptu proti sobě postavit termíny např. lokální versus městská civilizace či soulad versus nesoulad s přírodou (Keller 2004, tamtéž). Polarizované vidění vztahu město – venkov se drželo v platnosti až do přelomu 50. a 60. let, a to i jako opora četných empirických šetření, i když druhý koncept byl ztvárněn již dříve.

Druhým v pořadí je koncept kontinuum město – venkov, který se jako opora empirických výzkumů rozšiřuje od 50. let 20. století, rozvíjí se zejména v 60. letech a dominuje v 70. letech, přičemž základ tohoto konceptu byl položen jeho autory, americkými sociology C. C. Zimmermanem a P. A. Sorokinem už mnohem dříve v jejich díle

[9] Gemeinschat – pospolitost, je výraz pro společenství založené na příbuzenství, přátelství, sympatii a přirozené vzájemné náklonnosti. Jde o soužití nezaložené na racionalitě a účelnosti, je typičtější pro venkovský / rurální prostor, rurální komunitu, venkovský / rurální způsob života. Naproti tomu Gesellschaft – společnost je výrazem pro moderní, vyzrálou formu soužití, pro účelový, cílově vytvářený celek, pro sdružování za účelem racionálního uspokojování potřeb. Takto charakterizovaná společnost je typická pro město, urbánní formu sdružování (Keller 2004:162 – 167, 396 – 397).

[10] Jde o dobu, kdy dochází k nečekaně velmi rychlému růstu měst, v důsledku toho k masovému odlivu obyvatel z venkova, rurálnímu exodu (Rambaud in Hudečková, Lošťák 2002). Společnost není na tuto situaci dobře připravena, proto je důsledkem vznik epidemií, nakažlivých nemocí, masové chudoby, zvýšené prostituce a kriminality.

Principles of Rural – Urban Sociology z roku 1929. Uvedení autoři se v díle pokusili stanovit (a pokud možno až „vyčíslit“) rozdílné charakteristiky městské a venkovské společnosti, jejichž souhrn pak určoval příslušnost lokality k typu prostoru na škále město – venkov. Mezi diferenciační znaky byly zahrnuty nejen demografické a geografické ukazatele, ale např. také zaměstnání, vzdělání, volný čas a další socio-ekonomické a socio-kulturní velikostní či strukturální charakteristiky (Sorokin, Zimmerman 1929). Teoretickým východiskem jejich úvah byla výše uvedená Tönniesova typologie Gemeinschaft a Gesellschaft, používaná původně k objasňování forem lidského sdružování, která prostorovou referenci výrazně neakcentovala. Venkov je v konceptu kontinua sice kladen proti městu, ovšem proti původnímu konceptu dichotomickému s opačným hodnotícím aspektem – venkov je shledáván jako „opožděný ve vývoji“ a podle konceptu se městu vyrovná momentem, kdy jeho infrastruktura (občanská i technická) bude srovnatelná s infrastrukturou městskou. Pak bude venkov podle předpokladu městem integrován (či asimilován) v globální společnost, neboť od objektivních podmínek života se odvíjí průnik kultury a vzorců chování. Venkov bude dále budován, organizován a řízen jako město. Uvedený přístup proto bývá často shledáván „urbanocentrickým“, je někdy označován až za „vulgární urbanizaci“ (Hudečková 2002). Toto konceptuální východisko (zrovna tak první z představených konceptů) mělo už od svého vzniku řadu kritiků a odpůrců.

Poslední, nejmladší koncept, který se rozvíjí od 70. let 20. století (diskutován však začíná být až ve druhé polovině 80. let), je nejsložitější z uvedených, netrpí jednoduchostí a nestraní ani městu ani venkovu. Je to koncept konvergence a divergence města s venkovem. Venkov je v něm kladen vedle města jako rovnoprávný partner a oba partneři mají právo na svébytnou existenci. Přitom není popíráno, že město dominuje nad venkovem (diktátem kulturních vzorců, dominantní kulturou je urbánní kultura). Zároveň jsou ale uznávány hodnoty rurálního sociálního prostoru, které přetrvávají i přes stálé a masivní působení urbanizačního procesu, a které kultura města nenabízí (viz již uvedený dostatek přírodního prostoru a osobní sociální vazby). Autory konceptu jsou rurální sociologové venkova, pracující na universitě situované v nanterrském předměstí Paříže (Mendras, Jollivet a další), kteří, vědomi si v moderní společnosti[11] se zvyšující komplikovanosti, mnohosouvztažnosti, provázanosti a diferencovanosti, zavádějí do vztahu

[11] O obrazu moderní společnosti a jejího vývoje je nejlépe nechat promluvit sociologa Z. Baumana: „… Jako sociolog se již dávno trápím myšlenkou, že kdesi od poloviny našeho století vstupujeme do světa, který se z mnoha podstatných hledisek liší od světa našich dědů a otců – a liší se do té míry, že tradiční způsoby, jak mu ‚dát smysl‘, jež vypracovaly sociální vědy a jež byly tvarovány v souladu s moderní ambicí dosáhnout harmonické, koherentní, konzistentní společnosti, jež je podřízena univerzálním hodnotám a založena v rozumu společném celému lidskému rodu, tedy tyto způsoby umožňují této společnosti rozumět jen málo a ještě méně vyznat se v ní a už vůbec nepomáhají člověku, který se má a musí v tomto změněném světě pohybovat. Nazývám tento svět ‚postmoderním‘, ačkoliv nejde o název, ale spíše o uznání jeho kvalitní odlišnosti. …“ (Bauman in Petrusek 1997).

města a venkova rys „prolínání protějšků“ jako oboustranného ovlivňování se. Prolínání protějšků se snaží o nové uchopení tohoto složitého soužití v pojmech „dominance“ (v rysech konvergence) a „protikladu“ (v rysech divergence) (Hudečková 2001).

Venkov a obývání jeho sociálního prostoru, tj. venkov „tady a teď“ není venkovem „dříve“, jak byl charakterizován v romantických představách o „neposkvrněnosti“venkova, reflektovaných v prvním, dichotomickém konceptu. Avšak není ani venkovem opožděným, majícím se přiblížit městu splynutím s ním současným setřením rozdílů, jak je o něm smýšleno v konceptu kontinua, vedeném modernizační myšlenkou. Je tedy na místě mluvit o venkovu „tady a teď“ jako o venkovu rurálně renesančním, který díky své svébytnosti a přetrvávajícím typickým hodnotám stále oslovuje aktéry rurálního života a má stále co nabízet také měšťanům (ve smyslu a duchu konceptu konvergence a divergence)[12]. Termínem rurální renesance je v odborné literatuře vyjadřován proces, který v zásadě odpovídá partnerskému postavení venkova vůči městu od konce 20. století. Dominanci města odpovídá idea, že venkov je vůči městu znevýhodněn. Odrazem toho v praxi regionální politiky je potom podpora, která je z centra k venkovu směřována.

1.2 ODLIŠNÁ OPTIKA EKONOMIE A SOCIOLOGIE V KONCEPTECH ROZVOJE; EXOGENNÍ A ENDOGENNÍ PERSPEKTIVA

Složitost, spatřovaná v řešení problematiky sociálního a regionálního rozvoje nutně vede k interdisciplinárnímu charakteru takového řešení. Pohledy konkrétních disciplin jsou však odlišné a prošly vývojem náhledů na to, co je pro rozvoj venkova a lokalit „nejlepší“, což bylo vtěleno různými autory do bohatého spektra teorií rozvoje. Otázka rozvoje a zachování venkova není pouze současná, je řešena už více než sto let, jak můžeme usoudit z výše uvedených konceptů. Venkov (jako opak města, anebo jako odlišný od města) je teoretickým východiskem tří výše osvětlených sociologických konceptů (viz oddíl 1.1). Jejich společnou premisou je specifičnost venkovského potažmo rurálního prostoru, který však necharakterizují výlučně nerovnosti a disparity, ale také zvláštnosti nalézající se

[12] Ačkoliv smýšlení o venkovu směřuje k vidění konvergence a divergence města a venkova (což se týká spíše odborné, než laické sociologie), má každý z nabízených teoretických konceptů své příznivce a odpůrce. Jako jednoduchý důkaz (i když jistě ne generalizovatelný) může posloužit otázka položená studentům při výuce předmětu Rurální sociologie: „Se kterým z konceptuálních alternativ se názorově ztotožňujete?“ Studenti se připojili zhruba jednou polovinou ke konceptu kontinua, a po jedné čtvrtině ke zbylým dvěma konceptům. Jiní studenti, v předmětu Kvalitativní výzkumné metody, se na výzvu napsat „první, co je napadne, když se řekne venkov“ drželi víceméně realistických, a to buď kladně (klid, ticho, místo čistého vzduchu, louky vonící senem, nezničená příroda, voňavý les, do kterého chodíme na houby, apod.), anebo záporně hodnotících představ (smrdí tam hnůj, venkovani nám vždycky dávají najevo, že jsme měšťáci, nicnedělání, trochu zaostalost, kulturní omezenost, apod.), či představ pouze neutrálních (žije tam babička, místo prázdnin, máme tam chatu, jezdíme tam na chalupu a pracujeme na zahradě a zahrádce, apod.).

v rurálních prostorech[13]. Tuto problematiku pak zaostřují teorie regionálního rozvoje, jejichž živnou esencí zpočátku byly a nadále jsou teorie ekonomické, ale nověji (od 70. let 20. století) také teorie sociologické.

Postupem času vykrystalizovaly dva základní přístupy pro řešení problematiky rozvoje regionů, venkova a venkovského prostoru či znevýhodněných oblastí – exogenní a endogenní. Základní princip exogenních modelů je spatřován v možném rozvoji vycházejícím z prostředí vně lokality, zatímco u modelů endogenních jsou možné potenciály pro rozvoj hledány zejména uvnitř lokality, neboť disponují specifickými (přírodními, kulturními, lidskými) zdroji, které je zapotřebí prorozvojově mobilizovat.

Přístupy exogenní byly běžně aplikovány až do 70. let 20. století, ale později (v 80. letech) se ukázaly být nedostatečné a byly podrobeny kritice. Navíc některé negativní důsledky pouze exogenně vedených postupů rozvoje venkova naznačily, že takto vedený postup už není nadále možný, neboť je pro trvalou udržitelnost venkovského prostoru nepostačující.

Z vnějšku vedená rozvojová opatření shrnuje P. Lowe ve své tzv. „4D" kritice. V této kritice shledává exogenně vedený postup v rozvoji venkova za nepřetržitě závislý (dependent development) na podporách a rozhodnutích vzdálených míst, z nichž je diktovaný (dictated development) externími experty a plánovači, pročež je deformovaný (distorted development), neboť podporuje pouze vybrané typy hospodářských aktivit či osídlení, zatímco jiné, neekonomické součásti rurálního prostoru jsou opomíjené, a tím je takový rozvoj ve svém důsledku pro lokality ničivý (destructive development), neboť smazává kulturní a místní rozdíly rurálních lokalit (Lowe 2000).

Ukazuje se tedy, že nejvhodnější cestou řešení problematiky rozvoje regionů a venkova je cesta společná, v níž se oba postupy kombinují a prolínají (s důrazem na principy endogenní) a je nejvhodněji vyjádřena perspektivou integrovaného endogenního regionálního rozvoje (ekonomického, sociálního, politického, kulturního, ekologického aj.).

Z hlediska podstaty této práce bude její konceptualizace dále pokračovat zkoumáním konceptů rozvoje venkova z pohledu teorií ekonomických[14] a sociologických.

[13] Zde je plurál zvolen záměrně, na základě opakovaných zjištění uváděných mnohými autory o neexistenci jednoho venkova. Na základě předpokladu, že „neexistuje jeden venkov", člení např. R. Perlín dle historických, sociálních, ekonomických a geografických kritérií venkovské osídlení České republiky do těchto šesti specifických typů: 1. suburbánní zóna, 2. venkov v bohatých zemědělských oblastech, 3. severní (bohaté) Sudety, 4. jižní (chudé) Sudety, 5. vnitřní periferie a 6. moravsko-slovenské pomezí (Perlín 2003). Na potíže s typologiemi venkovských prostorů naráží regionální politika nejen na národní, ale i na nadnárodní úrovni EU dodnes.

[14] Postupně jsou na tomto místě velice krátkou charakteristikou, zejména s oporou o publikaci Teorie regionálního rozvoje: nástin, kritika, klasifikace autorů J. Blažka a D. Uhlíře (Blažek, Uhlíř 2002), uvedeny hlavní ekonomické proudy.

Neoklasická ekonomie je budována na myšlenkách klasických ekonomů A. Smitha a D. Ricarda. Modely jsou matematické, pozitivistické, tradičně nabídkově orientované, analyzují chování jednotlivců a firem na trhu řízeném tržním mechanismem (jako reakce tržních subjektů na změnu poptávky), a zejména – staví na předpokladu racionálního jednání aktérů (tzv. Homo oeconomicus), kde podstatnými východisky jsou teorie ceny a hodnoty

A byly to zprvu teorie ekonomické, na jejichž základě se odborníci snažili meziregionální rozdíly objasňovat a dle možností pak i narovnávat. Bází ekonomických teorií, více či méně akcentujících sílu rozvíjet se z vnějšku či zevnitř lokality, je matematizace meziregionálních „znevýhodnění“, vyčíslení hospodářské situace, snaha minimalizovat „nežádoucí“ různorodosti, sledovat příliv či odliv kapitálu a podnikatelské činnosti.

Základní přehled, časové zařazení ekonomických teorií a následně konstruované teorie regionálního rozvoje zobrazuje níže uvedené Schéma 1. Inspirace pro schéma a jeho základ (chronologie stěžejních ekonomických proudů), stejně jako pro následující pasáže (1.2.1, 1.2.2, 1.2.3), byly převzaty z knihy Teorie regionálního rozvoje: nástin, kritika, klasifikace, jejíž autoři, J. Blažek a D. Uhlíř klasifikují (na straně 14) hlavní vývojové proudy, směry a teorie regionálního rozvoje v návaznosti na obecný ekonomický přístup, a dále k nim přiřazují příslušné směřování regionální politiky.

S tabulkou zmíněných autorů je zde pracováno tak, že bylo zanecháno pouze chronologické řazení obecných ekonomických přístupů a jejich naplnění konkrétními teoriemi regionálního rozvoje. Následně jsou teorie regionálního rozvoje převažující pro uváděná časová období doplňovány ostatními teoriemi příslušného období, přičemž logika rozřazování je v obsahové analýze podřízena kritériu exogennosti – endogennosti. Jednotlivé teorie jsou tedy umisťovány co nejvýstižněji na škálu přístupů: zdůrazňujících exogenní rozvoj – s převahou exogenního rozvoje – bez převahy typu rozvoje – s převahou endogenního rozvoje – zdůrazňujících endogenní rozvoj. Z tohoto důvodu byla zkonstruována osa zahrnující exogennost na levém pólu škály až endogennost na pravém pólu škály (viz záhlaví schématu). Z původní tabulky autorů tedy bylo, vzhledem k podstatě této práce, zcela vypuštěno přiřazování teorií regionálního rozvoje k praxi regionální politiky.

---

založené na principu teorie mezního užitku. Známý je Smithův paradox diamantu a vody (jako vysoké směnné hodnoty a nízké užitečnosti a naopak). Prominou-li odborníci, je možné uvést v této souvislosti pohádku Sůl nad zlato.

Neoliberální ekonomie je nabídkově orientovaná a vyznačuje se vyhraněným metodologickým individualismem. V důsledku omezené schopnosti stabilizovat ekonomiku keynesiánstvím oživuje neoliberalismus víru v samoregulační schopnost trhu. Dominantní postavení má trh a tržní ekonomika (podpořená soukromým vlastnictvím), tržní a právní instituce, decentralistické plánováni a řízení národního hospodářství, jakož i odmítání státních zásahů, co možná největší konkurence soukromých iniciativ jednotlivců a trhu. Významným směrem je monetarismus M. Friedmana.

Na druhé straně teoretické přístupy vycházející z keynesiánské ekonomie jednak popírají základní zákon klasické ekonomie o nabídce vytvářející vlastní poptávku (podle keynesiánství určuje efektivní poptávku úroveň produkce), ale i předpoklad, že tržní systém při plné zaměstnanosti směřuje automaticky k bodu ekvilibria (podle keynesiánství tomu tak není zejména díky nepružným mzdám). Keynesiánská ekonomika není tak všeobecná, popisná, neočekává maximalizační úsilí aktérů. Její „pokrokovost“ spočívá jednak v předpokladu, že ekonomika nemůže být bezporuchová. Proto je reformistická ve smyslu zasahování do ekonomických procesů regulačními opatřeními s cílem (avšak krátkodobým) řešení nežádoucích společenských jevů (chudoba, nezaměstnanost apod.) a také zdůrazňováním měkkých faktorů (motivy jednání, očekávání, nejistota) a role aktérů a jejich psychiky na vliv kolektivních procesů.

Snahou neomarxistické ekonomie (oproti všem ostatním) je zásadně reformovat existující struktury a instituce, a to revoluční přeměnou společnosti, jejímž základem fungování je ekonomická základna, od níž se odvíjejí instituce, vzorce chování, náboženství, etika jako společenská nadstavba. Předpokládá krizi kapitalistického výrobního způsobu, který tvoří výrobní vztahy a výrobní síly. Neomarxismus se hlásí k silnému intervencionismu.

Instituciální (vysvětlující) ekonomie, opomíjený směr ekonomických teorií, se koncentruje na koordinace prostředí trhu, ale i demokracie a byrokracie, přičemž vstupní hypotéza se zabývá průběhem koordinačních (rozhodovacích) procesů a jejich vysvětlitelností prostřednictvím racionálního jednání jedince (sledujícího ve zkoumaných procesech své soukromé výhody) a jeho volbou takového chování, které mu přinese užitek. Důležitou roli hrají oportunitní náklady, na jejichž základě individuum volí vždy takové chování, které maximálně odpovídá jeho preferencím. Role státu je redukovaná rozhodováním jednotlivých aktérů ve vládě či byrokratickém aparátu.

Schéma 1 **Hlavní ekonomické směry a teorie regionálního rozvoje se zřetelem k exogennímu a endogennímu pojetí**

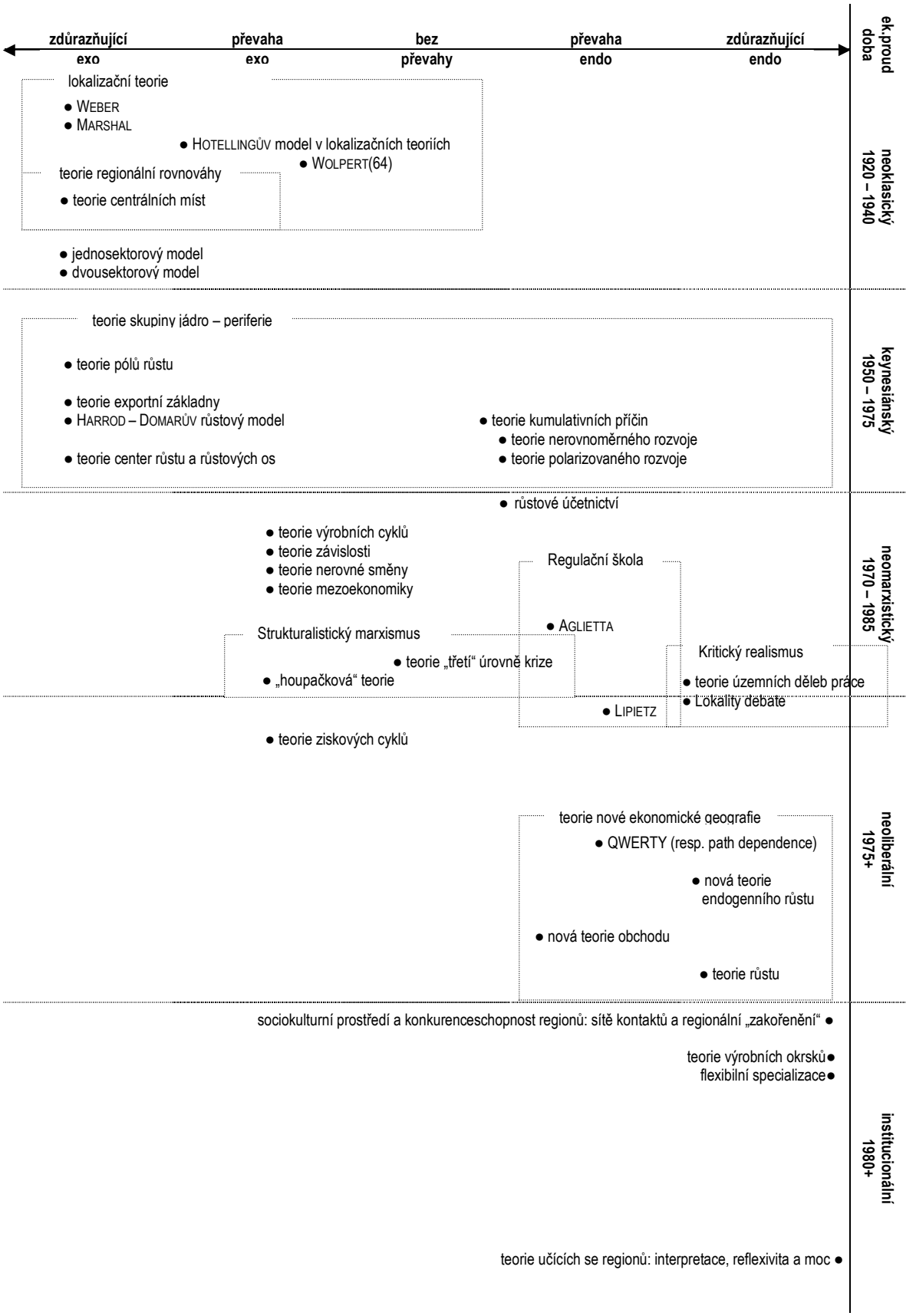

Zdroj: Blažek, Uhlíř 2002 (str. 14; jejich přehledová tabulka je pouze východiskem a základním rámcem).

Ve třech následujících oddílech (1.2.1, 1.2.2, 1.2.3) jsou vybrány vždy jedna či dvě reprezentativní teorie regionálního rozvoje a je jim věnována širší pozornost s odkazem k umístění ve Schématu 1, to znamená na škále mezi exogenním a endogenním přístupem.

1.2.1 EKONOMICKÉ PŘÍSTUPY ZDŮRAZŇUJÍCÍ EXOGENNÍ ROZVOJ

Za předchůdce autorů teorií regionálního rozvoje, výrazně neoklasicky orientovaných, jsou považováni autoři teorií lokalizačních[15], jejichž cílem je nalézat takové faktory, které ovlivňují lokalizaci aktivit a vysvětlují prostorové rozmístění ekonomiky. Tyto teorie jsou ve schématu chápány jako ryze ekonomické, akcentující exogenní přístup.

D. Massey rozlišuje v rámci neoklasických lokalizačních teorií čtyři základní směry. První je snahou o vysvětlení lokalizačních rozhodnutí jednotlivých firem. Druhý, tzv. Hotellingův model[16] konkurujících si firem soutěžících o tržní prostor, zkoumá vzájemné závislosti lokalizačních rozhodnutí různých firem. Další (např. Wolpert) se řídí tzv. behaviorálním paradigmatem a vyzdvihuje měkké faktory percepce v rozhodování o lokalizaci (snaží se tak přivést neoklasický model do reálnějšího světla tím, že uvažuje subjektivitu vnímání aktérů). Posledním, čtvrtým směrem jsou pak teorie regionální rovnováhy, snažící se o vysvětlení prostorového uspořádání ekonomiky jako celku. Nejvýznamnější teorií tohoto typu, rozpracovaná W. Christalerem, je teorie centrálních míst, v níž se autor snaží vysvětlit rozmístění a velikost měst v sídelním systému a vychází z ideálního předpokladu racionality jednání jak zákazníků, tak majitelů firem, zejména odborníků (Blažek, Uhlíř 2002).

U některých autorů lokalizačních teorií je, přes jejich exogennost, možné spatřovat náznaky, snahu zohlednit také endogenní faktory (viz výše). Proto jsou ve Schématu 1 v poli, kde se nacházejí lokalizační teorie, jednotliví autoři umísťováni na škále tak, jak se jeví, že ve své teorii uvažují i o elementech endogenního přístupu v regionálním rozvoji.

Pro srovnání je možné uvést, že rurálními oblastmi zabývající se odborník R. Jehle vyzdvihuje pro vysvětlení nerovnoměrného vývoje regionů autory, zabývající se třemi teoriemi (akcentujícími spíše exogenní přístup): teorií neoklasickou (všeobecně), teorií pólů

[15] Za tzv. lokalizační faktory je možné považovat např. naleziště surovin, cenu pracovní síly, dopravní náklady apod.
[16] Jeho původní myšlenka byla inspirována prodavači zmrzliny uprostřed pláže, stojícími zády sobě, jako konkurujícími si subjekty, z nichž oba se k sobě přibližují a snaží se získat část prostoru svého konkurenta, a to tak dlouho, dokud se nestřetnou.

růstu a teorií postkeynesiánskou (Ziegler, Peters, Schroers a Hahne in Jehle 1998)[17]. Podle jeho názoru jich bylo používáno k vyjádření rozvoje na určitém území zejména produkčními faktory (jejich strukturou a jejich rozmístěním). Rozvojové strategie regionální politiky pak byly orientovány zejména na zvýšení ekonomického růstu v regionech a redistribuci výrobních faktorů meziregionální dělbou práce za účelem snížení disparit mezi výhodnějšími a méně příznivými oblastmi. Tyto strategie nebyly úspěšné tak, jak od nich bylo očekáváno. Vyvstala tedy otázka, jaké a jak konstruovat strategie nové, úspěšnější, díky čemuž se ekonomické teorie, potažmo teorie regionálního rozvoje zabývaly také možnostmi rozvoje vedenými zevnitř lokalit.

1.2.2 MARXISTICKÉ PŘÍSTUPY BEZ PŘEVAHY TYPU ROZVOJE

Teorie, zejména marxistické a některé keynesiánské nejsou (dle autorky práce) zcela jednoznačně na zkonstruovanou škálu zařaditelné. Byly proto umisťovány ve střední pozici, opět ale s co nejlepším vědomím vystihnout, kam na škálu patří.

Typickým rysem neomarxistických teorií regionálního rozvoje je pojímání zaostalosti jako procesu, transferujícího nadhodnotu[18] z periferie do centra. Meziregionální rozdíly jsou podle marxistických autorů neléčitelné – jsou pouze prostorovým rozměrem strukturálních a sociálních nerovností, jejichž podstata tkví v samotné existenci kapitalistického systému. Z hlediska celosvětového pak nerovnoměrný vývoj řeší teorie závislosti, která vychází z toho, že jádro světové ekonomiky mocensky využívá slabosti periferie a její ekonomická, kulturní i politická závislost se prohlubuje (Frank, dos Santos). Ke skupině teorií závislosti se přiřazuje i teorie nerovné směny, v níž je zaostalost rozvojového světa spatřována v jeho obchodních vztazích s vyspělým světem, probíhajících v jeho prospěch (Emanuel). Od teorie závislosti, která byla vypracována pro celosvětový prostor, je odvozena teorie tzv. vnitřní závislosti, používaná právě pro regionální rozvoj v národní úrovni (Hudečková, Lošťák 2002).

[17] Podle autorů J. Blažka a D. Uhlíře (viz Schéma 1, str. 23 této práce) patří teorie pólů růstu pod širší keynesiánský proud. R. Jehle staví v posuzování nerovnoměrného rozvoje regionů teorii pólů růstu samostatně vedle postkeynesiánského a neoklasického proudu. Neoklasický a keynesiánský proud se od sebe odlišují hlavně v pohledu na utváření poptávky a nabídky. Podle keynesiánství určuje efektivní poptávku úroveň produkce, čímž je popírán základní zákon klasické ekonomie, v němž nabídka vytváří vlastní poptávku. Druhá hlavní odlišnost je v pohledu na intervencionismus. Keynesiánství jako proud, který připouští „poruchovost" ekonomiky, vidí v intervencionismu státu nutnost, jak tuto „poruchovost" alespoň zčásti eliminovat, zatímco klasický a neoklasický ekonomický proud intervencionismus zásadně odmítá jako zásah, narušující tržní mechanismus, který sám dokáže ekonomický systém vést k rovnovážnému stavu.

[18] Nadhodnota v kapitalistickém systému vzniká dle K. Marxe v momentě, kdy užitná hodnota práce převyšuje její směnnou hodnotu. O nadhodnotě ale zpětně nerozhodují ti, kteří ji vytvořili, tj. vlastníci výrobního faktoru práce, nýbrž vlastníci výrobních prostředků, což je základem procesu vykořisťování.

Regulační škola (též řazená k neomarxismu) vyjadřuje reakci francouzských levicově orientovaných ekonomů (Aglietta, Boyer, Lipietz) na tradičně strukturalistický přístup marxistických ekonomů. Autoři vycházejí z myšlenky, že období krize bude dříve či později překonáno způsobem adaptace existujících struktur a institucionálních forem. Příčinou nerovností je rozdílná forma regulace, rozdílné vztahy při výrobě, ovlivňované politickým a institucionálním kontextem, proto je tato škola situována na škále více vpravo – k endogennosti. orientace

1.2.3 EKONOMICKÉ PŘÍSTUPY ZDŮRAZŇUJÍCÍ ENDOGENNÍ ROZVOJ

Institucionální ekonomie, dosud málo frekventovaný směr ekonomických teorií, se ukázala být velmi přínosnou v objasňování regionálních rozdílů, neboť zkoumá dle Nelsona (in Blažek, Uhlíř 2002) opomíjené, avšak klíčové oblasti: technologie a technologické inovace (a považuje je za endogenní faktor rozvoje), firmu (jako neizolovaného, v tržním prostředí operujícího aktéra) a instituce. Jde proto v rámci ekonomických teoriích o takový směr, který se vyznačuje výraznějším příklonem k endogenním principům v regionálním rozvoji. To je od 80. let také pravděpodobně důvodem rozkvětu institucionální ekonomie, i když prvky institucionalismu byly akcentovány i ekonomy neinstitucionálních směrů (např. Krugmanem, Davidem, Arturem, Romerem, Barroem, Salla-i-Martinem, nejvýrazněji pak v teorii kumulativních příčin keynesiánským ekonomem G. Myrdalem in Blažek, Uhlíř 2002).

V teoriích regionálního rozvoje se dočkaly velkého ohlasu sociologické práce M. Granovettera, který nefungování trhu (které připisuje anonymnímu systému poptávajících a nabízejících aktérů) dokládá v teorii, kterou pojmenovává jako sociokulturní prostředí a konkurenceschopnost regionů: sítě kontaktů a regionální „zakořenění“ (Granovetter in Blažek, Uhlíř 2002). Argumentuje kupříkladu tím, že lidé si nehledají práci v inzerátech, ale hlavně prostřednictvím přátel a známých, z čehož vyvozuje, že každá forma tržní transakce a interakce v sobě ukrývá formu vazby mezi konkrétními osobami. Potom poukazuje na skutečnost, že vzájemná důvěra (která není automatická) je nepominutelnou součástí každé tržní transakce. Existence sítí (networks) kontaktů, různé kvality a míry důvěry vytvářejí kontextualitu, v níž dochází k tržním transakcím. Každý (jedinec či podnik) je zakořeněn (embedded) v síti kontaktů, která tvoří jeho možnosti. Osobní charakter vztahů, míra důvěry a formy „zakořenění“ (embeddness) pak určují efektivnost a bezproblémovost prováděných transakcí i úspěšnost hospodářského růstu (Granovetter 1985).

Neuvědomění si skutečností důkladné znalosti historické, sociální, kulturní evoluce regionu při následné snaze o rozvoj regionů, venkova, lokalit znamená přistupovat necitlivě, pouze jednodimenzionálními přístupy (od vnějších, oficiálních struktur) a opomíjet význam místních institucí, sítí aktérů i dalších specifických vlivů, které jsou výslednicí složité rovnice kulturně historického vývoje konkrétního regionu, konkrétního venkovského prostoru. Toto východisko je oporou přístupu, který tvrdí, že změna je možná pouze „zevnitř", tedy změnou aktérů samotných[19] a jimi vytvářených interakcí a institucí. Řešení problémů proto vyžaduje co nejcitlivější přístup, včetně akceptace a pochopení směru rozvoje konkrétních lokalit, venkovských prostorů, regionů. Platí, že každý sledovaný prostor je strukturován dvojím způsobem – vnějšími faktory (z vyššího celku) a vnitřními faktory (z vlastního celku)[20].

1.2.4 SOCIOLOGICKÉ PŘÍSTUPY ZDŮRAZŇUJÍCÍ ENDOGENNÍ ROZVOJ

Oproti uvedeným ekonomickým konceptům implementovaným v rozvoji regionů a venkova, které jsou vázané na umění využít výrobních faktorů (spíše exogenně), jsou sociologické teoretické koncepty vázány spíše na nositele volního, chtěného jednání – tzv. aktéry. Tomuto pojetí se z ekonomických přístupů nejvíce přibližuje institucionální ekonomie, ačkoli ostatní ekonomické směry se zahrnování aktérů, coby činitelů rozvoje, úplně nevyhýbají. Ovšem nezdůrazňují je, nepřikládají jim zvláštní váhu při rozvoji regionů či venkova.

Prostor, v němž aktéři žijí, je pak sociologickými koncepty vnímán nejen jako „znevýhodněný". Sociologické studie (autorů jako jsou např. Alliès, Mathieu – Mengin, Billaud, Kayser in Hudečková, Jehle 1997) ukazují, že na tzv. méně příznivé oblasti je možné pohlížet i jiným úhlem pohledu než tím, že jde o prostor, který hospodářsky zaostává. Lze totiž vnímat, jak některé z těchto oblastí začínají opět zaujímat významnější postavení v rámci již zmiňovaného procesu rurální renesance (viz oddíl 1.1, str. 20). Velmi často se tedy jedná právě o venkovský, rurální prostor či lokalitu oživovanou komunitou aktérů. Hlavním motorem růstu přitom není vnější, ekonomický faktor, ale vnitřní faktor neekonomické povahy.

[19] O uvědomování si nutnosti vlastní participace samotnými aktéry svědčí např.: motto *„Nečekejte pomoc nebo zázrak, začněte jednat! Důležité je začít řešit … a to lze již v projektech na místní či regionální úrovni"*, kterým B. Kozáková z Krajského vzdělávacího a informačního centra v Novém Jičíně, uvádí svou prezentaci „Grantové příležitosti pro školy v Moravskoslezském kraji" (Kozáková 2007).
[20] Viz např. teorie dvojí strukturace A. Giddense.

Teoretický koncept tzv. revalorizace prostoru, o který se proces rurální renesance opírá, nastiňuje, jak v rurální entitě (nazývané „lokalitou“, která je ekonomicky definována jako „slabá“) působí síly zajišťující její „přežití“ či možné „posilování“. Tento prostor, který globální společnost a zejména „zdravá společnost“ potřebuje, má sice nevýrazné využití výrobních faktorů, je však typický svou „přírodností“ a specifickým způsobem vzdoru vůči působení modernizačních procesů. Je to prostor, který dobře vyrovnává nedostatky moderní společnosti a jako takový je pro soudobou společnost přinejmenším zajímavý. Může se dokonce stát atraktivní[21].

Na koncept revalorizace prostoru (resp. venkovského prostoru) pak navazuje koncept lokality. Od 80. let 20. století, oproti 70. letům, kdy se lokalita vymezovala jen geograficky tj. jako určité území, ji obohacují termíny „identita“ a „solidarita“ ve smyslu specifického sociálního vnímání a jednání, které je spojené s kolektivním vědomím místních problémů a společným přáním jejich řešení (Šindelářová 2002). Proti jednoduššímu geografickému vyjádření prostoru tak nabývá lokalita dimenzi „žijícího místa společných problémů“. Jmenovaný koncept pracuje také s termínem „delokalizace“, který znamená pozbytí schopnosti vlastní identity vyjádřené solidaritou a schopností řídit svůj osud. Dalším termínem je „relokalizace“. Vyjadřuje ideologické a sociální hnutí, vedoucí lokální společenství k postupné touze po produktivní dynamice v oblasti ekonomické, sociální a kulturní (Hudečková, Jehle 1997).

Je-li výše uvedené shrnuto, je možné usuzovat, že ve jmenovaných konceptech (zde byla vystižena pouze jejich základní myšlenka, princip) se projevuje reakce na globalizační proces, který má unifikující, standardizační charakter. Je to reakce, kterou lze pojmenovat jako lokalizační proces či úsilí o symbolický regionalismus. Jsou autoři, kteří oba procesy propojují a používají k tomu např. termín glokalizace (Robertson in Bauman 1999). Pak je možné hovořit o dvou protichůdných tendencích globalizace, to je o zmíněné unifikační a jí opačné diversifikační tendenci, kterou unifikační tlak vyvolává. Potom je globalizace chápána jako nejednoznačný (ambivalentní) jev, a ambivalence je charakteristickým rysem soudobé (postmoderní, postkapitalistické) společnosti (Bauman 1995).

[21] Tato atraktivita se pak projevuje buď prostřednictvím cestovního ruchu, či tzv. druhým bydlením, anebo dokonce přestěhováním měšťanů na venkov.

1.3 INTEGROVANÝ ENDOGENNÍ REGIONÁLNÍ ROZVOJ

Rozvoj venkova v duchu principu endogenního modelu podporuje širokospektrální vidění problematiky, do níž je integrován interdisciplinární charakter řešení. Potom vzájemná odlišnost pohledu ekonomických a sociologických konceptů nebrání jejich shodné snaze o (lokální) rozvoj venkova. Společné směřování bylo impulsem k rozpracování konceptu integrovaného endogenního regionálního rozvoje (IERR), neboť zkušenosti z praxe regionálního rozvoje ukázaly, že pouhá exogenní opatření nemohou vznikat, existovat a pokračovat bez endogenní vůle a iniciativy.

Strategie IERR nejsou zcela nové, začalo se o nich diskutovat už v 70. letech, kdy regionální politika hledala rozvojové strategie pro země třetího světa. Poté o strategiích IERR začala uvažovat i politika zemí EU pro své rurální oblasti (nejzřetelněji se projevuje v iniciativě LEADER, a to v jejích třech postupných verzích – LEADER I, LEADER II a LEADER +). Obrat zemí EU k IERR dokumentují deklarace Corkská (1996), Budapešťská[22] (2002) a nejnověji deklarace Salzburská (2003).

Lokalita v konceptu IERR není jen vymezením konkrétního území a prostoru, ale neopomíjí zahrnovat do strategií rozvoje specifické historické, kulturní a institucionální charakteristiky konkrétní lokality (Garfoli 1992). Lokalita dále představuje síť sociálních vztahů a je místem vrstvení specifických, nepřenosných lokálních rysů, kde jsou lidé a podnikání v jisté souvztažnosti a kde do regulování společnosti zasahují veřejné a lokální instituce. Podstatou endogenních procesů je pak setkávání iniciativ a procedur nejen přicházejících od aktérů shora (státu, vyšších územních seskupení, velkých profesionálních skupin) dolů (do lokality), ale také iniciativ a procedur vycházejících vzestupně od aktérů zdola (jednotlivců, ale i formálních a neformálních uskupení) (Jehle 1998). Místní aktéry je pak možné považovat za klíčové elementy snah o místní rozvoj.

Český sociolog S. Hubík předpokládá, že IERR je možnou cestou, resp. příležitostí rekonstrukce komunit[23], které „vymírají“ díky modernizaci a tlakům globalizace. Přitom komunity (pokud vystupují jako sociální jednotky založené na sdílení nejen společného teritoria, ale i kultury, zájmů či vztahů) mohou svou samotnou vlastní existencí dokladovat,

[22] Deklarace zdůrazňuje, že venkovskou společnost již nelze nazírat modernistickým předpokladem, v němž je venkov a venkovská společnost z definic zaostalá (a je možné ji chápat pouze odlišností od společnosti městské). Deklarace potvrzuje v procesu rozvoje rurálních oblastí hlavní roli venkovským aktérům a venkovské občanské společnosti (vlastní překlad).

[23] Komunita (též společenství, pospolitost) je sociální útvar charakterizovaný jednak zvláštním typem vazeb uvnitř, mezi členy, jednak specifickým postavením navenek, v rámci širšího sociálního prostředí (Keller 1996:512).

že se vyrovnávají s negativními důsledky globalizace trvalým udržováním lokality, a to paradoxně staronovými formami sociálního života, neboť disponují skrytými možnostmi, tzv. kulturními kódy, postačujícími jak k přetváření tradičních dovedností ve smyslu jejich adaptace požadavkům globalizované současnosti, tak k participaci na sociálně ekonomických změnách (Hubík 2000).

V koncepci IERR proto zastávají velmi důležitou, klíčovou roli tzv. „animátoři" (tak je nazývá B. Kayser) neboli „sociální podnikatelé" (jak je nazývá G. Garfoli). Mají pozici prostředníků mezi centrálně organizovanými skupinami a subnárodními a lokálními iniciativami, využívají své vzdělání a zkušenosti k uspořádávání vztahů mezi jednotlivými reprezentanty exogenních a endogenních intervencí tak, aby mohlo být dosaženo synergického efektu prorozvojových aktivit (Hudečková, Jehle 1997).

Potenciál pro rozvoj je tedy v souladu s konceptem IERR nutné hledat a nalézat v samotných obyvatelích lokalit, lokálních aktérech, tvořících a přijímajících lokální rozvoj. Za zdroje rozvoje je možné považovat – zdroje mající hmotnou povahu (např. poloha, přírodní zdroje, výtvory hmotné kultury a historie apod.) a zdroje mající nehmotnou povahu (obecně řečeno jde o chtění a um podílet se na formulaci a realizaci lokálních zájmů, politické strategie a koncepce rozvoje). K rozvoji pak bude docházet za předpokladu, že oba druhy zdrojů budou citlivě využívané a „hybateli využívání" budou aktéři samotní, a dále za předpokladu přeměny kulturních hodnot lokality v hodnoty ekonomické, „zpeněžitelné" (Hubík 2000).

Endogenní rozvoj je tedy uskutečňován z vnitřních potenciálů prostřednictvím místních aktérů a iniciativ (za současného předpokladu jejich existence) při využívání všech možných zdrojů (povahy hmotné i nehmotné, ekonomické i neekonomické). Přitom ale platí, že bez exogenní (vnější) podpory se lokální rozvoj ve venkovských oblastech neobejde, neboť taková podpora je pro něj v soudobé vysoce globalizované společnosti, které dominuje urbánní kultura, nevyhnutelná.

2. KAPITOLA

NEHMOTNÉ BOHATSTVÍ VE VLASTNICTVÍ AKTÉRŮ

2.1 AKTÉŘI A JEJICH KAPITÁL

Termín aktér pochází z francouzštiny (acteur), která jej přejala z latinského výrazu actor a znamená jednající, tj. nositel, iniciátor či realizátor sociální činnosti. Pojmu aktér je možné užívat v různých kontextech, v nichž se také v moderní sociologii objevuje. Aktérem může být v užším smyslu samotné individuum, v širším smyslu pak sociální skupina jako nositel sociálních aktivit.

Sociální aktér má podle akcionalistické teorie A. Touraina (ale i podle jiných autorů) aktivistický, akční, činný přístup k sociální skutečnosti. Oproti „absolutizujícímu" sociálnímu determinismu je tak právě aktér nazírán jako reálný, činorodý subjekt sociálního dění. Aktéři vstupují do společnosti prostřednictvím činností, jednání, konání, praxe[24]. Ve strukturálně funkcionalistické teorii sociálního systému T. Parsonse je aktér považován za „balík" sociálních statusů a sociálních rolí. Aktér, jako jednotka nacházející se v síti sociálních vztahů, se podílí na vzorcovém (tj. normami a pravidly řízeném) interakčním systému a vystupuje ve dvou aspektech. Poziční aspekt představuje umístění aktéra v konkrétním sociálním systému ve vztahu k jiným aktérům, a tím je jeho sociální status. Procesuální aspekt pak zahrnuje samotné konání aktéra ve vztahu k jiným aktérům, vázané na jeho sociální status a funkcionální význam, a tím aktér hraje svou sociální roli (Petrusek 1996a:47).

Výše uvedená dvě pojetí termínu aktér se navzájem odlišují. Tourainův aktér je aktérem konajícím, samotné jeho konání je tedy zkoumáno a nahlíženo prvoplánově (je to to podstatné), zatímco Parsonsův aktér je prvoplánově akcentován v síti sociálních

[24] M. Petrusek uvádí, že podle českého sociologa Z. Strmisky je v nejširším smyslu sociální činností každé chování či funkčně zaměřený proces. V užším smyslu pak jde o aktivní vztah sociálního subjektu (jednotlivce nebo skupiny) k vnějšímu sociálnímu prostředí (které má opět podobu jednotlivců nebo skupin) a k vnějšímu přírodnímu prostředí. Tento vztah zároveň předpokládá stanovení cíle, použití určitých prostředků k jeho dosažení, ale i pravidla, která tento proces usměrňují. V sociologické terminologii postupně vykrystalizovaly dva přístupy v náhledu na sociální činnost (aktivitu, konání, jednání či dokonce praxi, anebo práci – všechny tyto termíny je možné vnímat synonymicky), lišící se od chování, které je reakcí organismu na vnější podněty a nemusí mít přímou vazbu na vědomí, myšlení a interpretaci tohoto stavu. První vymezení pojmu činnost je spojeno s pojmem praxe, jak ji prezentoval K. Marx (činnost je sociálně a strukturálně podmíněna, individuum má pouze malou možnost svobodného rozhodování). Podobně je činnost chápána v souvislosti se sociálním faktem E. Durkheima (činnost je ovlivněna strukturami, v nichž jednáme a konáme). M. Weber, jako reprezentant druhého vymezení termínu činnost, zdůrazňuje smysluplnost lidské činnosti a jednání, neboť lidé jako myslící bytosti přiřazují tomu, co dělají, určitý význam či důležitost. Lidskou činnost pak lze, podle M. Webera, pochopit jen tehdy, jestliže rozumíme významům, které jsou činnostem přikládány, a smyslu, který je aktéry do činností vkládán prostřednictvím motivů. Porozumění umožňuje vysvětlení, ale i kauzální objasnění činnosti aktérů (Petrusek 1996b:157 – 159). Zmíněné přístupy se odlišují akcentováním vnějších okolností (jak je to u Marxe a Durkheima) pro pochopení činností v prvním případě, ve druhém pak akcentováním toho, co se nazývá intersubjektivitou (viz také str. 49 této práce) – to je to, co je vlastní, společné a sdílené mnoha jinými subjekty, ale ne to, co existuje mimo subjekty (Hudečková, Lošťák 1998).

vztahů jako „balík“ sociálních statusů a rolí (těmi je ve svém konání „svazován“, jeho konání je statusu a rolím do značné míry „podřízeno“). Konání se odvíjí v závislosti na statusu a rolích. Z hlediska podstaty a předmětného zaměření této práce pak lépe vyhovuje Tourainovo pojetí aktéra konajícího, neboť práce ve svém cíli sleduje právě aktéra činného, ne aktérův status a role. A protože objektem této práce je rurální prostor, resp. lokalita v rurálním prostoru, půjde o aktéra činného v prostoru rurálním, lokálním.

Zkoumání termínu aktér je na tomto místě vhodné obohatit slovy francouzského sociologa M. Croziera a jeho definicí „aktér-typu“: *„Aktér má jen vzácně cíl a ještě méně často koherentní projekt. Aktéři jsou četní, více či méně nejednoznační, více či méně odhalení, více či méně protichůdní. Ale spojuje je jejich aktivní chování. Je-li vždy pod tlakem a omezované, není nikdy přesně determinované. Stejně tak pasivita v jednání je vždy určitým způsobem výsledkem výběru. … Je to chování, mající vždy smysl. Fakt, že je nelze spojit s jasným cílem, neznamená, že by nemohlo být racionální. Je to konečně také chování, které má vždy dva aspekty – ofenzivní (pocit přiměřenosti vzhledem k touze vylepšit vlastní situaci) a defenzivní (podržení si rozšířené volnosti jednání ve jménu svobody, o jejíž kapacitu konec konců jde)“* (Crozier in Hudečková, Jehle 1997).

Sociální aktéři (osobnosti venkovského rurálního života, lokální organizace, obce, větší územní celky, popř. stát a jiné) jednají, konají a uplatňují „ve svém herním poli“, tj. prostoru vymezeném jejich sociálními sítěmi (oddíl 2.4), své na moci založené strategie. V sociálních polích zaujímají pozice podřízenosti či nadřízenosti, pozice výhodné či nevýhodné, pozice ekvilibria, pozice stabilní i v čase se měnící. Zároveň je možné uvnitř polí rozlišovat různé úrovně (nadnárodní, národní, územní celky, obecní).

Aktéry, kteří se pohybují v rurálním, venkovském prostoru, pak lze dělit zejména do tří skupin. První, nejdůležitější skupinou, jsou venkované samotní, jejichž setrvávání v rurálním prostoru má dlouhodobý charakter. Druhou skupinu tvoří ti, kteří na venkov expandují, venkovský prostor užívají s cílem osobního a krátkodobého profitu a dá se říci, že o venkovský prostor bojují, soupeří o něj. Třetí, poslední skupinou je stát a jeho územní organizace a ty jako aktéři nemají v prostoru venkova vlastní cíl, jsou spíše jen prostředníky či vykonavateli dlouhodobějších zájmů státu, případně dalších aktérů, kteří mají v prostoru venkova zájmy, které jsou obvykle dlouhodobé (Hudečková, Jehle 1997).

Sociální aktéry je možné považovat za vlastníky kapitálu, a to jak v podobě hmotné (fyzické), tak v podobě nehmotné (abstraktní, nehmatatelné). Z hlediska podstaty této práce se bude konceptualizace dále přednostně zaměřovat na kapitál v jeho nehmotné podobě, a to

na kapitál sociální a kulturní jako na nehmotné vlastnictví aktérů. Opomenuta ovšem nebude ani další v teoretických konceptech a východiscích užívaná terminologie pro nehmotné formy kapitálů, která se zkoumanými kapitály (sociálním a kulturním) velmi úzce souvisí.

Dříve, než budou zkoumány různé formy nehmotného, rurálními aktéry vlastněného kapitálu, je vhodné zmínit, že v ekonomické teorii klasické a neoklasické ekonomie je kapitál definován jako hodnota, která je schopna svého zhodnocení, tj. přináší svému vlastníkovi výnos v podobě zisku či úroku a dále, že kapitál tvoří spolu s prací a půdou trojici základních výrobních prostředků[25], výrobních vstupů (Samuelson, Nordhaus 1995). Rakouský ekonom B. Bawerk tvrdí, že kapitál je soubor nepřímých nebo přechodných zprostředkujících statků, které působením produktivních procesů a času činí lidskou práci produktivnější. Pro K. Marxe je zase kapitál specifický sociální vztah společnosti, v níž společenská třída vlastníků výrobních prostředků odmítá nadhodnotu antagonistické společenské třídě, kterou vykořisťuje (Echaudemaison 1995).

Ekonomie dělí kapitál (dlouhodobě postupně spotřebovávaný či opotřebovávaný) na kapitál fyzický tj. reálně existující (stroje, zařízení, budovy, apod.) a kapitál finanční (volné peněžní prostředky či cenné papíry). V tomto ohledu je finanční kapitál sice „reálně existující“, ale nakládání a obchodování s ním na finančních trzích se blíží abstraktnosti, nehmatatelnosti, zvláště v současné moderní či postmoderní společnosti[26]. Kapitál je tedy z hlediska ekonomie investicí, vstupující do dvou typů ekonomických činností – investic samotných, které znamenají využití zdrojů umožňující zvýšení či udržení zisků do budoucna a investic do spotřeby, které okamžitě uspokojují potřeby v přítomnosti a současně znamenají vzdát se možného zisku v budoucnosti. Obecné znaky kapitálu v ekonomii lze shrnout následovně – orientace na budoucnost, produktivnost, element času, nutnost údržby a vzácnost (Veselý 2006).

Z původně ekonomické terminologie se pojem kapitál rozšířil do dalších vědních disciplin, sociologii nevyjímaje. Od ekonomického významu byly odvozeny, převzaty

[25] Ekonomie v tomto smyslu hovoří o sumě disponibilních zdrojů, tvořících národní bohatství a vytvářených pro uspokojování potřeb a využívání k vytváření statků. Učebnicemi ekonomie jsou myšleny právě základní zdroje, kterými jsou práce, půda a kapitál.

[26] G. Simmel v eseji Peníze v moderní kultuře přemítá, že peníze (a zde je možné zahrnout právě finanční kapitál), které umožňují vlastnictví na dálku, diferencují dřívější těsnou sounáležitost osobního a lokálního prvku natolik, že dnes je možné v Berlíně pobírat své příjmy z amerických železnic, z norských hypoték a afrických zlatých dolů (Simmel 1997). Tuto dálkovou (v současnosti jako samozřejmost vnímanou) formu vlastnictví peníze (finanční kapitál) umožňují. Zároveň ale vstupují mezi majetek a vlastníka, čímž způsobují neosobnost, ale i abstraktnost v jakékoli ekonomické činnosti. A. Giddens říká, že Simmelovo zmíněné vysvětlení vztahů mezi penězi a modernitou je propracované a platné pro naši soudobost. Upozorňuje na to, že už Simmelův předchůdce K. Marx ve svých raných spisech mluví o penězích jako o „univerzální děvce“, směnném prostředku. Peníze umožňují výměnu čehokoli za cokoli bez ohledu na to, zda různé druhy zboží vzájemně sdílejí nějaké podstatné vlastnosti (Giddens 1999). Dále cituje Giddens právě Simmela, který míní, že: *„…síla peněz v překlenování vzdálenosti umožňuje vlastníkovi a jeho statkům, aby existovali daleko od sebe a mohli sledovat své zájmy mnohem lépe…“* (díky abstraktním finančním transakcím, pozn. autorky práce) *„…než v situaci, kdy byl vlastník a statky v přímém vzájemném vztahu a kdy každý ekonomický akt byl také osobním aktem“* (tamtéž).

či rozšířeny nejrůznější modifikace pojmu natolik, že je možné v současnosti, kromě již zmíněných kapitálů fyzického a finančního, nalézat i další adjektiva termínu kapitál, např. ekonomický, přírodní, znalostní, intelektuální, vědomostní, vzdělanostní, organizační, politický, symbolický, lidský, kulturní, sociální, společenský, osobní, informační, environmentální či dokonce společenský režijní kapitál.

Termín je pak užíván ve značně odlišných významech a kontextech a může nabývat významu od konkrétního[27] po významy zcela vágní, a může označovat cokoli jako aktivum jakéhokoli druhu, jež přináší jisté výnosy a zvyšuje určitou hodnotu. Pak už nemá s ekonomickou teorií příliš společného a jde obvykle o metaforu (Schuller, Banner a Feinstein 2004). Rozšíření termínu kapitál přivádí na jedné straně ekonomy, sociology, ale i jiné odborníky k debatě, což je nesporně pozitivní aspekt jeho rozšiřování. Zároveň lze upozornit na negativní aspekt, kterým je terminologická „neučesanost“ a „zamlžování“ původně jasně definovaného obsahu pojmu kapitál, což přináší řadu problémů.

Kapitál v jeho nehmotných podobách (lidský, kulturní, sociální a další) nemusí být vůbec, anebo je jen zčásti směnitelný. Užíváním se nespotřebovává ani neopotřebovává, ale naopak posiluje, zároveň investice do něj vložené nemusí nutně sloužit k dosažení konkurenceschopnosti, ale např. k vyššímu uspokojení potřeb. Současně nemusí nutně produkovat finančně vyjádřitelné zisky, ale třeba snižovat nezaměstnanost. Dále, například ze vzdělání a sociálních vztahů nemusí mít prospěch pouze jejich majitel, vlastník (může jím být i region, stát a jiné kolektivní osoby, ne jediná individuální osoba jako konkrétní vlastník kapitálu). Zároveň však nehmotné formy kapitálu jsou od svého vlastníka neoddělitelné a mohou jeho smrtí také zanikat. Neopominutelnou „výhodou“ nehmotných forem kapitálu (lidského, kulturního, sociálního apod.) je jejich nezcizitelnost. J. Coleman soudí, že oproti fyzickému, plně materiálnímu a hmatatelnému (tangible) kapitálu, je lidský kapitál hmatatelný méně a sociální ještě méně, protože existuje pouze ve vztazích mezi lidmi. Výše zmíněné důvody jsou argumentem pro řadu kritiků, kteří upozorňují na to, že přívlastky termínu kapitál, které vyjadřují rozličné nehmotné formy, by neměly být vůbec ve spojení s termínem kapitál užívány (Veselý 2006).

[27] Nejkonkrétněji vymezuje kapitál účetnictví, kde je jím myšlen souhrn všech finančních zdrojů vložených do celkového majetku podniku jeho vlastníky a věřiteli (Veselý 2006). Ve sféře účetnictví a financí znamená podle Samuelsona a Nordhause „kapitál“ celkovou sumu peněz upsanou vlastníky akcií korporace, za níž obdrží akcie společnosti (Samuelson, Nordhaus 1995). Konkrétně jde tedy o kapitál v jeho ekonomickém pojetí a ve finanční formě – finanční kapitál.

2.1.1 RŮZNÉ PODOBY KAPITÁLU VLASTNĚNÉHO AKTÉRY

I přes zmiňovanou pojmovou roztříštěnost, složitost a problematické uchopení nehmotných forem kapitálů (oproti klasickému smyslu termínu kapitál), bude snahou tohoto oddílu se s různou podobou termínu kapitál (v jeho nehmotné podobě) vypořádat. K tomu bude nápomocné následující schéma, zachycující chronologické zařazení nejužívanějších „přídomků“ termínu kapitál, které se více či méně ujaly a jsou užívané různými autory (viz dále).

Schéma 2 **Chronologie užívání různých „přídomků“ termínu kapitál**

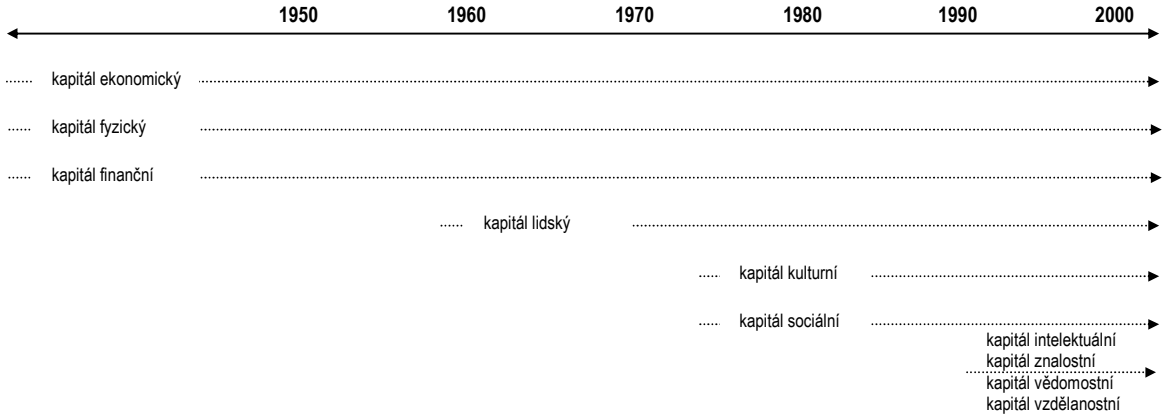

Zdroj: vlastní zpracování

O kapitálu v klasickém ekonomickém pojetí (a podobě fyzické a finanční) již bylo pojednáno výše a bylo důvodem jeho umístění na chronologické ose schématu[28] zcela vlevo a bez konkrétně zpřesňujícího časového zařazení jeho historické i soudobé „všudypřítomnosti“. Na tomto místě je vhodné poznamenat, že význam tohoto pojmu je spojen s organizací moderní společnosti a rozšíření jeho užívání s ekonomickými teoriemi od 19. století[29].

Přívlastek lidský získává termín kapitál v 60. letech 20. století v době, kdy se začíná uvažovat o vzdělání a prostředcích do něj vložených v analogii s kapitálem ekonomickým jako o investici (Becker 1962). Jde tedy o dobu, kdy se termín kapitál začíná

[28] Ke schématu je nutné poznamenat, že některé „kapitály“ byly opomenuty úmyslně, z důvodu nemožnosti jejich chronologického umístění. V prostudované odborné literatuře totiž není u méně rozšířených přívlastků k termínu kapitál časový údaj počátků jeho užívání vždy uveden. Schéma neřeší různost pojímání daných druhů kapitálu, zejména podle kritéria individuální či kolektivní (o tom viz dále). Rovněž tak neřeší podobnost a rozdílnost druhů kapitálu, např. mezi kapitálem kulturním a intelektuálním či vědomostním, znalostním, anebo vzdělanostním. Jednoznačné rozlišení ani není možné, jak již bylo uvedeno, z důvodů terminologické „neučesanosti“ a „zamlžování“, vedoucí možná spíše ke zmatku než jasnosti v užívání uvedených termínů.

[29] Chronologické zpřesnění používání spojení termínu „ekonomický kapitál“ je možné jen velmi hrubě, pro jeho všeobecné používání ve spojení se vznikem ekonomie (a následného rozšíření používání s rozvojem ekonomických teorií v 19. století). Pak je možné zasadit spojení „ekonomický kapitál“ do druhé poloviny 18. století, kdy se označuje okamžik publikace knihy Welth of nations filozofa, politického ekonoma a hlasatele laissez-faire A. Smitha v roce 1776 za datum zrodu moderní ekonomie. Ten navázal na dřívější systematické myslitele, kterými byli fyziokraté a merkantilisté v 17. a 18. století, přičemž prvopočátky ekonomického myšlení sahají k Aristotelovi a středověkým scholastikům (Samuelson, Nordhaus 1995).

transformovat z klasické, hmotné koncepce v koncepci nehmotnou. Zmíněná transformace pak dále pokračuje v 70. a 80. letech 20. století, kdy přenesené nehmotné chápání termínu kapitál postupně opouští svůj původní hmotný význam v ekonomických vědách a začíná být používán také v jiných vědních disciplínách, např. v sociologii. Zde se termín kapitál ujímá například v teorii reprodukce sociálních tříd P. Bourdieua, ve které se vedle kapitálu ekonomického objevuje také kapitál kulturní, sociální a symbolický. Rovněž další autoři (např. Putnam, Coleman) rozšiřují aplikování termínu sociální kapitál, jehož užití pak má, podle odborníků, od 90. let 20. století v odborných pojednáních doslova exponenciální tendenci. Vytváření vědomí společnosti znalostní (knowledge society[30]) či učící se společnosti (learning society[31]) je půdou pro kreaci dalších přívlastků, vyjadřujících nehmotnou povahu kapitálu, jako např. kapitál vědomostní, vzdělanostní, intelektuální či znalostní.

Po krátkém chronologickém představení bude zkoumání různých označení a forem kapitálů dále pokračovat studiem jeho jednotlivých typů, přičemž kulturnímu a sociálnímu kapitálu jsou věnovány samostatné oddíly (2.2 a 2.3).

Teorie lidského kapitálu, jejíž základy formuloval T. Schultz a rozpracoval G. Becker, rozšiřuje neoklasickou teorii investic do oblasti vzdělání lidí; tj. *„do ‚člověka´“* (Petrusek 2006:409) a v obecnějším úhlu pohledu aplikuje model „homo oecomonicus“ (jedince „racionálního“) na analýzu chování ve všech aspektech společenského života (manželství, zločin, náboženství apod.) (Echaudemaison 1995)[32].

Lidský kapitál je vždy spojen s člověkem a představuje sumu nemateriálního bohatství, které člověk vlastní, a které následně využívá k získání příjmu (už materiálního a určitým způsobem kvantifikovatelného) ze svých činností. Lidský kapitál jako souhrn lidských znalostí, dovedností a schopností, které mají ideální podobu, nemůže být od člověka oddělen, jako je tomu v případě finančního či materiálního bohatství (Becker in Lošťák 2006). Lidský kapitál je vědění vtělené v lidech[33]. Lze jej rozdělit na znalosti (tj. poznatky a informace, kterými jedinec vládne a které je schopen jakkoli vyjádřit

[30] Někdy je v překladech užíváno také společnost vědění; *„u nás s jistou ironií Václav Cílek navrhuje termín ‚chytrá společnost´“* (Petrusek 2006:409), který dále uvádí, že nejznámějším propagátorem sousloví „společnost vědění“ se stal N. Stehra, objevuje se ale *„již u A. Etzioniho v roce 1968, u Daniela Bella, Petera Druckera aj.“* (Petrusek 2006:409). A. Veselý považuje za zakladatele konceptu společnosti vědění P. Druckera, *„který tohoto pojmu užil jako první v práci The Age of Discontinuity [Drucker 1969], a rozvinul v mnoha pozdějších pracích [Drucker 1994, 1998, 2001]“* (Veselý 2004). Věděním a společností se ovšem ve svém článku „The Use of Knowledge in Society“ z roku 1945 zabývá už F. A. Hayek (Hayek 1945).

[31] Termín se poprvé objevuje na přelomu 60. a 70. letech 20. století. M. K. Smith píše, že k autorům, kteří napomohli otevřít diskuse k tzv. „learnig society“ patří D. Schon a další, např. R. M. Hutchins T. Husen a A. Etzioni (Smith 2001).

[32] Analogie mezi investicemi do fyzického a lidského kapitálu má však mnohem starší kořeny. Už Adam Smith ve své práci Welth of Nations z roku 1776 na možnou analogii poukázal, když tvrdil, že na vzdělání je možné pohlížet jako na investici, která zvyšuje produktivní schopnosti člověka a následně také jeho celoživotní příjem (Veselý 2006).

[33] M. Lošťák cituje V. Bělohradského mínění, že znalosti je možné chápat jako specifické výsledky, dosažené v procesu poznání s fragmentací v různých oblastech, vztažené k těmto oblastem. Znalostmi, jako specifickou formou vědění, vládne jedinec. A dále N. Lin, podle Lošáka, vidí znalosti jako podstatu kvalifikace lidí, které formují to, co se nazývá lidským kapitálem, neboť právě v něm se zrcadlí technické znalosti a dovednosti. Oproti znalostem, ale také dovednostem, zahrnuje vědění sumu obecných dosažených výsledků celkového procesu poznání a socializace, kterými jedinec vládne (Lošťák 2006).

a komunikovat) a poznávací a výkonové dovednosti jako aktuální osobní bezprostředně nepřenositelné schopnosti konkrétního člověka (Veselý 2006).

Je-li lidský, potažmo kulturní kapitál (jehož součástí kapitál lidský je – viz dále) přednostně vázán na jednotlivce a je přenositelný (mimo jednotlivce) pouze za předpokladu materializace jeho objektivizací a institucionalizací, pak je možné, aby disponovaly takto materializovanou podobou kapitálu (původně výhradně individuálního) také osoby kolektivní. M. Lošťák (Lošťák 2006) soudí, že v určitých přístupech se v tomto smyslu ustavuje představa, že takovým typem kapitálu by mohl být kapitál intelektuální[34], pracující s materializovanými podobami kulturního i lidského kapitálu. Již zmiňovaná materializovaná podoba kulturního kapitálu může být pak nazývána také kapitálem znalostním (viz např. Hron 2005).

Jak už bylo výše pojednáno, některé přívlastky, charakterizující termín kapitál se ujaly (zejména) ve vědeckém diskursu více či méně vhodně (ve smyslu terminologické neucelenosti). Oporou pro tvrzení nechť je ukázka používání dvou termínů, objevujících se ve Schématu 2 (str. 35 této práce). Jak kapitál vědomostní, tak kapitál vzdělanostní jsou sice v diskursu užívány (často spíše laickou než odbornou či vědeckou veřejností[35]), čemuž pravděpodobně odpovídá i nakládání s těmito pojmy. V takových případech pak může obsah pojmu vědomostní kapitál skrývat vědění jako takové, a je svými autory (např. Horák 2001, Skočovský 1999) nazýván kapitálem vědomostním. V podobném duchu je např. do kapitálu vzdělanostního „vtělena" D. Cihelkovou (Cihelková 1999) úroveň vzdělání populace[36].

Nicméně, všechna užití nejrůznějších variant termínu kapitál (intelektuální, znalostní, vědomostní, vzdělanostní, apod.) v jeho nehmotné podobě mají jedno společné. A to, vždy je za těmito „přídomky" možné nalézat část, „podskupinu" či jistou „odnož" kapitálu lidského (ať už úrovně osob individuálních či aktérů kolektivních), o němž již bylo pojednáváno v oddíle 2.1.1. A lidský kapitál je pak zase „podmnožinou" kapitálu kulturního, toho, kterému je věnován následující oddíl 2.2. Přitom ale termínu kulturní kapitál je téměř výhradně užíváno ve smyslu individuálního vlastnictví.

[34] Intelektuální kapitál definuje I. Tichá jako rozdíl mezi tržní a účetní hodnotou určitého podniku, který je spojen na první pohled neviditelnými aktivy, mezi které kapitály sociální a kulturní jistě patří. Součástí intelektuálního kapitálu je kapitál organizační (patenty, databáze, intelektuální vlastnictví, kulturní vlivy), který je někdy pojmenováván také jako strukturální kapitál či kapitál zákaznický (Tichá 2005).

[35] Avšak ani vědecká veřejnost se použití „vědou nezažitých" významů termínu kapitál zcela nevyhýbá. Zde je možné uvést např. českého sociologa J. Musila, který ve svých Poznámkách ke čtyřiceti letům Sociologického ústavu AV ČR vysvětluje: *„Ústav se dal cestou, která se opírala o vědomostní kapitál získaný v minulosti, …"* (Musil 2006).

[36] D. Cihelková konkrétně soudí: *„… podnikatelská sféra, taktéž nijak neoplývající potřebným vzdělanostním kapitálem …. Vystudování kterékoli vysoké školy s vědecko-technickým zaměřením je dnes spojeno s obrovským rizikem nedobrovolné chudoby, což je ostatně dostatečně patrno z úpadku základního a aplikovaného výzkumu, který je ve vyspělých zemích EU považován za první předpoklad rozvíjení úspěšné a konkurence schopné ekonomiky … je třeba připomenout, že parametry tržní ekonomiky nejsou dány zájmy vlastnických elit, ty existují i v banánových republikách, ale jsou dány rovností šancí, úrovní vzdělanostního kapitálu a morální úrovní společnosti jako celku"* (Cihelková 1999).

2.2 KULTURNÍ KAPITÁL

Získané předpoklady individua (či skupiny) k dosažení určitého sociálního statusu, vázaného na charakter a úroveň enkulturace jsou považované za kulturní kapitál, který je od 70. let 20. století jedním z rozhodujících vlivů při zkoumání úlohy systému vzdělání v sociální reprodukci. Analogicky tak navazuje na lidský kapitál jak v jeho silném vázání na jednotlivce, tak v ekonomizujícím pojetí, v němž vzdělání přináší svému vlastníkovi zisk v podobě společenských privilegií a z něho plynoucích ekonomických a sociálních výhod. V tomto smyslu, podle Hubáčka (Hubáček 1996:474), užil pojmu poprvé A. R. J. Turgot, principy však zformuloval P. Bourdieu ve své koncepci sociální reprodukce tříd. Základní východisko v ní je odvozeno z analýzy forem sociálního jednání, jímž usiluje konkrétní jednotlivec (či skupina) o dosažení určitého sociálního statusu začleněním se do společenské vrstvy[37], zaujímající ve společnosti privilegované postavení. Důležitou roli ke vstupu do vládnoucí vrstvy hraje vzdělávací systém (jehož charakter určuje právě sama vládnoucí vrstva), který je distributorem jednak diplomů či profesní kvalifikace, ale také znalostí správných postupů. Vzdělávací systém zároveň předpokládá řadu komponent kulturního kapitálu (např. verbální schopnosti či schopnost percepce umění), jejichž osvojování nezprostředkovává, neboť předpokládá získávání takovýchto schopností v rodině. Velikost kulturního kapitálu, jímž je tedy jedinec schopen disponovat, je proto přímo závislá na jeho akumulaci v rodině a následně pak ve škole (Hubáček 1996:474). V tomto ohledu se kulturní kapitál odlišuje od kapitálu lidského, neboť zohledňuje kromě investic, kterými jednotlivec zhodnocuje své vzdělání (znalosti), také „investice“, které si do vzdělávání a vzdělání jedinec nepřináší sám a byly do něj vloženy jinými, nejčastěji rodinou.

Proto P. Bourdieu ve své koncepci kulturního kapitálu diferencuje mezi jeho různými formami inkorporacemi, objektivacemi a institucionalizacemi (Šubrt 2001:110). Složky kulturního kapitálu pak P. Bourdieu rozlišuje jako kapitál vtělený/inkorporovaný (např. schopnosti a dovednosti jednotlivce), kapitál objektivizovaný (např. ve formě knih či přístrojů) a kapitál institucionalizovaný (vysvědčení, vysokoškolské hodnosti, vědecké tituly, apod.) (Keller 2008:51). První složka je v člověku ztělesněná jako vnější bohatství přetvořené

[37] Konkrétní vrstva, o jejíž členství jedinec či skupina usiluje, se vyznačuje specifickými kulturními rysy, vkusem a životním stylem. Jejich osvojení je nezbytnou podmínkou „správné“ orientace ve způsobech chování a jejich symbolických významech, které indikují příslušnost osob k této vrstvě a tvoří kulturní předpoklady vzájemné komunikace mezi jejími členy. *„Diference ustavující symbolické systémy, jako celek fonémat určitého jazyka či celek distinktivních rysů … to jest jako distinktivní znaky“* (Bourdieu 1998:16). Strategickým prvkem jednání členů, již začleněných v dominantní společenské vrstvě,je jejich aktivní participace na této, podle M. Webera, tzv. elitní statusové kultuře, která svým členům poskytuje nejvyšší „symbolický kapitál“. Ten je jimi následně vkládán do boje o prosazení se ve společnosti. V této souvislosti P. Bourdieu zavádí právě pojem kulturní kapitál a definuje jej jako nástroj přivlastňování symbolického bohatství, které je společností pokládáno za hodné vyhledávání a „vlastnění“ (Velký sociologický slovník 1996). Kulturní kapitál je pak podle P. Bourdieua také označením souboru intelektuálních vlastností, které jsou společensky potvrzované certifikovaným vzděláním (Echaudemaison 1995, upraveno).

za určité období v integrální součást člověka, kterou nelze převádět, neboť je vždy spojená se svým majitelem. Druhá, objektivizovaná složka, představuje materiální objekty a média a je již přenositelná, ale po přenesení musí další jedinec k jejich použití vládnout složkou první (ztělesněnou v něm), neboť bez umění porozumět není možné číst například knihu, která má v sobě objektivizovaný kulturní kapitál jiných osob. Třetí, součást je tvořena institucionalizovanou složkou, která objektivizuje složku ztělesněnou v člověku ve směru relativní autonomie nositele kulturního kapitálu (jde např. o akademické tituly, umožňující formální odlišení ztělesněné složky samouka od toho, kdo prošel specializovanou přípravou) a je to také složka, která ovlivňuje sociální stratifikaci (Lošťák 2006).

Spíše jako o kulturním dědictví než o kulturním kapitálu C. – D. Echaudemaison mluví o procesu, jehož prostřednictvím se přenášejí hodnoty, normy, chování, ale také schopnosti ve vztahu k vědění z jedné generace na generaci druhou v rámci rodiny či nejbližšího okolí. Vyplývá zejména ze sociálních procesů výchovy, osvojování kulturních dispozic a etických hodnot, které formují individua v souhrnném procesu socializace (Echaudemaison 1995).

Je-li kulturní kapitál studován v demokratizačním pojetí, vycházejícím z humanizační funkce kultury, pak se jím rozumí všechny potenciální možnosti, díky nimž jedinec v průběhu života rozvíjí a používá získané schopnosti, ale i znalosti a dovednosti k následnému prolamování bariér, které omezují jeho kariéru, resp. průběh jeho životní dráhy. V tomto pojetí je kulturní kapitál výsledkem systému vzdělání (jehož cílem je vyrovnání vstupních sociokulturních nerovností a šancí na úspěch příslušníků všech vrstev společnosti), ne předpokladem jedince vedoucím ke vzdělání (Velký sociologický slovník 1996). *„Nositeli kulturního kapitálu jsou rodiny středních a vyšších vrstev, které dokáží zprostředkovat svým potomkům vědění stejného typu a srovnatelné kulturní šíře, jakým disponují jejich učitelé. Tato kulturní spřízněnost se jim v průběhu studia výrazně zúročí v podobě lepšího prospěchu a nižšího rizika předčasného ukončení studia“* (Keller 2009:56).

Ačkoliv se odborníci v nazírání obsahu pojmu kulturní kapitál odlišují, v zásadě se však shodují, že jej nelze zaměňovat s lidským kapitálem (lidským potenciálem), který je nejčastěji chápán jako zásoba znalostí a dovedností lidí, žijících na území určitého státu, je výsledkem tradice, vzdělání, poznatků získaných praxí. Rozdíl mezi kapitálem lidským na jedné straně a kulturním na straně druhé je dle M. Petruska dán především tím, že kulturní kapitál má schopnost nabývat symbolický rozměr, kterým je moc, ale i tím, že lidský kapitál jako souhrn schopností něco udělat, či úhrn technických dovedností, nemá potenci tvořit třídu, zatímco kulturní kapitál alespoň potenciálně tuto schopnost má (Petrusek 1989).

Kulturní i lidský kapitál jsou podle M. Lošťáka složeny ze zdrojů, které jsou primárně vlastní jedinci, neboť jde o bohatství v „jeho hlavě", s nímž může nakládat dle své libosti. V případě lidského kapitálu je akcentována volnost a svoboda aktéra při nakládání s ním, v případě kapitálu kulturního, zahrnujícího také kapitál lidský, spočívá důraz při nakládání s ním v sociálním ovlivnění[38]. Jakkoli jsou oba kapitály odlišné, společným znakem je úzké sepětí s konkrétní osobou a přenositelnost pouze v případě jejich materializace, k níž dochází objektivizací a institucionalizací, a následnou legitimizací (Lošťák 2006).

2.3 SOCIÁLNÍ KAPITÁL

Pojem sociálního kapitálu je v poslední době velmi frekventovaný. Vyjádřeno slovy A. Portese jde o koncept, který *„se stal jedním z nejpopulárnějších exportů ze sociologické teorie do každodenního jazyka …"* (Portes in Sucksmith 2002)[39]. Sledování sociálního kapitálu je spojováno s nejrůznějšími aspekty společenského života, přičemž je rozlišována jeho individuální a kolektivní úroveň. Sociální kapitál je analyzován např. v souvislosti se sítí kontaktů jednotlivců, občanskou společností, institucionální výkonností, hospodářskou situací, životem v komunitách či lokalitách, zdravím populace, vzděláním či kriminalitou.

Termín sociální kapitál zřejmě jako první použil americký pedagog a inspektor venkovských škol L. J. Hanifan už v roce 1916 (Keller 2009:54). Později, počátkem 60. let 20. století to byla pak kanadská urbanistka J. Jacobsová, a to spíše náhodně v souvislosti s místní správou, jejíž funkčnost přisuzovala „zakořeněným" sousedským sítím, které tvoří městy nenahraditelný sociální kapitál (Jacobs in Blunden 2003). V 70. letech se sociálním kapitálem zabýval ekonom G. Loury a francouzský sociolog P. Bourdieu, který jej přivedl do vědeckého diskursu. Avšak známějším se stal až díky teoretickému a empirickému rozpracování amerického sociologa J. S. Colemana na přelomu 80. a 90. let a politologa R. D. Putnama začátkem 90. let 20. století. Do české sociologie[40] byl pojem sociálního kapitálu uveden I. Možným a P. Matějů počátkem 90. let 20. století.

[38] Pojetí lidského kapitálu, v souladu s ekonomickými teoriemi hlavního proudu předpokládá svobodnou volbu racionálně jednajícího aktéra. Pojetí kulturního kapitálu operuje s určitou sociální podmíněností, resp. konstruovaností jednání aktérů ve smyslu „nejlepší je to, co za takové považuje vlastní kulturní skupina".

[39] Dříve nepoužívaný či jen úzce vymezený pojem se začal používat k vysvětlení a řešení mnoha problémů na místní, národní i nadnárodní úrovni a počet publikací na téma sociální kapitál vzrostl na přelomu století exponenciálně (Veselý 2006).

[40] Na tomto místě je vhodné podotknout a upozornit na to, že v české sociologii je více zakořeněn a užíván spíše individualistický koncept sociálního kapitálu (jako zisk aktéra), zatímco v zahraniční (především v anglosaské literatuře) je v současnosti mnohem častěji používáno kolektivní pojetí sociálního kapitálu ve smyslu pozitivních účinků na celou společnost (Šafr, Sedláčková 2006).

Jedna z prvních a zároveň nejcitovanějších definic sociálního kapitálu má původ v díle P. Bourdieua: *„množina aktuálních nebo potenciálních zdrojů, která vychází z vlastnictví trvalé sítě více či méně institucionalizovaných vztahů a známostí“* (Bourdieu 1986:241 – 258). Je ovšem nutné poznamenat, že v jeho teorii reprodukce sociálních tříd představuje sociální kapitál odvozenou formu a při analýze sociální struktury je kladen důraz především na kapitál ekonomický a kulturní, kulturní vkus a spotřebu (Šafr, Sedláčková 2006, upraveno).

P. Bourdieu při užívání termínu sociální kapitál vychází z analogie s kapitálem ekonomickým a kulturním[41]. Objem sociálního kapitálu, s nímž jeho nositel disponuje, je určen velikostí sítě kontaktů, které je schopen mobilizovat pro svou potřebu s přihlédnutím k velikosti ekonomického, kulturního a sociálního kapitálu těch, z nichž se síť jeho známostí skládá. Analogii s ekonomickým kapitálem užívá v tom smyslu, že na sociálním kapitálu je (jako na ekonomickém) nutné pracovat, má-li být reprodukován a akumulován. Investice jsou navraceny, jakmile začne být sám vlastník sociálního kapitálu vyhledáván druhými lidmi (Hudečková, Lošťák 2002). Sociální kapitál tedy Bourdieu zkoumá ve spojitosti s pozicí jedinců v rozvrstvené sociální struktuře (Swain 2003), je nástrojem k dosažení žádaných i žádoucích pozic jedinci v sociální struktuře. Pak má sociální kapitál kompetitivní podstatu (Lee, Árnason, Nightingale, Sucksmith 2005).

Na sociální kapitál je však možné nazírat také na úrovni kolektivních osob, tj. na úrovni kolektivity[42]. Pak je možné operovat především s pojmy struktura, důvěra, normy, vždy jde o cosi nadosobního a na individuu nezávislého. Sociální kapitál je pak v tomto pojetí primárně vázán na kolektiv aktérů.

Mezi významné autory, vnímající sociální kapitál v dimenzích komunity či lokality (na úrovni kolektivity), patří J. S. Coleman a R. D. Putnam. První ze jmenovaných autorů mluví o sociálním kapitálu, který je utvářen, pokud vztahy mezi osobami mění způsoby, umožňující jednání (Coleman 1990). Jedna z nejznámějších definic sociálního kapitálu vychází z práce R. D. Putnama o regionální správě v Itálii, v níž zmiňuje, že rysy sociálních organizací jako důvěra, normy a sítě mohou zvýšit efektivnost společností umožněním koordinovaných jednání (Putnam 1993), což úzce souvisí s tím, co je nazýváno občanská

[41] Ve své práci užívá P. Bourdieu převážně těchto termínů: kapitál, jímž nejsou rozuměny pouze peníze (ekonomický kapitál), neboť v jistých situacích nejsou tolik užitečné, jako kapitál kulturní (jímž jsou chápány diplomy, vědomosti a umění s nimi zacházet, dobré způsoby a návyky) a kapitál sociální, představující síť vztahů, resp. užitečných kontaktů. K příslušnému „rozškatulkování“ společnosti slouží termín sociální pole coby prostory dominance a konfliktů (např. pole univerzitní, literární, … atd.), z nichž každé pole má svou vlastní autonomii a svá vlastní pravidla hry. V těchto silových polích individua „fungují“ stejně jako při hře v šachy, v rámci svých pozic, které jsou druhými respektované. Habitus (individuální dispozice) je možné vidět jako matrici ovlivňovanou sociální pozicí jedince. Habitus určuje, jak je svět jednotlivcem nazírán a jak se jedinec chová. Vyjevuje se v životním stylu a v posuzování (např. politickém, morálním, estetickém) (Hudečková 2003).

[42] Kolektivní chápání sociálního kapitálu vychází ze sociologie E. Durkheima, v níž je kolektivní vědomí nezávislé na jednotlivcích i na podmínkách, v nichž se nacházejí, vysvětlení jednání a řádu ve společnosti je nadosobní (Velký sociologický slovník 1996).

ctnost, čest. Ta je nejmocnější, je-li ukotvená v síti vzájemných sociálních vztahů. Proto společnost mnoha ctností, avšak izolovaných individuí nemusí být na sociální kapitál nutně bohatá[43] (Putnam 2000). Putnam ve své práci rozšiřuje Colemanův přístup vztažený k rodině a užší komunitě na celý národ, resp. širší regiony (Sedláčková, Šafr 2005) a to zásadním způsobem ovlivnilo práce odborníků, kteří se zabývají rurálním, regionálním rozvojem a stalo se nakonec jedním z nejdůležitějších předpokladů, zmiňovaných Světovou bankou[44] pro úspěšné provádění rozvoje určitých lokalit (Lošťák 2006). Coleman a Putnam oproti Bourdieumu, který váže sociální kapitál na jedince, soutěžícího v příslušném sociálním poli, co by prostoru konfliktu a dominance, vztahují sociální kapitál ke komunitě, lokalitě, tj. na strukturu a kvalitu vztahů v sociálním celku.

Sociální kapitál na úrovni kolektivity je složen z množství vzájemných kontaktů mezi lidmi jako jsou důvěra, vzájemné porozumění, sdílené hodnoty a chování, a to spojuje členy konkrétních lidských sítí a umožňuje společné jednání (Cohen, Prusak 2001). Edwards a Foley objasňují, že co měl Coleman na mysli, nejsou normy a hodnoty individuí jako takových, ale normy a hodnoty dostupné jako zdroje pro jednání těchto individuí, sdílejících určitý sociální kontext (Edwards, Foley 1998). Za nejdůležitější z norem, zvyšujících objem sociálního kapitálu a zároveň snižujících transakční náklady kolektivního jednání, považuje Putnam reciprocitu. Rozděluje ji na reciprocitu vyváženou (specifickou) a reciprocitu difusní (generalizovanou). První znamená jednotlivou, současně probíhající vzájemnou směnu položek stejné hodnoty ve stejném čase. Druhá je pak kontinuálním vztahem směny, kdy výměna není v čase směny okamžitě opětována, je tedy nevyvážená a zahrnuje vzájemné očekávání, že přínosy získané nyní budou splaceny v budoucnu[45] (Lošťák 2006). Směnu s logikou reciprocity objasňuje Bourdieu v souvislosti s ekonomií symbolických směn, jejichž rysem je v konsekvenci potlačení či zamlžení ceny dvojznačnost (pravda je vždy dvojí) a zákaz explicitnosti (spojený s „pravdou ceny“) (Bourdieu 1998:121–138)

Svůj výklad sociálního kapitálu ve smyslu pozitivní externality sdružování lidí Putnam posléze (po proběhnuvší kritice za příliš zjednodušené vidění takovýchto efektů) obohacuje o dimenzi přemosťující (tj. inkluzivní – bridging) a dále o dimenzi svazující (tj. exkluzivní – bonding) jako dvě charakteristiky, rozlišitelné na základě typů sociálních sítí.

[43] Toto pojetí sociálního kapitálu je možné považovat za jedno z výchozích pro úvahy o občanské společnosti.

[44] Podle Světové banky zahrnuje sociální kapitál instituce, vztahy, postoje a hodnoty, které usměrňují interakce mezi lidmi a přispívají k sociálnímu a ekonomickému rozvoji. Sociální kapitál však není jednoduše sumou institucí, které podpírají společnost, ale je také „pojidlem“, které je dává dohromady. Zahrnuje sdílené hodnoty a normy pro sociální jednání, které jsou vyjádřeny v osobních vztazích, důvěru a obecný smysl pro občanskou odpovědnost. To vše činí ze společnosti více než pouhý soubor jednotlivců. Bez určitého stupně společné identifikace s formami řízení, organizace a kooperace (governance), kulturními normami a pravidly společnosti je obtížné si fungující společnost představit (Lošťák 2006).

[45] Koresponduje s Maussovou Esejí o daru, v níž se autor už mnohem dříve zabývá reciprocním mechanismem směny.

Svazující sociální kapitál jsou úzké kontakty mezi jedinci a lze jej chápat jako silná pouta (mezi rodinnými přáteli, členy stejné etnické skupiny, apod.) V Putnamově pojetí jde o jakési sociologické „superlepidlo“, které udržuje homogenitu, slouží k vytváření specifické reciprocity či vnitřní skupinové loajality, mobilizuje solidaritu. Přemosťující sociální kapitál naproti tomu zahrnuje spíše kontakty vzdálenější, charakteristické slabými vazbami, které mají schopnost překračovat „společenské hranice“ (vztahy mezi obchodními partnery, známými a přáteli našich známých apod.). Putnam jej přirovnává ke kutilskému mazadlu WD 40, jež *„…zastavuje vrzání, čistí a chrání, vytěsňuje vlhkost, uvolňuje zrezivělé části a zaseknuté mechanismy…“*. Analogicky pak: *„…spojuje lidi napříč sociálními rozdílnostmi, napomáhá rozšiřování informací a vytváří širší identitu a reciprocitu, přispívá tedy ke společenské kohezi…“* (Putnam 2000, str. 22 – 23). Na význam sítě sociálních kontaktů pro soudržnost sousedské komunity a schopnost společného jednání místních obyvatel M. Granovetter (Granovetter 1973) poukázal již dříve, v 70. letech. Také on nazývá zmíněné vazby slabými a přemosťujícími sociálními vazbami mezi skupinami (viz oddíl 2.4). Uvedená typologie sice objasňuje utváření, fungování sociálního kapitálu v různém prostředí, nicméně Putnam neříká nic o tom, jak je možné tyto dvě dimenze měřit (Šafr, Sedláčková 2006).

Sociální kapitál na úrovni kolektivity je podstatou (esencí), která umožňuje koordinaci našich aktivit a činí naše jednání transakčně méně nákladným (Bělohradský in Hudečková, Lošťák 2003). Z tohoto úhlu pohledu tedy představuje strukturu usnadňující výrobní aktivity (Coleman), zlepšuje efektivitu společnosti usnadněním koordinovaných aktivit (Putnam) či takto přispívá k ekonomické obnově (Giddens) (in Hudečková, Lošťák 2003).

Protože ale sociologie nemluví jen o kolektivní entitě, ale i o lidských sociálních životech (podle Giddense), je dobré pracovat také se sociálním kapitálem podle konceptu P. Bourdieua, který je zaměřen výhradně na jedince, tj. individuálně. Potom je možné vidět sociální kapitál v dualistickém konceptu. Na takový záběr narážejí H. Hudečková a M. Lošťák v jednom ze svých článků, v němž se snaží poukázat na možné „neopatrné“ zacházení při užívání termínu sociální kapitál: *„Kdybychom setrvali pouze na úrovni kolektivity, byl by sociální kapitál něčím, co přetrvá věky, zatímco jedinci umírají, … pak by však nebylo možné tvrdit, že sociální kapitál v České republice před rokem 1989 nebyl či byl minimální“*[46]… (Hudečková, Lošťák 2003).

[46] Tento výrok použili citovaní autoři v reakci na článek „Může sociální kapitál pomoci českému zemědělství?“ uveřejněný v odborném časopise Agriculture economics. Jeho autoři, J. Chloupková a Ch. BjØrnskov, v něm tvrdí, že sociální kapitál v České republice byl totalitním režimem zničen a je minimální (Chloupková, BjØrnskov 2002). Reagující autoři (Hudečková, Lošťák) však považují toto tvrzení za zjednodušené v tom smyslu, že se zaměřuje pouze na kolektivní vnímání sociálního kapitálu. Upozorňují právě na možnost „neopatrného“ zacházení s termínem a zároveň se snaží poukázat na to, že na jednoduše položenou otázku, zda sociální kapitál v České republice je či není či byl totalitou zničen, není možné jednoduše

Podobně jako u rozšíření teorie lidského kapitálu i rozšíření konceptu sociálního kapitálu vede k mnoha nejasnostem a nezřídka k vágnosti používání termínu. V tomto ohledu byla publikována řada více či méně zdařilých pokusů o komplexní a analytický přístup k problematice sociálního kapitálu. Někteří autoři (kromě již jmenovaných a jejich členění sociálního kapitálu) podle Veselého sociální kapitál dále dělí např. na strukturální a kognitivní (Uphoff) či horizontální a vertikální (Culen a Whiteford). V návaznosti na Putnamův sociální kapitál přemosťující a svazující je užíván sociální kapitál spojovací (linking). Některé studie dokládají pozitivní korelaci sociálního kapitálu s fyzickým a duševním zdravím (při individuálním pojetí), nižší mírou kriminality, s výkonností vládních institucí či ekonomickým růstem (při kolektivním pojetí). Někteří autoři (např. Portes) poukázali i na to, že sociální kapitál může mít také negativní stránky, například při sociálních jevech jako je např. korupce, elitářství, tunelování, mafie (Veselý 2006, upraveno). Zde je možné zmínit J. Kellera, který dodává a klade otázku: *„Mafiánské vztahy a praktiky jsou zároveň nejnázornější ukázkou toho, jak lze řešit velké dilema teoretiků sociálního kapitálu: Jedná se v případě sociálního kapitálu o statek soukromý, anebo o statek veřejný?“* (Keller 2009:79).

Na konci tohoto oddílu je ještě vhodné se zmínit, že kromě problematiky nakládání s termínem sociální kapitál, jako je jeho vymezování, způsob uchopení, analýzy, či měření (viz kapitola 3) je Putnamův pozitivní koncept kritizován ze strany sociologů zabývajících se sociálním kapitálem v postkomunistických zemích střední a východní Evropy (např. Matějů, a jiní). Výzkumy totiž ukazují, že sociální kapitál ve smyslu individuálně uplatnitelných aktiv zde vysvětluje utváření sociálních sítí lépe než pozdější Putnamova koncepce. R. Rose poukazuje, že Putnamova koncepce platí pouze v demokracii založené na občanské politické kultuře, v totalitním režimu je veškerý společenský život zpolitizován[47] (Šafr, Sedláčková 2006).

J. Stachová, D. Čermák a J. Bernard upozorňují, že sociální kapitál je potřeba vnímat také v souvislosti se sociálním kontextem: *„je třeba mít v první řadě na mysli rozdíly mezi západní a postkomunistickou Evropou. V důsledku komunistické minulosti se formy sociálního kapitálu a jeho důsledky od západních vzorců mohou lišit. Je třeba jisté opatrnosti v aplikaci konceptu sociálního kapitálu na komunistickou a postkomunistickou společnost*“ (Stachová, Čermák, Bernard 2009:15).

---

odpovědět. Uznávají, že zmnožovat sociální kapitál je možné pouze ve „svobodné společnosti“ (na úrovni kolektivity). Na úrovni individuální (v souladu s konceptem P. Bourdieua) budují aktéři vlastní sociální kapitál v jakýchkoli společenských podmínkách. Autoři navíc upozorňují, že ačkoli byl sociální kapitál (na úrovni kolektivity) „ničen“ před započetím sociální změny v 90. letech, byl zároveň úspěšně rekonvertován do ekonomického kapitálu, anebo trvá a je používán pro budování nových sociálních sítí na úrovni individuality. Autoři pak zakončují: *„Kdybychom se dále zamýšleli nad sociálním kapitálem na úrovni kolektivity (předpokládající rovnost jedinců v herním poli), museli bychom také uznat, že úbytek (resp. zničení) sociálního kapitálu neprobíhal jen před sociální změnou 90. let, ale je také jejím výsledkem.“* (Hudečková, Lošťák 2003).

[47] Potom by mohlo být na místě užívat pro totalitní společenské režimy termín politický kapitál jako paralelu termínu sociální kapitál anebo sociální kapitál politického typu (Bourdieu 1998).

2.4 SOCIÁLNÍ SÍTĚ – TEORIE A VÝZKUMNÁ PRAXE

Působnost každého aktéra, tedy i aktéra činného v rurálních oblastech, je vymezena prostorem jeho sociálních sítí, v nichž jsou jednající aktéři propojeni vzájemnými směnnými vztahy. Úsilím každého jednajícího aktéra je dosažení sociální směny[48] (jakožto základu všech vzájemných vztahů, od nichž se odvíjí moc, prestiž, status apod.) v herním poli, vymezeném právě jeho sociální sítí. Jednající aktéři – jako jednající sociální subjekty jsou uzlovými body sítě a spojnice bodů vyjadřují vztahy. Tuto problematiku propracoval J. A. Barnes v roce 1972 k pochopení vztahů v komunitě, které překračovaly uzavřené hranice skupin. Osobní sítě vyjadřují vztahy jedince ke druhým osobám a institucím v jeho okolí. Výsledkem procesu utváření a fungování sociálních sítí je sociální chování individuí a malých skupin[49].

Teoretickou základnou pro empirický popis a analýzu sociálních sítí je teorie sociálních sítí. Soustřeďuje se jednak na druhy a typy sociálních vazeb (podle intenzity, hustoty a trvalosti), které vznikají v sociálních interakcích a komunikaci mezi lidmi, a jednak na morfologickou („stavební“) strukturu těchto vazeb a kontaktů v prostoru. Prvotní inspirací této koncepce je formální sociologie (Tönnies, Simmel), s představou sociální sítě pracuje i M. Weber. V této rané fázi jde ale o metaforický význam, ne o rozpracovaný analytický koncept, použitý dále v analýze sociálních sítí, to je speciálním přístupu k empirickému zkoumání sociálních vazeb a jejich struktury. Tato specializace se začala rozvíjet v sociometrii (Moreno a jeho pokračovatelé Festinger, Cartwright, Zander – jde o 30. až 50. léta 20. století). Ve stejném období rozvíjela analytickou konceptualizaci sociálních sítí britská sociologie a sociální antropologie (v reakci na Radcliffe – Browna to byla hlavně Bottová). Za další významné teoretické východisko je považována teorie kognitivní rovnováhy, rozpracovávaná později (Heider), kterou se inspiruje také M. Granovetter (Velký sociologický slovník 1996, upraveno).

[48] Sociální směna je předmětem zkoumání teorie sociální směny, která vychází z ekonomického utilitarismu (ve kterém lidé zřídka usilují o maximalizaci zisku; lidské jednání nemusí být v každém případě racionální, uzavírané transakce nejsou vždy prosty vnějších vlivů, regulací a nátlaků a aktéři, účastnící se směny nedisponují pokaždé bezchybnými informacemi). Dalšími východisky teorie sociální směny jsou různé varianty sociální antropologie a psychologického behaviorismu. Zásadní vliv na teorii sociální směny mají teorie směny B. Malinowského, teorie daru M. Mausse, a strukturalistická teorie sociální směny C. Lévi – Strausse. Ke dvěma obecným předpokladům teorie sociální směny patří proces sociální interakce a racionální lidské jednání. Proces sociální interakce spočívá v působení jednoho jednajícího (skupiny jednajících) na jiného jednajícího (skupinu jednajících). Může jít o působení přímé i nepřímé, zaměřené i nezaměřené, osobní i anonymní. V procesu sociální interakce probíhá trvalá směna odměn a trestů mezi aktéry (elementární formu směnného aktu analyzoval G. Simmel jako směnu v dyádě). Racionální lidské jednání je charakteristické fundamentálním hlediskem kalkulace směrem k dosažení odměn, zisků, výhod (které nemusí být nutně materiální). „Směr orientace v chování“ je možné dokonce „vypočítat“ jako: jednání (chování) = hodnota („co z toho kápne?“) x pravděpodobnost (dosažení úspěchu, získání odměny) (Velký sociologický slovník 1996).

[49] Na rozkrývání sociopreferečních vztahů v malých skupinách se zaměřuje Morenova sociometrie, se kterou zkoumání sociálních sítí úzce souvisí.

Se všemi jmenovanými autory se setkáváme také při analýze sociálních sítí, metodologické specializaci, která z teorie sociálních sítí vychází. Sociální síť je zde chápána jako struktura sociálních činitelů a sociálních vztahů. Analýza je pak směřována do síťových vazeb[50]. Analytiky sociálních sítí lze od konce 40. let 20. století rozdělovat do dvou základních skupin dle toho, zda (příp. jak dalece) používají matematické nástroje. Vývoj výpočetní techniky umožnil analytikům sociálních sítí, kteří jsou orientovaní matematicky, zkoumat tímto způsobem síťové procesy i ve velkých společenských objektech (nejen v malých skupinách). K tomu obvykle využívají teorii grafů s maticovou reprezentací sítí. Ti, kteří matematické nástroje nepoužívají, se mnohem více zaměřují na bohatost síťových vazeb a detaily, které se týkají zakotvení sociálních činitelů (aktérů) ve strukturách (dle Velký sociologický slovník, 1996).

Podle M. Emirbayera a J. Goodwina (in Buštíková 1999) vysvětluje analýza sociálních sítí omezení sociálního chování aktérů, která jsou pro různé způsoby tohoto chování daná právě ukotvením aktérů v sociálních sítích, a používá k tomu následující dva přístupy:

- poziční, který se zabývá odkrýváním podobnosti pozic aktérů (tzv. strukturální ekvivalence osob) v sociální struktuře pomocí jejich vztahů vždy ke třetí osobě (ne tedy mezi sebou), s cílem odhadovat jejich potenciál k tvorbě tzv. klik či klastrů
- relační, který se zaměřuje na přímé a nepřímé vazby mezi osobami, jehož cílem je odhalení morfologické výstavby měřené kohezí, hustotou, dostupností[51] v rámci sítě a bere při tom v úvahu tzv. silné a slabé vazby[52].

Problematika rozvíjející se analýzy sociálních sítí je pak významně ovlivněna prací Radcliffe – Browna, podle kterého jsou vzorce jednání odvoditelné ze sociálních vztahů, jsou vepsány v etice, právu, morálce a samy sociální vztahy jsou vedeny účelovými zájmy.

[50] Sociální sítě vystupují ve dvou základních dyadických formách, a to inkluzivní a vztahové (relační). Analýza sociálních sítí se zabývá oběma druhy vazeb mezi mnoha různými společenskými objekty (Velký sociologický slovník 1996). Protože analýza sociálních sítí není přímo problematikou této práce, nebude dále hlouběji rozpracovávána.

[51] Sociální sítě je možné zobrazovat pomocí diagramů, které zobrazují vzory spojení mezi body (osobami). Proměnná hustota slouží k celkovému popisu grafu, zobrazujícího sociální sítě, v níž jsou jednotliví aktéři jako body sítě spojeni vazbami (zobrazenými pomocí orientovaných šipek). Hustota je tedy podílem počtu spojení z maximálního možného počtu spojení v grafu. Body, mající centrální povahu (tj. aktéři „hvězdy" – ti, kteří jsou nejvíce oblíbenými osobami ve skupině) jsou vrcholy. Centrální body – mosty (Granovetter 1973) pak spojují dva i více vrcholů, vyznačují se obvykle slabými vazbami (viz následující poznámka pod čarou). Proměnná dosažitelnost (dostupnost) pak měří jednoduchost či naopak obtížnost kontaktovat jinou osobu skrze omezený počet kroků (Buštíková 1999).

[52] Rozlišení dyadických vazeb na silné a slabé bylo kromě matematického modelování podnětem pro rozvoj analýzy sociálních sítí. Touto problematikou se zabýval M. Granovetter, podle kterého je síla vazby dána množstvím času, emocionální intenzitou, mírou důvěry a recipročními službami mezi dvojicí ve vazbě. Silné vazby představují kontakty s rodinou, blízkými přáteli, spolupracovníky, slabé pak známosti. M. Granovetter pak na základě svých poznatků sestrojil difúzní model šíření informací, v němž informace prochází řetězci vazeb a možnost získat ji se odvíjí od pozice zastávané aktérem v sociální síti. Protože se okruhy lidí spojených silnými vazbami víceméně překrývají, také informace, které je v nich možné získat, jsou stále totožné. Nové informace a poznatky je tedy možné získat díky vazbám slabým, v nichž může dojít ke zprostředkování kontaktu mezi vyšším počtem lidí (Granovetter 1973). *„Na význam slabých vazeb jako možného nástroje mobilitního růstu ve společnosti poukazuje i Lin v návaznosti na* Bourdieův *koncept přelévání zdrojů v ekonomický, kulturní či sociální kapitál. Sociální zdroje (bohatství, status, moc), které stratifikují společnost, jsou vtěleny ve vazbách sociálních sítí"* (Buštíková 1999).

Analýza sociálních sítí, ovlivněná myšlenkami Radcliffe – Browna pak čerpá především z těchto tří nejdůležitějších zdrojů (Buštíková 1999):

- ze sociometrie J. Morena, kde je za nejmenší jednotku sítě považován sociální atom, což je systém socioemocionálních vztahů jedné osoby (zahrnuje socioemocionální vztahy vytvářené touto osobou, a také vztahy, které jiné osoby vytvářejí k této osobě)
- z harvardských studií větších sociálních uskupení, v nichž výzkumníci (ve 30. a 40. letech) nalézali kliky, klastry a bloky[53],
- třetím pramenem byl výzkum M. Gluckmana zabývající se africkými společnostmi, v němž autor přikládal konfliktu a moci důležitou úlohu při udržování a transformaci sociální struktury.

Vzhledem k uvedenému rozdělení analytiků sociálních sítí na matematizující a nematematizující skupinu, je vhodné uvést některé z myšlenek J. Scotta (in Buštíková 1999), který se zaměřuje na identifikaci užití klíčových konceptů při určování struktury, hustoty, center a klik, existujících v sociálních sítích a vyjadřuje se k novým technikám analýzy sociálních sítí. Pokud jde o způsob měření (hustoty vazeb, klik apod.) a jeho aplikaci na konkrétní druhy témat, je to záležitost, která vyžaduje kompetentnost výzkumníka při posuzování. Důraz klade především na dva druhy sociálních dat[54]. Prvním jsou data povahová, která odpovídají přístupům, názorům a konání aktérů do té míry, jak jsou vázaná na majetek, množství nebo charakteristiku, která jim přísluší jako jedincům či skupinám. Pro tato je možné užít statistické procedury analýzy rozptylu, v níž jsou kritériem proměnné příjem, zaměstnání, vzdělání apod. Druhým druhem jsou pak data vztahová. Vztahy nejsou majetkem aktérů, jsou to systémy, v nichž se aktéři nacházejí. Vztahy propojují dvojice aktérů do větších vztahových systémů. Pro tato data je vhodné užít metody analýzy sítí (jsou obvykle sociálního charakteru), kde vztahy vyjadřují vazby, které mezi aktéry existují. Analyzování sítí je možné provádět kvantitativně, ale i kvalitativně. V případě kvantitativního (a statistického) zkoumání se zaměříme na počty existujících vztahů, v případě zkoumaní kvalitativního pak spíše na strukturu vztahů.

[53] V té době zkoumali W. L. Warner a E. Mayo v továrnách na výrobu elektrických spotřebičů vliv pracovních podmínek a neformálních vztahů na produktivitu práce, na jejichž základě pak byli dělníci rozřazování do klik. Strukturovat sociální síť lze dle klik nebo kohezních podskupin (klastrů, komponent, kruhů). Komponenta je izolovaná skupina i zprostředkovaně spojených bodů v síti. Klika je podmnožina bodů, kde každé dva body jsou přímo spojeny, jsou tedy přilehlé. Vzájemně se překrývající kliky (jejichž hranice lze vymezit snowballingem) mohou být agregovány do kruhů. Klastr je husté uskupení sobě si podobných bodů, které nemá jasné hranice. Na principu podobnosti lze pak v dendrogramech seskupovat klastry do stejných hladin. Body (aktéři) se třídí do aglomerací podle toho, s kým sousedí s přihlédnutím k tomu, zda jsou nositeli předem definovaných atributů (Buštíková 1999).

[54] Co se týká sociálních dat, je pro ně (dle Scotta) nejcharakterističtější jejich „zakořenění" v kulturních symbolech a hodnotách. Narozdíl od dat hmotné povahy, se kterými pracují vědy přírodní, jsou data sociálních věd vyjadřována prostřednictvím mínění, motivů, definic a typologií. Aby bylo možné s těmito daty pracovat, jsou rozřazována, až pak mohou vědci sestavovat jasné typy a každému z těchto typů přísluší jasná metoda analýzy.

Kromě uvedených dvou druhů sociálních dat zmiňuje Scott také data projektová (názorová), které vyjadřují mínění, motivy, definice a typologie sebe sama. Techniky analýzy těchto dat jsou ale méně rozvinuté než techniky pro data povahová a vztahová. Sběr všech uvedených tří druhů dat se nijak neliší, je možné je sbírat společně jako části jednoho výzkumu, a to dotazníky, rozhovory, pozorováním účastníků či studiem dokumentů, tedy všemi základními technikami, které jsou užívány v sociologickém výzkumu.

Buštíková (Buštíková 1999) uvádí přehledně výzkumy, v nichž jsou obecným předmětným zaměřením interakce v soustavách reciprocitních[55] sociálních vztahů mezi třemi a více lidmi, a v nichž lze užít metodu analýzy sociálních sítí. V tomto smyslu jde o:

- výzkumy fungování rodin a příbuzenských svazků (např. Bottová[56], Flap)
- výzkumy sítí přátelství a známých[57] jednak v pracovním prostředí, jednak při shánění nového zaměstnání (např. Granovetter[58])
- výzkumy skupin přátelství a výzkumy sociální opory – osob, poskytujících materiální, kognitivní nebo emocionální podporu obvykle vně rodiny, sousedy, přátele, známé a spolupracovníky (např. Degenne a Lebeaux, Doreian)
- analýzy komunit nebo lokálních společenství či výzkumy vztahů mezi organizacemi, firmami či formálními institucemi, respektive vztahů jejich významných zástupců (např. Barnes[59]).

[55] Míra reciprocity vztahů ovlivňuje transakční náklady směny. Stálost vztahu je dána tím, jak často se lidé v něm vázaní kontaktují (aktivací vazby). Příbuzenské závazky trvají po celý život, jiné závazky jsou časově limitovány. Intenzita vztahu je mírou síly závazku ve vztahu. Intenzita je také mírou multiplexity vztahu, pak jsou rozvětvené vztahy intenzivnější, neboť mívají difúznější charakter.

[56] Na konci 70. let 20. století studovala E. Bottová vliv typu sociální sítě na způsob dělby práce a trávení volného času londýnských manželských párů. Manželské páry dělníků, vázané na lokální komunitu, byly svázány v hustě propojené sociální síti, kterou charakterizovala vysoká míra oddělení mužských a ženských rolí. Volný čas trávili v sítích, které se vzájemně nepřekrývaly. Druhý typ manželských párů, s vyšší autonomií a prostorovou mobilitou se vyznačoval rozptýlenou sociální sítí (s větším počtem slabých vazeb) a nepřesně odlišenou mužskou a ženskou rolí. Volný čas trávily tyto páry více spolu a ve více propojených osobních sítích.

[57] J. Scott uvádí příklad zkoumání přátelství, v němž se odvolává nejprve na typologickou analýzu M. Webera a J. Morena. Při studiu přátelství je možné využít Morenových pravidel pro užívání dotazníků. Ve výzkumech přátelství užívají tazatelé pro identifikování přátel respondentů obvykle otázku: *„Prosím vyjmenujte čtyři Vaše nejbližší přátele"*. Zde vzniká řada metodologických problémů. Otevřená otázka se respondentům těžce zodpovídá, může být časově náročná či únavná. Pro některé respondenty může být obtížné vyjmenovat pouze čtyři přátele, pro některé jsou čtyři přátelé příliš. Alternativou může být metoda výběru, při níž respondenta žádáme: „Kterou z následujících osob považujete za přítele?"To však vyžaduje ze strany výzkumníka odpovídající vědomosti a přípravu při sestavování seznamu osob, se kterým hodláme respondenta konfrontovat. V takto přizpůsobeném dotazníku mohou respondenti zobrazit či ohodnotit své vztahy k jiným osobám a tím nastínit „intenzitu" vztahů a jejich významnost.

[58] Na základě rozhovorů s respondenty v pozicích manažerských, technických a expertních pracovníků (N=100) M. Granovettera zajímalo, jak ti, kteří za posledních 5 let změnili práci, sháněli informace o nových pracovních příležitostech. Zjistil, že kontakt či potřebné informace o nové práci byly poskytovány většinou známými, ale z jiných profesí než byli zájemci o práci samotní. Odhalil, že jediná účelně zprostředkovávaná vazba v síti mezi dvěma body je most. Most je zároveň nejstrategičtějším místem, umožňujícím přenos informací a je vazbou slabou (Granovetter 1973).

[59] Analýzu sociálních sítí uplatnil ve výzkumu lokálního společenství J. Barnes. Při pokusu o nalezení třídní struktury rybářské vesnice (farnost v západním Norsku se 4 600 obyvateli) rozlišil Barnes tři sociální pole. Stacionární pole je založeno na bázi teritoriality s administrativními jednotkami, zájmovými organizacemi a sousedstvím. Fluidní pole je tvořené rybářským průmyslem, kam spadaly rybářské lodě, továrny, obchodní společnosti atd., ve kterých pracovali místní muži a zastávali v nich různé funkce. Třetím polem, které předchozí dvě spojovalo dohromady, bylo pole tvořené příbuzenstvím, známostmi a přátelstvími ve vesnici. Většina vazeb v tomto poli byla tvořena lidmi statusově si adekvátními. Farnost popsal jako síť sociálních vazeb organizovanou na bázi konsensu, ve které muselo rozhodování vyplynout z kolektivní akce (Barnes in Buštíková 1999).

V České republice se problematikou sociálních sítí zpočátku (bylo to koncem 60. let) zabýval tým P. Machonina. Koncem 80. let pak studoval J. Kabele mobilizaci sociálních sítí v krizových a zátěžových situacích, při kterých je členům v systému příbuzenských vztahů poskytována opora a citová vřelost. O deset let později, koncem 90. let, zkoumala D. Sýkorová příbuzenské sociální vztahy jako záchranné a podpůrné sítě v krizových situacích, ale i v každodennosti běžného života a míní, že *„…v české sociologii není fenomén sociálních či úžeji vymezených rodinných sítí empiricky dokonale zachycený, ani samotný pojem sítě se ještě nevžil…“* (Sýkorová in Buštíková 1999). V 90. letech provedl několik šetření také Sociologický ústav AV ČR v souvislosti s událostmi roku 1989. Šetření se zabývala politickou a společenskou přeměnou na lokální úrovni v české společnosti (např. Illner, Vajdová). Týkala se změn lokálních společenství, ale hlouběji do systému sociálních vztahů nepronikla.

2.5 AKTÉŘI, SOCIÁLNÍ JEDNÁNÍ A SOCIÁLNÍ KONSTRUKTIVISMUS

Aktéři jsou součástí dění, do kterého J. Kabele zahrnuje všechno, *„co se děje v nás i mimo nás“*, dění *„je neurčité“* a proto musí být *„zurčiťováno“* … *„snahou o porozumění (semiotizace) a jednáním (strategiemi a politikami)“*, čímž je uváděno v řád. J. Kabele dále vyčleňuje sociální dění jako tu složku dění, *„která se přímo či nepřímo týká jednání lidí a organizací“* (Kabele 1998:26–27, 365). Aktéři (individuální i kolektivní osoby) sdílejí společný svět, tj. dění v intersubjektivitě. Odehrává se v herních rámcích, opřených o porozumění jim, pak je intersubjektivita účastníky dění vnímána jako samozřejmost a je jimi také zjednávána; vědomě je pak posilována vyjednanými dohodami, a *„má podobu proměňujících se sociálních vztahů mezi osobami v rámci sociálních sítí a sociálních útvarů“* (Kabele 1998:30–31, 367). Cíle aktérů, hrajících v herních polích, nejsou vždy nutně, podle P. Bourdieua, spojeny výhradně s vědomou utilitární kalkulací, ale sociální aktéři (ve vztahu ke světu ať sociálnímu nebo přirozenému), mající cit pro hru, mohou sledovat cíle, aniž si je kladou jako takové, neboť *„…pojali množství praktických schémat vnímání a hodnocení fungujících jako nástroje k vytváření skutečnosti, jako principy vidění a rozlišování vlastní světu, v němž se pohybují, si účely svého jednání nemusí klást jako cíle … jsou, jak se říká, cele pohrouženi do své věci (jež by se dala nazvat jejich úkolem), do toho, co bude, co se má udělat, do své záležitosti (řecké pragma), přímého korelátu jednání (praxis)*

který se neklade jako předmět úvahy, jako plánovaná možnost, ale je vepsán do přítomné hry" (Bourdieu 1998:109). A dále Bourdieu usuzuje, že tyto *„předperceptivní anticipace, praktické indukce založené na předchozí zkušenosti … jsou dány habitusem*[60]*, stejně jako cit pro hru"* (Bourdieu 1998:109–110).

Kabele rozlišuje mezi pojmy osoba a aktér dění (může jít jak o jednotlivce, tak o sociální útvary, či celé společnosti), přičemž „podnikavá" osoba je ta část aktéra dění, způsobující „hnací sílu" (nazývá subjektivizací) a je tak *„osobou prosazovaných proměn sociálního dění. Činí z osob „samohybné", tj. vnitřně motivované a strategicky jednající jednotky"* (Kabele 1998:183, 371). Kabele rozlišuje jednání jak svobodné, v němž osoba vlastním způsobem akcentuje vlastní zájem (toto jednání může být současně jak taktické, tak strategické i politické), tak nesvobodné – to v případě, kdy je řádem jednajícím umožněno unikat před zodpovědností, což dusí svobodné jednání, neboť *„ jednání v sobě potenciálně zahrnuje volbu dobra"* (Kabele 1998:22–27, 367). Jedinečný řád generování proudu jednání a rozumění aktérů dění, udržovaný a zjednávaný, uchovávající si totožnost (přestože se mění) představuje intrasubjektivitu jako tu totožnost své osoby, v níž *„se mohou aktéři vztahovat k jiným osobám, mohou s nimi sdílet společný svět"* (Kabele 1998:367).

Jednající aktéři mohou být do jisté míry v jednání omezováni tím, co existuje vně aktéra. Podle A. Giddense patří otázka utváření a přetváření toho, co existuje vně jednotlivce mezi základní teoretická dilemata souvisejícími s lidskou činností a institucemi, mezi která řadí i dilema sociální struktury a lidského jednání. A ptá se *„do jaké míry jsme tvořivými a aktivními činiteli, kteří sami určují podmínky vlastního života? Anebo je to, co děláme, převážně důsledkem širších sociálních podmínek, které nedokážeme ovlivnit?"* Zatímco některé teoretické přístupy akcentují aktivní složku lidského chování (např. symbolický interakcionismus) jiné upřednostňují to, že lidská činnost podléhá sociálním vlivům (Giddens 1999:538). Proto, zda aktér utváří svým jednáním sociální strukturu (přístup z hlediska jednání), či sociální struktura ovlivňuje aktérovo jednání (strukturní přístup), je nutné si uvědomit, že aktéři v každodenní činnosti sociální struktury aktivně vytváří a přetváří. *„Například skutečnost, že používám peníze, přispívá maličkým, ale nezbytným dílem k samotné jejich existenci. Kdyby se všichni lidé (anebo pouhá většina) v jistém okamžiku rozhodli peníze nepoužívat, náš měnový systém by se zhroutil"* (Giddens 1999:541).

[60] *„Subjekty jsou ve skutečnosti jednající a vědoucí aktéři obdařeni praktickým smyslem … totiž přejatým systémem preferencí, principů vidění a třídění (což se obvykle nazývá vkus), trvalých poznávacích struktur … a schémat jednání, podle nichž se orientuje vnímání situace a příslušná odpověď. Tímto praktickým smyslem po to, co je třeba v dané situaci udělat – ve sportu se tomu říká cit pro hru, umění předvídat další vývoj hry, jak je potenciálně obsažen v jejím momentálním stavu – je právě habitus"* (Bourdieu 1998:32).

Při jednání ve svém každodenním životě se aktéři řídí realitou každodenního života, což je, podle autorů P. L. Bergera a T. Luckmanna, věděním. *„Každodenní život se jeví jako realita, kterou lidé nějak vykládají a jež má pro ně subjektivní význam jako určitý logicky soudržný svět“* (Berger, Luckmann 1999:25). Přičemž za svět každodenního života uvedení autoři nepokládají pouze realitu subjektivního a cílevědomého každodenního jednání jednotlivých členů společnosti, ale také *„svět, který má svůj původ v jejich myšlenkách a činnostech a který je právě těmito myšlenkami a činnostmi jako reálný udržován“* (tamtéž). Díky základům vědění v každodenním životě je možné *„pokusit se vysvětlit objektivace subjektivních procesů (a významů), kterými je utvářen intersubjektivní svět běžného uvažování“* (Berger, Luckmann 1999:26).

Principem sociálního konstruktivismu je východisko, podle kterého sociální dění není jeho účastníkům objektivně dáno, ale je jimi vytvářeno prostřednictvím procesu sociální interakce a prostřednictvím procesu sociální komunikace. Sociální aktéři tak mění sociální realitu významy přisuzovanými sociálními aktéry skrze interpretace a komunikaci. Mimořádný důraz konstrukce sociálního světa je vkládán do jazyka, …*„který svět nejen zobrazuje a vyjadřuje, ale také spoluutváří, je nejen nástrojem sociální komunikace, ale i konstrukce sociálního života…“* (Petrusek 1996c:524). Významy tedy nejsou na sociálních objektech pouze odkrývány (s premisou jejich dřívější přítomnosti), neboť jsou sociálními aktéry teprve utvářeny a tak do objektů vkládány. *„Jak se mění významy, které jsou objektům přisuzovány interpretačními a komunikačními aktivitami, tak se mění i povaha sociální skutečnosti. Zajímavým pokusem o syntézu, byť poněkud eklektickou, konstruktivistického a tradičně objektivistického paradigmatu je teorie strukturace A. Giddense“* (Petrusek 1996c:524).

Pokud tato práce staví na důležitém předpokladu, kterým je aktér v lokálním teritoriu činný, konající, pak zpětně podstata a zaměření této práce směřuje právě k jejímu sociálně konstruktivistickému ladění.

Následující kapitola, která toto teoretické pojednání uzavírá, uvádí některé vybrané příklady možného uchopení studia sociálního a kulturního kapitálu skrze indikátory, které o nehmotných formách kapitálů mohou a dokážou referovat jako vnějšně zobrazitelná podoba studovaných sociálních fenoménů.

3. KAPITOLA

MOŽNOSTI MĚŘENÍ NEHMOTNÉHO BOHATSTVÍ VE VLASTNICTVÍ AKTÉRŮ

Aby bylo možné zkoumat sociální a kulturní kapitál aktérů a následně posuzovat jeho vliv na rozvoj lokality/komunity v rozvoji regionů a v rozvoji rurálním (tj. v rozvoji venkova), je nutné věnovat pozornost konstrukci takových ukazatelů a jejich sad, které sociální a kulturní kapitál indikují s největší možnou „přesností". Přitom není možné opomenout, že měřit něco tak neuchopitelného jako nehmotné bohatství ve vlastnictví aktérů je úkol přinejmenším nesnadný. A sociální a kulturní kapitál obtížně uchopitelným tématem bezesporu jsou. Premisa „neuchopitelnosti" tedy platí také pro hledání a konstrukci ukazatelů sociálního a kulturního kapitálu.

Konceptualizaci indikátorů sociálního a kulturního kapitálu lze začít uchopovat právě hlediskem, plynoucím ze základní perspektivy – individuality a kolektivity[61], a to v souladu s teoretickými koncepty sociálního a kulturního kapitálu, jejichž prostudování bylo shrnuto v oddílech 2.2 a 2.3 předcházející kapitoly. Inspirace pro konstruování ukazatelů sociálního a kulturního kapitálu proto vychází z příslušných, jimi se zabývajících teoretických východisek a referenčního rámce, více či méně akcentujících sociální nebo kulturní kapitál jako individuální či kolektivní statek. Je-li tedy zacházeno s pojmy sociální a kulturní kapitál, je nutné mít na zřeteli existenci těchto dvou uvedených podob. A navíc, jak sociální kapitál tak kapitál kulturní se vyskytují na různých úrovních sociálních systémů, v odlišných historických kontextech, formách, neformálních sférách, tudíž i podoba sociálního a kulturního kapitálu je značně kontextuálně podmíněna (Sedláčková, Šafr 2005, upraveno).

Ve studiu reprodukce sociálních tříd, díky němuž P. Bourdieu koncept sociálního kapitálu vytváří (a to v individuálním pojetí), je vlastníkem sociálního kapitálu aktér, přičemž jeho bohatství má svůj původ v sociálních vztazích, rodině a v tom, co může aktér vybudovat či akumulovat vlastní pílí. Jedná se tedy o individuální statek. Velikost sociálního kapitálu individua je dána *„jednak šíří sítě vztahů, které může reálně využívat, jednak*

[61] Ačkoli je pro tuto práci díky jejímu předmětnému zaměření stěžejní zejména individuální bohatství ve vlastnictví individuálního aktéra, nebude konceptualizace ukazatelů nehmotného bohatství opomíjet ani ukazatele, které indikují nehmotné bohatství aktéra jako kolektivní osoby, a to proto, že společnost, skupina či komunita individuum bezesporu ovlivňuje. Později však bude brán zřetel především na nehmotné bohatství ve vlastnictví aktéra na úrovni individuální, jímž disponuje aktér v lokálním teritoriu činný, konající.

objemem ekonomického, kulturního či symbolického kapitálu, který vlastní druzí, s nimiž je takto úzce svázán" (Keller 2009:54–55). Indikátory sociálního, a v případě Bourdieuho pojetí také kulturního kapitálu, pak mohou být konstruovány také s ohledem na to, čím jedinec disponuje, tj. s ohledem na individuální sociální vztahy, vazby, kontakty, ale také na znalosti, dovednostmi a symboly, které je podle S. Hubíka: *„…možno směňovat buďto za podobné vztahy, znalosti, symboly etc., anebo přímo za ekonomický kapitál…"* (Hubík 2004). Rozvoj rurálního regionu či rurální komunity je pak v rukou jejich aktérů (za případné minimální pomoci/intervenci zvenčí).

Možnosti sledovatelných indikátorů kulturního kapitálu[62] tedy vychází z teoretické konceptualizace kapitálu lidského (souhrnu znalostí, dovedností a schopností) jako vědění vtěleného v lidech, potažmo dalších nehmotných „odnoží" lidského kapitálu (např. kapitálu intelektuálního či znalostního), které kapitál kulturní (ať už na úrovni osob kolektivních či individuálních) obsahuje.

Následující dvě pojetí nakládají se sociálním kapitálem jako se statkem veřejným. To je také podmíněno a zohledněno v konstrukci ukazatelů, které jej indikují. Koncepce J. S. Colemana představuje sociální kapitál jednak jako aspekt sociální struktury a jednak jako výbavu aktérů této struktury. Je proto jakýmsi spojujícím článkem mezi mikro- a makrostrukturou, jehož základní funkcí je usnadnit jednání aktéra v rámci struktury. Ačkoli je jeho chápání sociálního kapitálu bližší chápání Bourdieua než Putnama, je považováno jeho pojetí za kolektivní. Sady ukazatelů sociálního kapitálu na základě Colemanovy koncepce je možné konstruovat tak, aby rozlišovaly tři formy sociálního kapitálu – závazky a očekávání (závisející na důvěryhodnosti sociálního prostředí, tj. struktury) – kapacitu sociální struktury, a to z hlediska toku informací (informační kanály) – a normy doprovázené účinnými sankcemi. Colemanův přístup je koncepcí R. Putnama rozšířen na celý národ, resp. na širší regiony. Putnam v ní akcentuje pozitivní externality sociálních sítí jednotlivce pro celou společnost. Podle J. Šafra a M. Sedláčkové lze pojetí van Detha označit jako funkcionální, v němž sociální kapitál snižuje transakční náklady, představující tření ve společnosti, vytváří blaho pro všechny a je základem koheze společnosti. Indikátory, konstruované podle Putnamova pojetí pak budou zohledňovat jak aspekty strukturální (jako vazby a sítě), tak aspekty kulturní (závazky, normy a hodnoty) (Šafr, Sedláčková 2006).

[62] Příklady sledování indikátorů kulturního kapitálu jsou kromě uvedených (viz oddíl 3.2.1) doplněny také indikátory kulturního kapitálu, sledovanými ve výuce v rámci předmětu Metodologie sociologického výzkumu, vyučovaného na PEF ČZU v Praze. Reference o těchto indikátorech lze nalézt v učebním textu Metodologie sociologického výzkumu pro nesociology (Hudečková, Kučerová, Kříž 2001).

Než bude text (na následující straně) ve studiu zjišťování možného měření sociálního a kulturního kapitálu pokračovat, je vhodné učinit krátkou metodologickou poznámku. Zejména sociální kapitál se (především díky dynamice a pestrosti, s níž se objevuje v diskurzu vědeckém, odborném i laickém) stal problematikou, kterou je nutné rozvíjet také v oblasti metodologie. Aplikace metodologických přístupů a měření sociálního kapitálu není jednoduchá, je značně různorodá, ale i nepřehledná[63].

Rozlišování kolektivní a individuální dimenze sociálního a kulturního kapitálu patří k zásadnímu vhledu výzkumníka. Jeho prvním úkolem je proto jasná specifikace toho, kdo je nositelem sledované formy sociálního či kulturního kapitálu, zda jde o aktéra individuálního či kolektivního. Toto rozlišení dovoluje vybrat příslušný metodologický přístup (kvantitativní či kvalitativní) pro empirický výzkum. Bude-li předmětem výzkumu kolektivní aktér, budou také indikátory, analyzující předmět výzkumu konstruovány ve více standardizovaných výzkumných nástrojích a za použití kvantitativních technik sběru dat (např. dotazník). V tomto pojetí zohledňuje operacionalizace škálu velikosti sociálního systému, v němž se pohybuje (sousedská komunita – region – nadnárodní společnost). Naopak bude-li předmětem výzkumu aktér jako individuum (jak je tomu v případě předmětu této práce), budou indikátory analyzující jeho nehmotné bohatství (tj. výhradně individuální statek) konstruovány s využitím standardizace nižší, anebo vůbec žádné a budou použity především kvalitativní techniky sběru dat (polostandardizovaný či semistandardizovaný rozhovor, nestandardizovaný rozhovor, anebo vyprávění). Využity však mohou být také metody méně používané, které oba principy kombinují, jako je tomu v případě Q metodologického uchopení zkoumané problematiky sociálního a kulturního kapitálu v empirické části této práce. Q metoda nabízí potenciál, díky kterému je možné pro studium vlivu individuální úrovně sociálního a kulturního kapitálu v jednání aktérů při jejich rozvojových aktivitách v lokalitě využít právě ji (viz Kapitola 4).

[63] Problematiku metodologie měření sociálního kapitálu dělí M. Sedláčková a J. Šafr do čtyř rozdílných etap studia. První etapu, připadající na konec 80. let 20. století, lze označit za jakési „pre-empirické období". Sociální kapitál byl v tomto období pojímán individuálně, vysvětloval zejména mezigenerační transmise, především v přístupu ke vzdělání. V tomto ohledu pravděpodobně první, kdo analyzoval sociální kapitál na datech z reprezentativního sociologického výzkumu, ale s velmi intuitivní operacionalizací, byl J. S. Coleman. Sociální kapitál individuální úrovně byl pochopitelně zkoumán již dávno před zavedením termínu jako takového, a to především v ekonomické sociologii jako významný zdroj nacházející se v sociálních sítích. Za pionýrskou je v této oblasti považována práce M. Granovettera z roku 1973. Na Colemanovu práci o vlivu sociálního kapitálu rodiny resp. komunity na individuální školní úspěch navázalo počátkem 90. let několik studií v oblasti sociologie vzdělávání, využívajících především existujících souborů dat k jejich sekundárním analýzám. V tomto období se rovněž rozvíjí výzkumy sociální stratifikace (např. získávání pracovních míst, sociální mobilita či vstup do podnikání). Další etapa je spjata se vstupem R. Putnama, který odborný diskurz o problematice sociálního kapitálu obohacuje o rozsáhlé studium jeho kolektivního pojetí skrze široce pojatou sekundární analýzu především tzv. tvrdých dat (statistických údajů počtu organizací, apod.). Sociální kapitál v kolektivně pozitivní konceptualizaci se tak postupně dostává do centra zájmu nejen sociálních věd, ale také veřejnosti. Pro třetí etapu studia sociálního kapitálu je zlomovým rok 1995, kdy výrazně vzrůstá počet publikací s tématikou sociálního kapitálu. Toto období je charakteristické jednak snahou o ucelenou konceptualizaci, jednak rozvojem primárních výzkumů zkoumajících sociální kapitál a jeho efekty. Některé výzkumné projekty se zaměřují přímo na definování a dolaďování metodologie měření. V současnosti lze hovořit o etapě čtvrté, a zároveň ji lze označit za revizi předešlých tří etap. Ukazuje se totiž, že přes počáteční nadšení a úsilí o precizaci konceptu se situace v měření sociálního kapitálu stala díky enormní explozi jeho studia značně nepřehlednou. Existuje proto snaha o nalezení nového jednotného výzkumného konceptu, který by byl použitelný v mezinárodním srovnání (Sedláčková, Šafr 2005).

Druhy kapitálu (sociálního, kulturního, environmentálního[64]), resp. jejich indikátory postupně konstruuje pomocí interaktivního zkoumání respondentů např. S. Hubík v souladu se svou myšlenkou přeměny kulturních hodnot komunity do ekonomických hodnot komunitou/lokalitou využívaných (Hubík 2000). Autor se hlásí k endogennímu zkoumání reality a k teorii sociálního konstruktivismu, neboť míní, že sociální konstruktivismus není sice nutně spjat s endogenním přístupem, ale může tento přístup preferovat, jak zdůrazňuje: *„Důvod je jasný – je jím povaha a původ hlavního zdroje informací a poznatků: tímto zdrojem je jedinec, náležející do zkoumaného regionu. On je expert, on zná – samozřejmě na úrovni každodennosti a zkušenosti – region nejlépe“* (Hubík 2004).

Pro relativně ustálený až institucionalizovaný typ sociálního a kulturního kapitálu v lokalitě sestrojuje S. Hubík metodologii, jejímž cílem je empirická identifikace zmíněných kapitálů. Za tímto účelem zavádí (s respektem k Schutzově koncepci relevance) dva důležité pojmy – slabá konstrukce sociální skutečnosti a silná konstrukce sociální skutečnosti[65]. Identifikace těchto konstrukcí je provedena technikou interaktivního výzkumu, jehož základ tkví v polostandardizovaném rozhovoru. Standardizace je daná přesně stanoveným slovníkem, jehož cílem je porozumění (kvalitativní přístup) a škálou, jejímž cílem je měření (kvantitativní přístup). Použití slovníku je interaktivní – tazatel stimuluje v komunikativní interakci dotazovaného, používání škály je plně v rukou tazatele[66] (Hubík 2004).

Tabulka 1 **Sociální kapitál v rozvoji komunity – klientela**

„Jaké známosti a kontakty přispívají k rozvoji komunity“?	Skóre položek	Faktor 1 (44%)	Faktor 2 (23%)
profesní, na podnikatelské subjekty	6,0667	,287	,794
příbuzenské, na podnikatelské subjekty	5,6000	-,209	,797
politické, na politické subjekty	4,9667	,745	-,265
politické, na podnikatelské subjekty	4,0833	,853	,000
profesní, na politické subjekty	4,0000	,789	,156
koncentrované do skupiny / sítě	3,7500	,775	,126

Zdroj: Hubík 2004

Tabulka 1 dokumentuje příklad jedné z otázek, kterou S. Hubík použil při zjišťování sociální konstrukce přínosu klientely pro rozvoj komunity (v tabulce uvedené výsledky jsou zpracovány procedurou faktorové analýzy). Z baterie odpovědí na otázku

[64] S. Hubík používá kapitál environmentální, ten je ovšem záměrně, díky předmětu této práce, ponechán v ústraní.

[65] Silnou konstrukcí rozumí S. Hubík takový výsledek zkoumání, který je sdílen významným počtem zkoumaných jedinců v daném souboru a je tak korelátem schutzovského pojmu typ. Silná konstrukce je většinou součástí kolektivního vědomí komunity v durkheimovském smyslu. Slabou konstrukcí se pak rozumí takový výsledek zkoumání, který není sdílen významným počtem zkoumaných jedinců a není tedy korelátem schutzovského typu. Slabá konstrukce je spíše nahodilá a je vázána na vědomí jedince, nikoliv komunity (Hubík 2004).

[66] Autor však upozorňuje, že v popisované interakci je role výzkumníka poměrně těžká, protože musí posoudit, zda a do jaké míry se shoduje s respondentem na identifikaci prvku hledané/zkoumané konstrukce (například sociálního kapitálu), a nakonec musí v určité fázi rozhovor ukončit a rozhodnout, kam na škále umístí identifikovaný prvek hledané/zkoumané konstrukce. Toto je důvod, který vyžaduje pro uvedenou aktivitu náročnou přípravu tazatele, která se blíží výcviku (Hubík 2004).

jsou extrahovány dva faktory, z nichž Faktor 1, působící intenzitou 44%, interpretuje autor jako sociální konstrukci silnou, odpovídající kontaktům s přítomností politických subjektů. Faktor 2, působící intenzitou 23%, je pak interpretován jako sociální konstrukce slabá, do které je zařazena klientela profesní, resp. příbuzenská.

Navrženou metodologii S. Hubík hodnotí a shledává jako funkční a osvědčující se, protože měří a zároveň rozumí. A dále, spojuje přednosti kvalitativního a kvantitativního výzkumu[67]. Výsledky jsou navíc testovatelné dvojím způsobem – experty zvenčí a jednotlivci z komunity zevnitř. Vedle komplementarity, která je daná paralelním použitím kvalitativního a kvantitativního přístupu při zkoumání, jde o druhou komplementaritu danou paralelním testováním exogenního a endogenního typu (Hubík 2004).

3.1 ZJIŠŤOVÁNÍ INDIKÁTORŮ SOCIÁLNÍHO A KULTURNÍHO KAPITÁLU

Podle P. Paxtonové sociální kapitál sestává ze dvou odlišných komponent. První představuje objektivní sdružování mezi jednotlivci. Jde o rovinu objektivní síťové struktury, v níž jsou jedinci v sociálním prostoru navzájem spojeni, a kterou autorka měří ve dvou dimenzích – neformálních vazeb (jako čas trávený se sousedy a přáteli) a členství ve formálních dobrovolných organizacích. Druhou složkou je subjektivní podoba vazeb, neboť vazby mezi jednotlivci musí mít určité kvality jako reciprocitu, důvěryhodnost a způsob pozitivní emoce. Tato dimenze představuje dva typy důvěry – ve druhé lidi a v instituce. Důvěru, často užívanou jako synonymum sociálního kapitálu, je možné vnímat jako složku, která jej sama vytváří.

Y. Li, A. Pickles a M. Savage navrhují model, který důvěru nekonvenčně pojímá jako důsledek působení sociálního kapitálu. Operacionalizují jej do tří dimenzí, majících pro člověka rozdílné efekty. První dimenze zahrnuje vztah k sousedské komunitě (v podobě slabých vazeb se sousedy), druhá sociální sítě (v podobě silných vazeb v důvěrných vztazích) a třetí dimenzí je občanská participace (tou může být například komunikace s cizími lidmi) (Šafr, Sedláčková 2006).

Instruktivně mapuje měření sociálního kapitálu níže uvedené Schéma 3, v němž J. van Deth uvádí tři stěžejní oblasti, v nichž se měří sociální kapitál nejčastěji. Sítě představují zorný úhel strukturní, důvěra a normy jsou spjaté s kulturním hlediskem.

[67] Naopak nevýhodu spatřuje autor v časové náročnosti spočívající především v kvalifikační přípravě výzkumníků.

Schéma 3 **Model měření sociálního kapitálu**

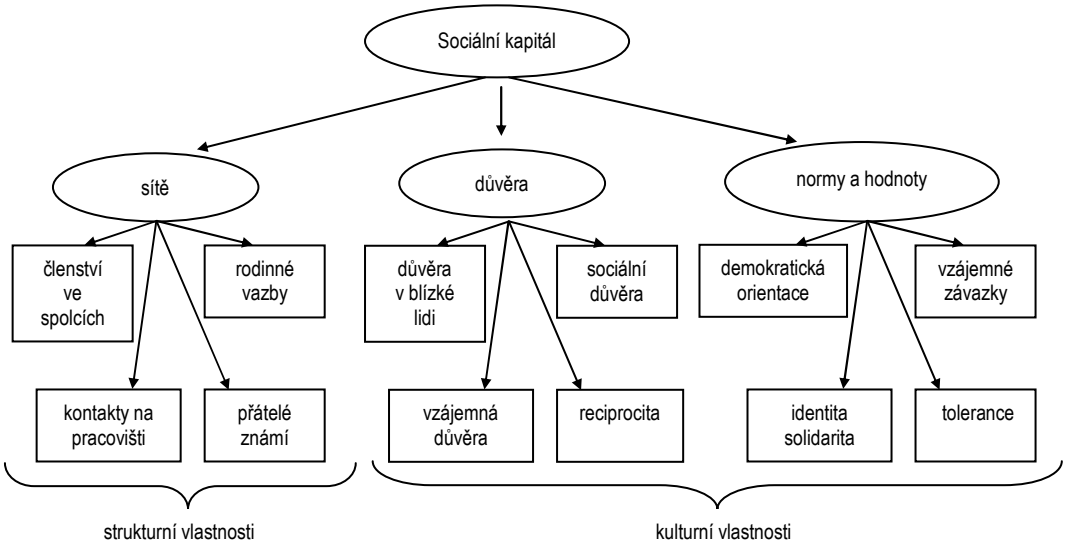

Zdroj: van Deth in Šafr, Sedláčková 2006, upraveno

Indikátorů sociálního kapitálu existuje nepřeberné množství, a to i v rámci stejných konceptualizací. Bez ohledu na to, jakou formu sociálního kapitálu měříme, je třeba mít na paměti, že indikátory mohou být buď postoje (důvěra, hodnocení kvality sociálního života apod.) nebo jednání (např. členství v organizacích, ve spolcích). Většinou jsou užívány oba typy znaků neodděleně, čímž je měřena jak kognitivní, tak strukturní forma sociálního kapitálu společně (viz uvedené Schéma 3) (Šafr, Sedláčková 2006).

Také indikátory kulturního kapitálu je analogicky možné demonstrovat pomocí schématu (viz Schéma 4). Toto, i výše uvedené Schéma 3, se stalo oporou výběru výroků a následné konstrukce Q setu v empirické části této práce (viz dále, oddíl 4.4.1). Podrobněji rozpracované příklady nalezených indikátorů kulturního kapitálu jsou uvedeny dále (viz oddíl 3.1.2).

Schéma 4 **Model měření kulturního kapitálu**

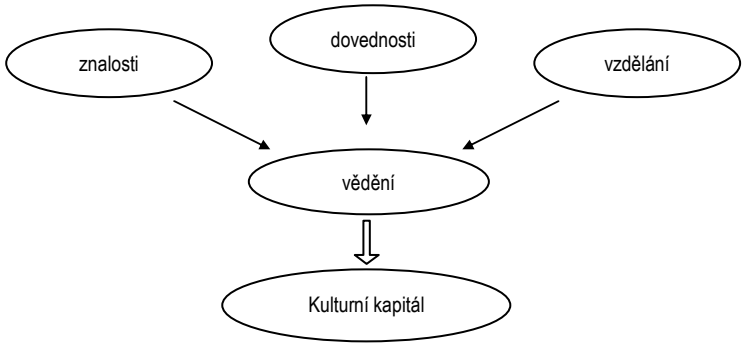

Zdroj: vlastní zpracování

3.1.1 PŘÍKLADY UKAZATELŮ SOCIÁLNÍHO KAPITÁLU

Jak již bylo naznačeno, při studiu sociálního kapitálu je nezbytné rozlišovat mezi jeho kolektivní a individuální úrovní (viz Tabulka 2).

Tabulka 2 **Základní rozlišení indikátorů individuálního a kolektivního sociálního kapitálu a jejich příklady**

Sociální kapitál	**Příklady indikátorů**
Individuální	
interakční	frekvence společenských aktivit
mobilizační	schopnost mobilizovat sociální síť ve svůj prospěch, a nebo již mobilizované – uskutečněné transakce např. získat informace získat práce obstarat nedostatkové statky ale i obdržet emocionální podporu
Kolektivní (komunitní)	
souhrnné statistické údaje	počet občanských, profesních sdružení v lokalitě, počet členů v občanských sdruženích, podíl dárcovství k součtu osobních příjmů, odpracované hodiny při dobrovolné práci
individuální výpovědi	dotaz na členství v občanských a profesních sdruženích, důvěra v druhé lidi

Zdroj: Šafr, Sedláčková 2006

Individuální forma sociálního kapitálu se pak, podle M. Sedláčkové a J. Šafra, v prováděných analýzách nalézá ve dvou podobách. Mobilizační sociální kapitál má blíže ke koncepci lidského kapitálu, ve smyslu aktivace či mobilizace sociální sítě za účelem zisku (Matějů, Lim 1995). Sociální kapitál interakční je spíše založen na intenzitě společenské interakce jedince s jeho okolím. Pak se u ní předpokládá, že má pozitivní integrační efekt (Brown, Scheffler) (Šafr, Sedláčková 2006).

Příkladem zjišťování indikátorů individuálního mobilizačního sociálního kapitálu[68] je baterie otázek (viz Tabulka 3), pokoušející se změřit kapacitu aktivace sociální sítě „v době reálného socialismu" ve výzkumu Rodina 1989, který byl proveden týmem P. Matějů pomocí dotazníkového šetření (Matějů 1993; Matějů, Lim 1995).

Tabulka 3 I**ndex individuálního „mobilizačního" sociálního kapitálu „za socialismu"**

„Kdybyste to potřebovali, dokázali byste si zajistit následující věci?"
získání kontaktu na dobrého doktora – specialistu
obstarání nedostatkového zboží (mrazničky, barevného TV apod.)
sehnání tuzexových poukázek, deviz
rychlé obstarání vetší hotovosti (50. tis. Kč)
sehnání bytu

Zdroje: Matějů 1993; Matějů, Lim 1995; Výzkum nazvaný Rodina 1989 (Sociologický ústav AV ČR)

[68] Proměnnou „sociální kapitál" konstruují autoři šetření pomocí statistické procedury faktorové analýzy jako první nerotovaný faktor, překódovaný jako dichotomický znak. V něm mělo horních 20% případů vysoký sociální kapitál, zbytek nízký (Matějů 1993; Matějů, Lim 1995).

M. Sedláčková a J. Šafr (Sedláčková, Šafr 2005) jako ukázku možné operacionalizace individuálního interakčního sociálního kapitálu uvádí jednoduchý, sedmipoložkový sumarizační index ISC, který byl použit výzkumníky Brownem, Schefflerem (viz Tabulka 4):

Tabulka 4 **Sumační index ISC**

Indikátory Sumačního indexu ISC
společenské návštěvy přátel nebo sousedů
telefonování s přáteli nebo sousedy
společenské návštěvy příbuzných
telefonování s příbuznými, nežijícími ve společné domácnosti
účasti na církevních obřadech
návštěvy společenských událostí
návštěvy restaurací.

Zdroj: Brown, Scheffler, in Sedláčková, Šafr 2005

Přestože předmětným zájmem této práce není sociální kapitál na úrovni kolektivity (viz poznámka pod čarou 61 na str. 52 této práce), je vhodné indikátory (převážně) individuální úrovně sociálního kapitálu doplnit také o příklady indikátorů měřících kolektivní formu[69] sociálního kapitálu.

Pro zjišťování kolektivního sociálního kapitálu je možné použít Putnamův index sociálního kapitálu (viz Tabulka 5). Putnamův kolektivní pozitivní sociální kapitál zůstává i přes jeho kritiku nejrozšířenější konceptualizací v empirických výzkumech. V analýzách sledujících dlouhodobé trendy užívá Putnam většinou sekundárních dat. Jako indikátory užívá různé agregované statistické údaje, představující tzv. vysoce formální sociální kapitál (např. počet členů v občanských a profesních sdruženích, návštěvnost bohoslužeb apod.) (Edvards, Foley 1998).

Tabulka 5 **Putnamův index sociálního kapitálu**

Dimenze	**Indikátory**
Komunitně organizovaný život	podíl lidí ve výboru lokálních organizací za poslední rok podíl lidí v manažerské pozici v klubech za poslední rok počet občanských a sociálních organizací na 1000 obyvatel průměrný počet setkání za poslední rok průměrný počet členů klubů a organizací
Angažovanost ve věcech veřejných	volební účast v prezidentských volbách počet uskutečněných veřejných setkání týkajících se města či školy
Komunitní dobrovolnictví	počet neziskových organizací na 1000 obyvatel průměrný počet účastí na komunitních projektech v posledním roce průměrný počet účastí na dobrovolnické práci v posledním roce
Neformální sociabilita	souhlas s výrokem: „Trávím hodně času návštěvami přátel“ průměrný počet uspořádaných domácích párty v posledním roce
Sociální důvěra	souhlas s výrokem:“Většině lidí lze věřit“ souhlas s výrokem:“Většina lidí je čestná“

Zdroj: Putnam in Šafr, Sedláčková 2006

[69] Pro měření kolektivní formy sociálního kapitálu je možné uplatnit statistické údaje (nejčastěji z oficiálních souhrnných statistik) nebo agregované individuální výpovědi ze sociologických výzkumů jako např. důvěra v druhé lidi.

Jeden z nejkomplexnějších přístupů k operacionalizaci v sekundární analýze nabízí Social Capital Question Bank[70] britského statistického úřadu pro měření sociálního kapitálu z depozitovaných dat. Cílem projektu je rovněž měření sociálního kapitálu standardizovat v nových, dalších šetřeních (podrobněji viz Tabulka 6).

Tabulka 6 **Témata Social Capital Question Bank**

Téma	Subtéma
Participace, sociální závazky	participace v lokálních skupinách
	vnímané překážky členství v lokálních skupinách
	míra zapojeni do lokálních skupin
	účast na projektech dobrovolnické práce
	politická aktivita nebo volební účast
	členství v klubech (např. organizace ochránců zvířat)
	zapojeni se do řešeni lokálních problémů
	účast na náboženských činnostech
	poskytnuti nebo obdrženi praktické pomoci
	poskytováni pravidelné služby, pomoci nebo péče ostatním
	sounáležitost se čtvrti, kde bydlí
Kontrola, účinnost	vnímaný vliv na záležitosti obce/komunity
	vnímaná kontrola nad vlastním zdravím
	spokojenost s mírou kontroly nad vlastním životem
	vnímaný vliv na politická rozhodnutí
	životní spokojenost
	psychický stav (schopnost zvládáni problémů)
Smysl pro komunitu a hodnocení jejich činností	spokojenost s bydlením v lokalitě
	vnímám problémů jako ohrožujících zdraví (kriminalita, emise)
	hodnocení problémů s hlukem v místě bydliště
	hodnocení čistoty, poškození grafity a vandalismu
	hodnocení dostupností zdrojů a služeb v místě bydliště (volnočasové aktivity, svoz odpadků)
	hodnocení zdravotních služeb
	hodnocení socioekonomických nerovností
	hodnocení vzdělávacích služeb
	vnímaná úroveň kriminality, bezpečnosti a viktimizace
	dostupnost místní dopravy
	pocit bezpečí ve čtvrti
	hodnocení zařízení pro dětí (hřiště, jesle, atd.)
Sociální interakce sítě podpora	vzdálenost přátel a příbuzných
	kontakt s přáteli, rodinou, sousedy: kvalita, frekvence
	vnímání překážek kontaktu s přáteli, příbuznými
	má někoho mimo vlastní domácnost, na koho se může spolehnout
	obdržel praktickou pomoc / radu při výchově dětí
	hloubka socializačních sítí, především volnočasové
	vnímané normy sociální pomoci
	sociální vztahy na pracovišti
Důvěra, reciprocita, sociální koheze	spokojenost s úrovní informací o lokálních záležitostech
	doba bydlení v oblasti, čtvrti
	důvěra v instituce a veřejné statky
	důvěra v ostatní lidi
	vnímaná spravedlivost života, vč. diskriminace
	důvěra v politické struktury
	sociální důvěra
	vnímání sdílených hodnot, spolehnutí se na druhé

Zdroj: Ruston, Akinrodoye in Sedláčková, Šafr 2005

[70] Social Capital Question Bank je dostupná na http://www.statistics.gov.uk/socialcapital, kde je možné nalézt a využít soubory dat ze stávajících 15 výzkumů, např. British Crime Survey (BCS), British Election Study (BES), British Household Panel Survey (BHPS), General Household Survey (GPS), Health and Lifestyles Survey (HALS).

3.1.2 PŘÍKLADY UKAZATELŮ KULTURNÍHO KAPITÁLU

Kapitola 2.2 pojednávala o kulturním kapitálu a byla uvedena jeho konceptualizace. Pro empirické sledování kulturního kapitálu (prostřednictvím indikátorů, jejichž vybrané příklady jsou uvedeny níže) M. Petrusek soudí, že koncept kulturního kapitálu je možné v sociologii sledovat ve dvou kontextech. V kontextu „kulturologickém" představuje východisko diferenciace vkusu, recepce uměleckých artefaktů a tvorbu intelektuálních hodnot. Z hlediska sociologického úhlu pohledu je pak chápán jako diferenciační znak určité sociální vrstvy nebo dokonce třídy (Petrusek 1989). Jak uvádí J. Šafr (Šafr 2006), kulturní kapitál lze dále rozčlenit na tři obecné typy, a to na základě jeho efektů pro jedince:

Tabulka 7 **Typologie kulturního kapitálu z hlediska jeho funkcí**

Kulturní kapitál	Definice	Příklady indikátorů
Vysoko-kulturní (kultivační – distinktivní)	vědomá spotřeba dominantní kultury vkus vysoké kultury	návštěva galerií, koncertů
Kognitivní (kulturní schopnosti)	kognitivní schopnosti dítěte rozvíjené rodiči při výchově	výchovné praktiky jako čtení s dětmi výchova ke specifickým činnostem
Kompetenční (kulturní zdroje)	schopnost rozmlouvat o prestižních statcích pohyblivost v kulturní diverzitě vysoké-nízké kultury (multikulturní kapitál)	orientace ve společensky zajímavých tématech omnivorní znalost a vkus

Zdroj: ŠAFR 2006

Šafr dále specifikuje, že vysoko-kulturní či kultivační kulturní kapitál umožňuje kulturní a sociální inkluzi či exkluzi, a to díky znalosti a schopnosti ovládat symboly dominantní kultury (např. participací na vysokém umění, estetickými preferencemi či způsobem mluvy a interakce).

Kognitivní kulturní schopnosti předávají rodiče dětem, např. čtení s dětmi podporuje kognitivní jednání (De Graf in Šafr 2006:23). Děti si v rodině osvojují rozdílnou úroveň a používání jazyka (kódy a formy řeči) a tím také schopnost artikulovat své myšlenky, což přináší nestejnou vybavenost pro úspěch ve škole. A. Giddens v tomto smyslu cituje B. Bernsteina, který poukazuje na systematickou rozdílnost ve způsobu, jímž se vyznačuje komunikace jednotlivých sociálních skupin. Stanovuje tzv. omezené kódy (které shledává u dětí z nižších vrstev) a rozvinuté kódy (vyskytující se naopak u dětí ze středostavovských rodin s vyšším formálním vzděláním). Potom děti ovládající rozvinuté kódy *„mají podle Bernsteina větší předpoklady k úspěšnému prosazení v procesu formálního vzdělávání. To neznamená, že by děti z nižších vrstev měly ‚horší´ typ řeči, anebo že by jejich kódy byly ‚nedostatečné´. Lze však říci, že se jejich způsob vyjadřování dostává do rozporu s akademickou*

kulturou školy. Děti používající rozvinuté kódy ji zvládají daleko snáze" (Giddens 1999:398). Důležitý je i význam „vědomostního zázemí" rodiny (Mareš 1999:36–37), které jsou rodiče schopni svým dětem poskytnout. Přitom nejde pouze o knihy (jako objektivizovaný kulturní kapitál) či samotné znalosti, ale také o dětem věnovaný čas a o jejich emocionální podporu.

Kompetenční (kulturní zdroje) pak podle Šafra *„představují praktické schopnosti podporující mobilitu a úspěch (‚get ahead´ cultural capital) (DiMaggio 2001) ale i způsobilost komunikace při interakci s druhými. Jde o tzv. zásobu členských symbolů, které cirkulují v sociální síti daného člověka a vytváří jeho emocionální energii, která je v mikrosociologické perspektivě základem nerovností mezi lidmi (Collins 2004)"* (Šafr 2006:23).

Tuto dimenzi uvažování o kulturním kapitálu jako kulturně – společenské kompetenci je možné obohatit také o širší koncept akčního rádia člověka, který odkazuje k rozměru životního stylu a zahrnuje defacto jak kulturní, sociální, politický, tak i lidský kapitál (Šmídová 1992). Akční rádius jedince je utvářen teritorialitou (prostorovým dosahem); sociálně-komunikačním dosahem vyjádřeným osobními neformálními kontakty (rodina, přátele); přesahem do veřejné sféry (politické, náboženské, zájmové aktivity); a masmédii (způsobem příjmu sdělení a informací a jejich zpracování i využití). Takto postavená konceptualizace pak, podle Šmídové, umožňuje rozlišit čtyři typy akčního rádia životního stylu: lokální člověk, nelokální člověk, člověk s velkým (pestrým) komunikačním rozsahem, člověk s malým (jednotvárným) komunikačním rozsahem (Šmídová 1992). Pro sociální uplatnění jedince je důležitá jeho schopnost komunikovat (ať už jde o schopnost orientace v uznaných tematických oblastech či schopnost o nich promlouvat), tak vlastnictví symbolických významů a sociálních zdrojů (symbolický a sociální kapitál) (Šafr 2006).

Jak už bylo vzpomenuto v poznámce pod čarou 62 na str. 53, konkrétní příklady indikátorů pro zjišťování kulturního kapitálu (nejen indikátorů dosaženého vzdělání, což je běžné), byly taktéž nalezeny jako součástí učebního textu Metodologie sociologického výzkumu pro nesociology (příručka pro distanční studium)[71]. Cvičný výzkumný problém reprodukce kulturního kapitálu je zde omezen na reprodukci vzdělání v rodině. Indikátory jsou zde proto redukovány pouze na indikátory vzdělání, avšak v jeho širokém pojetí, a s důrazem na tzv. děděnou složku vzdělání, předávanou rodinou (rodiči, staršími sourozenci, blízkými příbuznými), tj. předávání tzv. necertifikovaného vzdělání[72].

[71] Na tomto místě jsou zařazeny indikátory z uvedeného materiálu proto, že poznatky z této práce budou zpětně sloužit také pro účely výuky.
[72] Takové zaměření výzkumného problému, který byl dále rozpracován pro zkoumání technikou polostandardizovaného dotazování, bylo zvoleno proto, že studenti měli aktivně spolupracovat s učitelem při rozpracovávání empirického modelu výzkumného problému, neboť z vlastního života tuto problematiku znají.

Pedagogickým cílem (kromě naučení studentů postupu, který je „předepsán“ pro kvantitativní přístup v sociologickém empirickém výzkumu) bylo, aby studenti:

– rozlišovali mezi „pouhým vzděláním“ (měřeným obvykle dosaženým stupněm vzdělání včetně oborové specializace) a „kulturním kapitálem“, který kromě získané složky vzdělání musí obsahovat také děděnou složku (viz str. 35 – 37 o odlišení lidského a kulturního kapitálu), to je necertifikované, neformální vzdělání předávané rodinou jako dovednostmi, jejichž „výcvik“ třeba ani nemá (častou) paralelu ve formálním vzdělávacím systému, ale jsou důležité pro „vzdělání pro život“
– pochopili, že v děděné složce vzdělání, resp. kulturního kapitálu, se zobrazuje nejen dosažené (relativně snadno identifikovatelné) vzdělání rodičů, starších sourozenců a případně dalších blízkých osob, ale také projekce nesplněných přání vyjmenovaných osob do vzdělanostní dráhy respondentů
– pochopili, že v získané složce vzdělání, resp. kulturního kapitálu se také zobrazují
    - postoje ke vzdělání rodičů, starších sourozenců a dalších blízkých osob
    - bariéry, kladené respondentům při jejich vzdělanostní dráze (zdravotní, ekonomické, psychické, společenské)
    - posuzování toho, jak rodinní příslušníci a další blízké osoby zhodnocují své vzdělání při výkonu zaměstnání.

Tabulka 8 **Reprodukce kulturního kapitálu – existuje závislost mezi děděným a získaným vzděláním?**

Indikátory použité pro zjišťování reprodukce kulturního kapitálu	
Stupeň vzdělání respondenta	
stupeň vzdělání poskytovaný školským systémem ČR	nejvyšší dosažený stupeň vzdělání
Kulturní kapitál rodiny respondenta (předávaný)	
stupeň vzdělání poskytovaný školským systémem ČR	nejvyšší dosažený stupeň vzdělání otce, matky, …
respondentem vnímaný postoj ke vzdělání který má otec, matka, …	
respondentem vnímané neformální vzdělávání v rodině	kým – aktérství v čem – obsah jak – forma
Respondentem vnímané bariéry při vlastní vzdělanostní dráze	zdravotní, společenské, …
Respondentem vnímané bariéry při vzdělanostní dráze otce, matky, …	dotyčná osoba nedosáhla, ač si to přála
Respondentem vnímaný pocit, že osoby v rodině zhodnocují své vzdělání v povolání	

Zdroj: Hudečková, Kučerová, Kříž 2001: 36 – 38

Je zřejmé, že rozbor na indikátory, uvedený v Tabulce 8, postihuje jen tu součást kulturního kapitálu, který je zaměřen na proces jeho reprodukce, ne na výsledek, tedy „velikost“ kulturního kapitálu. Přesto je dobrou inspirací pro empirickou část této disertační práce, která sleduje využívání jednotlivých prvků sociálního a kulturního kapitálu (zahrnujícího vzdělání, znalosti, dovednosti) aktéry lokálního teritoria mimo jiné také k možnému konstruování sociálního dění v lokálním společenství.

I přes snahu rozlišovat kolektivní a individuální dimenzi probíhá mezi odborníky o měření sociálního i kulturního kapitálu stálá diskuse.

Použití vesměs kvantitativních přístupů (o jejich častějším použití napovídají také výše uvedené indikátory pro měření obou druhů kapitálů) však není pro sledování nehmotného bohatství vlastněného lokálními aktéry úplně nejvhodnější, neboť zcela nepostihuje (a ani ze své podstaty postihovat nedovede) už i tak dosti obtížně uchopitelnou problematiku nehmatatelných forem kapitálů. Jejich užitím tedy není možné dostatečně porozumět utváření lidského jednání a dále pak ani porozumět ovlivňování sociálního dění v lokalitě a lokálním společenství aktéry činnými, konajícími, kteří v lokalitě při jednání a aktivitách svého nehmotného bohatství užívají. Jako nejvhodnější pro tuto problematiku je užití – v úvodu práce již zmiňovaný – kvalitativní přístup, a to v podobě užití specifické Q metody (a s ní spojené metodologie). Ta totiž spojuje prvky jak přístupu kvantitativního (ve statistické proceduře), tak přístupu kvalitativního (v možnosti, kdy sledované osoby svým postojům samy přiřazují významy viděné vlastní perspektivou).

Použití výše uvedeného Q metodologického uchopení sledované problematiky je vhodné pro zkoumání širokého spektra problémů, tedy problémů spojených s regionálním rozvojem a rozvojem venkova nevyjímaje, neboť, jak uvádí J. Previtte: Q metoda sleduje subjektivní vhledy aktérů (jako přímých účastníků zkoumaných sociálních jevů), omezuje výzkumníkovu „přesilu“ vůči sledovaným aktérům ve smyslu nižší možnosti konstruování dotazovacího nástroje výzkumníkem, dále pak díky své podstatě uznává existenci „více pravd“ a je schopná nalézat více rozdílů (úhlů pohledů) na zkoumanou problematiku jejími přímými účastníky (Previtte et all 2007). Podrobněji se použití Q metodologického přístupu a aplikaci Q metody samotné věnují následující oddíly práce.

Q je metoda je v empirické části práce doprovázena sběrem dat pomocí techniky dotazování, konkrétním nástrojem sběru dat (v rámci této příslušné části práce) jsou pak polostandardizované rozhovory.

SOUHRN TEORETICKÝCH VÝCHODISEK PRÁCE

Jak porozumět konkrétní místní lokalitě/komunitě? Je to možné skrze sociální konstruovanost, jejíž snahou je usilovat o porozumění a o co nejpřesnější interpretaci zkoumaného fenoménu (sociálního a kulturního kapitálu), a to z pozice aktéra samotného sociálního lokálního dění (Hubík 2006:5)? A lze takto „vytěžené“ porozumění zhodnotit v rozvoji lokality/komunity? A dále – zda, a pakliže ano jak, je možné přispívat k rozvoji skrze transformaci („nehmatatelných“) sociálních a kulturních hodnot lokality či komunity do různých forem („ne/hmatatelných“) hodnot (popř. hodnot ekonomických), které lokalitu oživují, a které jsou pro lokalitu přínosem? Jaké v tom všem je postavení lokálních aktérů? To jsou otázky, jejichž pomocí bude přemostěna teoretická část disertační práce (neboť z ní vyplývají) a její část empirická (která se bude snažit řešit je).

Předložený text nastínil mantinely této disertační práce a vymezil tak tři oblasti, které je možné pojmenovat kde, kdo a jak.

Oblast „kde“ koresponduje s první kapitolou. Týká se lokalit, nacházejících se v prostoru venkova, který je ještě stále shledáván zaostalým, znevýhodněným, méně příznivým místem k žití ve srovnání se svým silnějším soupeřem – městem. Věční rivalové však mohou být nazíráni také perspektivou partnerství, která nestaví město a venkov proti sobě, ale vedle sebe jako partnery, neboť jeden druhému má co nabídnout. A to platí i pro případ nabídky ze strany venkova vůči městu. Rozvoj je nazírán perspektivou dvou hledisek. Hledisko exogennosti, které reprezentují spíše ekonomické teorie, akcentují pro regionální či rurální rozvoj přístup shora, tj. z centra. Hledisko endogennosti, jejichž zástupcem jsou spíše teorie sociologické, zdůrazňují pro regionální či rurální rozvoj přístup zdola, tj. zevnitř lokality. Inspirací k propracování teoretické části disertační práce se stalo Schéma 1, které chronologicky rozřazuje ekonomické teorie převažující v jednotlivých obdobích regionálního rozvoje na základě kritéria exogennosti – endogennosti. Až do 70. let 20. století byly zdůrazňovány přístupy exogenní. Poté, co nebyly úspěšné, začínají být více akcentovány přístupy endogenní. Proto oblast „kde“ uzavírá perspektiva integrovaného regionálního rozvoje, jehož poselství pro rozvoj venkova je jednoznačné – jakkoli jsou přístupy v regionálním rozvoji a rozvoji venkova odlišné, ukazuje se, řešení problematiky regionálního rozvoje a rozvoje venkova spočívá v kombinaci odlišných (endogenních i exogenních) přístupů, ale zároveň také v multidisciplinárním pohledu na tuto problematiku.

Pak není upřednostňován žádný z jednotlivých faktorů rozvoje, ale všechny jsou integrovány a využívány pro dosažení cíle, jímž je rozvoj oblasti, lokality.

Oblast „kdo“, korespondující s druhou kapitolou, se přednostně zaměřuje na sociálního aktéra, činného v rozvoji regionů či rurálních oblastí. Je to právě aktér (zvaný případně animátor či sociální podnikatel), jehož přítomnost je z hlediska principů endogennosti v lokalitě nezbytná. Aktér je nositelem a majitelem svého nehmotného bohatství, kterého v rozvoji lokality/komunity využívá, přičemž suma vlastněného nehmotného bohatství (v podobě různých druhů kapitálů) každého aktéra má rozdílnou konfiguraci. Proto jedním z úkolů pro oblast „kdo“ bylo zorientovat své dosavadní poznání v problematice užívání rozmanitých „nových“ forem kapitálů, vyznačujících se nehmotností a obtížnější empirickou uchopitelností. Výsledkem uvedené snahy je Schéma 2, které obdobně jako Schéma 1 v oblasti kde, sloužilo jako inspirativní impuls k podrobnému prostudování problematiky nehmotných forem kapitálu a jako jejich východisko pro empirickou část práce. Důraz v oblasti „kdo“ je po prostudování možných forem nehmotného bohatství ve vlastnictví aktérů položen na fenomény sociálního a kulturního kapitálu. Přitom je nutné mít na zřeteli, že oba zmíněné kapitály existují ve dvou základních podobách, a to individuální a kolektivní. Práce zaměřuje přednostně kapitál v podobě individuální, ale pro ucelený vhled do této problematiky neopomíjí ani ukazatele kolektivní formy těchto kapitálů. Jsou to právě sociální a kulturní kapitály, které dovolují jednat aktérům jednodušeji, snadněji, přičemž prostor tohoto jednání je vymezen konkrétní sociální sítí konkrétního aktéra.

Zbývající oblastí, dávající mantinely této práci, je oblast „jak“, která koresponduje se třetí kapitolou teoretické části. „Jak“ zde vystupuje ve významu metodologickém. Jde o to, jakým způsobem lze uchopit zjišťování skrze lokální aktéry (kde a kdo) z hlediska jejich nehmotného vybavení pro jednání ve prospěch lokality. Prostudovaná odborná literatura je oporou toho, jak a jaké indikátory mohou být konstruovány a využity pro zjišťování významů vkládaných do nehmotného bohatství ve vlastnictví aktérů, kteří se aktivně na rozvoji lokality/komunity podílejí. Pro výběr výroků, reprezentujících jednotlivé prvky nehmotného bohatství, poslouží převzaté Schéma 3 (zachycující sociální kapitál) a vlastní Schéma 4 (zachycující kapitál kulturní). Z prvků sociálního kapitálu pak budou vzhledem k předmětnému zaměření této práce přednostně[73] detekovány (a doplňovány) především ty, jež indikují sociální kapitál individuální úrovně. Shodný postup bude uplatňován

[73] V některých případech nebylo nemožné do konečné sady prvků sociálního a kulturního kapitálu nezařadit prvky nehmotného bohatství aktérů, které referovaly o jejich pojetí na úrovni kolektivní.

také pro zjišťování kulturního kapitálu lokálních aktérů. Pro oblast jak pak bude dále zohledňována uvedená myšlenka S. Hubíka, která dává prvkům nehmotného bohatství dimenzi možné konverze do bohatství ne/hmotného, které je komunitou, lokalitou navzdory globalizaci využíváno, a které ji oživuje.

Zvoleným objektem (oblast kde) je středomoravská lokalita, v níž se nachází obec Bělotín. Důvodů pro volbu právě tohoto objektu studia bylo několik. Předně je to obec, kterou dobře znám, neboť se nachází nedaleko od místa, odkud pocházím. Znalost místa však není jediným důvodem, který podpoří studium zvolené obce, i když právě tato znalost umocňuje možnost využití mých vlastních sociálních sítí, resp. silné sociální vazby na osobu, která má v této lokalitě sociální vazby jak silné, tak slabé. Významným důvodem volby objektu je to, že se obec jeví být „živá“, neboť v ní působí takoví sociální podnikatelé, resp. sociální animátoři, kteří ji oživují natolik, že byla oceněna Modrou stuhou (ocenění společenského života) za roky 1995 a 1997, dále Bílou stuhou (ocenění činnosti mládeže) za rok 1996. A to už vstupujeme do oblasti kdo, neboť právě takové sociální aktéry považuji za vhodné „použít“ při zkoumání jejich sociálního a kulturního kapitálu, který využívají ve prospěch rozvoje dané lokality/komunity. Preference a postoje lokálních aktérů k jednotlivým prvkům sociálního a kulturního kapitálu budu zjišťovat pomocí výroků, které vycházejí z komunikačního konkurzu zkoumané problematiky a pomocí nestandardizovaných rozhovorů. Budou to prvky, které indikují individuální úroveň (na ty se budu zaměřovat přednostně), ale některé prvky zkoumaných kapitálů se budou vztahovat také k úrovni kolektivní. Protože se budu zabývat zjišťováním sociálního a kulturního kapitálu, dám přednost kvalitativním technikám sběru dat, neboť jde o fenomén a problematiku, vyžadující použití právě kvalitativních technik sběru a zpracování dat (o zvoleném a použitém metodickém uchopení zkoumané problematiky pak viz dále, oddíl 4.1). **Konečným cílem ale není určení složení struktury kulturního a sociálního kapitálu těchto aktérů – je jím (prostřednictvím perspektivy sociologického nazírání sociálních jevů posouzení, kterým prvkům zkoumaných kapitálů je přisuzována samotnými lokálními aktéry vyšší či nižší míra významnosti z hlediska důležitosti v rozvoji dané lokality či komunity.** Ty prvky nehmotného bohatství, kterým lokální aktéři přisuzují význam pak dále umožní nalézat odpovědi na otázku **možné konverze (a následného využívání) nehmotného bohatství ve vlastnictví aktérů do ne/hmotného prospěchu obce, jejíž výsledným působením je takováto obec oživována v duchu požadavku endogenního přístupu sociálního rozvoje lokalit, regionů a oblastí.**

4. KAPITOLA

METODICKÝ APARÁT EMPIRICKÉ ČÁSTI PRÁCE

Jakou úlohu hraje sociální a kulturní kapitál aktérů, jednajících mezi sebou, to je v sociálních interakcích v rámci lokality středomoravské obce Bělotín pro její rozvoj? Položená otázka bude v empirické části práce řešena pomocí příslušných dílčích cílů, které byly pro tuto práci stanoveny (viz Cíle práce a nástin postupu jejich dosažení), a které rovněž plynou z otázek nastíněných v závěrečném shrnutí teoretické časti práce. Empirické šetření sociálního a kulturního kapitálu lokálních aktérů v rozvoji venkova vychází z teoretických východisek, které stanovily konceptuální rámec zkoumané problematiky. Jeho opora tkví především v sociálně-konstruktivistickém východisku a činném aktérství individuálních lokálních aktérů (kteří sociální život v lokalitě utvářejí využíváním jejich nehmotného bohatství – sociálního a kulturního kapitálu), konceptu IERR (zdůrazňujícím endogenní přístup k rozvoji regionů a venkova) a teoriích (především) institucionální ekonomie. K uvedeným oporám je řazena ještě opora jedna, a to ta, která je inspirována myšlenkou S. Hubíka (Hubík 2000) o konverzi „nehmotného v ne/hmotné“ v rozvoji lokality, zmiňovanou v úvodu této práce (viz str. 4 a 5). Následující text upřesňuje a objasňuje metodický postup, kterým se bude řídit postup při empirickém šetření.

4.1 DŮVODY POUŽITÍ ZVOLENÉHO METODICKÉHO POSTUPU

Hned v úvodu je vhodné zmínit, že si práce neklade za cíl objasnit úlohu nehmotného bohatství ve vlastnictví lokálních aktérů s exaktní přesností (to ani není možné), ale pochopit a porozumět tomu, jakou úlohu sehrává sociální a kulturní kapitál při utváření lokálního dění a dále porozumět fungování mechanismu transformace „nehmotného v ne/hmotné“.

Vědomí nejednoduchosti zkoumané problematiky (ta je zmiňována již v teoretické části práce) a celkové ladění práce, podřizuje také volbu kvalitativního – explorativního přístupu (jehož oporou je interpretativní[74] paradigma) spíše, než volbu přístupu (s oporou v paradigmatu objektivistickém), tj. přístupu kvantitativního – verifikačního.

[74] Interpretativní paradigma odpovídá nepozitivistickému, duchovědnému proudu v sociologii s narativním uchopením předmětu zkoumání a příběhovým, neboli literárním podáním výkladu, interpretace. Proti němu stojí proud pozitivistický s paradigmatem objektivistickým, analytickým uchopením jevů a scientistním sdělováním výsledků. Kvalitativní přístup v sociologickém empirickém výzkumu vychází z nepozitivistického proudu v sociologii,

Cílem je jednak snaha o zachycení pravidelností či podobností fenoménu sociálního a kulturního kapitálu dotázaných abstrahováním typově-podobného vnímání zkoumaného fenoménu ve smyslu přikládání obdobného významu jednotlivým prvkům nehmotného bohatství, a jednak snaha zachytit jednotlivé významy, které sledovaní aktéři prvkům nehmotného bohatství přisuzují, a dle kterého pak konstruují sociální dění. Pozornost bude (pro splnění stanovených dílčích cílů práce) soustředěna zprostředkovaně na variabilitu postojů lokálních aktérů. Díky rozličnosti přisuzovaných významů prvkům vlastněného nehmotného bohatství bude možné zjistit nejen spektrum poloh, které oslovení lokální aktéři ke zkoumané problematice zaujímají, ale také nalézat podobnosti vypovídající o sdílení shodných diskurzů v oblasti zkoumané problematiky sociálního a kulturního kapitálu jako vlastněného nehmotného bohatství. Pak bude také možné určit, kteří lokální aktéři spolu v postojích (názorech) korelují, a ze kterých myšlenek (vtělených do výroků) jsou jejich názorové proudy, do nichž se rozpadají, komponovány.

Výše popsanému může dobře vyhovět výzkumný přístup s názvem Q metoda, (podrobnému objasnění se věnuje oddíl 4.2 dále), neboť na straně jedné (díky statistickému zpracování dat) připomíná spíše kvantitativní přístup v sociologickém empirickém výzkumu, na straně druhé (ve snaze porozumět) připomíná zase spíše přístup kvalitativní. Díky této vlastnosti je Q metoda oceňována a používána výzkumníky v různých vědních oborech a disciplínách. Z českých odborníků ji používají např. J. Pelikán (Pelikán 1998) či P. Polechová (Polechová 2005) v oblasti výzkumu pedagogického, L. Zagata ve výzkumu ekologického zemědělství (Zagata 2007, Zagata 2008b), ze zahraničních autorů pak např. M. Waren a F. Reynolds v oblasti výzkumu trhu (Waren, Reynolds 1976), J. Barry a J. Proops v oblasti výzkumu ekologické ekonomie (Barry, Proops 1999), J. Previte at all. ve výzkumu venkova (Previte a kol. 2007) či S. R. Brown ve výzkumu politických věd a politologie (Brown 1980).

Q metoda tedy nabízí synergickou koncepci propojení kvantitativní a kvalitativní perspektivy – jako verifikačního s explorativním výzkumem (dříve nazíranými jako zásadní opozita), neboť její metodologické uchopení je od dřívějšího, opozitně chápaného, odlišné. Propojení kvantitativního s kvalitativním výzkumem spatřují někteří badatele např. v symbiotickém přístupu v empirickém výzkumu. V něm ale dochází ke kombinaci obou výzkumných přístupů; uskutečněním kvalitativního a kvantitativního výzkumu, jenž

kvantitativnímu přístupu v sociologickém empirickém výzkumu odpovídá zase proud pozitivistický. Ač jsou oba přístupy rozdílné, ani jeden ani druhý není možné jednoznačně určit za lepší či horší. Každý má svá pro a proti, a jen podle zkoumané problematiky, kterou výzkumník řeší, je nutné rozhodnout, který z přístupů je použitelnější a vhodnější pro daný problém (případně etapu výzkumu).

se vzájemně doplňují (Hudečková, Kučerová, Kříž 2001). Východiskem symbiotického přístupu je přitom skutečnost, že kvantitativně uchopená a kategorizovaná data mohou skrývat potenciál, který je možné odhalit kvalitativními technikami sběru a zpracování dat.

Uplatnění Q metody pro studium fenoménů sociálního a kulturního kapitálu jako nehmotného bohatství ve vlastnictví lokálních aktérů v odborné literatuře doposud zaznamenáno nebylo. Nejblíže (ovšem ve smyslu aplikace Q metody) mají texty (viz dále) J. Previte (Previte 2007), které se zaměřují na možnost a vhodnost využití Q metody ve výzkumu venkova. Na tomto místě je třeba zmínit také mladého českého sociologa L. Zagatu, který Q metodu použil při studiu biozemědělství (Zagata 2007, Zagata 2008b) a při studiu lokálních měnových systémů (LETS) a jejich možného vlivu na regionální rozvoj a rozvoj venkova (Zagata 2008). Kromě ostatních zmiňovaných vychází tato práce v použití Q metody zejména z posledního uvedeného zdroje L. Zagaty a nechává se jím zároveň inspirovat v metodickém postupu a aplikaci uplatnění této metody při studiu problematiky sociálního a kulturního kapitálu.

Další část řešené výzkumné problematiky této práce (a zároveň plnění příslušného dílčího cíle) tvoří rozhovory s lokálními aktéry, jejichž cílem je získat zaměřené informace od aktérů v roli expertů, referujících o jejich pohledu na možné formy transformace vlastněného sociálního a kulturního bohatství do ne/hmotných hodnot lokality, v níž působí jako činní účastníci komunitního života a kteří lokalitu svými aktivitami oživují. Data, shromážděná díky použité technice semistrukturovaného rozhovoru, budou vyhodnocena použitím kvalitativní analýzy textu a použitím kódování (Hendl 2005:247–248), to znamená bez předem konstruovaných hypotéz v duchu kvalitativního přístupu v empirickém výzkumu (viz podrobněji dále, oddíl 4.3.2).

Vzhledem k nastíněné konstrukci výzkumného problému zvolená kombinace hlavních výzkumných nástrojů (Q metody a dotazování pomocí semistandardizovaných rozhovorů) vhodně reflektuje potřebu propojení kvality a kvantity pro dosažení stanovených cílů v empirické části práce. Vzájemnou kooperaci uvedených výzkumných nástrojů je možné považovat za obdobu triangulace metod a technik, pouze s rozdílem spočívajícím v následnosti užitých výzkumných nástrojů pro zajištění řešení jednotlivých stanovených dílčích cílů práce, než pro zajištění a ověřování správnosti výzkumu a konstruovaného problému prostřednictvím metodologické triangulace (Denzin 1989) jako kombinace více různých druhů výzkumných technik (Majerová, Majer 2006).

4.2 Q METODA

Přesto, že je v předchozím oddíle (4.1) uvedena ve výčtu příkladů řada vědních disciplin a odborníků, kteří Q metodu použili, *„je Q metodologie relativně málo známá forma výzkumné metodologie“* (Barry, Proops 1999) a je jako *„výzkumná metoda jen zřídka užívána“* (Previte 2007), přestože byla poprvé popsána už roku 1935 (viz dále). Proto je snahou uvedených odborníků přispět k její popularizaci a širšímu používání ve výzkumných projektech, zejména v poslední době[75]. Např. v Nizozemí se Q metoda těší *„vzrůstající popularitě a používání ve školách a mezi studenty“* (Exel 2005).

4.2.1 VZNIK A CHARAKTER Q METODY

O vznik této specifické metody, nazvané jejím autorem Q metoda, se zasloužil ve třicátých letech 20. století britský přírodovědec a psycholog Wiliam Stephenson. Její zakladatel ji poprvé použil v oblasti psychologie aplikací na psychometrické a statistické procedury, což dokumentoval v nejčastěji citované knize The Study of Behavior: Q technique and its Metodology, která vyšla roku 1953.

Odlišnost, kterou autor Q metody provedl, spočívala v inverzi standardní výzkumné R analýzy tak, že se zaměřil namísto hledání vzorů sledováním korelací mezi znaky pozorovanými na určité populaci (běžná R analýza) na korelace mezi jedinci sledované populace (s pojmenováním Q analýza) hledáním vzorů *„uvnitř a mezi nimi“* (Barry, Proops 1999) v podobnostech sdílení jejich subjektivity – koreloval tak namísto sloupců v matici řádky této matice; a tím tedy *„koreloval jedince namísto testů“* (Exel 2005), což podle Browna znamená, že *„v R jsou znaky proměnné, v Q jsou proměnné sledovaní aktéři“* (Brown 1980:55).

Dopady použité inverze a nahrazení R analýzy Q analýzou však nezůstávají u pouhého jednoduchého transponování datové matice, i když řada kritiků smýšlela tímto směrem (což dost možná plynulo z pojmenování uvedeného přístupu). Stephenson se proti takovému zjednodušování zcela vyhrazuje s tím, že prakticky nelze datové matice jednoduše transponovat (což je nevhodné z hlediska statistické procedury používané pro faktorovou

[75] Mezi základní literaturu, pojednávající o podstatě a správném použití Q metody, patří kniha S. R. Browna z roku 1980 Politoval Subjektivity: Application of Q Methodology in Political Science, jejíž nascanovaná verze je volně dostupná na stránkách knihovny Kent State University http://reserves.library.kent.edu/courseindex.asp.

analýzu kdykoliv), neboť není možné nalézt takovou *„matici bodů, na níž by byly obě R a Q aplikovány“* (Stephenson in Brown 1999:607). Rozdíly mezi Q a R analýzou navíc nejsou, podle Browna, jednoduše záležitostí pouze technickou, ale *„reflektují velmi odlišnou filozofii šetření, zahrnující opozitní epistemologii a porozumění“* (Brown 1999:599), která tedy vyžaduje odlišné pojetí výzkumu už od jeho počátku. Proto je zde důvodné hovořit nejen o metodě, ale o celé metodologii, neboť nejde o pouhou úpravu statistické procedury, nýbrž o změnu výzkumného paradigmatu (Brown 1999).

Obecné seznámení s tím, jaký je postup při použití uvedené metodologie a jak je možné pomocí ní v obecné rovině postupovat, je úkolem následujících dvou oddílů.

4.2.2 KOMUNIKAČNÍ KONKURZ A SOCIÁLNÍ DISKURZY JAKO SOUČÁST Q METODY

Aby mohl být sociální problém zkoumán pomocí Q metody, je nejprve nutné identifikovat komunikační konkurz, který představuje sdílení jednotlivých sociálních diskurzů jeho účastníky, to znamená sledovat způsoby nazírání, kterými je zkoumaný sociální fenomén vnímán. Sociální diskurzy tedy referují o *„sdílených domněnkách, názorech, porozuměních či mínění“* (Previte 2007) u příslušné sledované populace a dále o způsobech, jak je problém *„viděn, vnímán, a jak se o něm hovoří“* (Addams 2000:20). V souvislosti s významným předpokladem, že v diskurzu je obsažená subjektivita[76], která současně diskurz utváří, je možné takto vnímanou a utvářenou problematiku považovat za problematiku sociálně konstruovanou.

Q metodologie se pak soustřeďuje na odhalování skrytých podobností, které mohou jednotlivé diskurzy v rámci zkoumaného komunikačního konkurzu obsahovat, neboť lze předpokládat, že *„konkurz obsahuje všechny relevantní aspekty všech diskurzů“* (Exel 2005), přičemž komunikační konkurz nevypovídá o populaci samotné, ale populace referuje o komunikačním konkurzu, který navíc *„nemá žádné hranice“* (Addams 2000:20). Ve svém cíli se pak Q metodologie pokouší odvodit rozličnost vysvětlení, existujících uvnitř či kolem vnímání určitého oboru, tématu, problematiky čí námětu (Barry, Proops 1999).

[76] Subjektivitou je, podle lexikonu Q metodologie míněno „*osobní sdělování jeho či jejího názoru*“ (McKeown, Thomas 1988:12), to znamená osobní mínění, úhel pohledu. Proto je „*subjektivita vždy ukotvena v sebe-referenci*“ (tamtéž) a odráží tak jakési vnitřní osobní rámování, osobní utváření. To je to, co individuum míní o něčem, jak se co jeví, co je podle názoru individua zásadní, jaký k dané problematice zaujímá názor.

Obsahem komunikačního konkurzu, se kterým výzkumník pracuje, mohou být postoje, názory, tvrzení, výroky (ovšem ne fakta), předměty, obrázky, apod., které tvoří široký soubor sebe-referenčních stimulů. Ty je možné získat nejrůznějšími způsoby, např. pozorováním, z neformálních rozhovorů, z literatury (odborné i vědecké), ale také z novin, časopisů, knih či krásné literatury (Exel 2005). Z tohoto bohatého materiálu, který může tvořit i třínásobek konečného počtu výroků (Addams 2000:20) je pak konstruována konečná sada stimulů (tvořících tzv. Q set, či Q výběr), který je předkládán dotazovaným (tvořícím tzv. P set). Podle názoru S. Browna toto vytváření konečné sady stimulů *„připomíná více umění, než vědu, přestože se řídí vědeckými principy“* (Brown 1980:186). Dotazovaní stimuly třídí a umisťují na předem připravenou škálu (viz Schéma 5, str. 75 dále), přičemž každé toto individuální třídění, tvořící tzv. Q sorts, má jedinečné uspořádání, které tedy *„umožňuje sestavit model viděný vlastní perspektivou“* (Brown 1980:55). Z nich je pak možné, za pomoci příslušných statistických procedur usuzovat, zda a nakolik jsou si jednotlivá třídění podobná a blízká do té míry, že lze hovořit o tříděních typických.

Skrze Q třídění je umožněno nejen přímé měření subjektivity postojů během jeho sestavování, ale dotazovaní zároveň přisuzují výrokům různou váhu díky jejich vzájemnému a neustálému srovnávání (Brown 1980:51). Výzkumník při uvedeném postupu tedy nepracuje s předem konstruovanými hypotézami, do kterých vstupují (pro zajištění reliability empirického šetření) jednotlivé (výzkumníkem) operacionalizované proměnné, jako je tomu při postupu kvantitativním. To, že sledovaní aktéři své postoje a významy jim vkládané použitím Q třídění *„měří bezprostředně sami“*, posiluje validitu měření (Brown 1980:174-5), neboť (výzkumníkem) nejsou stanoveny konstruovaným a používaným výzkumným nástrojem žádné vnější mantinely. Zároveň není rozhodující chápání a vkládání vyšší či nižší významnosti přisuzované samostatně stojícím výrokům, ale rozhodující je *„relativní pozice výroků vůči sobě navzájem“* a vlastní *„koncepce výzkumu, ne charakter či typ měřícího nástroje“* (Addams 2000:19).

Výzkumník, aplikující Q metodu, se tedy řídí interpretativním paradigmatem a induktivní logikou výzkumu, neboť předem hypotézy nekonstruuje – exploruje a objevuje hypotézy nové, skryté. Mínění a významy jsou tedy v Q metodologii *„připisovány později, během interpretace“* (Brown 1980:54).

Oproti obvyklému přístupu sociálních věd k postojům, reprezentovanému kvantitativním výzkumem, se kterým R metodologie koresponduje a v němž *„vnitřní postoje a vlastnosti mohou být měřeny pouze nepřímými nástroji, jako jsou např. postojové škály“* (Brown 1980:2), je přímé měření postojů postupem Q metodologie ve svém ústředním východisku podpořeno především zdůrazněním subjektivity a sebe-referenčním přístupem za přispění elementárně odlišného vědeckého přístupu (Addams 2000:17), korespondujícího spíše s přístupem a metodologií kvalitativní.

4.2.3 TERÉNNÍ ŠETŘENÍ A ANALÝZA DAT V RÁMCI Q METODY

Podle odborné veřejnosti je možné Q výběr (Q set) komponovat z 30 – 50 stimulů (Addams 2000:22), ze 40 – 50 výroků (Brown 1980:260) či ze 60 výroků (McKeown, Thomas 1988:12). Nejobvyklejší cesta, jak získat soubor stimulů komunikačního konkurzu je sledovat to, jak se o zkoumané problematice mluví či píše, co se o ní míní, apod. Stimuly, které zastupují zkoumaný komunikační konkurz, mohou nabývat různých forem (tištěných, mluvených či obrazových, viz výše) a mohou pocházet z různých pramenů. Pro správné odvození Q výběru[77], který co nejpřesněji reflektuje komunikační konkurz je třeba, aby konečný Q set co nejlépe vystihoval jednotlivé diskurzy, které jsou v něm obsaženy. Cílem je tedy sestavit reprezentativní Q set, odpovídající celé *„šíři rozpětí existujících názorů sledované problematiky“* (Exel 2005).

Ke konečnému Q výběru lze dojít různým způsobem, jak uvádí McKeown a Thomas. Pokud je získán z polostandardizovaných a nestandardizovaných rozhovorů vedených s osobami, kterých se komunikační konkurz dotýká, pak se takovýto výběr nazývá přirozený (naturalistic sample); výběr, nazývaný uvedeným autorem jako výběr skoro-přirozený (quasi-naturalistic sample) pak osahuje navíc stimuly z jiných (výzkumných) studií. Pokud byly součástí stimulů k získání konečné sady výroků také jiné zdroje, kromě výpovědí osob z rozhovorů, pak se tento výběr nazývá předem-připravený (ready-made sample). Ke konečnému Q výběru však lze dojít také kombinací všech výše uvedených způsobů, pak tento výběr McKeown a Thomas nazývají výběrem smíšeným, neboli hybridním (hybrid sample) (McKeown, Thomas 1988:25–27).

[77] Protože je nutné, aby se utváření faktorů v pozdější faktorové analýze vztahovalo vždy u každého výroku z názoru čtyř až pěti osob (Brown 1980:260), je z hlediska této statistické procedury žádoucí, aby konečný počet výroků Q setu tvořil alespoň čtyřnásobek počtu dotazovaných osob (P setu).

Obdobně, jako je konstruován Q set tak, aby odpovídal širokému spektru názorů a postojů komunikačního konkurzu, je cílem výběru sledovaných aktérů *„opět reprezentativita, ale ne ve smyslu náhodného výběru … šíře a rozličnost je důležitější než proporcionalita“* (Brown 1980:260). Proto je nutné, aby této podmínce vyhovoval také konečný (to je co nejpestřejší) výběr aktérů pro dotazování (tzv. P set), který prostřednictvím Q výběru šetřenou problematiku subjektivně reflektuje z různých úhlů pohledu. Proces výběru vzorku tak sice zaměřuje populaci, ale *„oproti R se populace nevztahuje k osobám, ale ke ‚komunikačnímu konkurzu´“*, který ovšem nemá *„stanoveny hranice“* (Addams 2000:20). Obvykle stačí, když celkový P set tvoří 40 – 60 osob, ale jak uvádí S. Brown: *„... dostačující je i mnohem menší počet“* (Brown 1980:260).

Každému z dotazovaných je předložen konečný Q set, přičemž jednotlivé výroky jsou uvedeny vždy na samostatných kartičkách (Previte 2007). Úkolem je sestavit jednotlivá Q třídění v postupných krocích – čtení výroků (získání povědomí o názorech a problematice), sestavení předběžného rozdělení výroků do skupin odpovídajících postojům (souhlasu, nesouhlasu, neutru) a konečné sestavení počtu výroků vybraných ve studii (Addams 2000:23) do konečného Q třídění s pevně stanovenou distribucí určenou škálou[78].

Schéma 5 **Pevně daná distribuce výroků na devítistupňové škále Q-třídění (44 výroků)**

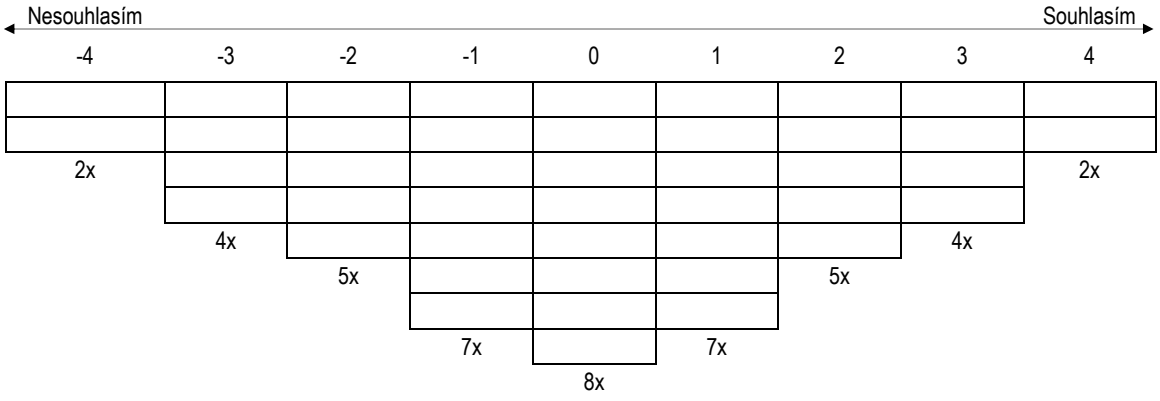

Zdroj: Vlastní zpracování

Distribuce Q třídění (viz Schéma 5 výše) pak nabývá *„kvazi-normálního rozdělení, je symetrická kolem středu, ale obvykle plošší*[79] *než rozdělení normální“* (Addams 2000:22).

[78] Typické škály, které jsou Q metodou používány, mají třináct (-6;+6) či jedenáct (-5;+5) stupňů (např. Previte 2007, Brown 1980) nebo mají stupňů devět (-4;+4) (Barry, Proops 1999, Addams 2000).

[79] Větší plochost či větší špičatost Q třídění se může odvíjet od kontroversity zkoumané problematiky. V případě, že lze očekávat velmi výrazné a odlišující se názory, může být distribuce plošší pro lepší zaznamenání výrazných názorů souhlasu či nesouhlasu. A naopak, lze-li očekávat, že jen velmi málo názorů bude výrazných, rozčleňujících, měla by být také distribuce strmější, aby případné nejasnosti, nerozhodnosti a podobně nejasně rozdělující výroky mohly být umisťovány spíše do středu distribuce (Exel 2005).

Má tedy minimální počet krajních hodnot, maximum výroků nabývá hodnoty středové, přičemž umístění výroků na krajní pozice nemusí nutně znamenat výhradní souhlas či nesouhlas s výrokem, ale míru souhlasu či nesouhlasu vždy v porovnání s výroky ostatními. Dotazovaný tak sestavuje výroky do distribuce pevně stanoveného tvaru. Právě z tohoto hlediska patří nucená distribuce výroků při Q třídění mezi diskutovanou oblast Q metody, neboť omezuje možnosti vyjádření se dotazovaného. Přitom důvody pro pevně stanovenou distribuci jsou *„spíše praktické než nezbytné“* (Exel 2005). Argumenty je pak možné opřít zejména o kombinatorické vysvětlení Brownovo[80], podporující mínění, že distribuce má jen sotva vliv na faktory, vzešlé z dat uspořádaných pomocí takto vynucené distribuce[81] (Brown 1980:201, 266).

Zmiňované praktické příčiny použití kvazi-normálního tvaru distribuce tkví předně v usnadnění provedení analytického rozboru získaných dat, neboť součet jednotlivých hodnot výroků v každém třídění je roven nule. Analýza Q třídění je pak *„čistě technická, objektivní procedura“* (Exel 2005), jejímž úvodním krokem je korelační analýza (zjištění míry ne/souhlasu mezi jednotlivými tříděními a tím stupně ne/podobnosti mezi nimi), následovaná faktorovou analýzou, která se *„pokouší redukovat mnohovariantnost dat do menšího počtu dimenzí nebo faktorů“* (Addams 2000:24), tímto způsobem jsou identifikovány přirozeně a významně podobné si skupiny. Takto identifikované skupiny/faktory jsou základem pro nalezení a výpočet skórů pro každý faktor a tím skórů typových třídění, které zobrazují *„typické diskurzy“* (Addams 2000:32) existující v rámci sledované populace komunikačního konkurzu zkoumané problematiky.

Vlastním výpočtům a Q analýze je věnován oddíl 5.2.1. Tento metodologický oddíl je ukončen částí, věnovanou metodologickému uchopení provedených rozhovorů jako prostředku, zajišťujícího splnění dílčího cíle inspirovaného možnou transformací nehmotného bohatství v jinou formu nehmotného, hmotného anebo ekonomického prospěchu lokality (oddíl 4.3 dále).

[80] S. R. Brown zmiňuje, že dotazovanému zůstává *„dostatečný prostor, aby vyjádřil svou jedinečnost i přes systematické třídění podle nucené distribuce“*, neboť díky kombinatorickému výpočtu, v němž počítal se 33 výroky a devíti stupňovou škálou (-4;+4) ukazuje, že už při tomto počtu výroků, existuje tolik kombinací možného vyjádření vlastní subjektivity dotazovaného, které několikatisícinásobně převyšuje počet žijících osob na celém světě (Brown 1980:266).

[81] Při vlastním terénním šetření v rámci této práce bylo snahou (která ovšem sahá za rámec vymezený obecným cílem zkoumání zvolené problematiky, a to jak teoretický, tak spíše metodologický; proto je tato snaha zmíněna jen okrajově, v poznámce pod čarou) tuto nucenou distribuci nepatrně „prověřit“ tím, že sledovaní aktéři byli vyzváni, aby po sestavení požadovaného Q třídění, vyplnili nezávisle na provedeném třídění také záznamový arch, v němž byly uvedeny všechny výroky, které vstoupily do Q třídění. Rozdíl spočíval v tom, že dotázaný mohl každému z výroků libovolně přiřadit hodnotu na škále shodného rozpětí (-4;+4). Výsledky tohoto „prověření“ bylo nutné pro možnost srovnání podrobit příslušným statistickým procedurám jako výsledky hodnocení výroků v rámci Q třídění, a tedy nucené distribuce. Pro základní srovnání výsledků tohoto „prověření“ je možné nahlédnout do Přílohy IV a porovnat zjištění s výsledky v oddíle 5.2.1 na str. 89 – 91 této práce.

4.3 DOTAZOVÁNÍ

„Co si lidé skutečně myslí a dělají, se dá odhalit také s pomocí interview“ (Osborn, van Loon 2002:134). Rozhovor či interview[82] představuje jednu z variantních možností dotazovacích technik. Splnění jednoho ze stanovených dílčích cílů této práce, inspirovaného možnou transformací hodnot ukrytých v nehmotném bohatství lokálních aktérů do hodnot a funkcí lokality či komunity ekonomických (Hubík 2000), vyžaduje použití techniky semistandardizovaného rozhovoru jako techniky možné a vhodné pro zkoumání zvolené problematiky. Technika bude (obdobně jako Q metoda) krátce představena v rovině obecné, pak konkrétnější, zaměřené na splnění stanoveného dílčího cíle práce.

4.3.1 ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKA TECHNIKY DOTAZOVÁNÍ

Technika dotazování je obecně považována za jednu z hlavních technik empirického výzkumu. Tvoří ji naslouchání vyprávění, kladení otázek dotazovaným a získávání jejich odpovědí. Dotazování zahrnuje různé typy rozhovorů, dotazníků, škál a testů a je možné jej použít samostatně či v kombinaci s jinými technikami, popř. metodami (Hendel 2005:164). Dvě krajní varianty dotazování představují na jedné straně dotazovací nástroje s pevně danou strukturou (obvykle) uzavřených otázek, vyplňované samostatně či s cizí pomocí, na druhé straně volné rozhovory, bez předem dané struktury, které často přecházejí do volného vyprávění sledovaného aktéra. Určitá střední cesta existuje v podobě polostrukturovaného či semistandardizovaného dotazování, vyznačujícího se *„definovaným účelem, určitou osnovou a velkou pružností celého procesu získávání informací“* (Hendel 2005:164).

4.3.2 TERÉNNÍ ŠETŘENÍ A ANALÝZA DAT V RÁMCI DOTAZOVÁNÍ

Vedení rozhovoru je *„uměním i vědou zároveň“* (Hendel 2005:164) vyžadující dovednost, citlivost, koncentraci, interpersonální porozumění a disciplínu (tamtéž). Často je třeba v roli výzkumníka rozhodnout ohledně obsahu otázek, jejich formy i pořadí,

[82] Majerová a Majer vysvětlují, že užívají spíše než: *„Dismanova termínu rozhovor, který se snadno plete s obecným smyslem tohoto jinak velmi frekventovaného slova ... termínu interview“* (Majerová, Majer 2006:67). Tito autoři dělí interview na standardizované, které má formalizovaný a pevně strukturovaný rámec, pořadí a formulace otázek jsou přesně stanoveny a výzkumník postupně klade dotazovanému otázky, které zaznamenává. Nestandardizované interview je opakem předešlého a nepoužívá pevného pořadí otázek ani jejich zcela shodné formulace. Semistandardizované interview se pak jako technika pohybuje *„někde na poloviční cestě mezi oběma výše popsanými typy“*. Výzkumník připravuje seznam primárních otázek, vztahujících se k jednomu či několika málu zkoumaným jevům (Majerová, Majer 2006:68).

důležitá je také možná délka rozhovoru. Vše uvedené se objasňuje buď před, ale často (zejména u kvalitativního výzkumu) až v jeho průběhu, a v závislosti na typu rozhovoru. Velmi důležitý je úvod dotazování, navození atmosféry, objasnění účelu provádění dotazování a zajištění souhlasu se záznamem rozhovoru. Po ukončení rozhovoru nebo při loučení můžeme stále ještě získat důležité informace, neboť kvalitativní rozhovor, kam semistrukturovaný rozhovor metodologicky spíše patří, *„není pouze sběrem dat, ale může mít i intervenční charakter ... tazatel má nabídnout dotazovanému možnost dodatečného kontaktu“* (Hendel 2005:167).

K analýze dat shromážděných pomocí techniky semistandardizovaného rozhovoru bylo, v rámci této práce, použito kvalitativního zpracování přepsaného textu uskutečněného rozhovoru (Straus, Corbin 1999) a kódování, pomocí něhož jsou vytvářeny kategorie. Cílem kódování je rozkrytí sebraných dat/textu jako celku či jednotlivých případů. Slouží k odhalení témat/kategorií (podtémat/podkategorií), která sebraná data obsahují. Jednotlivé nalezené kategorie/podkategorie jsou pak blíže určeny/charakterizovány jednotlivými vlastnostmi (jsou dimenzionalizovány). Vlastnosti pomáhají rozlišit události, které spadají do jedné kategorie/podkategorie (Hendl 2005:247–252).

4.4 PŘÍPRAVA A REALIZACE VLASTNÍHO TERÉNNÍHO ŠETŘENÍ SOCIÁLNÍHO A KULTURNÍHO KAPITÁLU JAKO NEHMOTNÉHO BOHATSTVÍ VE VLASTNICTVÍ LOKÁLNÍCH AKTÉRŮ

Cílem následujícího oddílu je ozřejmit konkrétní postup, kterým bylo provedeno terénní šetření o zkoumané problematice nehmotného bohatství v rámci zvolené lokality. Nejprve bude v oddíle pojednáno o sestavení Q výběru, dále o sestavení P výběru, nakonec o uskutečnění semistandardizovaných rozhovorů.

4.4.1 SESTAVENÍ Q VÝBĚRU

Při sestavování Q výběru byl zachován postup doporučený odbornou literaturou (viz výše, oddíl 4.2.3). Pro identifikaci obsahu existujícího komunikačního konkurzu jsem vycházela z několika zdrojů. Jedním byla odborná literatura a výzkumná šetření věnující se problematice sociálního a kulturního kapitálu v kombinaci s lokálním aktérstvím. Dalším významným zdrojem byly neformální rozhovory uskutečněné s občany obce a členem

obecního zastupitelstva ve zkoumané lokalitě, se starostkou mimo zkoumanou lokalitu o sociálním a kulturnímu kapitálu a skupinové rozhovory s lokálními aktéry o možnosti lokální spolupráce. Rozhovory byly buď zaznamenány na elektronické záznamové zařízení a po té byl vyhotoven jejich přepis nebo jsem si je zaznamenala přímo v průběhu rozhovoru pomocí ručně psaných poznámek, a po té je znovu přepsala. Doplňkově jsem jako zdrojového materiálu využila rozhovorů, které vedli studenti v rámci výuky předmětu Kvalitativní výzkumné techniky k problematice kulturního kapitálu. Posledním zdrojem, kterého je ale také přípustné pro identifikaci komunikačního konkurzu použít, byla laická literatura (noviny, časopisy, apod.). Zpracováním výše uvedených zdrojových materiálů jsem vytvořila soubor 160 stimulů, vztahujících se k sociálnímu a kulturnímu kapitálu.

Postupnou selekcí původního souboru 160 stimulů byl komponován Q výběr, který v konečné podobě obsahuje celkem 44 výroků (viz Tabulka 9). Kritéria pro konečný soubor byla vymezena konceptuálním rámcem této práce a především dílčím cílem, stanovujícím identifikovat, které prvky sociálního a kulturního kapitálu jsou v očích lokálních aktérů těmi významnými atributy, na jejichž základě je utvářeno sociální dění, a které pak přispívají k rozvoji lokality. Princip sociálního konstruktivismu, který je zde předpokládán, má také za to, že lokální aktéři, kteří sami utvářejí sociální dění, budou přikládat jednotlivým prvkům sociálního či kulturního kapitálu vyšší či nižší míru významu, dle vlastní perspektivy jejich využití v lokalitě, ve které žijí. Protože tato práce pojednává o sociálním a kulturním kapitálu jako o nehmotném bohatství ve vlastnictví aktérů, vybírala jsem výroky tak, aby vždy prvky reprezentovaly oblasti jednoho či druhého kapitálu. Tyto dvě oblasti jsem pak rozdělila do kategorií, korespondujících se sociálním či kulturním kapitálem podle stanoveného konceptuálního rámce a opírajících se o jejich schematické zobrazení (viz str. 57).

Jednotlivé kategorie a jim odpovídající výroky, vztahující se ke kapitálu sociálnímu představují sítě (výroky jsou orientované především k úrovni sítě individua, byly však zařazeny dva výroky referující o síti úrovně kolektivní), dále angažovanost, důvěra, normy a hodnoty. Kategorie vymezené konceptuálním rámcem pro kapitál kulturní tvoří výroky směřované ke znalostem a vědění, dovednostem a schopnostem a ke vzdělání a výchově. Toto rozdělení je však spíše orientační, důraz tkví v obsahu komunikačního konkurzu.

Výroky jsem očíslovala a umístila na kartičky. Ty pak, spolu s vyhotovenou škálou, byly použity jako nástroj sběru dat v průběhu terénního šetření. Poznámky z rozhovorů jsem buď zaznamenávala pomocí elektronického nahrávacího zařízení nebo jsem je také zapisovala ručně a následně přepsala (viz Příloha V) a zpracovala.

Tabulka 9 **Sestavený Q výběr a jeho položky v rámci sociálního a kulturního kapitálu**

Sociální kapitál	
Sítě – individuální úroveň	
1	Obvykle využívám kontaktů v nejbližší rodině spíše, než kontaktů na přátele a známé.
2	Rozhodování je vždy ovlivňováno meziosobními vazbami, které člověka spojují s druhými lidmi.
3	Finanční prostředky je možné získat hlavně díky osobním vazbám a kontaktům.
4	Pro získání informací využívám především svých osobních kontaktů a doporučení od známých.
5	Mám kontakty na přátele a známé, které využívám spíše, než kontakty na nejbližší rodinu.
6	Nejlepší investice je do navazování výhodných osobních kontaktů a známostí.
7	Lobbyismus (=prosazování vlastních zájmů) není nic špatného.
Sítě – kolektivní úroveň	
8	Sdružováním ve spolcích se podílíme na budování občanské společnosti.
9	Zapojení obce do mikroregionu či MAS je dobré jen pro příliv finančních prostředků.
Angažovanost	
10	Ti, kdo dobrovolně zajišťují aktivity v obci, to dělají především z důvodu vlastní seberealizace.
11	V naší obci je málo aktivity mezi lidmi.
12	Podnikaví a iniciativní lidé pro utváření veřejného života v naší obci schází.
13	Do účasti na veřejném životě se spíše zapojují jen dobře situovaní lidé.
14	Ti, kteří v obci organizují akce pro ostatní, to dělají jen proto, že z toho budou něco mít.
Důvěra	
15	Městský úřad je až to poslední, kam člověk zapátrá, kdyby něco potřeboval.
16	Vzájemná důvěra mezi lidmi je na vesnici přirozená.
17	Místní politice důvěřuji více než centrální.
18	Místní politika víc ovlivňuje lidi, ale má centrální mantinely.
Normy a hodnoty	
19	Na venkově se lidé víc hlídají, proto jsou na sebe i více slušní.
20	Chodím nakupovat k místnímu živnostníkovi, aby se udržel, i když je dražší.
21	Když mám jiný názor, jsem v obci automaticky nepřítel těch, kteří můj názor nesdílí.
22	Tady v obci nejsou lidé tolerantní k jiným názorům.
Kulturní kapitál	
Znalosti, vědění	
23	Když chci získat informace, vyhledávám je především na internetu.
24	Při rozhodování se řídím hlavně intuicí a citem.
25	Vždycky jsem si vystačil/a s životní zkušeností.
26	Nejlepší škola je škola života.
27	Jsou tady lidi, jejichž znalosti přinesly do obce finanční prostředky.
28	Nejlepší investice je do zvyšování znalostí, vědomostí.

Dovednosti, schopnosti	
29	Pro normálního člověka je zpracovat žádost o dotaci opravdu složité.
30	Zpracovat žádost o dotaci pro mě není problém.
31	Život v obci mé dovednosti a schopnosti neomezuje, mohu je rozvíjet.
32	Vtáhnout k aktivitě v obci ostatní, na to je potřeba mít zvláštní nadání a talent.
33	Dělat v obci něco pro ostatní je pro mě samozřejmostí.
34	Pokud mám schopnost dělat v obci něco pro druhé, je mou povinností ji využít.
35	Pokud potřebuji informace, obvykle sám/a vím, kam za nimi jít a jak si je opatřit.
Vzdělání, výchova	
36	Vzdělaný člověk toho dosáhne víc, než nevzdělaný.
37	Je dobré mít dokončené vzdělání, protože zdravý selský rozum někdy nestačí.
38	Na stupni vzdělání v životě nezáleží.
39	Vysokoškolské vzdělání už teď není takovou jistotou jako bývalo dříve.
40	Děti a mládež jsou do všech aktivit v obci zapojovány automaticky.
41	Vzdělání poskytuje schopnost hlubšího odstupu a vybavuje kritickým myšlením.
42	Vzdělání je obecná hodnota, spočívající ve vědění samotném a v usnadnění pochopení světa.
43	Vzdělání spojuji výhradně s jeho využitím na trhu práce.
44	Vzdělání spojuji výhradně s příslušným certifikátem, svědčícím o jeho ukončení.

Zdroj: Vlastní zpracování

4.4.2 SESTAVENÍ P VÝBĚRU

Objektem výzkumu byli místní, tj. lokální aktéři, žijící jako trvale bydlící obyvatelé ve zkoumané lokalitě, kteří nejlépe vyhovovali reprezentaci i šíři komunikačního konkurzu zkoumané problematiky. Vstupním kritériem výběru byl (v souladu s požadavkem na konstrukci P setu pro užití Q metody) požadavek na co nejvyšší variabilitu dotázaných pro zajištění co nejširšího názorového a postojového spektra (komunikačního konkurzu) zkoumané problematiky (tj. sociálního a kulturního kapitálu lokálních aktérů).

Konečná konstrukce P výběru (souboru sledovaných aktérů), probíhala v několika po sobě následujících krocích postupného hlubšího seznamování se se zkoumanou lokalitou obce Bělotín, jednak na základě znalosti lokality a lokální problematiky a informací získaných od průvodců a informátorů (Disman 1993) a jednak na základě studia dokumentů a materiálů o zkoumané lokalitě, ale dále také zjištěními, získanými z uskutečněných neformálních rozhovorů mimo průvodce a informátory. Lokální aktéři byli vybíráni výběrovou procedurou, která odpovídá záměrnému, nepravděpodobnostnímu výběru, přičemž oporou takovéhoto výběru je logický úsudek spojený s velmi dobrou znalostí objektu.

Tabulka 10 **Charakteristika sledovaných aktérů pro P výběr a následný semistandardizovaný rozhovor**

aktér	věk	M/Ž	vzdělání	zaměstnání	aktivita***
sokolka	34	Ž	SŠ*	servisní technička	volejbal,cykloturistika,organizace akcí
trenér	52	M	SŠ*	údržbář	fotbalový dorost a žáci, volejbal,organizace akcí
volejbalistka	36	Ž	VŠ	učitelka 1. stupně	dramaturgie,sokolka,organizace akcí
hospodář	40	M	SŠ**	soukromý zemědělec	myslivec,zastupitel
meteorolog	47	M	VŠ	učitel 2. stupně	tělovýchova,zastupitel
cyklistka	49	Ž	VŠ	zástupkyně ředitele školy	cyklistika,turistika,volejbal,vychovatelka
mecenáš	58	M	ZŠ	majitel stolařské dílny	sponzor,rybář, turnaj firem,zaměstnavatel
sborista	49	M	VŠ	starosta	sborový zpěv, koncerty
hostinský	50	M	SŠ**	podnikatel	rybářství,chovatelství,fotbal,organizace akcí

Zdroj: Vlastní zpracování
** středoškolské vzdělání ukončeno výučním listem*
*** středoškolské vzdělání ukončeno maturitou*
**** nezahrnuje vlastní hobby/koníčky, ale činnost a aktivity, které aktér v rámci svého volného času organizuje či vykonává v rámci zkvalitnění veřejného života v obci*

Před uskutečněním terénního šetření jsem uskutečnila předvýzkum, kterým jsem otestovala připravený dotazovací nástroj, který byl zkonstruován v souladu s požadavky Q metodologického přístupu. Parametry třídícího nástroje v rámci použitého výzkumného přístupu tvoří jednak dostatečný počet výroků reprezentujících komunikační konkurz sledované problematiky (za splnění současné podmínky na počet výroků jako alespoň čtyřnásobku počtu sledovaných aktérů, viz poznámka pod čarou 77 na str. 74), dále rozpětí škály (které bylo použito dle doporučení odborníků, viz poznámka pod čarou 78 na str. 75), ale také tvar distribuce třídícího nástroje (zvolenou spíše jako plošší za současného očekávání spíše kontroverznějších rozdílností, viz poznámka pod čarou 75 na str. 75). Po uskutečnění předvýzkumu, kterého se účastnili celkem tři lokální aktéři, jsem dotazovací nástroj upravila jen nepatrně, a to ve smyslu jazykové korekce, neboť jeden z účastníků předvýzkumu zcela neporozuměl výroku 12, u něhož jsem následně provedla stylistickou korekci tak, aby výrok dobře vystihoval podstatu, kterou v sobě obsahoval.

Terénní šetření probíhalo během léta a podzimu 2009. Nejprve jsem zařadila do P setu asi jeden a půl násobek konečného počtu dotazovaných. Tento počet se po dvou upřesňujících neformálních rozhovorech se dvěma informátory ze zkoumané lokality nakonec ustálil na konečném počtu devíti lokálních aktérů pro uskutečnění dotazování. Po telefonickém kontaktování každého aktéra a smluveném setkání jsem všechny z devíti dotázaných požádala o sestavení Q třídění. Na dotazované jsem se vždy obrátila se shodným požadavkem: *„Prosím, vyjádřete míru souhlasu či nesouhlasu s předkládanými výroky“*. Po sestavení třídění jsem s každým aktérem vedla k uskutečněnému třídění rozhovor, který byl následně využit při interpretaci zjištění a výsledků.

Všechna uskutečněná individuální Q třídění byla vždy zaznamenána do předem připravené pomůcky, z níž pak vstupovaly do analytického zpracování, neboť je bylo možné přímo v požadované formě zaznamenávat do programu PQMethod (viz analytický oddíl 5.2.1 a Příloha III, bod III/I a III/II)[83]. Následně byl smluven termín pro uskutečnění příštího setkání a realizaci semistandardizovaného rozhovoru (záznamy všech rozhovorů dokumentuje Příloha V).

4.4.3 SEMISTANDARDIZOVANÝ ROZHOVOR

Rozhovor, který byl jen částečně standardizovaný se u každého ze sledovaných lokálních aktérů přednostně soustředil na tři oblasti. Na oblast, reprezentující sociální kapitál, oblast reprezentující kulturní kapitál a naposled na oblast uvědomování si vlastní prospěšnosti lokalitě aktivitami, kterými aktér přispívá k rozvoji místa, v němž bydlí (ve smyslu zda a do jaké míry by byly v případě aktérovy nečinnosti v lokalitě jím uskutečňované aktivity postrádány). Rozhovory se uskutečnily v rámci plnění dílčího cíle, zjišťujícího možnosti transformace nehmotného bohatství lokálních aktérů do jiných forem ne/hmotného bohatství a hodnot lokality, a tím jejich podílu na sociálním a ekonomickém rozvoji této lokality.

Každý rozhovor se uskutečnil dle individuálních časových možností lokálního aktéra v průběhu podzimu roku 2009. Rozhovory obvykle trvaly déle než jednu hodinu (nejkratší 1 hodinu a 11 minut) některé i více než dvě hodiny (nejdelší 2 hodiny a 10 minut), viz Tabulka 25 na str. 114. Někdy po skončení rozhovoru pokračovaly dále, v neformálním duchu a poskytly řadu cenných, doplňujících informací. Dle zásad pro vedení rozhovoru byli dotazovaní požádáni o možnost nahrávání rozhovoru se zaručením, že nahrávka slouží pouze pro účely zpracování dat z rozhovoru. Všichni dotazovaní mi dovolili rozhovor nahrávat. Po vypnutí záznamového zařízení jsem však často zaznamenala některé doplňující informace k rozhovoru, které se obvykle týkaly života v obci.

Zdrojem pro analýzu tedy bylo devět uskutečněných semistandardizovaných rozhovorů (viz analýza rozhovorů, oddíl 5.3.1 a 5.3.2).

[83] Na tomto místě je vhodné upozornit, že zmíněný analytický oddíl a Příloha III obsahuje takový postup řešení zkoumané problematiky, kdy jsou nejprve sledována všechna uskutečněná a získaná originální třídění (pojmenovaná jako třídění T_1 až T_9), která také zpočátku vešla do statistických procedur. Později však bylo nutné, z hlediska dodržení postupu vyžadovaného uvedeným Q metodologickým přístupem, redukovat původní počet třídění o třídění T_9 (viz poznámka pod čarou 92 na str. 93 a závěr analytického oddílu). Analytický oddíl 5.2.1 tedy uzavírá výsledné řešení, vzniklé redukcí datového souboru z původních devíti proměnných (třídění) na výsledný počet osmi proměnných (třídění), které následně pak opět vstoupily do statistických procedur a na základě nichž pak bylo zkonstruováno výsledné řešení sledovaného sociálního fenoménu (viz str. 98 – 104).

5. KAPITOLA

EMPIRICKÁ STUDIE O NEHMOTNÉM BOHATSTVÍ LOKÁLNÍCH AKTÉRŮ

MOTTO

… A TI OSTATNÍ UŽ SE PŘIPOJÍ, ALE CHCE TO TY TAHOUNY, NO …

MECENÁŠ

5.1 POPIS ZKOUMANÉ LOKALITY

Obec Bělotín, kde bylo terénní šetření uskutečněno, leží 6 km severovýchodně od Hranic na Moravě. Samotná obec Bělotín, bez místních částí[84], má okolo 1100 obyvatel. Místní jméno Bölten – Bělotín je užíváno od roku 1850 a vzniklo přivlastňovací příponou -ín k starému osobnímu jménu Bělota. (Hosák 1967:323). Blízká obec Černotín tvoří s názvem obce Bělotín jedinou antonymní dvojici na severovýchodní Moravě (Lapáček, Passinger 2005:48–49). První písemná zmínka se datuje k roku 1201, mluví se o obci Belotyn. A. Turek uvádí k roku 1349 latinský název Beloczin. Roku 1356 připomíná Pešek z Bělotína (Pesco de Bieloczin) Zemské desky Olomoucké (zápisem do nich se majetek rodiny stával dědičným) (Lapáček, Passinger 2005:48 – 49).

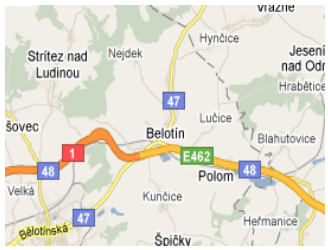

Mezi původně českými obcemi v okolí lokality, náležející hranickému újezdu, jako majetku premonstrátského kláštera Hradisko u Olomouce, je uváděn i Bělotín. Uvedené falzum z roku 1201 bylo použito jako součást zápisů ve sporu premonstrátů s rajhradskými benediktíny (k nimž patřil i údajný první kolonizátor oblasti, benediktínský poustevník Jurik) o obec Bělotín. Spor byl dořešen v roce 1222 připadnutím hranického panství klášteru Hradisko. Právě spor „bílých“ premonstrátů a „černých“ benediktínů o právo na založené vsi je východiskem zajímavé hypotézy o původu jmen Bělotín a Černotín.

[84] Dohromady s místními částmi Kunčice, Lučice a Nejdek má obec Bělotín více než 1700 obyvatel a je třetí největší obcí v okrese Přerov. Terénní šetření se však soustředilo pouze na samotnou obec Bělotín, bez jejích místních částí.

Hranické panství přešlo postupně z rukou premonstrátů do rukou husitské vrchnosti a po té bylo Hranicko prodáno Pernštejnům, kteří vlastnili panství do roku 1548, kdy je Jan z Pernštejna prodal Václavu Haugwicovi z Biskupic. V kupní smlouvě jsou uvedeny dědiny Olšovec, Střítež, Partutovice, Jidřichov, Nejdek, Bělotín, Lučice a Polom. Roku 1553 prodal Hauqvic celé hranické panství Janu Kropáčovic z Nevědomí; manžel Kropáčovy vnučky Zdeněk Žampach držel panství do roku 1612. Po bitvě na Bílé hoře byla obec vypálena a po původní slovanské kolonizaci došlo k postupné kolonizaci německé a násilné germanizaci a Hranice přecházejí konfiskací do majetku kardinála Františka, knížete Ditrichštejna. Hranicko patřilo pod evangelickou správa, proto vesničtí fojti žádali kardinála o zachování náboženské svobody. Kardinál sedlákům nevyhověl a dal je vsadit do vězení. Bezohledná konfiskační politika a násilná rekatolizace posilovaly proticísařské postoje obyvatelstva[85]. Kardinál František Ditrichštejn zemřel roku 1636 a celý svůj majetek odkázal synovci Maxmiliánovi. Ten ustanovil pro Bělotín katolického faráře a obnovil farnost, ke které náležely ještě vsi Lučice a Jindřichov. Po roce 1648 se obec pomalu vyrovnává se ztrátami z doby třicetileté války, pokračuje konsolidace Bělotína, v obci v té době žije 53 sedláků, 3 zahradníci, 7 chalupníků a jeden mlynář. Hranické panství je v držení Ditrichštejnů až do roku 1858, kdy rod po meči vymřel, zůstaly čtyři dcery a panství přešlo na německý rod hrabat z Althanů.

Bělotínský rodák Karel Nöttig pocházející z rodiny lesníka, byl roku 1871 nastolen brněnským biskupem. Gymnázium a bohosloví studoval v Brně. Jako biskup zavedl do studia bohosloví pedagogiku, metodiku a katechetiku. Zemřel v roce 1882 v Brně.

V Bělotíně byla 1. května 1847 dokončena stavba Severní dráhy císaře Ferdinanda, která byla pro Bělotín významným přínosem. Roku 1899 byl na železniční zastávce postaven hlídačský domek a vybudována nástupiště. Dále byl roku 1900 v Bělotíně zřízen poštovní úřad a četnická stanice. Postupně byly budovány silnice z Bělotína do okolních obcí: 1900 do Hynčic, 1902 do Stříteže, 1906 do Lučic, 1909 do Nejdku.

Po Mnichovské dohodě (1938) začaly české rodiny obec opouštět. Německá správa začala na obsazeném území Sudetenlandu fungovat od roku 1939. Hraniční čára druhé republiky a protektorátu probíhala na bělotínském rozvodí. V únoru 1942 byly ve všech

[85] Ty spočívaly především v neloajalitě vůči panství. Když např. v říjnu roku 1626 přitáhlo k Hranicím dánské vojsko hraběte Mansfelda, přidávali se k němu sedláci z celého panství. Na jaře 1627 postupovalo od Olomouce císařské vojsko Albrechta z Valdštejna a hlavní část Mansfeldových vojsk byla zničena. Hranice se připravily na obranu, kterou řídil bělotínský fojt Malík, bývalý císařský rytmistr, na jehož hlavu vypsal císař odměnu 100 zlatých. Když Malík viděl nezdar obrany, skočil z okna zámecké věže, aby ušel potupné smrti. Dne 16. října 1627 byl odboj hranických krutě potrestán. Na náměstí byl mečem popraven primátor města Adam Burkeš a měšťan Lukáš Kremz. Pak následovala poprava Martina Myšky, rebela, který přemluvil bělotínského fojta Malíka, aby se postavil do čela odboje. Desetiletý Janek Stašek byl popraven za zastřelení císařského trubače. Dvanáctiletý Josef Šatánek za to, že chtěl vyhodit do povětří hranický zámek. Na nově postaveném lešení u Horní brány byli oběšeni Pavel Jan – starší purkmistr z Bělotína, Jan Váňa – rychtář z Nejdku a dva další bělotínští sedláci. V Bělotíně byl z propadlého fojtova majetku a opuštěného hospodářství Jakuba Hojera vytvořen panský dvůr.

kostelech odebrány zvony, 17. října 1944 shodily americké bombardéry 7 bomb u Kunčic. Evakuační rozkaz pro Bělotín a přidružené obce byl vydán 3. května 1945, ale farář a mnozí farníci neuposlechli. Rudá armáda prošla Bělotínem 7. května 1945. V červenci – září 1946 bylo odsunuto z Bělotína 1106 Němců. V červnu 1947 byl z Hamburku přivezen zachráněný zvon sv. Jiří z roku 1696. V roce 1949 měl Bělotín 1199 obyvatel. V roce 1980 zde žilo 1195 obyvatel ve 248 domech. V roce 2000 žilo v Bělotíně 1130 obyvatel ve 300 domech.

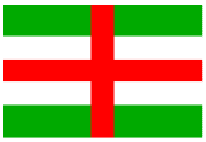

Autorem návrhu obecních symbolů, udělených obci Bělotín roku 1995, je Miroslav Paulů. Znak obce Bělotín v zeleném štítě zobrazuje zlatého vzpínajícího se draka s krkem probodnutým červeným kopím se zlatým hrotem, jež prochází drakovi tlamou, který všemi nohami drží stříbrný štít s červeným heraldickým křížem. Vlajku obce Bělotín tvoří tři vodorovné pruhy – zelený, bílý a zelený, které jsou vůči sobě v poměru 1 : 2 : 1. Přes pruhy je položen červený kříž, široký jednu třetinu šířky bílého pruhu.

Obecní pečeť má průměr 24 mm. V pečetním poli je zobrazeno srdce, ze kterého vyrůstají tři klasy. Nápis ve formě opisu mezi linkou a vavřínovým věncem, majuskula (7+) BOELTEN 1732 * * * Ve stejnou dobu byla používána také jiná varianta pečeti, stejného průměru, v pečetním poli srdce, z nějž vyrůstají tři klasy, vyznačené kruhem, který je ovšem ve spodní části otevřený a dále mající nápis ve formě opisu, majuskula * AN * BŐLTEN * O *. Ve 2. polovině 19. století byla používána pečeť odlišná, která měla v pečetním poli postavu sv. Jiří na koni bojujícího s drakem a nápisem ve formě opisu * SIEGEL DER GEMEINDE BÖLTEN.

K občanské vybavenosti patří budova obecního úřadu, v níž se mimo vlastního obecního úřadu nachází rovněž místní knihovna s veřejným přístupem k internetu, obřadní síň a poštovní úřad (samostatný vchod). V přístavbě za budovou je umístěna školní kuchyně a jídelna, která zajišťuje stravování pro žáky bělotínské Základní a Mateřské školy, zaměstnance i pro veřejnost. V obci se nachází multifunkční kulturní dům se společenským

sálem, situovaný do sousedství pošty a obecního úřadu. Sál slouží k pořádání kulturních, společenských, konferenčních, promočních a komerčních akcí. V patře kulturního domu

je možnost přechodného turistického ubytování a v přízemí pak restaurace Na kopečku s venkovním posezením a nedaleká restaurace U žida. Mezi dominanty obce patří kostel sv. Jiří

zdobený bohatým barokním interiérem. V obci provozuje činnost několik soukromých firem.

Obec Bělotín aktivně participuje ve svazcích obcí[86]. Obec je členem dobrovolné, nepolitické a nevládní organizace Svaz měst a obcí České republiky a je rovněž členem a sídlem Spolku pro obnovu venkova[87]ČR, jehož posláním je přispívat k rehabilitaci venkova, obnově a prohloubení společenského a duchovního života na venkově a k posílení hospodářské stability a prosperity venkova. Spolu s okolními obcemi tvoří Bělotín sdružení obcí. Je členem jednak Mikroregionu Hranicko, založeného v r. 2001, jehož předmětem činnosti, uvedeným ve Stanovách, je zejména koordinace postupu při řešení problémů, týkajících se samospráv, různých oblastí života, podpora a řešení problémů a jednak Mikroregionu Rozvodí, který sdružuje 7 obcí – Bělotín, Jindřichov, Olšovec, Partutovice, Polom, Potštát a Střítež nad Ludinou a jehož cílem především propagace obcí kolem tzv. nejjižnějšího místa Evropského rozvodí[88] z hlediska podpory cestovního ruchu a podnikání.

[86] Obce, mající společný zájem, se sdružují do tématických či regionálních společenství, vytváří sdružení obcí – mikroregiony nebo ryze účelová spojení např. k zajištění financování větších investičních akcí.

[87] Posláním Spolku je dále motivovat občany na venkově k dobrovolné aktivitě, podněcovat je k odhodlání podílet se na vývoji obce, napomáhat vzniku a činnosti místních a regionálních sdružení, ale také účastnit se evropské spolupráce při obnově venkova a překonávat problémy spojené s obnovou a rozvojem venkova, mimo jiné také podporou a realizací Programu obnovy venkova. Spolek pro obnovu venkova byl založen dne 1.6.1993 (registrován byl jako občanské sdružení 16.6.1993) a členy jsou obecní samosprávy, zemědělci, projektanti, podnikatelé, učitelé, pracovníci vysokých škol, výzkumných ústavů. Počet členů k 31.12.2009 byl 842 (701 obcí, 106 fyzických osob a 35 právnických osob. Předsedou Spolku od června 1999 starosta obce Bělotín Eduard Kavala, 1. místopředsedou senátor Jiří Žák a 2. místopředsedou ředitel JUDr. Radvan Večerka. V letech 1993-1996 byl předsedou ekolog Ivan Dejmal, 1996-1999 architekt Jan Kruml.
Spolek pořádá pravidelná měsíční setkání, tématicky zaměřená do oblasti venkovského života, podílí se na pořádání seminářů a dalších aktivit jak pro odbornou, tak laickou veřejnost, spolupracuje s Evropskou pracovní společností pro rozvoj venkova a obnovu venkova (členy jsou spolkové země Rakouska a Německa, italské Jižní Tyrolsko, Lucembursko, Česká republika, Maďarsko a Slovinsko). Zástupci Spolku a Svazu měst a obcí ČR jsou členy meziresortní komise, která dbá na odpovědné přidělení prostředků, vyčleněných pro Program obnovy venkova. Nejvýraznější aktivitou Spolku je soutěž Vesnice roku, vyhlašovaná od roku 1995 společně se Svazem měst a obcí ČR, Ministerstvem pro místní rozvoj, Ministerstvem zemědělství, Ministerstvem životního prostředí a Ministerstvem kultury. Spolek vydává vlastní Zpravodaj, který, mimo prázdninové měsíce, vychází měsíčně.

[88] Nad obcí (na kopci zvaném Jelení kopec) je památníkem označeno Evropské rozvodí jako místo, odkud voda odtéká buď do Černého či Baltského moře. Místní obyvatelé říkají: *„Voda z jedné strany střechy kostela ve Špičkách teče do Černého moře a z té druhé do moře Baltského“.*

TJ Sokol Bělotín patří mezi nejaktivnější složky obce, v níž působí od roku 1949 a sdružuje sportovní oddíly a příznivce fotbalu, volejbalu, cyklistiky, turistiky, aerobiku, mažoretkového sportu. Členskou základnu tvoří celkem 135 členů. Dalším dobrovolným sdružením jsou Sbor dobrovolných hasičů (SDH) Bělotín s dlouholetou tradicí, sahající do roku 1881. Činnost SDH Bělotín (typ III) směřuje do zásahů proti ohni, živelným událostem a haváriím na území obce, ale vždy k dispozici profesionální hasičské jednotce v Hranicích při událostech většího rozsahu (jako byly např. záplavy v červnu 2009). Myslivecké sdružení a vlastníci honebních společenství pečují o honitby, les a lesní zvířata v okolí obce a Sportovní rybáři Bělotín, m.o. působí v areálu čtyř propojených lagun severně od obce Bělotín vlevo od silnice I/47 ve směru na Odry převážně na soukromých pozemcích. Aktivity kolektivních a individuálních aktérů v lokalitě shrnuje přehledná Tabulka 11.

Tabulka 11 **Aktivity pořádané dobrovolnými sdruženími a jednotlivci během kalendářního roku v obci Bělotín**

Aktivita	Spolupodílející se organizující aktéři	Termín konání
Tříkrálový volejbalový turnaj bělotínská družstva	sokolka, volejbalistka, TJ Sokol	leden
Sousedský ples	sokolka, volejbalistka, trenér, TJ Sokol	únor
Fotbalový ples	trenér a fotbalisté, TJ Sokol	březen
Hodová zábava	TJ Sokol	duben
Bělotínské hody a den obce výroční den posvěcení kostela sv. Jiří	sborista, obec Bělotín, TJ Sokol	duben
Stavění a kácení májky	SDH Bělotín	květen
Prvomájový volejbalový turnaj družstva mikroregionu Rozvodí	sokolka, volejbalistka TJ Sokol	květen
Mistrovství ČR v mažoretkovém sportu soutěž skupin a sóloformací z celé Moravy spojená s kvalifikací na Mistrovství Evropy	sborista, obec Bělotín, TJ Sokol	červen
Pivní slavnosti zábava spojená se sportováním v nejrozmanitějších disciplínách	volejbalistka, trenér, TJ Sokol sborista, obec Bělotín	červen
Sraz „barevných“ obcí – Bělotín, Černotín, Žlutava, Modrá, Černá v Pošumaví	TJ Sokol	červen
organizace posezení firmy AVL	TJ Sokol	červenec
Bělotínský týden zpěvu (BTZ) sbory de facto z celé Evropy, zakončeno závěrečným koncertem	sborista, obec Bělotín	srpen
Volejbalový turnaj ženských družstev	volejbalistka, TJ Sokol	září
Volejbalový turnaj smíšená družstva	volejbalistka, TJ Sokol	říjen
Valentinův hudební podzim soutěž hudebních těles ve vážné hudbě spojený se zábavou a nabíráním pěveckých zkušeností	sborista, obec Bělotín	listopad
Pingpongový turnaj	TJ Sokol ve spolupráce s Orlem Hranice	listopad
Silvestrovská diskotéka	TJ Sokol	prosinec
Turnaj v mariáši, sraz příznivců PC her	hostinský	nepravidelně
Hon členů honebních společenstev	hospodář	zima
Rybaření pro radost	mecenáš, hospodář	jaro, léto, podzim
Zdobení velikonočních vajíček	cyklistka, volejbalistka	jaro
Výroba adventních věnců	cyklistka, volejbalistka	prosinec
Víkendové cyklistické výlety pro ženy	cyklistka	jaro, léto, podzim
Víkendové turistické výlety	cyklistka	jaro, léto, podzim
Trénink žáků a dorostenců	trenér	jaro, léto, podzim
Sběr papíru školáky	cyklistka	jaro

Zdroj: vlastní zpracování

5.2 ZKOUMÁNÍ SOCIÁLNÍHO A KULTURNÍHO KAPITÁLU POMOCÍ Q METODY[89]

Analytická část práce byla provedena v souladu s postupem, který řešení sociálního problému pomocí Q metody standardně vyžaduje (s přihlédnutím k současným softwarovým možnostem zpracování výsledků, daným vývojem oblasti ICT). Přesto, že výsledky nemusí být zpracovávány ručně, neboť je díky nejrůznějším *„programům většina výpočtů provedena automaticky, je důležité vědět, jak interpretovat výstupy analýzy"* (Addams 2000:24). Proto byly, pro lepší porozumění analytickým procedurám, provedených příslušným speciálním programem (PQMethod[90]), výpočetní postupy ověřeny také „ručním" zpracováním se zaznamenáním výsledků v přílohách této práce (Příloha I a II). Za základní literaturu procedurálního postupu a výchozí oporu Q metodického zpracování dat je možné považovat již výše citovaný text S. R. Browna (konkrétně jeho technický dodatek) Political Subjectivity (Brown 1980) (a ani tato práce není v tomto ohledu výjimkou); a dále již také zmiňovaný text L. Zagaty (Zagata 2008).

5.2.1 ANALÝZA DAT

Analýzu dat, získaných terénním šetřením (tj. zkonstruováním devíti Q třídění lokálními aktéry) uvádí jejich nejjednodušší a základní představení. To je prezentováno nejprve v podobě přehledného uspořádání dosažených průměrných skóre (Zagata 2008) jednotlivých výroků těchto uskutečněných devíti třídění v Tabulce 12 (s příslušným doplňujícím vyjádřením v grafické podobě vedle tabulky). V tabulce jsou vypočtená průměrná skóre výroků seřazena od nejnižšího do nejvyššího. Nejnižší skóre, odpovídající nejnižší průměrné hodnotě dosažené při všech uskutečněných devíti tříděních, naznačuje nejnižší míru souhlasu skupiny dotázaných s příslušným výrokem. Nejnižší průměrnou míru souhlasu (nejvíce nesouhlasili) vyjádřili lokální aktéři vůči výroku 14 ($\bar{x}_{14}$ = -3,111) a naopak, nejvíce v průměru souhlasili (tj. nejvyšší průměrnou míru souhlasu) vyjádřili vůči výroku 8 ($\bar{x}_8$ = 2,222). Výroky 9, 3, 11, 38 a 41 byly v průměru hodnoceny nejvíce nevyhraněně ($\bar{x}_9$ = 0,000; $\bar{x}_3$ = 0,111; $\bar{x}_3$ = 0,111; $\bar{x}_{38}$ = -0,111; $\bar{x}_{41}$ = 0,111).

[89] Fenoménu sociálního (více) a kulturního (nepatrně méně) kapitálu (ať již ve smyslu jejich vlivu např. na ekonomický, sociální, regionální, individuální či národní rozvoj) je věnováno množství jak odborných, tak laických publikací (zadáním pojmu sociální kapitál do internetového vyhledávače je v čase kratším než jedna vteřina, a to 0,36 vteřiny, nalezeno okolo 122 000 odkazů). Nicméně uplatnění Q metody pro studium těchto fenoménů (jak již bylo uvedeno) v odborné literatuře doposud zaznamenáno nebylo. Nejblíže (ovšem ve smyslu aplikace Q metody) mají uvedené texty J. Previte (Previte 2007), zaměřujícího se na možnost a vhodnost využití Q metody ve výzkumu venkova a L. Zagata, který tuto metodu použil při studiu biozemědělství (Zagata 2007; 2008b) a dále při studiu lokálních měnových systémů (LETS) a jejich možného vlivu na regionální rozvoj a rozvoj venkova (Zagata 2008).

[90] Tento program je jeden z mnoha programů (dále je možné uvést např. PCQ analysis software), umožňujících statistické zpracování příslušných procedur a je volně dostupný na www stránkách pod adresou http://www.lrz-muenchen.de/~schmolck/qmethod/ (Previte 2007, Zagata 2008).

Další, Tabulka 13 (opět s příslušným doplňujícím vyjádřením v grafické podobě), poskytuje přehled o směrodatných odchylkách (Zagata 2008) analyzovaných dat devíti třídění, vypočtených z dosažených průměrných skóre jednotlivých výroků (tj. měřící rozptýlenost kolem dosaženého průměrného skóre příslušného výroku), a obdobně jako průměrná skóre jednotlivých výroků jsou i směrodatné odchylky v tabulce seřazeny od nejnižší k nejvyšší dosažené hodnotě. Nejvyšší míru shody (tj. nejnižší míru neshody) vyjádřili dotázaní vůči výroku 13, neboť hodnota směrodatné odchylky je u tohoto výroku nejnižší (s_{13} = 0,833) a naopak, nejvyšší míra neshody (tj. nejnižší míra shody) je skrze respondenty vyslovena vůči výroku 23 s nejvyšší hodnotou směrodatné odchylky (s_{23}= 2,587).

Tabulka 12 **Průměrná skóre jednotlivých výroků uskutečněných devíti třídění**

Výrok	**14**	**13**	**43**	**44**	**20**	**25**	**16**	**6**	**7**	**19**	**30**
průměr	-3,111	-2,778	-2,222	-2,111	-1,667	-1,444	-1,333	-1,000	-1,000	-0,889	-0,889
Výrok	**15**	**21**	**12**	**22**	**23**	**36**	**39**	**38**	**9**	**3**	**11**
průměr	-0,667	-0,333	-0,333	-0,333	-0,222	-0,222	-0,222	-0,111	0,000	0,111	0,111
Výrok	**41**	**2**	**1**	**34**	**10**	**40**	**18**	**29**	**4**	**5**	**17**
průměr	0,111	0,222	0,222	0,222	0,444	0,444	0,556	0,778	0,889	0,889	1,000
Výrok	**31**	**35**	**37**	**42**	**26**	**28**	**24**	**33**	**27**	**32**	**8**
průměr	1,000	1,000	1,000	1,000	1,111	1,111	1,333	1,444	1,667	2,000	2,222

Zdroj: vlastní zpracování

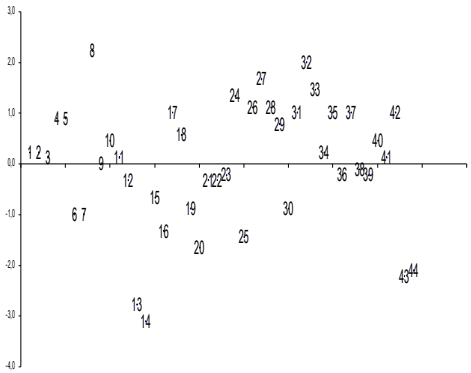

Tabulka 13 **Směrodatná odchylka jednotlivých výroků uskutečněných devíti třídění**

Výrok	**13**	**14**	**16**	**25**	**4**	**40**	**18**	**41**	**36**	**37**	**32**
sm.odch.	0,833	0,928	1,118	1,130	1,167	1,236	1,236	1,269	1,302	1,323	1,323
Výrok	**8**	**44**	**31**	**33**	**43**	**20**	**28**	**39**	**19**	**2**	**42**
sm.odch.	1,394	1,453	1,500	1,509	1,563	1,581	1,616	1,641	1,764	1,787	1,803
Výrok	**9**	**24**	**27**	**26**	**11**	**1**	**34**	**5**	**6**	**15**	**17**
sm.odch.	1,871	1,871	1,871	1,900	1,900	1,922	1,922	1,965	2,000	2,000	2,000
Výrok	**21**	**7**	**35**	**22**	**10**	**29**	**12**	**30**	**38**	**3**	**23**
sm.odch.	2,062	2,062	2,062	2,121	2,186	2,333	2,345	2,369	2,421	2,421	2,587

Zdroj: vlastní zpracování

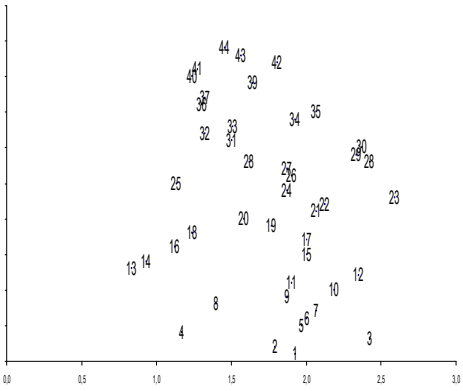

Propojení výše uvedených informací a zároveň vyšší interpretační hodnotu (Zagata 2008) však zprostředkovává Graf 1, v němž jsou zobrazeny jak míra souhlasu (vyjádřena průměrem na ose x), tak míra shody dotazovaných (vyjádřena směrodatnou odchylkou na ose y). Obdobné hodnoty míry souhlasu a shody mohou být pozorovány u výroků 13 ($\bar{x}_{13}$ = -2,778; s_{13} = 0,833) a 14 ($\bar{x}_{14}$ = -3,111; s_{14} = 0,928), a to vysoká míra shody lokálních aktérů

v nesouhlasu vůči těmto výrokům. Analogicky je možné posuzovat vnímání dotazovaných vůči dvojici výroků 43 ($\bar{x}_{43}$ = -2,222; s_{43} = 1,563) a 44 ($\bar{x}_{44}$ = -2,111; s_{44} = 1,453). Shoda je relativně obdobná (posuzujeme-li dvojici jako takovou), ale již nižší než u dvojice předcházející, ale zároveň je míra nesouhlasu vůči těmto výrokům oproti předešle zmíněným nepatrně nižší. Obě dvojice patří vždy do shodné dimenze v oblasti sledovaného diskurzu kulturního (43; 44 oblast vzdělání, výchova) a sociálního (13; 14 angažovanost) kapitálu. Kontrastem vůči oběma uvedeným dvojicím je pak dvojice výroků 32 a 8, ale pouze ve smyslu opačné míry (ne)souhlasu dotázaných s nimi (nacházejí se na protilehlé straně škály). Míra shody je situovaná relativně mezi předešlá dvě seskupení (43 a 44; 13 a 14), a to v pohledu jak vůči dvojicím, tak vůči sobě navzájem. Opomenout přitom nelze to, že výroky 32 ($\bar{x}_{32}$ = 2,000; s_{32} = 1,323) a 8 ($\bar{x}_{8}$ = 2,222; s_{8} = 1,394) patří opět mezi odlišná témata v rámci zkoumaných diskurzů, což platí i pro předcházející již popisované dvojice a znamená to, že podle vymezených kategorií nelze nikterak předem odhadovat souvislost s možnou míru ne/souhlasu či ne/shody, což dokládá variabilitu a bohatou pestrost v zaujímaných polohách postojů a percepce dotazované skupiny vůči zkoumané problematice, neboť jak v případě ne/souhlasu či ne/shody reprezentují vždy odlišnou tématickou oblast zkoumaného komunikačního konkurzu nehmotného bohatství aktérů[91].

Graf 1 **Rozložení 44 výroků dle dosažené průměrné hodnoty a míry rozptýlenosti sledovaných devíti třídění**

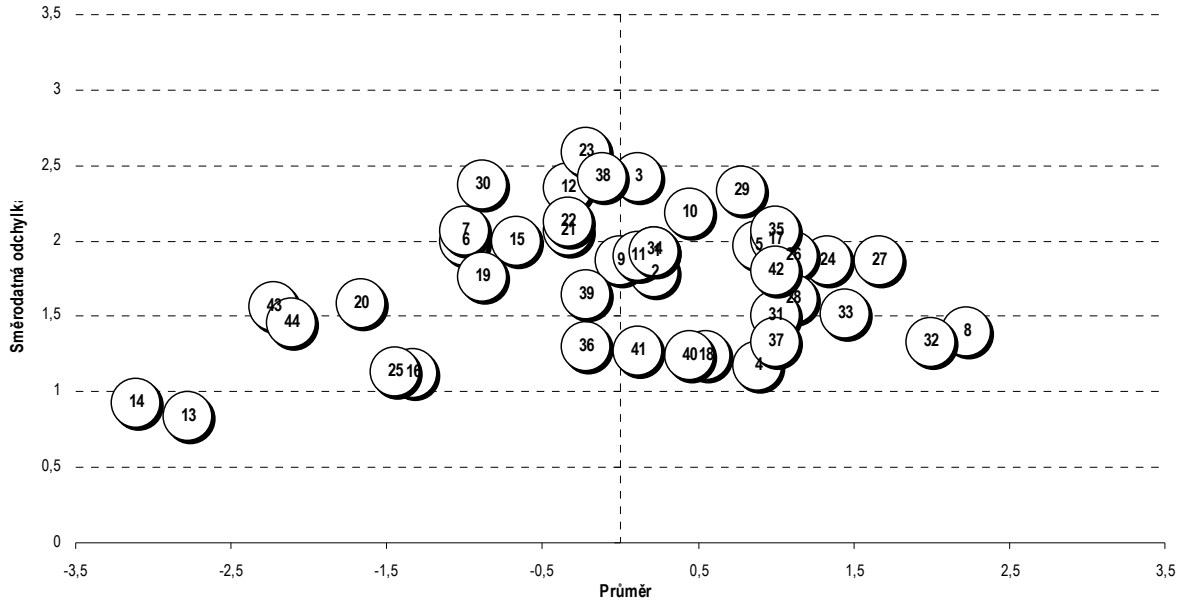

Zdroj: vlastní zpracování

[91] Zde by bylo možné dále pokračovat v porovnání dat získaných zaznamenáváním hodnot, které přidělovali dotazovaní výrokům na volné škále (viz poznámka pod čarou 81 na str. 76 a Příloha IV této práce), což ovšem přesahuje vymezený rámec a cíle, stanovené pro tuto práci. Nicméně uvedené slouží jako dobrý námět pro následnou práci se získanými daty a rozpracování problému mimo tuto práci.

Cílem analýzy dat v rámci Q metody ovšem není pohled na individuální výroky suplující proměnné, ale nalézání seskupení podobných pohledů vůči prvkům sociálního a kulturního kapitálu mezi dotazovanými účastníky lokálního sociálního dění prostřednictvím přisuzování diferencující míry významu prvkům jejich nehmotného bohatství. Tak je možné konstruovat specifický význam těchto prvků, který pak vstupuje do jednání aktérů, potažmo tedy ovlivňuje sociální dění v lokalitě, v níž aktéři žijí.

Matice dat, utvořená ze 44 výroků získaných 9 třídění, která vstoupila do statistických procedur a analýz byla nejprve (v souladu s požadavkem Q metodologie) transponována využitím softwaru PQMethod z původních 9 řádků a 44 sloupců (kdy proměnnými byly výroky) do 44 řádků a 9 sloupců (kdy proměnnými jsou osoby, respektive formovaná třídění těchto osob (viz tabulka transponované matice dat v Příloze II této práce).

Úvodním krokem analýz v rámci Q metody je analýza závislostí, která výpočtem korelační matice zprostředkuje základní průzkum dat pomocí rozboru korelačních koeficientů, zachycujících vzájemnou podobnost mezi tříděními, tzn. (případnou) vzájemnou závislost mezi pohledy dotázaných vůči zkoumaným prvkům nehmotného bohatství.

Tabulka 14 **Matice hodnot korelačních koeficientů sledovaných devíti proměnných (třídění)**

	T_1	T_2	T_3	T_4	T_5	T_6	T_7	T_8	T_9
T_1	1,000	0,195	0,274	-0,063	0,195	0,332	0,205	0,189	-0,105
T_2	0,195	1,000	0,321	0,416	0,521	0,553	0,384	0,347	0,221
T_3	0,274	**0,321**	1,000	0,274	0,295	0,563	0,353	0,195	0,205
T_4	-0,063	**0,416**	0,274	1,000	0,342	0,237	0,211	0,374	0,026
T_5	0,195	**0,521**	**0,295**	**0,342**	1,000	0,453	0,300	0,342	0,147
T_6	**0,332**	**0,553**	**0,563**	0,237	**0,453**	1,000	0,484	0,189	0,111
T_7	0,205	**0,384**	**0,353**	0,211	**0,300**	**0,484**	1,000	0,295	-0,053
T_8	0,189	**0,347**	0,195	**0,374**	**0,342**	0,189	**0,295**	1,000	-0,168
T_9	-0,105	0,221	0,205	0,026	0,147	0,111	-0,053	-0,168	1,000

Zdroj: vlastní zpracování, PCQMethod 2.11, statisticky významné hodnoty jsou vyznačeny tučně

Míra tendence proměnných ke korelaci znamená, že hodnoty proměnné X mají sklon vyskytovat se s určitými hodnotami proměnné Y, a to v rozsahu od neexistence závislosti (hodnota koeficientu je rovná nule) k závislosti absolutní (hodnota koeficientu se pohybuje v intervalu [-1; +1] a směr závislosti je tedy kladný nebo záporný) (Hendl 2006:240). Pro sledování závislostí mezi tříděními prostřednictvím míry tendence ke vzájemné závislosti je nutná volba vhodného korelačního koeficientu. V tomto případě se nabízí použití Pearsonova korelačního koeficientu, neboť měří lineární míru síly/těsnosti vztahu hodnot dvou náhodných spojitých číselných proměnných. Hodnoty korelačního koeficientu pro možnost vzájemného

srovnání příslušné párové dvojice zobrazuje Tabulka 14. V případě této práce bude hodnota korelačního koeficientu vystihovat míru síly/těsnosti ne/podobnosti a směr této ne/podobnosti, vyskytující se v datech (tříděních).

Zkoumané proměnné (třídění) spolu buď korelují, anebo mezi nimi korelace téměř vůbec neexistuje, což je v případě oscilace korelačního koeficientu kolem nulové hodnoty (viz $r_{4,1}$ = -0,063, $r_{9,4}$ = 0,026 či $r_{9,7}$ = -0,053). Rozsah hodnot korelací zkoumaných proměnných je ohraničen tříděními T_9 a T_8 s hodnotou $r_{9,8}$ = -0,168 a tříděními T_6 a T_3 s hodnotou $r_{9,8}$ = 0,563. Kladné závislosti znamenají, že pohledy lokálních aktérů (třídících sebe sama prostřednictvím připisování různých významů vlastněnému nehmotnému bohatství) nejsou výrazně kontrastní. Téměř polovina korelačních koeficientů má statisticky významnou hodnotu na zvolené 5 % hladině významnosti (α = 0,05), neboť s 5 % rizikem omylu přesahují vypočtené hodnoty, nacházející se v intervalu [-0,295; 0,295] (viz Příloha I, bod I/I). Zároveň tak všechny (až na dvě korelace ležící na hranici statistické významnosti) vykazují sílu asociace klasifikovanou jako síla střední. Negativní lineární závislosti se vyskytují pouze v nepatrném množství případů s tendencí směřující k nulové hodnotě (viz výše), anebo jsou natolik nízké, že spadají do oblasti statisticky nevýznamných hodnot na zvolené 5 % hladině významnosti (pár třídění T_9 a T_1 s $r_{9,1}$ = -0,105 a pár třídění T_9 a T_8 s $r_{9,8}$ = -0,168, který se ale vypočtené hladině významnosti blíží nejvíce). Třídění T_9 tedy vykazuje celkem tři ze čtyř pozorovaných záporných hodnot korelačního koeficientu a jedná se tak o projev kontrastní konfigurace výroků uvnitř třídění T_9[92] vůči výrokům uvnitř třídění T_8, T_1 a T_7.

Na průzkum korelační matice (jako průvodní referenci o podobnosti pohledů osob vůči zkoumané problematice) navazuje statistická procedura vyžadovaná závazným postupem pro Q metodu, a to faktorová analýza (co by procedura přesnější). Cílem je zde studium skryté struktury společných příčin variability jedné nebo několika empiricky měřených veličin pomocí jedné latentní (hypotetické, přímo neměřitelné, v pozadí stojící) proměnné (Hendl 2006:475). Její aplikace pomáhá odhalit podíl těchto struktur konstrukcí zcela nových proměnných (faktorů/komponent)[93] a studiem jim příslušných hodnot *„mnohdy umožňuje snadněji*

[92] Toto místo (v průběhu statistických analýz) vyžaduje upřesňující zmínku, vztahující se ke třídění T_9, jak již bylo naznačeno v poznámce pod čarou 83 na str. 83 této práce. Ačkoliv průzkumová analýza korelační matice naznačila, že třídění T_9 nevykazuje s žádným jiným tříděním statisticky významnou hodnotu korelačního koeficientu, patří hodnota korelačního koeficientu páru třídění T_9 a T_8 k nejvyšším záporným hodnotám korelační matice (viz výše), i když se však nejedná o hodnotu statisticky významnou. I přes uvedené zjištění byl postup Q analýzy dále zachován bez redukce datové matice o třídění T_9, a to s vědomím, že toto třídění, jako jediné, vykazuje natolik odlišné hodnoty korelačních koeficientů ve srovnání s těmito hodnotami u dalších třídění, že je možné předpokládat, že bude spoluvytvářet odlišný pohled, a tím také odlišný sociální diskurz v rámci sledovaného fenoménu uplatňování sociálního a kulturního kapitálu aktéry v lokálním sociálním dění. A nalézání pestrých pohledů je úlohou právě Q metodologického přístupu řešení zkoumané problematiky. Postup tedy nejprve respektoval tento předpoklad, se kterým také vešla všechna získaná originální třídění do dalších statistických procedur, ovšem pro konstrukci výsledného řešení bylo k redukci o třídění T_9 nutné nakonec přistoupit, a to z hlediska vyhovění závaznému postupu konstruování typových třídění v rámci Q metodologického aparátu empirického sledování sociálních jevů (viz dále, str. 98).

[93] K určení latentních proměnných je možné dospět odlišnými, principiálně však obdobnými statistickými postupy. Vymezení principů odlišností postupů není předmětem řešení této práce, přesto je vhodné zde alespoň nastínit problematiku používání pojmů faktor a komponent, plynoucích z užití analýzy

porozumět posuzovaným datům“ (Hendl 2006:486). V této práci hledá faktorová analýza ve variabilitě postojů a vnímání nehmotného bohatství lokálních aktérů faktory/komponenty, jejichž orientace je situována do shodně sdílených postojů. Ty pak mohou kauzálně utvářet totožné skupiny či typy, obsažené či vyskytující se v původních datech, neboť jsou utvářeny skrze vkládání shodného významu do zkoumaných prvků sociálního a kulturního kapitálu, potažmo jejich roli při utváření lokálního života a sociálního dění v něm.

Korelační matice se stala východiskem pro výpočet hodnot matice faktorových zátěží (osmi nerotovaných faktorů/komponent *a* – *h*), které jsou zachyceny v Tabulce 15. Hodnoty faktorových zátěží referují o korelaci jednotlivých proměnných (třídění) a příslušného faktoru (Hendl 2006:470) a zároveň jejich druhé mocniny (viz Příloha I, bod I/II, Tabulka I) udávají, jaká část variability proměnné (či její podíl vyjádřený procenticky) je příslušným faktorem vysvětlována (Hendl 2006:475). Pro určení statisticky významných hodnot faktorových zátěží platí pro zvolenou hladinu významnosti ($\alpha = 0,05$) shodný výpočet (řídící se překročením násobku kvantilu normovaného normálního rozdělení a zjištěné střední chyby odhadu hodnoty faktorové zátěže, viz Příloha I, bod I/I) jako pro určení statisticky významných hodnot korelačního koeficientu, tj. těch, které se nacházejí mimo interval [-0,295; 0,295].

Tabulka 15 **Matice hodnot faktorových zátěží osmi abstrahovaných faktorů *a* – *h* před rotací (devět proměnných)**

	a	b	c	d	e	f	g	h
T_1	**0,396**	**-0,310**	**0,646**	**0,428**	0,201	-0,012	-0,227	0,233
T_2	**0,773**	0,154	-0,172	0,177	-0,238	-0,060	**-0,358**	-0,240
T_3	**0,658**	0,216	0,280	**-0,300**	**0,495**	0,038	0,219	-0,073
T_4	**0,540**	-0,044	**-0,627**	-0,153	**0,319**	-0,246	-0,216	0,266
T_5	**0,701**	0,077	-0,173	**0,375**	-0,229	-0,187	**0,460**	0,177
T_6	**0,784**	0,125	**0,307**	-0,151	-0,093	-0,232	0,007	-0,272
T_7	**0,637**	-0,196	0,159	**-0,469**	**-0,397**	0,271	-0,040	0,277
T_8	**0,533**	**-0,514**	**-0,345**	0,188	0,162	**0,460**	0,090	-0,203
T_9	0,150	**0,879**	-0,037	0,181	0,046	**0,363**	-0,079	0,122
Eigenvalues	3,296	1,264	1,189	0,779	0,691	0,571	0,501	0,427
Variabilita (%)	37	14	13	9	8	6	6	5

Zdroj: vlastní zpracování, PCQMethod 2.11, statisticky významné hodnoty jsou vyznačeny tučně

faktorové (Factor Analysis – FA) a metody hlavních komponent (Principal Component Analysis – PCA) v souvislosti s Q metodou, jež uvádí ve své práci také L. Zagata (Zagata 2008). Obecná odlišnost různých postupů extrakce latentní proměnné leží v užití vlastní opory kritérií optimality při hledání nových faktorů (Hendl 2006:423). Ne ojedinělé zaměňování nalezených proměnných (faktor pro faktorovou analýzu a komponenta pro metodu hlavních komponent) může být způsobeno tím, že metoda hlavních komponent bývá ve statistických programech většinou zařazována mezi procedurami faktorové analýzy, neboť může být považována za její nejjednodušší variantu (Řehák 1996b:616). V této souvislosti je možné zmínit také program PQMethod, užívající pro extrakci latentní proměnné sice metodu hlavních komponent (PCA), označující ovšem extrahované proměnné jako faktory, nikoliv jako komponenty (přesto že o komponenty de facto jde). S oporou o výše zmíněné (včetně citace J. Řeháka) pracuje práce taktéž s pojmem faktor, než z hlediska užité statistické procedury (programem PQMethod) správného pojmu komponenta. Program PQMethod nabízí jako možnou variantu extrakce latentní proměnné také původní, Stephensonem užívanou, analýzu centoidů (Centroid Analysis) jako alternativy PCA, která však není v současnosti, především díky rozšíření informačních technologií z pragmatického hlediska téměř užívaná, a to právě z důvodu možného využití statistických programů jako je SPSS (Schmolck 2002:manuál PQMethod 2.11).

Z hodnot v Tabulce 16 pak lze např. vyrozumět, že variabilita třídění T_4 je faktorem *a* vysvětlována téměř třiceti procenty (29,1 %), variabilita třídění T_1 pak 15,7 % a dále je pak faktorem *a* vysvětlována téměř dvou třetinová variabilita třídění T_2 (59,7 %). Sumy čtverců (součty druhých mocnin) faktorových zátěží jednotlivých proměnných (třídění) každého faktoru signalizují hodnotu eigenvalue (Brown 1980:40) neboli hodnotu charakteristického čísla (Řehák 1996a:59) neboli vlastní hodnotu, někdy označovanou také jako charakteristický kořen (Hendl 2006:477). Hodnota eigenvalue pro příslušný faktor referuje, kolik celkové variability je v systému sledovaných proměnných (třídění) faktorem vysvětleno. V případě, že eigenvalue nabývá hodnoty 1, vysvětluje příslušný faktor právě tolik variability jako jedna proměnná. Z předešlého lze vyvodit, že faktor *a* vysvětluje („zvnitřňuje“) 3,3 násobek jedné proměnné z celkové variability sledovaných proměnných. Tvoří-li faktor určitý počet proměnných, je vhodné převést hodnotu eigenvalue do poměrného vyjádření nalezením podílu celkové vysvětlené variability a počtu proměnných, tvořících faktor. Provedením tohoto výpočtu (blíže viz Příloha I, bod I/II) lze z Tabulky 15 (výše) a zjistit, že podíl vysvětlené variability proměnných faktorem *a* dosahuje vzhledem k počtu proměnných (třídění) 37 % a faktor *b* pak vysvětluje 14 % variability proměnných. Spolu se na podílu vysvětlené variance oba faktory podílejí více než polovinou (Tabulka 16).

Tabulka 16 **Matice hodnot kumulativních součtů komunalit (devět proměnných)**

	a	b	c	d	e	f	g	h
T_1	0,157	0,253	0,670	0,853	0,894	0,894	0,945	1,000
T_2	0,597	0,621	0,650	0,682	0,739	0,742	0,870	0,928
T_3	0,433	0,480	0,559	0,649	0,893	0,895	0,942	0,948
T_4	0,291	0,293	0,687	0,710	0,812	0,872	0,919	0,990
T_5	0,491	0,497	0,527	0,668	0,720	0,755	0,966	0,998
T_6	0,615	0,630	0,724	0,747	0,756	0,809	0,810	0,884
T_7	0,406	0,444	0,470	0,689	0,847	0,921	0,923	0,999
T_8	0,284	0,548	0,667	0,702	0,729	0,940	0,948	0,989
T_9	0,023	0,795	0,796	0,829	0,831	0,962	0,969	0,984
Kumulativní Variabilita (%)	37	51	64	73	80	87	92	97

Zdroj: vlastní zpracování

Z hodnot faktorových zátěží lze rovněž určit hodnoty komunalit, a to jako sumu čtverců faktorových zátěží jednotlivých faktorů každé proměnné (třídění), která udává, kolik celkové variability je faktory pro příslušnou proměnnou (třídění) vysvětleno. Z hodnot v Tabulce 16 tedy vyplývá, že faktor *a* se na variabilitě třídění T_1 podílí 15,7 %, faktor *c* pak vysvětluje více než dvě pětiny (41,8 %) a faktor *b* pak 9,8 % tohoto třídění a znamená to, že společně vysvětlují nepatrně více než dvě třetiny (67 %) variability třídění T_1.

V rámci uplatňované analýzy PCA navazuje na výchozí řešení osmi[94] nerotovaných faktorů extrakce a stanovení konečného počtu faktorů, přičemž snižování počtu faktorů vychází z postupného vyčlenění vzájemně nezávislých faktorů, z nichž každý vysvětluje maximum předešlými faktory nevysvětlené variability (Řehák 1996a:59) a volbou některého z kritérií pro určení konečného počtu faktorů. K nejčastěji aplikovaným kritériím stanovení konečného počtu faktorů patří[95] Kaiserovo pravidlo (Hendl 2006:222) doporučující zachovat faktory, jejichž eigenvalue přesahuje hodnotu 1 (Brown 1980:40), neboť tento faktor je schopen objasnit více variability než původní jedna proměnná (viz výše). Kaiserovo pravidlo používá ve své práci také Zagata (Zagata 2008). Při pohledu do Tabulky 15 tomuto kritériu odpovídají první tři faktory (lze tedy očekávat vytvoření tří skupin lokálních aktérů vyznačujících se obdobnými postoji a vnímáním) přičemž společně tyto tři faktory (Tabulka 16) vysvětlují 64 % variability nacházející se v systému zkoumaných proměnných.

Výše již bylo také uvedeno, že hodnoty faktorových zátěží referují o vzájemné závislosti jednotlivých proměnných (třídění) a příslušného faktoru (viz Tabulka 15), a to tak, že spolu korelují více či méně. Aby bylo dosaženo toho, že každá proměnná (třídění) koreluje silně vždy pouze s některými faktory a se zbývajícími faktory nikoli či velmi slabě (Hendl 2006:476), je nutné provést operaci nazvanou „rotování". Obecným cílem rotování je výběr vhodného řešení z množiny všech faktorových řešení a hledání prosté struktury matice faktorových zátěží, kdy každý faktor ovlivňuje co nejvíce proměnných, a to vše také mimo jiné pro usnadnění interpretace. Program PQMethod nabízí kromě ručního[96] provedení také ortogonální metodu rotace faktorů VARIMAX, minimalizující počet proměnných, které mají vysoké zátěže s každým společným faktorem (Hendl 2006:477) a jejímž cílem je tudíž dosažení nezávislých faktorů.

Výsledky použité ortogonální rotace faktorů zachycuje Tabulka 17, představující v prvních třech sloupcích původní řešení matice hodnot faktorových zátěží (faktory *a* – *h*) a v dalších třech sloupcích pak výsledné řešení realizované ortogonální rotací faktorů,

[94] Pomocí softwaru PQMethod je metodou PCA vždy extrahováno (z hlediska možností programu) maximum možných faktorů, které lze před rotací vypočítat, což je celkem 8 faktorů, není-li použita alternativní varianta – metoda centroidů, doporučující pro extrahování počtu faktorů použít *„magického čísla" sedmi Centroidů* (Schmolck 2002:manuál PQMethod 2.11, zvýrazněno autorem), neboť není důvod počítat méně než sedm nerotovaných faktorů, i když možnost nastavení menšího počtu faktorů před rotací program samozřejmě umožňuje. Neznamená to ovšem, že je nutné, či spíše vhodné kalkulovat pro následnou rotaci VARIMAX se všemi osmi nerotovanými faktory.

[95] Další pravidlo, které je možné použít se řídí respektováním těch faktorů, které vykazují alespoň dvě statisticky významné hodnoty faktorových zátěží (Brown 1980:222). V Tabulce 15 si lze povšimnout, že tomuto pravidlu vyhovují všechny faktory původního řešení, vyjma faktoru *h*, avšak eigenvalue vyšší než jedna je pouze u faktorů *a*, *b* a *c* a procento vysvětlené variability je taktéž poměrně nízké (9 a méně %) opět s výjimkou faktorů *a* (objasňujícího 37 % variability proměnných), *b* (14 %) a *c* (13 %). Jiná pravidla doporučují uchovat několik prvních faktorů, vysvětlujících 90 % (ale může jít i o nižší hodnotu) rozptýlenosti proměnných. Alternativou je i vytvoření scree grafu, zobrazujícího eigenvalues v sestupném pořadí jejich velikosti a ukazujícího náhlý přechod z prudkého do velmi mírného klesání (Hendl 2006:477).

[96] Začátečníkům je doporučováno používat raději jeden ze známějších způsobů rotace faktorů, kterou je právě metoda VARIMAX (Hendl 2006:477). Ta, na rozdíl od šikmé rotace (jejíž cílem je dosažení závislých, tj. šikmých faktorů), zachovává podmínku nekorelovanosti nových faktorů, neboť se jedná o rotaci ortogonální (cílem je dosažení nezávislých tj. ortogonálních faktorů), a která tudíž nepředpokládá vzájemný vztah proměnných.

která vyjasnila jejich charakter. Srovnáním je možné získat přehled rozdílů vypočtených faktorových zátěží před a po rotaci faktorů. Rotace zachovala a model původní struktury zjednodušila na tři konečné faktory *A, B* a *C* zachycené Tabulkou 17, kterou doplňují hodnoty komunalit proměnných třech výsledných faktorů (Tabulka 18).

Tabulka 17 **Matice hodnot faktorových zátěží tří faktorů před a po rotaci VARIMAX (devět proměnných)**

	a	b	c	A	B	C
T_1	0,396	-0,310	0,646	0,737	-0,306	-0,182
T_3	0,658	0,216	0,280	0,668	0,260	0,212
T_6	0,784	0,125	0,307	0,781	0,179	0,286
T_7	0,637	-0,196	0,159	0,584	-0,146	0,327
T_9	0,150	0,879	-0,037	0,058	0,889	0,041
T_2	0,773	0,154	-0,172	0,450	0,231	0,628
T_4	0,540	-0,044	-0,627	-0,023	0,037	0,828
T_5	0,701	0,077	-0,173	0,399	0,148	0,588
T_8	0,533	-0,514	-0,345	0,178	-0,445	0,661
Eigenvalues	3,296	1,264	1,189	2,339	1,280	2,131
Variabilita (%)	37	14	13	26	14	24

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 18 **Matice hodnot kumulativních součtů komunalit; tři faktory před a po rotaci VARIMAX (devět proměnných)**

	a	b	c	A	B	C
T_1	0,157	0,253	0,670	0,544	0,637	0,670
T_3	0,433	0,480	0,558	0,446	0,514	0,559
T_6	0,614	0,630	0,724	0,611	0,643	0,724
T_7	0,406	0,444	0,470	0,341	0,362	0,470
T_9	0,023	0,795	0,796	0,003	0,794	0,796
T_2	0,597	0,621	0,650	0,202	0,256	0,650
T_4	0,291	0,293	0,687	0,001	0,002	0,687
T_5	0,491	0,497	0,527	0,159	0,181	0,527
T_8	0,284	0,548	0,667	0,032	0,230	0,667
Kumulativní Variabilita (%)	37	51	64	26	40	64

Zdroj: vlastní zpracování

Faktorizace proměnných (třídění) má, dle Zagaty (Zagata 2008), v rámci Q metodologie zvláštní místo, neboť na výsledné faktory je pohlíženo ve smyslu ideálních zástupců, reprezentujících sociální diskurzy, nalézající se uvnitř zkoumaného komunikačního konkurzu např. nehmotného bohatství lokálních aktérů. A protože byl komunikační konkurz zastoupen prostřednictvím 44 výroků vždy konfigurovaných do devíti unikátních kombinací, které později vstoupily do statistického zpracování jako proměnné, pak výsledné faktory z nich vypočtené jsou také logickým sdružením těch dotazovaných, kteří tvoří uvnitř komunikačního konkurzu shodné či obdobně ideově orientované a přirozeně vzniklé skupiny (vytvořené dle subjektivně vnímaných významů připisovaných nehmotnému bohatství jeho

samotnými vlastníky, tj. lokálními aktéry, vložených do jedinečnosti jejich devíti třídění, jimiž nepřímo sami sebe také kategorizují). Tato skutečnost je v pojetí statistické discipliny vyjádřena právě faktorem. Nakonec je možné (s předpokladem v duchu sociálního konstruktivismu) uzavřít: přisuzují-li lokální aktéři prvkům nehmotného bohatství na konstruované škále vyšší či nižší hodnotu, pak vkládají do vnímání prvků nehmotného bohatství také různý význam a tím potažmo konstruují sociální dění, neboť jednají v souladu s upřednostňovanými prvky jejich nehmotného bohatství.

Různý počet nalezených faktorů tedy tvoří různý počet v nich obsažených proměnných (třídění). Provedenou procedurou byly nalezeny celkem tři faktory. První z nich (*A*) je složen z původních třídění T_1 (sokolka), T_3 (volejbalistka), T_6 (cyklistka) a T_7 (mecenáš). Druhý z faktorů (*B*) tvoří pouze jediné třídění T_9 (hostinský). Poslední, třetí, faktor pak tvoří třídění označená jako T_2 (trenér), T_4 (hospodář), T_5 (meteorolog) a T_8 (sborista). Jednotlivé skupiny jsou vždy tvořeny osobami různého zaměření aktivit, povolání, vzdělání, věku i pohlaví a to znamená, že žádná z uvedených charakteristik není taková, že by ovlivnila vznik samostatného pohledu, diskurzu. Výjimka mezi faktory ve smyslu pouze jediného třídění tvořícího faktor – platí pro faktor *B*. Třídění je natolik odlišné od obou ostatních, že netvoří skupinu s žádným jiným tříděním a ani žádné jiné ze všech třídění mu nebylo natolik podobné, že by utvořilo samostatnou skupinu s ním. Faktor *C* je (obdobně jako faktor *A*), složen celkem ze čtyř unikátních třídění (T_2, T_4, T_5 a T_8), svázaných shodnou „ideologií“ v postojích, proto tvoří samostatnou skupinu/diskurz, přičemž jednotlivá zastoupená třídění mají ve faktoru různou váhu. Např. faktor *C* vysvětluje více než dvě třetiny variability třídění T_4 (konkrétně 68,5 %) a toto třídění má logicky ve faktoru a poté i při konstrukci složeného faktorového skóre nejvyšší váhu. Faktorem *C* je dále vysvětleno více než dvě pětiny variance třídění T_8 (konkrétně 43,7 %), téměř dvě pětiny variance třídění T_2 (39,5 %) a více než třetina variance třídění T_5 (34,6 %).

Na tomto místě, dříve než bude závazný postup stanovený pro Q metodologické řešení sledovaného sociálního fenoménu pokračovat, je nutné tento postup vynuceně revidovat, tak, jak už bylo naznačeno v poznámce pod čarou 83 na str. 83 této práce a dále také v poznámce pod čarou 92 na str. 93 v tomto oddílu. Závazný postup totiž dále stanovuje pokračovat výpočtem výsledných složených faktorových skóre, která jsou tvořena převážením hodnot jednotlivých třídění, tvořících výsledný faktor, podle míry závislosti mezi individuálním a typovým, tedy ve skutečnosti abstraktně existujícím, tříděním. Převažování hodnot je však možné jedině v případě, že faktor je odrazem skupinové (tedy kolektivní) názorové orientace.

Vzhledem k tomu, že je výsledný faktor *B* tvořen pouze jediným původním originálním tříděním T_9, není možné zkonstruovat výsledná složená faktová skóre, přičemž třídění T_9 bylo v analytické proceduře i přes vědomí identifikované nekorelovanosti s jinými tříděními ponecháno právě z důvodu předpokládaného utváření velmi se odlišující názorové orientace (viz uvedené poznámky pod čarou) vůči zkoumanému sociálnímu jevu. Výsledný faktor *B* tedy sice pravděpodobně reprezentuje významně odlišný pohled (je jím vysvětleno celkem 89 % variability třídění T_9), ovšem z hlediska použitého metodického přístupu nevyhovuje principu utváření skupinového pohledu, jako základu pro abstrahování pohledu ideál typového.

I přes dodržení všech závazných podmínek pro uskutečnění Q metodologického postupu s oporou v odborné literatuře (viz výše) na konstrukci a počet výroků pro Q výběr, dále na konstrukci a počet dotazovaných pro P výběr, rozsah a tvar distribuce škály třídícího nástroje pro dotazování, použité ortogonální rotace faktorů pro zvýraznění struktury výsledného konečného řešení, není z hlediska užitého metodologického postupu vzniklé výsledné řešení akceptovatelné. Je však pravděpodobné, že při jiné výchozí kombinaci, a to např. rozšířením Q výběru či P výběru, případně použitím jiného tvaru třídícího nástroje, by bylo možné výsledné řešení zkonstruovat. Nabízí se však také ještě neortogonální rotace faktorů, která (pro ověření možnosti nalézt výsledné řešení pro tuto matici dat) byla pomocí statistického programu SPSS uskutečněna. Pro stávající datovou matici bylo tedy využito neortogonální rotace faktorů metodou PROMAX s Kaiserovou normalizací a dále metody OBLIMIN s Kaiserovou normalizací. Výsledná řešení však nabízela vždy shodně tří faktorová řešení, v nichž jeden z faktorů byl tvořen právě tříděním T_9, shodně jako při provedení výše uvedené rotace faktorů VARIMAX s Kaiserovou normalizací.

Proto byla v této fázi původní datová matice (vynuceně) redukována o originální třídění (proměnnou) T_9, a po té bylo zkonstruováno výsledné řešení, jehož datový zdroj obsahoval původních osm proměnných (třídění), přičemž byl respektován naprosto shodný prostup jako u původního řešení s devíti tříděními[97] (viz uvedené hodnoty v tabulkách níže). Do statistických procedur tak vešlo původních osm proměnných (třídění). Pro rotaci faktorů byla použita ortogonální rotace faktorů VARIMAX s Kaiserovou normalizací. Výsledné řešení tedy tvoří dva faktory *K* a *L*, které, jako při původním řešení reprezentují vždy totožná čtyři originální třídění shodující se s původními s tříděními, reprezentujícími faktory *A* a *B*.

[97] Postup byl nejen zopakován použitím výše uvedeného programu PQMethod (viz Příloha III), ale řešení bylo navíc také dodatečně ověřeno užitím statistického programu SPSS. Výsledky řešení se při použití uvedených programů shodovaly.

V Tabulce 19 je tedy možné zaznamenat matici hodnot korelačních koeficientů jednotlivých proměnných (třídění), které se shodují s hodnotami původních korelačních koeficientů pro devět třídění (viz Tabulka 14). Určení jejich statisticky významných hodnoty se řídí shodným výpočtem jako u řešení s devíti proměnnými (viz Příloha I, bod I/I), což platí také pro určení statisticky významných hodnot faktorových zátěží, které zprostředkovává Tabulka 20. V ní jsou uvedeny také hodnoty eigenvalue, jako kritéria pro volbu výsledného počtu faktorů po rotaci faktorů, která zvýrazní jejich výslednou strukturu. Eigenvalue signalizuje již výše naznačené dvou faktorové řešení.

Tabulka 19 **Matice hodnot korelačních koeficientů osmi proměnných (třídění)**

	T_1	T_2	T_3	T_4	T_5	T_6	T_7	T_8
T_1	1,000	0,195	0,274	-0,063	0,195	0,332	0,205	0,189
T_2	0,195	1,000	0,321	0,416	0,521	0,553	0,384	0,347
T_3	0,274	**0,321**	1,000	0,274	0,295	0,563	0,353	0,195
T_4	-0,063	**0,416**	0,274	1,000	0,342	0,237	0,211	0,374
T_5	0,195	**0,521**	**0,295**	**0,342**	1,000	0,453	0,300	0,342
T_6	**0,332**	**0,553**	**0,563**	0,237	**0,453**	1,000	0,484	0,189
T_7	0,205	**0,384**	**0,353**	0,211	**0,300**	**0,484**	1,000	0,295
T_8	0,189	**0,347**	0,195	**0,374**	**0,342**	0,189	**0,295**	1,000

Zdroj: vlastní zpracování, PCQMethod 2.11, statisticky významné hodnoty jsou vyznačeny tučně

Tabulka 20 **Matice hodnot faktorových zátěží osmi abstrahovaných faktorů *k – r* před rotací (osm proměnných)**

	k	l	m	n	o	p	q	r
T_1	**0,405**	**0,629**	**0,539**	-0,097	0,204	-0,240	0,199	-0,025
T_2	**0,766**	-0,164	-0,061	**-0,305**	-0,159	**-0,327**	**-0,307**	-0,251
T_3	**0,651**	0,291	**-0,318**	0,262	**0,457**	0,239	-0,088	-0,217
T_4	**0,542**	**-0,628**	-0,124	0,121	**0,321**	-0,285	**0,301**	0,088
T_5	**0,697**	-0,169	0,068	**-0,492**	-0,093	**0,408**	0,251	-0,036
T_6	**0,782**	**0,313**	-0,277	-0,091	-0,036	-0,034	-0,161	**0,420**
T_7	**0,645**	0,150	-0,088	**0,446**	**-0,546**	-0,020	0,224	-0,085
T_8	**0,547**	**-0,370**	**0,602**	**0,299**	0,023	0,185	-0,264	0,085
Eigenvalues	3,281	1,189	0,862	0,724	0,687	0,505	0,441	0,311
Variabilita (%)	41	15	11	9	9	6	6	4

Zdroj: vlastní zpracování, PCQMethod 2.11, statisticky významné hodnoty jsou vyznačeny tučně

Konečné řešení tedy tvoří různý počet nalezených faktorů, tj. v nich obsažených proměnných (třídění). Opětovně provedenou procedurou byly nalezeny dva výsledné faktory. První z nich (*K*), odpovídá původnímu faktoru *A* a je složen z původních třídění T_1 (sokolka), T_3 (volejbalistka), T_6 (cyklistka) a T_7 (mecenáš). Druhý nalezený faktor *L* pak odpovídá zase původnímu faktoru *C* a je složen také ze čtyř unikátních třídění (T_2, T_4, T_5 a T_8), které v postojích korelují, proto tvoří samostatnou skupinu/diskurz (viz Tabulka 21 a Tabulka 22 níže). Výsledné faktorové zátěže jsou velmi podobné jako u původního řešení (viz tabulka 17 výše).

Ve výsledném řešení je kupříkladu faktorem *L* vysvětleno více než dvě třetiny variability třídění T_4 (konkrétně 68,4 %) a toto třídění má ve faktoru *L*, a poté i při konstrukci složeného faktorového skóre nejvyšší váhu. Faktor *L* dále vysvětluje více než dvě třetiny variance třídění T_8 (konkrétně 42,1 %), dále více než dvě pětiny variance třídění T_2 (43,2 %) a více než třetina variance třídění T_5 (37,5 %).

Tabulka 21 **Matice hodnot faktorových zátěží dvou faktorů před a po rotaci VARIMAX (osm proměnných)**

	k	I	K	L
1	0,405	0,629	0,732	-0,159
3	0,651	0,291	0,666	0,254
6	0,782	0,313	0,775	0,332
7	0,645	0,150	0,562	0,350
2	0,766	-0,164	0,425	0,658
4	0,542	-0,628	-0,061	0,827
5	0,697	-0,169	0,373	0,612
8	0,547	-0,370	0,125	0,649
Eigenvalues	3,281	1,189	2,235	2,235
Variabilita (%)	41	15	28	28

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 22 **Matice hodnot kumulativních součtů komunalit; dva faktory před a po rotaci VARIMAX (osm proměnných)**

	k	I	K	L
1	0,164	0,560	0,535	0,560
3	0,424	0,509	0,444	0,509
6	0,612	0,710	0,600	0,710
7	0,416	0,438	0,316	0,438
2	0,586	0,613	0,181	0,613
4	0,293	0,688	0,004	0,688
5	0,486	0,514	0,139	0,514
8	0,300	0,437	0,016	0,437
Cumulative Variance (%)	41	56	28	56

Zdroj: vlastní zpracování

Již byla zmíněna různá váha jednotlivých třídění na konečném faktorovém skóre. Převod faktorových skóre jednotlivých třídění (převážením jejich původních hodnot) na složené faktorové skóre (blíže viz Příloha I, bod I/III), z nichž je pak určena výsledná sada hodnot typových třídění, představuje závěrečný krok statistického postupu v rámci Q metody. Postup identifikuje sdílený sociální diskurz skupiny prostřednictvím faktorových skóre pro každý z identifikovaných faktorů přehledně zaznamenány Tabulkou 23. Výsledné sady hodnot typových třídění jsou pak evaluací toho kterého výroku v typovém třídění, představujícím příslušné sociální diskurzy.

Tabulka 23 **Sady výsledných složených faktorových skóre typových třídění vypočtená pomocí z-skórů; faktor *K* a *L***

	Výrok	*K*	*L*
1	*Obvykle využívám kontaktů v nejbližší rodině spíše, než kontaktů na přátele a známé.*	***-1***	***+2***
2	*Rozhodování je vždy ovlivňováno meziosobními vazbami, které člověka spojují s druhými lidmi.*	***-1***	***+3***
3	*Finanční prostředky je možné získat hlavně díky osobním vazbám a kontaktům.*	***+2***	***-3***
4	*Pro získání informací využívám především svých osobních kontaktů a doporučení od známých.*	***+3***	***0***
5	*Mám kontakty na přátele a známé, které využívám spíše, než kontakty na nejbližší rodinu.*	***+2***	***+2***
6	*Nejlepší investice je do navazování výhodných osobních kontaktů a známostí.*	***+1***	***-3***
7	*Lobbyismus (=prosazování vlastních zájmů) není nic špatného.*	***0***	***-2***
8	*Sdružováním ve spolcích se podílíme na budování občanské společnosti.*	***+3***	***+4***
9	*Zapojení obce do mikroregionu či MAS je dobré jen pro příliv finančních prostředků.*	***+1***	***-1***
10	*Ti, kdo dobrovolně zajišťují aktivity v obci, to dělají především z důvodu vlastní seberealizace.*	***+1***	***0***
11	*V naší obci je málo aktivity mezi lidmi.*	***+1***	***-1***
12	*Podnikaví a iniciativní lidé pro utváření veřejného života v naší obci schází.*	***-1***	***-1***
13	*Do účasti na veřejném životě se spíše zapojují jen dobře situovaní lidé.*	***-3***	***-4***
14	*Ti, kteří v obci organizují akce pro ostatní, to dělají jen proto, že z toho budou něco mít.*	***-4***	***-4***
15	*Městský úřad je až to poslední, kam člověk zapátrá, kdyby něco potřeboval.*	***-2***	***+1***
16	*Vzájemná důvěra mezi lidmi je na vesnici přirozená.*	***-1***	***-2***
17	*Místní politice důvěřuji více než centrální.*	***0***	***+3***
18	*Místní politika víc ovlivňuje lidi, ale má centrální mantinely.*	***+1***	***0***
19	*Na venkově se lidé víc hlídají, proto jsou na sebe i více slušní.*	***-1***	***-3***
20	*Chodím nakupovat k místnímu živnostníkovi, aby se udržel, i když je dražší.*	***-2***	***-1***
21	*Když mám jiný názor, jsem v obci automaticky nepřítel těch, kteří můj názor nesdílí.*	***-3***	***0***
22	*Tady v obci nejsou lidé tolerantní k jiným názorům.*	***-2***	***-1***

23	*Když chci získat informace, vyhledávám je především na internetu.*	**-2**	**+1**
24	*Při rozhodování se řídím hlavně intuicí a citem.*	**+3**	**+1**
25	*Vždycky jsem si vystačil/a s životní zkušeností.*	**-2**	**-2**
26	*Nejlepší škola je škola života.*	**+4**	**-1**
27	*Jsou tady lidi, jejichž znalosti přinesly do obce finanční prostředky.*	**+4**	**+2**
28	*Nejlepší investice je do zvyšování znalostí, vědomostí.*	**+3**	**+2**
29	*Pro normálního člověka je zpracovat žádost o dotaci opravdu složité.*	**+2**	**0**
30	*Zpracovat žádost o dotaci pro mě není problém.*	**-3**	**+1**
31	*Život v obci mé dovednosti a schopnosti neomezuje, mohu je rozvíjet.*	**+2**	**+1**
32	*Vtáhnout k aktivitě v obci ostatní, na to je potřeba mít zvláštní nadání a talent.*	**+1**	**+4**
33	*Dělat v obci něco pro ostatní je pro mě samozřejmostí.*	**+2**	**+3**
34	*Pokud mám schopnost dělat v obci něco pro druhé, je mou povinností ji využít.*	**0**	**0**
35	*Pokud potřebuji informace, obvykle sám/a vím, kam za nimi jít a jak si je opatřit.*	**0**	**+3**
36	*Vzdělaný člověk toho dosáhne víc, než nevzdělaný.*	**-1**	**0**
37	*Je dobré mít dokončené vzdělání, protože zdravý selský rozum někdy nestačí.*	**0**	**+1**
38	*Na stupni vzdělání v životě nezáleží.*	**-1**	**-2**
39	*Vysokoškolské vzdělání už teď není takovou jistotou jako bývalo dříve.*	**0**	**-1**
40	*Děti a mládež jsou do všech aktivit v obci zapojovány automaticky.*	**+1**	**0**
41	*Vzdělání poskytuje schopnost hlubšího odstupu a vybavuje kritickým myšlením.*	**0**	**1**
42	*Vzdělání je obecná hodnota, spočívající ve vědění samotném a v usnadnění pochopení světa.*	**0**	**+2**
43	*Vzdělání spojuji výhradně s jeho využitím na trhu práce.*	**-3**	**-3**
44	*Vzdělání spojuji výhradně s příslušným certifikátem, svědčícím o jeho ukončení.*	**-4**	**-2**

Zdroj: vlastní zpracování

Výpočtu faktorových skóre typových třídění předchází určení vah, reflektujících odlišný podíl původních/individuálních třídění ve třídění výsledném/typovém. Váhy tedy zohledňují třídění, jejichž míra závislosti s daným faktorem je vyšší a jejich konfigurace je zároveň uvnitř typového třídění výrazněji zvýrazněna. Hodnoty skórů jednotlivých výroků originálních třídění jsou převáženy pro každý výrok a všechny vstupující původní třídění a výsledné hodnoty jednotlivých výroků typového třídění jsou standardizovány převedením na z-skóre (až doposud je vše součástí standardního postupu PCA). Pouze závěrečný převod faktorových skóre na škálu jsou součástí specifika v rámci Q metodologie. Hodnoty z-skóre jsou transformovány na celá čísla tak, aby byla v souladu s konstruovanou škálou použitou při dotazování – nejnižším dvěma hodnotám je přiřazena hodnota -4, následujícím čtyřem nejnižším hodnotám hodnota -3 apod., nakonec dvěma nejvyšším hodnotám je přiřazena hodnota +4 (výpočty blíže viz Příloha I, bod I/III). Výsledkem jsou pak hodnoty jednotlivých výroků tří identifikovaných sociálních diskurzů, jak dokumentuje Tabulka 23. Z tabulky jsou ihned patrné některé rozdíly mezi pohledy skupin na nehmotné bohatství. Např. hodnota faktorového skóre výroku 21 (-3) typizuje pro faktor *K* směr jeho vnímání, a to ve shledání tolerance u ostatních v obci k názorové odlišnosti, zatímco pro druhou skupinu je tento pohled spíše nevýznamný (faktor *L*, hodnota 0). Dále se typovým tříděním věnuje interpretace dat (oddíl 5.2.2)

Tabulka 24 **Hodnota reliability proměnných a střední chyba odhadu faktorových skóre**

Výsledný faktor	***K***	***L***
Počet třídění, tvořících faktor	4	4
Třídění, tvořící faktor	T_1 T_3 T_6 T_7	T_2 T_4 T_5 T_8
Reliabilita příslušného faktoru r_{xx}	r_{KK} = 0,941	r_{LL} = 0,941
Střední chyba odhadu faktorových skóre SE_{fs}	SE_K = 0,504	SE_L = 0,504

Zdroj: vlastní zpracování

Reliabilita třídění dosahuje podle Browna (Brown:245) poměrně vysoké hodnoty korelačního koeficientu, pohybující se obvykle mezi 0,8 až 1. Její hodnota se však odvíjí od počtu velikosti P výběru. To znamená, že opětovnou konstrukcí Q třídění lokálními aktéry, jejichž třídění tvoří faktor *K* se bude závislost třídění blížit téměř 1 (0,941). Čím vyšší počet osob faktor zajišťuje, tím vyšší je úhrnná reliabilita. Střední chyba odhadu faktorových skóre příslušného výsledného typového třídění (SE_{fs}) vyplývá z vypočtené hodnoty reliability a k ní se vztahujícího faktoru (r_{xx}) (Příloha I, bod IV a V). Statisticky významné hodnoty pro rozdíly v hodnocení výroků budou s 5 % rizikem omylu ty hodnoty, které se liší v typových tříděních nejméně o 2 body na použité škále.

5.2.2 INTERPRETACE DAT

V následující části bude pozornost zaměřena bezprostředně k nalezeným sociálním diskurzům, identifikovaným pomocí statistické analýzy a zpracování získaných dat. Text nejprve sleduje dva rozdílné skupinové pohledy lokálních aktérů na jejich nehmotné bohatství a následně zkoumá, které prvky sociálního a kulturního kapitálu jsou (i přes identifikované rozdílné názorové proudy) jejich představiteli považovány za významné a posuzovány jako dominantní, ale v konsensu napříč typovými tříděními. Díky připisování významnosti prvkům sociálního a kulturního kapitálu, případně utváření ne/významnosti v jejich struktuře, pak majitelé nehmotného bohatství konstruují lokální život, neboť jednají z hlediska rozvoje a oživování lokality v souladu s tím, co shledávají významným či naopak nevýznamným.

… „podnikavá" osoba (nenutnost osobního prospěchu)…

První názorovou orientaci, tvořenou čtyřmi původními originálními tříděními T_1 (sokolka), T_3 (volejbalistka), T_6 (cyklistka) a T_7 (mecenáš), reprezentuje faktor *K*. Vzhledem k příslušným faktorovým zátěžím jednotlivých třídění lze také vyvodit míru asociace každého z nich na faktoru *K*. Nejvíce pak tedy koreluje s nalezeným faktorem *K* třídění T_6, neboť faktorem *K* je vysvětleno téměř dvě třetiny variability tohoto třídění (60,0 %). Typové třídění, odpovídající faktoru a je zobrazeno pomocí Schématu 6.

Schéma 6 **Výsledná konfigurace výroků typového třídění (faktor *K*)**

-4	-3	-2	-1	0	1	2	3	4
14	13	15	1	7	6	3	4	26
44	21	20	2	17	9	5	8	27
	30	22	12	34	10	29	24	
	43	23	16	35	11	31	28	
		25	19	37	18	33		
			36	39	32			
			38	41	40			
				42				

Zdroj: vlastní zpracování

Nyní již budou zkoumány jednotlivé výroky, definující (jednak svou hodnotou, jednak hlediskem statistické významnosti[98]) první nalezený sociální diskurz.

[98] Statisticky významné rozdíly hodnocení výroků byly sledovány na 5 % hladině významnosti (α = 0,05). Mezi statisticky významné výroky identifikované na zvolené hladině významnosti, patří jak ty, které jsou v textu interpretované (výroky 21, 24, 26, 29, 6, 23, 15 a 44), ale také některé, u nichž bylo od interpretování z důvodu oscilace jejich faktorových skóre kolem nulové hodnoty, upuštěno (jedná se o výroky 1, 19 a 35).

Souhrnným definičním prvkem tohoto diskurzu je zdůraznění „žité zkušenosti“ (26), tj. sociální zkušenosti, nabyté při sociálních interakcích, z něhož (z prožívání) lze získat vědění. Ze sociální zkušenosti a vědění jako z elementů, tvořících lidský kapitál, je pak čerpáno.

24	*Při rozhodování se řídím hlavně intuicí a citem.*	**+3**	**+1**
26	*Nejlepší škola je škola života.*	**+4**	**-1**

Zároveň se však přístup nevyhýbá jeho dalšímu (jakémukoli) zmnožování. Například sokolka v rozhovoru potvrzuje: „*… pomalu, ale učím se…*“ *nebo* „*…hodili mě do vody a plav!…*“. Přístup je také zdůrazněn vědomím, kdy „žité“ získané vědění nelze opatřit v systému, který poskytuje certifikované vzdělávání, i když mu jeho role není upírána (36), neboť je zde stále vědomí, že: je „žité“ sice velmi vysoce ceněno, v některých sociálních situacích, nepostačuje (25). Uvedeného je pak užíváno jako zásadního principu při sociálním jednání, vedoucím k řešení situací a rozhodování (24). Popisovaný přístup staví kromě uvedeného významu

27	*Jsou tady lidi, jejichž znalosti přinesly do obce finanční prostředky.*	**+4**	**+2**
3	*Finanční prostředky je možné získat hlavně díky osobním vazbám a kontaktům.*	**+2**	**-3**

připisovaného vědění, také významu připisovaného znalostem. Ve znalostech je současně spatřována důležitost pro rozvoj lokality, v níž aktéři žijí (27). V této rovině je možné nalezený sociální diskurz ztotožnit s endogenním přístupem k lokálnímu rozvoji, v němž je navíc akcentován i mechanismus transformace nehmotného bohatství v ekonomický prospěch lokality (ať už v případě výroku 27: aktér – znalost – finanční prostředky či v případě výroku 3 (kde se však ale jedná o prvek sociálního kapitálu): aktér – vazby – finanční prostředky). Z rozhovorů např.: „*…také sehnal peníze na …*“.

Proti druhému identifikovanému sociálnímu diskurzu je součástí tohoto uváděného společného skupinového stanoviska i důrazné odmítnutí chápání certifikovaného vzdělávání výhradně ve smyslu „otitulování jeho vlastníka“. Tato instituce není spojována pouze s degradujícím mechanisticky produkujícím systémem osvědčení a certifikátů (44), jež jsou po získání využity v pravý čas a na pravém místě (43). Faktorová skóre dokládají, že proces, v němž je uskutečňováno získávání vědomostí ve formě nejen poznatků, ale i určitých

44	*Vzdělání spojuji výhradně s příslušným certifikátem, svědčícím o jeho ukončení.*	**-4**	**-2**
43	*Vzdělání spojuji výhradně s jeho využitím na trhu práce.*	**-3**	**-3**

schopností a dovedností je viděn v jeho širším významu. Tento význam přisuzovaný hodnotě vzdělání je uvnitř tohoto sociálního diskurzu cenný zejména z hlediska té skutečnosti, kdy je perspektiva skupinového pohledu formována prostřednictvím osob, které jsou vzdělané vysokoškolsky (jsou tedy vlastníky institucionalizovaného, certifikovaného vzdělání jako složky kulturního kapitálu (Bourdieu 1998)), tak prostřednictvím osob, majících vzdělání nejnižší, tedy základní.

Výše zmíněnou skupinovou perspektivu doplňuje význam vkládaný do možného

28	*Nejlepší investice je do zvyšování znalostí, vědomostí.*	**+3**	**+2**
6	*Nejlepší investice je do navazování výhodných osobních kontaktů a známostí.*	**+1**	**-3**

zhodnocování nehmotného bohatství, tj. upřednostňování volby investovat buď do prvků sociálního či prvků kulturního kapitálu. Pro tuto skupinu je to, v souladu s výše uvedenými principy jednoznačně vyjádřená preference – udržovat a zhodnocovat prvky kulturního kapitálu (28) (s nimiž je pak příslušně nakládáno v sociálním jednání). Až za touto volbou je (úhlem pohledu této skupiny) umístěna preference „méně podstatná“, jíž je udržování a zhodnocování prvků sociálního kapitálu (6), odrážejícího sociální vazby. Explicitně tím může být vyjádřen

4	*Pro získání informací využívám především svých osobních kontaktů a doporučení od známých.*	**+3**	**0**

příklon k individuálnímu využívání vlastního potenciálu, který staví na existujících sociálních vazbách jako prvku sociálního kapitálu. V těch je také možné získat potřebné informace (4), neboť důvěra v možnost získat potřebné informace prostřednictvím veřejné správy je nízká (15). Ta je však nízká také v případě získávání potřebných informací uplatněním dovednosti

23	*Když chci získat informace, vyhledávám je především na internetu.*	**-2**	**+1**
15	*Městský úřad je až to poslední, kam člověk zapátrá, kdyby něco potřeboval.*	**-2**	**+1**

„zacházení s informačními a komunikačními technologiemi“ (23). Vysvětlení se zde nabízí právě v akcentování významu investic do kulturního kapitálu (28), jehož nedostatek pak může být kompenzován využíváním právě osobních, existujících, sociálních sítí, tj. sociálního kapitálu.

Pohled této skupiny je možné doplnit neskrývanou sebereferencí zobrazenou prostřednictvím polarizovaných hodnot výroků 29 a 30 směřujících k možnému exogennímu rozvoji lokality. Pro čerpání finančních prostředků z národních či evropských zdrojů je nutné zacházet dovedností „umět o ně žádat“. V tomto interpretovaném sociálním diskurzu

29	*Pro normálního člověka je zpracovat žádost o dotaci opravdu složité.*	**+2**	**0**
30	*Zpracovat žádost o dotaci pro mě není problém.*	**-3**	**+1**

(vzniklém z faktoru *K*) je tedy výše uvedená schopnost deklarovaná její absencí. V tomto hledisku se poslední sociální diskurz od prvních dvou diferencuje (viz dále).

Na závěr je možné shrnout základní definiční prvky této skupiny, které poskytuje rozbor složených faktorových skóre. Přístup, identifikovaný faktorem *K*, upřednostňuje „žitou zkušenost“ a vkládá vyšší význam do vnímání vědění, potažmo znalostí jako prvků kulturního kapitálu. Budeme-li kulturní kapitál (potažmo kapitál lidský) vnímat jako zásobou znalostí a dovedností ztělesněných v lidech, žijících na určitém území, pak tento má identifikovaný sociální diskurz k uplatňování a konstruování sociálního dění na základě endogenního přístupu v rozvoji lokalit relativně blíže než druhý identifikovaný sociální

diskurz. Lokální aktéři si v něm navíc uvědomují hodnotu svého nehmotného bohatství a potenciál v jeho udržování, ale i jeho zmnožování, pro rozvoj lokality, v níž žijí.

…přístup dobrého hospodáře…

Třetí a poslední identifikovaný sociální diskurz reprezentuje nalezený faktor označený jako faktor *L* a je tvořen také čtyřmi původními originálními tříděními, shodně jako faktor *K*. S oporou v příslušných provedených statistických procedurách lze konstatovat, že faktor *L*, vzhledem k vypočteným faktorovým zátěžím, z více než dvou třetin vysvětluje variabilita třídění T_4 (konkrétně 68,4 %), toto třídění má tedy ve faktoru a i při konstrukci složeného faktorového skóre nejvyšší váhu. Třídění T_4 tvoří tedy typické třídění, které ovlivňuje složené sady konečných faktorových skóre jednotlivých výroků nejsilněji. Toto třetí výsledné typové třídění je zobrazeno přehledně pomocí Schématu 7. Kromě již výše uvedeného třídění T_4 (hospodář), vznikla dále konečná konfigurace zohledněním třídění T_2 (trenér), T_5 (meteorolog) a T_8 (sborista).

Schéma 7 **Výsledná konfigurace typového třídění (faktor *L*)**

-4	-3	-2	-1	0	1	2	3	4
13	3	7	9	4	15	1	2	8
14	6	16	11	10	23	5	17	32
	19	25	12	18	24	27	33	
	43	38	20	21	30	28	35	
		44	22	29	31	42		
			26	34	37			
			39	36	41			
				40				

Zdroj: vlastní zpracování

Také interpretace posledního identifikovaného sociálního diskurzu bude podpořena nalezenými hodnotami složených faktorových skóre a zjištěným statisticky významným rozdílem hodnocených výroků (oproti jejich hodnocení v rámci dvou předešlých diskurzů)[99].

[99] Rozdíly v hodnocení výroků byly zkoumány na zvolené hladině významnosti $\alpha = 0{,}05$, to znamená, že s 5 % rizikem omylu lze za statisticky významné považovat v rámci skupiny tvořené faktorem *L* ty rozdíly, kterými byly hodnoceny interpretované výroky 35, 2, 17, 42, 30, 38, 7, 44, 19 a 3, ale také ty (23, 21, 4, 9 a 11), u nichž bylo z důvodu přisouzené relativní nevýznamnosti v rámci sledovaného diskurzu (hodnoty z-skóre se pohybují mezi hodnotou 0 a 1) od interpretace upuštěno.

Hledisko tohoto skupinového pohledu zaměřuje (více proti předchozímu) do maximální možné osobní participace (udržování stávajícího a tvoření dalšího) na životě v lokalitě (33), která je nedílnou součástí a samozřejmostí života aktérů, tvořících tuto názorovou orientaci.

32	*Vtáhnout k aktivitě v obci ostatní, na to je potřeba mít zvláštní nadání a talent.*	***+1***	***+4***
33	*Dělat v obci něco pro ostatní je pro mě samozřejmostí.*	***+2***	***+3***
17	*Místní politice důvěřuji více než centrální.*	***0***	***+3***

Součástí tohoto sociálního diskurzu je vědomí dopadu jednání, směřujícího k praktickému přetváření lokality. Esencí takto směřovaného skupinového postoje může být značné ovlivnění tříděním T_4 (hospodář) (viz výše). To ve výsledku znamená, že se v tomto typovém pohledu snoubí sedlácká odpovědnost, zemitost a připoutanost k půdě (Bláha 1925) (místu, lokalitě), jež dříve, ale dá se říci i nyní stále ještě reprezentuje přirozenou autoritu lokálního společenství, a navíc „*…přece jen to, co činí vesnici vesnicí je živel rolnický…*“ (Bláha 1925: 106) s autoritou „intelektuální“. Tou je kantor a vychovatel[100], reprezentující v místním společenství zajišťování jak institucionálních formálních, tak neformálních prvků kulturního kapitálu. Významným prvkem skupinového pohledu je také vědomí budování občanské společnosti (8) (institucionalizování takových sociálních vztahů, jejichž existence byla v minulosti buď

8	*Sdružováním ve spolcích se podílíme na budování občanské společnosti.*	***+3***	***+4***

nevýrazná, či zcela chyběla). Ovšem snaha podílet se na budování občanské společnosti patří ke konsensu napříč spektry obou pohledů (viz dále). Dalším definičním prvkem je pak vědomí nejednoduchosti vlastního úsilí (32), vloženého do osobní participace (prvku sociálního kapitálu) na oživování lokality. Mezi zdůrazněné prvky sociálního kapitálu patří také projevená důvěra, vložená spíše do lokální politiky (17), faktorové skóre je však relativně nižší, než u osobní participace (32). Jedná se ovšem o jedinou okolnost (vyslovenou pouze touto skupinou), kdy je lokální politice vůbec nějaký význam připsán, neboť ostatní faktorové skóre je nulové. Obdobně je tomu také v případě hodnocení politiky lokální versus centrální (18). Ovlivňuje-li (pokud je posuzována vůbec) důvěra v politiku lokální život, pak to není zcela jistě důvěra v politiku centrální, ale spíše v politiku místní, a to pouze částečně.

35	*Pokud potřebuji informace, obvykle sám/a vím, kam za nimi jít a jak si je opatřit.*	***0***	***+3***
2	*Rozhodování je vždy ovlivňováno meziosobními vazbami, které člověka spojují s druhými lidmi.*	***-1***	***+3***
42	*Vzdělání je obecná hodnota, spočívající ve vědění samotném a v usnadnění pochopení světa.*	***0***	***+2***

Osobní participace na lokálním životě podporuje orientace v přístupu a získávání informací (35) a význam připsaný kontaktům s druhými (2), ale pouze v rovině nutnosti přijímat rozhodnutí. Významu kontaktů v názorové orientaci této skupiny věnována spíše obezřetnost (když ne přímo nesouhlas). Tento definiční znak je shledáván jak v případě možností získat

[100] Sborista pochází z bělotínské kantorské rodiny a před tím, než začal vykonávat v roce 1990 funkci v samosprávě obce Bělotín, učil v místní škole. Meteorolog učí v místní škole doposud a trenér zase tíhne k výchově skrze práci s mládeží (jak sám několikrát deklaroval při rozhovorech).

finanční prostředky díky možné reciprocitě ve vazbách – uplatňováním sociálního kapitálu (3), tak v posuzování výhodného investování právě do budování sítě osobních kontaktů (6) a tento

13	*Do účasti na veřejném životě se spíše zapojují jen dobře situovaní lidé.*	**-3**	**-4**
14	*Ti, kteří v obci organizují akce pro ostatní, to dělají jen proto, že z toho budou něco mít.*	**-4**	**-4**
19	*Na venkově se lidé víc hlídají, proto jsou na sebe i více slušní.*	**-1**	**-3**
3	*Finanční prostředky je možné získat hlavně díky osobním vazbám a kontaktům.*	**+2**	**-3**

postoj je u obou výroků deklarován odmítavým postojem. Vyšší obezřetnost v sociálních vazbách a možnost těžit z nich tak zcela kontrastuje s postojem prvního sociálního diskurzu.

6	*Nejlepší investice je do navazování výhodných osobních kontaktů a známostí.*	**+1**	**-3**
7	*Lobbyismus (=prosazování vlastních zájmů) není nic špatného.*	**0**	**-2**

Naprosto odmítavé stanovisko je přisouzeno klasifikaci lokálního aktérství podle sociálního rozvrstvení společnosti (13), na čemž se také shodují všechny identifikované sociální diskurzy. Shodnou sílu odmítnutí lze pozorovat také v případě očekávání profitu z uskutečňovaných „oživujících“ aktivit (14). Jak je patrné dle faktorových skóre, toto odmítání je opět konsensem u obou skupin. Prosazování zájmů díky lobování je ovšem viděno perspektivou této skupiny jméně odmítavě, dá se tedy říci pozitivněji; druhá skupina zaujímá spíše neutrální stanovisko.

Relativní shoda obou identifikovaných diskurzů je v odmítavém stanovisku vzdělání viděného pouze optikou získaného certifikátu (44), přičemž stupni vzdělání (38) je shodně oběma skupinovými pohledy přisuzována významnost relativně vysoká.

Poslední definiční znak této skupinové názorové orientace tvoří přihlášení se

30	*Zpracovat žádost o dotaci pro mě není problém.*	**-3**	**+1**

k možnému endogennímu rozvoji lokality, ale v propojení s rozvojem exogenním. Evidenci uvedeného prozrazuje otevřený postoj přihlášení se k dovednosti zpracování žádosti o finanční podporu případného projektu (30). Tato dovednost je deklarována výhradně touto skupinou, i když jistota této dovednosti není hodnocena faktorovým skóre nikterak vysokým, je však posuzována výraznější mírou souhlasu, než u výše interpretovaného skupinového pohledu. Uplatnění kulturního kapitálu lokálního aktéra zde propojuje endogenní rozvoj lokality „zdola“ – zevnitř lokálního společenství, s exogenním rozvojem „shora“ – z vnějšku (v podobě získání možné např. finanční dotace).

Tento sociální diskurz, vytvořený faktorizací ze čtyř originálních třídění, jako faktor *L*, se vyznačuje vedle endogenního přístupu (který charakterizuje každý z diskurzů jinými významnými specifiky) také nejvýraznějším přihlášením se k praktikování a přetváření lokality exogenně, a to díky deklarované dovednosti a schopnosti sestavit žádost o dotaci. Ačkoli faktorové skóre není nijak vysoké, má tato okolnost schopnost odlišení oproti druhému skupinovému pohledu. Také je možné konstatovat, že tento přístup je k významu individuálních vazeb a sítí spíše obezřetný.

…konsensus zaznamenaný napříč diskurzy…(sítě a angažovanost)…

V rámci představeného postupu je nutné interpretací ozřejmit nejen výroky, které mají schopnost diferencovat a vytvářet rozdílnost sdílených pohledů (to bylo učiněno výše), ale také ty výroky, které diferenciační nejsou, to znamená mají spíše povahu konsensuální, jdoucí napříč identifikovanými sociálními diskurzy, neboť i tyto výroky poskytnou nosnou informaci k problematice připisování míry významu vkládaného do určitých prvků nehmotného bohatství ve vlastnictví lokálních aktérů.

Tyto výroky se vyznačují buď velice nízkou, anebo nule rovnou hodnotou variability (viz úvod analýzy dat; Tabulka 13, str. 90 této práce např. výroky 13 či 14), anebo hodnoty jejich výsledných faktorových skóre[101] jsou vzájemně velice blízká (ať kladná či záporná) respektive oscilují kolem nulové hodnoty. Výše uvedené varianty znamenají, že bez ohledu na skupinovou příslušnost evaluují takové výroky dotazovaní jejich nepříliš rozdílným hodnocením, tudíž v nich není zobrazena subjektivitou udávaná preference, jinak tvořící ve zaznamenané významné odlišnosti mezi jednotlivými sociálními diskurzy (názorovými orientacemi).

I zdánlivě vypadající nevýznamnost zde může nabývat jistého významu, shodnou-li se na něm aktéři napříč rozdílnými diskurzními spektry. Důvod, klasifikující některé výroky do středu konstruované škály může spočívat právě v zařazení takových prvků sociálního či kulturního kapitálu, které ve zkoumané lokalitě aktéři shledávají nevýznamnými, ačkoli pochází z komunikačního konkurzu sledovaného jevu, zastoupeného konstruovaným Q výběrem. Pozornost tedy bude zaměřena k výrokům s více diferencujícím charakterem, které však doznaly konsensuálního stanoviska napříč perspektivami identifikovaných názorových proudů a bude poněkud upouštět od takových, které tuto schopnost nemají (a jejich hodnota nabývá nulových pozic).

Obecně je vyšší míra shody připisována prvkům sociálního kapitálu, vztahujícím se k výrokům v oblasti angažovanosti (10, 12, 13, 14), důvěry (16, 18) a sítí kolektivní úrovně (8). K prvkům kulturního kapitálu patří mezi výroky, na nichž se shodují všechna typová třídění výroky z oblasti vědění (25), dovedností a schopností (34 a 31) a výroky reprezentující oblast výchovy a vzdělání (36, 37, 39, 41 a 42). Interpretace se bude věnovat pouze těm nejvýraznějším z obou forem nehmotného bohatství (tj. sociálního a kulturního kapitálu).

[101] Přesné hodnoty (před transformací na konečná faktorová skóre) je možné sledovat prostřednictvím součtu hodnot převážených hodnot individuálních třídění, standardizovaných jejich převedením do hodnoty z-skóre (viz Příloha I, bod I/III, Tabulka IV a V) kromě interpretovaných (8, 10, 12, 13, 14, 31, 34, 36, 37 ,41 ,42), patří mezi výroky statisticky významné výroky, na kterých se skupiny všeobecně shodují ještě výroky 16, 18, 25 a 39).

K výrokům z oblasti angažovanosti (prvkům sociálního kapitálu) zaujímají lokální aktéři shodný postoj vyjadřující výrazné nesouhlasné stanovisko s výroky 13 a 14, v nichž je jasně potvrzen postoj dobrovolnosti, nezištnosti a v implicitně je zde možné zaznamenat vědomé potvrzení potřebného zapojení do veřejného života, při současném vědomí možnosti

13	*Do účasti na veřejném životě se spíše zapojují jen dobře situovaní lidé.*	**-3**	**-4**
14	*Ti, kteří v obci organizují akce pro ostatní, to dělají jen proto, že z toho budou něco mít.*	**-4**	**-4**
12	*Podnikaví a iniciativní lidé pro utváření veřejného života v naší obci schází.*	**-1**	**-1**

budování nových sociálních vztahů a zatraktivňování společenského života a sociálního prostředí, který není výhradně postaven na materiálním základu a ekonomických ukazatelích úspěšnosti. Shoda v nesouhlasném stanovisku, výrazněji vyjevená druhým přístupem, panuje také ohledně vyšší angažovanosti a případných participantů, jako tvůrců lokálního života. S přihlédnutím k vložené subjektivitě dotazovaných, kteří jsou sami těmi, kdo veřejný život v obci utvářejí jsou pak hodnoty faktorových skóre relativně nižší (i když záporné) oproti dvěma předcházejícím výrokům.

Budeme li zkoumat konsensus, panující v oblasti angažovanosti, pak směr shody nabývá dvojího rozměru. Jednak shoda napříč diskurzy potvrzuje možný důvod aktivity lokálních aktérů. S ohledem na princip přijatý Q metodologií, stavící na induktivním přístupu (a přisuzováním významů v rámci subjektivity hodnotí dotazovaní sami sebe), pak pohled skupiny (sdružené faktorem *K*) staví na zdůraznění vlastní osoby jako toho, kdo

10	*Ti, kdo dobrovolně zajišťují aktivity v obci, to dělají především z důvodu vlastní seberealizace.*	**+1**	**0**

naplňuje prostřednictvím sociálních aktivit vlastní smysluplnost, a to činností, za kterou neočekává nejmenší ohodnocení (finanční a snad často ani morální, lidské). Seberealizaci potvrzují četná označení důvodu aktivity: „*…protože mě to baví…*“ (sokolka a cyklistka neformálně). Vědomí vlastního přispění a prospěšnosti se tak promítá do konstruování života lokálního a tím se také podílí na rozvoji obce, v níž aktéři žijí, a kterou svými aktivitami oživují. Neboť, jak potvrzuje mecenáš: „*…ti ostatní už se připojí, ale chce to ty tahouny, no…*“. Druhý rozměr angažovanosti lokálních aktérů pak může prozrazovat, že takových jako oni (dobrovolníků) není v místě mnoho, neboť iniciativní a podnikaví lidé v obci schází a jejich aktivity pak nemusí směřovat k aktivitám dobrovolným – pro druhé, ale k aktivitám individuálním – třeba podnikatelským.

Vysoká míry shody je lokálními aktéry připisována sdružování a vytváření občanské

8	*Sdružováním ve spolcích se podílíme na budování občanské společnosti.*	**+3**	**+4**

společnosti (8). Tento prvek sociálního kapitálu reprezentuje sociální sítě (kolektivní úrovně) ve společnosti tvoří jasnou orientaci lokálního aktérství, které vytváří, cíleně přetváří, rozvíjí. Tento pohled nepolarizuje ani jeden z diskurzů a dá se konstatovat, že shoda na tomto výroku

panuje napříč diskurzy obecně (viz základní charakteristiky výroku 8 jako výroku s nejvyšší průměrnou míru souhlasu a relativně nízkou mírou variability, str. 89 – 91 tohoto pojednání). Budování občanské společnosti spojené s aktivní účastí na spolkovém životě je vlastností, již lokální aktéři vnímají jako vysoce hodnotnou, což je podpořeno také jejich aktivním přístupem k účasti na veřejném životě obce

Konsensuální shoda v oblasti kulturního kapitálu je reprezentována uplatněním

34	*Pokud mám schopnost dělat v obci něco pro druhé, je mou povinností ji využít.*	***0***	***0***
41	*Vzdělání poskytuje schopnost hlubšího odstupu a vybavuje kritickým myšlením.*	***0***	***+1***
42	*Vzdělání je obecná hodnota, spočívající ve vědění samotném a v usnadnění pochopení světa.*	***0***	***+2***

schopností, kterou v případě, že jí lokální aktér disponuje, cítí jako povinnost také dále využít (34) a to znamená také zhodnocovat ve prospěch lokality. Postoje se téměř shodují také v případě vnímání vzdělání, co by formálního „poskytovatele a zajišťovatele“ utváření si kritického myšlení, poznávání světa (41) a schopnosti rozumět jeho významu. Zatímco názorová orientace vyjádřená prvním sociálním diskurzem zaujímá k obecné hodnotě vzdělání (42) spíše postoj nevýznamnosti ve druhém diskurzu vzdělání tento obsah spíše má a hodnota vzdělání je v tomto ohledu posuzováno s vyšší mírou souhlasu. Ke vzdělání a jeho prostřednictvím k možnosti snadnějšího pochopení světa se tedy výrazněji přiklání druhá identifikovaná skupina.

Konsensuálně se všichni vyjadřují ke vzdělání, které je dobré mít alespoň nějaké

31	*Život v obci mé dovednosti a schopnosti neomezuje, mohu je rozvíjet..*	***+2***	***+1***
36	*Vzdělaný člověk toho dosáhne víc, než nevzdělaný.*	***-1***	***0***
37	*Je dobré mít dokončené vzdělání, protože zdravý selský rozum někdy nestačí.*	***0***	***+1***

ukončené (37), vzdělanec má vyšší šance proti nevzdělanému (36). Shoda panuje také v oblasti dovedností, které život na venkově nijak neomezuje. I přesto je možné je (život na venkově) rozvíjet (31).

Identifikací a interpretací konsensuálních postojů napříč identifikovanými názorovými proudy je uzavřen tento oddíl práce, následující je věnován analýze a interpretace získaných rozhovorů s lokálními aktéry.

5.3 ROZHOVORY O NEHMOTNÉM BOHATSTVÍ LOKÁLNÍCH AKTÉRŮ

Prostřednictvím techniky semistandardizovaného rozhovoru, vedeného s lokálními aktéry a následným vyhodnocením a interpretací získaných dat (kterému je věnován tento oddíl práce) byla plněna ta část stanoveného obecného cíle, která se zabývala zjišťováním možných forem transformace sociálního a kulturního kapitálu lokálních aktérů tj. jejich nehmotného bohatství do ne/hmotného bohatství lokality z hlediska jejího prospěchu, užitku či oživování. Pouze činní aktéři skrze umění vhodného používání svého nehmotného kapitálu lokalitu oživují. Bude-li možné porozumět a alespoň zčásti odpovědět a hodnotit výše uvedený výchozí předpoklad, pak je možné srovnat zjištěné poznání s poznáním teoretických konceptů a konfrontovat se situací v lokalitě.

5.3.1 ANALÝZA A INTERPRETACE DAT

Rozhovory o transformaci nehmotného bohatství, viděné očima lokálních aktérů ukrývaly charakteristiky možných forem transformace prvků sociálního a kulturního kapitálu do ne/hmotného (lokalitu animujícího) bohatství. Pomocí kódování byly nalezeny společné kategorie forem, které o této transformaci referují. Nejprve krátce analýza devíti provedených semiestandardizovaných rozhovorů.

Tabulka 25 **Základní charakteristika dotazovaných a uskutečněných nestandardizovaných rozhovorů**

aktér	věk	M/Ž	vzdělání	délka rozhovoru	přítomnost jiné osoby	místo konání rozhovoru
sokolka	34	Ž	SŠ*	1:18	ne	kancelář
trenér	52	M	SŠ*	1:43	ano, cca 20 minut žena	doma
volejbalistka	36	Ž	VŠ	1:19	ano, více osob	sborovna
hospodář	40	M	SŠ**	1:18	ne	motorest
meteorolog	47	M	VŠ	1:54	ano, 10 minut dvě ženy a muž	doma
cyklistka	49	Ž	VŠ	1:46	ne	kabinet
mecenáš	58	M	ZŠ	2:10	ano, cca 20 minut žena	doma
sborista	49	M	VŠ	2:13	ne	kancelář
hostinský	50	M	SŠ**	1:46	ne	hospoda

Zdroj: Vlastní zpracování
** středoškolské vzdělání ukončeno výučním listem*
*** středoškolské vzdělání ukončeno maturitou*

Použitím kvalitativní analýzy získaných dat a kódováním byly identifikovány dvě základní kategorie s vnitřním členěním, které rozličným způsobem referují o zjištěných formách, do nichž je nehmotné bohatství aktérů v lokálním společenství transformováno a tak se(díky jeho vlastníkům) podílí na jejím „oživování“, potažmo endogenním rozvoji.

První nalezená kategorie referuje o vlivu nehmotného bohatství mimo obec, ale s výsledným dopadem zpět do obce. Tato kategorie byla pojmenována *„podíl/participace na povědomí o obci“* s možným podtitulem „o obci se ví“. Ten pak vyjadřuje: v obci je možné nalézat takové známky transformovaných prvků sociálního a kulturního kapitálu místních aktérů, kteří díky umění se svým kapitálem nakládat, zmnožují povědomí o zkoumané lokalitě a tím tuto lokalitu, se kterou jsou svázáni, zatraktivňují. Kategorii reprezentují následující výpovědi:

„… občas se Bělotín objeví v televizi, protože tady ty hodnoty, ať jsou to srážky, teplota, tlak, tak to každý den v 6 hodin běží ve zprávách. A občas se tam Bělotín objeví. Že tu byla naměřena extrémní teplota třeba. A já jsem to ještě v životě, se přiznám, nikdy v té televizi neviděl. Ale pořád mi to někteří lidi hlásí …“ (meteorolog)

„… začal jsem hrát nějakou hru online přes internet, kde jsem se dokonce vypracoval …na vůdce kmene… a udělal jsem sraz … toho našeho spolku na tom internetu … když jsem napsal na internet, že je sraz v Bělotíně, tak asi 90 % lidí nevědělo, kde je Bělotín. Dneska už ví, kde je Bělotín. …“ (hostinský)

„ … třeba zrovna vezmu ten ženský volejbal. Přijedou ženské a prostě jo, my jsme si tady super zahrály, tak tam utratí … ti lidi, se tady rádi vrací, že rádi přijedou zas do Bělotína. Jako spíše citově. Že se sem ti lidi rádi vrátí…“ (sokolka)

„…třetina zaměstnanců…je z těch obcí. Z Vražného, Opatovic, z Hranic. … nám stačí šikovný, zaškolený pracovník. Takže aj ten tady najde uplatnění…“ (mecenáš)

„… na srazu barevných[102] *… sednem, pokecáme a zase je veselo, zase se pobavíme … ale posedíme, že se sdružíme zase …“* (sokolka)

„…když je tady třeba ten Coutry bál a je tady třeba 50 lidí, tak z toho je 25 mých známých … A ten zbytek, to jsou Bělotíňáci …A v podstatě … já mám kamaráda, ten má kamarády a ti mají kamarády, jo, a když je nějaká akce, tak přes toho jednoho kamaráda přijde 15 lidí. Jenomže ten můj kamarád teď … nejede, takže těch 15 lidí taky ne… máte nějakou tu větev, a máte 4 kamarády a na nich je vázaných dejme tomu dalších 10 … když vám vypadne ten první, tak vlastně skončí celá větev…“ (hostinský)

„ …to je kolegyně, co se sem přistěhovala před třemi lety za pracovním účelem, také za obecním – viděla videokazetu z obce – hody, zabijačky…“ (volejbalistka)

[102] Jedná se o sraz obcí, které mají v názvu barvu: Bělotín, Černotín, Žlutava, Modrá, Černá v Pošumaví, který je každoročně bělotínskými aktéry pořádán.

Ve výše uvedených výpovědích zaznívá vždy určitá forma „oživovacího přínosu“ způsobeného vlivem aktivní činnosti toho kterého aktéra a uplatňováním jeho nehmotného bohatství. Ať už je to angažovanost ve smyslu pořádání různých srazů, sportovních turnajů, které se mohou konat jak z důvodu uplatňování znalostí a dovedností (hrát on-line hry) či srazů za účelem posilování vazeb a kontaktů individuální i kolektivní úrovně (pobavíme se, lidi se sem rádi vracejí). Ale také uplatněním odborné znalosti (vedení meteorologické stanice) a následného „zviditelnění“ obce např. i pomocí hromadných sdělovacích prostředků či pomocí zhlédnutí natočeného materiálu o obci, které stálo za motivem být zaměstnáním v obci Bělotín. A je to také zaměstnávání řady nejen obyvatel obce samotné, ale také obyvatel obcí okolních díky umění využívat nehmotné vlastnictví, kterým je obdařen místní podnikatel.

Druhá identifikovaná kategorie referuje o vlivu zacházení s nehmotným bohatstvím lokálních aktérů uvnitř obce, ale s výsledným dopadem zpět do obce. Tuto kategorii je možné pojmenovat *„podíl/participace na animování obce“* s možným podtitulem: „obec je oživována“. Ten pak vyjadřuje: jsou tady takoví, jejichž sociální a kulturní kapitál, je možné nalézat v jeho transformované podobě prostřednictvím takových forem, které o něm referují. To odpovídá vnitřnímu členění této kategorie. Půjde tedy o vliv nehmotného bohatství ve vlastnictví lokálních aktérů na zaměstnanost v obci, systém sociální kontroly a výchovu v obci, zábavu v obci, sportování v obci, vzdělání (školu) v obci, celkový rozkvět obce. Tuto kategorii pak reprezentují následující výpovědi:

Zaměstnanost v obci:

„…Teďka v dnešní době mám 30 zaměstnanců … bělotíňáků je tak 2/3 z těch třiceti…“ (mecenáš)

„na výplatní listině obce je teď téměř padesát lidí. Když jsem začal dělat starostu, bylo jich pět …“ (sborista, neformálně)

„…rómů je v obci cca sedmdesát, z nich patnáct pracuje pro obec. Zpočátku si stěžovali, že je nikdo nechce zaměstnat, tak jsem pro ně sehnal prácu…“ (sborista, neformálně)

Systém sociální kontroly a výchova a v obci:

„…no, trenér musí být také tak trochu vychovatel. Ptám se jich: (trénovaných svěřenců; pozn. autorky práce) *proč nepozdravíš, když nad tebou stojím v autobuse a vidíš mě? A oni se mě pak ptají: ‚a trenére, je zdravení povinnost, nebo slušnost?‘ … tak odpovím: ‚slušnost to je‘ … a oni na to: ‚tak vidíte, to zdravit nemusíme‘ … dříve chodili na tréninky ti nejlepší, teď se mezi sebou chlubí, kdo má horší známky…“* (trenér, neformálně).

„…víte…já si podávám ruku s kdekým (i s prezidentem) … ale není pro mě problém zvednout před úřadem ze země papírek. …Říkal jsem to nedávno tady mladým učitelkám, proč se neohnou pro ten papírek, co vidí na zemi – a ony odpověděly: na to jsme nestudovaly, abychom tady sbíraly papírky … no řeknu Vám … to mi dost vadí… (sborista, neformálně)

Zajišťování trávení volného času v obci:

„…o prázdninách jsme jezdívaly my holky (na kole; pozn. autorky práce)*…každé pondělí jsme měly sraz tady na točně…“* (sokolka)

„…turistiku mám ráda. Tak proč to neumožnit i jiným, kteří by se k tomu normálně nedostali a …našli ten vztah k přírodě a k turistice. Naučit to ty druhé. A když už jedeme teď s dětmi, tak jsem do toho vtáhla i ty maminky a teď zítra děláme ten zájezd na zkoušku. … jako že se to povedlo, máme tak 50 lidí, tak si myslím, že to budu dělat tak dvakrát do roka nebo třikrát. Uvidíme…“ (cyklistka)

„… No jak jsem tady měl tu Salamandru, to bylo 250 lidí, pak jsem měl ten Mariášový turnaj, teď máme ten festival a ještě uděláme jeden rockový koncert v listopadu …“ (hostinský)

„…někdo chodí na fotbal, někdo chodí zpívat. … každý máme svoje … Když někdo říká, že to dělají kvůli obci… to kecá … hraješ fotbal, protože tě to baví …“ (sborista)

Materiální zajištění místní školy:

„…získal jsem pro školu běžecké vybavení po známosti. Pro komplet celou třídu. … Potom jsem udělal dopravní hřiště. Ale já už ani nevím, jak jsem k těm kontaktům přišel…“ (meteorolog)

„…hřiště se vyasfaltovalo, protože se nám tam promenádují mažoretky jednou za rok a pak to využijeme jako dopravní hřiště, teď jsme tam zabetonovali koše. Takže je to multifunkční hřiště. … Takže jako snažím se docela přispět prací, nápadem a nebo i nějakým tím kontaktem …“ (meteorolog)

Péče o fyzický vzhled obce:

„…to ti geometři … oni tam přišli a já jsem říkal, jak můžete něco takového (pozemkové úpravy – pozn. autora textu) navrhnout? To vůbec nevycházelo z té krajiny … Oni to nějak podle vrstevnic načrtli, tak jak jim to pasovalo. … Říkám, že tady toto je blbost … oni mi dali svoji mapu a já jsem si to tam nakreslil do té mapy.

Udělali jsme to podle mého názoru, prokonzultovali jsme to a … tak je to více méně podle mě …“ (hospodář)

„…že se dají získat jinak peníze, ale já si myslím, že našim tahounem na úpravu té obce je starosta…“ (sokolka)

Výše uvedená vyjádření reprezentují snahu, ve dvou identifikovaných kategoriích, ozřejmit možnou transformaci nehmotného bohatství lokálních aktérů do různých podob/forem ne/hmotného bohatství, které zajišťuje prospěch lokalitě a tuto lokalitu také oživuje. Jedná se při tom o různé podoby/formy ne/hmotného prospěchu lokálního společenství, ale kategorie vypovídaly např. také o snaze upevňovat sdružování lidí, výchovu či systém sociální kontroly v lokalitě. Ve výsledku pak tyto transformované podoby zkoumaného sociálního fenoménu mohou, jako nekonečný zdroj potenciálu přinášet prosperitu a prospěch lokalitě a jsou tedy zdrojem endogenního sociálního a lokálního rozvoje.

ZÁVĚRY PRÁCE

Předkládaná disertační práce se zabývala fenomény sociálního a kulturního kapitálu, nahlížených perspektivou sociologického uchopení sociálního dění. S oporou v prostudované odborné literatuře hledala odpovědi na to, jakou úlohu plní a jak ovlivňuje využívání nehmotného bohatství ve vlastnictví lokálních aktérů lokalitu a její rozvoj. Na základě kvalitativního přístupu ke zkoumání sociálních jevů nebylo konečným cílem práce určení struktury a objemu sociálního a kulturního kapitálu lokálních aktérů, ale identifikovat a odpovědět, zda je perspektivou samotných lokálních aktérů zdůrazňován význam určitého prvku jejich nehmotného bohatství, a to jednak oproti prvkům ostatním a jednak z hlediska přisuzování obdobných významů některým z nich, které pak mohou vytvářet (typové) názorové orientace. Práce dále (inspirována myšlenkou o možné transformaci nehmotného potenciálu lokality v potenciál hmotný, ekonomický) zjišťovala možné formy transformace sociálního a kulturního kapitálu lokálních aktérů) do „ne/hmotného bohatství“, které lokalitu oživuje (animuje), a to v souladu s endogenním přístupem k lokálnímu rozvoji a v souladu s obecnou výstavbou práce v sociálně konstruktivistickém východisku.

Sledování sociálního a kulturního kapitálu (jedná se o kapitály, jejichž podstata není oproti kapitálu v jeho klasickém pojetí hmatatelná) je současnou (nejen odbornou) veřejností věnována značná pozornost, a jí odpovídající řada publikací. K nejvýznamnějším autorům propojujícím lokální rozvoj a sociální kapitál (kolektivní úrovně) je R. Putnam (Putnam 1993), který sociální kapitál považuje za pojidlo, které spojuje lidi, napomáhá utvářet soudržnost v komunitě, koordinuje aktivity, snižuje transakční náklady, přičemž nejdůležitější je zde reciprocita. Sociální kapitál představuje množství vzájemných kontaktů jako je důvěra, vzájemné porozumění, sdílené hodnoty a chování, spojujících členy sítí a umožňujících jednání sdílením určitého sociálního kontextu (Edvards, Foley 1998). V úrovni individuality je pak sociální kapitál podle P. Bourdieua určen velikostí sítě kontaktů, kterou je její nositel schopen, v případě potřeby, mobilizovat jako množinu aktuálních nebo potenciálních zdrojů, vycházející *„z vlastnictví trvalé sítě více či méně institucionalizovaných vztahů a známostí“* (Bourdieu 1986). Poslední jmenovaný autor pracuje s pojmem kulturní kapitál, a to ve svém konceptu sociální reprodukce tříd. P. Bourdieu rozlišuje jednotlivé složky kulturního kapitálu jako kapitál vtělený/inkorporovaný (kterým jsou např. schopnosti a dovednosti jednotlivce), kapitál objektivizovaný (ten je možné nalézat např. ve formě knih či přístrojů) a kapitál

institucionalizovaný (jsou jím myšleny různá vysvědčení, vysokoškolské hodnosti, vědecké tituly apod.) (Keller 2008:51). Z hlediska sociálního konstruktivismu, kdy sociální svět není nazírán jako daný fakt či věc, ale je v procesu sociální interakce a komunikace neustále konstruován, bylo toto východisko také použito při sledování sociálního a kulturního kapitálu lokálních aktérů. A to tak, že díky aktivnímu využívání a uplatňování svého nehmotného bohatství, v duchu endogenního přístupu (Jehle 1998), vytvářejí aktéři sociálního dění „objektivizované konstrukce" z institucionalizovaných a organizovaných sociálních jevů (Hubík 2006), kterými jsou také nehmotné zdroje rozvoje regionu (či region a regionalizace). Umným zacházením se svým vlastněným nehmotným bohatstvím tak lokální aktéři na konstruování podoby sociálního lokálního života výrazně participují.

Dále je vhodné zmínit Q metodologický přístup, užitý v empirické studii vzhledem k obtížně uchopitelnému zjišťování nehmotných forem kapitálů skrze kvantitativní ukazatele. Aplikace této metody není ve výzkumu zcela běžná, přesto je (díky zaměření na odlišné pohledy aktérů) vhodná pro zkoumání širokého spektra problémů, regionálního rozvoje a venkova nevyjímaje. Neboť tato metoda, jak uvádí J. Previtte, sleduje subjektivní vhledy aktérů na sledovanou problematiku, omezuje výzkumníkovu „přesilu" vůči zkoumaným ve smyslu nižší možnosti konstruování dotazovacího nástroje výzkumníkem, díky své podstatě uznává existenci „více pravd" a je schopná nalézat více rozdílů (úhlů pohledů) ke zkoumanému fenoménu jejími přímými účastníky (Previtte 2007).

Aplikace Q metody pro předmětné zaměření této práce sice nejprve v rámci analýzy dat neposkytla vhodné řešení (vygenerovaný faktor *B* tvořilo pouze jediné unikátní třídění $T_{9,}$ což není vyhovující, neboť takovýto faktor, z hlediska principiální podstaty a požadavků užité metody, neumožňuje zcela věrohodně interpretovat obecně nalezené pohledy, které reprezentují ve skutečnosti neexistující ideální typy), ale po té, co byla datová matice redukována, s oporou o použitou statistickou proceduru, bylo nalezeno výsledné řešení, obsahující dva faktory (*K* a *L*), které tvoří dvě odlišná ideová názorová stanoviska lokálních aktérů a každý z faktorů je tvořen vždy čtyřmi původními tříděními. Díky nalezenému výslednému řešení je pak možné shrnout učiněná zjištění.

Jak ukazuje empirická část práce, využívání potenciálu sledovaných prvků sociálního a kulturního kapitálu jejich vlastníky, rozhodně ovlivňuje sociální dění lokality, v níž aktéři působí a jsou tak díky využívání sociálního a kulturního kapitálu jejím potenciálním zdrojem v duchu endogenního pojetí rozvoje. Sociální kapitál (i kulturní kapitál) v tomto smyslu působí jako mechanismus posilování potenciálu rozvoje např. v přístupu LEADER, s jeho diskursivní

povahou pro endogenní rozvoj (Ray 2000), skrze který je možné do rozvoje lokalit (způsobem zdola) zapojovat jakákoli uskupení, i marginalizovaná (Shucksmith 2000). Kapitálové zdroje aktérů jsou tedy jakýmsi podmíněním utváření a vytváření endogenního rozvoje (Ray 1999). Výsledkem vlivu jednání aktérů tedy dochází k sociální konstrukci sociálního dění v lokalitě, a tím je tato lokalita díky jejich jednání utvářena a přetvářena (Giddens 1999).

Studie ukazuje, jak sledovaní lokální aktéři, ať už „podnikavé osoby" jako diskurzní orientace vzniklá faktorem *K* či názorový proud reprezentující „dobrého hospodáře" (faktor *L*) připisují obecně vyšší míru shody prvkům sociálního kapitálu (angažovanosti, důvěry a sítí). Z kapitálu kulturního pak především vědění, dále dovednostem a schopnostem a výchově a vzdělání. Na základě vnímané významnosti těchto prvků je možné porozumět, že, a jak se lokální aktéři, podílejí na utváření sociálního dění v lokalitě a je možné sledovat mechanismus: osobní preference a ladění lokálního aktéra působící jako významný atribut charakteru a ladění sociálního dění v lokalitě, ale i lokality samotné. Na základě uvedeného mechanismu je pak možné vnímat i zdroje rozvoje lokality jako sociální konstrukty (Hubík 2006) s odlišující kvalitou např. jako lokality kulturní (hudební, pěvecké, …), sportovní (fotbalové, volejbalové, cyklistické, …), ekonomické či podnikatelské (…), která ovšem přesahuje hranice lokality dané zejména administrativně.

Sledovaní lokální aktéři díky uplatňování svého sociálního a kulturního kapitálu vystupují v lokalitě jako katalyzační činitelé. Vstupují totiž do procesu oživování lokality prostřednictvím svých animačních činností a aktivit (v nichž využívají prvky svého nehmotného bohatství), často bez nutného osobního prospěchu (faktor *K*), plynoucího z jejich jednání (Bourdieu 1998). Aktéři jednáním proces rozvoje lokality jednak urychlují, ale také usměrňují (přetvářejí a utvářejí) prostřednictvím významů a interpretací vkládaných do jednání, v němž upřednostňující vždy jiný prvek vlastněného nehmotného bohatství. „Lokální katalyzátoři" se jako endogenní a inovativní zdroj rozvoje venkovské lokality částečně podílí nejen na zvyšování její atraktivity, či hodnoty lokality, ale také na zvyšování kvality života obyvatel lokálního společenství (tak, jak to zmiňují evropské deklarace o rozvoji venkova, uvedené v úvodu této práce, už od roku 1996).

Důležitost a potenciál jednotlivých prvků nehmotného bohatství (z hlediska jejich významu jako endogenního zdroje rozvoje lokality) lze vysledovat, s oporou o empirickou části práce, také u konkrétních aktérů zkoumané lokality. Ti, prostřednictvím sociálního a kulturního kapitálu, nejen usnadňují koordinaci a organizaci aktivit v lokálním společenství, ale zároveň i zvyšují a posilují její endogenní potenciál (Ray 1999).

Fungování uvedeného principu je možné zaznamenat např. v praktikování znalostí a vědění v „žité zkušenosti“ (diskurzní orientace vzniklá z faktoru *K*). Takovéto postojové proudy pak reprezentují zajišťování endogenního rozvojového potenciálu, který lokalitu „nepřesahuje“ a zaměřuje se především na aktivity uvnitř vlastního společenství. Přičemž je však zároveň vnímán moment, kdy jsou do hry o rozvoj lokality zapojeny finanční prostředky (reprezentující exogenní potenciál). Možnost jejich „obstarávání“, je připisována aktéry zejména skrze existující znalosti (kulturní kapitál) a vazby (sociální kapitál) toho kterého lokálního aktéra. Uvedený uvědomovaný význam znalostí a vazeb pro získávání finančních prostředků je aktéry „nepřesahujícími“ lokalitu spatřován v projekci do „hospodářů“, jako těch, kteří hranice lokálního společenství přesahují (faktor *L*). Vkládání významu exogenním (zde především finančním) zdrojům je pak spatřováno jak pohledem aktérů ostatních, vnějších („*také sehnal peníze na*“), tak hlediskem vlastního posouzení dovedností a schopností (např. deklarované umění sestavit žádost o finanční dotaci projektu). Významu individuálních kontaktů v souvislosti se získáváním finančních prostředků je sice lokálními aktéry připisována důležitost, ale zároveň není nikterak přeceňována a jejich postoje jsou v této souvislosti spíše obezřetné (faktor *L*).

Na obsah úlohy sociálního a kulturního kapitálu ukazuje také myšlenka transformace nehmotného potenciálu lokálních aktérů do jiných forem ne/hmotného bohatství lokality. Participací na povědomí o obci („o obci se ví“) aktéři zmnožují a zesilují informace o lokalitě, čímž se opět podílejí na jejím sociálním utváření, a to prostřednictvím sdělovacích prostředků, informačních technologií či informování o pořádání sportovních či společenských akcí. Participace na animování obce („obec je oživována“) pak transformuje využívaný sociální a kulturní kapitál aktérů v rámci obecního života do zvyšování zaměstnanosti, zvyšování a zajišťování systému sociální kontroly, zajišťování trávení volného času, materiálního zajištění místní školy či péči o její fyzický vzhled.

Sociální a kulturní kapitál jako nehmotné bohatství ve vlastnictví lokálních aktérů je možné považovat za významný zdroj utváření lokálního života, lokálního společenství, zatraktivňování lokality a zvyšování kvality života v ní v duchu endogenního principu sociálního rozvoje a rozvoje regionů, ale také na směr rozvoje venkovských oblastí, jehož směr charakterizují deklarace zmiňované v úvodu této práce.

LITERATURA

Addams, H. (2000): Q Methodology. In.: Addams, H., Proops, J. (eds.): *Social discourse and environmental policy: an application of Q methodology.* Glos UK: Edward Edgar Publishing, str. 14 – 40.

Barry, J., Propos, J. (1999): Seeking sustainability discourses with Q metodology. *Ecological Economics,* Vol. 28, No. 3, pp. 337 – 345.

Bauman, Z. (1995): *Úvahy o postmoderní době.* Praha: Sociologické nakladatelství (SLON).

Bauman, Z. (1996): *Myslet sociologicky. Netradiční uvedení do sociologie.* Praha: Sociologické nakladatelství (SLON).

Bauman, Z. (1999): *Globalizace (Důsledky pro člověka).* Praha: Mladá fronta.

Becker, G. S. (1962): Investment in Human Capital: A Theoretical Analysis. *The Journal of Political Economy,* Vol. 70, No. 5, pp. 9 – 49.

Berger, P. L., Luckmann, T. (1999): *Sociální konstrukce reality. Pojednání o sociologii vědění.* Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK).

Bláha, I. A. (1925): *Sociologie sedláka a dělníka. Příspěvek k sociologii společenských vrstev.* Praha: Orbis.

Blažek, J., Uhlíř, D. (2002): *Teorie regionálního rozvoje: nástin, kritika, klasifikace.* Praha: Karolinum.

Blunden, A. (2003): [On-line]. On Social Capital. Reviews of the writings of Jane Jacobs, Pierre Bourdieu, James Coleman, Robert Putnam, Anthony Giddens and Francis Fukuyama on ‚social capital'. [Citováno 1. prosince 2003].
Dostupné z: http://home.mira.net/~andy/works/social-capital.htm.

Bourdieu, P. (1986): The forms of capital. In.: Richardson J. G. (ed.): *Handbook of theory and research for the sociology of education.* New York: Greenwood Press, str. 241 – 258.

Bourdieu, P. (1998): *Teorie jednání.* Praha: Karolinum.

Brown, S. R. (1980): *Political subjectivity: Application of Q Methodology in Political Science.* New Haven: Yale University Press.

Brown, S. R. (1999): Q Methodology. In.: Miller, G. J., Whicker, M. L. (eds.): *Handbook of Research Methods in Public Administration.* New York: Marcel Dekker Inc., str. 599 – 637.

Budapešťská deklarace o inovaci venkova (2002): Závěrečný dokument konference COST, Akce 12 o inovaci venkova. Budapešť, Maďarsko, duben 2002.

Buštíková, L. (1999): Analýza sociálních sítí. *Sociologický časopis* 35 (2), str. 193 – 206.

Cihelková, D. (1999): [On-line]. Kam směřuje Impuls 99? [Citováno 3. září 2007].
Dostupné z: http://www.blisty.cz/files/isarc/9907/19990727e.html.

Cohen, D., Prusak, L. (2001): [On-line]. In.: Good Company: How Social Capital Makes Organizations Work, Harvard Business School Press, Cambridge, MA. [Citováno 27. listopadu 2003].
Dostupné z: http://www.elearningpost.com/features/archives/002090.asp.

Coleman, J. S. (1990): *Foundations of Social Theory.* Cambridge and London: Harvard University Press.

Corkská deklarace (1996): *Živý venkov – venkovská Evropa – perspektivy pro budoucnost.* Konference zemí Evropské unie o rozvoji venkova. Cork, Irsko 7. – 9. listopad 1996.

Denzin, N. K. (1989): *The research act. A theoretical introduction to sociological methods.* New York: McGraw-Hill.

Disman, M. (1993): *Jak se vyrábí sociologická znalost.* Praha: Karolinum.

Edwards, B., Foley, M. W. (1998): [On-line]. Social capital and civil society beyond Putnam. *American Behavioral Scientist,* 42 (1). [Citováno 1. prosince 2003]. Dostupné z: http://arts-sciences.cua.edu/pol/faculty/foley/putnam2.htm.

Echaudemaison, C. – D. (1995): *Slovník ekonomie a sociálních věd.* Praha: nakladatelství E.W.A. Edition, s.r.o.

Exel van J., Graf, de G. (2005): Q methodology: A sneak preview. [Citováno13. listopadu 2009]. Dostupné z: http://www.jobvanexel.nl.

Garfoli, G. (1992): *Endogenous development and Southern Europe.* Avebury: Aldershot.

Giddens, A. (1998): *Důsledky modernity*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON).

Giddens, A. (1999): *Sociologie*. Praha: Argo.

Gillette, J. M. (1928): *Sociologie venkova.* Praha: Nákladem Ústředního svazu agrárních akademiků.

Granovetter, M. S. (1973): The Strength of Weak Ties. *The American Journal of Sociology*, Vol. 78, No. 6, pp. 1360 – 1380.

Granovetter, M. (1985): Economic Action and Social Structure: The Problem of Embeddedness. *The American Journal of Sociology,* Vol. 91, No. 3, pp. 481 – 510.

Hayek, F. A. (1945): The Use of Knowledge in Society. *The American Ecomonic Review*, Vol. 35, No. 4, pp. 519 – 530.

Hendl, J. (2005): *Kvalitativní výzkum. Základní metody a aplikace.* Praha: Portál.

Hendl, J. (2006): *Přehled statistických metod zpracování dat. Analýza a metaanalýza dat.* Praha: Portál.

Horák, R. (2001): [On-line]. Prvky procesního řízení v rozhodovacím procesu. *Vojenské rozhledy*, 2001 (1). [Citováno 3. září 2007]. Dostupné z: http://www.army.cz/avis/vojenske_rozhledy/2001_1/93.htm.

Hosák, L. (1967): *Historický místopis Moravy a Slezska v letech 1848-1960*. Ostrava: Profil.

Hron, J. (2005): Znalostní a strategický management. *Agrární Perspektivy XIV. Znalostní ekonomika. Sborník prací z mezinárodní vědecké konference.* Díl I., str. 19 – 24. Praha, PEF ČZU.

Hubáček, O. (1996): Kapitál kulturní. In.: *Velký sociologický slovník I.* Praha: Karolinum, str. 474.

Hubík, S. (2000): Globalizace a rekonstrukce komunit. *Agrární perspektivy IX. Globalizace a konkurenceschopnost. Sborník prací z mezinárodní vědecké konference.* Praha, PEF ČZU, CD – R.

Hubík, S. (2004): Social constuction of local/regional capital. *Agricultural Economics (Zemědělská ekonomika)*, 50 (10), str. 445 – 449.

Hubík, S. (2006): Sociální konstrukce regionu. Teoretická a metodologicá východiska. Brno: MSD, spol. s r.o..

Hudečková, H. (2001): *Makrosvět a mikrosvět zemědělství v 90. letech.* Habilitační práce. Praha: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, Katedra humanitních věd.

Hudečková, H. (2003): Remembering of Pierre Bourdieu (1930 – 2002). *Agricultural Economics (Zemědělská ekonomika)*, 49 (7), str. 343 – 346.

Hudečková, H., Jehle R. (1997): Rurální rozvoj: Zahraniční zkušenosti. *Sborník Jihočeské university,* XXII (2), str. 75 – 81. České Budějovice, Jihočeská universita.

Hudečková, H., Kučerová, E., Kříž, L. (2001): *Metodologie sociologického výzkumu pro nesociology (příručka pro distanční studium).* Praha: PEF ČZU a CREDIT.

Hudečková, H., Lošťák, M. (1995): *Sociologie I.* Praha: PEF ČZU a CREDIT.

Hudečková, H., Lošťák, M. (2002): *Sociologie a její aplikace v regionálním/rurálním rozvoji.* Praha: PEF ČZU a CREDIT.

Hudečková, H., Lošťák, M. (2003): Social capital in the Change of the Czech agriculture. *Agricultural Economics (Zemědělská ekonomika),* 49 (7), str. 301 – 309.

Chloupková, J., BjØrnskov Ch. (2002): Could social capital help Czech agriculture? *Agricultural Economics (Zemědělská ekonomika),* 48 (6), str. 245 – 249.

Jehle, R. (1998): Pojetí endogenního rurálního rozvoje a jeho zavádění do regionální politiky v České republice. *Zemědělská ekonomika*, 44 (1), str. 9 – 17.

Kabele, J. (1998): *Přerody – principy sociálního konstruování*. Praha: Karolinum.

Kayser, B. (1990): *La renaissance rurale (Sociologie des campagnes du monde occidental)*. Paris: Armand Colin.

Keller, J. (1996): Komunita. In.: *Velký sociologický slovník I.* Praha: Karolinum, str. 512.

Keller, J., Tvrdý, L. (2008): *Vzdělanostní společnost.* Praha: Sociologické nakladatelství (SLON).

Keller, J. (2004): *Dějiny klasické sociologie.* Praha: Sociologické nakladatelství (SLON).

Keller, J. (2009): *Nejistota a důvěra aneb K čemu je modernitě dobrá tradice.* Praha: Sociologické nakladatelství (SLON).

Kocmánková – Menšíková, L. (2008): The need of information and extension service for the countryside and its development (the opinions of local actors). *Agricultural Economics – Czech* 54 (12), str. 583 – 596.

Kozáková, B. (2007): [On-line]. Grantové příležitosti pro školy v Moravskoslezském kraji. [Citováno 1. června 2007].
Dostupné z: http://www.kvic.cz/stalose/070530select/prednasky/ BK-2007-05-30ostrava.pdf.

Lapáček, J., Passinger, B. (2005): *Pobečví v proměnách času*. Přerov: Elan, spol. s r.o.

Lee, J., Árnason, A., Nightingale, A., Shucksmith, M. (2005): Networking: Social Capital and Identities in European Rural Development. *Sociologia Ruralis*, Vol. 45, No. 4, pp. 269 – 283.

Lošťák, M. (2006): *Rozvoj regionů a venkov jako aktivita. (Implikace k faktorům rozvoje, koordinaci jednání lidí a možnostem hodnocení rozvojových dokumentů).* Habilitační práce. Praha: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, Katedra humanitních věd.

Lowe, P. (2000): The Challenges for Rural Development in Europe. *From Production Agriculture to Rural Development: Challenges for Higher Education in the New Millennium – Proceeding of the 5th European Conference on Higher Agricultural Education*, p. 19 – 31. Plymouth, University of Plymouth, Seale – Hayne Faculty.

Majerová, V., Majer, E. (2006): Kvalitativní výzkum v sociologii venkova a zemědělství. Část I. Praha: PEF ČZU.

Mareš, P. (1999): *Sociologie nerovnosti a chudoby*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON).

Matějů, P. (1993): Determinanty ekonomického úspěchu v první fázi postkomunistické transformace. Česká republika 1989 – 1992. *Sociologický časopis*, 29 (3), str. 341 – 366.

Matějů, P., Lim, N. (1995): Who Has Gotten Ahead After the Fall of Communism? The Case of the Czech Republic. *Czech Sociological Review*, 3 (2), str. 117 – 136.

McKeown, B., Thomas, D. (1988): *Q metodology.* Sage University Paper series on Quantitative Applications in the Social Science, series no. 66. Newbury Park: Sage Pubns.

Mlčoch, L. (1996): *Institucionální ekonomie (učební text pro studenty vysokých škol).* Praha: Karolinum.

Malý sociologický slovník (1970). Praha: Nakladatelství Svoboda.

Musil, J. (1968): *Sociologie soudobého města.* Praha: Nakladatelství Svoboda.

Musil, J. (1996): Rurbanizace. In.: *Velký sociologický slovník II.* Praha: Karolinum, str. 956 – 957.

Musil, J. (2006): Poznámky ke čtyřiceti letům Sociologického ústavu AV ČR. *Sociologický časopis,* 42 (1), str. 189 – 191.

Osborne, R., van Loon, B. (2002): *Sociologie*. Praha: Portál.

Pelikán, J. (1998): *Základy empirického výzkumu pedagogických jevů*. Praha: Karolinum.

Perlín, R. (2003): Typologie venkova. *Český venkov 2003 – situace před vstupem do EU*, str. 113 – 120. Praha, PEF ČZU a CREDIT.

Petrusek, M. (1996a): Aktér. In.: *Velký sociologický slovník I.* Praha: Karolinum, str. 47.

Petrusek, M. (1996b): Činnost. In.: *Velký sociologický slovník I.* Praha: Karolinum, str. 157 – 159.

Petrusek, M. (1996c): Konstruktivismus sociologický. In.: *Velký sociologický slovník I.* Praha: Karolinum, str. 524.

Petrusek, M. (1989): Koncepce kulturního kapitálu v soudobé západní sociologii. *Soudobá teoretická sociologie na Západě (příspěvky ke kritické analýze)*, str. 207 – 238. Praha: Ústav pro filozofii a sociologii ČSAV.

Petrusek, M. (1997): Deset otázek Zygmuntu Baumanovi. *Sociologický časopis*, 33, (2), str. 203 – 216.

Petrusek, M. (2006): *Společnosti pozdní doby*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON).

Polechová, P. a kol (2005): *Jak se dělá „Škola pro všechny"*. Tříleté zkušenosti z programu rozvoje školy. Kladno: AISIS, o.s..

Previte, J. et. all. (2007): Q Methodology and Rural Research. *Sociologia Ruralis*, Vol. 47, No. 2, April 2007, pp. 135 – 147.

Putnam, R. D. (1993): *Making Demokracy Work: Civic Traditions in Modern Italy*. Princeton, Princeton University pres.

Putnam, R. D. (2000): *Bowling Alone. The Collapse and Revival of American Community*. New York: Simon&Schuster, Inc.

Rambaud, P. (1974): Société rurale et urbanisation. Paris: Éditions du Seuil.

Ray, C. (1999): Endogenous Development in the Era of Reflexive Modernity. *Journal of Rural Studies*, Vol. 15, No. 3, pp. 257 – 267.

Ray, Ch. (2000): The EU LEADER Programme: Rural Development Laboratory. *Sociologia Ruralis* Vol. 40, No. 2, April 2000, pp. 163 – 171.

Řehák, J. (1996a): Analýza faktorová. In.: *Velký sociologický slovník I.* Praha: Karolinum, str. 59.

Řehák, J. (1996b): Metoda hlavních komponent. In.: *Velký sociologický slovník I.* Praha: Karolinum, str. 616.

Salzburská deklarace (2003): Deklarace ze 2. konference o rozvoji venkova v Salzburgu. Evropská konference o rozvoji venkova. Salzburg, Rakousko, 12. – 14. listopad 2003.

Samuelson, P. A., Nordhaus, W. D. (1995): *Ekonomie*. Praha: Nakladatelství Svoboda.

Sedláčková, M., Šafr, J. (2005): Měření sociálního kapitálu. Koncepty, výzkumné projekty a zdroje dat. *SDA (Informační bulletin Sociologického datového archivu)*, 7 (1), str. 4 – 11.

Shucksmith, M. (2000): Endogenous Development, Social Capital and Social Inclusion: Perspectives from LEADER in the UK. *Sociologia Ruralis*, Vol 40, No 2, pp. 208 – 218.

Schuller, T., Bynner, J., Feinstein, L. (2004): [On-line]. Capitals and Capabilities. London, Centre for Research on the Wider Benefits of Learning. [Citováno 7. srpna 2007]. Dostupné z: http://www.learningbenefits.net/Publications/DiscussionPapers/CapsCaps.pdf.

Simmel, G. (1997): *Peníze v moderní kultuře a jiné eseje.* Praha: Sociologické nakladatelství.

Skočovský, L. (1999): [On-line]. Návrh Informačního systému UOC. [Citováno 3.září 2007]. Dostupné z: http://www.uoc.muni.cz/ciauoc/str12.htm.

Slepička, A. (1981): *Venkov a/nebo město.* Praha: Nakladatelství Svoboda.

Smith, M. K. (2001): [On-line]. donald schon (schön): learning, reflection and change. [Citováno 24. února 2011]. Dostupné z: http://www.infed.org/thinkers/et-schon.htm.

Sordin, P. A., Zimmermann, C. C. (1929): *Principles of Rural-Urban Sociology*. Henry Holt and Copmany, New York.

Starosta, P. (1993): Ruralization and Rurality the Outline of Two Perspectives. *XV.Congress of European Society for Rural sociology*. Wageningen 1993, (unpublished paper).

Stachová, J., Čermák, D., Bernard, J. (2009): *Sociální kapitál v České republice a v mezinárodním srovnání*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.

Strauss, A., Corbinová, J. (1999): Základy kvalitativního výzkumu. Boskovice, Albert.

Swain, N. (2003): Social Capital and its Uses. *Archives Européennes de Sociologie,* XLIV (2), pp. 185 – 212.

Šafr, J. (2006): [On-line]. Teorie a výzkumná agenda kulturní diferenciace a stratifikace. Pracovní texty/Working Papers, No. 1. Praha: sociologický ústav AV ČR. [Citováno 27. února 2011]. Dostupné z: http://sdilenihodnot.soc.cas.cz/getfile.php?file=22415924&filename=WP01-Safr.pdf.

Šafr, J., Sedláčková M. (2006): *Sociální kapitál. Koncepty, teorie a metody měření.* Praha: sociologický ústav AV ČR.

Šindlářová J.: Otázky regionální identity. *Agricultural Economics (Zemědělská ekonomika),* 48 (6), str. 263 – 268.

Šmídová, O. (1992): Životní styl a styl života. In.: Alan, J., Machonin, P. (eds.). *Jak se rodí sociologický výzkum*. Praha: Karolinum, str. 128 – 133.

Šubrt, J. (2001): *Postavy a problémy soudobé teoretické sociologie.* Praha: ISV.

Tichá, I. (2005): Intelektuální kapitál: mikroekonomická past a jak z ní ven. *Agrární Perspektivy XIV. Znalostní ekonomika. Sborník prací z mezinárodní vědecké konference*. Díl II., str. 1125 – 1128. Praha, PEF ČZU.

Töpfer, K. (2000): Rural Poverty, Sustainability and Rural Development in the 21st Century: A Focus on Human Settlements. *Zeitschrift für Kulturtechnik und Landentwicklung,* 41 (2), pp. 98 – 105.

Velký sociologický slovník (1996). Praha: Karolinum.

Veselý, A. (2004): Společnost vědění jako teoretický koncept. *Sociologický časopis* 40 (4), str. 433 – 446.

Veselý, A. (2006): [On-line]. Teorie mnohačetných forem kapitálů. [Citováno 7. června 2007]. Dostupné z: http://www.fsv.cuni.cz/FSV-538-version1-014_Vesely.pdf.

Warren, M., Reynolds, F. (1976): On the Usefulness of Q-Methodology for Consumer Segmentation. *Journal of the Academy of Marketing Science*, Vol. 4, No. 1, Winter 1976, p. 440 – 445.

Zagata, L. (2007): *Ekologické zemědělství očima farmá*řů. Diplomová práce, Fakulta sociálních věd UK v Praze, vedoucí prof. PhDr. Jiří Kabele, PhD.

Zagata, L. (2008): *Systémy komunitních měn jako zdroj regionálního rozvoje*. Disertační práce. Praha: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, Katedra humanitních věd, vedoucí Doc. Mgr. Helena Hudečková, CSc.

Zagata, L. (2008b): [On-line]. Aplikace Q metodologie v Sociologickém empirickém výzkumu. Studie českého ekologického zemědělství. Working Paper. No 08-01. Plzeň: Západočeská univerzita, Filozofická fakulta, Katedra Sociologie. [Citováno 7. července 2009]. Dostupné z: http://www.kss.zcu.cz/data/blob.php?table=internet_list&type=FileType&file=Data&name=&idname=IDInternet&id=41.

SEZNAM TABULEK

TABULKA 1 SOCIÁLNÍ KAPITÁL V ROZVOJI KOMUNITY – KLIENTELA 55

TABULKA 2 ZÁKLADNÍ ROZLIŠENÍ INDIKÁTORŮ INDIVIDUÁLNÍHO A KOLEKTIVNÍHO SOCIÁLNÍHO KAPITÁLU A JEJICH PŘÍKLADY 58

TABULKA 3 INDEX INDIVIDUÁLNÍHO „MOBILIZAČNÍHO“ SOCIÁLNÍHO KAPITÁLU „ZA SOCIALISMU“..... 58

TABULKA 4 SUMAČNÍ INDEX ISC 59

TABULKA 5 PUTNAMŮV INDEX SOCIÁLNÍHO KAPITÁLU 59

TABULKA 6 TÉMATA SOCIAL CAPITAL QUESTION BANK 60

TABULKA 7 TYPOLOGIE KULTURNÍHO KAPITÁLU Z HLEDISKA JEHO FUNKCÍ 61

TABULKA 8 REPRODUKCE KULTURNÍHO KAPITÁLU – EXISTUJE ZÁVISLOST MEZI DĚDĚNÝM A ZÍSKANÝM VZDĚLÁNÍM? 63

TABULKA 9 SESTAVENÝ Q VÝBĚR A JEHO POLOŽKY V RÁMCI SOCIÁLNÍHO A KULTURNÍHO KAPITÁLU 80

TABULKA 10 CHARAKTERISTIKA SLEDOVANÝCH AKTÉRŮ PRO P VÝBĚR A NÁSLEDNÝ SEMISTANDARDIZOVANÝ ROZHOVOR 82

TABULKA 11 AKTIVITY POŘÁDANÉ DOBROVOLNÝMI SDRUŽENÍMI A JEDNOTLIVCI BĚHEM KALENDÁŘNÍHO ROKU V OBCI BĚLOTÍN 88

TABULKA 12 PRŮMĚRNÁ SKÓRE JEDNOTLIVÝCH VÝROKŮ USKUTEČNĚNÝCH DEVÍTI TŘÍDĚNÍ 90

TABULKA 13 SMĚRODATNÁ ODCHYLKA JEDNOTLIVÝCH VÝROKŮ USKUTEČNĚNÝCH DEVÍTI TŘÍDĚNÍ 90

TABULKA 14 MATICE HODNOT KORELAČNÍCH KOEFICIENTŮ SLEDOVANÝCH DEVÍTI PROMĚNNÝCH (TŘÍDĚNÍ). 92

TABULKA 15 MATICE HODNOT FAKTOROVÝCH ZÁTĚŽÍ OSMI ABSTRAHOVANÝCH FAKTORŮ $a - h$ PŘED ROTACÍ (DEVĚT PROMĚNNÝCH). 94

TABULKA 16 MATICE HODNOT KUMULATIVNÍCH SOUČTŮ KOMUNALIT (DEVĚT PROMĚNNÝCH). 95

TABULKA 17 MATICE HODNOT FAKTOROVÝCH ZÁTĚŽÍ TŘÍ FAKTORŮ PŘED A PO ROTACI VARIMAX (DEVĚT PROMĚNNÝCH) 97

TABULKA 18 MATICE HODNOT KUMULATIVNÍCH SOUČTŮ KOMUNALIT; TŘI FAKTORY PŘED A PO ROTACI VARIMAX (DEVĚT PROMĚNNÝCH) 97

TABULKA 19 MATICE HODNOT KORELAČNÍCH KOEFICIENTŮ OSMI PROMĚNNÝCH (TŘÍDĚNÍ) 100

TABULKA 20 MATICE HODNOT FAKTOROVÝCH ZÁTĚŽÍ OSMI ABSTRAHOVANÝCH FAKTORŮ $k - r$ PŘED ROTACÍ (OSM PROMĚNNÝCH) 100

TABULKA 21 MATICE HODNOT FAKTOROVÝCH ZÁTĚŽÍ DVOU FAKTORŮ PŘED A PO ROTACI VARIMAX (OSM PROMĚNNÝCH) 101

TABULKA 22 MATICE HODNOT KUMULATIVNÍCH SOUČTŮ KOMUNALIT; DVOU FAKTORŮ PŘED A PO ROTACI VARIMAX (OSM PROMĚNNÝCH) 101

TABULKA 23 SADY VÝSLEDNÝCH SLOŽENÝCH FAKTOROVÝCH SKÓRE TYPOVÝCH TŘÍDĚNÍ VYPOČTENÁ POMOCÍ Z-SKÓRŮ; FAKTOR K A L 102

TABULKA 24 HODNOTA RELIABILITY PROMĚNNÝCH A STŘEDNÍ CHYBA ODHADU FAKTOROVÝCH SKÓRE 104

TABULKA 25 ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKA DOTAZOVANÝCH A USKUTEČNĚNÝCH NESTANDARDIZOVANÝCH ROZHOVORŮ 114

TABULKY V PŘÍLOHÁCH

TABULKA I MATICE KVADRATICKÝCH HODNOT FAKTOROVÝCH ZÁTĚŽÍ OSMI ABSTRAHOVANÝCH FAKTORŮ $a - h$ (DEVĚT PROMĚNNÝCH) IV

TABULKA II MATICE KVADRATICKÝCH HODNOT FAKTOROVÝCH ZÁTĚŽÍ OSMI ABSTRAHOVANÝCH FAKTORŮ $k - r$ (OSM PROMĚNNÝCH) V

TABULKA III MATICE HODNOT KUMULATIVNÍCH SOUČTŮ KOMUNALIT (OSM PROMĚNNÝCH) V

TABULKA IV HODNOTY VÝPOČTU FAKTOROVÉHO SKÓRE SLOŽENÉHO ZE ČTYŘ TŘÍDĚNÍ (T_1, T_3, T_6, T_7) PRO FAKTOR *K* VII

TABULKA V HODNOTY VÝPOČTU FAKTOROVÉHO SKÓRE SLOŽENÉHO ZE ČTYŘ TŘÍDĚNÍ (T_2, T_4, T_5, T_8) PRO FAKTOR *L* VIII

TABULKA VI HODNOTY VÝPOČTU FAKTOROVÉHO SKÓRE SLOŽENÉHO ZE ČTYŘ TŘÍDĚNÍ (T_1, T_3, T_6, T_7) PRO FAKTOR *A* IX

TABULKA VII HODNOTY VÝPOČTU FAKTOROVÉHO SKÓRE SLOŽENÉHO ZE ČTYŘ TŘÍDĚNÍ (T_2, T_4, T_5, T_8) PRO FAKTOR *C* X

TABULKA VIII HODNOTY VÝPOČTU FAKTOROVÉHO SKÓRE TŘÍDĚNÍ T_9 PRO FAKTOR *B* XI

TABULKA IX TRANSPONOVANÁ MATICE DAT PRO 44 VÝROKŮ A DEVĚT TŘÍDĚNÍ ($T_1 - T_9$) XV

TABULKA X NÁSTROJ PRO DOTAZOVÁNÍ S MOŽNOSTÍ LIBOVOLNÉ VOLBY HODNOTY U KAŽDÉHO ZE 44 VÝROKŮ XXX

TABULKA XI PRŮMĚRNÁ SKÓRE 44 VÝROKŮ NA ŠKÁLE OD -4 DO 4 (MOŽNOST LIBOVOLNÉ VOLBY HODNOTY VÝROKU) XXXI

TABULKA XII SMĚRODATNÁ ODCHYLKA 44 VÝROKŮ NA ŠKÁLE OD -4 DO 4 (MOŽNOST LIBOVOLNÉ VOLBY HODNOTY VÝROKU) XXXI

SEZNAM SCHÉMAT

SCHÉMA 1 HLAVNÍ EKONOMICKÉ SMĚRY A TEORIE REGIONÁLNÍHO ROZVOJE SE ZŘETELEM K EXOGENNÍMU A ENDOGENNÍMU POJETÍ 23

SCHÉMA 2 CHRONOLOGIE UŽÍVÁNÍ RŮZNÝCH „PŘÍDOMKŮ“ TERMÍNU KAPITÁL 35

SCHÉMA 3 MODEL MĚŘENÍ SOCIÁLNÍHO KAPITÁLU 57

SCHÉMA 4 MODEL MĚŘENÍ KULTURNÍHO KAPITÁLU 57

SCHÉMA 5 PEVNĚ DANÁ DISTRIBUCE VÝROKŮ NA DEVÍTISTUPŇOVÉ ŠKÁLE Q-TŘÍDĚNÍ (44 VÝROKŮ) 75

SCHÉMA 6 VÝSLEDNÁ KONFIGURACE VÝROKŮ TYPOVÉHO TŘÍDĚNÍ (FAKTOR *K*) 105

SCHÉMA 7 VÝSLEDNÁ KONFIGURACE VÝROKŮ TYPOVÉHO TŘÍDĚNÍ (FAKTOR *L*) 102

SEZNAM GRAFŮ

GRAF 1 ROZLOŽENÍ 44 VÝROKŮ DLE DOSAŽENÉ PRŮMĚRNÉ HODNOTY A MÍRY ROZPTÝLENOSTI SLEDOVANÝCH DEVÍTI TŘÍDĚNÍ 91

GRAFY V PŘÍLOHÁCH

GRAF I ROZLOŽENÍ 44 VÝROKŮ DLE DOSAŽENÉ PRŮMĚRNÉ HODNOTY A MÍRY ROZPTÝLENOSTI NA ŠKÁLE OD -4 DO 4 (MOŽNOST LIBOVOLNÉ VOLBY HODNOTY VÝROKU) XXXI

PŘÍLOHY

SEZNAM PŘÍLOH

I PŘÍLOHA
STATISTICKÉ VÝPOČTY ..... **III**

I/I STŘEDNÍ CHYBA ODHADU KORELAČNÍHO KOEFICIENTU A JEHO STATISTICKY VÝZNAMNÉ HODNOTY III
I/II HODNOTA EIGENVALUE A PODÍL VYSVĚTLENÉ VARIANCE FAKTORU IV
I/III HODNOTY VAH A HODNOTY FAKTOROVÝCH SKÓRE VI
I/IV RELIABILITA FAKTORŮ XII
I/V STŘEDNÍ CHYBA ODHADU FAKTOROVÝCH SKÓRE A JEJICH STATISTICKY VÝZNAMNÉ HODNOTY XIII

II PŘÍLOHA
TRANSPONOVANÁ MATICE DAT ..... **XV**

III PŘÍLOHA
ZPRACOVÁNÍ DAT PROMOCÍ PROGRAMU PQMETHOD ..... **XVI**

III/I ZPRACOVÁNÍ DAT DEVÍTI ORIGINÁLNÍCH Q TŘÍDĚNÍ XVI
III/II ZPRACOVÁNÍ DAT OSMI ORIGINÁLNÍCH Q TŘÍDĚNÍ
(VYNUCENÁ REDUKCE DATOVÉ MATICE O TŘÍDĚNÍ T_9) XXIV

IV PŘÍLOHA
VOLNÁ ŠKÁLA – MOŽNOST LIBOVOLNÉ VOLBY HODNOTY
PRO KAŽDÝ ZE 44 VÝROKŮ ..... **XXX**

V PŘÍLOHA
TRANSKRIPTY USKUTEČNĚNÝCH SEMISTANDARDIZOVANÝCH ROZHOVORŮ ..... **XXXII**

V/I SOKOLKA XXXII
V/II TRENÉR XXXIV
V/III VOLEJBALISTKA XXXVI
V/IV HOSPODÁŘ XXXVII
V/V METEOROLOG XXXVIII
V/VI CYKLISTKA XXXIX
V/VII MECENÁŠ XL
V/VIII SBORISTA XLI
V/IX HOSTINSKÝ XLII

PŘÍLOHA I

STATISTICKÉ VÝPOČTY[I]

I/I STŘEDNÍ CHYBA ODHADU KORELAČNÍHO KOEFICIENTU A JEHO STATISTICKY VÝZNAMNÉ HODNOTY

Pro výpočet střední chyby odhadu korelačního koeficientu je možné upotřebit vyjádření Guilford – Laceyeho (Brown 1980:283; 265), které je dáno vztahem

$$\sigma_r = SE_r = \frac{1}{\sqrt{N}}$$

N ...velikost vzorku (sample size)

Pro uskutečněné použité Q třídění je N = 44 a po dosazení se pak

$$\sigma_r = SE_r = \frac{1}{\sqrt{44}} = 0{,}1507$$

Určení statisticky významných hodnot korelačního koeficientu na 5% hladině významnosti (α = 0,05) se pak řídí překročením násobku kvantilu normovaného normálního rozdělení a zjištěné střední chyby odhadu hodnoty korelačního koeficientu (tj. SE_r = 0,1507), což je

$$\left(u_{0{,}975} = 1{,}9600\right) \times \left(SE_r = 0{,}1507\right) = 0{,}2954$$

Statisticky významné hodnoty korelačního koeficientu budou s 5% rizikem omylu přesahovat hodnoty, nacházející se v intervalu (-0,295; 0,295).

[I] Obdobně koncipované doplňující („ručně" zpracované) ověření a postup při statistických výpočtech uvádí ve své práci (s Q metodologickým uchopením řešené problematiky v empirickém výzkumu) také již výše zmiňovaný mladý český sociolog L. Zagata (Zagata 2008).

I/II HODNOTA EIGENVALUE A PODÍL VYSVĚTLENÉ VARIANCE FAKTORU

Výpočet hodnoty eigenvalue je stanoven jako suma druhých mocnin faktorových zátěží[II] pro každý faktor (Brown 1980:40) a vychází tedy ze vztahu (Brown 1980:222)

$$EV_x = \sum f_{ix}^2 = f_{1x}^2 + f_{2x}^2 + ... + f_{ix}^2$$

f_{ix} ... faktorová zátěž i-tého pozorování pro faktor x

pro faktor *a* pak platí

$$EV_a = \sum f_{ia}^2 = 0{,}3958^2 + 0{,}7727^2 + ... + 0{,}1503^2 = 3{,}2960$$

Zjištěná hodnota eigenvalue příslušného faktoru pak dále vstupuje do výpočtu procentického podílu pro vysvětlení variance zkoumaných proměnných (přičemž proměnnou v Q metodě reprezentuje dotazovaný, resp. Q třídění dotazovaným vyhotovené), který je v obecné rovině vyjádřen vztahem (Brown 1980:222)

$$\%\ celkové\ variance = \left(\frac{EV_x}{n}\right) \times 100$$

EV_X ... eigenvalue faktoru x (EV_a = 3,2960)
n ... počet proměnných
(resp. počet osob, resp. počet Q třídění)

po dosazení pak podíl vysvětlené variance pro faktor *a* je

$$\%\ celkové\ variance = \left(\frac{3{,}2960}{9}\right) \times 100 = 36{,}6226\%$$

Tabulka I **Matice kvadratických hodnot faktorových zátěží osmi abstrahovaných faktorů *a – h* (devět proměnných)**

	a	b	c	d	e	f	g	h
T1	0,157	0,096	0,418	0,183	0,040	0,000	0,051	0,054
T2	0,597	0,024	0,030	0,031	0,057	0,004	0,128	0,058
T3	0,433	0,047	0,079	0,090	0,245	0,001	0,048	0,005
T4	0,291	0,002	0,394	0,023	0,101	0,061	0,047	0,071
T5	0,491	0,006	0,030	0,141	0,052	0,035	0,212	0,031
T6	0,614	0,016	0,094	0,023	0,009	0,054	0,000	0,074
T7	0,406	0,038	0,025	0,220	0,158	0,074	0,002	0,077
T8	0,284	0,264	0,119	0,035	0,026	0,211	0,008	0,041
T9	0,023	0,772	0,001	0,033	0,002	0,132	0,006	0,015

Zdroj: vlastní zpracování

[II] Blíže viz Tabulka 16 na str. 95 vlastního textu práce. Matici kvadratických hodnot faktorových zátěží jednotlivých faktorů *a – h* pro devět proměnných pak přehledně dokumentuje Tabulka I v tomto bodě Přílohy I, která spolu s tabulkami kvadratických hodnot faktorových zátěží jednotlivých faktorů *k – r* a komunalit (referujících o výsledném řešení s osmi proměnnými, viz Tabulka II a Tabulka III níže) doplňuje a uzavírá tento bod Přílohy I.

Uvedenou Tabulku I je nutné, z hlediska uskutečněné redukce počtu proměnných pro konečné výsledné řešení, doplnit maticí kvadratických hodnot faktorových zátěží osmi nerotovaných faktorů *k – r* (Tabulka II) a maticí kumulativních součtů komunalit (Tabulka III), které se obě vztahují k osmi proměnným $T_1 – T_8$, a které po redukci proměnné T_9 vešly do statistických procedur konečného výsledného řešení. Uvedeny jsou také odpovídající vypočtené hodnoty eigenvalue (viz Tabulka 20 na str. 100 vlastního textu této práce).

Tabulka II **Matice kvadratických hodnot faktorových zátěží osmi abstrahovaných faktorů *k – r* (osm proměnných)**

	k	l	m	n	o	p	q	r
T_1	0,164	0,396	0,291	0,009	0,041	0,058	0,040	0,001
T_2	0,586	0,027	0,004	0,093	0,025	0,107	0,094	0,063
T_3	0,424	0,085	0,101	0,069	0,209	0,057	0,008	0,047
T_4	0,293	0,395	0,015	0,015	0,103	0,081	0,091	0,008
T_5	0,486	0,029	0,005	0,242	0,009	0,166	0,063	0,001
T_6	0,612	0,098	0,077	0,008	0,001	0,001	0,026	0,177
T_7	0,416	0,023	0,008	0,199	0,298	0,000	0,050	0,007
T_8	0,300	0,137	0,362	0,089	0,001	0,034	0,070	0,007

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka III **Matice hodnot kumulativních součtů komunalit (osm proměnných)**

	k	l	m	n	o	p	q	r
T_1	0,164	0,560	0,851	0,861	0,902	0,960	0,999	1,000
T_2	0,586	0,613	0,617	0,710	0,736	0,843	0,937	1,000
T_3	0,424	0,509	0,610	0,679	0,888	0,945	0,953	1,000
T_4	0,293	0,688	0,703	0,718	0,821	0,902	0,992	1,000
T_5	0,486	0,514	0,519	0,761	0,770	0,936	0,999	1,000
T_6	0,612	0,710	0,787	0,795	0,796	0,797	0,823	1,000
T_7	0,416	0,438	0,446	0,645	0,942	0,943	0,993	1,000
T_8	0,300	0,437	0,799	0,888	0,889	0,923	0,993	1,000
Kumulativní Variabilita (%)	41	56	67	76	84	91	96	100

Zdroj: vlastní zpracování

I/III HODNOTY VAH A HODNOTY FAKTOROVÝCH SKÓRE

Výpočtu faktorových skóre typových třídění předchází určení vah, reflektujících odlišný podíl původních/individuálních třídění ve třídění výsledném/typovém, přičemž určení vah vychází z obecného vztahu (Brown 1980:239–243)

$$w_i = \frac{f}{1 - f_i^{\,2}}$$

f_{ix} ... faktorová zátěž i-tého třídění

Pro výpočet faktorových skórů typového třídění *K* je nutné určit váhy originálních třídění T_1., T_3., T_6. a T_7., z nichž je toto výsledné třídění složeno; po dosazení tedy platí

$$w_1 = \frac{0{,}7317}{1 - 0{,}7317^2} = 1{,}5749 \qquad w_3 = \frac{0{,}6663}{1 - 0{,}6663^2} = 1{,}1983$$

$$w_6 = \frac{0{,}7746}{1 - 0{,}7746^2} = 1{,}9365 \qquad w_7 = \frac{0{,}5620}{1 - 0{,}5620^2} = 0{,}8215$$

Hodnoty skórů jednotlivých výroků originálních třídění převážíme zjištěnou hodnotou váhy tohoto příslušného třídění, sečteme dohromady pro každý výrok a všechny vstupující původní třídění (výsledkem jsou hodnoty jednotlivých výroků typového třídění T_{iK} a T_{iL}) a následně je nutné získaný součet standardizovat převedením na z-skóre prostřednictvím obecného vztahu

$$z_i = \frac{T_i - \overline{X}_T}{s_T}$$

T_i ... i-tý součet převážených skóre (viz dále T_{ik}, T_{il})
$\overline{X}_T$…průměr součtu převážených skóre
($\overline{X}_{TK}$ = 0; $\overline{X}_{TL}$ = 0; viz dále)
s_T …směrodatná odchylka součtu převážených skóre
(s_{TK} = 8,5112; s_{TL} = 9,2289; viz dále)

což pro výrok 1 výsledného třídění *K* znamená

$$z_1 = \frac{-7{,}0076 - 0}{8{,}5112} = -0{,}7984$$

Posledním krokem je převedení zjištění hodnoty z-skóre na celá čísla tak, aby byla v souladu s konstruovanou škálou použitou při dotazování – nejnižším dvěma hodnotám je přiřazena hodnota -4, následujícím čtyřem nejnižším hodnotám hodnota -3 apod., nakonec dvěma nejvyšším hodnotám je přiřazena hodnota +4 (viz tabulky níže)[III].

[III] Pro porovnání hodnot výsledných složených faktorových skóre řešení před a po redukci datové matice o třídění T_9, je záměrně níže uveden také výpočet výsledných složených faktorových skóre, pro typová třídění vzniklá z faktoru *A* a *C* (viz Tabulka VI a Tabulka VII), neboť jsou ve výsledném řešení tvořena vždy shodnými čtyřmi originálními tříděními; a uvedeno je také typové třídění, vzniklé z faktoru B (Tabulka VIII), které nevyhovuje požadavkům na typové třídění.

Tabulka IV **Hodnoty výpočtu faktorového skóre složeného ze čtyř třídění (T_1, T_3, T_6, T_7) pro faktor *K***

	Třídění				Převážená skóre jednotlivých třídění				T_K	z-skóre	Výsledné složené faktorové skóre
Výrok	T_1	T_3	T_6	T_7	w_1	w_3	w_6	w_7			
1	-1	1	-3	-1	-1,575	1,198	-5,810	-0,821	-7,008	-0,798	-1
2	1	-2	-1	-1	1,575	-2,397	-1,937	-0,821	-3,580	-0,408	-1
3	2	0	3	0	3,150	0,000	5,810	0,000	8,959	1,021	2
4	2	2	1	2	3,150	2,397	1,937	1,643	9,126	1,040	3
5	3	-1	2	1	4,725	-1,198	3,873	0,821	8,221	0,937	2
6	0	2	1	-1	0,000	2,397	1,937	-0,821	3,512	0,400	1
7	2	0	0	-3	3,150	0,000	0,000	-2,464	0,685	0,078	0
8	0	3	3	2	0,000	3,595	5,810	1,643	11,047	1,259	3
9	0	3	0	1	0,000	3,595	0,000	0,821	4,416	0,503	1
10	2	3	1	-4	3,150	3,595	1,937	-3,286	5,395	0,615	1
11	3	2	-1	0	4,725	2,397	-1,937	0,000	5,185	0,591	1
12	2	-2	-3	3	3,150	-2,397	-5,810	2,464	-2,592	-0,295	-1
13	-1	-3	-3	-3	-1,575	-3,595	-5,810	-2,464	-13,444	-1,532	-3
14	-4	-3	-4	-2	-6,299	-3,595	-7,746	-1,643	-19,283	-2,197	-4
15	-4	-1	0	-3	-6,299	-1,198	0,000	-2,464	-9,962	-1,135	-2
16	-2	1	-2	-1	-3,150	1,198	-3,873	-0,821	-6,646	-0,757	-1
17	-3	0	2	2	-4,725	0,000	3,873	1,643	0,791	0,090	0
18	-2	2	2	1	-3,150	2,397	3,873	0,821	3,941	0,449	1
19	-1	-2	1	1	-1,575	-2,397	1,937	0,821	-1,213	-0,138	-1
20	-1	-3	-1	-1	-1,575	-3,595	-1,937	-0,821	-7,928	-0,903	-2
21	-2	-2	-2	-2	-3,150	-2,397	-3,873	-1,643	-11,062	-1,260	-3
22	-3	-2	-1	0	-4,725	-2,397	-1,937	0,000	-9,058	-1,032	-2
23	-3	-1	-1	-2	-4,725	-1,198	-1,937	-1,643	-9,502	-1,083	-2
24	1	0	4	4	1,575	0,000	7,746	3,286	12,607	1,436	3
25	-1	-3	-2	1	-1,575	-3,595	-3,873	0,821	-8,221	-0,937	-2
26	4	0	2	3	6,299	0,000	3,873	2,464	12,637	1,440	4
27	1	4	4	1	1,575	4,793	7,746	0,821	14,936	1,702	4
28	1	2	3	0	1,575	2,397	5,810	0,000	9,781	1,114	3
29	-1	4	1	4	-1,575	4,793	1,937	3,286	8,441	0,962	2
30	0	-4	-3	-2	0,000	-4,793	-5,810	-1,643	-12,246	-1,395	-3
31	0	-1	3	2	0,000	-1,198	5,810	1,643	6,254	0,713	2
32	0	3	1	0	0,000	3,595	1,937	0,000	5,531	0,630	1
33	1	1	2	0	1,575	1,198	3,873	0,000	6,646	0,757	2
34	1	1	0	-1	1,575	1,198	0,000	-0,821	1,952	0,222	0
35	1	1	-1	3	1,575	1,198	-1,937	2,464	3,301	0,376	0
36	-2	0	-1	2	-3,150	0,000	-1,937	1,643	-3,443	-0,392	-1
37	-1	0	0	3	-1,575	0,000	0,000	2,464	0,889	0,101	0
38	4	-1	-2	-2	6,299	-1,198	-3,873	-1,643	-0,415	-0,047	-1
39	3	-1	0	-1	4,725	-1,198	0,000	-0,821	2,705	0,308	0
40	3	1	0	0	4,725	1,198	0,000	0,000	5,923	0,675	1
41	0	1	0	1	0,000	1,198	0,000	0,821	2,020	0,230	0
42	0	0	1	0	0,000	0,000	1,937	0,000	1,937	0,221	0
43	-2	-4	-2	-4	-3,150	-4,793	-3,873	-3,286	-15,102	-1,721	-3
44	-3	-1	-4	-3	-4,725	-1,198	-7,746	-2,464	-16,133	-1,838	-4
								Průměr $\overline{X}_{T_K}$	0,000		
								Směrodatná odchylka s_{T_K}	8,5112		

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka V **Hodnoty výpočtu faktorového skóre složeného ze čtyř třídění (T_2, T_4, T_5, T_8) pro faktor *L***

	Třídění				Převážená skóre jednotlivých třídění				T_L	z-skóre	Výsledné složené faktorové skóre
Výrok	T_2	T_4	T_5	T_8	w_2	w_4	w_5	w_8			
1	0	3	2	-1	0,000	7,855	1,960	-1,121	8,693	0,961	2
2	1	4	1	-1	1,159	10,473	0,980	-1,121	11,490	1,271	3
3	0	-4	0	-3	0,000	-10,473	0,000	-3,364	-13,837	-1,530	-3
4	0	0	0	-1	0,000	0,000	0,000	-1,121	-1,121	-0,124	0
5	2	3	0	1	2,317	7,855	0,000	1,121	11,293	1,249	2
6	0	-3	-1	-4	0,000	-7,855	-0,980	-4,485	-13,320	-1,473	-3
7	-3	0	-2	-4	-3,476	0,000	-1,960	-4,485	-9,921	-1,097	-2
8	4	3	0	2	4,635	7,855	0,000	2,243	14,732	1,629	4
9	-1	0	-2	-3	-1,159	0,000	-1,960	-3,364	-6,482	-0,717	-1
10	-1	-1	2	2	-1,159	-2,618	1,960	2,243	0,426	0,047	0
11	-1	-1	-3	0	-1,159	-2,618	-2,940	0,000	-6,717	-0,743	-1
12	-1	-2	1	2	-1,159	-5,236	0,980	2,243	-3,173	-0,351	-1
13	-3	-3	-3	-2	-3,476	-7,855	-2,940	-2,243	-16,513	-1,826	-4
14	-4	-3	-4	-2	-4,635	-7,855	-3,920	-2,243	-18,651	-2,063	-4
15	-2	2	1	0	-2,317	5,236	0,980	0,000	3,899	0,431	1
16	-2	-2	-2	-2	-2,317	-5,236	-1,960	-2,243	-11,756	-1,300	-2
17	2	2	4	0	2,317	5,236	3,920	0,000	11,473	1,269	3
18	1	0	1	0	1,159	0,000	0,980	0,000	2,139	0,236	0
19	-2	-2	-3	-2	-2,317	-5,236	-2,940	-2,243	-12,736	-1,408	-3
20	-1	0	-4	0	-1,159	0,000	-3,920	0,000	-5,078	-0,562	-1
21	0	1	-1	1	0,000	2,618	-0,980	1,121	2,760	0,305	0
22	0	-3	2	1	0,000	-7,855	1,960	1,121	-4,773	-0,528	-1
23	3	2	-1	-3	3,476	5,236	-0,980	-3,364	4,369	0,483	1
24	1	0	3	0	1,159	0,000	2,940	0,000	4,098	0,453	1
25	-2	-1	-2	-2	-2,317	-2,618	-1,960	-2,243	-9,138	-1,011	-2
26	1	-2	2	-1	1,159	-5,236	1,960	-1,121	-3,239	-0,358	-1
27	0	3	3	0	0,000	7,855	2,940	0,000	10,794	1,194	2
28	3	1	0	2	3,476	2,618	0,000	2,243	8,337	0,922	2
29	-3	1	0	2	-3,476	2,618	0,000	2,243	1,385	0,153	0
30	-1	2	0	3	-1,159	5,236	0,000	3,364	7,442	0,823	1
31	2	0	0	3	2,317	0,000	0,000	3,364	5,681	0,628	1
32	3	2	3	3	3,476	5,236	2,940	3,364	15,016	1,661	4
33	2	1	3	4	2,317	2,618	2,940	4,485	12,360	1,367	3
34	1	0	-3	4	1,159	0,000	-2,940	4,485	2,704	0,299	0
35	-1	4	1	3	-1,159	10,473	0,980	3,364	13,658	1,510	3
36	1	-1	-1	1	1,159	-2,618	-0,980	1,121	-1,318	-0,146	0
37	3	1	1	1	3,476	2,618	0,980	1,121	8,195	0,906	1
38	1	-4	2	0	1,159	-10,473	1,960	0,000	-7,354	-0,813	-2
39	-2	-1	1	1	-2,317	-2,618	0,980	1,121	-2,834	-0,313	-1
40	0	-1	-1	1	0,000	-2,618	-0,980	1,121	-2,477	-0,274	0
41	2	1	-1	-1	2,317	2,618	-0,980	-1,121	2,834	0,313	1
42	4	1	4	-1	4,635	2,618	3,920	-1,121	10,051	1,112	2
43	-3	-2	-1	-3	-3,476	-5,236	-0,980	-3,364	-13,056	-1,444	-3
44	-4	-1	-2	-1	-4,635	-2,618	-1,960	-1,121	-10,334	-1,143	-2
								Průměr $\overline{X_{TL}}$	0,000		
								Směrodatná odchylka s_{TL}	9,2289		

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka VI **Hodnoty výpočtu faktorového skóre složeného ze čtyř třídění (T_1, T_3, T_6, T_7) pro faktor *A***

	Třídění				Převážená skóre jednotlivých třídění						
Výrok	T_1	T_3	T_6	T_7	w_1	w_3	w_6	w_7	T_A	**z-skóre**	**Výsledné složené faktorové skóre**
1	-1	1	-3	-1	-1,613	1,206	-6,007	-0,886	-7,300	-0,832	-1
2	1	-2	-1	-1	1,613	-2,413	-2,002	-0,886	-3,688	-0,420	-1
3	2	0	3	0	3,227	0,000	6,007	0,000	9,234	1,052	2
4	2	2	1	2	3,227	2,413	2,002	1,773	9,414	1,073	3
5	3	-1	2	1	4,840	-1,206	4,005	0,886	8,525	0,971	2
6	0	2	1	-1	0,000	2,413	2,002	-0,886	3,529	0,402	1
7	2	0	0	-3	3,227	0,000	0,000	-2,659	0,568	0,065	0
8	0	3	3	2	0,000	3,619	6,007	1,773	11,398	1,299	3
9	0	3	0	1	0,000	3,619	0,000	0,886	4,505	0,513	1
10	2	3	1	-4	3,227	3,619	2,002	-3,545	5,303	0,604	1
11	3	2	-1	0	4,840	2,413	-2,002	0,000	5,250	0,598	1
12	2	-2	-3	3	3,227	-2,413	-6,007	2,659	-2,534	-0,289	-1
13	-1	-3	-3	-3	-1,613	-3,619	-6,007	-2,659	-13,898	-1,583	-3
14	-4	-3	-4	-2	-6,453	-3,619	-8,009	-1,773	-19,854	-2,262	-4
15	-4	-1	0	-3	-6,453	-1,206	0,000	-2,659	-10,318	-1,176	-2
16	-2	1	-2	-1	-3,227	1,206	-4,005	-0,886	-6,911	-0,787	-1
17	-3	0	2	2	-4,840	0,000	4,005	1,773	0,937	0,107	0
18	-2	2	2	1	-3,227	2,413	4,005	0,886	4,077	0,464	1
19	-1	-2	1	1	-1,613	-2,413	2,002	0,886	-1,137	-0,130	-1
20	-1	-3	-1	-1	-1,613	-3,619	-2,002	-0,886	-8,121	-0,925	-2
21	-2	-2	-2	-2	-3,227	-2,413	-4,005	-1,773	-11,416	-1,301	-3
22	-3	-2	-1	0	-4,840	-2,413	-2,002	0,000	-9,255	-1,054	-2
23	-3	-1	-1	-2	-4,840	-1,206	-2,002	-1,773	-9,821	-1,119	-2
24	1	0	4	4	1,613	0,000	8,009	3,545	13,168	1,500	4
25	-1	-3	-2	1	-1,613	-3,619	-4,005	0,886	-8,351	-0,951	-2
26	4	0	2	3	6,453	0,000	4,005	2,659	13,117	1,494	3
27	1	4	4	1	1,613	4,825	8,009	0,886	15,334	1,747	4
28	1	2	3	0	1,613	2,413	6,007	0,000	10,033	1,143	3
29	-1	4	1	4	-1,613	4,825	2,002	3,545	8,759	0,998	2
30	0	-4	-3	-2	0,000	-4,825	-6,007	-1,773	-12,605	-1,436	-3
31	0	-1	3	2	0,000	-1,206	6,007	1,773	6,573	0,749	2
32	0	3	1	0	0,000	3,619	2,002	0,000	5,621	0,640	1
33	1	1	2	0	1,613	1,206	4,005	0,000	6,824	0,778	2
34	1	1	0	-1	1,613	1,206	0,000	-0,886	1,933	0,220	0
35	1	1	-1	3	1,613	1,206	-2,002	2,659	3,476	0,396	0
36	-2	0	-1	2	-3,227	0,000	-2,002	1,773	-3,456	-0,394	-1
37	-1	0	0	3	-1,613	0,000	0,000	2,659	1,046	0,119	0
38	4	-1	-2	-2	6,453	-1,206	-4,005	-1,773	-0,530	-0,060	-1
39	3	-1	0	-1	4,840	-1,206	0,000	-0,886	2,747	0,313	0
40	3	1	0	0	4,840	1,206	0,000	0,000	6,046	0,689	1
41	0	1	0	1	0,000	1,206	0,000	0,886	2,093	0,238	0
42	0	0	1	0	0,000	0,000	2,002	0,000	2,002	0,228	0
43	-2	-4	-2	-4	-3,227	-4,825	-4,005	-3,545	-15,601	-1,778	-3
44	-3	-1	-4	-3	-4,840	-1,206	-8,009	-2,659	-16,714	-1,904	-4
								Průměr $\overline{X}_{T_A}$	0,000		
								Směrodatná odchylka s_{T_A}	8,7771		

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka VII **Hodnoty výpočtu faktorového skóre složeného ze čtyř třídění (T_2, T_4, T_5, T_8) pro faktor *C***

	Třídění				Převážená skóre jednotlivých třídění				T_C	z-skóre	Výsledné složené faktorové skóre
Výrok	T_2	T_4	T_5	T_8	w_2	w_4	w_5	w_8			
1	0	3	2	-1	0,000	7,900	1,797	-1,174	8,524	0,943	2
2	1	4	1	-1	1,037	10,534	0,899	-1,174	11,296	1,249	3
3	0	-4	0	-3	0,000	-10,534	0,000	-3,522	-14,056	-1,554	-3
4	0	0	0	-1	0,000	0,000	0,000	-1,174	-1,174	-0,130	0
5	2	3	0	1	2,074	7,900	0,000	1,174	11,148	1,233	3
6	0	-3	-1	-4	0,000	-7,900	-0,899	-4,696	-13,495	-1,492	-3
7	-3	0	-2	-4	-3,111	0,000	-1,797	-4,696	-9,604	-1,062	-2
8	4	3	0	2	4,148	7,900	0,000	2,348	14,396	1,592	4
9	-1	0	-2	-3	-1,037	0,000	-1,797	-3,522	-6,356	-0,703	-1
10	-1	-1	2	2	-1,037	-2,633	1,797	2,348	0,475	0,053	0
11	-1	-1	-3	0	-1,037	-2,633	-2,696	0,000	-6,367	-0,704	-1
12	-1	-2	1	2	-1,037	-5,267	0,899	2,348	-3,057	-0,338	-1
13	-3	-3	-3	-2	-3,111	-7,900	-2,696	-2,348	-16,055	-1,776	-4
14	-4	-3	-4	-2	-4,148	-7,900	-3,595	-2,348	-17,991	-1,990	-4
15	-2	2	1	0	-2,074	5,267	0,899	0,000	4,092	0,452	1
16	-2	-2	-2	-2	-2,074	-5,267	-1,797	-2,348	-11,486	-1,270	-2
17	2	2	4	0	2,074	5,267	3,595	0,000	10,936	1,209	2
18	1	0	1	0	1,037	0,000	0,899	0,000	1,936	0,214	0
19	-2	-2	-3	-2	-2,074	-5,267	-2,696	-2,348	-12,385	-1,370	-3
20	-1	0	-4	0	-1,037	0,000	-3,595	0,000	-4,632	-0,512	-1
21	0	1	-1	1	0,000	2,633	-0,899	1,174	2,909	0,322	0
22	0	-3	2	1	0,000	-7,900	1,797	1,174	-4,929	-0,545	-1
23	3	2	-1	-3	3,111	5,267	-0,899	-3,522	3,957	0,438	1
24	1	0	3	0	1,037	0,000	2,696	0,000	3,733	0,413	1
25	-2	-1	-2	-2	-2,074	-2,633	-1,797	-2,348	-8,853	-0,979	-2
26	1	-2	2	-1	1,037	-5,267	1,797	-1,174	-3,606	-0,399	-1
27	0	3	3	0	0,000	7,900	2,696	0,000	10,597	1,172	2
28	3	1	0	2	3,111	2,633	0,000	2,348	8,092	0,895	2
29	-3	1	0	2	-3,111	2,633	0,000	2,348	1,870	0,207	0
30	-1	2	0	3	-1,037	5,267	0,000	3,522	7,752	0,857	1
31	2	0	0	3	2,074	0,000	0,000	3,522	5,596	0,619	1
32	3	2	3	3	3,111	5,267	2,696	3,522	14,596	1,614	4
33	2	1	3	4	2,074	2,633	2,696	4,696	12,099	1,338	3
34	1	0	-3	4	1,037	0,000	-2,696	4,696	3,036	0,336	1
35	-1	4	1	3	-1,037	10,534	0,899	3,522	13,917	1,539	3
36	1	-1	-1	1	1,037	-2,633	-0,899	1,174	-1,321	-0,146	0
37	3	1	1	1	3,111	2,633	0,899	1,174	7,817	0,864	1
38	1	-4	2	0	1,037	-10,534	1,797	0,000	-7,699	-0,851	-2
39	-2	-1	1	1	-2,074	-2,633	0,899	1,174	-2,635	-0,291	-1
40	0	-1	-1	1	0,000	-2,633	-0,899	1,174	-2,358	-0,261	0
41	2	1	-1	-1	2,074	2,633	-0,899	-1,174	2,635	0,291	0
42	4	1	4	-1	4,148	2,633	3,595	-1,174	9,202	1,018	2
43	-3	-2	-1	-3	-3,111	-5,267	-0,899	-3,522	-12,798	-1,415	-3
44	-4	-1	-2	-1	-4,148	-2,633	-1,797	-1,174	-9,753	-1,079	-2
								Průměr $\overline{X}_{Tc}$	0,000		
								Směrodatná odchylka s_{Tc}	9,0425		

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka VIII **Hodnoty výpočtu faktorového skóre třídění (T_9) pro faktor B**

	Třídění	Převážené skóre třídění T_9			
Výrok	**T_9**	**w_9**	**T_B**	**z-skóre**	**Výsledné složené faktorové skóre**
1	2	8,480	8,480	0,962	2
2	0	0,000	0,000	0,000	0
3	3	12,719	12,719	1,444	3
4	2	8,480	8,480	0,962	2
5	-3	-12,719	-12,719	-1,444	-3
6	-3	-12,719	-12,719	-1,444	-3
7	1	4,240	4,240	0,481	1
8	3	12,719	12,719	1,444	3
9	2	8,480	8,480	0,962	2
10	0	0,000	0,000	0,000	0
11	2	8,480	8,480	0,962	2
12	-3	-12,719	-12,719	-1,444	-3
13	-4	-16,959	-16,959	-1,925	-4
14	-2	-8,480	-8,480	-0,962	-2
15	1	4,240	4,240	0,481	1
16	0	0,000	0,000	0,000	0
17	0	0,000	0,000	0,000	0
18	0	0,000	0,000	0,000	0
19	2	8,480	8,480	0,962	2
20	-4	-16,959	-16,959	-1,925	-4
21	4	16,959	16,959	1,925	4
22	3	12,719	12,719	1,444	3
23	4	16,959	16,959	1,925	4
24	-1	-4,240	-4,240	-0,481	-1
25	-1	-4,240	-4,240	-0,481	-1
26	1	4,240	4,240	0,481	1
27	-1	-4,240	-4,240	-0,481	-1
28	-2	-8,480	-8,480	-0,962	-2
29	-1	-4,240	-4,240	-0,481	-1
30	-3	-12,719	-12,719	-1,444	-3
31	0	0,000	0,000	0,000	0
32	3	12,719	12,719	1,444	3
33	-1	-4,240	-4,240	-0,481	-1
34	-1	-4,240	-4,240	-0,481	-1
35	-2	-8,480	-8,480	-0,962	-2
36	-1	-4,240	-4,240	-0,481	-1
37	1	4,240	4,240	0,481	1
38	1	4,240	4,240	0,481	1
39	-2	-8,480	-8,480	-0,962	-2
40	1	4,240	4,240	0,481	1
41	-2	-8,480	-8,480	-0,962	-2
42	0	0,000	0,000	0,000	0
43	1	4,240	4,240	0,481	1
44	0	0,000	0,000	0,000	0
		Průměr $\overline{X}_{T_B}$	0,000		
		Směrodatná odchylka s_{T_B}	8,8104		

Zdroj: vlastní zpracování

I/IV RELIABILITA FAKTORŮ

Pro výpočet reliability faktoru r_{xx} je možné použít vztahu (Brown 1980:24)

$$r_{xx} = \frac{0{,}80 \times p}{1 + (p - 1) \times 0{,}80}$$

p ...počet třídění, definujících faktor

Pro abstrahované faktory *K* a *L*, které shodně tvoří čtyři uskutečněná třídění a tedy $p = 4$, se pak po dosazení

$$r_{KK} = \frac{0{,}80 \times 4}{1 + (4 - 1) \times 0{,}80} = 0{,}9412$$

a dále pak dosazením

$$r_{LL} = \frac{0{,}80 \times 4}{1 + (4 - 1) \times 0{,}80} = 0{,}9412$$

I/V STŘEDNÍ CHYBA ODHADU FAKTOROVÝCH SKÓRE A JEJICH STATISTICKY VÝZNAMNÉ HODNOTY

Pro výpočet střední chyby odhadu faktorových skóre je možné nejprve vyjít ze vztahu, jenž vyjadřuje rovnice (Brown 1980:297)

$$s_e = SE_{fs} = s_x \times \sqrt{1 - r_{x_a x_b}}$$

a obecněji pak

$$SE_{fs} = s_x \times \sqrt{1 - r_{xx}}$$

s_X ... směrodatná odchylka použité škály třídění (s_X = 2,0780)
r_{XX} ...reliabilita příslušného faktoru

Pro faktory *K* a *L* je možné střední chybu odhadu faktorového skóre vypočíst dosazením

$$SE_K = 2{,}0780\sqrt{1 - 0{,}9412} = 0{,}5040$$

a dále pak dosazením

$$SE_L = 2{,}0780\sqrt{1 - 0{,}9412} = 0{,}5040$$

Pro určení statisticky významných hodnot rozdílů mezi jednotlivými tříděními je nutné nejprve zjistit střední chybu diferencí faktorových skóre, které se obecně řídí vztahem (Brown 1980:298)

$$SED_{XY} = \sqrt{SE_X^2 + SE_Y^2}$$

pak bude platit pro faktory *K* a *L*

$$SED_{KL} = \sqrt{SE_K^2 + SE_L^2} = \sqrt{0{,}5040^2 + 0{,}5040^2} = 0{,}7128$$

Za předpokladu normálního rozdělení zkoumané veličiny pak určení statisticky významných hodnot této veličiny na 5 % hladině významnosti (α = 5 %) se řídí překročením násobku (to znamená, že 95 % hodnot zkoumané náhodné veličiny nabývá hodnot nižších) kvantilu normovaného normálního rozdělení a zjištěné střední chyby diference faktorových skóre pro každý příslušný faktor a bude se obecně řídit vztahem

$$\left(u_{0,975} = 1{,}9600\right) \times \left(SED_{XY}\right)$$

pak bude tato hodnota pro faktory *K* a *L*

$$\left(u_{0,975} = 1{,}9600\right) \times \left(SED_{KL} = 0{,}7128\right) = 1{,}3970 \approx 2$$

Zaokrouhlením hodnot na celá čísla (nahoru) je možné konstatovat, že statisticky významné hodnoty pro rozdíly v hodnocení výroků budou s 5 % rizikem omylu ty hodnoty, které se liší v typových tříděních nejméně o 2 body na použité škále.

PŘÍLOHA II

TRANSPONOVANÁ MATICE DAT

Tabulka IX **Transponovaná matice dat pro 44 výroků a devět třídění (T_1 – T_9)**

	T_1	T_2	T_3	T_4	T_5	T_6	T_7	T_8	T_9
1	-1	0	1	3	2	-3	-1	-1	2
2	1	1	-2	4	1	-1	-1	-1	0
3	2	0	0	-4	0	3	0	-3	3
4	2	0	2	0	0	1	2	-1	2
5	3	2	-1	3	0	2	1	1	-3
6	0	0	2	-3	-1	1	-1	-4	-3
7	2	-3	0	0	-2	0	-3	-4	1
8	0	4	3	3	0	3	2	2	3
9	0	-1	3	0	-2	0	1	-3	2
10	2	-1	3	-1	2	1	-4	2	0
11	3	-1	2	-1	-3	-1	0	0	2
12	2	-1	-2	-2	1	-3	3	2	-3
13	-1	-3	-3	-3	-3	-3	-3	-2	-4
14	-4	-4	-3	-3	-4	-4	-2	-2	-2
15	-4	-2	-1	2	1	0	-3	0	1
16	-2	-2	1	-2	-2	-2	-1	-2	0
17	-3	2	0	2	4	2	2	0	0
18	-2	1	2	0	1	2	1	0	0
19	-1	-2	-2	-2	-3	1	1	-2	2
20	-1	-1	-3	0	-4	-1	-1	0	-4
21	-2	0	-2	1	-1	-2	-2	1	4
22	-3	0	-2	-3	2	-1	0	1	3
23	-3	3	-1	2	-1	-1	-2	-3	4
24	1	1	0	0	3	4	4	0	-1
25	-1	-2	-3	-1	-2	-2	1	-2	-1
26	4	1	0	-2	2	2	3	-1	1
27	1	0	4	3	3	4	1	0	-1
28	1	3	2	1	0	3	0	2	-2
29	-1	-3	4	1	0	1	4	2	-1
30	0	-1	-4	2	0	-3	-2	3	-3
31	0	2	-1	0	0	3	2	3	0
32	0	3	3	2	3	1	0	3	3
33	1	2	1	1	3	2	0	4	-1
34	1	1	1	0	-3	0	-1	4	-1
35	1	-1	1	4	1	-1	3	3	-2
36	-2	1	0	-1	-1	-1	2	1	-1
37	-1	3	0	1	1	0	3	1	1
38	4	1	-1	-4	2	-2	-2	0	1
39	3	-2	-1	-1	1	0	-1	1	-2
40	3	0	1	-1	-1	0	0	1	1
41	0	2	1	1	-1	0	1	-1	-2
42	0	4	0	1	4	1	0	-1	0
43	-2	-3	-4	-2	-1	-2	-4	-3	1
44	-3	-4	-1	-1	-2	-4	-3	-1	0

Zdroj: vlastní zpracování

PŘÍLOHA III

ZPRACOVÁNÍ DAT PROMOCÍ PROGRAMU PQMETHOD

III/I ZPRACOVÁNÍ DAT DEVÍTI ORIGINÁLNÍCH Q TŘÍDĚNÍ

PQMethod2.11 MYSTUDY My first attempt to do a Q analysis PAGE 1
Path and Project Name: C:\PQMETHOD\PROJECTS/mystudy Jan 31 10

Correlation Matrix Between Sorts

SORTS	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1 01Sustal	100	19	27	-6	19	33	21	19	-11
2 02Master	19	100	32	42	52	55	38	35	22
3 03Ozogan	27	32	100	27	29	56	35	19	21
4 04Dostal	-6	42	27	100	34	24	21	37	3
5 05Fibich	19	52	29	34	100	45	30	34	15
6 06Kavalo	33	55	56	24	45	100	48	19	11
7 07Zapala	21	38	35	21	30	48	100	29	-5
8 08Kavala	19	35	19	37	34	19	29	100	-17
9 09Mayers	-11	22	21	3	15	11	-5	-17	100

Unrotated Factor Matrix

	Factors 1	2	3	4	5	6	7	8
SORTS								
1 01Sustal	0.3958	-0.3098	0.6462	0.4278	0.2010	-0.0124	-0.2265	0.2333
2 02Master	0.7727	0.1536	-0.1721	0.1774	-0.2383	-0.0604	-0.3576	-0.2401
3 03Ozogan	0.6582	0.2160	0.2803	-0.2999	0.4945	0.0378	0.2187	-0.0732
4 04Dostal	0.5396	-0.0439	-0.6274	-0.1527	0.3185	-0.2460	-0.2159	0.2663
5 05Fibich	0.7006	0.0765	-0.1731	0.3753	-0.2290	-0.1870	0.4599	0.1770
6 06Kavalo	0.7839	0.1254	0.3065	-0.1511	-0.0926	-0.2321	0.0071	-0.2722
7 07Zapala	0.6371	-0.1957	0.1594	-0.4687	-0.3974	0.2714	-0.0400	0.2774
8 08Kavala	0.5330	-0.5136	-0.3447	0.1884	0.1621	0.4595	0.0902	-0.2026
9 09Mayers	0.1503	0.8786	-0.0371	0.1806	0.0463	0.3631	-0.0791	0.1223
Eigenvalues	3.2961	1.2637	1.1889	0.7792	0.6906	0.5713	0.5012	0.4267
% expl.Var.	37	14	13	9	8	6	6	5

PQMethod2.11 MYSTUDY My first attempt to do a Q analysis PAGE 2
Path and Project Name: C:\PQMETHOD\PROJECTS/mystudy Jan 31 10

Cumulative Communalities Matrix

	Factors 1 Thru 1	2	3	4	5	6	7	8
SORTS								
1 01Sustal	0.1567	0.2526	0.6702	0.8532	0.8936	0.8938	0.9451	0.9995
2 02Master	0.5970	0.6206	0.6503	0.6817	0.7385	0.7422	0.8701	0.9277
3 03Ozogan	0.4333	0.4799	0.5585	0.6485	0.8930	0.8945	0.9423	0.9476
4 04Dostal	0.2912	0.2931	0.6867	0.7100	0.8115	0.8720	0.9186	0.9895
5 05Fibich	0.4909	0.4967	0.5267	0.6675	0.7199	0.7549	0.9664	0.9978
6 06Kavalo	0.6145	0.6302	0.7242	0.7470	0.7556	0.8094	0.8095	0.8836
7 07Zapala	0.4059	0.4442	0.4696	0.6893	0.8472	0.9209	0.9225	0.9994
8 08Kavala	0.2841	0.5479	0.6667	0.7022	0.7285	0.9397	0.9478	0.9889
9 09Mayers	0.0226	0.7945	0.7959	0.8285	0.8306	0.9624	0.9687	0.9837
cum% expl.Var.	37	51	64	73	80	87	92	97

Rotating Angles Used Between Factors

FTR#1	FTR#2	ANGLE
1	2	-40.

8:57, 1/17/2010]

1	1	180.
2	2	180.
3	3	180.

Factor Matrix with an X Indicating a Defining Sort

	Loadings 1	2	3
QSORT			
1 01Sustal	0.7374X	-0.3058	-0.1816
2 02Master	0.4499	0.2309	0.6281X
3 03Ozogan	0.6681X	0.2595	0.2118
4 04Dostal	-0.0226	0.0369	0.8276X
5 05Fibich	0.3985	0.1478	0.5883X
6 06Kavalo	0.7814X	0.1793	0.2855
7 07Zapala	0.5841X	-0.1457	0.3274
8 08Kavala	0.1779	-0.4453	0.6609X
9 09Mayers	0.0581	0.8892X	0.0413
% expl.Var.	26	14	24

PQMethod2.11 MYSTUDY My first attempt to do a Q analysis PAGE 3
Path and Project Name: C:\PQMETHOD\PROJECTS/mystudy Jan 31 10

Free Distribution Data Results

QSORT	MEAN	ST.DEV.
1 01Sustal	0.000	2.102
2 02Master	0.000	2.102
3 03Ozogan	0.000	2.102
4 04Dostal	0.000	2.102
5 05Fibich	0.000	2.102
6 06Kavalo	0.000	2.102
7 07Zapala	0.000	2.102
8 08Kavala	0.000	2.102
9 09Mayers	0.000	2.102

PQMethod2.11 MYSTUDY My first attempt to do a Q analysis PAGE 4
Path and Project Name: C:\PQMETHOD\PROJECTS/mystudy Jan 31 10

Rank Statement Totals with Each Factor

No.	Statement	No.	Factors 1		2		3	
1	01.Obvykle vyuzivam kontaktu v nejblizsi rodine spise,	1	-0.82	33	0.95	11	0.93	10
2	02.Rozhodovani je vzdy ovlivnovano meziosobnimi vazbam	2	-0.42	31	0.00	26	1.23	5
3	03.Financni prostredky je mozne ziskat hlavne diky oso	3	1.04	7	1.43	6	-1.54	42
4	04.Pro ziskani informaci vyuzivam predevsim svych osob	4	1.06	6	0.95	11	-0.13	24
5	05.Mam kontakty na pratele a zname, ktere vyuzivam spi	5	0.96	9	-1.43	42	1.22	6
6	06.Nejlepsi investice je do navazovani vyhodnych osobn	6	0.40	18	-1.43	42	-1.47	41
7	07.Lobbyismus (=prosazovani vlastnich zajmu) neni nic	7	0.06	26	0.48	18	-1.05	36
8	08.Sdruzovanim ve spolcich se podilime na budovani obc	8	1.28	4	1.43	6	1.57	2
9	09.Zapojeni obce do mikroregionu ci MAS je dobre jen p	9	0.51	16	0.95	11	-0.70	32
10	10.Ti, kdo dobrovolne zajistuji aktivity v obci, to de	10	0.60	14	0.00	26	0.05	23
11	11.V nasi obci je malo aktivity mezi lidmi	11	0.59	15	0.95	11	-0.70	33
12	12.Podnikavi a iniciativni lide pro utvareni verejneho	12	-0.29	29	-1.43	42	-0.33	28
13	13.Do ucasti na verejnem zivote se spise zapojuji jen	13	-1.57	41	-1.90	44	-1.76	43
14	14.Ti, kteri v obci organizuji akce pro ostatni, to de	14	-2.24	44	-0.95	38	-1.97	44
15	15.Mestsky urad je az to posledni, kam clovek zapatra,	15	-1.16	38	0.48	18	0.45	15
16	16.Vzajemna duvera mezi lidmi je na vesnici prirozena	16	-0.78	32	0.00	26	-1.26	38
17	17.Mistni politice duveruji vice nez centralni	17	0.11	25	0.00	26	1.20	7
18	18.Mistni politika vic ovlivnuje lidi, ale ma centraln	18	0.46	17	0.00	26	0.21	21
19	19.Na venkove se lide vic hlidaji, proto jsou na sebe	19	-0.13	28	0.95	11	-1.35	39
20	20.Chodim nakupovat k mistnimu zivnostnikovi, aby se u	20	-0.91	34	-1.90	44	-0.51	30
21	21.Kdyz mam jiny nazor, jsem v obci automaticky neprit	21	-1.29	39	1.90	2	0.32	19
22	22.Tady v obci nejsou lide tolerantni k jinym nazorum	22	-1.04	36	1.43	6	-0.54	31
23	23.Kdyz chci ziskat informace, vyhledavam je predevsim	23	-1.11	37	1.90	2	0.43	16
24	24.Pri rozhodovani se ridim hlavne intuici a citem	24	1.48	2	-0.48	33	0.41	17
25	25.Vzdycky jsem si vystacil/a s zivotni zkusenosti	25	-0.94	35	-0.48	33	-0.97	35
26	26.Nejlepsi skola je skola zivota	26	1.48	3	0.48	18	-0.39	29
27	27.Jsou tady lidi, jejichz znalosti prinesly do obce f	27	1.73	1	-0.48	33	1.16	8
28	28.Nejlepsi investice je do zvysovani znalosti, vedomo	28	1.13	5	-0.95	38	0.89	11
29	29.Pro normalniho cloveka je zpracovat zadost o dotaci	29	0.99	8	-0.48	33	0.20	22
30	30.Zpracovat zadost o dotaci pro me neni problem	30	-1.42	40	-1.43	42	0.85	13
31	31.Zivot v obci me dovednosti a schopnosti neomezuje,	31	0.74	11	0.00	26	0.61	14
32	32.Vtahnout k aktivite v obci ostatni, na to je potreb	32	0.63	13	1.43	6	1.60	1
33	33.Delat v obci neco pro ostatni je pro me samozrejmos	33	0.77	10	-0.48	33	1.32	4
34	34.Pokud mam schopnost delat v obci neco pro druhe, je	34	0.22	23	-0.48	33	0.33	18
35	35.Pokud potrebuji informace, obvykle sam/a vim, kam z	35	0.39	19	-0.95	38	1.52	3
36	36.Vzdelany clovek toho dosahne vic, nez nevzdelany	36	-0.39	30	-0.48	33	-0.14	25
37	37.Je dobre mit dokoncene vzdelani, protoze zdravy sel	37	0.12	24	0.48	18	0.86	12
38	38.Na stupni vzdelani v zivote nezalezi	38	-0.06	27	0.48	18	-0.84	34
39	39.Vysokoskolske vzdelani uz teď neni takovou jistotou	39	0.31	20	-0.95	38	-0.29	27
40	40.Deti a mladez jsou do vsech aktivit v obci zapojova	40	0.68	12	0.48	18	-0.26	26
41	41.Vzdelani poskytuje schopnost hlubsiho odstupu a vyb	41	0.24	21	-0.95	38	0.29	20
42	42.Vzdelani je obecna hodnota, spocivajici ve vedeni s	42	0.23	22	0.00	26	1.01	9
43	43.Vzdelani spojuji vyhradne s jeho vyuzitim na trhu p	43	-1.76	42	0.48	18	-1.40	40

PQMethod2.11 MYSTUDY My first attempt to do a Q analysis PAGE 5
Path and Project Name: C:\PQMETHOD\PROJECTS/mystudy Jan 31 10

Rank Statement Totals with Each Factor

No.	Statement	No.	Factors 1		2		3	
44	44.Vzdelani spojuji vyhradne s prislusnym certifikatem	44	-1.88	43	0.00	26	-1.07	37

Correlations Between Factor Scores

	1	2	3
1	1.0000	0.0597	0.4144
2	0.0597	1.0000	0.0537
3	0.4144	0.0537	1.0000

PQMethod2.11 MYSTUDY My first attempt to do a Q analysis PAGE 6
Path and Project Name: C:\PQMETHOD\PROJECTS/mystudy Jan 31 10

Normalized Factor Scores -- For Factor 1

No.	Statement	No.	Z-SCORES
27	27.Jsou tady lidi, jejichz znalosti prinesly do obce financ	27	1.727
24	24.Pri rozhodovani se ridim hlavne intuici a citem	24	1.483
26	26.Nejlepsi skola je skola zivota	26	1.478
8	08.Sdruzovanim ve spolcich se podilime na budovani obcanske	8	1.284
28	28.Nejlepsi investice je do zvysovani znalosti, vedomosti	28	1.130
4	04.Pro ziskani informaci vyuzivam predevsim svych osobnich	4	1.060
3	03.Financni prostredky je mozne ziskat hlavne diky osobnim	3	1.041
29	29.Pro normalniho cloveka je zpracovat zadost o dotaci opra	29	0.986
5	05.Mam kontakty na pratele a zname, ktere vyuzivam spise, n	5	0.961
33	33.Delat v obci neco pro ostatni je pro me samozrejmosti	33	0.769
31	31.Zivot v obci me dovednosti a schopnosti neomezuje, mohu	31	0.741
40	40.Deti a mladez jsou do vsech aktivit v obci zapojovany au	40	0.681
32	32.Vtahnout k aktivite v obci ostatni, na to je potreba mit	32	0.633
10	10.Ti, kdo dobrovolne zajistuji aktivity v obci, to delaji	10	0.597
11	11.V nasi obci je malo aktivity mezi lidmi	11	0.591
9	09.Zapojeni obce do mikroregionu ci MAS je dobre jen pro pr	9	0.507

18	18.Mistni politika vic ovlivnuje lidi, ale ma centralni man	18	0.459
6	06.Nejlepsi investice je do navazovani vyhodnych osobnich k	6	0.397
35	35.Pokud potrebuji informace, obvykle sam/a vim, kam za nim	35	0.391
39	39.Vysokoskolske vzdelani uz teď neni takovou jistotou jako	39	0.310
41	41.Vzdelani poskytuje schopnost hlubsiho odstupu a vybavuje	41	0.235
42	42.Vzdelani je obecna hodnota, spocivajici ve vedeni samotn	42	0.226
34	34.Pokud mam schopnost delat v obci neco pro druhe, je mou	34	0.218
37	37.Je dobre mit dokoncene vzdelani, protoze zdravy selsky r	37	0.117
17	17.Mistni politice duveruji vice nez centralni	17	0.105
7	07.Lobbyismus (=prosazovani vlastnich zajmu) neni nic spatn	7	0.064
38	38.Na stupni vzdelani v zivote nezalezi	38	-0.059
19	19.Na venkove se lide vic hlidaji, proto jsou na sebe i vic	19	-0.128
12	12.Podnikavi a iniciativni lide pro utvareni verejneho zivo	12	-0.286
36	36.Vzdelany clovek toho dosahne vic, nez nevzdelany	36	-0.390
2	02.Rozhodovani je vzdy ovlivnovano meziosobnimi vazbami, kt	2	-0.415
16	16.Vzajemna duvera mezi lidmi je na vesnici prirozena	16	-0.779
1	01.Obvykle vyuzivam kontaktu v nejblizsi rodine spise, nez	1	-0.823
20	20.Chodim nakupovat k mistnimu zivnostnikovi, aby se udrzel	20	-0.914
25	25.Vzdycky jsem si vystacil/a s zivotni zkusenosti	25	-0.941
22	22.Tady v obci nejsou lide tolerantni k jinym nazorum	22	-1.042
23	23.Kdyz chci ziskat informace, vyhledavam je predevsim na i	23	-1.106
15	15.Mestsky urad je az to posledni, kam clovek zapatra, kdyb	15	-1.162
21	21.Kdyz mam jiny nazor, jsem v obci automaticky nepritel te	21	-1.286
30	30.Zpracovat zadost o dotaci pro me neni problem	30	-1.419
13	13.Do ucasti na verejnem zivote se spise zapojuji jen dobre	13	-1.565
43	43.Vzdelani spojuji vyhradne s jeho vyuzitim na trhu prace	43	-1.757
44	44.Vzdelani spojuji vyhradne s prislusnym certifikatem, sv	44	-1.883

Normalized Factor Scores -- For Factor 1

No.	Statement	No.	Z-SCORES
14	14.Ti, kteri v obci organizuji akce pro ostatni, to delaji	14	-2.236

Normalized Factor Scores -- For Factor 2

No.	Statement	No.	Z-SCORES
21	21.Kdyz mam jiny nazor, jsem v obci automaticky nepritel te	21	1.903
23	23.Kdyz chci ziskat informace, vyhledavam je predevsim na i	23	1.903
3	03.Financni prostredky je mozne ziskat hlavne diky osobnim	3	1.427
8	08.Sdruzovanim ve spolcich se podilime na budovani obcanske	8	1.427
22	22.Tady v obci nejsou lide tolerantni k jinym nazorum	22	1.427
32	32.Vtahnout k aktivite v obci ostatni, na to je potreba mit	32	1.427
4	04.Pro ziskani informaci vyuzivam predevsim svych osobnich	4	0.951
9	09.Zapojeni obce do mikroregionu ci MAS je dobre jen pro pr	9	0.951
11	11.V nasi obci je malo aktivity mezi lidmi	11	0.951
19	19.Na venkove se lide vic hlidaji, proto jsou na sebe i vic	19	0.951
1	01.Obvykle vyuzivam kontaktu v nejblizsi rodine spise, nez	1	0.951
15	15.Mestsky urad je az to posledni, kam clovek zapatra, kdyb	15	0.476
7	07.Lobbyismus (=prosazovani vlastnich zajmu) neni nic spatn	7	0.476
26	26.Nejlepsi skola je skola zivota	26	0.476
37	37.Je dobre mit dokoncene vzdelani, protoze zdravy selsky r	37	0.476
38	38.Na stupni vzdelani v zivote nezalezi	38	0.476
40	40.Deti a mladez jsou do vsech aktivit v obci zapojovany au	40	0.476
43	43.Vzdelani spojuji vyhradne s jeho vyuzitim na trhu prace	43	0.476
10	10.Ti, kdo dobrovolne zajistuji aktivity v obci, to delaji	10	0.000
2	02.Rozhodovani je vzdy ovlivnovano meziosobnimi vazbami, kt	2	0.000
31	31.Zivot v obci me dovednosti a schopnosti neomezuje, mohu	31	0.000
16	16.Vzajemna duvera mezi lidmi je na vesnici prirozena	16	0.000
17	17.Mistni politice duveruji vice nez centralni	17	0.000
42	42.Vzdelani je obecna hodnota, spocivajici ve vedeni samotn	42	0.000
18	18.Mistni politika vic ovlivnuje lidi, ale ma centralni man	18	0.000
44	44.Vzdelani spojuji vyhradne s prislusnym certifikatem, sv	44	0.000
27	27.Jsou tady lidi, jejichz znalosti prinesly do obce financ	27	-0.476
29	29.Pro normalniho cloveka je zpracovat zadost o dotaci opra	29	-0.476
33	33.Delat v obci neco pro ostatni je pro me samozrejmosti	33	-0.476
34	34.Pokud mam schopnost delat v obci neco pro druhe, je mou	34	-0.476
36	36.Vzdelany clovek toho dosahne vic, nez nevzdelany	36	-0.476
24	24.Pri rozhodovani se ridim hlavne intuici a citem	24	-0.476
25	25.Vzdycky jsem si vystacil/a s zivotni zkusenosti	25	-0.476
35	35.Pokud potrebuji informace, obvykle sam/a vim, kam za nim	35	-0.951
39	39.Vysokoskolske vzdelani uz teď neni takovou jistotou jako	39	-0.951
41	41.Vzdelani poskytuje schopnost hlubsiho odstupu a vybavuje	41	-0.951
28	28.Nejlepsi investice je do zvysovani znalosti, vedomosti	28	-0.951
14	14.Ti, kteri v obci organizuji akce pro ostatni, to delaji	14	-0.951
30	30.Zpracovat zadost o dotaci pro me neni problem	30	-1.427
6	06.Nejlepsi investice je do navazovani vyhodnych osobnich k	6	-1.427
12	12.Podnikavi a iniciativni lide pro utvareni verejneho zivo	12	-1.427
5	05.Mam kontakty na pratele a zname, ktere vyuzivam spise, n	5	-1.427
13	13.Do ucasti na verejnem zivote se spise zapojuji jen dobre	13	-1.903

Normalized Factor Scores -- For Factor 2

No.	Statement	No.	Z-SCORES
20	20.Chodim nakupovat k mistnimu zivnostnikovi, aby se udrzel	20	-1.903

Normalized Factor Scores -- For Factor 3

No.	Statement	No.	Z-SCORES
32	32.Vtahnout k aktivite v obci ostatni, na to je potreba mit	32	1.597
8	08.Sdruzovanim ve spolcich se podilime na budovani obcanske	8	1.574

35	35.Pokud potrebuji informace, obvykle sam/a vim, kam za nim	35	1.520
33	33.Delat v obci neco pro ostatni je pro me samozrejmosti	33	1.324
2	02.Rozhodovani je vzdy ovlivnovano meziosobnimi vazbami, kt	2	1.234
5	05.Mam kontakty na pratele a zname, ktere vyuzivam spise, n	5	1.218
17	17.Mistni politice duveruji vice nez centralni	17	1.196
27	27.Jsou tady lidi, jejichz znalosti prinesly do obce financ	27	1.158
42	42.Vzdelani je obecna hodnota, spocivajici ve vedeni samotn	42	1.007
1	01.Obvykle vyuzivam kontaktu v nejblizsi rodine spise, nez	1	0.931
28	28.Nejlepsi investice je do zvysovani znalosti, vedomosti	28	0.885
37	37.Je dobre mit dokoncene vzdelani, protoze zdravy selsky r	37	0.855
30	30.Zpracovat zadost o dotaci pro me neni problem	30	0.847
31	31.Zivot v obci me dovednosti a schopnosti neomezuje, mohu	31	0.613
15	15.Mestsky urad je az to posledni, kam clovek zapatra, kdyb	15	0.446
23	23.Kdyz chci ziskat informace, vyhledavam je predevsim na i	23	0.432
24	24.Pri rozhodovani se ridim hlavne intuici a citem	24	0.409
34	34.Pokud mam schopnost delat v obci neco pro druhe, je mou	34	0.332
21	21.Kdyz mam jiny nazor, jsem v obci automaticky nepritel te	21	0.317
41	41.Vzdelani poskytuje schopnost hlubsiho odstupu a vybavuje	41	0.288
18	18.Mistni politika vic ovlivnuje lidi, ale ma centralni man	18	0.212
29	29.Pro normalniho cloveka je zpracovat zadost o dotaci opra	29	0.204
10	10.Ti, kdo dobrovolne zajistuji aktivity v obci, to delaji	10	0.053
4	04.Pro ziskani informaci vyuzivam predevsim svych osobnich	4	-0.128
36	36.Vzdelany clovek toho dosahne vic, nez nevzdelany	36	-0.144
40	40.Deti a mladez jsou do vsech aktivit v obci zapojovany au	40	-0.258
39	39.Vysokoskolske vzdelani uz ted neni takovou jistotou jako	39	-0.288
12	12.Podnikavi a iniciativni lide pro utvareni verejneho zivo	12	-0.333
26	26.Nejlepsi skola je skola zivota	26	-0.393
20	20.Chodim nakupovat k mistnimu zivnostnikovi, aby se udrzel	20	-0.508
22	22.Tady v obci nejsou lide tolerantni k jinym nazorum	22	-0.537
9	09.Zapojeni obce do mikroregionu ci MAS je dobre jen pro pr	9	-0.696
11	11.V nasi obci je malo aktivity mezi lidmi	11	-0.697
38	38.Na stupni vzdelani v zivote nezalezi	38	-0.839
25	25.Vzdycky jsem si vystacil/a s zivotni zkusenosti	25	-0.969
7	07.Lobbyismus (=prosazovani vlastnich zajmu) neni nic spatn	7	-1.052
44	44.Vzdelani spojuji vyhradne s prislusnym certifikatem, sv	44	-1.067
16	16.Vzajemna duvera mezi lidmi je na vesnici prirozena	16	-1.256
19	19.Na venkove se lide vic hlidaji, proto jsou na sebe i vic	19	-1.354
43	43.Vzdelani spojuji vyhradne s jeho vyuzitim na trhu prace	43	-1.400
6	06.Nejlepsi investice je do navazovani vyhodnych osobnich k	6	-1.475
3	03.Financni prostredky je mozne ziskat hlavne diky osobnim	3	-1.535
13	13.Do ucasti na verejnem zivote se spise zapojuji jen dobre	13	-1.756

Normalized Factor Scores -- For Factor 3

No.	Statement	No.	Z-SCORES
14	14.Ti, kteri v obci organizuji akce pro ostatni, to delaji	14	-1.968

Descending Array of Differences Between Factors 1 and 2

No.	Statement	No.	Type 1	Type 2	Difference
5	05.Mam kontakty na pratele a zname, ktere vyuzivam spise, n	5	0.961	-1.427	2.388
27	27.Jsou tady lidi, jejichz znalosti prinesly do obce financ	27	1.727	-0.476	2.203
28	28.Nejlepsi investice je do zvysovani znalosti, vedomosti	28	1.130	-0.951	2.082
24	24.Pri rozhodovani se ridim hlavne intuici a citem	24	1.483	-0.476	1.959
6	06.Nejlepsi investice je do navazovani vyhodnych osobnich k	6	0.397	-1.427	1.825
29	29.Pro normalniho cloveka je zpracovat zadost o dotaci opra	29	0.986	-0.476	1.461
35	35.Pokud potrebuji informace, obvykle sam/a vim, kam za nim	35	0.391	-0.951	1.342
39	39.Vysokoskolske vzdelani uz ted neni takovou jistotou jako	39	0.310	-0.951	1.261
33	33.Delat v obci neco pro ostatni je pro me samozrejmosti	33	0.769	-0.476	1.245
41	41.Vzdelani poskytuje schopnost hlubsiho odstupu a vybavuje	41	0.235	-0.951	1.187
12	12.Podnikavi a iniciativni lide pro utvareni verejneho zivo	12	-0.286	-1.427	1.141
26	26.Nejlepsi skola je skola zivota	26	1.478	0.476	1.002
20	20.Chodim nakupovat k mistnimu zivnostnikovi, aby se udrzel	20	-0.914	-1.903	0.989
31	31.Zivot v obci me dovednosti a schopnosti neomezuje, mohu	31	0.741	0.000	0.741
34	34.Pokud mam schopnost delat v obci neco pro druhe, je mou	34	0.218	-0.476	0.693
10	10.Ti, kdo dobrovolne zajistuji aktivity v obci, to delaji	10	0.597	0.000	0.597
18	18.Mistni politika vic ovlivnuje lidi, ale ma centralni man	18	0.459	0.000	0.459
13	13.Do ucasti na verejnem zivote se spise zapojuji jen dobre	13	-1.565	-1.903	0.338
42	42.Vzdelani je obecna hodnota, spocivajici ve vedeni samotn	42	0.226	0.000	0.226
40	40.Deti a mladez jsou do vsech aktivit v obci zapojovany au	40	0.681	0.476	0.205
4	04.Pro ziskani informaci vyuzivam predevsim svych osobnich	4	1.060	0.951	0.109
17	17.Mistni politice duveruji vice nez centralni	17	0.105	0.000	0.105
36	36.Vzdelany clovek toho dosahne vic, nez nevzdelany	36	-0.390	-0.476	0.086
30	30.Zpracovat zadost o dotaci pro me neni problem	30	-1.419	-1.427	0.008
8	08.Sdruzovanim ve spolcich se podilime na budovani obcanske	8	1.284	1.427	-0.144
37	37.Je dobre mit dokoncene vzdelani, protoze zdravy selsky r	37	0.117	0.476	-0.358
11	11.V nasi obci je malo aktivity mezi lidmi	11	0.591	0.951	-0.360
3	03.Financni prostredky je mozne ziskat hlavne diky osobnim	3	1.041	1.427	-0.387
7	07.Lobbyismus (=prosazovani vlastnich zajmu) neni nic spatn	7	0.064	0.476	-0.411
2	02.Rozhodovani je vzdy ovlivnovano meziosobnimi vazbami, kt	2	-0.415	0.000	-0.415
9	09.Zapojeni obce do mikroregionu ci MAS je dobre jen pro pr	9	0.507	0.951	-0.445
25	25.Vzdycky jsem si vystacil/a s zivotni zkusenosti	25	-0.941	-0.476	-0.465
38	38.Na stupni vzdelani v zivote nezalezi	38	-0.059	0.476	-0.535
16	16.Vzajemna duvera mezi lidmi je na vesnici prirozena	16	-0.779	0.000	-0.779
32	32.Vtahnout k aktivite v obci ostatni, na to je potreba mit	32	0.633	1.427	-0.794
19	19.Na venkove se lide vic hlidaji, proto jsou na sebe i vic	19	-0.128	0.951	-1.079
14	14.Ti, kteri v obci organizuji akce pro ostatni, to delaji	14	-2.236	-0.951	-1.285
15	15.Mestsky urad je az to posledni, kam clovek zapatra, kdyb	15	-1.162	0.476	-1.638
1	01.Obvykle vyuzivam kontaktu v nejblizsi rodine spise, nez	1	-0.823	0.951	-1.774
44	44.Vzdelani spojuji vyhradne s prislusnym certifikatem, sv	44	-1.883	0.000	-1.883
43	43.Vzdelani spojuji vyhradne s jeho vyuzitim na trhu prace	43	-1.757	0.476	-2.232
22	22.Tady v obci nejsou lide tolerantni k jinym nazorum	22	-1.042	1.427	-2.470
23	23.Kdyz chci ziskat informace, vyhledavam je predevsim na i	23	-1.106	1.903	-3.009

Descending Array of Differences Between Factors 1 and 2

No.	Statement	No.	Type 1	Type 2	Difference
21	21.Kdyz mam jiny nazor, jsem v obci automaticky nepritel te	21	-1.286	1.903	-3.189

PQMethod2.11 MYSTUDY My first attempt to do a Q analysis PAGE 14
Path and Project Name: C:\PQMETHOD\PROJECTS/mystudy Jan 31 10

Descending Array of Differences Between Factors 1 and 3

No.	Statement	No.	Type 1	Type 3	Difference
3	03.Financni prostredky je mozne ziskat hlavne diky osobnim	3	1.041	-1.535	2.576
6	06.Nejlepsi investice je do navazovani vyhodnych osobnich k	6	0.397	-1.475	1.872
26	26.Nejlepsi skola je skola zivota	26	1.478	-0.393	1.870
11	11.V nasi obci je malo aktivity mezi lidmi	11	0.591	-0.697	1.288
19	19.Na venkove se lide vic hlidaji, proto jsou na sebe i vic	19	-0.128	-1.354	1.227
9	09.Zapojeni obce do mikroregionu ci MAS je dobre jen pro pr	9	0.507	-0.696	1.203
4	04.Pro ziskani informaci vyuzivam predevsim svych osobnich	4	1.060	-0.128	1.189
7	07.Lobbyismus (=prosazovani vlastnich zajmu) neni nic spatn	7	0.064	-1.052	1.116
24	24.Pri rozhodovani se ridim hlavne intuici a citem	24	1.483	0.409	1.074
40	40.Deti a mladez jsou do vsech aktivit v obci zapojovany au	40	0.681	-0.258	0.939
29	29.Pro normalniho cloveka je zpracovat zadost o dotaci opra	29	0.986	0.204	0.782
38	38.Na stupni vzdelani v zivote nezalezi	38	-0.059	-0.839	0.780
39	39.Vysokoskolske vzdelani uz ted neni takovou jistotou jako	39	0.310	-0.288	0.598
27	27.Jsou tady lidi, jejichz znalosti prinesly do obce financ	27	1.727	1.158	0.569
10	10.Ti, kdo dobrovolne zajisťuji aktivity v obci, to delaji	10	0.597	0.053	0.545
16	16.Vzajemna duvera mezi lidmi je na vesnici prirozena	16	-0.779	-1.256	0.477
18	18.Mistni politika vic ovlivnuje lidi, ale ma centralni man	18	0.459	0.212	0.247
28	28.Nejlepsi investice je do zvysovani znalosti, vedomosti	28	1.130	0.885	0.245
13	13.Do ucasti na verejnem zivote se spise zapojuji jen dobre	13	-1.565	-1.756	0.190
31	31.Zivot v obci me dovednosti a schopnosti neomezuje, mohu	31	0.741	0.613	0.128
12	12.Podnikavi a iniciativni lide pro utvareni verejneho zivo	12	-0.286	-0.333	0.047
25	25.Vzdycky jsem si vystacil/a s zivotni zkusenosti	25	-0.941	-0.969	0.028
41	41.Vzdelani poskytuje schopnost hlubsiho odstupu a vybavuje	41	0.235	0.288	-0.052
34	34.Pokud mam schopnost delat v obci neco pro druhe, je mou	34	0.218	0.332	-0.114
36	36.Vzdelany clovek toho dosahne vic, nez nevzdelany	36	-0.390	-0.144	-0.246
5	05.Mam kontakty na pratele a zname, ktere vyuzivam spise, n	5	0.961	1.218	-0.257
14	14.Ti, kteri v obci organizuji akce pro ostatni, to delaji	14	-2.236	-1.968	-0.269
8	08.Sdruzovanim ve spolcich se podilime na budovani obcanske	8	1.284	1.574	-0.290
43	43.Vzdelani spojuji vyhradne s jeho vyuzitim na trhu prace	43	-1.757	-1.400	-0.357
20	20.Chodim nakupovat k mistnimu zivnostnikovi, aby se udrzel	20	-0.914	-0.508	-0.407
22	22.Tady v obci nejsou lide tolerantni k jinym nazorum	22	-1.042	-0.537	-0.505
33	33.Delat v obci neco pro ostatni je pro me samozrejmosti	33	0.769	1.324	-0.555
37	37.Je dobre mit dokoncene vzdelani, protoze zdravy selsky r	37	0.117	0.855	-0.738
42	42.Vzdelani je obecna hodnota, spocivajici ve vedeni samotn	42	0.226	1.007	-0.782
44	44.Vzdelani spojuji vyhradne s prislusnym certifikatem, sv	44	-1.883	-1.067	-0.816
32	32.Vtahnout k aktivite v obci ostatni, na to je potreba mit	32	0.633	1.597	-0.964
17	17.Mistni politice duveruji vice nez centralni	17	0.105	1.196	-1.091
35	35.Pokud potrebuji informace, obvykle sam/a vim, kam za nim	35	0.391	1.520	-1.129
23	23.Kdyz chci ziskat informace, vyhledavam je predevsim na i	23	-1.106	0.432	-1.538
21	21.Kdyz mam jiny nazor, jsem v obci automaticky nepritel te	21	-1.286	0.317	-1.603
15	15.Mestsky urad je az to posledni, kam clovek zapatra, kdyb	15	-1.162	0.446	-1.608
2	02.Rozhodovani je vzdy ovlivnovano meziosobnimi vazbami, kt	2	-0.415	1.234	-1.649
1	01.Obvykle vyuzivam kontaktu v nejblizsi rodine spise, nez	1	-0.823	0.931	-1.754

PQMethod2.11 MYSTUDY My first attempt to do a Q analysis PAGE 15
Path and Project Name: C:\PQMETHOD\PROJECTS/mystudy Jan 31 10

Descending Array of Differences Between Factors 1 and 3

No.	Statement	No.	Type 1	Type 3	Difference
30	30.Zpracovat zadost o dotaci pro me neni problem	30	-1.419	0.847	-2.266

PQMethod2.11 MYSTUDY My first attempt to do a Q analysis PAGE 16
Path and Project Name: C:\PQMETHOD\PROJECTS/mystudy Jan 31 10

Descending Array of Differences Between Factors 2 and 3

No.	Statement	No.	Type 2	Type 3	Difference
3	03.Financni prostredky je mozne ziskat hlavne diky osobnim	3	1.427	-1.535	2.962
19	19.Na venkove se lide vic hlidaji, proto jsou na sebe i vic	19	0.951	-1.354	2.306
22	22.Tady v obci nejsou lide tolerantni k jinym nazorum	22	1.427	-0.537	1.964
43	43.Vzdelani spojuji vyhradne s jeho vyuzitim na trhu prace	43	0.476	-1.400	1.875
11	11.V nasi obci je malo aktivity mezi lidmi	11	0.951	-0.697	1.648
9	09.Zapojeni obce do mikroregionu ci MAS je dobre jen pro pr	9	0.951	-0.696	1.647
21	21.Kdyz mam jiny nazor, jsem v obci automaticky nepritel te	21	1.903	0.317	1.585
7	07.Lobbyismus (=prosazovani vlastnich zajmu) neni nic spatn	7	0.476	-1.052	1.527
23	23.Kdyz chci ziskat informace, vyhledavam je predevsim na i	23	1.903	0.432	1.471
38	38.Na stupni vzdelani v zivote nezalezi	38	0.476	-0.839	1.315
16	16.Vzajemna duvera mezi lidmi je na vesnici prirozena	16	0.000	-1.256	1.256
4	04.Pro ziskani informaci vyuzivam predevsim svych osobnich	4	0.951	-0.128	1.080
44	44.Vzdelani spojuji vyhradne s prislusnym certifikatem, sv	44	0.000	-1.067	1.067
14	14.Ti, kteri v obci organizuji akce pro ostatni, to delaji	14	-0.951	-1.968	1.016
26	26.Nejlepsi skola je skola zivota	26	0.476	-0.393	0.869
40	40.Deti a mladez jsou do vsech aktivit v obci zapojovany au	40	0.476	-0.258	0.733
25	25.Vzdycky jsem si vystacil/a s zivotni zkusenosti	25	-0.476	-0.969	0.493
6	06.Nejlepsi investice je do navazovani vyhodnych osobnich k	6	-1.427	-1.475	0.048
15	15.Mestsky urad je az to posledni, kam clovek zapatra, kdyb	15	0.476	0.446	0.029
1	01.Obvykle vyuzivam kontaktu v nejblizsi rodine spise, nez	1	0.951	0.931	0.020
10	10.Ti, kdo dobrovolne zajisťuji aktivity v obci, to delaji	10	0.000	0.053	-0.053
8	08.Sdruzovanim ve spolcich se podilime na budovani obcanske	8	1.427	1.574	-0.146
13	13.Do ucasti na verejnem zivote se spise zapojuji jen dobre	13	-1.903	-1.756	-0.147
32	32.Vtahnout k aktivite v obci ostatni, na to je potreba mit	32	1.427	1.597	-0.169
18	18.Mistni politika vic ovlivnuje lidi, ale ma centralni man	18	0.000	0.212	-0.212
36	36.Vzdelany clovek toho dosahne vic, nez nevzdelany	36	-0.476	-0.144	-0.332
37	37.Je dobre mit dokoncene vzdelani, protoze zdravy selsky r	37	0.476	0.855	-0.379
31	31.Zivot v obci me dovednosti a schopnosti neomezuje, mohu	31	0.000	0.613	-0.613
39	39.Vysokoskolske vzdelani uz ted neni takovou jistotou jako	39	-0.951	-0.288	-0.664
29	29.Pro normalniho cloveka je zpracovat zadost o dotaci opra	29	-0.476	0.204	-0.679
34	34.Pokud mam schopnost delat v obci neco pro druhe, je mou	34	-0.476	0.332	-0.808
24	24.Pri rozhodovani se ridim hlavne intuici a citem	24	-0.476	0.409	-0.885
42	42.Vzdelani je obecna hodnota, spocivajici ve vedeni samotn	42	0.000	1.007	-1.007
12	12.Podnikavi a iniciativni lide pro utvareni verejneho zivo	12	-1.427	-0.333	-1.094
17	17.Mistni politice duveruji vice nez centralni	17	0.000	1.196	-1.196
2	02.Rozhodovani je vzdy ovlivnovano meziosobnimi vazbami, kt	2	0.000	1.234	-1.234
41	41.Vzdelani poskytuje schopnost hlubsiho odstupu a vybavuje	41	-0.951	0.288	-1.239
20	20.Chodim nakupovat k mistnimu zivnostnikovi, aby se udrzel	20	-1.903	-0.508	-1.395
27	27.Jsou tady lidi, jejichz znalosti prinesly do obce financ	27	-0.476	1.158	-1.634
33	33.Delat v obci neco pro ostatni je pro me samozrejmosti	33	-0.476	1.324	-1.800
28	28.Nejlepsi investice je do zvysovani znalosti, vedomosti	28	-0.951	0.885	-1.837
30	30.Zpracovat zadost o dotaci pro me neni problem	30	-1.427	0.847	-2.274
35	35.Pokud potrebuji informace, obvykle sam/a vim, kam za nim	35	-0.951	1.520	-2.472

PQMethod2.11 MYSTUDY My first attempt to do a Q analysis PAGE 17
Path and Project Name: C:\PQMETHOD\PROJECTS/mystudy Jan 31 10

Descending Array of Differences Between Factors 2 and 3

No.	Statement	No.	Type 2	Type 3	Difference
5	05.Mam kontakty na pratele a zname, ktere vyuzivam spise, n	5	-1.427	1.218	-2.645

PQMethod2.11 MYSTUDY My first attempt to do a Q analysis PAGE 18
Path and Project Name: C:\PQMETHOD\PROJECTS/mystudy Jan 31 10

Factor Q-Sort Values for Each Statement

			Factor Arrays		
No.	Statement	No.	1	2	3
1	01.Obvykle vyuzivam kontaktu v nejblizsi rodine spise, nez	1	-1	2	2
2	02.Rozhodovani je vzdy ovlivnovano meziosobnimi vazbami, kt	2	-1	0	3
3	03.Financni prostredky je mozne ziskat hlavne diky osobnim	3	2	3	-3
4	04.Pro ziskani informaci vyuzivam predevsim svych osobnich	4	3	2	0
5	05.Mam kontakty na pratele a zname, ktere vyuzivam spise, n	5	2	-3	3
6	06.Nejlepsi investice je do navazovani vyhodnych osobnich k	6	1	-3	-3
7	07.Lobbyismus (=prosazovani vlastnich zajmu) neni nic spatn	7	0	1	-2
8	08.Sdruzovanim ve spolcich se podilime na budovani obcanske	8	3	3	4
9	09.Zapojeni obce do mikroregionu ci MAS je dobre jen pro pr	9	1	2	-1
10	10.Ti, kdo dobrovolne zajistuji aktivity v obci, to delaji	10	1	0	0
11	11.V nasi obci je malo aktivity mezi lidmi	11	1	2	-1
12	12.Podnikavi a iniciativni lide pro utvareni verejneho zivo	12	-1	-3	-1
13	13.Do ucasti na verejnem zivote se spise zapojuji jen dobre	13	-3	-4	-4
14	14.Ti, kteri v obci organizuji akce pro ostatni, to delaji	14	-4	-2	-4
15	15.Mestsky urad je az to posledni, kam clovek zapatra, kdyb	15	-2	1	1
16	16.Vzajemna duvera mezi lidmi je na vesnici prirozena	16	-1	0	-2
17	17.Mistni politice duveruji vice nez centralni	17	0	0	2
18	18.Mistni politika vic ovlivnuje lidi, ale ma centralni man	18	1	0	0
19	19.Na venkove se lide vic hlidaji, proto jsou na sebe i vic	19	-1	2	-3
20	20.Chodim nakupovat k mistnimu zivnostnikovi, aby se udrzel	20	-2	-4	-1
21	21.Kdyz mam jiny nazor, jsem v obci automaticky nepritel te	21	-3	4	0
22	22.Tady v obci nejsou lide tolerantni k jinym nazorum	22	-2	3	-1
23	23.Kdyz chci ziskat informace, vyhledavam je predevsim na i	23	-2	4	1
24	24.Pri rozhodovani se ridim hlavne intuici a citem	24	4	-1	1
25	25.Vzdycky jsem si vystacil/a s zivotni zkusenosti	25	-2	-1	-2
26	26.Nejlepsi skola je skola zivota	26	3	1	-1
27	27.Jsou tady lidi, jejichz znalosti prinesly do obce financ	27	4	-1	2
28	28.Nejlepsi investice je do zvysovani znalosti, vedomosti	28	3	-2	2
29	29.Pro normalniho cloveka je zpracovat zadost o dotaci opra	29	2	-1	0
30	30.Zpracovat zadost o dotaci pro me neni problem	30	-3	-3	1
31	31.Zivot v obci me dovednosti a schopnosti neomezuje, mohu	31	2	0	1
32	32.Vtahnout k aktivite v obci ostatni, na to je potreba mit	32	1	3	4
33	33.Delat v obci neco pro ostatni je pro me samozrejmosti	33	2	-1	3
34	34.Pokud mam schopnost delat v obci neco pro druhe, je mou	34	0	-1	1
35	35.Pokud potrebuji informace, obvykle sam/a vim, kam za nim	35	0	-2	3
36	36.Vzdelany clovek toho dosahne vic, nez nevzdelany	36	-1	-1	0
37	37.Je dobre mit dokoncene vzdelani, protoze zdravy selsky r	37	0	1	1
38	38.Na stupni vzdelani v zivote nezalezi	38	-1	1	-2
39	39.Vysokoskolske vzdelani uz teď neni takovou jistotou jako	39	0	-2	-1
40	40.Deti a mladez jsou do vsech aktivit v obci zapojovany au	40	1	1	0
41	41.Vzdelani poskytuje schopnost hlubsiho odstupu a vybavuje	41	0	-2	0
42	42.Vzdelani je obecna hodnota, spocivajici ve vedeni samotn	42	0	0	2
43	43.Vzdelani spojuji vyhradne s jeho vyuzitim na trhu prace	43	-3	1	-3
44	44.Vzdelani spojuji vyhradne s prislusnym certifikatem, sv	44	-4	0	-2

PQMethod2.11 MYSTUDY My first attempt to do a Q analysis PAGE 19
Path and Project Name: C:\PQMETHOD\PROJECTS/mystudy Jan 31 10

			Factor Arrays		
No.	Statement	No.	1	2	3

Variance = 4.318 St. Dev. = 2.078

PQMethod2.11 MYSTUDY My first attempt to do a Q analysis PAGE 20
Path and Project Name: C:\PQMETHOD\PROJECTS/mystudy Jan 31 10

Factor Q-Sort Values for Statements sorted by Consensus vs. Disagreement (Variance across normalized Factor Scores)

			Factor Arrays		
No.	Statement	No.	1	2	3
8	08.Sdruzovanim ve spolcich se podilime na budovani obcanske	8	3	3	4
13	13.Do ucasti na verejnem zivote se spise zapojuji jen dobre	13	-3	-4	-4
36	36.Vzdelany clovek toho dosahne vic, nez nevzdelany	36	-1	-1	0
18	18.Mistni politika vic ovlivnuje lidi, ale ma centralni man	18	1	0	0
25	25.Vzdycky jsem si vystacil/a s zivotni zkusenosti	25	-2	-1	-2
10	10.Ti, kdo dobrovolne zajistuji aktivity v obci, to delaji	10	1	0	0
37	37.Je dobre mit dokoncene vzdelani, protoze zdravy selsky r	37	0	1	1
31	31.Zivot v obci me dovednosti a schopnosti neomezuje, mohu	31	2	0	1
34	34.Pokud mam schopnost delat v obci neco pro druhe, je mou	34	0	-1	1
40	40.Deti a mladez jsou do vsech aktivit v obci zapojovany au	40	1	1	0
32	32.Vtahnout k aktivite v obci ostatni, na to je potreba mit	32	1	3	4
42	42.Vzdelani je obecna hodnota, spocivajici ve vedeni samotn	42	0	0	2
39	39.Vysokoskolske vzdelani uz teď neni takovou jistotou jako	39	0	-2	-1
16	16.Vzajemna duvera mezi lidmi je na vesnici prirozena	16	-1	0	-2
12	12.Podnikavi a iniciativni lide pro utvareni verejneho zivo	12	-1	-3	-1
4	04.Pro ziskani informaci vyuzivam predevsim svych osobnich	4	3	2	0
38	38.Na stupni vzdelani v zivote nezalezi	38	-1	1	-2
17	17.Mistni politice duveruji vice nez centralni	17	0	0	2
14	14.Ti, kteri v obci organizuji akce pro ostatni, to delaji	14	-4	-2	-4
41	41.Vzdelani poskytuje schopnost hlubsiho odstupu a vybavuje	41	0	-2	0
20	20.Chodim nakupovat k mistnimu zivnostnikovi, aby se udrzel	20	-2	-4	-1
29	29.Pro normalniho cloveka je zpracovat zadost o dotaci opra	29	2	-1	0
7	07.Lobbyismus (=prosazovani vlastnich zajmu) neni nic spatn	7	0	1	-2
9	09.Zapojeni obce do mikroregionu ci MAS je dobre jen pro pr	9	1	2	-1
2	02.Rozhodovani je vzdy ovlivnovano meziosobnimi vazbami, kt	2	-1	0	3
11	11.V nasi obci je malo aktivity mezi lidmi	11	1	2	-1
33	33.Delat v obci neco pro ostatni je pro me samozrejmosti	33	2	-1	3
26	26.Nejlepsi skola je skola zivota	26	3	1	-1
15	15.Mestsky urad je az to posledni, kam clovek zapatra, kdyb	15	-2	1	1

44	44.Vzdelani spojuji vyhradne s prislusnym certifikatem, sv	44	-4	0	-2
24	24.Pri rozhodovani se ridim hlavne intuici a citem	24	4	-1	1
1	01.Obvykle vyuzivam kontaktu v nejblizsi rodine spise, nez	1	-1	2	2
6	06.Nejlepsi investice je do navazovani vyhodnych osobnich k	6	1	-3	-3
28	28.Nejlepsi investice je do zvysovani znalosti, vedomosti	28	3	-2	2
27	27.Jsou tady lidi, jejichz znalosti prinesly do obce financ	27	4	-1	2
19	19.Na venkove se lide vic hlidaji, proto jsou na sebe i vic	19	-1	2	-3
43	43.Vzdelani spojuji vyhradne s jeho vyuzitim na trhu prace	43	-3	1	-3
35	35.Pokud potrebuji informace, obvykle sam/a vim, kam za nim	35	0	-2	3
22	22.Tady v obci nejsou lide tolerantni k jinym nazorum	22	-2	3	-1
30	30.Zpracovat zadost o dotaci pro me neni problem	30	-3	-3	1
5	05.Mam kontakty na pratele a zname, ktere vyuzivam spise, n	5	2	-3	3
23	23.Kdyz chci ziskat informace, vyhledavam je predevsim na i	23	-2	4	1
21	21.Kdyz mam jiny nazor, jsem v obci automaticky nepritel te	21	-3	4	0
3	03.Financni prostredky je mozne ziskat hlavne diky osobnim	3	2	3	-3

No.	Statement	Factor Arrays No.	1	2	3

Factor Characteristics

	Factors 1	2	3
No. of Defining Variables	4	1	4
Average Rel. Coef.	0.800	0.800	0.800
Composite Reliability	0.941	0.800	0.941
S.E. of Factor Scores	0.243	0.447	0.243

Standard Errors for Differences in Normalized Factor Scores

(Diagonal Entries Are S.E. Within Factors)

Factors	1	2	3
1	0.343	0.509	0.343
2	0.509	0.632	0.509
3	0.343	0.509	0.343

Distinguishing Statements for Factor 1

(P < .05 ; Asterisk (*) Indicates Significance at P < .01)

Both the Factor Q-Sort Value and the Normalized Score are Shown.

			Factors 1		2		3	
No.	Statement	No.	RNK	SCORE	RNK	SCORE	RNK	SCORE
24	24.Pri rozhodovani se ridim hlavne intuici a citem	24	4	1.48*	-1	-0.48	1	0.41
26	26.Nejlepsi skola je skola zivota	26	3	1.48	1	0.48	-1	-0.39
29	29.Pro normalniho cloveka je zpracovat zadost o dotaci opra	29	2	0.99	-1	-0.48	0	0.20
6	06.Nejlepsi investice je do navazovani vyhodnych osobnich k	6	1	0.40*	-3	-1.43	-3	-1.47
35	35.Pokud potrebuji informace, obvykle sam/a vim, kam za nim	35	0	0.39*	-2	-0.95	3	1.52
19	19.Na venkove se lide vic hlidaji, proto jsou na sebe i vic	19	-1	-0.13	2	0.95	-3	-1.35
1	01.Obvykle vyuzivam kontaktu v nejblizsi rodine spise, nez	1	-1	-0.82*	2	0.95	2	0.93
23	23.Kdyz chci ziskat informace, vyhledavam je predevsim na i	23	-2	-1.11*	4	1.90	1	0.43
15	15.Mestsky urad je az to posledni, kam clovek zapatra, kdyb	15	-2	-1.16*	1	0.48	1	0.45
21	21.Kdyz mam jiny nazor, jsem v obci automaticky nepritel te	21	-3	-1.29*	4	1.90	0	0.32
44	44.Vzdelani spojuji vyhradne s prislusnym certifikatem, sv	44	-4	-1.88	0	0.00	-2	-1.07

Distinguishing Statements for Factor 2

(P < .05 ; Asterisk (*) Indicates Significance at P < .01)

Both the Factor Q-Sort Value and the Normalized Score are Shown.

			Factors 1		2		3	
No.	Statement	No.	RNK	SCORE	RNK	SCORE	RNK	SCORE
21	21.Kdyz mam jiny nazor, jsem v obci automaticky nepritel te	21	-3	-1.29	4	1.90*	0	0.32
23	23.Kdyz chci ziskat informace, vyhledavam je predevsim na i	23	-2	-1.11	4	1.90*	1	0.43
22	22.Tady v obci nejsou lide tolerantni k jinym nazorum	22	-2	-1.04	3	1.43*	-1	-0.54
19	19.Na venkove se lide vic hlidaji, proto jsou na sebe i vic	19	-1	-0.13	2	0.95	-3	-1.35
43	43.Vzdelani spojuji vyhradne s jeho vyuzitim na trhu prace	43	-3	-1.76	1	0.48*	-3	-1.40
44	44.Vzdelani spojuji vyhradne s prislusnym certifikatem, sv	44	-4	-1.88	0	0.00	-2	-1.07
27	27.Jsou tady lidi, jejichz znalosti prinesly do obce financ	27	4	1.73	-1	-0.48*	2	1.16
33	33.Delat v obci neco pro ostatni je pro me samozrejmosti	33	2	0.77	-1	-0.48	3	1.32
35	35.Pokud potrebuji informace, obvykle sam/a vim, kam za nim	35	0	0.39	-2	-0.95*	3	1.52
41	41.Vzdelani poskytuje schopnost hlubsiho odstupu a vybavuje	41	0	0.24	-2	-0.95	0	0.29
28	28.Nejlepsi investice je do zvysovani znalosti, vedomosti	28	3	1.13	-2	-0.95*	2	0.89
14	14.Ti, kteri v obci organizuji akce pro ostatni, to delaji	14	-4	-2.24	-2	-0.95	-4	-1.97
12	12.Podnikavi a iniciativni lide pro utvareni verejneho zivo	12	-1	-0.29	-3	-1.43	-1	-0.33
5	05.Mam kontakty na pratele a zname, ktere vyuzivam spise, n	5	2	0.96	-3	-1.43*	3	1.22

Distinguishing Statements for Factor 3

(P < .05 ; Asterisk (*) Indicates Significance at P < .01)

Both the Factor Q-Sort Value and the Normalized Score are Shown.

			Factors					
			1		2		3	
No.	Statement	No.	RNK	SCORE	RNK	SCORE	RNK	SCORE
35	35.Pokud potrebuji informace, obvykle sam/a vim, kam za nim	35	0	0.39	-2	-0.95	3	1.52*
2	02.Rozhodovani je vzdy ovlivnovano meziosobnimi vazbami, kt	2	-1	-0.42	0	0.00	3	1.23
17	17.Mistni politice duveruji vice nez centralni	17	0	0.11	0	0.00	2	1.20
42	42.Vzdelani je obecna hodnota, spocivajici ve vedeni samotn	42	0	0.23	0	0.00	2	1.01
30	30.Zpracovat zadost o dotaci pro me neni problem	30	-3	-1.42	-3	-1.43	1	0.85*
23	23.Kdyz chci ziskat informace, vyhledavam je predevsim na i	23	-2	-1.11	4	1.90	1	0.43*
21	21.Kdyz mam jiny nazor, jsem v obci automaticky nepritel te	21	-3	-1.29	4	1.90	0	0.32*
4	04.Pro ziskani informaci vyuzivam predevsim svych osobnich	4	3	1.06	2	0.95	0	-0.13
9	09.Zapojeni obce do mikroregionu ci MAS je dobre jen pro pr	9	1	0.51	2	0.95	-1	-0.70*
11	11.V nasi obci je malo aktivity mezi lidmi	11	1	0.59	2	0.95	-1	-0.70*
38	38.Na stupni vzdelani v zivote nezalezi	38	-1	-0.06	1	0.48	-2	-0.84
7	07.Lobbyismus (=prosazovani vlastnich zajmu) neni nic spatn	7	0	0.06	1	0.48	-2	-1.05*
44	44.Vzdelani spojuji vyhradne s prislusnym certifikatem, sv	44	-4	-1.88	0	0.00	-2	-1.07
19	19.Na venkove se lide vic hlidaji, proto jsou na sebe i vic	19	-1	-0.13	2	0.95	-3	-1.35*
3	03.Financni prostredky je mozne ziskat hlavne diky osobnim	3	2	1.04	3	1.43	-3	-1.54*

Consensus Statements -- Those That Do Not Distinguish Between ANY Pair of Factors.

All Listed Statements are Non-Significant at P>.01, and Those Flagged With an * are also Non-Significant at P>.05.

			Factors					
			1		2		3	
No.	Statement	No.	RNK	SCORE	RNK	SCORE	RNK	SCORE
8*	08.Sdruzovanim ve spolcich se podilime na budovani obcanske	8	3	1.28	3	1.43	4	1.57
10*	10.Ti, kdo dobrovolne zajistuji aktivity v obci, to delaji	10	1	0.60	0	0.00	0	0.05
12	12.Podnikavi a iniciativni lide pro utvareni verejneho zivo	12	-1	-0.29	-3	-1.43	-1	-0.33
13*	13.Do ucasti na verejnem zivote se spise zapojuji jen dobre	13	-3	-1.57	-4	-1.90	-4	-1.76
14	14.Ti, kteri v obci organizuji akce pro ostatni, to delaji	14	-4	-2.24	-2	-0.95	-4	-1.97
16	16.Vzajemna duvera mezi lidmi je na vesnici prirozena	16	-1	-0.78	0	0.00	-2	-1.26
18*	18.Mistni politika vic ovlivnuje lidi, ale ma centralni man	18	1	0.46	0	0.00	0	0.21
25*	25.Vzdycky jsem si vystacil/a s zivotni zkusenosti	25	-2	-0.94	-1	-0.48	-2	-0.97
31*	31.Zivot v obci me dovednosti a schopnosti neomezuje, mohu	31	2	0.74	0	0.00	1	0.61
34*	34.Pokud mam schopnost delat v obci neco pro druhe, je mou	34	0	0.22	-1	-0.48	1	0.33
36*	36.Vzdelany clovek toho dosahne vic, nez nevzdelany	36	-1	-0.39	-1	-0.48	0	-0.14
37	37.Je dobre mit dokoncene vzdelani, protoze zdravy selsky r	37	0	0.12	1	0.48	1	0.86
39	39.Vysokoskolske vzdelani uz teď neni takovou jistotou jako	39	0	0.31	-2	-0.95	-1	-0.29
41	41.Vzdelani poskytuje schopnost hlubsiho odstupu a vybavuje	41	0	0.24	-2	-0.95	0	0.29
42	42.Vzdelani je obecna hodnota, spocivajici ve vedeni samotn	42	0	0.23	0	0.00	2	1.01

QANALYZE was completet at 17:12:11

III/II ZPRACOVÁNÍ DAT OSMI ORIGINÁLNÍCH Q TŘÍDĚNÍ (VYNUCENÁ REDUKCE DATOVÉ MATICE O TŘÍDĚNÍ T_9)

PQMethod2.11 MYSTUDY My first attempt to do a Q analysis PAGE 1
Path and Project Name: C:\PQMETHOD\PROJECTS/MSx1 Mar 27 11

Correlation Matrix Between Sorts

SORTS	1	2	3	4	5	6	7	8
1 01Sustal	100	19	27	-6	19	33	21	19
2 02Master	19	100	32	42	52	55	38	35
3 03Ozogan	27	32	100	27	29	56	35	19
4 04Dostal	-6	42	27	100	34	24	21	37
5 05Fibich	19	52	29	34	100	45	30	34
6 06Kavalo	33	55	56	24	45	100	48	19
7 07Zapala	21	38	35	21	30	48	100	29
8 08Kavala	19	35	19	37	34	19	29	100

Unrotated Factor Matrix

	Factors 1	2	3	4	5	6	7	8
SORTS								
1 01Sustal	0.4053	0.6295	0.5392	-0.0974	0.2036	-0.2399	0.1993	-0.0251
2 02Master	0.7657	-0.1642	-0.0614	-0.3053	-0.1590	-0.3270	-0.3073	-0.2512
3 03Ozogan	0.6510	0.2912	-0.3184	0.2620	0.4574	0.2389	-0.0881	-0.2174
4 04Dostal	0.5415	-0.6282	-0.1236	0.1212	0.3206	-0.2846	0.3009	0.0884
5 05Fibich	0.6971	-0.1690	0.0677	-0.4922	-0.0927	0.4076	0.2506	-0.0356
6 06Kavalo	0.7822	0.3133	-0.2773	-0.0906	-0.0362	-0.0335	-0.1605	0.4204
7 07Zapala	0.6446	0.1501	-0.0884	0.4458	-0.5455	-0.0204	0.2240	-0.0848
8 08Kavala	0.5475	-0.3704	0.6017	0.2988	0.0228	0.1853	-0.2640	0.0853
Eigenvalues	3.2807	1.1890	0.8624	0.7245	0.6868	0.5045	0.4408	0.3113
% expl.Var.	41	15	11	9	9	6	6	4

Cumulative Communalities Matrix

	Factors 1 Thru 1	2	3	4	5	6	7	8
SORTS								
1 01Sustal	0.1642	0.5605	0.8512	0.8607	0.9021	0.9597	0.9994	1.0000
2 02Master	0.5864	0.6133	0.6171	0.7103	0.7356	0.8425	0.9369	1.0000
3 03Ozogan	0.4239	0.5087	0.6100	0.6787	0.8879	0.9450	0.9527	1.0000
4 04Dostal	0.2932	0.6879	0.7032	0.7179	0.8207	0.9017	0.9922	1.0000
5 05Fibich	0.4859	0.5145	0.5190	0.7613	0.7699	0.9360	0.9987	1.0000
6 06Kavalo	0.6118	0.7099	0.7868	0.7950	0.7963	0.7975	0.8232	1.0000
7 07Zapala	0.4155	0.4381	0.4459	0.6446	0.9422	0.9426	0.9928	1.0000
8 08Kavala	0.2997	0.4369	0.7989	0.8882	0.8887	0.9230	0.9927	1.0000
cum% expl.Var.	41	56	67	76	84	91	96	100

PQMethod2.11 MYSTUDY My first attempt to do a Q analysis PAGE 2
Path and Project Name: C:\PQMETHOD\PROJECTS/MSx1 Mar 27 11

Rotating Angles Used Between Factors

FTR#1	FTR#2	ANGLE	Generated By PQROT [21:34, 3/27/2011]
1	2	-45.	

Factor Matrix with an X Indicating a Defining Sort

	Loadings 1	2
QSORT		
1 01Sustal	-0.1585	0.7317X
2 02Master	0.6576X	0.4254
3 03Ozogan	0.2544	0.6663X
4 04Dostal	0.8271X	-0.0613
5 05Fibich	0.6124X	0.3734
6 06Kavalo	0.3316	0.7746X
7 07Zapala	0.3497	0.5620X
8 08Kavala	0.6490X	0.1252
% expl.Var.	28	28

Free Distribution Data Results

QSORT	MEAN	ST.DEV.
1 01Sustal	0.000	2.102
2 02Master	0.000	2.102
3 03Ozogan	0.000	2.102
4 04Dostal	0.000	2.102
5 05Fibich	0.000	2.102
6 06Kavalo	0.000	2.102
7 07Zapala	0.000	2.102
8 08Kavala	0.000	2.102

PQMethod2.11 MYSTUDY My first attempt to do a Q analysis PAGE 3
Path and Project Name: C:\PQMETHOD\PROJECTS/MSx1 Mar 27 11

Rank Statement Totals with Each Factor

No.	Statement	No.	Factors 1		2	
1	01.Obvykle vyuzivam kontaktu v nejblizsi rodine spise,	1	0.93	10	-0.81	33
2	02.Rozhodovani je vzdy ovlivnovano meziosobnimi vazbam	2	1.23	5	-0.42	31
3	03.Financni prostredky je mozne ziskat hlavne diky oso	3	-1.48	42	1.04	7
4	04.Pro ziskani informaci vyuzivam predevsim svych osob	4	-0.12	24	1.06	6
5	05.Mam kontakty na pratele a zname, ktere vyuzivam spi	5	1.21	7	0.95	9
6	06.Nejlepsi investice je do navazovani vyhodnych osobn	6	-1.43	41	0.41	18
7	07.Lobbyismus (=prosazovani vlastnich zajmu) neni nic	7	-1.06	36	0.08	26
8	08.Sdruzovanim ve spolcich se podilime na budovani obc	8	1.58	2	1.28	4
9	09.Zapojeni obce do mikroregionu ci MAS je dobre jen p	9	-0.69	32	0.51	16
10	10.Ti, kdo dobrovolne zajistuji aktivity v obci, to de	10	0.05	23	0.63	14
11	11.V nasi obci je malo aktivity mezi lidmi	11	-0.72	33	0.60	15
12	12.Podnikavi a iniciativni lide pro utvareni verejneho	12	-0.34	28	-0.30	29
13	13.Do ucasti na verejnem zivote se spise zapojuji jen	13	-1.77	43	-1.56	41
14	14.Ti, kteri v obci organizuji akce pro ostatni, to de	14	-2.00	44	-2.24	44
15	15.Mestsky urad je az to posledni, kam clovek zapatra,	15	0.42	17	-1.16	38
16	16.Vzajemna duvera mezi lidmi je na vesnici prirozena	16	-1.26	38	-0.77	32
17	17.Mistni politice duveruji vice nez centralni	17	1.23	6	0.09	25
18	18.Mistni politika vic ovlivnuje lidi, ale ma centraln	18	0.23	21	0.46	17
19	19.Na venkove se lide vic hlidaji, proto jsou na sebe	19	-1.36	39	-0.14	28
20	20.Chodim nakupovat k mistnimu zivnostnikovi, aby se u	20	-0.54	31	-0.92	34
21	21.Kdyz mam jiny nazor, jsem v obci automaticky neprit	21	0.30	19	-1.28	39
22	22.Tady v obci nejsou lide tolerantni k jinym nazorum	22	-0.51	30	-1.05	36
23	23.Kdyz chci ziskat informace, vyhledavam je predevsim	23	0.47	15	-1.10	37
24	24.Pri rozhodovani se ridim hlavne intuici a citem	24	0.44	16	1.46	3
25	25.Vzdycky jsem si vystacil/a s zivotni zkusenosti	25	-0.98	35	-0.95	35
26	26.Nejlepsi skola je skola zivota	26	-0.35	29	1.47	2
27	27.Jsou tady lidi, jejichz znalosti prinesly do obce f	27	1.16	8	1.73	1
28	28.Nejlepsi investice je do zvysovani znalosti, vedomo	28	0.89	11	1.14	5
29	29.Pro normalniho cloveka je zpracovat zadost o dotaci	29	0.15	22	0.98	8
30	30.Zpracovat zadost o dotaci pro me neni problem	30	0.80	13	-1.42	40
31	31.Zivot v obci me dovednosti a schopnosti neomezuje,	31	0.61	14	0.73	11
32	32.Vtahnout k aktivite v obci ostatni, na to je potreb	32	1.61	1	0.64	13
33	33.Delat v obci neco pro ostatni je pro me samozrejmos	33	1.32	4	0.77	10
34	34.Pokud mam schopnost delat v obci neco pro druhe, je	34	0.29	20	0.23	22
35	35.Pokud potrebuji informace, obvykle sam/a vim, kam z	35	1.46	3	0.38	19
36	36.Vzdelany clovek toho dosahne vic, nez nevzdelany	36	-0.14	25	-0.40	30
37	37.Je dobre mit dokoncene vzdelani, protoze zdravy sel	37	0.88	12	0.10	24
38	38.Na stupni vzdelani v zivote nezalezi	38	-0.79	34	-0.05	27
39	39.Vysokoskolske vzdelani uz teď neni takovou jistotou	39	-0.30	27	0.31	20
40	40.Deti a mladez jsou do vsech aktivit v obci zapojova	40	-0.27	26	0.69	12
41	41.Vzdelani poskytuje schopnost hlubsiho odstupu a vyb	41	0.30	18	0.23	21
42	42.Vzdelani je obecna hodnota, spocivajici ve vedeni s	42	1.08	9	0.22	23
43	43.Vzdelani spojuji vyhradne s jeho vyuzitim na trhu p	43	-1.40	40	-1.75	42

Rank Statement Totals with Each Factor

No.	Statement	No.	Factors 1		2	
44	44.Vzdelani spojuji vyhradne s prislusnym certifikatem	44	-1.11	37	-1.87	43

Correlations Between Factor Scores

	1	2
1	1.0000	0.4224
2	0.4224	1.0000

Normalized Factor Scores -- For Factor 1

No.	Statement	No.	Z-SCORES
32	32.Vtahnout k aktivite v obci ostatni, na to je potreba mit	32	1.608
8	08.Sdruzovanim ve spolcich se podilime na budovani obcanske	8	1.578
35	35.Pokud potrebuji informace, obvykle sam/a vim, kam za nim	35	1.463
33	33.Delat v obci neco pro ostatni je pro me samozrejmosti	33	1.324
2	02.Rozhodovani je vzdy ovlivnovano meziosobnimi vazbami, kt	2	1.231
17	17.Mistni politice duveruji vice nez centralni	17	1.229
5	05.Mam kontakty na pratele a zname, ktere vyuzivam spise, n	5	1.210
27	27.Jsou tady lidi, jejichz znalosti prinesly do obce financ	27	1.156
42	42.Vzdelani je obecna hodnota, spocivajici ve vedeni samotn	42	1.077
1	01.Obvykle vyuzivam kontaktu v nejblizsi rodine spise, nez	1	0.931
28	28.Nejlepsi investice je do zvysovani znalosti, vedomosti	28	0.893
37	37.Je dobre mit dokoncene vzdelani, protoze zdravy selsky r	37	0.878
30	30.Zpracovat zadost o dotaci pro me neni problem	30	0.797
31	31.Zivot v obci me dovednosti a schopnosti neomezuje, mohu	31	0.609
23	23.Kdyz chci ziskat informace, vyhledavam je predevsim na i	23	0.468
24	24.Pri rozhodovani se ridim hlavne intuici a citem	24	0.439
15	15.Mestsky urad je az to posledni, kam clovek zapatra, kdyb	15	0.418
41	41.Vzdelani poskytuje schopnost hlubsiho odstupu a vybavuje	41	0.304
21	21.Kdyz mam jiny nazor, jsem v obci automaticky nepritel te	21	0.296
34	34.Pokud mam schopnost delat v obci neco pro druhe, je mou	34	0.290
18	18.Mistni politika vic ovlivnuje lidi, ale ma centralni man	18	0.229
29	29.Pro normalniho cloveka je zpracovat zadost o dotaci opra	29	0.148
10	10.Ti, kdo dobrovolne zajistuji aktivity v obci, to delaji	10	0.046
4	04.Pro ziskani informaci vyuzivam predevsim svych osobnich	4	-0.120
36	36.Vzdelany clovek toho dosahne vic, nez nevzdelany	36	-0.141
40	40.Deti a mladez jsou do vsech aktivit v obci zapojovany au	40	-0.265
39	39.Vysokoskolske vzdelani uz teď neni takovou jistotou jako	39	-0.304
12	12.Podnikavi a iniciativni lide pro utvareni verejneho zivo	12	-0.340
26	26.Nejlepsi skola je skola zivota	26	-0.347
22	22.Tady v obci nejsou lide tolerantni k jinym nazorum	22	-0.511
20	20.Chodim nakupovat k mistnimu zivnostnikovi, aby se udrzel	20	-0.544
9	09.Zapojeni obce do mikroregionu ci MAS je dobre jen pro pr	9	-0.694
11	11.V nasi obci je malo aktivity mezi lidmi	11	-0.719
38	38.Na stupni vzdelani v zivote nezalezi	38	-0.788
25	25.Vzdycky jsem si vystacil/a s zivotni zkusenosti	25	-0.979
7	07.Lobbyismus (=prosazovani vlastnich zajmu) neni nic spatn	7	-1.063

44	44.Vzdelani spojuji vyhradne s prislusnym certifikatem, sv	44	-1.107
16	16.Vzajemna duvera mezi lidmi je na vesnici prirozena	16	-1.259
19	19.Na venkove se lide vic hlidaji, proto jsou na sebe i vic	19	-1.364
43	43.Vzdelani spojuji vyhradne s jeho vyuzitim na trhu prace	43	-1.399
6	06.Nejlepsi investice je do navazovani vyhodnych osobnich k	6	-1.427
3	03.Financni prostredky je mozne ziskat hlavne diky osobnim	3	-1.482
13	13.Do ucasti na verejnem zivote se spise zapojuji jen dobre	13	-1.769

Normalized Factor Scores -- For Factor 1

No.	Statement	No.	Z-SCORES
14	14.Ti, kteri v obci organizuji akce pro ostatni, to delaji	14	-1.998

Normalized Factor Scores -- For Factor 2

No.	Statement	No.	Z-SCORES
27	27.Jsou tady lidi, jejichz znalosti prinesly do obce financ	27	1.735
26	26.Nejlepsi skola je skola zivota	26	1.468
24	24.Pri rozhodovani se ridim hlavne intuici a citem	24	1.464
8	08.Sdruzovanim ve spolcich se podilime na budovani obcanske	8	1.283
28	28.Nejlepsi investice je do zvysovani znalosti, vedomosti	28	1.136
4	04.Pro ziskani informaci vyuzivam predevsim svych osobnich	4	1.060
3	03.Financni prostredky je mozne ziskat hlavne diky osobnim	3	1.041
29	29.Pro normalniho cloveka je zpracovat zadost o dotaci opra	29	0.980
5	05.Mam kontakty na pratele a zname, ktere vyuzivam spise, n	5	0.955
33	33.Delat v obci neco pro ostatni je pro me samozrejmosti	33	0.772
31	31.Zivot v obci me dovednosti a schopnosti neomezuje, mohu	31	0.726
40	40.Deti a mladez jsou do vsech aktivit v obci zapojovany au	40	0.688
32	32.Vtahnout k aktivite v obci ostatni, na to je potreba mit	32	0.642
10	10.Ti, kdo dobrovolne zajistuji aktivity v obci, to delaji	10	0.627
11	11.V nasi obci je malo aktivity mezi lidmi	11	0.602
9	09.Zapojeni obce do mikroregionu ci MAS je dobre jen pro pr	9	0.513
18	18.Mistni politika vic ovlivnuje lidi, ale ma centralni man	18	0.458
6	06.Nejlepsi investice je do navazovani vyhodnych osobnich k	6	0.408
35	35.Pokud potrebuji informace, obvykle sam/a vim, kam za nim	35	0.383
39	39.Vysokoskolske vzdelani uz ted neni takovou jistotou jako	39	0.314
41	41.Vzdelani poskytuje schopnost hlubsiho odstupu a vybavuje	41	0.235
34	34.Pokud mam schopnost delat v obci neco pro druhe, je mou	34	0.227
42	42.Vzdelani je obecna hodnota, spocivajici ve vedeni samotn	42	0.225
37	37.Je dobre mit dokoncene vzdelani, protoze zdravy selsky r	37	0.103
17	17.Mistni politice duveruji vice nez centralni	17	0.092
7	07.Lobbyismus (=prosazovani vlastnich zajmu) neni nic spatn	7	0.080
38	38.Na stupni vzdelani v zivote nezalezi	38	-0.048
19	19.Na venkove se lide vic hlidaji, proto jsou na sebe i vic	19	-0.141
12	12.Podnikavi a iniciativni lide pro utvareni verejneho zivo	12	-0.301
36	36.Vzdelany clovek toho dosahne vic, nez nevzdelany	36	-0.400
2	02.Rozhodovani je vzdy ovlivnovano meziosobnimi vazbami, kt	2	-0.416
16	16.Vzajemna duvera mezi lidmi je na vesnici prirozena	16	-0.772
1	01.Obvykle vyuzivam kontaktu v nejblizsi rodine spise, nez	1	-0.814
20	20.Chodim nakupovat k mistnimu zivnostnikovi, aby se udrzel	20	-0.921
25	25.Vzdycky jsem si vystacil/a s zivotni zkusenosti	25	-0.955
22	22.Tady v obci nejsou lide tolerantni k jinym nazorum	22	-1.052
23	23.Kdyz chci ziskat informace, vyhledavam je predevsim na i	23	-1.104
15	15.Mestsky urad je az to posledni, kam clovek zapatra, kdyb	15	-1.157
21	21.Kdyz mam jiny nazor, jsem v obci automaticky nepritel te	21	-1.285
30	30.Zpracovat zadost o dotaci pro me neni problem	30	-1.422
13	13.Do ucasti na verejnem zivote se spise zapojuji jen dobre	13	-1.561
43	43.Vzdelani spojuji vyhradne s jeho vyuzitim na trhu prace	43	-1.754
44	44.Vzdelani spojuji vyhradne s prislusnym certifikatem, sv	44	-1.874

Normalized Factor Scores -- For Factor 2

No.	Statement	No.	Z-SCORES
14	14.Ti, kteri v obci organizuji akce pro ostatni, to delaji	14	-2.240

Descending Array of Differences Between Factors 1 and 2

No.	Statement	No.	Type 1	Type 2	Difference
30	30.Zpracovat zadost o dotaci pro me neni problem	30	0.797	-1.422	2.220
1	01.Obvykle vyuzivam kontaktu v nejblizsi rodine spise, nez	1	0.931	-0.814	1.745
2	02.Rozhodovani je vzdy ovlivnovano meziosobnimi vazbami, kt	2	1.231	-0.416	1.647
21	21.Kdyz mam jiny nazor, jsem v obci automaticky nepritel te	21	0.296	-1.285	1.580
15	15.Mestsky urad je az to posledni, kam clovek zapatra, kdyb	15	0.418	-1.157	1.575
23	23.Kdyz chci ziskat informace, vyhledavam je predevsim na i	23	0.468	-1.104	1.572
17	17.Mistni politice duveruji vice nez centralni	17	1.229	0.092	1.137
35	35.Pokud potrebuji informace, obvykle sam/a vim, kam za nim	35	1.463	0.383	1.080
32	32.Vtahnout k aktivite v obci ostatni, na to je potreba mit	32	1.608	0.642	0.966
42	42.Vzdelani je obecna hodnota, spocivajici ve vedeni samotn	42	1.077	0.225	0.852
37	37.Je dobre mit dokoncene vzdelani, protoze zdravy selsky r	37	0.878	0.103	0.774
44	44.Vzdelani spojuji vyhradne s prislusnym certifikatem, sv	44	-1.107	-1.874	0.767
33	33.Delat v obci neco pro ostatni je pro me samozrejmosti	33	1.324	0.772	0.552
22	22.Tady v obci nejsou lide tolerantni k jinym nazorum	22	-0.511	-1.052	0.541
20	20.Chodim nakupovat k mistnimu zivnostnikovi, aby se udrzel	20	-0.544	-0.921	0.377
43	43.Vzdelani spojuji vyhradne s jeho vyuzitim na trhu prace	43	-1.399	-1.754	0.356
8	08.Sdruzovanim ve spolcich se podilime na budovani obcanske	8	1.578	1.283	0.295
36	36.Vzdelany clovek toho dosahne vic, nez nevzdelany	36	-0.141	-0.400	0.259
5	05.Mam kontakty na pratele a zname, ktere vyuzivam spise, n	5	1.210	0.955	0.255
14	14.Ti, kteri v obci organizuji akce pro ostatni, to delaji	14	-1.998	-2.240	0.242
41	41.Vzdelani poskytuje schopnost hlubsiho odstupu a vybavuje	41	0.304	0.235	0.069
34	34.Pokud mam schopnost delat v obci neco pro druhe, je mou	34	0.290	0.227	0.063
25	25.Vzdycky jsem si vystacil/a s zivotni zkusenosti	25	-0.979	-0.955	-0.024

12	12.Podnikavi a iniciativni lide pro utvareni verejneho zivo	12	-0.340	-0.301	-0.039
31	31.Zivot v obci me dovednosti a schopnosti neomezuje, mohu	31	0.609	0.726	-0.118
13	13.Do ucasti na verejnem zivote se spise zapojuji jen dobre	13	-1.769	-1.561	-0.207
18	18.Mistni politika vic ovlivnuje lidi, ale ma centralni man	18	0.229	0.458	-0.229
28	28.Nejlepsi investice je do zvysovani znalosti, vedomosti	28	0.893	1.136	-0.243
16	16.Vzajemna duvera mezi lidmi je na vesnici prirozena	16	-1.259	-0.772	-0.487
27	27.Jsou tady lidi, jejichz znalosti prinesly do obce financ	27	1.156	1.735	-0.579
10	10.Ti, kdo dobrovolne zajistuji aktivity v obci, to delaji	10	0.046	0.627	-0.581
39	39.Vysokoskolske vzdelani uz teď neni takovou jistotou jako	39	-0.304	0.314	-0.618
38	38.Na stupni vzdelani v zivote nezalezi	38	-0.788	-0.048	-0.740
29	29.Pro normalniho cloveka je zpracovat zadost o dotaci opra	29	0.148	0.980	-0.832
40	40.Deti a mladez jsou do vsech aktivit v obci zapojovany au	40	-0.265	0.688	-0.953
24	24.Pri rozhodovani se ridim hlavne intuici a citem	24	0.439	1.464	-1.025
7	07.Lobbyismus (=prosazovani vlastnich zajmu) neni nic spatn	7	-1.063	0.080	-1.142
4	04.Pro ziskani informaci vyuzivam predevsim svych osobnich	4	-0.120	1.060	-1.180
9	09.Zapojeni obce do mikroregionu ci MAS je dobre jen pro pr	9	-0.694	0.513	-1.207
19	19.Na venkove se lide vic hlidaji, proto jsou na sebe i vic	19	-1.364	-0.141	-1.223
11	11.V nasi obci je malo aktivity mezi lidmi	11	-0.719	0.602	-1.322
26	26.Nejlepsi skola je skola zivota	26	-0.347	1.468	-1.815
6	06.Nejlepsi investice je do navazovani vyhodnych osobnich k	6	-1.427	0.408	-1.835

PQMethod2.11 MYSTUDY My first attempt to do a Q analysis PAGE 10
Path and Project Name: C:\PQMETHOD\PROJECTS/MSx1 Mar 27 11

Descending Array of Differences Between Factors 1 and 2

No.	Statement	No.	Type 1	Type 2	Difference
3	03.Financni prostredky je mozne ziskat hlavne diky osobnim	3	-1.482	1.041	-2.523

PQMethod2.11 MYSTUDY My first attempt to do a Q analysis PAGE 11
Path and Project Name: C:\PQMETHOD\PROJECTS/MSx1 Mar 27 11

Factor Q-Sort Values for Each Statement

			Factor Arrays	
No.	Statement	No.	1	2
1	01.Obvykle vyuzivam kontaktu v nejblizsi rodine spise, nez	1	2	-1
2	02.Rozhodovani je vzdy ovlivnovano meziosobnimi vazbami, kt	2	3	-1
3	03.Financni prostredky je mozne ziskat hlavne diky osobnim	3	-3	2
4	04.Pro ziskani informaci vyuzivam predevsim svych osobnich	4	0	3
5	05.Mam kontakty na pratele a zname, ktere vyuzivam spise, n	5	2	2
6	06.Nejlepsi investice je do navazovani vyhodnych osobnich k	6	-3	1
7	07.Lobbyismus (=prosazovani vlastnich zajmu) neni nic spatn	7	-2	0
8	08.Sdruzovanim ve spolcich se podilime na budovani obcanske	8	4	3
9	09.Zapojeni obce do mikroregionu ci MAS je dobre jen pro pr	9	-1	1
10	10.Ti, kdo dobrovolne zajistuji aktivity v obci, to delaji	10	0	1
11	11.V nasi obci je malo aktivity mezi lidmi	11	-1	1
12	12.Podnikavi a iniciativni lide pro utvareni verejneho zivo	12	-1	-1
13	13.Do ucasti na verejnem zivote se spise zapojuji jen dobre	13	-4	-3
14	14.Ti, kteri v obci organizuji akce pro ostatni, to delaji	14	-4	-4
15	15.Mestsky urad je az to posledni, kam clovek zapatra, kdyb	15	1	-2
16	16.Vzajemna duvera mezi lidmi je na vesnici prirozena	16	-2	-1
17	17.Mistni politice duveruji vice nez centralni	17	3	0
18	18.Mistni politika vic ovlivnuje lidi, ale ma centralni man	18	0	1
19	19.Na venkove se lide vic hlidaji, proto jsou na sebe i vic	19	-3	-1
20	20.Chodim nakupovat k mistnimu zivnostnikovi, aby se udrzel	20	-1	-2
21	21.Kdyz mam jiny nazor, jsem v obci automaticky nepritel te	21	0	-3
22	22.Tady v obci nejsou lide tolerantni k jinym nazorum	22	-1	-2
23	23.Kdyz chci ziskat informace, vyhledavam je predevsim na i	23	1	-2
24	24.Pri rozhodovani se ridim hlavne intuici a citem	24	1	3
25	25.Vzdycky jsem si vystacil/a s zivotni zkusenosti	25	-2	-2
26	26.Nejlepsi skola je skola zivota	26	-1	4
27	27.Jsou tady lidi, jejichz znalosti prinesly do obce financ	27	2	4
28	28.Nejlepsi investice je do zvysovani znalosti, vedomosti	28	2	3
29	29.Pro normalniho cloveka je zpracovat zadost o dotaci opra	29	0	2
30	30.Zpracovat zadost o dotaci pro me neni problem	30	1	-3
31	31.Zivot v obci me dovednosti a schopnosti neomezuje, mohu	31	1	2
32	32.Vtahnout k aktivite v obci ostatni, na to je potreba mit	32	4	1
33	33.Delat v obci neco pro ostatni je pro me samozrejmosti	33	3	2
34	34.Pokud mam schopnost delat v obci neco pro druhe, je mou	34	0	0
35	35.Pokud potrebuji informace, obvykle sam/a vim, kam za nim	35	3	0
36	36.Vzdelany clovek toho dosahne vic, nez nevzdelany	36	0	-1
37	37.Je dobre mit dokoncene vzdelani, protoze zdravy selsky r	37	1	0
38	38.Na stupni vzdelani v zivote nezalezi	38	-2	-1
39	39.Vysokoskolske vzdelani uz teď neni takovou jistotou jako	39	-1	0
40	40.Deti a mladez jsou do vsech aktivit v obci zapojovany au	40	0	1
41	41.Vzdelani poskytuje schopnost hlubsiho odstupu a vybavuje	41	1	0
42	42.Vzdelani je obecna hodnota, spocivajici ve vedeni samotn	42	2	0
43	43.Vzdelani spojuji vyhradne s jeho vyuzitim na trhu prace	43	-3	-3
44	44.Vzdelani spojuji vyhradne s prislusnym certifikatem, sv	44	-2	-4

PQMethod2.11 MYSTUDY My first attempt to do a Q analysis PAGE 12
Path and Project Name: C:\PQMETHOD\PROJECTS/MSx1 Mar 27 11

			Factor Arrays	
No.	Statement	No.	1	2

Variance = 4.318 St. Dev. = 2.078

PQMethod2.11 MYSTUDY My first attempt to do a Q analysis PAGE 13
Path and Project Name: C:\PQMETHOD\PROJECTS/MSx1 Mar 27 11

Factor Q-Sort Values for Statements sorted by Consensus vs. Disagreement (Variance across normalized Factor Scores)

			Factor Arrays	
No.	Statement	No.	1	2
25	25.Vzdycky jsem si vystacil/a s zivotni zkusenosti	25	-2	-2
12	12.Podnikavi a iniciativni lide pro utvareni verejneho zivo	12	-1	-1
34	34.Pokud mam schopnost delat v obci neco pro druhe, je mou	34	0	0
41	41.Vzdelani poskytuje schopnost hlubsiho odstupu a vybavuje	41	1	0
31	31.Zivot v obci me dovednosti a schopnosti neomezuje, mohu	31	1	2
13	13.Do ucasti na verejnem zivote se spise zapojuji jen dobre	13	-4	-3
18	18.Mistni politika vic ovlivnuje lidi, ale ma centralni man	18	0	1
14	14.Ti, kteri v obci organizuji akce pro ostatni, to delaji	14	-4	-4
28	28.Nejlepsi investice je do zvysovani znalosti, vedomosti	28	2	3

```
  5  05.Mam kontakty na pratele a zname, ktere vyuzivam spise, n    5       2      2
 36  36.Vzdelany clovek toho dosahne vic, nez nevzdelany           36       0     -1
  8  08.Sdruzovanim ve spolcich se podilime na budovani obcanske    8       4      3
 43  43.Vzdelani spojuji vyhradne s jeho vyuzitim na trhu prace    43      -3     -3
 20  20.Chodim nakupovat k mistnimu zivnostnikovi, aby se udrzel   20      -1     -2
 16  16.Vzajemna duvera mezi lidmi je na vesnici prirozena         16      -2     -1
 22  22.Tady v obci nejsou lide tolerantni k jinym nazorum         22      -1     -2
 33  33.Delat v obci neco pro ostatni je pro me samozrejmosti      33       3      2
 27  27.Jsou tady lidi, jejichz znalosti prinesly do obce financ   27       2      4
 10  10.Ti, kdo dobrovolne zajistuji aktivity v obci, to delaji    10       0      1
 39  39.Vysokoskolske vzdelani uz teď neni takovou jistotou jako   39      -1      0
 38  38.Na stupni vzdelani v zivote nezalezi                       38      -2     -1
 44  44.Vzdelani spojuji vyhradne s prislusnym certifikatem, sv    44      -2     -4
 37  37.Je dobre mit dokoncene vzdelani, protoze zdravy selsky r   37       1      0
 29  29.Pro normalniho cloveka je zpracovat zadost o dotaci opra   29       0      2
 42  42.Vzdelani je obecna hodnota, spocivajici ve vedeni samotn   42       2      0
 40  40.Deti a mladez jsou do vsech aktivit v obci zapojovany au   40       0      1
 32  32.Vtahnout k aktivite v obci ostatni, na to je potreba mit   32       4      1
 24  24.Pri rozhodovani se ridim hlavne intuici a citem            24       1      3
 35  35.Pokud potrebuji informace, obvykle sam/a vim, kam za nim   35       3      0
 17  17.Mistni politice duveruji vice nez centralni                17       3      0
  7  07.Lobbyismus (=prosazovani vlastnich zajmu) neni nic spatn    7      -2      0
  4  04.Pro ziskani informaci vyuzivam predevsim svych osobnich     4       0      3
  9  09.Zapojeni obce do mikroregionu ci MAS je dobre jen pro pr    9      -1      1
 19  19.Na venkove se lide vic hlidaji, proto jsou na sebe i vic   19      -3     -1
 11  11.V nasi obci je malo aktivity mezi lidmi                    11      -1      1
 23  23.Kdyz chci ziskat informace, vyhledavam je predevsim na i   23       1     -2
 15  15.Mestsky urad je az to posledni, kam clovek zapatra, kdyb   15       1     -2
 21  21.Kdyz mam jiny nazor, jsem v obci automaticky nepritel te   21       0     -3
  2  02.Rozhodovani je vzdy ovlivnovano meziosobnimi vazbami, kt    2       3     -1
  1  01.Obvykle vyuzivam kontaktu v nejblizsi rodine spise, nez     1       2     -1
 26  26.Nejlepsi skola je skola zivota                             26      -1      4
  6  06.Nejlepsi investice je do navazovani vyhodnych osobnich k    6      -3      1
 30  30.Zpracovat zadost o dotaci pro me neni problem              30       1     -3
  3  03.Financni prostredky je mozne ziskat hlavne diky osobnim     3      -3      2

PQMethod2.11              MYSTUDY My first attempt to do a Q analysis                    PAGE   14
Path and Project Name: C:\PQMETHOD\PROJECTS/MSx1                                         Mar 27 11

                                                                    Factor Arrays
No.  Statement                                                 No.      1      2


Factor Characteristics
                                  Factors
                                    1       2

No. of Defining Variables           4       4

Average Rel. Coef.                0.800   0.800

Composite Reliability             0.941   0.941

S.E. of Factor Scores             0.243   0.243


Standard Errors for Differences in Normalized Factor Scores

(Diagonal Entries Are S.E. Within Factors)

          Factors        1       2

              1        0.343   0.343

              2        0.343   0.343

PQMethod2.11              MYSTUDY My first attempt to do a Q analysis                    PAGE   15
Path and Project Name: C:\PQMETHOD\PROJECTS/MSx1                                         Mar 27 11


Distinguishing Statements for Factor  1

 (P < .05 ;  Asterisk (*) Indicates Significance at P < .01)

Both the Factor Q-Sort Value and the Normalized Score are Shown.

                                                                    Factors
                                                                      1          2
 No. Statement                                                  No.  RNK SCORE   RNK SCORE

 32 32.Vtahnout k aktivite v obci ostatni, na to je potreba mit  32    4  1.61*   1  0.64
 35 35.Pokud potrebuji informace, obvykle sam/a vim, kam za nim  35    3  1.46*   0  0.38
  2 02.Rozhodovani je vzdy ovlivnovano meziosobnimi vazbami, kt   2    3  1.23*  -1 -0.42
 17 17.Mistni politice duveruji vice nez centralni              17    3  1.23*   0  0.09
 42 42.Vzdelani je obecna hodnota, spocivajici ve vedeni samotn 42    2  1.08    0  0.22
  1 01.Obvykle vyuzivam kontaktu v nejblizsi rodine spise, nez   1    2  0.93*  -1 -0.81
 37 37.Je dobre mit dokoncene vzdelani, protoze zdravy selsky r 37    1  0.88    0  0.10
 30 30.Zpracovat zadost o dotaci pro me neni problem            30    1  0.80*  -3 -1.42
 23 23.Kdyz chci ziskat informace, vyhledavam je predevsim na i 23    1  0.47*  -2 -1.10
 24 24.Pri rozhodovani se ridim hlavne intuici a citem          24    1  0.44*   3  1.46
 15 15.Mestsky urad je az to posledni, kam clovek zapatra, kdyb 15    1  0.42*  -2 -1.16
 21 21.Kdyz mam jiny nazor, jsem v obci automaticky nepritel te 21    0  0.30*  -3 -1.28
 29 29.Pro normalniho cloveka je zpracovat zadost o dotaci opra 29    0  0.15    2  0.98
  4 04.Pro ziskani informaci vyuzivam predevsim svych osobnich   4    0 -0.12*   3  1.06
 40 40.Deti a mladez jsou do vsech aktivit v obci zapojovany au 40    0 -0.27*   1  0.69
 26 26.Nejlepsi skola je skola zivota                           26   -1 -0.35*   4  1.47
  9 09.Zapojeni obce do mikroregionu ci MAS je dobre jen pro pr  9   -1 -0.69*   1  0.51
 11 11.V nasi obci je malo aktivity mezi lidmi                  11   -1 -0.72*   1  0.60
 38 38.Na stupni vzdelani v zivote nezalezi                     38   -2 -0.79   -1 -0.05
  7 07.Lobbyismus (=prosazovani vlastnich zajmu) neni nic spatn  7   -2 -1.06*   0  0.08
 44 44.Vzdelani spojuji vyhradne s prislusnym certifikatem, sv  44   -2 -1.11   -4 -1.87
 19 19.Na venkove se lide vic hlidaji, proto jsou na sebe i vic 19   -3 -1.36*  -1 -0.14
  6 06.Nejlepsi investice je do navazovani vyhodnych osobnich k  6   -3 -1.43*   1  0.41
  3 03.Financni prostredky je mozne ziskat hlavne diky osobnim   3   -3 -1.48*   2  1.04

PQMethod2.11              MYSTUDY My first attempt to do a Q analysis                    PAGE   16
Path and Project Name: C:\PQMETHOD\PROJECTS/MSx1                                         Mar 27 11
```

Consensus Statements -- Those That Do Not Distinguish Between ANY Pair of Factors.

All Listed Statements are Non-Significant at P>.01, and Those Flagged With an * are also Non-Significant at P>.05.

			Factors			
			1		2	
No.	Statement	No.	RNK	SCORE	RNK	SCORE
5*	05.Mam kontakty na pratele a zname, ktere vyuzivam spise, n	5	2	1.21	2	0.95
8*	08.Sdruzovanim ve spolcich se podilime na budovani obcanske	8	4	1.58	3	1.28
10*	10.Ti, kdo dobrovolne zajistuji aktivity v obci, to delaji	10	0	0.05	1	0.63
12*	12.Podnikavi a iniciativni lide pro utvareni verejneho zivo	12	-1	-0.34	-1	-0.30
13*	13.Do ucasti na verejnem zivote se spise zapojuji jen dobre	13	-4	-1.77	-3	-1.56
14*	14.Ti, kteri v obci organizuji akce pro ostatni, to delaji	14	-4	-2.00	-4	-2.24
16*	16.Vzajemna duvera mezi lidmi je na vesnici prirozena	16	-2	-1.26	-1	-0.77
18*	18.Mistni politika vic ovlivnuje lidi, ale ma centralni man	18	0	0.23	1	0.46
20*	20.Chodim nakupovat k mistnimu zivnostnikovi, aby se udrzel	20	-1	-0.54	-2	-0.92
22*	22.Tady v obci nejsou lide tolerantni k jinym nazorum	22	-1	-0.51	-2	-1.05
25*	25.Vzdycky jsem si vystacil/a s zivotni zkusenosti	25	-2	-0.98	-2	-0.95
27*	27.Jsou tady lidi, jejichz znalosti prinesly do obce financ	27	2	1.16	4	1.73
28*	28.Nejlepsi investice je do zvysovani znalosti, vedomosti	28	2	0.89	3	1.14
29	29.Pro normalniho cloveka je zpracovat zadost o dotaci opra	29	0	0.15	2	0.98
31*	31.Zivot v obci me dovednosti a schopnosti neomezuje, mohu	31	1	0.61	2	0.73
33*	33.Delat v obci neco pro ostatni je pro me samozrejmosti	33	3	1.32	2	0.77
34*	34.Pokud mam schopnost delat v obci neco pro druhe, je mou	34	0	0.29	0	0.23
36*	36.Vzdelany clovek toho dosahne vic, nez nevzdelany	36	0	-0.14	-1	-0.40
37	37.Je dobre mit dokoncene vzdelani, protoze zdravy selsky r	37	1	0.88	0	0.10
38	38.Na stupni vzdelani v zivote nezalezi	38	-2	-0.79	-1	-0.05
39*	39.Vysokoskolske vzdelani uz teď neni takovou jistotou jako	39	-1	-0.30	0	0.31
41*	41.Vzdelani poskytuje schopnost hlubsiho odstupu a vybavuje	41	1	0.30	0	0.23
42	42.Vzdelani je obecna hodnota, spocivajici ve vedeni samotn	42	2	1.08	0	0.22
43*	43.Vzdelani spojuji vyhradne s jeho vyuzitim na trhu prace	43	-3	-1.40	-3	-1.75
44	44.Vzdelani spojuji vyhradne s prislusnym certifikatem, sv	44	-2	-1.11	-4	-1.87

QANALYZE was completet at 20:35:20

PŘÍLOHA IV

VOLNÁ ŠKÁLA – MOŽNOST LIBOVOLNÉ VOLBY HODNOTY PRO KAŽDÝ ZE 44 VÝROKŮ

Tabulka X **Nástroj pro dotazování s možností libovolné volby hodnoty u každého ze 44 výroků**

č	Výrok	Hodnota								
		Nesouhlasím								Souhlasím
		-4	-3	-2	-1	0	1	2	3	4
1	Obvykle využívám kontaktů v nejbližší rodině spíše, než kontaktů na přátele a známé.									
2	Rozhodování je vždy ovlivňováno meziosobními vazbami, které člověka spojují s druhými lidmi.									
3	Finanční prostředky je možné získat hlavně díky osobním vazbám a kontaktům.									
4	Pro získání informací využívám především svých osobních kontaktů a doporučení od známých.									
5	Mám kontakty na přátele a známé, které využívám spíše, než kontakty na nejbližší rodinu.									
6	Nejlepší investice je do navazování výhodných osobních kontaktů a známostí.									
7	Lobbyismus (=prosazování vlastních zájmů) není nic špatného.									
8	Sdružováním ve spolcích se podílíme na budování občanské společnosti.									
9	Zapojení obce do mikroregionu či MAS je dobré jen pro příliv finančních prostředků.									
10	Ti, kdo dobrovolně zajišťují aktivity v obci, to dělají především z důvodu vlastní seberealizace.									
11	V naší obci je málo aktivity mezi lidmi.									
12	Podnikaví a iniciativní lidé pro utváření veřejného života v naší obci schází.									
13	Do účasti na veřejném životě se spíše zapojují jen dobře situovaní lidé.									
14	Ti, kteří v obci organizují akce pro ostatní, to dělají jen proto, že z toho budou něco mít.									
15	Městský úřad je až to poslední, kam člověk zapátrá, kdyby něco potřeboval.									
16	Vzájemná důvěra mezi lidmi je na vesnici přirozená.									
17	Místní politice důvěřuji více než centrální.									
18	Místní politika víc ovlivňuje lidi, ale má centrální mantinely.									
19	Na venkově se lidé víc hlídají, proto jsou na sebe i více slušní.									
20	Chodím nakupovat k místnímu živnostníkovi, aby se udržel, i když je dražší.									
21	Když mám jiný názor, jsem v obci automaticky nepřítel těch, kteří můj názor nesdílí.									
22	Tady v obci nejsou lidé tolerantní k jiným názorům.									
23	Když chci získat informace, vyhledávám je především na internetu.									
24	Při rozhodování se řídím hlavně intuicí a citem.									
25	Vždycky jsem si vystačil/a s životní zkušeností.									
26	Nejlepší škola je škola života.									
27	Jsou tady lidi, jejichž znalosti přinesly do obce finanční prostředky.									
28	Nejlepší investice je do zvyšování znalostí, vědomostí.									
29	Pro normálního člověka je zpracovat žádost o dotaci opravdu složité.									
30	Zpracovat žádost o dotaci pro mě není problém.									
31	Život v obci mé dovednosti a schopnosti neomezuje, mohu je rozvíjet.									
32	Vtáhnout k aktivitě v obci ostatní, na to je potřeba mít zvláštní nadání a talent.									
33	Dělat v obci něco pro ostatní je pro mě samozřejmostí.									
34	Pokud mám schopnost dělat v obci něco pro druhé, je mou povinností ji využít.									
35	Pokud potřebuji informace, obvykle sám/a vím, kam za nimi jít a jak si je opatřit.									
36	Vzdělaný člověk toho dosáhne víc, než nevzdělaný.									
37	Je dobré mít dokončené vzdělání, protože zdravý selský rozum někdy nestačí.									
38	Na stupni vzdělání v životě nezáleží.									
39	Vysokoškolské vzdělání už teď není takovou jistotou jako bývalo dříve.									
40	Děti a mládež jsou do všech aktivit v obci zapojovány automaticky.									
41	Vzdělání poskytuje schopnost hlubšího odstupu a vybavuje kritickým myšlením.									
42	Vzdělání je obecná hodnota, spočívající ve vědění samotném a v usnadnění pochopení světa.									
43	Vzdělání spojuji výhradně s jeho využitím na trhu práce.									
44	Vzdělání spojuji výhradně s příslušným certifikátem, svědčícím o jeho ukončení.									

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka XI **Průměrná skóre 44 výroků na škále od -4 do 4 (možnost libovolné volby hodnoty výroku)**

Výrok	14	13	44	43	20	16	30	6	12	15	25
průměr	-3,222	-2,444	-2,111	-1,667	-1,333	-1,000	-1,000	-0,667	-0,667	-0,444	-0,444
Výrok	**19**	**21**	**7**	**22**	**23**	**9**	**10**	**40**	**38**	**39**	**1**
průměr	-0,333	-0,222	0,000	0,111	0,222	0,333	0,444	0,444	0,556	0,556	0,667
Výrok	**3**	**41**	**2**	**18**	**34**	**31**	**5**	**29**	**36**	**11**	**42**
průměr	0,889	0,889	1,000	1,000	1,111	1,222	1,333	1,444	1,444	1,556	1,556
Výrok	**35**	**4**	**17**	**24**	**26**	**28**	**37**	**33**	**8**	**27**	**32**
průměr	1,778	1,889	2,000	2,111	2,111	2,111	2,111	2,333	2,667	2,778	3,000

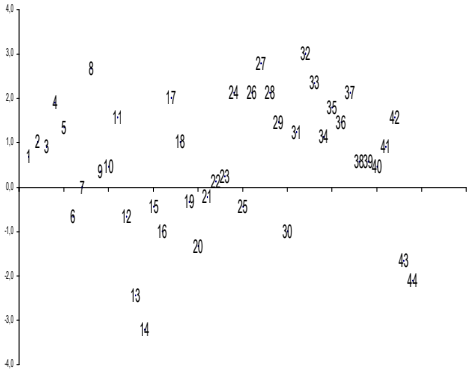

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka XII **Směrodatná odchylka 44 výroků na škále od -4 do 4 (možnost libovolné volby hodnoty výroku)**

Výrok	14	32	27	33	11	42	8	26	43	24	37
sm.odch.	0,667	1,000	1,302	1,323	1,333	1,333	1,414	1,453	1,500	1,537	1,537
Výrok	**41**	**36**	**39**	**4**	**44**	**35**	**16**	**18**	**28**	**2**	**31**
sm.odch.	1,537	1,590	1,590	1,616	1,616	1,641	1,658	1,732	1,764	1,803	1,856
Výrok	**20**	**13**	**15**	**40**	**9**	**25**	**5**	**29**	**17**	**21**	**1**
sm.odch.	1,871	1,878	1,944	2,007	2,121	2,128	2,179	2,186	2,236	2,279	2,345
Výrok	**6**	**7**	**10**	**34**	**12**	**30**	**22**	**23**	**19**	**3**	**38**
sm.odch.	2,345	2,345	2,351	2,369	2,398	2,398	2,421	2,438	2,500	2,571	2,698

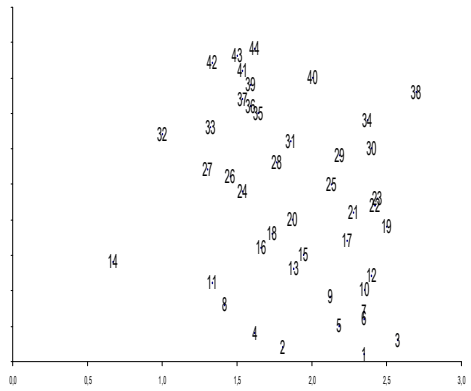

Zdroj: vlastní zpracování

Graf I **Rozložení 44 výroků dle dosažené průměrné hodnoty a míry rozptýlenosti na škále od -4 do 4 (možnost libovolné volby hodnoty výroku)**

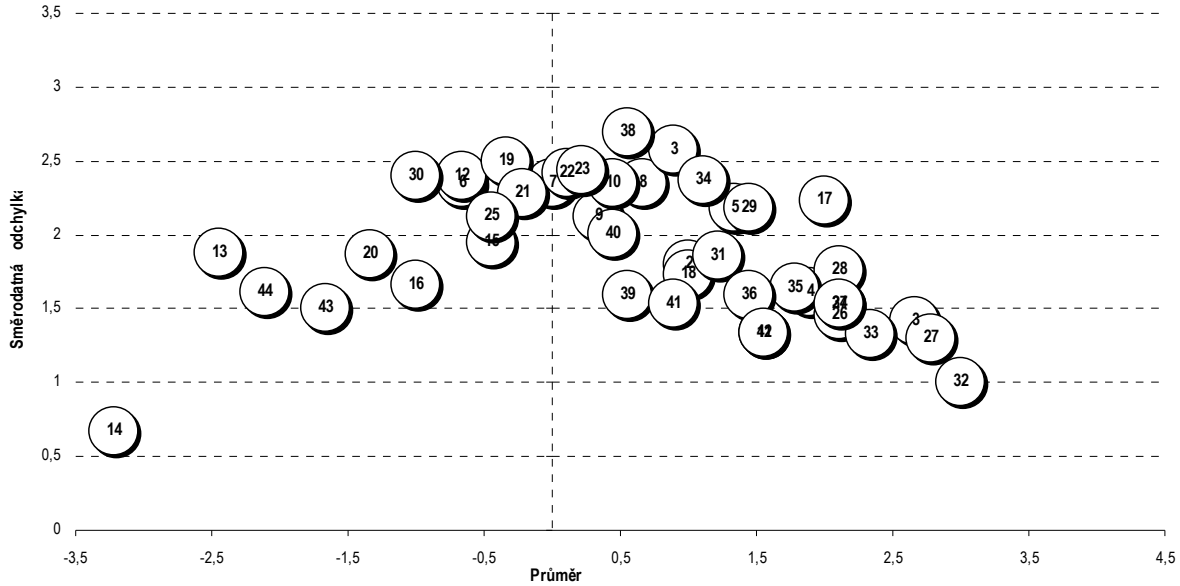

Zdroj: vlastní zpracování

PŘÍLOHA V

TRANSKRIPTY USKUTEČNĚNÝCH SEMISTANDARDIZOVANÝCH ROZHOVORŮ

V/I SOKOLKA

Takže prvně bych se Vás zeptala. Jenom takové jako na úvod základní charakteristiky. Můžu se zeptat kolik Vám je let ?
- 34
Nemusíte říkat
- Ne 34. Já jsem přemýšlela jestli náhodou nejsem mladší.
Tak, 34. Vy nejste v zastupitelstvu, ale jste vlastně předseda Sokola. Máte ještě nějakou další funkci jako cokoliv, třeba vedete kroužek.
- Ne
A v rámci toho Sokola, tam jste jako předseda a specializujete se, vlastně to není specializace
- Ne máme specializace, ale máme tak různě rozdělené různé kroužky, jsem tam psaná s paní Vikovou na cykloturistiku, i když moc ji neprovozujeme, ale jsme tam psané jako, že prostě občas nějaký ten výlet i když vesměs všechno řídí paní Kavalová, i tu turistiku i tu cykloturistiku, prostě má toho hodně. My to máme tam psané, ale že bychom se letos nějak hecly, protože jsme loni slavily 60 let Sokola.To bylo celkem hodně náročné.
Prostě fakt to bylo náročné, ta příprava, jako i psychicky, bylo to celkem náročné, prostě já jsem vyplivla úplně za ty prázdniny, říkám klid. Prostě nic nedělej.

Ehm a děláte ten kroužek cykloturistiky a cvičíte i s dětma?
- Ne
Ehm, protože o někom říkali, že cvičí po večerech s dětma.
- Tak to paní Charouzová, paní učitelka ze školy.
To si píšu
- Ale momentálně Vám neřeknu kdo to vede. Paní Kavalová Vám řekne více k tomu. Já říkám, my tu cykloturistiku moc ne
Ehm, jasně. A co obnáší ta funkce toho předsedy?
- Co obnáší?
Nebo jaká je to hlavně činnost.
- Je to činnost dát všechny dohromady, svolat je a poslouchat názory, mé osobní jako takhle myšlení. Prostě názory jiných a prostě to zkorigovat, prostě dát to takhle nějak dohromady.
Prostě říct takhle to bude, takhle si to řekla ty, ty, ty, takhle to bude. A jinak je to ještě hlídání administrativy jako práce takové, prostě že ty různé dotace a takové, podpisování, je to spíše o tom, že člověk dělá všechno tak, jako ostatní,ale ještě se pod to podepíše.

Ehm
- Jo takže ta povinnost tam je, že prostě nedej bože se něco stane, tak člověk je pod tím podepsaný.

Hm, takže hlavně takový hlavní organizátor celého chodu toho Sokola.
- Jo. I když říkám, ten náš výbor funguje stoprocentně. Holky, jedna dělá to, jedná dělá to, prostě funguje to, že mi všichni pomáhají tady s tímhle tím.

Ehm, tak. A teď mi řekněte co a jak… já se teďka podívám jak mám položit tu otázku, abych ji položila stejně, ale mám to napsáno tady, moment, musím to najít. Teď jsem se zrovna do toho venku dívala. Jo tady, tady, už to mám.
Tak, chtěla jsem se ještě zeptat. Kromě toho, co děláte, Vy to děláte pro něco, ale k tomu se ještě dostanem. Chtěla jsem se zeptat jaké je vlastně takové vaše osobní zázemí? Ale já teď budu mířit do vzdělání, jaké máte vzdělání? Jako co jste dělala za školu?
- Jsem vyučená.
Vyučení, a jaký obor?
- prodavačka
Prodavačka, ale to neděláte.
- Ne
Dobrý, dělala jste si nějakou nástavbu nebo něco?
- Začala, skončila
Začala, skončila, dobrý to nevadí, to je úplně perfektní, protože takoví lidé jsou nejlepší, tak… A děláte tady v tom Haseu…
- Haseo
A to je, tam děláte, ..
- Hasící přístroje
No jasně
- Ale já tam dělám… uklízím, opravuji i lehce papírovou práci, příjem a výdej hasících přístrojů.

Ehm, tak to jo. A jaké jsou důvody, které Vás vedou tady k tomu (předpokládám, že to děláte odpoledne, po zaměstnání, odpoledne.. kolik Vám to tak zabere času?)
- Ehm, ten Sokol přímo…
Ano. Ta vaše činnost, to, co děláte navíc, jako pro obec?
- Ehm, tak zabere to kolik činností? Takhle..řeknu Vám, my míváme každý měsíc schůzi, ..
Ano
- A ta schůze trvá relativně od 7 do 9 hodin. Ta příprava na schůzi mi zabere tak slabou půlhodinku, a potom , když je nějaká ta akce, třeba teď připravujeme volejbal, tak mě to stálo asi tak půlhodinky, hodinku navíc než jsem nakoupila věci, než jsem objednala dresy. Zkrátka dělám to všechno ve svém volném čase. Zajdu nakoupit, ceny rozvrhnu, cirka, když je nějaká akce, tak každý měsíc z osobního času mi to zabere, bych tipla tak ty 4 hodinky.

Každý týden…
- Ne, každý měsíc.
Jo..
- Pokud teda není víc akcí. Před každou akcí, dám ze svého času půl hodiny plus určitě ta akce. Jo, nikdy víc. Ale když jdu, počítám že půjdu nakoupit, tak si to vždycky k něčemu přidám. Třeba jedu s dítětem k doktorovi, hop hop, rychle zajdu koupit šampáňo na ceny, jakmile ho koupím, jdu objednat pizzy na to a takové. Ale řekla bych tak ty 4 až 5 hodinek měsíčně před tou akcí mi to zabere. Když jsou dvě akce, tak jednou tolik.

A teď se zkuste zamyslet jaké jsou důvody toho, proč to vůbec děláte nebo co je důvodem toho, že to děláte?
- Protože jsem blbá. Ha ha ha
No, já jsem právě přemýšlela a říkala jsem si, protože oni říkali. Jsme tahouni a já jsem takový blbec.
- Ha ha
Jo, to klidně
- Ona je to ale pravda. Ne, jako takhle. Nebyla jsem předsedou Sokola, relativně jsem tam 4 roky… kolikátý je rok?
2009
- 2009, já jsem tam od roku 2007. Dva, tři roky jsem v Sokole.
Ehm.
- Když ještě kamáradka Mirka Ozoganová (myslím, že ji tam taky máte) říkala poslouchej, ty furt chodíš na ty volejbaly a takové, pojď na schůzi Sokola. Ještě s Ilonkou Vikovou, nás stáhla. Že budeme řádnými členy Sokola, když bude potřeba, že půjdeme třeba prodávat, pomůžem při nějaké akci, protože bylo málo dobrovolníků v Sokolu.
Tak hold jsme přišly, já jsem byla hned akční, že tam seženu to, tam seženu to, tam seženu to, a bývalý starosta, nebo předseda Sokola, pan Straka chtěl skončit, tak asi tak po 2 až 3 měsících byly nové volby, a oni mě zvolili skoro jednohlasně. Takže já jsem byla hozena rovnýma nohama do vody a plavala jsem. Říkám, ještě že mám pod sebou holky co tu jsou v tom výboru(i teda chlap může). Opravdu mi pomohly a já teď pomalinku vyplouvám. Ale prostě jsem byla hozena rovnýma nohama do toho, co dělám. Ale zas já jsem ten člověk, že prostě když mi to bylo dáno, tak to tak dělám. Zařídím, udělám to. Prostě co se mi řekne, to zařídím, udělám to a pomalinku už vidím, říkám, kdybyste chtěla mluvit vyloženě o Sokolských věcech, k čemu je to dobré a takové, hodně, strašně moc věcí by Vám řekl bývalý starosta Sokola, nebo předseda, pan Straka. Ten hodně akcí dělal. Ale já jsem byla hozena rovnýma nohama a prostě vzala jsem to, tak to dělám. Jo že prostě momentálně v tom výboru nemůžu říct, že je někdo, kdo by to mohl vzít jiný. Ještě jsme nenašli mladého pozitivního člověka.

Ale vždyť Vy jste mladý pozitivní člověk.
- No, ale vím, že na to nemám, protože si občas neumím prosadit svůj názor. Já příjmám různé názory, ale potom si říkám, že jsem měla říct (ale to zjistím až doma), to si říkám kurňa, já jsem to měla říct tak a tak, měla jsem si dupnout a bylo by to. Ale pomalinku se učím. Všichni ti starší mi říkali, neboj se, přijdeš na to sama, a budeš se učit, je to prostě tady tímhle tím. Už teďkom a gord po těch oslavách 60 let Sokola, taky jsem tam řvala, že se mi něco nepovedlo, že jsem si nedupla, že si do mě někdo rýpl tak nechtíc a já jsem řvala, ale pak jsem řekla ne, teď už je klídek a pomalinku už rozdávám… prostě ty uděláš to, ty uděláš to, ne že dělám všechno sama. Jo, takhle. Takže já pomalinku vyplouvám, prostě se toho chytám.

Kde si myslíte, že se bere ta schopnost ve Vás? Co je pramenem?
- No, že jsem možná taková veselá a prostě to co je po mně žádáno, to udělám.

Aha, takže když se něco má udělat, tak přes to nejede vlak.
- Prozatím. Pokud fakt to není něco, přes co by se… prostě když mi někdo řekně něco, tak to zkusím zařídit, domluvit se, a je to hodně na domluvě. Myslím si, že v tom Bělotíně, já tady nemám nějaké nepřátele, že tady s každým celkem vycházím dobře. Myslím si, že když se k nim já chovám dobře, tak oni mi jdou taky vstříc.

Ale kde se to ve Vás bere? .. já jsem chtěla, abyste zašla domů, do rodiny, jako doma, když jste byla malá, jestli si můžete promítnout, že vás třeba rodiče, … že jste měla v někom vzor, třeba v rodině…
- Nee
Dědečka, tetičku, babičku, někoho, ..
- Já fakt nevím. Prostě že jsem taková akčnější, fakt nevím. Nevím. My v rodině to určitě nemáme. Nevím, co bych Vám na to měla odpovědět. Fakt nevím, kdybych měla hledat to zázemí, že prostě, že jsem taková..

Že by třeba byli jako nevím, těžko se…
- V rodině jsem to teda neměla, protože otec býval většinu času ve světě, a neměl…
Můžu se zeptat co dělal?
- instalatér. Ale prostě nebyl ten typ, že by něco zařídil, to spíš moje maminka byla taková veselejší, ale taky nebyla… já mam rodiče celkem staré, oni mají 70, 75 roků a oni v té době jenom dělali, dělali, dělali, jo..

A maminka byla vyučená čím?
- kuchařkou
Ehm.
Prostě já odmalička jsem byla, třeba ti pionýři, že jsem chtěla něco zařídit a takové, že prostě už to asi ve mně je, že mi nedělalo problém být někde, pomoct. Tam pomůžu, tam pomůžu a takové. Jo, tady todle to mi odmalička nedělalo problémy jo, jsem byla taková vstřícná, že jsem ráda každému pomohla.

A já se zase vrátím zpátky, do té rodiny. Já tam jdu schválně, protože to je, o tom mluví koncept, který já potřebuju nasadit až potom budu zpracovávat ten rozhovor. Jestli jste si pomáhali navzájem v rodině.. jestli třeba tady to v tom nebylo…
- Ne
Nemůžete, vůbec, nemůžete se…
- Mám bratra, mám sestru, ale bratr je o 13 roků, ten jak jsem byla malá, už byl na vojně, potom se oženil, …

Takže vy jste nejmladší…
- Já jsem nejmladší, sestra, ta jak já jsem šla na základku do 1. třídy, ona šla na učňák nebo na střední školu, že potom měla, si dodělala. Takže já jsem vlastně vyrůstala jako jedináček. Neměla jsem sourozence už doma a pamatuju si, že jak jsem byla malá, tak jsem s něma moc nekomunikovala, že prostě už byli pryč. Ale až zpětně jo, že zpětně teďkom se sestrou, s bratrem ještě furt, jako bavíme se normálně, ale není to ten vyloženě sourozenecký vztah. To už je tak, že si normálně popovídáme, …
Ale právě protože jste byla sama, tak jste se asi musela umět o sebe postarat.

- Tak to jo, to je ono
To je právě to, co já chci slyšet.
- To jsem musela být hodně soběstačná, hodně brzo, a hodně soběstačná.
Ano, takže možná odtud, může to tady pramenit, ta akčnost a postarání se, že možná zase jde zpátky. Já jako nevím, jo, to můžeme.. protože já jsem takhle dělala rozhovor se svojí kolegyní, kterou znám, já vím jako.. znám kde studovala, teda, ale rodinu to ne, já jsem si to na ní trénovala a ona říkala, no vidíš to, kdyby ses mě.. a jako je velice vzdělaná… na toto ani nezeptala, tak já si vlastně vůbec neuvědomím co jde z rodiny…
Tak a maminka nebo tatínek nebo ti sourozenci, oni, vy pocházíte odtud?
- Z Hranic
Z Hranic. A oni teda nebyli činni v nějakém spolku…
- vůbec
Nebo něco.. oni asi jenom do práce, ..
- Do práce, z práce. Říkám, možná ty kořeny budou spíš trošičku, třeba jak býval Pionýr, tak tam jsem strašně ráda chodila. A měli jsme takového opravdu, ne vyloženě založení komunistického,vedoucího, ale prostě takového, co nás bral do přírody, takhle se o nás staral, myslím že se jmenoval Standa Hradečný. A on nás bral spíše na takové skautské pionýrské tábory, že prostě člověk si musel zařídit, udělat, .. Prostě bral to jinak než takhle odborně, že jsme jezdívali na víkendy pryč a takové, tak možná tam trošičku, že nás učil více pracovat s těma lidma a takové. Možná že tam todleto. Že ten Pionýr, ta komunita, že jsme tam chodívali(co já na to tak vzpomínám) v dobrém.

Tak a teďka to vememe zase zpátky, jestli teď dokážete nějak pojmenovat ty důvody.. např. dělá Vám to uspokojení ta pomoc v obci nebo to prostě ve Vás je, kromě toho – protože jsem blbá-
- Jako co to teď pro mě obnáší?
Co je tím důvodem? Co Vás žene to vůbec dělat? Nebo to na Vás spadlo a vy jste si řekla. Tak teďka já vydržím, …
- Asi tak nějak jako jo, i když něco se povede, tak jsem zase taková šťastná, že třeba starosta řekl jo, dobrý a takové, že někdy zas člověk pochválí - někdy ho někdo pochválí, že to zase tak trošičku povznese, že to není špatné. Jako ne že špatné, ale že prostě děláme to prostě pro jiné. Ale zas jako tady tohleto, že prostě, kdybych nechtěla, tak to nedělám. Ale nevím proč to dělám ! Vyloženě nevím, jako já nevím jak bych se vyjádřila tady k tomuto. Dělám to ráda.

Já vím že je to obtížné, ..
- No, jako nevadí mi že to dělám, dělám to ráda, i když někdy je nějaký sekanec nebo takhle, ale pak zas jdu a udělám to, i když je to v tom, jsem do toho hozena, tak prostě jdu a udělám to. Kdybych možná někoho našla, tady ve výboru, kdybych viděla že je schopný, že to zařídí, tak mu to ráda dám, tu funkci. Todleto bych mu ráda předala, a možná bych i ráda houpala nohama a pomohla bych tam, pomohla bych tam, pomohla bych tam, protože už jsem to vlastně několikrát říkala, že nejsem ta, tam stoprocentně nahoře. Jako nad něma dělám tu šéfku, že to vím o sobě, že nejsem ta stoprocentní….

Nepodceňujete se?
- Nevím, možná.
Možná se opravdu podceňujete. Že to je taková přirozená skromnost.
- Možná do toho dorostu, že se potom takhle vypracuju, že už potom budu vědět. Fakt říkám, byla jsem do toho hozená a teď už plavu a teď už v pohodičce, už začínám prostě takhle.

Ehm. A teďka zase se vrátím nejenom k rodině, ale k té škole. Vy jste říkala vyučená prodavačka? To jste se učila v Hranicích asi, že?
- V Přerově.
V Přerově, a tam jste něco dělali nebo jak.. jako když byla škola, jenom na učňáku, do školy
- Ano, učňák, do školy, na praxi, nepořádali jsme nic.
A nechtěli jste třeba něco.. nebylo to tam?
- Ne, tam ne.
Ani náhodou?
- Tam hodně holek dojíždělo, my taky, prostě tam, že prostě intračky byly na jednom pokoji.. že prostě my jsme dojížděli, takže do školy a ze školy hned na vlak, abychom dojeli domů.

Tak, a já už vím, Vy jste říkala tady, že vlastně důvod toho, že to děláte v tom Sokolu je, že vlastně jste měla kamarády tady… vy jste se sem přistěhovala….
- přivdala..
Přivdala? Jak dlouho tady bydlíte?
- 14 roků? To je hrozné, já už počítám kolik bude mít, dítě má 12, 13 roků.
No já už jsem v Praze taky13 roků a taky si říkám – nebo vlastně od r. 95, což je 14 roků-
- No, 97, 96 jsem se nastěhovala jak byl na vojně. Takže to už člověk fakt počítá, zapomíná.
A vy jste se vlastně přestěhovala z města. Můžete o sobě říct že jste měšťačka?
- Jakto takhle, spíše z vesnice, protože ještě jak jsem byla malinká, jsme bydleli ve Skaličce, ale pak jsme se nastěhovali do Hranic.

Joo? Ve Skaličce? Tam mám tetu…Šrámkovou…
- Tak to moje mamka určitě bude znát. Takže to spíš takhle, že jsme se nastěhovali do těch Hranic, ..
Ehm a to Vám bylo kolik?
- 5 roků . Ale v Hranicích jsme měli rodinný domek, chovali jsme tam slepice, takže mi to vůbec nepřišlo, že bych byla městské, prostě městský hýčkánek jak se tak říká.

Ehm, takže blíž máte spíše k tomu vesnickému životu.
- Jo, mi to vůbec nevadí. Vyloženě mi to vyhovuje.
Tak, a vy jste říkala že Vás do toho tak trochu jakože navezli ti kamarádi, a to jste se vlastně musela nějak, takhle.. jako vy jste přišla, a asi jste tady hned všechny neznala…
- Takhle, manžel hrával fotbal, takže já jsem se s hodně Bělotíňákama poznala na tom fotbale, pomáhala jsem manželovi vždycky když pořádali plesy fotbalisti, tak jsem pomáhala prodávat, prostě když něco měli, tak jsem šla pomoct. Potom vlastně člověk tady chodí hrát volejbal, tak s těma lidma v partě je, potom vlastně když pořádali nějaké akce, člověk jim pomohl i když pravda, tady pomáhají furt jedni a ti samí, ale myslím to tak, že jsem se celkem hodně zapojila hodně rychle do té vesnice a že znám hodně místních, co tady bydlí. Kolikrát mi říkaly holky, co se tady narodily, že znám více lidí než ony. Tak jako já je potkám a pokecám s něma.. mně to nedělá problém ani pokecat se starýma lidma, mně to nedělá problém navázat tu konverzaci. A ti staří lidi se zeptají na babičku a takové, takže já vím kde kdo bydlí přibližně, je to spíš takhle, že člověk naváže řeč i se staršíma.

Takže se cítíte být bělotíňákem?
- Jo, spíše ano.
Jako úplně stoprocentním čistokrevným…
- no, doufám že mně tak berou, protože říkám, je to prostě bělotíňák.
Ale asi přes všechny tady ty, jako, že jste se zakořeňovala, jak říkáte už za svobodna nebo spíše přicházela do kontaktu s těma lidma, takže znáte více lidí než ti, co se tady narodili, tak bych řekla že i oni Vás berou jako bělotíňanku.
- No já si myslím, protože mě fakt znají a já říkám, já jsem taková, co neublíží slovem. Tam vyslechnu tu babičku, že si tam postěžuje na toho, postěžuje si tam na toho, já tak kývnu a popovídám si s něma.

To mě zajímá. To jako že se zastavíte se staršíma, poklábosíte….
- No no, já je pozdravím a oni a vy jste kdo? A jak se má babička?... tak jako vždycky o babičce.. a vlastně když jsem byla na mateřské, tak stará babička mi řekla – jako tady v Bělotíně kdo kde býval a tak. Ona si ráda popovídá, takže já jsem věděla o těch lidech.
Ale teď už je třeba hodně mladých přistěhovaných lidí a ti nepříjdou na ty akce co se pořádají, málo kdy se zapojí. Na jedné straně je dobře, že starosta tady shání nové lidi, že jim dává byt, že dává byty cizím, aby tady byli i mladí lidi, ale fakt málo kdo příjde z těch mladých, když něco pořádáme, málo kdo se připojí, že ti jsou třeba z města a proč by na to měli chodit? Jako jo, že prostě když něco děláme, tak příjdou pokaždé ti samí. Je to o tom, že já třeba vezmu naši partii, ti vezmou svoji partii a málokdy se přidruží ti ostatní. Občas z bytovek někdo mladý, ale třeba že jedna rodina že manželka zpívá v kostele, tak prostě že prostě ji stáhnou pojď s náma na výlet, tak už jedou, ale strašně málo chodí ti noví lidi, ti přistěhovalci.

A myslíte že to je v tom že oni nechtějí chodit nebo že vy, jako ti starší jste je mezi sebe nevtahovali?
- Nevím jako takhle, jak oni to cítí. Jestli si myslí, že se mezi nás nechcou plantat, že prostě bychom je nevzali, ale já si myslím, že právě že naopak, že bychom byli rádi kdyby přišli. Taky se tady přistěhoval kluk a ptal se jestli může s náma chodit. Říkám pojď. A chodí s náma úplně pravidelně, ale ti lidi se asi spíše buď ostýchají nebo si říkají, proč my bychom měli někam chodit? Nebo teda alespoň my si tak myslíme, že prostě oni se nechcou zapojit. Nevím. Jsou to všechno veřejné akce, ale spíše mi připadá že oni se nechtějí zůčastnit.

Ten volejbal jak jste říkala teďka. To hrajete ještě kromě toho … jak často máte tady tyto volejbal.. ne jako, to máte..
- tyhle akce, Bělotínské, to co pořádá sokol, se dá tak vesměs říct, že každý měsíc máme nějakou akci. Začíná se lednem, tam máme volejbalový turnaj, v únoru bývají plesy, v březnu bývá ples, potom děláme jarní volejbalový turnaj, mezitím je plno fotbalu, plno zápasů, plno turnajů, tak to je duben, v květnu už jsou – to máme taky májový, to bývá výšlap, to pořádá obec vlastně se Sokolem, se školou se dělá výšlap jak bývá ten volný svátek, turistika, na kole, prostě se vymyslí nějaká trasa a prostě jdeme. V červnu jsou pivní, to taky vlastně obec, to pomáháme Sokoli, uděláme fotbálky mezi místníma firmama a takové. V červenci, ty prázdniny míváme tak jako celkem pohodové, že už i my si dáme trošičku oddech a zase je září. Jeden turnaj – teď jsme ho teda přesunuli na začátek října, protože bylo volno, v říjnu další turnaj, listopad, tam je – co v tom listopadu máme? To je možná volno, ale pomůžeme starostovi – budeme jezdit po dálnici, po nové, co se bude otevírat, tak že uděláme takové sportovní odpoledne. V prosinci turnaj, silvestr… Takže my spíše takhle tím sportem, že ty volejbalové turnaje, samozřejmě o kopané, to vám pan (Vaštern?) řekne, ty jsou furt, fotbaly i mistráky. Když nejsou mistráky, tak jsou turnaje nějaké pořádáme.

A váš oddíl.. vy jste v nějaké hyerarchii krajské ten oddíl, nebo to…
- Ne. Volejbal?
No no
- Ne, volejbal jenom místní, to nemáme přihlášené v soutěži, takže prostě jenom si pozvem okolní vesnice, když jsou ty turnaje. Vesměs ty samé vesnice a takhle jenom že si zahrajem.

A jak často hrajete vy jenom tak sami pro sebe?
- Jednou týdně. Bývá volejbal ve čtvrtek a v pátek takže někdo chodí ve čtvrtek, někdo v pátek a nebo může někdo chodit oba dva dny. Není to problém. Ve čtvrtek bývá takový trošičku kvalitnější ten volejbal, v pátek to je taková oddechovka, že prostě přijedou ti co do toho občas plácnou – to spíš posedíme, pokecáme. Ale ve čtvrtek je volejbal jak má být.

Jasně, ve čtvrtek spíš sportovní a v pátek taková oddechovka. Tak, takže já jsem se ptala na ty důvody, tady vidím že se jako.. nějaké vzájemné.. jako že se sdružujete, jako tak sami, jako jenom tak, to je prostě vyhlášeno, kdo příjde, tak příjde, prostě že si zahrajete v tělocvičně tady?
- Jo. V tělocvičně ve škole.
A tam vlastně musíte spolupracovat se školou s ředitelem, že? Aby vás tam pustil.
- Ano. To už máme domluvené. Taky je fakt, že ta spolupráce je super. Škola, Sokol, obec, prostě že takhle to fakt funguje. Je to prostě o té komunikaci, o tom fungování, že prostě jeden výjde druhému vstříc. Nestalo se že by někdy byl někde nějaký problém.

Takže říkáte komunikace, spolupráce, všichni mezi sebou.. takže důvěřujete si? Jako že ti lidi si nemusí důvěřovat, jako že jste tam jeden tábor, druhý tábor a ti co nepřicházejí, že by vám tolik nedůvěřovali … ne, nemůžete, tohle nemůžete posoudit… to nejde…
- No, to jako vždycky jsme prostě partie…
No, ale tam mezi sebou jste vlastně jako, že když někdo něco řekne, tak víte kdo to řekl a co od něho můžete čekat.
- Jo, to takhle zas jo.

A když se zeptám.. Na vás jsou asi všechny pořádání těch akcí. Jakože zastřešujete, podpisujete, zodpovědnost jak jste říkala tam. Zeptám se, když potřebujete něco, nějakou pomoc tady v té oblasti, tak jste říkala – ten udělá to, ten udělá to, ten udělá to – myslíte že ten okruh těch lidí co to dělají je spíše z okruhu vaší rodiny nebo spíš tady už jako….
- tady.
U těch známých…
- u těch známých, jenom v okruhu známých. Pořádání těchto akcí opravdu jen v okruhu známých, co jsme tady.

A můžete mi říct, jestli mátě nějaký kontakt na někoho, kdo by byl vlivný, kdo by Vám hodně pomohl, kdybyste hodně dělala té činnosti tady pro obec, že byste se na někoho obrátila a může to být třeba kontakt peněžní, že víte na koho se obrátit když potřebujete peníze. Víte na koho se obrátit když potřebujete třeba nakoupit nebo pomoct s nějakým zařízením?
- Ve výboru fotbalu máme kluka, co nám vyřizuje dotace, ale jakýkoli problém, když má Sokol .. já teda za sebe si myslím – nevím co řeknou ostatní – že, když potřebuju něco většího zorganizovat, tak jdu za panem starostou. On mi pomůže. On mi řekne zavolej tam, nebo já ti tam zavolám, domluv si to tam. Prostě starosta je takový, co mi dá hodně kontaktů a zařídí.

A ať se to týká čehokoliv?
- Čehokoliv. Opravdu neodmítne, pomůže, když se dá, tak pomůže.
Chcete rozsvítit?
- Ne ne v pohodě. Ne nemusíte. Takže vlastně všechno směřuje k tomu starostovi.. nebo alespoň já to tak cítím. A vůbec co řeknou ostatní, to já vám pak budu analyzovat co jste říkali a to jako pro mě vůbec není .. ne jako nemusíte se bát. Je to opravdu jenom pro účely té práce a já nikomu jinému to nebudu jednak pouštět a nebudu to ani nikomu říkat. Jedině když bych chtěla nějakou informaci tak řeknu, slyšela jsem toto a toto, ale jinak ti lidi nikdy nebudou vědět odkud.. takže já jsem Vám to zapomněla říct, že vám zaručuju záruku úplné anonymity. Tak proto říkám, že mi to příjde, že všichni směřujou k tomu starostovi, protože on ty kontakty určitě má on je tak postavený.
Teďka, my jsme se ještě bavily.. já už nechci do těch schopností, vy jste mi řekla že kdyby něco, tak to uděláte i kdyby přes to nejel vlak. Tady mi to přijde. Myslíte že vy, kdybyste začla studovat nějakou střední školu, myslíte že byste ji nedostudovala? Nebo netoužila byste po tom?
- Zkoušela jsem to, nevím jestli bych ji dostudovala, protože třeba mě, já … nebo z matiky nebo místo toho.. místo jazyků. Protože já nejsem zrovna jazykově nadaná a tam ty jazyky jsou. Takže prostě kdyby mě vyhodili jednou, dvakrát ze zkoušky… A ještě donedávna, do 20 roků jsem měla děsivé sny, že jsem chodila do školy. Prostě vím, že na to nemám. Vím, že bych se musela učit jen to, co mě baví. Já říkám, momentálně si udělám střední školu, až začne dítě studovat na střední škole, tak já se budu učit s ním. Mě to totiž nenutí. Kdyby to byla nutnost pro mou práci si dodělat školu, .. ale nejsem studijní typ.

Ale nevyplývá to z toho, že jste říkala že máte vyučení a škola pro vás neznamená… mě to spíš napadlo s tím, jaké máte schopnosti, tak si myslím že by to jako…
- že by to nebylo na škodu…
Ani ne na škodu, ale že byste to dokázala mi přijde jako.
- Nejsem studijní typ.
Ale zas jako na druhou stranu každý má jiné priority, ale jako není to teďka (v Británii je polovina lidí, kteří mají vysokoškolské vzdělání, ale že by nám to byli v určitých směrech lépe, to se nedá říct. Protože právě takoví lidi.. jako spousta mladých lidí nemá ani středoškolské, nemá vysokoškolské a vidím kolik toho udělají pro obec nebo té činnosti a je to úplně srovnatelné. Ta praktická stránka.
A teď poslední část toho rozhovoru. Zkuste, jednak jak jsem se bavila o těch jakoby.. já jsem chtěla v té rodině, ale vy říkáte, že žádné… pamatujete si něco z rodiny jakoby co Vám utkvělo.. něco jako třeba maminka říkala, nebo něco takového, co by bylo jakoby takové to necertifikované vzdělání, ale co jste si odtamtud přinesla. Je něco takového? .. Ale nemusí, jenom…
- No jasné,
Já vím, že musíte popřemýšlet.
- Opravdu ne, protože já mám z dětství jenom to, že prostě naši jenom dělali, dělali a dělali. Jako takhle já fakt .. prostě já třeba to dětství.. si pamatuju, že naši se mnou nebyli na dovolené. Jako takhle, abych řekla, oni furt dělali. Jezdili, postavili barák v Hranicích, mamka jezdila do Skaličky, pak už jsem dospěla, tak už jsem měla jiné zájmy, ale naši prostě furt dělali, dělali, dělali, dělali. Abychom se měli jako děti dobře. Nevím o tom, že by mi rodiče dali nějaký podnět. Já se momentálně učím s mými dětmi, protože vím, že to mám takovou vzpomínku z dětství … jsme se učili v první třídě číst, a já – Pojď mami, já ti chci číst a ona kopala brambory, a čti mi. Tak nechci udělat takovou chybu, takže já teď osobně s dětma sedím u učení a prostě říkám učte se děcka, učte se, nebo budete blbí a budete se živit rukama.

Ano, ale tam bylo spíše to, že vy jste očekávala, že ona půjde a bude jako naslouchat…
- No, to vím, že prostě mám takovou vzpomínku z dětství, že jsem si strašně přála, aby ona se šla se mnou učit. Ale ona dělala a já jsem sice četla, ale vím, že to čtení bylo o něčem.
Jako takhle když si to vsugeneruju, tak říkám, rodiče zlatí, nebo prostě maminka pomůže doteďka jako pomůže, když potřebuju, ale nemůžu říct, že já bych zažila nějaké dětství. Že by se mi rodiče věnovali, to ne. Jako zázemí jsem měla v pořádku, ale prostě, ne že by citově, že by mě neměli rádi, to taky blbě říkám, ale tady to zázemí, že by mně prostě vzala na nějakou kulturní akci, nebo prostě že by mě k něčemu vedla, to ne.

A ta doba byla i jiná.
- Byla jiná, to bylo prostě dělat, dělat, dělat. Chceš mít peníze, tak děláme, děláme.
Tak a teď jste mi nahrála k těm penězům, teďka dokážete nějak jakoby.. teď Vás povýším na experta tady v té lokalitě, protože jste jako expert. Vy to tady znáte, já za váma chodím a chci vědět ty informace. Dokážete z toho, co jste říkala – o tom jak se sdružujete, jaké jsou tam kontakty, nebo o tom co jste si jakoby tu samostatnost přinesla? Teďka zkuste zhodnotit, jestli to, co vy děláte pro tu obec nebo pro toho Sokola, myslíte si, že to má nějaké ekonomické jakoby vyjádření? Jako nemusí to být jenom ekonomické. Že to je číslo. Vy říkáte, matematika dobrý, takže snad jo, .. ale že to přináší nějakou ekonomickou hodnotu a nebo vůbec materiální hodnotu, jako hmotnou. Já si vždycky představuju v tom hmotném, že to je třeba že kdybychom se nescházeli, tak tam nevzniká sdružení, nezahrajem si, nepobavíme se, a ekonomická vyloženě nepřijede nikdo jako sem… protože vy říkáte, tady přijedou ty obce, hrajete tenis, myslíte že to má nějaký.. nebo dá se to vyjádřit?
- Já teďkom vůbec nevím, jak bych měla odpovědět.
Ale není nic špatně, to vůbec ne, já Vás nezkouším, jenom to jde spíš jako popř….
- Jako dívejte, třeba před těma turnajema různýma, když přijedou ti cizí, se dostanou nějaké finance k obci..
No no no, jestli jako to cítíte, jako tu svoji činnost…
- Ohodnocenou?
Spíš ne ohodnocenou, ale spíš jako takovou že… teď si představte, že tady nejste. A nikdo nic neorganizuje. Tak jestli se to odráží taky v nějakém jako takovém hmotném pro tu obec. V něčem, co se dokáže vyjádřit hmotně.
- No to jako, abych pravdu řekla, osloví to jenom ty, co tam jsme na tom volejbale, co tam děláme pro tu obec. Ti ostatní občané kolikrát neví – i když jsou plakáty- že něco je.

Až tak?
- Až tak. Já si teda myslím. My máme plakátek, je něco, přijde strašně málo lidí. Přijdou jenom ti staří Sokoli, že se přijdou podívat. Ale myslím si že plno lidí z té obce vůbec neví, že něco je. Že je to prostě nezajímá.
Jestli teda myslíte tady tohleto, co jsem měla říct.. nebo ještě jinak?

Ještě trošku, jo taky dobrý, ale vy nemůžete ten zájem lidí nijak ovlivnit. Ale jestli ti co příjdou, .. vlastně jestli se nechává… ta vaše činnost, jestli si myslíte, že je možné ten váš podíl, který je absolutně nemateriální, jako je to ve Vás, tak jestli si myslíte že tam existuje nějaká transformace nebo jako přeměna na něco hmotného. Že třeba vy říkáte prodáváme, tak třeba jestli to jde to jako …
- Jestli tam je nějaký zisk?

Třeba, jasně. Jestli je z toho nějaký zisk. Třeba na té akci něco prodáváte, jestli si tam dáte nějakou přirážku, vlastně peníze do toho Sokola.
- Jako jsou. Jako takhle, když přijde čím dál víc lidí, tak jsou ty zisky větší. Někdy to víde šul nul, a někdy i proděláme.

No, to je jasné.
- Já teďkom právě nevím, co bych Vám měla říct.
To je taková strašně těžce vyjádřitelná otázka, ale to je to, k čemu já vždycky úplně narážím, ale oni na ně narážejí i vyšší osoby a profesoři, takže tady v tom trápit chudáka je úplně… já si to vždycky představuju tak, že třeba kdyby tady nebyl starosta, obci nepříjdou peníze.
- No, to jo.
Tak tak je to myšleno. Ale starosta je extrémní příklad. Ten má kontakty, má nějaký kulturní kapitál…
- Takže vlastně jestli když děláme ty akce, jestli je nějaký přínos.
No no no, jako to že to děláte, že to má i efekt nějaký ekonomický.
- Efekt to má, jako takhle, já třeba zrovna vezmu ten ženský volejbal. Přijedou ženské a prostě jo, my jsme si tady super zahrály, tak tam utratí, ale jako, že se tady rádi vrací. Že to děláme pro ty lidi, že se tady rádi vrací, že rádi přijedou zas do Bělotína. Jako spíše citově. Že se sem ti lidi rádi vrátí.

No, ale to je taky pravda.To se dá taky vyjádřit. Právě proto já to nazývám nějakým ekonomickým. Vyjádříte to číslem. Jo, my jsme tady měli prodat tolik, prodali jsme s takovým ziskem a teď máme do pokladny plus toto nebo jsme prodělali, ale právě toto je možná cenější.
- No co říkáte vy, že se tady rádi vrací, pokecáme, kdo má jaké starosti a takové. Že to není o těch cizích vesnicích, je to o těch lidech, co se takhle známe. A nejvíc si myslím že takový přínos pro tu obec, co vlastně starosta udělal Sraz barevných,

Jojo, vím o něm.
- Tak ti prostě, to jsme takové ty vesnice že prostě už se tak strašně rádi vidíme jenom za ten rok, že prostě to i z tama, i z tama, že prostě to sezveme. I když stojí to nějaké peníze každého, ale spíše máme ten pocit, že jsme se zas uviděli, takový ten citový pocit. Jako takový dobrý pocit že se zase vidíme, uděláme zase nějakou blbost, jsme ve ztrátě finanční, ale prostě se takhle spíše spojíme s těma lidma.

No a tam je právě to, co nikdo nedokáže pojmenovat, že přesto, že jste ve ztrátě finanční, je hlavní že to rádi děláte, že se rádi sdružíte. Tam bych to viděla jako.. jako já to rozděluju, já sama jsem si to pro sebe rozdělila jako ekonomické (hmotné, materiální) a nehmotné, protože tady toto je úplně nehmotné, to není možné pojmenovat jinak. Na to je Ekonomie krátká.
A proč já to dělám, protože to jsou sociální vědy, které právě tady v tom regionálním rozvoji dávají takový význam nejenom tomu eknomickému – čísla a tak, jak jsme to tady jako načárkovali, ale právě upřednostňují i tady takové lidi a to nedokáže Ekonomie vůbec pojmenovat.
- To je takové že sednem, pokecáme prostě a zase je veselo, zase se pobavíme(i když je to při alkoholu), ale prostě posedíme, že se sdružíme zase. Říkám, že ti lidi, jsme vlastně jedni a ti samí že.

To oni jako když nepřijdou, tak je nemůžete jakože za flígr tahat. A ten Sraz barevných to mívá jenom Bělotín a Černotín, nebo kdo ještě přijíždí?
- Černá v Pošumaví, Žlutava od Zlína nebo od Napajedel, teď se přidala Zlatá Koruna,
Tak to jsem nevěděla kdo všechno.
- Ehm, takže Bělotín, Černotín, teďkom to bylo ve Žlutavě – to se každý rok dělá v té jiné obci, byl i Běloch, ale ti nepřijeli, ti se nezúčastnili, to byla malinkatá vesnička. Ale jednou byly nějaké Modřice, ale to jenom jednou. Vesměs my jsme ti stálí, Bělotín, Černotín, Žlutava, Černá v Pošumaví. Ti 4 jsou stoprocentní, teď už druhým rokem Zlatá Koruna. Příští rok by se mělo jet do té Zlaté Koruny. Ale prostě je to o té pohodě, o té partě těch lidí, že my se rádi uvidíme, že vymýšlíme takové kravinky, jako je sportovní den a podobně. Takové perličky

A jak jste říkala, že taky děláte tu cyklistiku, tak to je pro koho?
- pro Bělotín
Já jsem viděla že to je.. tam ve škole jsem si přečetla, že to je pro… nebo že se nějaké ženské prostě domluvily,…
- Jenom ty co jezdívají. Ty co prostě jezdívaly. Jakákoliv se může přijít .. zrovna paní Kavalová.. teďkom o prázdninách jsme jezdívaly my holky, co jsme tady ve výboru, že jsme se domluvily třeba 5, 6 holek, ale letos opravdu se jim paní Kavalová věnovala, že vyjeli, každé pondělí měli sraz tady na točně…

Jo, že obnovily pondělní výlety.
- To Vám všechno paní Kavalová řekne. Kdo přijel, přijel, kdo nepřijel, nepřijel. Prostě se sbalili a jeli. Takové ty po okolí, že prostě neřešili, se vždycky domluvili jedem tam, jedem tam. Ale kdo chtěl. Jo jezdívaly třeba, že tady ty důchodkyně jezdívaly na kole, ale musely přijít.

Tak už Vás asi nebudu déle trápit..
- Ne, zeptejte se, jestli Vám odpovím, ale říkám, někdy na mně prostě něco….
Napadá Vás něco, co byste k tomu řekla? Jako sama, nezávisle k tomu, na co jsem se všechno ptala a co jsem vyzvídala. Jestli Vás napadá něco na co jsem se nezeptala. Třeba co Vás tíží nebo .. klidně si můžete i postěžovat, ale co byste ještě dodala?
Protože já nejsem ten expert tady, jako já právě…
- Já nevím co bych Vám tak, já říkám, co nového v Bělotíně? Říkám, nevím, ale zeptejte se, já Vám na to odpovím.

Jo takto, jo ták, tak to je heslo.
- No říkám, zeptejte se, já Vám odpovím, ale já teďkom momentálně nemám v hlavě už asi nic.
Jo, já jsem vás docela týrala co?
- Ne, tak jako tak ne, zase odpovím, co je třeba, co já si myslím, ale říkám, je to jenom můj názor.
No jasně.
- Že Vy tam napíšete mnohé jinak. Něco jiného. Třeba o finanční stránce, jo že si třeba myslí někdo něco jiného, že se dají získat jinak peníze, ale já si myslím, že našim tahounem na úpravu té obce je starosta. Že prostě on je ten hlavní co tahá ty provázky. Že prostě má pod sebou ty lidi, že udělá všechno. Ale já osobně si myslím, nebýt tady starosta, nebo ne takhle. Nedej bože starosta někdy odejít, nevím, kdo by tady mohl dělat starostu v Bělotíně. Nemám vytipovaného člověka ze zastupitelstva. Opravdu nemám. Starosta už je tady dlouho, …

20 let nebo 19 ne?
- No, i když taky někdy nadá nebo takhle, rozčílí se, ale potom si to uvědomí. Ale říkám, jak se člověk chová, tak je mu to opláceno. Že prostě já, když se chovám slušně, on taky slušně. Ale vím, že toho starosta má strašně moc. Ale opravdu když za ním člověk jde a slušně mu řekne, pomůže. Takhle si to myslím já.

Já taky vlastně když jsem přišla, tak jsem si říkala jejda ten toho má tolik, ale udělal si čas, čehož si nesmírně vážím. U něj i u ostatních si toho samozřejmě nesmírně vážím.
- Jako toho času tu máme všichni, kromě třeba paní Kavalové, ta taky má hlavu furt někde, ale i tak, prostě starosta je na tom pravém místě. I když někdo třeba na něj nadává nebo takhle, ale vyhoví každému.

No to je samozřejmé, to víte i vy ze Sokola, že jo. A to je menší aparát než celá obec. A myslíte že, tady jsou nějaké hlasy třeba proti? Nějaké jakože říkáte nevyhoví? Jakože samozřejmě, jsou tady určitě nějaké loby, jakože skupiny…
- Na to si spíše nikdo nikdy.. ne.. že prostě říká proč si to udělal tak a on že to nemohl udělat jinak, že to jinak nejde. Jakože každý člověk.. jsou , někteří jsou urýpaní. Někdo nevyjde vstříc, tak jsou protivní, ale zase potom dají za pravdu.

Myslíte si, že jsou tady lidi takoví, kteří když máte jiný názor, tak že to prostě není jako …
- Ne, a už se s tebou nebavíme…
No no no. Že útočíte na něho. Jako že to bere spíše jako útok na sebe, než něco konstruktivního, co by mohlo přispět k dalšímu zlepšení. Čehokoliv zlepšení.
Třeba v tom vašem výboru.
- Jsou tam i ti, co mají ráznější názor, ale je nás víc, takže si to vyříkáme a prostě ustoupí nebo se přikloníme k jeho názoru, jestli se nám zdá ostaním být lepší. Funguje to, že se spíš přikloníme, že se rozhodne, bude to takhle, takhle, takhle.

A není pak třeba ten, co se jeho názor neprosadil nějaký uražený nebo tak?
- Ne, to ne. Nesetkala jsem se takhle, že by se tohle stalo.

Dobrý, takže co chcete.. ode mě nechcete vědět nic už…Co byste chtěla, co by Vás zajímalo?
- Ježíškote, co.
Ne, jestli by Vás něco zajímalo, jako já to…
- Teda já jsem hrozná že? Nezeptám se, nic neřeknu…
Ne, vůbec ne, to spíše jako já musím dát prostor Vám. A to jsou různí lidi. Buď si sami postěžujou nebo jako.. já nevyzívám, ale chci abyste věděla, že i vy můžete …
- No právě že já nejsem ta, co by si stěžovala. Beru to tak, jak to je a prostě jestli to bude lepší, tak to bude lepší. Ale já nejsem ten, že bych si .. to je blbý takhle a takhle, že jo… prostě nejsem ten typ.

No proto to možná taky funguje, možná proto si myslím, že budete na správném místě ..
- Musím se vypracovat
No
- Až tam budu 6, 7 roků, tak možná už to bude lepší.
Jako starosta.
- No, ale tak je to možná i o tom, že vlastně tahoun.. máme tam partii těch lidí a třeba já jsem je přitáhla do těch akcí, jo, že takhle jsem přitáhla více lidí. Jo jako možná že i tady tohleto. Jestli starosta Vám řekl, že jsem nějaký tahoun, tak je to tak, že ten ? byl takový, ale já jsem prostě přitáhla ty novější lidi. Tady to je možná taková poznámečka, že prostě do toho výboru …A když se pořádala nějaká akce, tak už to bylo všichni stejní, ale prostě já jsem přitáhla zas nějakých 20 lidí a oživila jsem to. Takže si myslím, že jestli starosta řekl že jsem tahoun, tak to myslel tím, že jsem přitáhla plno jiných lidí, že už se to trošičku obměnilo.

No, takže v tom případě není to tak, že by to dělali pořád jedni a ti samí, když pak se najde někdo, jo …
- No jako takhle, ve výboru jsme už strašně dlouho stejní, ale říkám, když byla nějaká akce, např. loni jsem vymyslela ples ve stylu 60. let..jo, přidají se ke mně, ale prostě jsem.. ti lidi, pojďte, jdeme do toho, oblečem se do oblečení 60. let a oni – Jo, jo, jo- ty holky prostě takové prdlé jak já, takže prostě takhle. Tady toto si myslím, jak starosta myslel, že jsem ten tahoun, jo.

A nápad to byl Váš…jakoby vymýšlet si…
- jo, jo, jo tento rok jdeme v Tahiti oblečkách na ples. Takže jsem zvědává ještě jak to dopadne. Že prostě vždycky nějakou tu koninu vymyslíme.

Jo a neměli jste taky pyžamový ples?
- To bylo v Lučicích.
Jo v Lučicích, protože Iva myslím že šli někam na pyžamový. Ne, tak to si pletu s druhou švagrovou. Já jich taky mám jak maku..
- Často to bývá v Lučicích, pyžamový ples. Ale prostě, já říkám, někdy mám takový rochlý nápad, ale vesměs se ke mně přidají a jdou do té blbosti. Prostě pobavit se. Je to o tom, že lidi se chtějí bavit a když na to přistoupí, tak je to potom super.

Ehm, no to je taky, že ten nápad musí někdo vygenerovat,…
- No, oni se potom přidají, potom to dáme všechno dohromady. Prostě takovou kravinku.

Tak, mě už nic nenapadá. Abych Vás netýrala déle, než je nezbytně nutné. Mně respondenti oškubou.
Jo, jo vlastně… já jsem.. to říkal i pan Zapalač vlastně, že těch tahounů, ale že jsou to furt jedni a ti samí, ale tím pádem když vidím, že vy říkáte, že když potom něco vymyslíte, tak jakože se dokážou nabalovat, takže vlastně jakoby pokračuje ta obměna, dalo by se říct. Jo, že by byl nějaký nástupce nebo tak, …
- No, to ne, spíš se vždycky jenom přidají do těch akcí. Něco se vymyslí a ostatní se přidají, jo, jdem do toho.

A co děti?
- Takhle, ještě ty děti, ten dorost a takové. Ti ne. Pozor, tady v obci, pokud pořádáme nějakou akci, tak jdou, dá se říct jenom naše děti, které přinutíme.

Přinutíte? A nadávají hodně?
- Málo kdy je to dobrovolné. Jako ne dobrovolné – jdou do té akce děti, jako takhle – myslím Sokolské akce. Když jsou školní, turistika, tak samozřejmě ty děti jdou, protože pořádají turistiku. Ale když se pořádá nějaká sokolská akce, tak musíme poprosit i školu, aby dala vědět dětem a příjde jenom část dětí. Nepřijdou všechny děti. I když to děláme pro ty děti a vesměs ještě že jsme prostě .. v tom výboru jsme plno mamin, co stáhnou svoje děti. Kolikrát slyším – Mně se nechce a takové. Ale já říkám prostě jdeš.
- Že my automaticky do toho ty děti zapojujem. I když by nechtěly a cizí děti málokdy přijdou, že ti rodiče si neudělají ten čas s těma dětma.

Jo a vaše děti jsem.. vy jste říkala 12 je jim, ne?
- 12 a 9 . Jo tady todleto, že vlastně, prostě vím, že fakt když se něco dělá, pokud nepomůže škola, že ty děti namotivují taky, tak tady prostě nemá cenu něco dělat pro děti. Kdybyste se zeptala pana Maštery na ukončení prázdnin, což všude teďkom čtete v Hranických novinách, tam byl .. pan Maštěra říkal – No, my jsme to taky dělali. Skončili jsme za 2 roky. Nikdo nechodil. Takže dělat to jenom pro ten svůj výbor, pro ty své děti je takové trošičku blbé, že si ti lidi řeknou to, ale .. ti lidi nechodí.

No, možná ve spolupráci s tou školou. To je docela dobrá varianta. A čím to je, že přes tu školu by přišlo více dětí?
- To už učitelky v družině děti přesvědčí - Děti pojďte, budou tam nějaké ceny, zasoutěžíme si a prostě dostanete nějakou cenu a takové. Prostě takhle, když jsme měli 60 let Sokola – zase se k tomu vracím – ale dělali jsme.. byly fotbaly, ale říkám, uděláme něco jiného, pro děti nějaký sportovní den. Oslovila jsem učitelku z družiny, ze školky učitelku, další paní učitelku. Prostě ony mi vymyslely soutěže pro děti a ty děti tam přišly. I když jich nebylo hodně, bylo jich nějak kolem 30, přišli vlastně vesměs i ti tatínci, co byli na fotbale, maminky na fotbale, ale přišlo jich celkem málo. Prostě se to musí namotivovat, že paní učitelky ze školy řeknou ve škole děcka pojďte, půjdeme tam, půjdeme tam. Příjďte, ráda vás uvidím. Ale kdybychom my, jenom Sokoli pořádali nějakou akci, přijdou jenom ty naše děti. To je nejhorší, že prostě ta mládež tu není taková. Jenom mládež třeba volejbal, ale jenom určitá mládež, jenom děti si jdou třeba zahrát volejbal. Jinak tady to je zdechlé.

Zdechlé, jako že oni jsou zdechlí…
- Oni jsou zdechlí. Děti jsou zdechlé, mají plno jiných zájmů, jako jsou počítače, radši se flákají po dědině, než by šli a něco udělali.

To už nejsou zas jako.. dobře, počítače, ale flákat se po dědině není až tak (nezájem?)
- No, jako takhle. Že prostě nejdou, že by se zapojily. Pokud nejsou vedení od rodičů, tak si myslím, že prostě… a hodně mladých i odchází. Jdou studovat, co prostě by mohli udělat, že třeba vyrůstali v té vesnici, tady v tomhle tom Sokole nebo takové, tak odtud odejdou studovat a pomalu už se nevrátí. Prostě je to o tom, že my – tak ten věk kolem té 30-, že prostě my tu jsme, a jsme v tom, ale já nevím kdo tohle potom bude dělat. Takové ty různé akce a takové. Nevidím tam zatím následníky. Nevím, jestli třeba naše děti někdy časem, ale víte to sama, že když jsou děti, tak radši běžte studovat, do většího města, ale ty děcka se vám málokdy vrátí.

Starosta obnovuje, že tady chce dotáhnout ty mladé rodiny s dětma, ale nejhorší je to.. oni fakt málokdy se zúčastní něčeho. Že je takhle nemůžem, nejde to, .. vzít je za ruku – Pojďte, budete tady dělat to, to, to. Málokdo jsem příjde a chce se zúčastnit.
Záleží na tom odkud přicházejí. Když jsou třeba z města…
- No, právě. Oni asi na to nejsou zvyklí, že tam si toho vůbec v tom městě.. pokud oni si nenajdou ten zájem.. jako tady tohleto je škoda, právě té vesnice. Jo, že prostě jsou tu noví, noví, noví, ale nezúčastní se. To nás třeba i mrzí. Že si i říkáme jestli vůbec budeme dělat zábavu. Přijde vůbec někdo? Že prostě takhle nás to samotné deprimuje. Ale zas uděláme to, my tam vezmem .. zavoláme tam, přijeďte tam, klidně jako že zas zveme známé, aby alespoň někdo tam byl.

Kolik jich tady tak je, těch nových? Kterým se říká odborně náplava?
- Náplava, tam máte, za panem Mašturou je zrovna bytovka, tam je nějakých takových – raz, dva – dva vchody, - dva, čtyři, šest, osm, - osm bytů v jednom, 16 rodin asi, tady vlastně je taky hodně vchodů za tou lékarnou. To jsou vlastně všechno, co starosta nabídl přistěhovalcům, ať prostě dovedou ty děti. Ale nevidím prostě do budoucna. Až my zestárnem, tak nevím kdo.. nevím, fakt nevím…možná se najde někdo mladší, že prostě se chytnou, ale …

Ehm, protože to by bylo takových….pokud by to bylo ze 100 lidí, tak je to desetina obce, ..
- No, ale já mam taky hodně starých lidí.

No jasně, ale že jako.. je odkud brát, ale tak záleží na tom taky jako.. dalo by se to využít, ale musel by člověk vědět, .. tady vím, jedna kolegyně takto zavedla novou tradici, v Beřkovicích, tam byl takový strašně starý zámek a teďka ho má ta jedna zpěvačka…ona měla takové.. a má tam nějakou školu pro děti, ale to není podstatné. Ale v těch Běřkovicích ona taky nějak původně se starostkou využívala jejich kontaktu, ale zas ona byla, ona měla obrovský potenciál v tom svém …co mi říká kulturní kapitál. Tam patří vědění, znalosti, to, co si přinášíte z rodiny, celkové dovednosti, schopnosti, všechno, všechno tam patří. A ona protože je hodně vzdělaná, tak zas věděla jak zacházet s těma jejich kontaktama, tak tam přesto, že by třeba neoslovily hasiče, … to byl zajímavý příklad, že si říkali a co to, a teď my mezi sebou ti starší.. a teď ona jako přišla, bydlela tam jako s babičkou. A tak nějak u mě to tam zorganizovali, potom myslím 2 nebo 3 roky to trvalo a zavedli tradici vynášení Moreny. Jako tam nebylo vůbec nic, ale na jaře tadyto zavedli a právě u mě spojila jakoby dvě skupiny, které by tam normálně, nikdy spolu nespolupracovaly. Spíše nespolupracovaly, protože tam nebylo tolik přistěhovalců, tolik jich tam nemají. Takže tady by se dalo možná jako spíše zjistit co jsou to za lidi a podle toho jako.. a tak to spíše možná podle mě, když to jde přes tu školu, tak já si myslím, že ti lidi posílají ty děti do školy a tu školu oni berou jako z takového vztyčného mezi tou náplavou a mezi těma starýma. Protože vy jste to vlastně sama to říkala, že když to je přes školu, tak že se děti zapojují, zúčastní se. Takže kdybyste chtěli, jako já si myslím, jo, to zatím jenom tak z toho co jenom s váma se bavím, tak se mi jeví, .. já, ale to jako ne… To já nechci tady dělat tady ze sebe hlasatele božího. To v žádném případě. Nebo všeznalce…. Tak se mi jeví, že bych více využívala potenciál té školy. Protože ona když řekne škola, tak si myslím že oni zase aby nebyli.. podle mě ta naplavenina , aby nebyli špatní, tak to jako půjdou. Jo, takže tam bych to vedla jako….
- No, já už jsem se domlouvala s paní učitelkou ze školky, protože mi pomohla, tak říkám, až budeš ty potřebovat pomoct, řekni mi. Prostě půjdeme – Sokoli. Asi se takhle budeme muset fakt navázat, protože to bude čím dál častější tady tohleto. Aby se dostali k nám.

Tak tam bych viděla i potenciál. Že by to šlo skloubit.
- No, budeme muset to nějak časem udělat.
Protože jak Vy jste říkala, že si myslíte, že spíše oni se nechtějí zapojit. Jo, ale možná že oni…
- Do školy si myslím, že jdou i z povinnosti. Zatím. Ale možná mají strach.
No ale oni totiž neví, jak se zapojit. A možná se bojí, protože …
- No je to tak možná pro ty nové brané, že se cítí blbě se někam vetřít.
No přesně tak a pro ně, ti starousedlíci, to jsou taky oni, jo a oni neví co od těch druhých očekávat, protože oni neví co očekávat od vás, vy nevíte co očekávat od nich, protože je neznáte. Takže je tam vlastně taková.. ale podle mě dobrým vztyčným bodem by byla ta škola.
- Ale jako ta spolupráce mezi náma je dobrá. Mezi Sokolem a školou.
Proto je možná taky více, ale to jenom v oblasti zapojení těch nových lidí, nevím…
- No, to bych mohla potom s paní zástupkyní něco..
Že Vy nápady máte…
- Že prostě by se něco vymyslelo, aby se dalo .. ti noví,…
A už přitáhnete zase maminy, jako tam jak jste říkala, tam někde jak bydlíte, takže tam jste mladí.
- No, to vůbec není špatný nápad takhle přitáhnou ty mladé. Že bychom něco uspořádali, nějaké opékaní něco takového..

Já jsem si jistá, že vy už něco vymyslíte. I nějakou bláznivinu. Jako uvidíte kolik se lidí se …
- Jako škola dělá hodně akcí. Jako ve škole ti jedou, ale už to mají tak zaběhlé, že prostě než by nás potřebovaly Sokoly. Ale oni to mají tak pro školu, pro Sokoly, ale jako když je třeba pomůžem, pomůžou oni. A vesměs v tom výboru je půlka učitelů.

No právě, já jsem říkala, tady jako Sokol, škola, starosta, že se to všechno zájemně proplétá, všichni jako . Úplně nejlepší je, když se začnou noví zapojovat a příjdou ještě novější. To je pak něco, protože pak znám jednu, moje diplomantka. V části je to ne moc daleko od Prahy, taková vesnička, takže tam prodali taky, jsou tam nové, jako tak.. přišla náplava, jedna vlna náplavy přišla někdy řekněme v roce 2000 a byli starousedlíci a tady jako to první rozšíření. A teďka, nebo r. 95 řekněme.. já to přesně nevím, protože to ještě nemá hotové.. ale teď přišla nová vlna toho, že oni povolili že se tam může stavět, takže přišla nová vlna naplavenin a teďka oni už bojujou mezi sebou ta náplava s novýma… No, to je taky zajímavé…
Já ten problém ale moc neznám , jenom mně to zarazilo.. zarazilo..zaujalo spíše.
- No je to takhle, my se tady.. teď člověk nepotká, protože my nevíme… ten se nezná ani v paneláku. Mně vůbec neznají. Možná se znají, ale možná je to že se bojí někteří. To je fakt taky o tom, že se bojí těch kontaktů a …

No, protože zase jednou byl článek v .. co jsem to četla? Nevím který to byl reportér… , že bydlel asi 50 km od Prahy, taky v nějaké v obci a jak přišel jako iniciační obřad toho, že tam bydlel už já nevím, 10 let a chodil do hospody a vždycky sedával u nějakého stolu někde stranou a potom až něco.. já nevím kde přišel ten.. to si už nepamatuju, co byl bod zlomu, ale že mu pak řekli – Tak, pojď si sednout k nám ke stolu- tak jako teprv se cítil že je plnohodnotným občanem, že ho berou jako mezi sebe. Tak tady byl jako sociální problém takový. Všude jsou podle mě tady tyto problémy nových a těch starých.
- No je tam asi možná ta vesnice i. Noví, staří, přistěhovalci.
No, a tady jich máte opravdu hodně…
- A to jste počítala možná i s těma vedlejšíma vesnicema, ne? Průměr obce.
Vy máte 1 100? Bělotín?
- + vedlejší
S vedlejšíma máte nějak 1 700 něco 60, či co…
- No fakt je to jedna desetina no, a vlastně na Střítežsku má být něco, nějaké novější bytečky, ale jinak ti co chtějí postavit nové domečky, tak ti taky zatím vlastně nějak jako...pomalinku, ale ti se rychleji bych řekla zapojují. Bych řekla, že trošičku, že třeba zrovna tady, že třeba se bavím s maminou co je naše kamarádka, tak už prostě šla za náma, popovídala si, .. když je to třeba mladá maminka, ještě s miminama, že nebo takhle. To spíš přes ty maminky a takhle…
A těch dětí tady bude vlastně hodně…
- Bude, bude jich hodně, časem bude hodně. Otázka 5 let a bude škola zase plná. I když teďko je škola plná a školka taky, máme to plné hodně.

Ta paní Ozoganová, ona říká prý a vy jste a která vy.. vy jste Menšíková? No to ale jako ti Menšíci tady.. Já jsem říkala no, to jsou moji bratři. Jo protože oni znali toho jejího muže. - --- - Ozzyho? Ozgana?
No, Ozzyho. Já nevím teda že se mu říká Ozzy, ale já ho zase z domu .. vím, že když jsem tam, tak vím, že brácha o Ozoganovi mluvil, takže…
- Malý svět…
No, no, no právě. A ona říká, no ale jakože tam mají už hodně dětí, ale jakože tam má ve třídě 30 dětí. A já říkám, když jsem tam přišla, říkám – Vy tady máte nějak strašných lavic. Vy tady máte 32 dětí? A ona no, jednu lavici mám navíc, protože musím nějaké dva nesourodé rozesazovat. A já jsem říkala, no, ale tak to je strašně moc…
- No, na to si postěžují holky, které se zeptáte, tak ta si postěžuje.

To už vím. Právě jak jsem zadávala úkol, tak to už vím od zadávání, že … ale to je opravdu strašně moc. A jakože tam jsou různé případy, takže je různě učí, ..
-No, to holky, to ony Vám řeknou. To já už nebudu říkat, co ony říkaly, ale jsou to chuděry. Já je lituji. V Hranicích, tam se s těmi dětmi, co jim to nejde nepářou. Že to hodí do nějaké ne zvláštní vyloženě, ale prostě se udělá třída pro ty slabší.

No a těch já se zase budu ptát – A co vás k tomu vede, že s něma tak patláte?
- Zatím to dělají rádi a pak Věrka tiky a ručičky se jí třepou…
No ona říkala Věrka, že zhubla strašně moc.
- No, to ona vždycky co přibere přes prázdniny, tak to má za chvilku zpátky, dole. No je to fakt. Co jako vždycky si holky postěžujú, že prostě .. třeba v Hranicích jsou ti rodiče ctižádostivější, že se s těma dětma učí, aby něco děti dokázaly. Tady je jim to jedno.
Ti rodiče to někteří neřeší vůbec. Prostě chodíš do školy, tak se tam nauč. Na to si holky postěžují. Gord Věrka, jestli se tady k tomuto dostanete, k tomuto tématu.

Jo, jo už jsem slyšela hodně.
- To je paráda, že se vyzpovídá zas někomu, že prostě zas někomu řekne.. ježiš dělají to s láskou, že prostě jinak by to dělat nemohly.

No to určitě. Já jsem říkala, že jak učím, tam to zrovna na mně zkoušeli včera, ale já učím 20 leté. Já ani nemám žádnou ambici. Že bych je vychovávala. Ale zase na druhou stranu je fakt, že jim musíte ukázat kdo je tady pánem na tom .. jako na hřišti a oni když… No, nepůjdeme už na oběd? Už je docela pozdě, tak já už bych to ukončil…Já jsem říkala – No víte, ale při vší úctě, ale tady zrovna určuju pravidla já, takže až řeknu, tak půjdete teprv. Protože já jsem měla zrovna taky strašný hlad, to jsem učila zrovna do třičtvrtě na 2 a do 2…
- Jste měla říct – Tak jo, tak jdem.
No, oni ale neměli dokončené to, co měli dělat. Takže oni jenom tak zkoušeli. Oni zkouší, strašně zkouší. Ale tak teď mám tam kolegyni právě v kanceláři a přišla a ona říká – No co já jim mám říkat? Já jsem o dva roky starší než oni. To je hrůza.
Ale tady to, to jsou zase jiné problémy no, ale překvapilo mně, že tu máte i hodně dětí, jako hodně rómských rodin.
- No, to taky no. Ale není to že by byli na jednom místečku. Jsou třeba v Nejdku, tam jsou trošičku, ale jinak…
A tady v Bělotíně?
- Tady jsou zrovna jenom tady na středu. Tady v té jedné půlečce baráku a potom jeden co dělá u obce, tak dostal od starosty byt tady, takže ti jsou tady v Bělotíně. Ještě potom myslím že kousíček níž, tak v baráčku taky, ale není to zas že by to bylo tak moc.

No, překvapilo mě, že starosta je i hodně zaměstnává.
- A oni dělají. Nedávno, před 2 rokama tady měl chlapy, co prostě už tu byli nevím jak dlouho, ale prostě přišli už ráno napití a měli to úplně v paži. Tak starosta říkal nezlobte se kluci, pryč. A on říkal, jako já mám tady cigány, ti prostě dělají, ne že by rychle, ale dělají furt.

Aha, tak to předtím nebyli cigáni..
- Ne, to předtím nebyli cigáni, ale tak proč by je nezaměstnal. Že u nás dělají černí, ale pracujou.

A v Nejdku jich je hodně?
- V Nejdku je jich víc, tam myslím bydlí ve mlýně. Jako tak z toho Nejdku jsou vesměs v té škole i

No, tak zajímavé. Že právě ta paní učitelka říkala, jak je musí různě učit. Ale přišlo mi, že ti, co je musí všechno učit, že to nejsou hlavně tady ti rómští, jak říká moje profesorka nadřízená, že jsou to sociálně nepřizpůsobiví. Že to není z řad sociálně nepřizpůsobivých. Tak je to zvláštní, no jak ještě.. Jak jste říkala že ty děcka, když je tam rodiče nedotáhnou, tak jako kde ty děcka mají… to se potom asi opravdu poflakujou. Ale jak přitáhnout ty rodiče.. no to je.. takové ty.. no nebudou asi jen ti, co jsou přistěhovalí.
- To i jiní.
Jak je přitáhnout taky k nějaké činnosti, aktivitě. No tak to je těžko. A i ten pan Maštera říkal, že jak je trénuje… tak že jako – Vy kluci, vy tady tak sprostě mluvíte? To já bych si nedovolil.
- No. Člověk tam stojí na hřišti. Říkám, dobrý den. A ti kluci – dobrý den.
No o tom zdravení mi právě vyprávěl. To je zvláštní. Že tak ještě jdou, no je to..já jsem mu vyprávěla, teď zrovna nevím proč, ale taky je to s tím, že kluci chodí do střední školy, že mají špatné známky. Já jsem říkala taky, že jsem se bavila s jednou paní a kluk chtěl dělat automechanika. Chtěl se vyučit. Hrozně ho to bavilo, tak všichni jako… já nejsem zastáncem toho, že do všech hlav se tluče Aspoň střední školu. Jo, to já si nemyslím, že je správně. Protože ti, co by uměli řemeslo, tak co si pak počne se střední školou? Neumí řemeslo, neumí nic. Střední školství je v troskách skoro.. A ona říká, no chtěl se vyučit automechanikem. Byli tam dva ve třídě, co se snažili, učili se ale museli odejít, protože nehulili trávu, nemluvili sprostě, učili se, nezapojili se do party. Takže prý tam vůbec nevydrželi, tak museli odejít.
Škoda, protože tak ty řemesla úplně vymírají a za chvilku nevím kdo nám bude něco takového, jak jsem říkala. Já jsem říkala, ale dělala jsem si legraci.. Že až bude vysokoškoláků sto procent v populaci, tak já půjdu dělat instalatéra. Prostě tady sehnat dobrého řemeslníka, .. no, tak já nevím jak to máte tady, ale vy se tady znáte, takže vy víte komu si říct, ale v Praze to je kritické.
Já jsem teda nikoho nesháněla, ale když jsme potřebovali opravit sádrokartony, tak to jsme měli po známých a to Ukrajince, ale ti to udělali dobře. Ale to jenom proto, protože to byli známí. Takže tam jako dobrý, ale kdybych potřebovala třeba obložit koupelnu nebo něco, tak to si to snad radši udělám sama. Protože jako najmout si řemeslníka, tak to tam dlaždičky poskládá blbě.. mi to ukazoval jedna paní, jak jí tam.. taky že on začne od zadu (ve předu je vidět, že tam měla mozaiku) tam musel nalámat kousky, ale on nezačne od předu, aby ty kousky byly nalámané. Tak zvláštní.
Tak jo, tak já myslím, že jsme to vyčerpaly. Ještě půjdu na rozumy zase k dalším. Tak fakt nechcete nic vědět ode mě?Ne? Tak dobře. Zeptejte se – řeknu vám, to bylo dobré heslo.

V/II TRENÉR

Takže prvně, co se Vás zeptám, tak je, jestli mi řeknete kolik je Vám let?
- 52
A to jsou jenom takové základní údaje, abych mohla porovnávat i z hlediska věku. A vzdělání?
- Jaké mám vzdělání? Jsem vyučený.
Ehm a čím?
- instalatér
Jo, to jste říkal myslím minule.
- No, to jsem, ale já jsem dělal jenom 5 let.
A vy pracujete?..
- Teď v Cementu Hranice, jako údržbář.
Tak. Teďka, vy nejste v zastupitelstvu..
- Ne
Ale jste v Sokolu.
- Jsem
Jste ještě v nějakém jiném spolku než v Sokolu? Tady vlastně jsou jenom hasiči, rybáři nebo co..
- Jenom, no… kdysi jsme tady měli chovatele, ale to jsme zrušili.. ale jsem jenom v tom Sokolu. Tam jsem předsedou fotbalového oddílu.

A je to myšleno jako celého fotbalového oddílu.. takže pro všechny věkové kategorie, pro malé, pro ty, pro ty.
- Jo, jo, jo
A dále bych chtěla vědět jestli… tak, a vy vlastně jste předseda toho oddílu, tak bych chtěla vědět, jestli trénujete i ty malé dorostence.
- Odrostlejší
Tak a teďka je taková záludná otázka. Abychom se vůbec vpravili do tématu, ale Vám to půjde dobře. Můžete mi nebo můžete vy.. vy tady vlastně býváte po práci nebo trénujete kolikrát týdně to je? Dvakrát týdně?
- V současné době třikrát za týden. Po, St, Pá. V sobotu hrajeme utkání a když jsme.. v neděli hrajeme doma, tak ještě buď čepuju pivo nebo něco takového dělám.

Můžete zkusit odhadnout jak je to hodinově?
- Po, St, Pá po 2 hodinách. Utkání, když hrajeme doma to utkání, tak to je tak 3, 4 hodiny, a když jedeme ven, tak záleží kam jedeme. To je i půl den.

Takže dalo by se říct 2, 4, 6, 10… nejmíň 10 a když jedete ven…
- Když tam nezapočítám, že máme ještě každé pondělí schůze. A to je taky tak 2 hodinky.

Takže takových minimálně 14, 15, 16 hodin?
- No, dejte tam krásné číslo 13. 13, 14 hodin určitě, jako ono to je…
Tak jako jenom pro představu, takže je to vlastně.. každý den po práci se věnujete vlastně..
- No když to vezme kromě Út a Čt, tak každý den jsem ohledně toho fotbalu.
Tak to má manželka radost.
- Ona chodí se mnou v So v Ne. Ona prodává v tom Kiosku.
Jo, jo, jo takže vlastně se přidružila.
- No a když jezdíme ven, tak někdy jede i se mnou. Většinou jezdíme autobuse. Teď třeba jezdíme tady po okolí jsme sestoupili, ale když jsme hrávali po celém kraji tak jsme jezdívali třeba do Jeseníku, do Šumperka, tak ona jezdívala taky se mnou a tak se podívala po městě. Takže poznala alespoň Olomoucký kraj.
Tak. A já bych teďka chtěla vědět.. kdyby jste se zamyslel jaké důvody..jestli vůbec jako.. já vím že to je hodně složité se za myslet, co Vás k tomu vede, že to děláte? Jako nikdo Vás k tomu nenutí, je to po práci, volný čas…
- Ne, to ne. Takhle, u mě už to asi začalo v mládí, protože to vždycky tak musí začít …Já jsem vlastně bydlel u babičky a u strejdy. A ten strejda hrál fotbal. On mě už asi od 10 let kurt tahal na to hřiště a tak když byly brigády, tak jsem chtěl jít na brigády..já vlastně od svých 10 let jsem s něma byl furt na tom hřišti. Pak jsem vlastně hrál za dorostence, pak jsem hrál za muže a až jsem .. pak v těch mužích jsem skončil, měl jsem asi 30 let a myslel jsem si, že jsem skončil. A teď za mnou přišel kolega z práce, že.. to sem se pěkně k tomu dostal – k tomu trénování.. přišel tam kolega z práce a říká mi. Čoveče, já nemůžu jet a nemá kdo jet. Nejel bys? A já jsem teda tenkrát řekl, že bych jel. On mi strčil ty registračky a já to přirovnával k těm Třem zlatým vlasům děda Vševěda, jak mu strčí to veslo a teď si tady vesluj zase ty. On mi to strčil a já jsem mu na to příští týden vracel. A on říká – Ty, on tam nemá kdo být. A tak jsem to vzal a od té doby se to se mnou táhne. Prostě jak jsem trénoval ty žáky…

Hm. Odkud.. odkdy je tak trénujete?
- od 31 let. Takže 21 let, ale mám tam 3 roky výpadky. To jsem 3 roky.. jsem říkal že si musím odpočinout. Tak jsem trénoval ty žáky a potom za mnou přišli, jestli bych nevzal muže, že chtějí postoupit, kdesi cosi. Já jsem říkal že to teda vezmu, protože pro žáky, že by měli trenéra, ale pro muže ne, tak jsem vzal ty muže a trénoval jsem ty muže. Pak jsem jim dělal jenom vedoucího a potom, ehm, pak jsme tady založili, měli.. dorost jsme tu měli vždycky, ale pak ten dorost postoupil a měli jsme tu mladší a starší. A vždycky k těm mladším nebyl žádný trenér, tak říkám zkusím – vezmu to. Tak jsem to vzal, no a už jsem sedmý rok u těch dorostenců.

Takže hlavní vliv vlastně ten strýc.
- No určitě.
Od 10 let. A vy jste říkal, že jste jezdil k babičce.
- Já jsem u ní bydlel.
Vy jste u ní bydlel. Vy odtud nepocházíte…z Bělotína?
- No, já jsem se narodil v Hranicích, ale to je taková dlouhá historie taky. Narodil jsem se v Hranicích a jelikož otec byl voják z povolání, tak samozřejmě s vojákama vždycky nějak tak..půjdeš tam, půjdeš tam..tak …

A maminka byla co?
- Maminka byla kuchařka, něco takového.
Jo, jo, jo to já zase kvůli vzdělání…
- Jo takhle. No kuchařka. Jo. A taťka se odstěhoval nebo přeložili ho do Strašic u Rokycan.. jestli Vám to něco říká..neříká?

Moc ne…
- Jeden čas to bylo teď hodně v televizi. Strašice, ohledně toho radaru.. jak to bylo něco takového. Jinak se tam každý rok konají Dny armády v červnu. Takzvaný Bahna a tam vždycky tak těch 50 000 lidí nebo bývá. No ale proč jsem se dostal k babičce? My jsme byli 3 sourozenci a ta babička měl syna. Ten syn šel na vojnu a teď, asi 2 roky předtím měla syna, který se jí oběsil. Tak ho pohřbila a ten druhý syn šel na vojnu. A tak všichni z rodiny, že tady bude sama a kdesi cosi a tak já skončil u té babičky. Že tady budu, než se ten syn vrátí z vojny, ať tu není sama.

A jak Vás vybrali, vylosovali?
- Já jsem byl nejstarší z těch dětí.
Jo vy jste byl nejstarší!
- Jo. A tak jsem u té babičky zůstal s tím, že si vlastně otec zažádá, aby ho přeložili do Hranic a pak že bychom vlastně tady bydleli. Jenže pak přišel 68. rok a sešlo z toho. No a já jsem tady měl odchozenou 4., 5. třídu, naši tu byli rok – to jsem byl v 6. třídě a pak přišel ten 68. a otec musel nazpátek, do toho tam kde byl a matka odešla se sourozencem taky za nima a já už jsem tady zůstal, protože jsem tu chodil už do 7. třídy.

Aha.
- Tak jsem tady zůstal, vychodil jsem tu školu, pak jsem se šel vyučit na toho instalatéra na Vsetín. Tam jsem se vyučil a to už jsem ve 3. ročníku.. to vždycky jak už jsou ti učenci ve 3. ročníku, tak už jsou po těch partiích že, protože jsem se učil pro Stavomontáže Olomouc, tak už jsem byl v Praze. No a tak jsem pak byl po vyučení 3 roky v Praze než uběhlo těch 5 let. Pět let – vlastně 3 roky je člověk zaučený, 2 roky se mu započítají a 3 roky tam musí být v té firmě aby mohl odejít, že jo.. to tenkrát bylo.

To tenkrát bylo no.
- Tak a protože to bylo furt ježdění do Prahy.. i když mi se v Praze líbilo, manželce by se tam taky líbilo, mi tam byt dávali a všechno, ale já jsem byl takový… protože jsem věděl, že jsem uměl hrát ten fotbal a všechno, tak budu tady.

Jo, takže fotbal způsobil… byl to jeden z důvodů ten fotbal?
- Jeden z mnohých důvodů. To nebylo, že by to bylo podstatné. A tak mezitím jsem se oženil vlastně a jak jsem se oženil, tak jsem říkal – No já přece nebudu jezdit do Prahy a manželka, ta zase dělala tenkrát inventurníci a jezdila taky tenkrát po celé Severní Moravě. Ona dělala v textilu Ostrava..takže po těch inventurách.. a tak jsme se domluvili a já jsem říkal – No nic, já si najdu práci někde tady. No a nejblíže tenkrát …práce na vesnici.. tak co… zemědělství, že. A tak jsem tady zašel na to…protože to bylo hnedka za naší chalupou, to vedení a šel jsem se zeptat jestli by tu neměli nějakou práci. A zrovna jim tady skončil údržbář co se staral o ty kravíny a o tady toto. No a tak jsem říkal , tak půjdu. Tak jsem šel. Tak jsem tady nakonec zůstal tady v tom, v tom zemědělství, a tam jsem byl myslím 12 let. Jenže pak přišel rok 89. a Miroslav hned pochopil, že zemědělství je hin. Já jsem hned pochopil, že to zemědělství odejde. A tak jsem říkal – No já tady nebudu.

V Bělotíně…
- V Bělotíně. V tom zemědělství, si musím najít něco jiného. A měl jsem kamaráda.. to shodou okolností, to je to co tady řeší – nějakého kamaráda, no jak jinak. Takže, měl jsem kamaráda a říkám, jestli nemají volný…to bylo zrovna na Silvestra…měli jsme na Silvestra zábavu, pak jsme šli uklízet sál, seděli jsme pak , po tom úklidu v hospodě, pili jsme pivo. Říkám, chlapi nemáte tam nějakou práci? Na té cementárně? A ten jeden říká – Ty, my tam jedno místo máme volné a sháníme údržbáře. Tak říkám, tak zeptej se jestli bych tam nemohl přijít. Za 14 dní za mnou přišel na kravín tady a říká mi – Ty, jestli chceš nastoupit, tak 1. února můžeš hnedka nastoupit, ale musíš si to všechno vyřídit. A to bylo 15. ledna. Já jsem na nic nečekal, šel jsem teda za vedoucím a říkám – Podívejte, pane vedoucí, beztak budete propouštět. No a je to.. sami nakonec uznáte, že pak vyhazování bude asi těžké, já odejdu dobrovolně, když mě pustíte k 1.únoru. Tak on mi říká, tak jo. Tak mě propustil k tomu 1. únoru. A na té cementárně jsem dneska už 17. Rok nebo 18. rok. A tam taky jsem na údržbě. Takže tak jsem se dostal na cementárnu.

A vy jste říkal, že to byl jeden z mnohých důvodů – ten fotbal, že jste tu zůstal, ale zároveň jste vlastně získal práci…
- No, tak to.. jsem sem vlastně přišel kvůli tomu, abych byl v té vesnici. Abych nemusel dojíždět do té Prahy, protože mi se to zdálo… v Po do Prahy, v Pá z Prahy..tenkrát ty vlaky jezdily 4-5 hodin, ta cesta že.. to bylo no.. tak jsem říkal 5 hodin na jednu stranu, 5 hodin na druhou stranu, máte 10 hodin. To je skoro jeden den.

No právě no.
- Jo, takže tady to. Nehledě ještě co bylo, že finančně jsem byl na tom poměrně dobře i teď na tom statku. Sice tam jsem měl více peněz, ale to bylo ohledně diet a takových blbostí, takže…

A v té době ale manželka s váma nebyla v Praze…
- Ne, ne, ne. Ona byla tady.
A Vy jste jenom pendloval. A pak jste si našel to, to, tady v tom. Jo, takže…no, to 10 hodin je strašně moc projet.
- Takže tak jsem se vlastně vrátil domů a zůstal jsem tady.
Takže tím důvodem je, že jste vlastně měl toho strýce ..abychom se vrátili vlastně k těm důvodům…
- No, tam já vidím tu podstatu celé věci, že ten…vlastně v tom mládí mně k tomu začla tahat a k tomu jsem přilnul a byl jsem u toho.
=>13:33.. Příjde manželka, vloží se do rozhovoru. Začne se diskutovat o mobilech, řeč přejde na fakt, že Lucie nemá doma televizi, přičemž zmíní i tajemnici fakulty, která má dalo by se říct vyšší fukcni než děkan fakulty a nemá mobil. Poté se manželka zeptá Lucie, zda si nedá čaj či kafe. Řeč přijde na to, že manžel neumí uvařit ani kafe. Poté se vrátí k původnímu dialogu.

Ehm, kde jsme to skončili? U toho, že vlastně byl tady ten strýc, že vlastně ten strýc tady… a on bydlel tady?..on je z Bělotína, jo? Přímo pochází.
- Jo, jo.

Tak a ještě jsem se chtěla zeptat takto. Vy jste říkal… tak s tím tatínkem jste asi moc nebyli nebo nebyl, já jako… Jestli si pamatujete z rodiny, jako takhle, když děláte něco, tak on vás k tomu asi ten strýc nejvíc vedl než jakoby rodiče.
- No. Jako takhle. My jsme od mého otce – on měl 3 bratry..jako 2 bratry – byli 3 sourozenci a to byli všichni sportovci. To byli všichni fotbalisti a hokejisti.

Včetně toho otce?
- Jistě. Otec hrál jak hokej, tak fotbal. Otec hrál hokej dokonce druhou ligu kdysi.
Manželka : Ale oni nebyli odsud…
- Ne, šak můj otec nebyl odtud. A já se bavím teď o otcovi. Ale my se nebavíme odkud byl, my se bavíme co dělal.

Co dělal, co.. jaké zázemí…
- My jsme k tomu ještě nedošli, odkud byl.

Odkud byl?
- Od Třebíče. Nějaká malá víska Čechočovice se to jmenuje. A oni tam začali vlastně na vesnici, která měla nějakých 200 lidí začali hrát hokej.

Manželka : Já bych řekla, že od 10 let si tu vyrůstal, ale jinak tady…
- Ale já jsem to řekla. Ale my se bavíme… a tohleto je kaliscký příklad jo.. My se teď bavíme, kde se v člověku berou geny na sport. Ale ne o tom, jestli jsme spolu byli. Já jsem jenom chtěl říct to, že jak od mého otce ti bráchové byli sportovci, tady od toho strejdy, co jsem u něho vyrůstal, ten jeho bratr co se oběsil, to byl taky sportovec.

Aha
- Ten hrál taky fotbal. Nehledě že moje teta, její další sourozenec(jsme dneska byli v Bratislavě)ta byla do sportu taky. Do gymnastiky a takové. Jediný, kdo nebyl sportovec, byla moje matka. Jo, takže tadyti všichni, když to tak vezmeme, tak v té rodině všichni byli sportovci. Všichni sportovali. Já říkám a jak ten můj otec, tak ten jeho starší bratr, který hrál taky druhou ligu v tom hokeji. Takže toto byli fakt, to byli na úrovni. A pak mají ještě bratra o 10 let mladšího a ten taky, ten byl – to prostě byly kapacity. Ti hráli, jo. Taže jakési ty geny jsou asi i tady v tom dané.

No, no, no a maminka nedělala… jako tady ty sporty….
- Ne, moje maminka, ta sport nenáviděla.
Ta sport nenáviděla?
Manželka : To asi proto, jak já. Když někdy. Hospoda, pozdní příchod domů, děckám se nevěnuje, takže toto všechno. Věřím jí, že to prostě nenáviděla ten sport a proto se mu ani nevěnovala.
- No počkej, děckám jsem se věnoval.
No a tady toto říkala moje maminka taky vždycky o bratrech mojeho otce. Ale ten tam nechodil právě. Na ten fotbal.
Manželka : Já neříkám že bych ho nenaviděla. Taky si zajdu na volejbal, na to, ale to, že člověk pořád na někoho čeká, furt. Příjde po práci domů, nepřijde, aha to. A když jsou děcka malé, …

Když jsou děcka malé, je to…
Manželka : Ale teď už je mi to jedno. A proto to nenáviděla tvoje matka. Protože 4 děcka mět za sebou a chlapa v luftě věčně… tak bych ho to, ale už jdu pryč nebo byste to nedopsali.
- Tady vidíte ten protipól zase. My to berem jinak.
Jasně.
Manželka : A to není jakože sportuje. Oni už vidí důvod v tom, že každý sport se musí rozebrat. A kde? V hospodě? A u čeho? U piva.
- I u sodovky se dá v hospodě sedět.

Manželka : Tak jistě. Donedávna ještě taky.To neříkám, že to. Ale prostě nevnímají pojem o čase. Jako jestli je to hodina, dvě, tři, čtyři. A najednou je půlnoc a chlap příjde v 1 hodinu domů. Takže tady toto se nedivím, že ta tvoje máti nenáviděla sport. Ona nenáviděla vlastně ten sport s tou hospodou. Sport jako takový. Budiž.
- No protože každé utkání se muselo někde rozebrat.
Manželka : Jenže to rozebírají pořád jedni a ti samí.
- Všichni skoro.
Manželka : Ale ti, kterých se to týká, že ten sport blbě dělají, že to blbě kopou, těm je to jedno a ti do hospody a rozebírat to nejdou.
- Proto taky to hráli blbě
Ha ha ha ha. Takže vy vlastně jste… já jsem myslela, že jste ze 3, ale vy jste ze 4.
- 3 sourozence
Jo tak, takže 4. Já jsem si blbě to…ehm..to jsem si blbě..kde jsem si to napsala? No to je jedno. To si napíšu tady.
- Tak to si tam opravte.
Já si to pak jako udělám znova. Proto právě já jsem vždycky radši, protože takto jako já to nestihnu všechno zaznamenat. Takže já si to pak znova a všechno přepíšu. Jo, takže maminka sport nenáviděla. To už jsme rozebrali.
- Napiště manželka taky ne, v mladších letech.
Plus že.. .. ne, to ji nemůžeme udělat.
Manželka : Ne, já ne že nenávidím. Já si pro sebe ten svůj sport si najdu. Prostě volejbal tadyto,ale vůči té rodině jste byli takoví sobci. Jak tvůj otec, tak i všichni ostatní.
- Každý sportovec musí být sobec.
M : Jenže takoví, kteří to někde dotáhli. To beru, ale ti kteří …
Jé, to říkám já mému muži. Protože on se teďka rozhodl, že bude hrát golf. A on pořád, někdy jak blázen.. já, kromě toho, že já to nenávidím, protože to je snobský sport. Jo, oni se tam.. ne, to já – nikdo by mně tam nedostal, s těma fiflenama, na to, co tam ty miliardáře loví – to ani náhodou. A já mu říkám. Když to budeš hrát jak Čejka, klidně, mě to je jedno. Klidně domů vůbec nechoď, ale hraj to jak Čejka a měj tolik peněz.
- No, ale já Vám řeknu. Jednou si to běžte vyzkoušet. My jako nejsme hráči, my jsme byli dvakrát za život teda vyzkoušet a to ještě dvakrát letos, protože tady je v Hradíkově golfové hřiště a tak my, že jsme měli jako Sokol nějaké výročí, tak jsme tam se Sokolem jeli, ale jenom na odpal. Ne tam chodit po tom, protože to fakt člověk musí umět. A pak jsme si tam zajeli s manželkou a od holky, co chodí s klukem, s jeho otcem a bráchou. Říkám, hrál si někdy golf? On říká ne. Říkám, ty my jsme tam teď byli ten odpal zkusit, v pohodě, já tě tam vezmu a uvidíš jaké to je. On dělá v Optymice a tak taky je furt… tam dělá nějakého vedoucího pracovníka… furt v jednom kole, tak jsme přes prázdniny o jednom všedním dnu skočili do auta, vyjeli jsme tam nahoru a prostě za půjčení té hole se platí 50 Kč a za půjčení těch 30 míčků myslím taky 50 korun. Že Ali? 30 míčků taky stálo 50 Kč?
M : 50 míčků ne?
- No. A tak když si to vezmete, 200 jsme do toho investovali, že 90 těch míčků a jednu tu hůl. Hůl, když jsme byli spolu, tak jsme si půjčili jednu a každý to. Jako, když to odpálíte fakt tak jak máte, těch 50 míčků, tak s tím šlehnete a jdete pryč. Protože Vás bolí všechno. Tak člověk na to není zvyklý. To za 1. a za 2. ono to vypadá strašně jednoduše. Ale když vám řeknu ty začátky, když jsme do toho práskali, tak ty balónky lítaly jenom 10 metrů. Do toho se trefit, fakt je to umění. Ale chce to si to jenom odzkoušet, ne to chodit hrát. Jako to je na celý den. To člověk tam vlastně ráno jde, tak tam až večer skončí, protože než to obejde ty kilometry, ty všechny jamky, kdesi cosi.

No, takže můj muž, samozřejmě když jsem jela o víkendu učit do Šumperku, tak áá a já jedu na golf a už 2 dny ho nebylo.
- Ale fakt, jak budete mít někdy čas, přes..třeba přes prázdniny, tak jenom si to běžte ten odpal vyzkoušet. Je to takové pohodové. Je to fakt jo.. a to nejsem že bych to obdivoval ten golf. Ale prostě jsme si to byli vyzkoušet.

A vy jste hokej nehrál, protože hokejistům většinou ten golf jde.
- Ne, ne já nemám rád zimní sporty.
Jo nemáte rád zimní sporty…
- Já jsem špatný lyžař, hokejista, na brusle, když kdysi jsme hráli Odborářskou ligu, tak nikdo nechtěl jít do branky. Tak mně postavili do branky, ale v komisních botech, s tou ocelovou špicí. A to si představte, že jsme hráli asi 6. utkání a ten, co má na starosti ten stadion až po těch 6 utkáních si všiml, že nemám brusle. Říká, ten nemá brusle, říká Šak on nemá nikdy brusle. A oni se furt vymlouvali na to, že je ještě nekoupili. Takže mě pustili v těch komisňácích, ale jako chrániče všechno jsem měl tu výbavu, ale to bolelo když vás někde trefili a tak pak už si sehnali druhého. Takže to už, to byla taková sranda. Jinak ne. S manželkou někdy, vždycky jednou za rok jsme si zajeli na běžky. Teď už asi 3 roky jsme nebyli a to jsme slabí běžkaři. Co jezdíme, tak na kolech. Ale zimní sporty já nemám moc v oblibě. To je… za 1. mám rád teplo.

Jo, jo ten fotbal do toho, ten se hraje jen přes léto.
- No a v zimě jsme třeba v tělocvičně i když v zimě se dá taky vyběhnout ven nebo to, ale..
No, takže já vlastně se zpátky vrátím ještě k těm, k těm jakože ..důvod byl vlastně ten strýc, ale vlastně celá rodina byla sportovní. Tak vlastně ten .. vy jste to právě dobře nazval, ty …že sportovní geny. Pamatujete si z rodiny ještě něco jiného než sportovní geny?
- Z naší rodiny?
No, něco jako podstatného, co vás ovlivnilo, že vy vlastně jako teďka se jim.. jako jasné, že ty sportovní geny, ale vy taky musíte umět na ně nějak jako působit, na ty dorostence, že? Tak jako dobrý psycholog jste říkal, že musíte být, ..
- No, no, to si, já nevím. Takový pro mě vzor v jednání s lidma nebo něco takového, to byl od mého otce jeho bratr. Shodou okolností taky Miroslav, stejně jako já. A to je, to i manželka řekne, to byl člověk, který…my jsme ho neslyšeli rozčileného, když.. my jsme s ním taky nebyli každý den, ale když jsme byli tak.. tak něco takovýho. A on prostě všechno uměl tak dobře vysvětlit, že člověk si říkal – Teda ten chlap, ten je v obraze. Jo, to bylo.. tak asi tak, ale jinak že by někdo u nás vynikal v umění nebo něco takového. Malíř – otec pěkně maloval nebo maluje ještě. Takový amatér, amatérkský malíř. Ale jinak…

A co se týká vzdělání?Ti bratři jsou…
- No, brácha, ten už je taky po smrti. Ten chodil na střední školu, potom jedna sestra je vyučená prodavačkou, a ta druhá sestra, ta má taky střední školu.

A střední školu jakou?
- stavební,
Ehm a ten brácha?
- ten měl taky stavební.
Že volili zrovna stavební…
- No, ono se říkalo tenkrát, že stavební je jednoduchá.
Jo jednoduchá. Jo, jo, jo. Takže vlastně, jako říkám.. vůbec co vás k tomu přivedlo – strýc. A teďka, když si to zase zpátky, jako z té rodiny promítnete, … vlastně ty, ty.. něco vás jako, co to pro vás je, když to vlastně ne jen pro tu obec, ale když to děláte pro ty mladé, tak to děláte pro tu obec. Co vás k tomu vede?
- Já bych to ani s tou obcí tak moc neslučoval.
Neslučoval?
- Jako obec nám v tom pomůže v tadytom, jo…
No, jasně. Nebo respektive ne. Já nemyslím obec jako obec,…
- Vy to myslíte pro jméno obce třeba. Přijel sem Bělotín, hrajou to dobře, hrajou to blbě.
A vůbec jako že vy působíte tady v tom místě. Spíš tak. Ne pro obec, já jsem se možná špatně vyjádřila.
- Já jsem patriot. Protože mnohokrát, když jsem ještě hrál fotbal, tak se snažili ať jdu hrát někam jinam. Do Hranic nebo to a já jsem nikdy nešel. Když jsem pak trénoval už ty dorostence, tak chtěli pak taky ať jdu trénovat do Hranic. Ale já prostě, já jsem takový, že nikde jinde bych nešel. Jsem jak se říká patriot. Mě to neláká, že mi tam někde nabídnou nějaké peníze, jako pojď sem, nebudeš dělat zadarmo. Ne, tady vidím, že tady mě to… chceme to i v té obci mít ten fotbal a taky máme problémy kdo by to dělal. Tak nemůžu odejít, abych tady řekl já si jdu tam, protože tam to budu mít lepší.

Myslíte, že by to neměl kdo dělat kdybyste odešel?
- No, v současné době jsme v takové krizi tady v tom. Mám obavy – jak jsme se i minule bavili o té budoucnosti jo, že prostě nemáme… potřebovali bychom aby u každého toho mužstva byli alespoň dva. My jsme v současné době třeba u těch žáků, u těch dorostenců, jsme po 1 jako trenéři. Ale nemáme k sobě nikoho kdo když třeba zůstanete v práci, leckdy se něco stane a jsou ty tréninky nasmlouvané, tak s těma klukama nemá kdo být. A člověk vždycky tam být musí. A kdybychom byli dva, tak už se domluvíme. Když to člověk dělá sám, tak je to vlastně jenom na jedněch bedrech, kolikrát by se člověk rád s někým poradil, jestli to udělat tak nebo onak, protože každý je omylný, že jo. Prostě víte to blbě a pak si řeknete to jsem měl asi postavit jinak. A kdyby tam byl ten druhý, tak by mi třeba řekl.

Jo, jo, že byste se poradili a měli…
- Tak. Jde tu o radu. Ale prostě když se někoho zeptáte, všichni mají spoustu práce a u toho, třeba u těch mužů, tam už je to jinačí. Ti si to dělají sami, tak tam třeba dva jsou… já vám rožnu…

Ne, ne, ne. Dobrý. V pohodě.
- Takže ti kluci už si to udělají sami a u toho áčka, tak tam už je to o něčem jiným. Tam už jsou s vysokou kvalifikací. Protože mají poměrně vysokou soutěž trenéři, tak bylo jednoznačné, to už…

Tady muži hrají hodně vysoko?
- Krajskou soutěž no. Takže to. I když kluky, ty naše 3 hráče máme, co jsme poslali na nějaké ty kurzy trenérů, co by mohli tu vyšší soutěž trénovat, ale jako říkám, k nám.. těžko, když se někoho zeptáte, tak je to třeba… teď jsme měli problém s těma, s Benjamínkama, s těma malýma, potřebovali jsme někoho sehnat a prostě každý má moc práce a nemá na to čas. Prostě nesehnali jsme nikoho. A tak jsme museli sestoupit o kategorii níže, kde jich je méně. Ono taky není děcek. Ale nakonec to dělá ten, co toho chtěl zanechat, takže to dělá dál. Ale je to.. není, není, že by..

A proč si myslíte, že je málo děcek? Protože já si myslím, že dětí je tu hodně.
- No, to je taky takový. U nás, v tom fotbale je to v tom, že máme hodně těch našich děcek v Hranicích. Že šli, tam jsou vyšší soutěže. Já třeba tady trénuju ty dorostence a já jich mám v tom mužstvu 18, ale 2 nechodí nějak extra, takže těch 15-16 se mi to pohybuje. A teď někdo onemocní, něco takového, tak nás jezdí… minule nás bylo 13 jo. Teď těch 13 nás jezdí, ale 6 těch dorostenců mám v Hranicích, a dva dorostenci hrajou tu krajskou soutěž už za to áčko. Takže to je osm kluků pryč. Pro mě jako. Teď když vezmu ty žáky, ten kolega taky, ten jich má 15, někdo onemocní, tak jezdí se 12, se 13. A taky, 5 jich je v Hranicích. Když jsme měli tu starší přípravku, tak teď nám jich 6 odešlo do Hranic. Teď se řekne, 6 děcek, co to je? Ale ono už to je poznat. Takže my jsme to museli snížit a máme tu přípravku, těch děcek méně.

A do těch Hranic odcházejí, protože tam je to lepší?
- No oni jsou dobří, proto je více chtějí. Jo to není.. kdyby byl špatný, tak ať je tady. Jo, ale oni tím, že jsou dobří, tak si je tam postahujou.

Takže vám tu zůstavají jenom ti spíše horší.
- Tak. Taky se to odvíjí i od toho pak jak hrajeme. Jo, takže to je… ale zase na druhou to stranu, to je – samozřejmně to je lepší, když ti kluci trénujou každý den. Tam se trénuje 4krát za týden. Jo, takže to je…

Ehm, jo, no a z těch horších pak už je to těžko…to jsou pak ti, co nezdraví.
- No, to taky, ale to jsou ti, co do toho hlavně neumí kolikrát kopnout. Že je to musíte naučit. Takže vy je učíte úplně ten základ. Oni se nikdy třeba nenaučí do toho kopnout, ale to jsou zase ti co takhle chodí a nenaučí se, to jsou největší obětavci.

Jo, že zase jsou obětaví.
- Jo, jo, to prostě jsou mezi nima dobří, kteří třeba nejsou v těch Hranicích, ale ti už jsou takoví namachrovaní jako kdyby. Už má to to a když kolikrát musí udělat nějakou brigádu, tak ani.. a to mají všichni, někdo musí jet s rodičema kdesi a právě ti co do toho neumí kopnout, ti příjdou pokaždé. Takže to je takový paradox.

A vy máte nějaké vysvětlení toho paradoxu? Třeba rodiče že, nebo že jsou tak houževnatí, aspoň o něco se snaží.
- Bych řekl že skoro takoví, co si já pamatuju ze svého mládí, že je to vždycky takové. Že vždycky ti horší přijdou a ti lepší vždycky… u toho sportu teda, tady u toho. Zrovna tady, nevím jestli je to i jinde, ale zrovna tady.

Jo, já tomu tak rozumím. No a stejně tak co vás… ale pořád ještě… co vás, jakože co vás u toho tak drží. Jakože opravdu by nebyl nástupce a děcka by zůstaly napospas?
- Ne. To nemůžu říct, že by to bylo na 100%. Tak bych řekl, že skončit, tak vezmu všechno co tady mám a tak jim to dám na stůl a končím jo. To zase… ale co by mě asi mrzelo, kdyby to tady skončilo. To by… kdyby přišel nástupce, tak já bych mu to s radostí předal, protože sama vidíte, že to je času jo a teď tadyto ještě všechno… manželka, už jsme to mohli mít dávno spravené, jo, takže to. Ale prostě by mi přišlo blbé, kdyby ti kluci museli skončit. Pak si zase v duchu říkám sám pro sebe, tak aspoň nějaké ty kluky k tomu fotbalu dovede člověk, protože když si někoho vychováte a pak hraje za ty muže, tak co si budeme vyprávět. Dneska je všechno o penězích a když hrajete tu vysokou soutěž, tak ty hráče si musíte koupit. Jsou to peníze. Když si je sami vychováme, tak je náš zadarmo. Jo, to jsou další takové věci. Ale říkám, je to z toho, když vidím na některých těch vesnicích, jak ten fotbal třeba i na poštátě, ale teď to tam skončilo, protože to ne, že by neměl kdo hrát, oni hráli teda blbě, ale neměl kdo. Vždycky potřebujete člověka, který to dá trochu dohromady a řekne, tak teď se sejdeme a hrajeme i když budeme prohrávat, jo… Ale já už vám fakt rožnu, protože není moc vidět, než se to rozsvítí ty světla úsporné.

Máte nařízené, co?
- Takže to je…
Musí mít zájem no.
- A pak je to ještě takové jak je koníček hrát fotbal, tak asi do toho trénování člověk, jo. Můžu říct jednu věc, že já nevím před 10 lety to jsem nějak i vzdělával v tom trénování jak se má trénovat, ale dneska už to vlastně dělám z takové rutiny. Dneska už když to děláte tak dlouho, už mi to nějak prostě nepřijde, i když vím, že tady v tom vzdělání a to, že vždycky člověk přichází na nové věci, s čím to, ale prostě už .. teď už já vycházím z takové rutiní práce, z toho co by mělo být a nemělo. To víte, že člověk si kolikrát řekne sakra já s tím šlehnu, někdy člověk přijde naštvaný taky, taky si řekne – Tak, já s tím prásknu, už to dělat nebudu. Dotáhnu sezonu a končím. A zase začnem další sezonu. Oni vám někteří řeknou – Šak ty by si beztak bez toho nebyl. Já říkám – No to si myslíte. Ono jde bez všeho být. A když jim řeknete – No, tak musíte na ten tréninik, protože já musím na ten trénink. Já nemůžu říct, jak třeba ti kluci – to vždycky těm klukům říkám – Kluci, vy nepřijdete, protože to berete na lehkou váhu. A já kdybych to bral podle vás, no tak si tady nikdy nezatrénujete, protože bych prostě nepřišel a vy byste tady stáli a pak byste nepřišli. A já bych řekl, stalo by se to tak dvakrát a pak byste si řekli – Dvakrát nepřišel, nepřijde potřetí, nepřijdem taky. Jo, takže já, vlastně vždycky říkám – Já tady musím být. I když vás přijde jen 3 nebo 4 nebo 5 nebo jestli vás přijde 14, ale já tu musím být, musíte vědět, že já tady jsem. A nebo když vím dopředu, tak jím řeknu – Hoši, posuneme to, přesuneme to, bude to někdy jindy. Protože nemůžu. Mám třeba pohotovost – jsem v práci.

Tak se učí asi jako taky určité úctě k tomu druhému, protože jako když vy do toho dáváte svůj čas, tak oni vlastně, jakoby aby tam bylo proč jste tam byl, tak musí přijít oni taky, že jo? Že to je zároveň taková výchova jejich. Zrovna tak, jako s tím balónem, jak kopat..
- Tak měli by přijít, že jo. Mnozí si myslí, že oni by chtěli hrát fotbal, ale jenom hrát ten fotbal jo. Když jim řeknete, že mají běhat nebo něco ještě jiného pro to udělat, tak to – Ne, pojďme jenom kopat… Ne, to musíme běhat, musíme něco pro to udělat, musíme se něco naučit, musíme mít nějakou fyzickou kondici, musíte si umět přihrát a ne jen kopnout, kopnout a jít z toho.
Jo, že by spíš chtěli jenom ty práva a nemít žádnou…
- No, já bych ani nebral práva, ale já bych bral to, že by se chtěli jenom bavit.
Aha, že to není jenom …
- Ne, že to je taky tvrdá práce. Že když se trénuje, tak se trénuje, se běhá a prostě – Ne, trenére já nemůžu. Mě dneska bolí noha. A v dnešní době těžko říct, že – Bolí tě noha?.. No to neznám takovou věc, protože ona ho fakt ta noha bude bolet, něco s tím bude mít, něco se mu stane a potom si to vemte, pak dost skončí špatně. Ten trenér. Jo, krásné příklady, jak jsou teď ty, jak se to…nevím, kolem těch 5 let, jak se ti 3 kluci zabili na těch brankách. Vyskočili na branku, branka se jim převrátila, spadla mu na hlavu a bylo po klukách. Kdo to odnesl? Ten vedoucí. A proto já jim vždycky říkám – Hoši, dokud jste se mnou, tak budete poslouchat mě. Protože když za vás zodpovídám já, jak máte už 18 let, už si dělejte co chcete, ale vy co nemáte, vy mě budete poslouchat a dělat to, co říkám já.

A co na to říkají?
- Nic. Poslouchají.
Poslouchají? Tak to je dobře.
- To přijdem do hospody, třeba, přijdem do hospody,… z toho hráli, kolik… třeba hrajem v Jičíně na umělé trávě a říkám jím – Chcete jet do Jičína, tak řekněte rodičům, musíme se tam dostat na tolik a tolik hodin, že musí být alespoň 4 auta.

A rodiče zrovna nemají čas. Tam jsou nebo oni jim neřeknou, že. Říkám, no, tak nějak tam jet musíme. Tak pojedeme vlakem. No, tak jedeme vlakem. Tak jsme se vydali do toho Jičína vlakem, přijedeme tam, odehrajeme utkání, no, vlak nám jede nazpátek za hodinu a půl.. co budeme dělat? Tak tam je Tenis bar takový, tak říkám tak pojďte kluci, jsme tu vlastně – odjeli jsme odpoledne, já vám všem koupím párek a nějakou tu limonádu. Tak jsem jim tam koupil párek, limonádu, samozřejmě vidím, jak servírka točí pivo. Tak nic, čekám. Dočepovala to pivo, tam jsou takové boxy, tak ho odnesla tam, do toho boxu, kde není vidět, dá tam to pivo a já říkám – Slečno, zkontrolovala jste si, kolik ten kluk má let? Ne. Já říkám, on ještě nemá 18. Já bych nerad na vás zavolal Policii České republiky. Ukažte občanský průkaz. Tak samozřejmě neměl, tak vzala pivo, odnesla ho pryč. A teď ten kluk – Ale trenére. Říkám, máš 18? Nemáš. Přijdeš domů, teď řekneš – A byli jsme s trenérem a dal jsem si pivo – já nevím jací jsou rodiče přesně, ale řeknou, no jak si mohl pít pivo? A přiletí na mě – Jak s váma můžou chodit a pít s váma pivo?.. To člověk neví, čeho se může dočkat. Prostě nemáte nárok, až budete mít 18 let, tak si dělejte co chcete… Kouříš? No tady kouřit nebudeš. Já říkám, kdo nemá 18 let, v areálu hřiště ho nechci vidět kouřit.

A kouří?
- Oni kouří schovaní. Já jsem jim totiž ještě řekl – Jestli chcete kouřit tady, tak se schovejte, ať vás nevidím. Co vám mám jiného říct? Kdysi jsme hráli někde v Kralicích nebo kde a teď máme jet dom. A já jsem věděl, že ti dva někde kouří. A ti byli tak schovaní, že jsme je nemohli najít ani ať můžeme odjet. Prostě ať to aspoň nevidím, tak se schovejte. Ne že tady budete chodit a já vás uvidím. Mně je to takové blbé, ale co jim má člověk říct?

No, ale tak jako stejně… A vy ty jejich rodiče neznáte nějak nebo?
- Některé znám teda. Některé znám, třeba...no na 75 % rodiče znám. 25 % můžu říct, že ani nevím, kteří jsou jejich rodiče.

Že jako nevíte jestli ta, jako kde je z těch, těch…
- Nevím ani jak by se zachovali nebo jací jsou. Vůbec nevím. Já jen vím, že to je on… možná u některých ani nevím jak vypadají. No u některých určitě. Já vím, že bydlí v Polomu, ale jak jeho rodiče vypadají… třeba tam mám nějakého Hýžu, to ani nevím jak jeho rodiče vypadají, jo. Nevím. Ti co jsou z Bělotína, to vím, ale máme tu taky… jezdili z Kunčic, z Polomu a pak ti co jsou tady třeba z Bělotína, někteří se sem přistěhovali…Jak jsme se minule o tom bavili. Spíše jsem tady znal všechny. Dneska tady máme… tady je 12 bytů, z té budovy udělaných, to byla spíš ta administrativní budova toho statku, a tam znám 1 rodinu. Ostatní neznám. Jo, nevím. Tady jsou 2 novostavby postavené, tak ty jedny znám podle vidění a toho druhého taky podle vidění.
A ti patří k těm novostavbám…nebo jsou tam někteří, koho trénujete z těch novostaveb…
- Jo, jo, jo, jsou, jsou. Takže to, neznám prostě.
No, že to jsou ti… to právě vím i od těch, že vlastně tady je spousta těch nových, jakoby přistěhovalých, ale že vlastně se moc nezapojují.
- To je. Prostě ti rodiče. To jsou ti, jak já říkám, co buď dělají jenom když si koupí tady domeček nebo si ho staví, tak se starají o to svoje a když jim něco řeknete, tak oni třeba jednou někdy přijdou vám s něčím pomoct a pak oni mají svoji práci, mají něco jiného.

No, ono taky záleží na tom jako… tady jsme se bavili právě s tou paní Šustalovou, možná jako přes školu. Ona říkala, že když je to přes školu, že možná jako ty děti…ale to jsou asi menší děti než se bavíme my.
- Já vám řeknu můj pocit přes školu. Nevím jestli je to jenom tady nebo všude. Můj pocit, když je to přes školu, je takový, že ti rodiče mají i strach – ne strach – Když jsou děcka ve škole, tak v té škole, co řeknou, poslouchají. Jakmile děcka ve škole skončí, tak jakoby hodili zpátečku. Prostě děcka už tam nemáme, už nemusíme někde s něčím pomáhat. Proč? Jo, děcko už tam není a to, že třeba jsem si říkal… a teď i ten odpor, jak jim tam roste. Jak tam roste jo. Já to sleduju, protože já to vidím, jak roste ten odpor některých těch rodičů vůči té škole nebo těm učitelům. A co jim teď řeknu, když už tam nemají ty děcka? A já jsem to sám poznal tak trochu. Protože, teď mluvím vlastně z takové zkušenosti, hned na to navážu, že prostě byl kamarád, co tam měl kluka a furt něco. Tam to se mu nelíbilo. Říkám, buď potichu. Až tam nebudeš mít kluka, tak to říct můžeš. Ale teď to neříkej, protože se ti to může někde vrátit.

Ehm, jo. Že by se to vrátilo přes toho…
- A věřte, že, co si budem vyprávět. Je učitelský sbor, je tam dejme tomu 20 lidí a všichni nejsou stejní.

No, tak to je jasné.
- Jo, a že to je, že prostě u některých si vypracujete i takové ne nepřátelství, ale – Tak já ti ukážu, co je to zač! .. To je…

Že by se mstili jako těm děckám…
- No, ty děcka by to odnesly. Nezávazně jako, jo. A to je moje taková zkušenost, taková moje to. A proto si myslím, že i ti rodiče pak z toho všichni rychle utečou pryč. Protože to není pak přes školu jo? Právě proto říkám, kdyby to bylo tak, jak by to mělo být, tak když ti rodiče jsou takoví, tak by měli potom pomoct i té vesnici něco, co se děje nebo… a ne jenom si to takhle vlastně vynutit, se dá říct. Je to takové nucené trochu.

No, tady, to já jsem, no jako že by to bylo takové jakože, ale je to fakt, že se to může zase vrátit. To je pravda taky. Jo, že až přes ty děcka.
- No, protože ti rodiče, jsem říkal kdyby skončilo, protože děcka skončily ve škole, tak ony jsou různé aktivity, všechno a je nevidíte potom jo. Řeknete – No, proč někdy nepřijdeš třeba? Jsou tu nějaké ty akce a to, pivní slavnosti, prodej piva, se musí zorganizovat všechno a už ho do toho nezapojíte. Jeden krásný příklad našeho jednoho kamaráda, který mi řekl, když měl 35 let – Miro, já taky chci žít. Já už jsem se tady toho nadělal dost. Říkám, v 35 letech? A já si taky chci ty pivní slavnosti užít, jo, už tady nikdy prodávat nebudu. Nějaká..no tak v duchu jsem si myslel – No dobré, tak dobře, dyť je to 3 dny, jeden den když půjdeš prodávat, to se prodává 4, 5 hodin, že jo. Pak se může bavit. Ne, to on tady to, to on už nebude. Přitom předtím chodil, jo. A to jsou pak takové osobní vazby mezi těma lidma.

Jako, že by to nedělal pro někoho,…
- Ne, to ne, to s tím, že třeba někdo ho zkritizoval a on tu kritiku neunesl. Tak řekl už to dělat nebudu. Protože, co si budeme vyprávět, že. Vždycky je nějaká kritika na něco. Když něco budem dělat spolu, tak jestli jsme to udělali dobře, tak se pochválíme, když jsme něco udělali blbě, tak se musíme zkritizovat. Co jsme udělali někde blbě, co jsme si blbě zařídili, co jsme blbě udělali. Protože nemůžem z toho vycházet, jo bylo to blbě, dobře. Hodíme to za hlavu.

Takže pociťujete, že jsou tady takoví lidi, že když je to ta kritika, tak že to spíš berou jako osobní urážku, než aby se z toho, jako brali, jako konstruktivní poučení se pro do…
- No, tak bych to asi vzal, jsou tu takoví. Tady v tom, co to… To nechci říct, že je jich většina jo, ale jsou tu takoví, co to. To nechci říct, že je jich většina jo. Ale jako, jsou i takoví lidé tady. Že prostě, když mu řeknete, že to udělal blbě, tak s tím šlehne a … Místo aby si řekl kurňa, fakt to musíme trochu zlepšit příště.

A když chcete, …když byste chtěl pomoct s něčím, třeba zrovna tady s tím trénováním,..
- V trénování vám nepomůžou. Jako, ale někteří ti rodiče řeknou, když bude třeba brigáda nebo když budem něco dělat, tak, že ať jim vzkážu po těch klukách, že přijdou. Jo, ale to zase když tam mám 14 těch kluků nebo 15, tak to berte tak 5, jo? Ne, že by to byli všichni. To je taková slabší menšina. Ti ostatní jak říkám, za 1. mnozí ti rodiče ani neví, že fotbal se hraje s balonem. Jo, jako to je obrazně řečeno. Já vždycky říkám, co se chceš bavit o fotbale, když ty si myslíš že [illegible]

A kdybyste chtěl jako po..po, no vlastně vy..vy,je a to sou známí, to spíš není žádná rodina nebo tak. Když potřebujete třeba, kdybyste potřeboval zařídit nějaký odvoz nebo sponzorování..
- Jo, tak to ne, tak třeba odvoz jo. Teď jsme taky jeli autama, protože bohužel nevybral autobus, a tak jsem řekl – Já to beru přes ty kluky a ti kluci se do toho nějak zapojí. Řekněte rodičům, tak teď jako jo, kluci přišli, jsem jim říkal ať se zeptají, potřebujeme 4 auta. Tak se zeptali jo 4 auta byly jo a …

Ale musíte je vyzvat.
- Musím je vyzvat.
Že sami kdyby se nabídli…
- Ale my to máte takhle. Na ty utkání třeba jezdíme všechno… ať tady to se nemusí udát. Tak na všechno jezdíme autobusama. Žáci dorostenci malinkým, takovým minibuskem a dospělí chlapi jezdí normálne velkýma autobusama. A nebo to béčko taky tím malým autobusem. A tentokrát to nevyšlo. Tak abychom tady tomu předešli tak… protože beztak těm lidem to cestovné zaplatíte. A jestli vám zaplatí cestovné, když tam pojedou 4 auta, já teď to řeknu obrazně. Za auta 1000 Kč, za autobus 2000 Kč, tak je to sice o půlku dražší, ale je to všechno v klidu, zajištěné a prostě nemusí se nikdo už o nic starat. Vím že autobus přijede tenkrát, naskáčeme, odveze nás, doveze nás, ale musíme na to sehnat peníze. To je zas druhá věc.

No jasně. A kde na to sháníte peníze?
- No, tak to je, ježiš marja. Peníze. Tak sokol dělá jako jeden ples, to je sokolský a my fotbalisti děláme druhý ples. Takže děláme dva plesy. Fotbalisti děláme hodovou zábavu, potom našim takovým hlavním tím glosem jsou pivní slavnosti,…

Jo? To je taky… to pořádají fotbalisti, jo? Pivní slavnosti..
- Pivní slavnosti pořádá obec, za spolupráce se Sokolama. A my jako fotbalisti vlastne vyplňujeme takový sprotovní program. V pátek pořádáme turnaj firem, to jsou firmy z Bělotína a z Hranic…
Manželka : Nezapomeň říct, že tam máš tu správcovou.
- Ježiš co zase chce? Zámky ne?
M : Ano, zámky a se sečením. Jestli se bude séct nebo co. Šak starosta říkal, že doveze traktor – dneska nám totiž ukradli traktor ze sečení, takže to je, taky takové.
… Manžel odchází….
Jo? Oni říkali, že kradou i kvítka tady i někdo z hrobů…
M: No, tak to nám taky. To je náš případ. Říkám, ne že by nám třeba z toho… ale teď jsme tam naposled jsem měla pěkné muškáty, říká, mám jich dost, tak tam dám. Protože jsem vždycky koupila chrizantény a když jsem nešla je zalít, tak to bylo takové. A tak jsme potřebovali ještě kameníka, tak to bylo takové. Říká, jak vypadají ty muškáty? Že no dobré. Říkám, tak se tam pojedem podívat…
=> 56:22 vyjde najevo skutečnost, že muškáty někdo ukradl z hrobu, paní Kučerové někdo urkadl kvítko z okna 3krat nebo 4krat z okna, ale že někdo ukradl velký traktor z Mountifieldu? Nechápou, jakým způsobem byl traktor ukraden, protože nikdo z obyvatelů neslyšel motor, tak jedině, že by ho navezli na plošinu a odjeli s ním autem. Jak bylo 60 let Sokola tak někdo ukradl klobásy a cukrovinky, bylo tam hodně alkoholu, ale ten nikdo nevzal, což je zajímavé. Nejspíš to byly nějaké děcka. Bylo to na začátek prázdnin. Ten traktorek stál 60 nebo 80 000 Kč. Rozhovor se přesune na fotbal. Manželka si opět postěžuje, že její muž žije fotbalem. Manžel se mezitím vrátí….
M : Vyřešeno?
- Tak, vyřešeno. Zítra vezmu z práce zámek, potřebujeme alespoň se 6 klíčema.
M : Ale že když ten Skala viděl, že tam není zámek, že nic neřekl. Už v 6h ráno nebo v kolik.
- Já nevím. Vždycky je to zamknuté, jo. Oni totiž nejprve nám urazili od malé branky zámek, pak urazili tamto a s tím traktůrkem nemohli projet, tak urazili od velké.
M : Ale mi řekni že by ho nikdo neslyšel.
- Já nevím. Přitom na ten zámek museli mít pákové nůžky nebo vybavení na to. To byl ocelový zámek, který jsem chtěl uřezat pilkou, ten nejde. No je to fuč. Já jsem říkal, jsou dvě možnosti. Zkusit napsat inzerát do nějakých novin, že koupíš traktorek ojetý a nebo sledovat inzeráty. Prostě když se ti někdo ozve, že prodá nebo sledovat inzeráty kdo prodá a vytipovat si to, protože furt se neprodávají takové sekací traktory, a vytipovat si to a zajet se tam podívat. Jedině tak. Policie nic nezjistí.

No, to ne. To jedině, když to sami…
- No a pak z toho máte další radost.
No, ale to je hrozné.
- ještě že byl obecní.

To bude mít starosta radost.
- No, tak starosta ví, on mi volal. A taky běduje že.
No, to jo. To je docela peněz.
- Byl rok starý. Loni jsme ho ještě koupili v Mountifieldu. Nám ho dali s 50% slevou, za to, že tam bereme hodně věcí. On stal jinak přes 80 000 Kč a on ho dostal jenom za 45 000 Kč. Ale co teď? No, já jsem to vzal jenom z toho, že to nebylo obecní, že to nebylo z té naší pokladny kde bereme ty peníze.

Jo, že se zase vrátily k té pokladně. Takže vlastně máte ty plesy, ty pivní slavnosti, teď tam zajišťujete sportovní program…
- Tak. Tam pořádáme vlastně ten turnaj těch firem, od těch berem nějaké startovné, takže tam něco vyděláme. A potom tam máme hlavně ten, takový – kdyby člověk to měl brát podle zákona, tak nás dávno zavřou. Máme tam kiosek prodáváme tam alkohol. Svým způsobem by to… doufám že nás nikde nenaprášíte.

Ne, to možná že to ani nepoužiju tady toto.
- Svým způsobem je to… dneska když někdo někde si něco prodává, měl by být nějaký živnostenský list. Ale tam si vlastně příjdem na pěkné pěkné peníze, protože po ty dva dny, když máme ten kiosek a tam prodáváme to občerstvení, to je jak alkoholické nápoje, tak nealkoholické nápoje, oplatky a takové ty blbosti co jsou jo – neprodáváme teda pivo, protože pivo si prodává starosta. Takže tam taky můžu říct, že jako letos říkali, že byla krize ale takový výdělek, jaký jsme měli letos, jsme za celou dobu neměli. Jo, tady v tom. My tam prodáváme s manželkou a vesměs v sobotu, protože v sobotu večer nikdo nechce prodávat. Tak tam chodíme spolu a ještě někoho k sobě a když vám řeknu (nevím co tam budete psát) vrchol všeho je, když prodáte za ty 2 dny 100 l toho zlatého Jelzina. Na tady tomto, jo. A já jsem říkal, kdyby chodili staří, ale to jsou samí mladí. Jsem říkal kde ti mladí berou tolik peněz?Jo? to jako neberu mladí 15 let. Beru mladí od 20 do 25 let, takoví tady tito. Ti jsou pro mě taky mladí.

No, pro mě už taky.
- Jo takže tady toto. Jo, to je jeden z našich… Jinak pak ještě pořádáme všelijaké takové silvestrové, silvestr to nám vždycky tak šul nul , to je tak těch 1000 Kč a potom co je, tak pořádáme tady… nevím jestli třeba letos tady byl naposled pro AVL takový raut, kde vlastně…

A co je AVL? To je nějaká místní firma?
- to je firma v Hranicích. Oni dělají nějaké vyrovnávající stolice a takové věci. Je to raut zrhuba pro 300 lidí vždycky. To děláme na tom hřišti, kde jim vlastně děláme obsluhu, všechno jim zajišťujeme.

Jako fotbalisti?
- jako sokol
Jo sokol.
- Protože tam nerozlišujeme fotbalové peníze a sokolské, to máme jednu pokladnu.
To jde všechno do sokolských…
- Tak, tak. Takže tam je vlastně takových těch 20 lidí, 30 lidí, co točí pivo, roznáší. To oni sedí a my je vlastně obsluhujeme. Zajišťujeme jim třeba hudbu, takže všechno tady to. Takže z toho nájmu, tam máme velkou fixní cenu, tak z toho máme další zisk.

Takže, protože já jsem měla další otázku takovou, ale to je tak… já se ještě vrátím pak jinde, jestli dokážete, když bych vás jako považovala, tady vy všichni, co vás se ptám, tak vy jste vlastně tady experti, kteří znají tady tuhle lokalitu. Já ji tak neznám. Ale jestli to, že vlastně vy vnášíte, do, do, do toho života tady jakési svoje kontakty, znalosti, dovednosti, tím že něco děláte, jestli dokážete vlastně nějak ohodnotit, že to co děláte, se vlastně odráží v ekonomické situaci jak toho spolku a tak zároveň taky obce. Že vy jste mi vlastně…
- Toho spolku určitě. Protože nehledě na to…
Tím, že pořádáte vlastně tady ten raut, pak jste říkal, že potom, že si vychováte vlastní hráče. Že je nemusíte vlastně kupovat, takže v podstatě kdybyste to nedělal, tak si je musíte koupit aby hráli. Pak tady vlastně z tady těch akcí a ještě tam byl jeden takový co si nepamatuju. Jsem si říkala jo, to je vlastně i takový ekonomický obrat, že vlastně to nehmotné, co do toho vkládáte, se přeměňuje na hmotné, na ekonomicky – když to řeknu úplně nej tak.. nejbrutálněji ekonomický zisk. Ale mě nejde jenom o ten zisk, ale i o to hmotné, to že se třeba sdružíte, sejdete se na jednom místě. Ale hlavně tady tím ukazatelem je, že vlastně prodáte, máte peníze a zajišťujete vlastně svoje…
- Těma si zajišťujeme ten chod. To vždycky říkám, že máme nevýhodu proti třeba zahrádkářům. Zahrádkáři když udělají. Jo, oni nemají tolik akcí jak my… dám příklad, vydělají si tam 150 000 Kč, dostáváme ještě… pořádáme mažoretky zároveň s obcí. A tam nám obec dává za to taky určitý počet peněz. Za to, že se o to… vlastně tam děláme úklid, prodej, všechno vlastně ne jako fotbalisti, ale celý Sokol. Ale není to celý Sokol. Zase jsou to určití lidé. To je vlastně, já když to vezmu jak v tom fotbale, tak v tom Sokole. Dám příklad. Jde 20 lidí. Okolo těch 20, 25 lidí se to točí, kteří – semtam někoho seženete navíc, ale tady tito lidi vlastně ti tady to všechno tvoří.

A myslíte že se to postupně obmění?
- Máme výhodu že jsou tam i mladí. No mladí. 35 let, takový ten střední věk jako no. Oni jsou furt mladí já si myslím v tomto. Takže tady v tom je výhoda, že my třeba v tom fotbalovém oddílu máme jednoho jediného důchodce. To je 75 letý pán, který se nám stará o hnojení o to, ale tak od něho, vždycky nám něco řekne a taky připomene co děláme blbě, což bereme jo. V tom našem výboru jsem nejstarší já s manželkou, v sokolském. Ostatní jsou všichni mladší, takže tam beru to, že kdyby to vydrželo, tak tam, když mají dneska 35 let, 20 let je postaráno. Ale co pak? Musí taky někoho… my jsme říkali, bylo by dobré, kdyby tam mezi náma byli i 25 letí, ať se do toho trochu dostanou.

Když byste potřebovali nějaký větší peníz ekonomicky zajistit?
- To je. Větší peníz, no to je…
Jednak mažoretky, starosta, teda starosta – ve spolupráci s obcí.
- To jako kromě těch akcí to AVL a toho jako jo? Nebo jak to myslíte? Musíme vždycky nějaké sponzory někde sehnat. Máme tu jednoho sponzora, ten nám poměrně hodně finančně pomáhá a pak třeba kluci co jsou z fotbalu, tak z těch firem co jsou, tak …

Není sponzor pan Zapalač?
- No jistě. Bez toho to by to bylo… To vám můžu říct, že to je jeden z mála lidí, který tady má firmu a pro tu obec něco dělá. Jo, škola dělá ples – dá jim tam něco, nějaký peníz. My děláme sokoli – tak on nám dá jako sokolům, ale my si to rozdělíme jako sokolský a fotbalový ples. Ale ty ostatní firmy ty jsou takové sobecké. To když vezmete, když jim řeknete třeba to BDA, to je poměrně velká firma. Když jim řeknete o 10 000, ti se třepou, ti vám nic nedají. Prostě jsou tady v obci a když se… teď teda nám dali 5000 a to ještě že jsme jim pronajali hřiště, ale to ještě, a zajistili nějaké věci, jsem říkal – Tak nám něco dejte… a oni, to že to je tak. Firma je tu, vedení je někde jinde. Tak co si budeme vyprávět?

No, já jsem se chtěla zeptat právě. On je totiž místní a je místní firma. A ono je jich tady dalších asi 5 nebo 6, co jsem si vytiskla, ale myslím že…
- Oni nejsou z Bělotína.
Žádní nejsou. Jenom někdo. Není ještě další jeden? Ten dopravce Dostál?
- Ne. Dostál tu má jenom dílny a garáže. On pochází z Olšovce. Kromě toho Zdenka Zapalače tu ty ostatní firmy všechny, všichni ti majitelé… ať je to Dostál, Olšovec, BBA, …

Tygema je tady, BBA, BeiPlas, HASEO, Hranická, KOMAXI,
- No, KOMAXI taky nejsou místní.
Ale tady je napsáno sídlo Bělotín. Hrazdil Jednatel, ale to není majitel
- Jo, to jo, ale majitel nebydlí v Bělotíně. Z toho vycházím, že nejsou bělotínští.
Pak je tady ještě MGtrans, Munvela,
- MGtrans to je Tomek myslím tam. Tak ten nám přispívá, ten nám každý rok tam dá jakousi tisícovku.

A ten je místní?
- Ten je místní. No a já právě vycházím, že fakt ti místní, ti…
Munvela – Panák? – Josef Panák?
- To ani nevím co je to za firmu tady v Bělotíně.
Píšou
- Ukažte to můžu se podívat na ten obrázek tam?
No jo, ale to možná moc neuvidíte…
- Jo, jo, jo. Moment, moment, tady toto bude…on je teď nový, to je potravinářská výroba a to je těsnění nebo obchodní činnost… Jo, loupané brambory Lučice. Brambory v Lučicích. Tak to nám taky nic neříká.

Mozaik?
- Mozaik, to je v Kunčicích. To je taky jedna z firem co nás přispívá, ale tak na plesy. Sem tam někdy nám teda něco přihodí, ale to víte. Dobře že jste mi to připomněla, měl bych se tam ozvat. A pak je tu ještě PBS COM. A to je nějaký koordinátor. Bagár.
- Bagár?
To jsem si vytiskla. Ale já zas jak si ušetřuju práci, tak to mam jen takové malinké strašně.

- Hm. Tak to je pro mě – jednatel Bělotín, provoz Bělotín. Teda. To je pro mě jako neznámý toto. No, visí to tam. No a kamenolom. Vlastně to je Nejdek.
- Nevím. Tady tu firmu abych vám pravdu řekl – jsem Bělotíňák a ani nevím že tu něco takového je.
To je na stránkách. Pod tím – pod výrobou.
- Provoz Bělotín. To mě zaráží…
Není to půjčovna strojů? Protože tu je jakýsi jeřáb.
No, ono to potom jestli to není teď když je to, že to je provoz Bělotín a jestli to není sloučeno s výstavbou dálnice. Tady čtu Metrostav, Skanska, Stabak…jo, Košice, Železniční stavby Brno, takže to bude asi nějaká firma, která je na té dálnici a má provoz teď v Bělotíně. To bude ono. Proto je to neznámé. Oni ten provoz můžou mít někde u té dálnice nebo mít stroje, všechno a budou se podílet na výstavbě dálnice, ale tady v obci říkám, to nevím. To bude asi ono.

Takže ten pan Zapalač je opravdu jediný tady místní a ještě v místě lidi zaměstnává.
- To je taky takový místní patriot, bych řekl, to je.
Takže kdyžtak víte na koho se obrátit, když potřebujete nějaké jako třeba přispět na ten ples nebo tak.
- Tak to jo. Já bych vám ukázal seznam, kde mám asi 80 nebo 90 podnikatelů z Bělotína a z okolí a firem tady z Bělotína a okolí. Nebo i od těch kluků co u nás hrajou fotbal. I přes ty jako. Protože vždycky chodím k tomu – Děláme ples? Hraješ tu fotbal? Zajdi, buď někteří jsou soukromníci, tak něco přispějou a nebo ti co dělají v těch firmách- říkám, zajděte tam za nějakým tím vedoucím co to má na starost a zeptejte se. Kdyby vám dali jenom třeba pětistovku nebo něco koupili. Nějaký dárkový koš. Je to už přece jenom něco do té tomboly na ten ples.

Ehm, takže i přes ty kluky. A oni můžou mít různé…
- Protože já vždycky si myslím, že když tady to je, tak spíš se k tomu dostane ten zaměstnanec k tomu zaměstnavateli, než když já tam přijdu cizí. Každopádně to berou tady takhle. Třeba na cementárnu nebudu posílat někoho cizího, když dělám na cementárně vím, kde musím dát nějakou tu písemnou objednávku na ten ples, oni mi tam dají 4 pytle cementu a fertig. Víc nedávají. A když budu po nich chtít sponzorovat nějaký turnaj, řeknou že to nejsou jejich aktivity, že mají něco jiného. Ne, prostě nedají, ale tady na to aspoň dají, jo. Samozřejmě teď se nebavíme kdyby nám aspoň dali 10 000 Kč, že jo. Ale bavíme se o sponzorství takových plesů. Když pak vezmeme to větší, tak to ztěžka. To vždycky když už jsou ti kluci takoví, buď mají svoji firmu - že tu mám jednoho kluka, který je podnikatel, má firmu, tak zajistí, koupí dresy a takové věci nebo teplákovky. Prostě že do toho vrazí peníze. A nebo teď jsou tam co jsou kluci co třeba ve firmě s tím jsou nějací ..já nevím – náměstek nebo něco takového, je vždycky lepší získat ty peníze, než když tam bude obyčejný někde u soustruhu. Co si budeme vyprávět. Takže nám třeba 20 000 připíšou. A nebo tu máme, s kterýma se známe, taky tu mají firmy. Třeba ten ADAST v Hranicích. Takže ten, když se na něj obrátíme, tak taky každý rok nám nějakou tu tisícovku přispěje. Takže tak.

Když bych se zeptala na kontakt, který byste v případě tady toho zajišťování té akce využil jakože takový nejvýznamnější?
- Myslíte kdo na to nejvíc přispívá?
Ne, ne, ne jako váš jakoby takový, kterého byste si nejvíce považoval, jakože to je váš kontakt. Jako takový třeba…
- Jako můj osobní kontakt?
No, no váš osobní. Třeba já, kdybych se znala osobně s prezidentem, tak jako já…
- Jo, jo, jo. Vím co myslíte. Že kdybyste třeba řekl, že můj osobní kontakt je s panem Zapalačem, je na tom poznat, jo? Kamarádi jsme, jako tak jsme všechno, ale já bych to tak asi nebral jako sám sebe. Tam má…

Ale nehraje v tom žádnou roli nepřátelství, nic, jakože jenom kontakt.
- Nevím, já asi žádný, vždycky když jsem měl takový kontakt, tak když švagr dělal podnikatele. Tak to jsem věděl. Na toho když jsem se obrátil, potřebujeme zakoupit dresy. Jo, dobrý. Dařilo se mu, přestalo se mu dařit a kontakt nemám, jo, takový. Ten kontak zmizel takový rozhodující pro mě. Nebo kde bych já mohl získat ty peníze. Jinak já vždycky aktivuju ty kluky, jo. Protože já vždycky říkám, tam , když k nim máte blízko, tak vy to musíte. Já se můžu jít někde vydat. Oblíct se, vyjedeme, zajdeme, ale jinak…

Takže tím je vlastně zapojujete taky, ale …
- No, tak musím je pro to získat. Ať pro to něco dělají. Ať ty peníze získají. Jo, takže to je…
Tak jo…No, tak myslím, že je to všechno. Já už si myslím, že jsem vás potrápila dost.
- Tak ještě se podívejte, jestli tam něco nemáte.
Jo, ty finanční prostředky, to vlastně… jako šlo mi o to, že vlastně to, co… ale to už jsem říkala. To už jsme říkali . Že vlastně dokážete obrátit to, co vlastně ve vás je v to materiální.
- Ještě no. Třeba letos tu dotaci jsme získali od Olomouckého kraje, protože když to takhle je, tak máme tam v tom našem výboru jednoho kluka, který tak se tomu věnuje, tak ten po internetu shání projekty a dotace a co se dá získat. Tak on se do toho zapojuje, takže letos jsme tam dostali z kraje myslím 35 000.

Můžu se zeptat jak se ten kluk jmenuje?
- Ivan Bardoň.
Bardoň? A to ale není Bělotíňák…
- je. On dělá v Hranicích, nevím v jaké firmě, on dělá tam nějakého – prostě jezdí a shání nějaké kontakty a takové věci a on nám tiskne i takový zpravodaj co vydáváme, každé utkání, tak on to tiskne a takové věci dělá.

Protože to jméno jsem nikde neviděla. Ani na stránkách ani nikoho jsem se… ale zas tak to není můj zájem, ale spíš ty projekty.
- On třeba přijde a říká, teď jsem na internetu objevil tady to nebo třeba ty fotbalové svazy něco, tak on a teď tak do toho…prostě zapojíme se, sežene ty věci co jsou k tomu zapotřebí, že. Takže takové věci.

Myslíte, že je něco, co jsme …ne… jako podstatného?...
- V čem myslíte? Myslíte ve tom sportu nebo celkově okolo toho našeho Sokola nebo kolem obce?

Může být i postupně jak říkáte…může být okolo Sokola a může být i okolo obce. Nebo jako spíš nemusíme říkat okolo obce, ale okolo toho života, oživování…
- No, jako jedna věc je spolupráce obce s tou organizací. Jako můžu říct, že kdyby nebyla ta spolupráce s obcí taková, jaká je, tak bychom asi nebyli tam kde jsme a neměli jsme to, co máme. Jak to hřiště, které vlastně máme vybudované před 8 roky úplně nové, se závlahou, kraje přes počítač a všechno tady to, takže to by asi nebylo. Je to o tom, že… je na druhou stranu zas fakt, že obec, když starosta něco potřebuje, je první na koho se obrátí, na nás. Jo, aspoň to je můj dojem. Jestli se ho budete na něco takového ptát, tak možná vám to tak řekne, že když se obrátí, že se mu snažíme v tom pomoct.

Jak to funguje v oblasti s hasičema?
- Já, můj osobní je ten, že já ani nevím, že tady hasiči jsou. Vím že jsou tady. Ale obrazně. Prostě abychom spolu měli nějaký užší kontakt - vůbec ne. Nevím, jestli jezdí po soutěžích, vím, že jeden čas měli šikovná děvčata, že skončily dokonce 3. myslím v republice nebo jak v tom hasickém sportu. V současné době nevím jestli jezdí po těch… třeba jezdí, ale nemají propagaci. Propagace je to, že to alespoň někde visí na nástěnce, že někdo někam jede. Protože my na každý fotbal vlastně pořádáme zájezdy když jedeme ven. To znamená, že s náma můžou lidi jezdit. Proto máme ten velký autobus, kde je to i plakátované a oni mají už mají i rozpis, protože jim rozdáváme rozpisy vždycky na hřišti když jsou odjezdy a oni už ví. A ti co s námi chtějí jet když se jede k těm soupeřům, tak jedou. Přijdou, skočí do autobusu a jedou.

Jo, to vlastně u nás sportovci kdysi taky dělávali. Že tak jezdili na bazény do Nového Jičína. Že měli objednaný autobus, …
- No a my vlastně všechno co jezdíme, tak na ty fotbaly všechno. Nehledě, když jsou nějaké takové, když se tady hraje nějaké utkání třeba hraje Olomouc s nějakýma cizíma a je to lukrativní, tak máme možnost sehnat třeba lístky. Tak seženem lístky a vypravíme tam taky autobus na zájezd.

Takže zásadní je spolupráce vlastně s obcí…
- Hm. Tam to vidím. Částečně se školou. Za 1. Využíváme tělocvičnu a tady to, takže i tam, tak to beru.
Ale spolupráce se školou vede zase ke starostovi.
- Svým způsobem ano.
Já to vidím tak jakože, že jako hlavní ten hybatel jako starosta, pak jako starosta obec nebo starosta, protože vlastně asi péče o obec, potom…
- No, já si myslím,že to záleží na starostovi. Asi kdyby ten starosta takový nebyl, tak kdyby nechtěl některé ty věci dělat, tak asi by to nebylo. Nedělal by to asi tenkrát, kdyby nevěděl, že má lidi, kteří mu můžou pomoct. Nevím. Myslím si to. Jo, když něco budete dělat, jo… za 1. on se snaží každému pomoct i když někdy s ním je těžké vyjít. Má taky svůj názor a to…

Jo?
- Ha, ha, ha. No jistě. Kdybyste ho poznala. On je dobrý, ale jak se umí nasrat, tak to si říkáte, no tak to jsem teda blbec. To ho radši necháte a jdete pryč. Pak se vyspí ze špatné nálady a …

Jo. A přizná to na druhý den?
- No, ono to trvá. On nerad přiznává svoje chyby.
Jo, takhle. No, tak to chápu.
- A to i když se bavíme o obecních věcech. To jsem ho kdysi taky rozštílil, že odešel pryč. Naštvaný a myslím si dodneška, že jsem měl pravdu já.

A ještě nepřiznal jo?
- Na to téma jsme se pak už nebavili. Radši. Protože to… ale tak každý jsme nějaký, že jo. Zase můžu říct, za tu dobu co tu je, je fakt že tu…on je tu asi na doživotí,co si budeme vyprávět…

No, taky mi to příjde…
- Protože za tu dobu co on vlastně tu je - já nevím od r. 1990 myslím?
20 let. Myslím.
- Nastoupil v r. 90 určitě.
91 nebo 19. On říkal 19 let že to dělá.
- No, no tak příští rok to bude 20.
Budou velké oslavy jo? Z ministerstva přijedou…
- A tak to zas ne. To já nevím, jak tam je oblíbený. Myslím, že kdyby tam byl oblíbený, tak už tady nedělá starostu. Leda že by byl takový patriot jak my. Ale prostě za tu dobu co on tu je, těch 20 let, když člověk vezme co se tu všechno popravilo, tak to předtím se tady nikdy nestalo. I když… a nebo na okolí když vidí co se děje… sice dneska nás předbíhají. My jsme se dostali z takového, kdy tady nebylo nic totiž. A dneska je tu spravená škola, letos se spravuje ten obecní úřad, což je zase – nechal to až na poslední, což je taky pěkný, jo. Že někdo se první stará o obecní o úřad a ostatní až potom až, kdežto u nás, tady to všechno vlastně až letos.

Jo, ten je spravený letos, to vím.
- Pak hřiště tu máme. Jeho zásluhou je tu postavené to nádraží. Tady bylo nádraží, to byla hrůza. To tady mohli natáčet ještě nějaké letecké bitvy o Anglii, jo. A takové. Teď ty firmy co tu jsou. Jsem říkal, že to udělal taky dobře, že třeba jak je ten Zdenek Zapalač, tam jak to má, že to dostali za korunu nebo ten kravín. I ten Dostál. Prostě když se podíváte, tam to nedostal nikdo, protože to bylo pozemkového fondu všechno a až by to spadlo, kdo by si to vzal? To ještě nespadlo, spravilo se to ještě zavčasu, aspoň ty zdi stály. Tam myslím nestojí ani zdi u některých. Další zase prodali pozdě, tak dneska … teď jsem četl – to co tam spravili, že už to zase pronajímají a ještě to není hotové, protože se dostali do nějakých úzkých, ty firmy. Takže to považuju taky, že to byl jeho dobrý čin. Co mu tak trochu vytýkám, je to jeho stavění těch bytů tady. Třeba tam dole, jak postavil tu bytovku. Dobrý, tady to jakžtakž, ale způsob toho rozdělování, to má špatný asi.

Způsob rozdělování v čem?
- V čem? Že když budete místní, tak ten byt nedostanete.
Jo, to vím, že má takovou filozofii.
- No, ta je špatná.
Aby vám sem natáhl ty lidi s dětma.

- No, ale utečou mu ti, co tady byli třeba 25 let–ti mladí. Já to právě považuju… jsem mu onehdá říkal, to máš špatnou filozofii tady tohleto. Říká, proč? A já říkám, no protože ti utečou ti mladí. Ne všichni…

Jako zakořenění Bělotínští…
- Ti co tady vyrůstali od mládí, mají dneska - dám příklad 24, 25 let, budou chtít tady byt a on sežene byt v Hranicích. Ne od něho. On jsem dotáhne cizí lidi, ale ti místní, co si myslím, že mají větší vztah k té obci, tak ti mu odejdou pryč. Jo, v tom si myslím, že dělá takovou chybu. Prvně bych se zeptal místních a nebo bych to rozdělil. Prostě mám tu 20 bytů. 10 je pro místní, 10 pro ty cizí. Jestli ti místní tady chcete teda být, protože někteří ne, ale mnozí by možná… fakt vím o několika případech, jako chtěli by a nedostanou. Protože jsou místní. Takže v tom to je. Jak říkám, každý má nějaký trend, nějakou takovou svoji…

A to se jedná o místní, kteří nemají možnost si postavit na nějakém pozemku po rodičích nebo tak..
- Ne, to já bych to vzal jinak. Ono dneska postavit barák, ono to je jednoduché, ale musí… ten kdo nemá peníze, tak asi těžko bude stavět. Nejprve musíte mít nějaký kapitál. Můžete získat třeba hypotéku. Někdo si hypotéku nechce vzít, když slyší, že ji bude splácet 25, 35 let. Radši se nastěhuje do bytu. Jo, to chce mít taky trochu odvahy, že jo. To není o tom vezmu si hypotéku, teď ale by třeba schopni, jak on třeba by za to bral nějakých 25 tisíc. Nějaká přípojka se za to platí nebo něco takového. Nevím přesně ty peníze. A oni by to byli ochotni dát ti místní aby se mohli nastěhovat. Ale jsou místní, tak ne.

A ten byt to pak platí nájemné obci nebo to mají hypotéku a pak by jim ten byt zůstal? To ne…
- Ne, ne to tady je několik druhů těch staveb. To co je tam dole postavená, taková ta dlouhá bytovka, jak se přijíždí na té křižovatce, tak tam si ti lidi ty byty museli koupit. A tam si to mohl koupit i místní. To jsou byty střední velikosti a to je jedno. Každý, buď si vzal hypotéku, koupil si to, je to jejich. Teď možná platí nějaký nájem a na nějaký ten fond oprav nebo něco takového, ale tadyto. Tady to jsou nějaké byty prostě… jak oni tomu říkají? Ne rozjížděcí…

Startovací?
- Startovací, tak. A tam museli složit 25 tis. Za… protože musela být nějaká elektrická přípojka, něco a platí nějaký nájem a tam ti místní nemůžou. Teď nevím. Teď má postavenou ještě jednu bytovku, to je na konci Bělotína, když se jede na Střítež a tam, tam…

Jo, jo to vím. Tady vlevo.
- Tak. Ale tam ještě není nic obsazeného. Nevím jak to tam má. Jako mě to ani nezajímá svým způsobem.
A ta budova co se opravuje když se díváte od obecního úřadu, nad hřištěm?To je co za objekt?
- To je. To měl koupené nějaký chlapík, který dělal kovovýrobu a chtěl si tam udělat dílny. Jenomže on mezitím zemřel. A dostala to jeho manželka a ta to zas prodává za nehorázný peníz. Obec to chtěla koupit, že by to koupila. Jenomže za ty peníze co ona chce, to je prostě neprodejné. Ona za to chce myslím 3 milióny korun nebo kolik. A dneska kdo si to koupí? Taková stavba, nedodělek, ještě všechno špatně udělané, protože tam už se ta střecha prohýbá jak je to špatně udělané. Tak radši od toho ruce pryč. A teď si vemte, že vy budete chtít bydlet a koupíte si to. Dáte za to 3 milióny a další 3 do toho vrazíte. Do takové ohromné stavby, ale co s tím? Kdo to bude udržovat? I když to spravíte. Není lepší si postavit domek o čtyřech místnostech, jedné kuchyni, jedné garáži a udržovat to?

No, tak jako tam by muselo být jenom více bytů asi.
- No, jedině že by si to koupilo více lidí. Ale to zase, to vám řeknu, koupí to 2, tak první dva roky spolu budou za dobře, třetí rok se pohádají a jeden to bude prodávat a druhý mu bude dávat svolení, jestli to může prodat nebo ne. Jo, takže to je prostě neprodejné. To spadne.

Jo, no. Já jsem tam byla a ono je to tam tak nějak zatarasené…
- No, ono je to. Ta jedna půlka je taková přistavěná, že je ještě furt cihlová a pak je taková dlouhá a je to zase takhle do L . Tady nějací lidé bydlí. Někdo v pronájmu tam bydlí, ale údajně jsou z Ostravy. Tak to by šlo. Kdyby vám někdo prodával jenom tu půlku, tady tuto, máte střechu, dobré. Ale tady toto, co to je. No jsem říkal to ani zadarmo. Jenom když se podíváte na tu střechu, na ty fasády, do toho dneska vrazíte tolik peněz, že to je nehorázné a potom já vždycky říkám, co, mám to, ale musí se to udržovat, to je podstata a to je i filozofie toho našeho starosty a ta je dobrá. Já taky říkám, co nebylo, jsme to vybojovali. Ale kdo se o to bude starat? A musíte to udržovat. Nemůžeme to nechat spadnout, za 10 let to bude. To musí furt být v takovém dobrém stavu nějakém. A to samé je u toho rodinného domku. Když si postavíte velký rodinný domek, no tak se o to musíte… protože to není… to jako nakonec to vidíte to sama. Tady jsme skončili výborně, odpočineme. Podíváte se na to, můžeme začít.

Ale tak on je takový dobrý hospodář, bych řekla. Ale tvrdohlavý asi.
- Tvrdohlavý je. Člověk na něho musí už tak takticky, jo.
Vy už víte jak, že?
- S ním musíte souhlasit a pak mu říct svoje. Prostě on jak řekne svůj názor a vy mu budete odporovat, tak to ne. To on nesnese. To člověk musí pomalinku ho nahlodávat… a já nevím jestli to nebývalo lepší tady tak… nevím, zvaž to.. a tak.

On pak na to musí přijít sám, že? Pak je výhra.
- Jo, jo, jo. Špatně je, když přijdete s dobrým nápadem sama.
Tak to mu ho seberete, to je jasné.
- Každý je nějaký.
Ale ještě pořád si myslím, že se mu dá jakože… on myslím že dost nesnáší podvod…
- No, když ho někdo chce s něčím podvést nebo ho ošulit prostě jak se říká, jo, že ho chce někde převést a nebo něco mu nakecá a on do toho jde a pak špatně dopadne. To on nesnáší tady to.

A myslím že i dost takovéto já na mě, ty na mě, jak to teďka je v těch obcích. Jak ti politici, ten lobismus, tak to si myslím, že teda taky dost nemusí. Přijde mi jakože jinak, pořád je v dosti vysokých strukurách na to že furt jezdí ve škodovce. Jo, to tam takoví… jo a to ne já jako to…

- Já to beru ještě jinak jo, já to beru podle toho… on kdyby byl nějací jak jsou mnozí – on je tam já nevim předseda toho svazu obcí…

Spolku pro obnovu venkova…
- Tady toho. A kdyby on hrál sám na sebe, tak by se mohlo získat peněz, kolik by chtěl. On není takový. Já když jsem se ho kdysi ptal, on říkal, on nás ani nepřihlašuje do té soutěže. Jako obec.

Vy jste vyhráli dvakrát modrou stuhu a jednu bílou.
- Tak. To jsou prvopočátky. A teď já jsem se ho ptal a on říkal, ty Miro, já to ani nepřihlašuju. Z jednoho prostého důvodu, protože jsem já předseda a co když tostaneš nějakou tu stuhu a pak řeknou – Ten je předseda, toho už známe. Tak proto tam teď v poslední době vůbec ani nefigurujeme. Ale s tím souhlasím. Říkám, to máš pravdu. On ani tolik peněz možná nechce, protože mohl by, ale určitě nechce, aby pak nebyl v nějakém podezření, že on si získává sám pro sebe nějaké tady to.

No, a to si myslím že on nemusí.
- Nemusí. Ne. Ne, to přesně.
To mi příjde, …
- To on sice řekne, když tam někde jede. Oni to… že hrát do té Prahy, to. Vyhodí ho a on tam zase oknem vleze a znova. Že je takový dodtěrný, jo. Tomu věřím. Má to jednu výhodu dneska, že. Dvacet let je vlastně v té místní politice, 20 let se pohybuje po Praze všude, ví kam jít. A toto je, já jsem říkal. Nový starosta? Ten než tady na to přijde, tak mu to trvat celé jedno volební období.

No, to bude dalších 20 let.
- Protože znáte to jak to je. Já to vidím u nás z práce. Přijde nový pracovník – pomožte mu, že. No to víš že jo, já mu budu pomáhat. Mě nikdo nepomáhal, musel jsem na všechno přijít sám, tak ať si na to přijde. To je moje vlastnictví tadyto. Ať se tam trápí. My jsme se taky museli trápit. A je to fakt protože…

No a kdybyste mu pomohli, tak se posunete rychleji dále.
- Já ne.
No, to je pravda. Ale celkově ta firma, ale na tom by vám mohlo záležet jedině kdyby ta firma byla vaše.
- No, ale ani tak bysme se… protože beztak to budu dělat já, vím a on se potrápí, když tam nebudu. Protože mu to neřeknu. A to teď vidím. Tam máme takové 3 mladé kluky a oni už tam jsou rok a půl. A ono… protože poznat když je nějaká větší firma, pořádně tu firmu, tak to…někdo si myslí přijdu za 3 měsíce a vím všechno, kdeby. Tam někteří za 10 let neví ještě. A to furt poznáváte nové a nové, protože se to i mění to zařízení a tadyto a …

Kolik tam je lidí?
- My máme celkem lidí 175.
Jo tak to je moc.
- 180. No ale z toho je nás 85 co jsme v provoze a ten zbytek jsou administrativa.
To je nějaký nepoměr.
- To je půl na půl. Zhruba.
85 je vás v provozu a když jste říkal 180, tak…
- 175 a 90 je v administrativě.
Což je divné.
- To máme ještě slabé. To má být 1 ku 3. To jsou trendy.
No já nevím teda, já tomu moc nerozumím. Nebo respektive já bych tomu měla úplně nejlíp rozumět, když jsem to vystudovala, ale…

Aspoň takhle když to bereme, …(my to jako taky nemůžeme pochopit, že je jich tam tolik, jo) ale prostě je to o tom, aby co nejvíc lidí zajišťovalo odbyt, protože vyrobit musíte. Ale co je platné, když vyrobíte a neprodáte. Podsta je tady v tom. Prostě brát objednávky, prodávat, peníze dostávat, aby bylo zaplaceno, ať nemusíme nic vymáhat. Kdysi jsme měli vymahače dluhů, dneska nemáme. Prostě dneska si přijedou pro cement, máte zaplaceno, nemáte. Máte smůlu.

No, to je asi tak v situaci České republiky je to asi nejlepší.
- Jo, máte smůlu. Ale to kolikrát vidíte. Přijede auto a to tam čeká půl dne. Za půl dne jim příjde, že na konto byly složeny peníze za tu předcházející fůru, že jo. Ne za tu co bude brát. Ti co ji mají, nemají zaplaceno. Nemáte sdružené peníze? Tak my si počkáme. Tak až to přijde na náš bankovní účet, a už to tady máte. Můžeš si jich vzít další fůru.

Já nechci moc zdržovat, protože já vídím, že už je dosti pozdě, tak jako abych vám tady…
M : Já odcházím. Tož v sobotu máme ten turnaj, ne? Tak musíme trénovat.
- Aha. Dobrý.
Já už. Já končím. Protože jsem si říkala 7 hodin, už vás tady mučím tak dlouho.
- Já půjdu taky trénovat. A vy jdete kam?
Do hospody, ha, ha.
- Šak vy jdete do tělocvičny, ne?
M : No šak to mužeš jít taky.
- No šak jo. Já se s paní nechám svézt jestli mě vezme. Jedete na Olomouc?
Já jedu do Kladerub.
- No. Tak jedete kolem obecního úřadu.
No, to jo. Chcete též vzít? Jestli chcete taky, klidně.
- Takže jo, takže to asi máme všechno.
No, já jsem tady všechno teda popsala…
- Tak doufám, že jsme aspoň nějaký list popsali.
No, jo. Tak dívejte. Já si to pak musím znova zase…
M : To by bylo možná i na 2 s ním.
No, víte co, je docela možné, že možná se ještě objevím. Jako dodělat…

V/III VOLEJBALISTKA

- Já jsem zvyklá. Ne že bych byla často na policii, ale vyslýchání, soc. úřady kvůli dětem a takové.
Jo chodíte i takto…
- No, spíše telefonáty. Různé soc. pracovnice volají, když se chtějí informovat na nějaké děti tak takhle. Spíš podáváte informace, že vám to řeknou, ne dopředu připravte se. Spíš to, že to na vás vychrlí, co teda můžete k tomu případu říct a tak dále aby… vy vesměs anižbyste věděla nebo třeba dopředu se nějak připravovala, tak možná je to dobré, že zrovna to řeknete v tu chvíli, jak to cítíte, včetně těch emocí a takhle. Tak to už se nám taky stalo párkrát, takže my jsme zvyklí na takové věci.

Takže přirozená důvěra byla… co bylo ještě za… jo a dom…. Smáli jste se doma nebo tady?
- Ne. To jsme se smáli tady ještě s kolegama některýma. Teda tam bylo ještě něco… tady „Na venkově se lidé více hlídají a proto jsou na sebe více slušní." Tak to bych neřekla zrovna vždycky. Jako určitě jsou to spíše větší asi extrémy. Když už teda má být nějaký kontakt, tak to už je potom tady i fyzický skoro, jo, je to takové, vyústí to až třeba že ty rodiny se opravdu nenávidí na té vesnici. Prostě pro ně neexistuje, tak jak je to v tom filmu.

Aha. Hm. No ony jsou ty věty nebo ty výroky tvořené z toho, co kdo už… jako v rozhovorech jsem se dozvěděla od lidí, ty jsem nekonstruovala až já. Já jsem je upravovala až třeba tím způsobem, že jako třeba tady vždycky uvádím lobismus. Jednak jsem dala že to je prosazování vlastních zájmů, že jsem to upřesnila, protože všichni nemusí vědět co to znamená, ale původně ten výrok bylo není to sprosté slovo? A já jsem to pak dávala mamince a ta říkala, není to sprosté slovo? No já říkám sprosté slovo to není, ale jako to, co to znamená je jako sprosté. Že jsem to pak upravila, že to není nic špatného aby bylo jasně vidět co je tím myšleno, takže tak jsem to udělala. To jako většinou se někdo vyjadřuje k tomu co už jsem se předtím to, ale některé jsou dobré. To jsme…jo… mě se líbilo strašně, že to mi jeden kolega zase řekl, …
- Chodím nakupovat ne? K živnostníkovi…
No, to mi maminka říkala…
- To v žádném případě. Já jsem to měla nejdříve že 4 pak říkám, že ne, ale ne nechám tam 3, protože jedni tady jsou opravdu známí, tak občas tam zajedu. Když si mám vybrat, tak si zajedu k těm. Aspoň občas když potřebuju něco nutně. Ale jinak ostatní objíždím velkým obloukem. Ale není to vyloženě v … třeba mě neomezují nějaké vztahy mezi nima, protože jsou to třeba lidé, kteří třeba mě osobně nic neudělali, ale vyloženě když vidím, jak ten obchod na té vesnici. Jeden je čistý, útulný, prostě čisto tam je vidět už zdálky, ale druhý obchod. Sedí tam opilci, jeden vám sedí na mrazáku, vy chcete maso – Juro!Podej tam maso! – No tak to je hrůza. Příjdete mezi drogistické zboží a druhý soused vám vybírá vložky, tak to je katastrofa. A to ještě nic. Tady prostě bylo v Lučicích, to je taková vesnička, kde bydlí mí tcháni, a tam měli tak malinký obchůdek, a když tam přišli, tak moje tchýně řekla – Tady mě v životě nikdo neuvidí. Protože když vyhazovala prodavačka kočku z regálu, kde byly rohlíky, tak to bylo něco. Mě se zvedl žaludek, já jsem odešla, prý – tady už nikdy nepříjdu. Prostě hrůza no. Někde to bohužel ještě takhle je.

Ten kolega, co říkal, tak to bylo, že říkal, že dělá… když někdo něco dělá, tak je to z toho, že aby z toho něco měl.
- No. Ale to já jsem si tady připadla, že opravdu. Třeba měla jsem 2 , protože tady spousta lidí je takových. Aby z toho něco měli a nebo tak ty vztahy, že. Dobrá investice je do těch vztahů, ze kterých něco máte. Tak to jo. To na vesnici funguje, ale tak já myslím, že to není jenom na vesnici. Že to je všude.

Ne, to ne. To je všeobecně. To je jako by se dalo prostě…
- Nevěděla jsem některé otázky, jestli to mám brát na sebe nebo obecně, ale tak já nevím. Něco jsem dávala tak jako obecného, jestli tu tak něco.

No, ale stejně je to váš názor že jo.
- Takže to je můj názor, že takhle nějak to funguje. Tak já nevím, co k tomu chcete ještě…

Tak já k tomu už nic a pak už začneme. Můžu?
- Ehm
Tak prvně, co bych se vás chtěla zeptat, tak jako ne že bych byla zvědavá kolik vám je roků, ale abych zase zařadila jak jste staří nebo jak jste, kdo co děláte. Taky se tak zamýšlím.
- Třicet něco…
Kolik?
- 37 mi bude. 36. Nemůžu si přidat. Jo, teda myslím. Nebo počkejte… kolikátý je rok?
Kolikátý jste ročník?
- 2009 už je? No tak 72.
Vy jste 72? No tak já jsem 73. Tak tak. No 72 a který měsíc?
- prosinec
Jo, tak to já jsem březen. To je jenom o 3 měsíce. Takže mě teprv bude, ne teprv… mě bude 37 ne?
...
Tak a teďka, vy jste v Sokolu že jo? Máte tam nějakou funkci?
- Jsem ve výboru Sokola.
A konkrétně se… vy když něco děláte tak…
- Volejbal mám na starosti a zveřejňování věcí v tisku. Takže mám na starosti prezentaci obcí v tisku.
Tak, v tisku. V jiné organizaci nejste…
- Tady ani žádná jiná není.
Povolání – učitelka prvního stupně, ano?
- Ehm.
Vzdělání předpokládám tedy vysokoškolské.
- Mám vysokoškolské, ale studovala jsem dálkově. Jsem byla nejdříve vychovatelka.
Kde jste to dělala?
- V Ostravě. A s tím jsem nebyla spokojena, protože mi se to vůbec nelíbilo, to byla hrůza.
To dálkové studování?
- Ne ne, to vychovatelství tady. Družiny byly dříve takové strašně odrbávané. Nic tam nebylo. Žádné hry, hračky. To byla hrůza. Takže my jsme si všechno dělali na koleně a já jsem tady - jako ne tady v Bělotíně, ale nebyla jsem spokojena s tím systémem družin dříve. Dneska už ty družiny, taky sice jak na které škole, ale dnes jsou třeba úplně jinak vybavené. Ta práce je tam úplně jiná. Pomůcky, materiální vybavení, …
=>08:08 do rozhovoru se vloží nejspíš spolupracovnice, která se shání po emailu na školu v Bělotíne. Lucka jim poradí, ať email najdou pomocí googlu a rozhovor pokračuje…

Tak a teď bych se chtěla zeptat, jestli, … jo, ještě takto, ten volejbal když děláte, kolik vám to zhruba tak zabere času? Jako toho volného, toho vlastně po práci, v osobním… v tom volném čase?
- Vlastně výbor Sokola se schází jednou za měsíc, když jsou nějaké akce, tak třeba i častěji. Dvakrát, třikrát do měsíce. A to jsou vždycky tak 2 hodinky. 2,3 jak kdy. No a to vlastně když se organizují tady toto volejbalové akce, tak to jsme třeba dva, co to tak máme na starosti, ale vesměs všichni z toho výboru se zapojují nějak. Třeba prodávají, další mají na starosti dovoz zboží na prodej, protože se prodává i nějaké jídlo a pití pro ty sportující. No a…

A vy taky chodíte trénovat ten volejbal. To je jak často?
- Čtvrtek, pátek tady v Bělotíně.
Jo, já jsem se dozvěděla. Čtvrtek je pořádný volejbal, pátek že je to… ha ha
- V pátek chodíme. Jo teď jak kdy. Teď třeba ve čtvrtek už nemám tolik času, ale letos chci. Ale loni jsme měli angličtinu, tak mi to zas až tak nevycházelo, ale v pátek je to takové spíš pinkání, no.
A to jsou vždycky tak 2 hodinky, že?
- ano
A tady na to jste 2. Kdo je ten druhý?
- No, dělá to se mnou Tomáš Mikula.
Tak a tady, jo to že se scházíte častěji a ty volejbalové akce, když děláte, tak ty bývají taky tak jednou měsíčně? Nebo míň?
- Ne, ne, ne. To bývá leden, březen, květen, červen, říjen, prosinec. Asi 7 jich je za rok. Takových větších akcí. A vesměs jsou třeba různě orientované. Některé jsou smíšené, jeden je ženský, pak jsou třeba jenom vyloženě pro bělotínské a potom jsou pro zvané, které zveme třeba různě. Některé… třeba při některých akcích… Jitko, ty volejbaly ještě pořád zveme pro mikroregion na den obce? Vždycky jsme to měli, že těch pár let posledních.
Jitka : Říkala, že letos bude ten velikonoční, ne?
- No, ten jeden odpadl. Takže se to tak jako posunulo.
A kdy máte den obce?
- v květnu.
Nějaký konkrétní?
- někdy zkraje.
Jitka : Ten první, druhý víkend, jak jsou mažoretky.
- Mažoretky jsou většinou…
J : osmého.
A na ty mažoretky jsem se ještě neptala. To je čí? To je taky součástí Sokola, že jo?
- Ne, to je akce, kterou vlastně pořádají Hranice a je to přehlídka mažoretek. Ale je to tady v Bělotíně prostě. Nemají to v Hranicích, to by vám možná Jitka řekla proč, jaký důvod…

To se pak zeptám.
- Nebo starosta by vám to spíše řekl. Bývá to tady.
Takže v Bělotíně mažoretky. Co to obnáší starat se o ten turnaj?
- Vlastně jenom přichystání materiálů jako jsou já nevím. Přímo k té hře, zajištění občerstvení, zajištění cen a zajištění vlastně těch soutěžních družstev. Pozvat. Pozvánky.

Tak, dobře a ještě se vrátíme k tomu, že jste napřed dělala vychovatelství, to máte střední školu?
- střední pajdák.
A pak jste vlastně šla… na jak dlouho to bylo? Na 5 let?
- Já jsem to dělala dálkově. Dálkově to bylo na 5 let a já jsem vlastně dělala vychovatelku jeden rok v Hranicích, potom jsem dělala vychovatelku tady v Bělotíně asi 1 rok a protože mi trošku zkrátili úvazek, tak se ředitelka se starostou domluvili, že bych mohla dělat kulturní referentku… ježiš to je tak úžasný název komunistický…

To nevadí.
- Kulturní referentku pro obec Bělotín. Prostě to je jak z toho filmu. Naše referentka nás shání. Takže jsem dělala na půl úvazku na obecním úřadě a myslím 07 to bylo tady ve škole.

A to jste jezdila potom dálkově do té Ostravy? Jak často to bylo?
- Potom jsem asi dojížděla, no.
O víkendech?
- Ne. To bylo jednou týdně, ale s tím, že oni nějak uvolňovali, občas se něco nahrazovalo, ale jinak to bylo ze zákona, že mě mohli uvolnit. Takže jsem vlastně jezdívala do Ostravy jednou za týden nebo jednou za 14 dní.

Proč jste to začla studovat?
- Já jsem chodila jako vychovatelka suplovat a mě to hrozně bavilo. Já jsem z toho byla úplně vedle. Já jsem říkala, že nic jiného už nechci dělat než tady toto. Já jsem sice vždycky chtěla dělat takovou tu mimoškolní činnost. Je to blbé, ale když jsem chodila na školu, tak mě hrozně bavilo Pionýr jo a takové věci prostě dělat pro děcka. Takže jsem chtěla dělat spíš něco takového, no ale tak po převratě už to asi těžko šlo. Takže něco prostě v té mimoškolní činnosti, ale ta družina mě vůbec neuspokojovala. V žádném případě. Já jsem měla teda větší děti od 3 do 8. třídy a byla to dost velká věková skupina různorodá a mě to teda opravdu moc nenadchlo. Byla to spíš taková hlídačka než nějaká taková tvořivá práce s dětma, takže potom to učení, to mě teda nadchlo, takže jsem si vybrala tady tu výšku. Ta kultura byla třeba taky hodně zajímavá, ale nešlo to skloubit takhle tak. Prostě dělat vychovatelku a ještě k tomu… no bylo toho strašně moc. A jedině tím, že jsem byla bezdětná, tak jsem tomu obětovala teda hodně času. To bylo časově hodně náročné, protože…

To studium?
- Ne. Ta kultura.
Kulturní referent.
- Ts. No. To je úžasné. Protože náš starosta je strašně aktivní člověk a v té době byl šíleně kulturně aktivní a tady v Bělotíně bylo třeba 120 japonek, izrealci zpívali, za jeden rok se tady vystřídalo nepřeberné …

Toto je zhruba kolikátý rok, o čem mluvíte teďka?
- 93, 94 tak nějak. Jako tady jsou… jestli teda existují ještě tady ty kroniky na obci, protože já jsem dělala kulturní kroniky a všechno tam bylo. Jestli to tam je nebo není nevím, ale jestli to tam není, tak jsem říkala ať mi to ani neříkají, protože v tom byl kus mého života. Jsem říkala že jsem do toho dala taky teda času a všeho možného a že opravdu to bylo materiálů a materiálů. Ale jestli to tam někde existuje nevím.

To se podívám. Ale říkal starosta, že to snad má paní učitelka ve škole. Já jsem říkala, že bych se ráda ještě podívala do kronika a on říká - To má paní učitelka ve škole.
- To jsou obecní kroniky. To tady má ta paní učitelka co tu byla. Paní Bartošíková. Ta má obecní kroniku. Tam by snad mohlo být něco napsané taky, ale byla vyloženě kulturní kronika. Ale kde ta je, nevím. Byl to velký šanon nebo dva nebo 3 šanony tam byly. Fotky nějaké starosta určitě taky má. Ale nevím jak je to vedené. Určitě nějaký systém v tom asi má. Já nevím, od té doby… vlastně jak dlouho už to je?... 10 let co to nedělám? Nebo možná ještě víc. Dělala jsem to 8 let.

Tak. Vy jste říkala, že jste starousedlík. Ještě jsem se chtěla zeptat, tady o jak jste říkala, že vy nechcete… jak jste jako suplovala, že nechcete dělat nic jiného, co dělají vaši rodiče? Nebo čím jsou vaši rodiče?
- Jsou to úplní obyčejní dělňasi. Taťka má učňák, nemá myslím ani maturitu, mamka taky, ta je prodavačka.
Jo a nevíte jaký?
- Nějaký spojař. Něco s eletrikou, eletrotechnika nebo něco takového.
A maminka prodavačka jo?
- Ano. Maminka prodavačka vyučená a dlouho, dlouho dělali v Hranicích v Tondachu. Takže prostě obyčejní, ale slušní lidé, kteří nás vždycky vedli tak jako ke vzdělání.

To jsem se teďka chtěla zeptat. Jestli si z rodiny pamatujete na to, že vlastně oni jsou sice jak říkáte ne, obyčejní, ale jsou slušní lidi, vy… ne, nemají, to vzdělání nemají, to moji rodiče jsou úplně stejní. Teda maminka si pak dálkově dodělala střední školu a strýc ji vždycky nadával, že kdyby těch 5 let místo toho chodila na vysokou, že už ji taky dávno má. Takže jestli někde tam můžete vidět nějaký vzor ? Něco odtamtud, co by vás třeba jako…že by se propojilo…
- Ne. Vůbec. Oni se třeba nikdy ani nezapojovali ani do nějakých společenských akcí nebo do něčeho takového. Vůbec prostě. Maximálně jeli jednou za čas na nějakou dovolenou nebo na nějaký zájezd z práce. Tam byly brigády socialistické práce, věčně pořádali nějaké takové zájezdy, tak to třeba občas jeli. Ale nikde jinde. Maximálně třeba na ples sem do Bělotína. Ale nikdy nějak společensky nežili. Ale možná to bylo i tím, že vlastně stavěli domeček dlouho. Tak taky měli svých starostí dost.

Kolik máte sourozenců?
- 2 holky. Jedna je učitelka a druhá je vychovatelka. My jsme fakt rodina. To je strašné. Naši oba dva dělňáci a prostě my jsme se nějak šprajcly. Nevím, nevím. Ale tak je fakt, že naši nám vždycky říkali holky učte se, ať nemusíte dřít jak my. Takže možná že to byl ten odstrašující případ, že jsme viděli jak jsou sedření chudáci… a proto teď tady dřu do úmoru…haha… včera do půlnoci, předevčírem do čtvrt na 2, kruhy pod očima no a tak je to. Ale je to asi fakt, že prostě zas umožňovali to vzdělání jenom tím, že nás hodně podporovali, nikdy nás kvůli učení třeba netrestali, nebyli. Spíš vždycky tak jako kladně motivovali. A to já jse říkala, že naši byli tady v tomto jako ve výchově dobří. Teda doufám že snad se mi to někdy taky podaří u vlastních dětí.

Takže ale vlastně dbali na to, abyste … jakože dbali na vzdělání, že vám to vždycky jakoby říkali. Je v té rodině ještě někdo, třeba nějaká osoba blízká? Že by třeba jste si říkala jo, tak měl vysokou školu, třeba sestra mé maminky nebo tatínka, že byste si říkali, jo tak my chceme třeba taky takto…
- Ne. My jsme opravdu taková divná výjimka. My jsme se tam nějak zvrtli….

Ne, nejste divná výjimka, protože moji rodiče byli přesně jak to říkám, já jsem, já už jako tady to, proč to dělám, tak to je vlastně pro tu disertační a sestra poslední, ta je teďka na medicíně. My jsme taky divní. Jo, protože nikdo z rodiny vzdělání nemá. Takže, ale ona spíš jako tíhla k nám a protože my s mužem vzdělání máme, tak tam si říkám, že ona to měla jakoby místo rodičů. Protože ona je o 16 let mladší než já. Takže to už jakoby to bylo naše dítě skoro. Takže ona vždycky viděla ten vzor. Ale sama říká, že to není tím, ale právě ten jak jsem říkala Pierre Burdiere – Reprodukce kulturního kapitálu, že prostě děti nemají stejné šance. Jak jsme se o tom bavili minule. A že proto se tady ptám i na tu rodinu. Nás taky teda netrestali. Jak říkáte, že vás nějak netrestali za to. A ty sestry jsou mladší, starší?
- Mladší o dvě a o 5 let. No a tak ta prostřední… obě dvě mají stejně vychovatlelství, to bylo hrozné no, já jsem ony nechtěly. A tak my jsme takové praštěné v tom, že jsme vždycky rády zpívaly a tancovaly a kreslily, takže spíš hodně na to výchovy. Tak to třeba máme trošku možná po taťkovi a po matce nějaké takové vlohy nebo sklony k tomu.

A ti zpívali nebo kreslili? Spíš aspoň doma. Taťka prostě byl takový, že si rád kreslil, mamka zas byla taková, my jsme pořád doma zpívali, takže spíš tady k totomu jsme byli vedeni takhle. Všechno tak, jak bych to řekla… naši nebyli takové ty typy prostě – teď všechno, spíš to brali tak jako volněji i tu výchovu a i možná že nás vedli tady k těm různým výchovám. Tak možná že to taky. Takže co jiného potom vybrat za školu? Zemědělku? Gympl?To se nám moc nechtělo a nebo ekonomku, tak to už vůbec ne. Čísla to nejsou moje hoby.

Hráli rodiče na nějaký hudební nástroj?
- Taťka hrával na kytaru a mamka ráda zpívala. Chodili rádi tancovat. Doma jsme měli věčně puštěnou nějakou dechovku nebo něco takového, takže naši byli takoví celkem muzikální.

No to jo, ale tak to je stejně důležité, protože vy přesto, že když jste viděli, že oni to dělají, tak vy jste pak taky hráli na nějaký hudební nástroj?
- Na kytaru, na klavír, na flétnu, tak to už bylo i tím, že jsme vlastně chodili už od 3 třídy na kalvír jsem chodila, sestra jedna ta taky a ta třetí potom toho nechala nějak, ale všechny jsme tak jak na ten klavír zkoušely, na střední škole potom už jsme vlastně musely klavír, flétnu, kytaru.

Jo. Protože to bylo to vychovatelství.
- To jsme byly vlastně i rády, takže to jsme celkem jako uvítaly no.

Ehm a já ještě jsem se chtěla zeptat v souvislosti…jo chodily jste ještě do nějakých jiných kroužků ? Třeba výtvarných nebo…
- No, to právě myslím, protože jsem to zažila tady u sebe, že jsme chodily snad do všech kroužků co tady byly. Já jsem říkala. Tak jak dneska jsou nějaké děcka, které nemají na zadní straně vysvědčení prázdné všechny kolonky, tak některé tam mají zas všechno plné a už nemají ani kolonky na to, kde jim mají napsat učitelé další kroužky. Takže my jsme opravdu chodily všude. I když zase si myslím, třeba, že velký rozdíl je na vesnici a ve městě v těch šancích. Tady třeba je spousta kroužků, děcka se můžou realizovat. Dneska už je jiná situace než za mého dětství. Spousta rodičů vozí děti třeba do Hranic do kroužků, které už jsou placené a které třeba podle mě už jsou na takové lepší profesionální úrovni. Tady jsou sportovní, keramický a já nevím co všechno. No, prostě takový ten základ tady je. Za mých dětských let toho zas tolik nebylo, ale takové ty úplně sportovní, aspoň třeba ten klavír tady byl. Aspoň to. Tady byla nějaká turistika a prostě něco málo tady aspoň bylo, nějaký dramaťák, ale třeba takové to, že by mě rodiče vozili do Hranic, mě třeba hrozně bavil tanec jo, balet. To já jsem byla úplně nadšená, že bych prostě chtěla. Ne! To neexistovalo, protože naši stavěli dům, tak se nikde prostě jezdit nebude. Takže to opravdu ty šance jak jste říkala nejsou stejné.

Přesto jste ale těch kroužků dělaly strašně moc mi přijde, že co se mohlo využít, …
- No, co se mohlo využít. Že jsme jako rády. A proto třeba já už vedu i ty moje děti ve třídě, že motivuju hodně do těch kroužků, aby chodily. Ať něco umějí aspoň. Tam už si vyberou z toho, co je bude bavit. Je pravda, že ve městě je větší šance, ale zase za všechny kroužky se tam opravdu musí platit. Tady u nás máme… kolik tu máme Reni těch kroužků? 15?
J : To víc.
- Ještě víc? A všechno je to bezplatné. Takže to je…
J : 24
- Ježiš, no tak to je. Takže u nás máme 24 kroužků na škole, jo?

Já si toto asi okopíruju. Jestli budu moct, protože to je opravdu zajímavé.
- Je to vlastně všechno bezplatné, takže ty děcka si opravdu můžou vybrat…

Takže ti, co to dělají, tak to dělají vlastně ve svém volném čase zdarma?
- My z toho máme… kolik z toho máme?
J: My to máme jako dohoda o pracovní činnosti, ale ty děti to neplatí. Nám to platí jenom zaměstnavatel.
- Ale my to máme kolik? 60 na hodinu nám platí, že?
J : A v Hranicích vlastně veškeré kroužky, plus rodiče platí jako kroužky. Oni to mají zaplacené, ale dostáváte tam za kroužek 100, 200, 150 Kč za ten měsíc.

Ne, ne. De mi o to, jestli ty, co to dělají, jako ty kroužky, jestli to je úplně zdarma nebo … jako toto je podle mě taky zdarma, ale je to aspoň něco… Že 60 Kč na hodinu není zas jako žádný vývar, že?
J : Ono je to hodinu nebo maximálně hodinu a půl . A je to vlastně jednou za týden.

A vaše děti, jako vlastní děti, ty jsou jako malé ještě, ty nemůžou jako někam…
- Honza ten chodí do první třídy, ten se tady hlásil taky. A to je přesně to, co jsme se bavily. Do tělovýchovného, že. On je takový jakože sportovní, ale zas třeba není na fotbal. Ho nebaví fotbal. Tak já ho tam prostě nebudu dávat, ale baví ho třeba cvičit na nářadí. Chodí do tělovýchovného. Ale chtěla jsem ho třeba… on chtěl teda… vzít do juda a já jsem teďka zvažovala. Mám ho vzít do těch Hranic? Teď od první třídy nebo od druhé třídy? Jo už je to takové… Tak jasně, budu ho vozit, že. Ale dvakrát týdně – nejhorší je to vození dětí do Hranic. Tady nejde jenom tak o ty prachy, ale ten čas… spíš to, že musím se urvat. A teď kdy? V ÚT, ČT. V ÚT mám angličtinu, kdy tam pojedu? Spíše to, že nemám třeba čas. Manžel, na toho se nemůžu spolehnout, protože ten dělá od kdy do kdy, jak je potřeba. Takže už je to prostě omezené no.

A chodí z té vaší třídy, vy tam vlastně máte těch 30 dětí, že jo…
- Tak asi 20 jich chodí do sportovního k Mirce, do hudebky chodí někteří, že hrají na hudební nástroj. V loni se to neotvíralo, otvíralo se to až letos, ale to je vždycky do druhý rok, se otvírají nějaké ty hudební… ZUŠ tady dělá nábor pro své žáky. Oni tady mají nějakou pobočku, nějaké detašované pracoviště a vždycky co druhý rok otevírají nový ročník. Takže oni vlastně nabrali i ty moje děti. Některé… kolik? To vám neřeknu.

Jako ale můžete zhodnotit, že ty děti, které máte ve třídě, že vlastně to, jak vy je motivujete, je to spíše třeba i vaše větší zásluha než rodičů?
- Je to… jako já si myslím, že my na tom máme velký kus, ale vidím, jak ty děti jsou nešťastné, když jim to rodiče nedovolí. A já kolikrát musím i s rodičema mluvit a zkusit je přemlouvat, ať tam to dítě dají. Že…teď jsem zrovna měla holčičku, která se …

No, jako když je to zdarma, tak jako já nechápu. Kdyby měli platit, tak tomu rozumím, jakože by platili peníze, jo. Jsou rodiny, jakože si to nemůžou dovolit a když ty kroužky jsou jako zdarma, tak…
- Tam jde spíš o ten čas. Tady je třeba fotbal až od půl 4 do 5. Jsou hodně děti dojíždějící a tady je problém, že oni nemají jak dojet domů, takže oni by ti rodiče museli je vozit. Takže zase ta doprava.

Aha. Jo.
- Takže hodně těch dětí. Třeba u těch kluků mě to mrzí, protože ti by se zrovna potřeboval vyřádit, vybít, ale já vím, že pro ně v 5 hodin prostě nikdo nepřijede. Starší děti jezdí na kole, ale když jsou malé…
Já jsem trochu pozapomněla, že to není jenom Bělotínská škola, ale že máte i Polom, ne? Ten nejde jako (učit?) ty kolem okolo, že ty …
- Že vlastně když je to do těch 3 hodin, tak je to fajn. Ty děcka tam můžou chodit a rodičům je to vesměs jedno. Ale když je to potom třeba ten fotbal, tak je to horší… a nebo potom ty peníze, to je další no. Je tady spousta dětí, které by rády chodily, ale rodiče jim to nezaplatí. A ZUŠ to už neovlivníme, že jo.

A máte i nějaké. To jsou nástroje, ty jsou k zaplacení, jo?
- Tady se platí 1 300 třeba za flétnu za půl roku tuším. 1 300 plus musí si koupit třeba flétnu. A tak ta flétna, to je otázka do 100 Kč. Ale potom, když třeba hrají na příčnou, tak to už je taky nějaká tisícovka nebo děcka už tady hrály na hoboj, to už je taky otázka asi 10 000. Shánět nějaký starší, no to ani nemluvit, že jo. Tady vyloženě vás vezmou do klavíru, když máte doma klavír a nebo plánujete, že koupíte. Keybord neexistuje.

To je špatný úhoz, no. To je…
- Takže to je zase taková podmínka, takže to je přesně, jak jsme se bavili, nemají to všichni stejné, že.

No, jasně. Tak můžete říct, jaké jsou… to že děláte spoustu jako… ne, ne jako nejen tady těch pracovních, ale i to, že právě se staráte o ten volejbal a to co děláte, teď mě zajímá to, co děláte v tom volném čase. Můžete mi říct důvody proč to děláte? Jako co je ten důvod?
- Mě to asi naplňuje si myslím. Já nevím. Já už to beru jako takovou přirozenou záležitost. Ale já si myslím, že to začalo tím, že jsem dělala tady tu kulturu a já si vůbec nedokážu představit, že bych to nedělala. Já jsem tady 10 let vyloženě kecala lidem do života, protože jsem je tady lákala na všechny možné akce, chodila jsem dům od domu a lákala jsem je na veškeré divadla, koncerty, všechno, takže tady znám nejen každého člověka, ale i vlastně co se v každé domácnosti pije. Já jsem dneska přišla dom, vždycky jsem přišla domů úplně … ale to jsem byla ještě mladá, to jsem měla 22, 20 roků. Můj chlap říkal to ale nemůžeš dělat tu kulturu, vždyť ty budeš úplně z tebe bude alkoholik. Já říkám, já za to nemůžu. Já jsem prostě neuměla říct tenkrát ne. Já vždycky tak jednu ze slušnosti. Ne, my jsme vás tak dlouho neviděli… Buď to byli rodiče od mých spolužáků nebo znali rodiče, mamku a prostě to byla hrůza. Ale zase jsem tady znala všechny. Je fakt, že za posledních 10 let se tady spousta lidí nastěhovala nových, kvůli těm novým bytovkám. Tak to už zase je úplně něco jiného. To už nejsou ti starousedlíci. Ale asi si myslím, že to teda má i zakořeněné tím, že jsem těch 10 let tady dělala tu kulturu. Takže pořád cítím takovou nějakou vnitřní potřebu pořád něco tady dělat. Nebo jestli kecat lidem do života, nevím.

Vnitřní potřeba kecat lidem do života.
- Ale možná, že to je ještě vlastně i tím, že dělám tady s těma dětma. Možná se to tak jako všechno propojuje. Ti maloši jsou takoví, že se ještě dají celkem jako i do těch akcí tady různých namotivovat a když je nějaká akce tady, tak já je namotivuju ať příjdou a oni ty rodiče fakt kolikrát vytáhnou. Oni ti rodiče nechtějí, jo, oni mě možná už i nenávidí… Paní učitelka říkala my tam musíme jít…Tak prostě ti rodiče, chudáci chtě nechtě vezmou děcko a jdou.
Tak možná že to ale vy ne přímo vychováváte ne děti, ale rodiče. Skoro by se dalo říct, protože rodiče, když nechtějí, tak to děcko je donutí, že jo.
- Ony zas ty malé děcka jsou takové, že ještě prostě chtějí a ty rodiče otravují opravdu tak dlouho, až s nima ty rodiče jdou. Tak zas jako se dají stáhnout ty děcka. Ty starší děti ty už vás pošlou někde. Že, Peti?
P : Prosímtě co to vyplňuješ? Co to je?
- Takový průzkum. Jak žijí lidé na vesnici.

=>35:32 řeč přesla na fakt, že na vesnici se mají lidé dobře, že mají vypálené. Řeč pokračuje rozmluvou o domácím pálení slivovice.

Takže říkáte vesnický folklor. Jo ještě chudáci noví – to musím napsat. Když říkáte, pan ředitel se učí rychle, ale stejně musí mít jako k těm starousedlíkům blíž, protože potom ti, co jsou jakože noví, tak zapadnou nebo nezapadnou do toho ?
- Já si myslím, že jsou tady někteří, kteří už zapadli, ale myslím si, že je to hodně třeba přes ten sport. Tady třeba někteří, co se nastěhovali kousíček na bytovky tady od školy, tak prostě já to vidím, třeba můj muž, tak ten si vybral nohejbal, florbal tady v tělocvičně přes zimu a on už prostě občas… jé, ty ten náš soused už se ptal, jestli by třeba mohl přijít si zahrát…jo, že už tady stáhli třeba manžela. Už říkali. Ty a tvoje třeba nehraje volejbal? My jsme tady v pátek, zahrajte si s náma. Tak už třeba takhle, jo. Už přišli na kafe a už je to takové, že už třeba prostě příjdou na ten volejbal. Že někteří se takhle prostě dají stáhnout i přes ten sport spíš. Tady asi přes nic jiného… jako tak půlku kultury spíš škola dělá nějaké kulturní akce, protože co tady bývaly dříve divadla, třeba taková nějaká malá scéna sem přijela, strašně málo lidí sem chodilo, to ani nemělo cenu. Já jsem tenkrát dělala jedno divadlo za rok a tam bylo více herců jak lidí. A to jsem mohla obcházet celou dědinu. Lidi prostě ne. Ale víte co? Já prostě, poslouchejte, já vám to řeknu tak. Já to beru podle sebe. Já, když si chci zajet na divadlo, tak jedu třeba do Ostravy nebo někde do Olomouce nebo do Prahy. Prostě pro mě už je to kulturní zážitek se vším všudy. Ale je třeba spoustu takových těch starších lidí chodívá jsem i na takové divadlo, které třeba jenom z Drahotuš, byli to nějací ochotníci, tak ti třeba přišli, ale to byla opravdu jen taková hrstička lidí. Tak to byli spíš takoví lidi, tady chodili spíš od Kavalů třeba jo, od Fibichů, od těch učitelských rodin. Spíše takoví, co se rádi podívali na jakékoliv pěkné divadlo, co sem přijelo. To byli takoví kulturnější lidi, ale když už někdo si chce někde zajet, tak si spíš zajede někde dál.
=> 41:13 Rozhovor přeruší nečekaný Luccin hovor…

Tak, tam jsme skončily u toho divadla. Takže myslíte, že kdyby jako divadlo, když přijede sem, že ty lidi, když už, že by šlo více lidí, když už byste zorganizovala autobus a jela někde za kulturou do města nebo já nevím, do té scény jejich…
=>42:48 Rozhovor opět přeruší hovor. Tentokráte hovor respondentky…

…že by jeli spíše, že by více lidí jelo prostě tím autobusem než kdyby přijela tady malá scéna, tak jako, že by nabrali takový kulturní zážitek?
- Já nevím. Ale možná spíše buď každý po vlastní ose, ale málo. My nejsme moc vesnice taková na divadlo zaměřená, že? Tady lidi moc nechodili do divadla. A nevím jestli by… když už, tak by jeli spíš sami, že by jeli třeba s rodinou někde, já si myslím že tady ty divadla ani tak nějak moc nejdou, že?

Spíše jakože z toho zpěv a sport. A to jsou…
- Sport nejvíc. Ten zpěv ani… víte co, to spíš že ty děcka vedeme ke zpěvu, máme tady třeba letní koncert nebo koncert o Vánocích, tak to třeba se přijdou podívat, ale to vyloženě že to jsou rodiče, prarodiče od těch dětí. Tak spíš se podívat na ty děti. Takže spíš asi na akce školy, školky a na tady takové akce, kde jsou prostě jejich děti. Ale nějak… tady opravdu lidi na divadla ani ty koncerty nic moc. Spíš opravdu jezdili na ty koncerty i když tady tenkrát vystupovali zahraniční zpěváci, tak vlastně tady jezdilo hodně z Hranic, z Ostravy,…
J : Ti starší spíš chodili. My děláme školní koncert pro veřejnost před Vánocema, ale to je v rámci setkání důchodců, takže kostel je plný, protože přijdou důchodci a rodiče.
- Hm. To jo. Na tady ty koncerty, to chodí celkem hodně lidí.
J: Ale to už jsme dlouho nedělali, že bychom pozvali divadlo sem. Já si myslím že by lidi přišli, protože… to by chtělo totiž obejít, tak jak si to dělala předtím. Se vstupenkami, do baráku.
- Jitko ale já jsem tak chodívala tenkrát a mi tam přišlo tak 10, 15 lidí? To bylo ještě míň jak herců. Úplně hanba. To už se mi nechtělo ani…
J : Spíš takhle vyjet. Jo, autobus lidí a vyjet. To je reálnější.

A že by někdo. Takoví ti ochotníci jak jsou zase v Brankách na Moravě, tak tam samí dělají ti lidi divadlo a pak na n ě přijdou i ti vesničtí jako že se přijdou podívat.
- To jsou sousedi, rodina, když je pozvou, tak to je jasné. To určitě by bylo, ale tady prostě nikdo na to není. My jsme dělali jednou, že? Sokoli jsme dělali jednou, to jsme dělali Mrazíka nebo parodii…

Ale to dělali zase Sokoli…
- Zase Sokoli a zase na takových akcích potom, ale tak jo…

Mrazíka parodii, jo?
- Parodii Mrazíka. No je tady spíš taková ta hrstka lidí, která furt něco organizuje všechno, jo. Všechny akce. Nejvíce se zapojuje do těch akcí a nabalí potom na sebe zas ty známé, další. Protože Jitka dělá turistiku a začala to dělat s dětma a nabalují se na ni rodiče, další známí, takže…
J : Teď dělám zájezd poprvé a mám plný autobus lidí.

Jakože pojedete někam, tam něco objedete a pak zase přijedete.
- A byli jste na 3 dny nebo na jak dlouho jste to byli?... jenom s kroužkama. No tak jako i tak…

A autobus si objednáváte kde?
J : V Hranicích
Jo a ten s váma jede na celou dobu.
J : Jo. To si myslím, že když to nebudu přehánět, že dvakrát do roka naplním. Teď to bylo bez problémů.

A kam jste jeli?
J : My jedem na Sovinec.
- Tak zas trochu něco jiného, protože ta turistika tady nic moc. Vlastně ty výšlapy akorát. To byla zas jen taková hrstka lidí co tak chodila občas, že se setkali. Takoví spíš střední a starší věk.
J : No, právě tam chci vzít i ty starší, nejen děcka (není moc dobře slyšet)
- No, přes ty děcka se zase někteří známí těch rodičů..

Když potřebujete pomoct. Když děláte něco pro Sokol, pro volejbal, tak na koho se tak obracíte nejčastěji?
- My máme tak vytipované lidi. My už když jedeme na nějakou akci, to jsou vesměs je tam třeba 10 nebo několik akcí, které jsou takové tradiční, tak víme přesně na koho se obrátit, když někdo nemůže, tak máme třeba v záloze někoho nebo zkusíme ještě někoho oslovit. Každý zná někoho, takže prostě vždycky ten se tak někdo najde kdo nám pomůže. Ale jinak říkám, je to vždycky vesměs hrstka lidí, která dělá veškeré akce a nejvíce se zapojuje. I když občas ještě někoho do toho vždycky tak přitáhneme.

Myslíte, že máte následovníky?
- Já nevím. Tak jako je fakt, že ten výbor Sokola se teďka hodně omladil. Že tam je spousta z loňského roku. Je nás tam teď dost. Myslím bylo nás 13 dokonce. Teď je nás 11 nebo 12 a je tam soudružka…

To jste stejný věk jako takoví, ne?
- byli tam takoví jako spíš právě důchodci a teď se to zas hodně omladilo. Protože konečně zase jsme měli strach kdo to bude dělat, takže nakonec je tady vidět, že musí se opravdu oslovit ti lidi. Musí se za něma zajít, oslovit se, oni si sami netroufnou, že. Takhle ty lidi prostě zkoušet. Ale tak je to otázka času. Vesměs vybíráme z lidí, kteří prostě občas na ty akce chodí. Koho to zajímá, koho to baví, tak potom je oslovujeme, jestli by nechtěli dělat třeba ve výboru Sokola. Pomáhat, organizovat akce. Nebo jednou, dvakrát, třikrát pomůžou při nějaké akci a mají zájem dál, tak prostě je bereme.

Dokážete posoudit jestli ty znalosti, které jste získala i studiem, tím, jako jestli dokážete, jestli to, že vlastně děláte něco pro obec, pro Sokol, jestli se na tom podílejí taky tady ty znalosti co máte.
- Já si myslím, že ještě hodně jako ta pedagogická škola. Spíš možná bych řekla, protože jsem dělala dálkové výšku, spíš bych řekla že ta střední škola byla taková příprava pro takovou práci nejenom s dětma, ale i s lidma. I tady třeba v té oblasti kulturní, společenské a … Ono když jsem nedávno mluvila s nějakým profesorem z té školy, tak říkal, že jednu dobu byly takové názory, že ta škola by měla vychovávat nejenom vychovatelky, učitelky prvního stupně, učitelky mateřské školy, ale ještě i sociální pracovníky, kulturní pracovníky nějaké. Já jsem říkala ó. Jako je pravda, že si myslím, že spousta možná i znalostí, možná i spíše takového toho vystupování co jsme brali na té střední škole pedagogické víc ještě než na té výšce, že mi pomohlo i v té práci kulturky a takové věci.

Znalosti vystupování, co ještě?
- Komunikace s lidmi.
Komunikace? Ehm.
- Vlastně ještě než byly počítače více tak jako rozšířené, tak třeba bylo hodně důležité pozvánky dělat. Takže vlastně i nějaké takové ty výtvarné dovednosti a nevím co ještě. No tady se to tak skloubilo všechno. Byla nějaká akce, byla tam nějaká prodleva, šupky ten a už se jelo. Tady to bylo všechno takové rodinné jo, třeba i když byla nějaká akce pro děti, tak nikdo si nelámal hlavu, že tady přijeli já nevím, nějaké divadlo o nějakou dobu později, že. A nebo jsme jeli prostě vesměs všechno to bylo, všechno jsem se snažila i třeba dát motivovat tak, aby tady ty akce byly i pro rodiče i pro děti nebo děti, nějak přes děti, prostě trošku přitáhnout rodiče, no.

A vy říkáte, že bylo, myslíte, že už to ne, ne?
- Jo, jo. Tenkrát já, když jsem dělala..
Ještě toho kulturního, jo, jo…
- Že třeba předemnou to dělala holka, která vůbec nebyla z Bělotína, vůbec tady nikoho neznala a tak z toho byla úplně na mrtvici, že. Tak jako zkuste tady lidi lákat na nějakou akci, když je vůbec neznáte. Teď lidi jsou takoví nedůvěřiví. Přijde k vám někdo a jdu vás pozvat na divadlo, tak prostě na vás hledí, co jste zač a co chcete. Tak to bylo takové neosobní hodně, no. Jako lidi na vesnici tady toto moc nepříjmají.

No, proto je tam ten výrok, že důvěra je mezi lidma na vesnici přirozená, protože když tam přijde někdo cizí, tak ti lidi opravdu, jak říkáte vy, nedůvěřují.
- To je přesně, že když je nějaká taková akce, která pokud by se psala pozvánka lidem vlastně domů, nebo co tady bývá? Tady bývá vždycky v rámci mikroregionu Rozvodí vždycky bývá takový nějaký výlet. Teď byl výlet. Dříve to bývaly výlety na Rozvodí, teď to byl výlet myslím do domu Mendela v Hyčicích a to jsou prostě takové akce, kdy třeba přišlo 10 lidí z vesnice, ale tím, že se prostě apeluje na nás, starosta přijde a řekne my děláme takovou a takovou akci zkuste prostě přes ty děti apelovat i na rodiče. I třeba pozvěte známé. Tak prostě učitelkám, které jsou z Hranic to nic neřekne, z Přerova. Ony ani nepřijdou na takovou akci, že. Jim to nic neřekne taková akce. Ale opravdu zas si myslím že, nevím jak to je u pana ředitele, jestli třeba zatím nějak cítí to, že prostě my jsme místní a že jinak působíme třeba na … já si myslím, že to ví. Protože on už mezi nás taky tak jako celkem zapadl, takže už chodí na volejbal, takže si myslím, že už to začíná hodně poznávat, jaké jsou ty vztahy na vesnici. Že teda nejde jen o to vystát super perfektního učitele někde z Přerova nebo odkudkoliv, ale prostě třeba my místní, že opravdu řekneme, máme tam 1000 známých, přijďte, vemte děcka, pojďte, my jdeme taky s děckama, jdete taky? Třeba už je tam hned 100 lidí. Takže to je prostě zas ta situace na vesnici jiná v totom, než ve městě.

Takže vlastně ty kontakty úplně jdou přes ty, přes starousedlíky dalo by se říct, protože kdybyste měli nějaké jak říkáte vy super učitele, ale protože není místní. A on asi dokáže dost dobře to rozpoznat, že? On se sem vlastně i přestěhoval, že jo ten pan ředitel.
- Jako neříkám, že by rodiče ho odsuzovali. Třeba někoho kdo je cizí. To v žádném případě.

To já si nemyslím.
- Ale jakože my vlastně i přes ty děti ve škole i takhle můžeme na ně působit líp, no.

Rozumím no, protože když jsem přijde někdo kdo nerozumí situaci jako místní, proto já říkám, že vy jste jakoby takoví lokální experti. Já si dokážu jakože najít všechno, ale samozřejmě kdybych neměla jako zase třeba přes starostu já jsem se napojila a vy už teďka třeba mezi sebou jo, tak se …
- No, ty zařídíš tamto, ty zajdeš za tím, ty za tím…

No, no… Že když se nakontaktujete, tak ti místní dovedou tu akci zvětšit víc, než když bude někdo sice ze školy, ale pošle jenom anonymní pozvánku.
- Určitě

A ještě jsem se chtěla zeptat, takový poslední blok, jestli dokážete, jako ten lokální expert nebo řekněme místní expert, vyhodnotit nebo jako posoudit, že jednak ty vaše znalosti a dovednosti nebo to, že máte místní zakořenění a kontakty. Tak nejprve ty znalosti, jestli dokážete, nebo jako celkově, to je jedno, jestli to, že tady působíte, děláte tu něco pro lidi, děláte to ve svém volnu, děláte to zdarma, jestli dokážete ohodnotit a posoudit, že se to nějak obrací, to vaše nehmotné umění, kontakty, znalosti, že se to nějak odráží v tvrdých ekonomických číslech v té obci. Ani ne tak číslech, ale že to přináší třeba tisícovku, to nemusí být nějaký úplně makro ukazatel, ale že to přináší nějaký ekonomický zisk, že to transformujete do ekonomického, to nehmotné do hmotného.
- Maximálně tak, když děláme ve výboru Sokola, tak spíš děláme takové, ne ani tak nábory, ale lidi, tím, že hrajeme volejbal, manžel dělá nějaké další sporty, táhneme lidi do Sokola, takže ta naše organizace má, no to vám ani teď neřeknu kolik lidí, ale myslím si, že se oproti dřívějšku se o hodně rozšířily ty řady, takže na každého v Sokole dostaneme nějaké peníze, takže aspoň třeba toto, jestli to myslíte takhle.

Dostanete peníze od státu?
- Od státu, od organizace, od nějaké té sokolské organizace

Nevíte, kolik jich máte? Jako cirka, v řádech desítek, přiměřeně stovku?
- Ne víc, teď nedávno jsem to psala do almanachu, to by vám asi řekla Jitka.

Tak to se zeptám. Takže jednak dostanete peníze…
- Vlastně na různé akce sháníme sponzory…

A to je od centrálního Sokola?
- Od centrální Sokola.

To je pro mě úplná novinka, to nevím
- Já si myslím, že je to nějaká ZRTV nebo jak to je, co to je za organizace…

Já si to můžu najít
- Patří to pod ministerstvo sportu a tělovýchovy, nebo něco takového, nevím teď přesně, ať vám zas neříkám nějakou hloupost

To je jedno. Ale že dostáváte na člena, to nevím.
- Ono je to málo. Jinak oni platí členské příspěvky 50,-- Kč na rok, tak to je takové minimum, co třeba koupíme balóny, přisívá se na autobus fotbalistům, upravuje se hřiště atd. Pak se ještě žádají nějaké dotace.

Jo, dotace. Ty žádáte jak? Nebo odkud, kdo?
- Máme teď kluka, který vyřizuje veškeré dotace. Jmenuje se Ivan Bardoň. A hodně nám vychází vstříc obecní úřad. Myslím si, že málokterá vesnice má takovou podporu jako u nás. Ti dávají opravdu peněz hodně. Na to, že jsme vesnice, máme teď pěkné hřiště, budou se rekonstruovat šatny, starosta shání dotace. On je takový schopný, co se týká peněz. Vždycky sežene spoustu peněz na takové modernizace, rekonstrukce budov. Na hřiště zařizoval veškeré dotace on. Máme jedno přípravné hřiště, jedno klasické…

A co sponzoři?
- Někteří jsou místní.

To je ten pan Zapalač? Ten sponzoru je nejvíc fotbal, že?
- Ano, pan Zapalač asi nejvíc.

A ti ostatní?
- A potom takoví ti drobnější, kteří přispívají na různé sokolské akce, jako plesy, kde do tomboly dávají nějaké dary nebo přispívají finančně. Teď jsme měli 60 let Sokola, tak nám sponzorovali tuto akci. Bývají to takové menší částky, někdo dá dvě stovky, někdo dá tisícovku, někdo pět tisíc, prostě jak kdo může. Ale musím říct, že skoro všichni ti malí živnostníci, co tady jsou, až na malé výjimky, dají alespoň něco. Při akcích jim vždycky děkujeme, vyzvedáváme je, mají v almanachu všichni cedulku, že dali, tak to aspoň takové poděkování. Tak to je další taková práce, je nás dvanáct a máme rozdělené, že každý obejde několik sponzorů, je to každý rok přesně dané, takže oni už nás vidí, už nás znají

Takže když už vás vidí, tak vědí proč
- Pak vybíráme sokolské příspěvky. Tak to jsou takové ty méně příjemné pracovní věci, chodit po tom sponzorství a po příspěvcích. To už je taková rutina. Nic konstruktivního.

=>01:01:23…vejde nějaká paní učitelka, baví se o tom, že se přistěhovala před třemi lety za pracovním účelem, také za obecním – viděla videokazetu z obce - hody, zabijačky…

Ještě k těm sponzorům. Proč myslíte, že ti sponzoři to sponzorují?
- spousta z nich na ty akce chodí, na plesy, pivní slavnosti. A hlavně si myslím, že je to tím, že neodmítnou svým známým. Když tam přijdu, tak mu neřeknou, že mi nic nedají. Možná mají strach, že se bude roznášet, že ten nebo ten nedal. Ale spíš bych řekla, že máme to tak rozdělené, že koho znám, tak tam zajdu, takže vesměs je to takhle.

Takže kdo koho zná, za tím jde. A má to potom vliv na ekonomickou situaci v Bělotíně? Třeba kdyby tady ti tahouni nebyli…
- Tak by tady nebylo nic a nestěhovali by se tady lidi, což je základní sociální a ekonomický problém. Starosta to moc dobře ví, a pokud tady plánuje nějakou výstavbu nových domů, a to jsou vesměs takové ty byty pro…, neříkám všechny, ale některé jsou ty domy, na které se dostávají státní dotace, pro takové ty sociálně slabší rodiny, tak aby se nejen tyto rodiny sem stěhovaly, ale i rodiny, které si tady třeba chtějí postavit domeček, ono většinou, když už se tady někdo nastěhuje na byt, tak potom chce i domeček, může si postavit dům a zůstane tady, tak si myslím, že pokud by tady nic nebylo, kdyby tady chcíp pes, tak tady asi nikdo není z těch lidí, bylo by to jak někde tam, kde dávají lišky dobrou noc.

=>01:05:40…vrací se k paní učitelce, která před chvílí vešla…
A co za videokazetu jste to viděla?
- To už je dávno, prostě obecní, dal mi to pan starosta, když jsem tady byla poprvé

A jak jste sem přišla?
- Na pracovní konkurz

Jo takto, že jste věděla, že je tady volné místo
- potřebovala jsem práci, a byla tady možnost získání obecního bytu.

01:06:13…dále se baví všechny tři o tom, kdo měl jaké představy o bydlení a životě na vesnici nebo ve městě, vstupuje muž, baví se o zastupitelstvu…
No…
- Může se rozvíjet i to sportoviště, teď jsme trochu apelovali na starostu, jestli by se daly sehnat nějaké dotace třeba na volejbalové hřiště, protože volejbal celkem tady má dost dobré jméno a dost akcí tady dělá. My tady máme sice hřiště, ale to je absolutně nevyhovující. Není to pěkné hřiště. Je to na větrné hůrce, není to oplocené. To znamená oplotit, starat se pořádně o ten areál. Balon nám lítá všude, takže by to chtělo oplotit, a hlavně by to chtělo ten zelený trávník, ať se nemusí udržovat antuka, protože to udržování je hrozné. Špatně se na tom hraje, když to není dobře udržované… =>00:43 NENÍ ROZUMĚT… Musím říct, že starosta, no to, že je učitel, drží hodně na školu, málokterá vesnice má takovou podporu

A tak on ji hlavně nechal vystavět, rekonstruovat. A tak zase je to dobře, protože ty peníze jdou prvně pro děti
- A tím pádem, že dostane dotace na školku, potřebuje ji naplnit, tím pádem potřebuje více dětí do Bělotína, takže tam byla i ta podmínka, že se tady stěhují rodiny s dětma. Celkově si myslím, že v tom jeho programu je, tu obec pozvednout kulturně, společensky a tak, ale i co se týká počtu obyvatel.

Ještě se chci zeptat – vy když máte ty akce, prodáváte si tam něco?
- Nějaké občerstvení

Takže z toho nějaké obzvlášť finance neplynou…
- Třeba když je fotbal, tak si taky prodávají, většinou manželky fotbalistů prodávají, tak celkem dost peněz z toho je, ale to oni si z toho zase sami platí autobusy. Protože to by byla dost velká zátěž pro Sokol, a kde jinde ty peníze sehnat… Fotbal tady hrají děti už od benjamínků, ta přípravka je už od první třídy myslím…

Jo, jo. Benjamínci, pak jsou tam nějací žáci, dvojí myslím…
- Mladší, starší, dorostenci a muži

A ti muži, že hrají dosti vyšší soutěž. Druhou ligu ne?
- No, ale mají nakoupeny nějaké hráče. To jsme taky zvažovali, … co vám mám říct… já bych jim řekla hned – vykašlete se na všechny hráče, koho platíte. To jsme se bavili už kolikrát, i jsme se u kvůli tomu pohádali, ale chlapi si tím chtějí asi naplnit nějaký svůj klukovský sen, že si prostě koupí hráče a hrají vyšší třídu

Co to stojí, koupit hráče?
- Nevím. Oni si shání sponzory, snaží si na sebe trochu vydělat, ale největší zastoupení v Sokole mají fotbalisti, takže oni se upřednostňují a je to jediná složka, která dostává nějaké vyšší dotace. Protože volejbal, cvičení, ženy, aerobik a tak dál, to je vedeno jako sport pro všechny, ale jen fotbal je zvlášť složka, která je i finančně podporovaná státem, jestli to je zrovna z toho ministerstva sportu, to nevím. To by vám řekl ten Maška, on dělá ve výboru fotbalu, tuším

A to cvičení, aerobik…?
- To patří všechno pod Sokol, sport pro všechny, stejně jako volejbal atd.

=> 04:00 …do rozhovoru vstupuje žena, baví se o chystaném turnaji ve volejbalu…, o škole a kolektivu učitelů…

Tak já moc děkuji, dozvěděla jsem se… A kdybych někdy ještě něco potřebovala? Asi ještě do Bělotína zavítám…
- Třeba tu kroniku…, Mirka Bartošíková má obecní kroniku

V/IV HOSPODÁŘ

Prvně bych se vás chtěla zeptat, kolik je vám let - Čtyřicet
Čtyřicet let, zemědělství, 400 hektarů, jenom rostlinná že. V Sokolu nejste? - Ne
Jenom ve spolku… - Myslivecké sdružení
Tam jste hospodář? - Ano
A v zastupitelstvu? - Ano
Ještě něco? - Honební starosta
Co to obnáší? - To je sdružení vlastníků pozemků, starosta je nejvyšší

To znamená, že vlastníci pronajímají k honitbě své pozemky?
- Utvořené honební společenstvo pronajímá honitbu a to honební společenstvo se skládá z vlastníků pozemků, a toho jsem předseda. Potom ještě předseda SPZŠ – sdružení přátel základní školy – myslím, že se to jmenuje. Tam letos končím, protože dcera je v deváté třídě.

Kolik si myslíte, že vám tyto vaše aktivity zaberou času?
- Nejvíc myslivost. Když pominu, že je to koníček, to sezení na posedu, tak z toho pracovního času, kde jsou výkazy a statistiky…

Můžete to klidně rozdělit na pracovní a koníčkový, protože to stejně děláte mimo zemědělství
- Myslivost tak 20% těch aktivit. To ostatní… vlastně ještě jsem ve školské radě, to souvisí s tím SPZŠ, to je minimum, tam to je nějaká organizace plesu, něco se pomůže, nějaké schůze – 3, 4 do roka, to se ani nedá procenty vyjádřit. To honební společenstvo, to je jednou za rok zorganizovat schůzi a zařídit to potřebné k tomu, to je v rámci pivních slavností v Bělotíně, tak to mi zabere, když řeknu honební společenstvo, dva dny v roce, co tak něco musím řešit, a tam jsou, když řeknu, kdybych to vzal celkově, tak tyky možná ty dva dny z té mojí pracovní doby. Té myslivosti se věnuji docela aktivně

Zastupitelstvo bývá jak často?
- Zastupitelstvo bývá minimálně jednou za měsíc, zastupitelstvo a obecní věci tak 10%, tam ledaco řešíme se starostou i mimo. Třeba se dělala v minulých letech pozemková úprava, tam jsem byl taky předseda sboru zástupců a taky jsem s tím měl dost starostí. Znám tady tu krajinu a okolí tak se na mě starosta v těchto věcech obrací s něčím, kde si není jistý s intravilánem, nebo mám nějaké návrhy a tak, takže to bych dal tak 10%

To zastupitelstvo bývá tak 2 hodiny za měsíc?
- Zhruba

Kdybyste tu myslivost mohl vyjádřit v hodinách za týden, i s tím, že chodíte na posedy, i s tím, že se jí věnujete
- Teď třeba jsem dlouho nebyl, protože mám moc práce, nebo je zima, nebo jsou týdny, kdy jsem každý den venku třeba 3 hodiny, z toho 2 měsíce třeba ven nejdu. Tak kdybych to měl zprůměrovat, tak týdně zhruba 4 hodiny. Přes zimu třeba chodíme na lišky, na divočáky, sedí se do půlnoci, do jedné, jak nemám práci, můžu se ráno vyspat.

Tak, a teď bych přešla ke vzdělání. Střední školu asi…
- Střední zemědělská technická škola – SZTŠ v Krnově, obor Mechanizace zemědělství.

Tak a teďka vlastně ještě máte, vy jste říkal 3 roky?
- No 2 jsem měl. Ve třetím ročníku jsem byl.
VŠČZU
- No to akorát tenkrát byla VŠZ.
Já jsem se ptala, v kterém jste nastupoval. Vy jste říkal 1980 něco, že? 1987…
A teďka bych se vás chtěla zeptat, jestli…. ehm, vy máte tady těch aktivit celkem, přijde mi jako požehnaně na to, že máte hodně práce. Přijde mi, že děláte strašně moc. Od nevidím do nevidím. Dostihnout vás… Můžete mi říct, jaké jsou důvody? Jako proč to děláte? Důvody, co vás vede k tomu, že vlastně ještě mimo tu práci, kterou musíte obstarat, že ono to pole se samo neudělá, neobstará. Tak jako jaké jsou důvody, že to děláte? Co vás k tomu vede?
- Jako baví mě příroda, tak ta myslivost. Jednak někdy si tam odpočinu a jednak kolikrát na tom posedu má člověk spoustu času, uklidním se, přemýšlím o věcech.

Jo, to jasně.
- Tak to je ta myslivost no a …
No myslivost, ale v té škole se třeba moc neuklidníte taky. Ne, já si teď dělám legraci, ale tady ten předseda sdružení vlastníků pozemků.
- No, tak z toho to vyplývá, že mám hodně půdy tady a vlastně mám k tomu blízko jako ten hospodář. Já nevím jak to vyšlo, možná z toho, že když jsem se nějak objevil v Bělotíně trochu výrazněji, tak já nevím.

Vy jste tady původem?
- No jsem původem, ale vezměte 4 roky na střední škole, na intru, 4 roky skoro v Praze na koleji, tak člověk nebyl doma.

Ale jste starousedlík.
- Jo, rodák dá se říct.
Tak. Vy jste mluvil, že většina půdy tady, že je vaše?
- Ne
Není? Kolik z toho je vaše?
- Zhruba čtvrtina. Něco přes 120 asi.
To je restituovaná?
- Ne. To je od rodičů, od pozemkového fondu koupené a část mám odkoupenou od vlastníků.

Můžu se zeptat kolik máte po rodičích?
- 13?
Protože to je na tady tu oblast celkem hodně.
- No. Tady byl ten příděl do 15 hektarů. Třináct jsou tak největší příděly.

Já jsem dělala na půdu diplomovou práci. Proto se ptám, protože tady ta vlastnická struktura byla velmi rozdrobená. Myslím že existují 3 miliony listů vlastníků a ta půdní držba byla něco mezi půl a dvěma hektary. To je obvyklá.
- Tady v Bělotíně ne. To jsou Sudety, tak tady jsou ty příděly, kdy strop byl myslím 15 ha všehovšudy a na té orné je hodně těch 10, 12 hektarových, ale ti malí, toho moc není, to bylo 5, 6 až bych řekl průměr tak 7 ha.

Protože vlastně v Kladerubech, to už Sudety nebyly a tam to je něco úplně jiného.
- No, to je ve Špičkách, manželka je ze Špiček a tam vlastně už Sudety nebyly.

Každý má 0,7 ha a domluvit se, pak si o to všichni požádali no a pak to za 5 let všichni vraceli do družstva. Tak, můžu se ještě zeptat, vaši rodiče, jaké měli vzdělání?
- Tak otec má mistrovskou školu v Lipníku, zemědělskou. To si dělal ale už v pozdější době, po vojně. No a maminka ta myslím nemá střední vzdělání. Ta musela do družstva hned po škole.

Takže základní.
- No asi základní no, jsem nad tím nikdy ani nepřemýšlel.

No, to jsem i kolegyni překvapila, jak jsem na ní trénovala ten rozhovor, že nevěděla přesně to vzdělání.
- No. Ona se učila s vyznamenáním, no ale musela do družstva no. V 50. letech že, tak musela.

Takových lidí bylo, jakože nemohli a museli pak do družstva. Otec taky chtěl dělat stolaře a musel se jít vyučit na opraváře zemědělských strojů.
- Jestli měla nějaký, ale já si myslím, že učňák ani ne, neměla potom. Teda na nějaké kurzy nebo tak, to vím, že jezdívala jako dojička, dělala dojičku potom.

A tatínek pracoval jako co?
- Většinou v zemědělství. Dělal technika, jako hlavního krmiváře pro podnik třeba nějakých 2000 ha, ale hned v tom devadesátém potom šel jako soukromě a měl pole.

Takže jste mu pak pomáhal v tom.
- No já jsem pomáhal. To byl taky jeden z důvodů, proč jsem odešel ze školy, že jsem musel hospodařit.

A sourozenci?
- Tak sestra, bratr ten umřel, kolik měl 22 let. Sestra staví domek tam a dělá v nějaké firmě v Olomouci ani nevím přesně co.

A vzdělání?
- Jo vzdělání mají. Tak sestra má střední nábytkářskou v Bystřici pod Hostýnem a bratr měl gymnázium.

Ve Valašském Meziříčí?
- Ne v Hranicích.

Tak. Takže vlastně oni měli středoškolské. Jakto, že jste se tak nějak vyskytl na té vysoké škole? Že vlastně rodiče měli základní vzdělání nebo vyučení a základní vzdělání, tak jak vy jste se dostal vůbec na tu výšku? Nebo co vás tam jako přivedlo?
- No, slušný prospěch.
Vy jste dělal předtím tu zemědělku?
- No a v ní jsem chtěl pokračovat. Tak nebyl jsem sám, kdo šel ze střední školy na vysokou.

Vaši rodiče vás k tomu nějak, jako říkali dobré je vzdělání?
- Ne, to bylo moje rozhodnutí. No ale ono to bylo těžké rozhodování, protože třeba já, kdybych nastoupil tenkrát tady ve statku, já jsem měl různé doklady na řízení strojů, svářečský průkaz, že bych měl dost vysokou kvalifikaci a nevím, když tak zhruba si vezmu, že bych třeba mohl já nevím, kolem 4000 vydělávat a ti inženýři když nastoupili, tak měli třeba 1 500 ty nástupní platy v tom zemědělství, takže to byla otázka no. Ale tak přesto jsem si říkal, půjdu radši na tu školu.

A rodiče vás podporovali?
- No.
Určitě, že to bylo jako vaše rozhodnutí. Můžete propojit to, co jsem se ptala, jakože o rodičích, o rodině, propojit nějak s tím, jakože něco v té rodině bylo, že potom vlastně jako jste zůstal u toho zemědělství? No zcela jistě to bylo vzdělání těch rodičů a to, že vlastně potom jste šli do soukromého hospodaření, ale něco dále, že vlastně jste tak aktivní. Viděl jste to třeba už u rodičů?
- Ne. To si myslím, že ne. Otec neměl moc dobrý kádrový profil, takže se nějak moc neto nebo celkově naše rodina.

Proč?
- Tak děda byl zavřený v 50. letech, protože vlastně nějak bylo družstvo a on první nechtěl jít do družstva, potom teda že toho vyhnutí moc nebylo a on poklízel družstevní jalovice a sem tam možná řekl něco, co soudruzi neradi slyšeli a tak na něj přišla kontrola. On dával krávám ječmennou slámu a políval to melasou, protože ten dobytek to měl rád. No a oni přišli, že má močůvku v korytech a že sabotuje no a tak dostal půl roku nebo kolik. Natvrdo šel do nějakých hutí v Olomouci nebo co to tam bylo. Byl docela silný revmatik a vrátil se z tama, že tam musel spát na cele s přiotevřeným oknem a už se pak nemohl ani pohnout a tak už potom šel přímo do invalidního důchodu. Nevím kolik měl, 200 Kč důchodu nebo kolik? A umřel v 62 letech, já si ho pamatuju jenom opravdu mizivě. Jsem měl 3 roky.

Myslíte si, že kdyby rodiče neměli ten špatný kádrový profil, že kdyby to nebylo, tak že by byli taky tak činní?
- No, otec byl cekem společenský.

A byl on třeba v myslivcích nebo něco takového?
- Ne.
A jak jste vy přišel k té myslivosti?
- Tak to chlapi taky za mnou přišli, že jestli o tom neuvažuju, že když mám tolik polí a tak, že by nějaké mladé chlapy potřebovali.

Z donucení jo? … ne ne, to si dělám legraci.
- No, tak celková nabídka to byla a vlastně jeden za mnou přišel, že jeho kluk bude jezdit na kurz a že kdybychom se domluvili, že můžeme jezdit spolu.

Na kurz jaký?
- myslivecký
A předtím, v dětství. Tíhnul jste třeba k myslivosti nebo tak? Neměl jste? My jsme kdysi chodili na myslivecký kroužek, to jsme se učili…
- Ne, tady nic takového nebylo. Já jsem byl spíš, tak jako jsme běhali po venku, že tak jako k té přírodě, jo? Do lesa jsme chodívali často s klukama. Tak víte jak je to na vesnici. Jaké byly možnosti tenkrát.
Chodil jste do nějakých kroužků když jste byl na škole? Že by vám rodiče říkali přihlásím tě do flétny, do kytary,…
- Ne. Tady nic takového nebylo. Pionýr maximálně.

Do pionýra jste chodil?
- No, nějaký rok jo.
A líbilo se vám tam?
- Ne. Tam jsme dělali akorát binec, že. No parta, vedoucí si s náma moc rady nevěděli, oni na to stejně kašlali. To byli většinou vojáci a byli rádi, že vypadnou z kasáren. Tak to nebylo o ničem. To nemělo ani hlavu ani patu.

A ti co za váma přišli, abyste šel dělat toho myslivce, to byl kdo?
- Místní myslivci.

To byli zase myslivci. A jsou mezi nima i vaši kamarádi? Takhle… určitě, kdyby to byli neznámí lidi, tak jim…
- Tak já jsem je neznal. Dneska teda ti, co mě tam tak nějak naverbovali, co mi to domluvili, tak dneska moji kamarádi zrovna moc nejsou. No ale to je vedlejší.

Dneska? Proč?
- Ale, tak jsme tam měli nějaké spory takové. Zvláštní no. Někdo špatně pochopil dobu.

A já do toho jako nechci nějak rýpat. Jsou ty spory jakoby… proč špatně pochopil dobu?
- No, tak oni si myslí, že myslivost je jen pro majetné a takové. A my tady máme normální lidovou myslivost, normální chlapi. I když třeba já bych taky mohl si, já nevím nějak více vyskakovat, ale v žádném případě jsem to tak nepochopil tu myslivost. No a že to musí být za peníze a že se musí za to platit peníze a nevím co.

Jako třeba za to, že chodíte krmit srnce v zimě…
- No, tak jsou společenstevní honitby a pronajímají se. A jsou honitby, kdy třeba platíme 5 Kč za metr čtvereční a jsou honitby, kde se platí i 500 Kč za hektar. Pardon, za hektar.

No, já jsem si říkala… za metr čtvereční?
- To by bylo dost drahé, že? No takže my jsme tady pořád jaksi na té lidové myslivosti, jestli se to dá tak říct. Že vlastně je to otevřené pro všechny a nejsou tam nějaké požadavky na finance a spíše je pro nás důležité kamarádství a tady takové věci. A oni zas měli takovou představu, že hon musí být za peníze. No tak si pořídili honitbu a podle mého názoru ne zrovna čistým způsobem. No a vlastně je to sousední honitba no. Vznikl tam takový spor, že samozřejmě střelený divočák , víte jak to chodí. Že se z toho…

Tady je Krakonošovo?
- Ne, Slavnosti sněženek. Tak takového něco, že vlastně na hranici někde střelil divočáka a jeho syn byl hospodář a tak říkám jako kde si ho střelil? A on říká, že mi po tom nic není. Říkám, no potom mi teda něco je a vlastně potom to šlo tak daleko, že vlastně nám vyhrožovali, že jestli je chceme vyhodit, že nás dají k soudu. Ale my jsme je vyhodit nechtěli, jenomže jsme chtěli stanovit nějaké pravidla a že nás dají k soudu a takové. Tak jsem říkal, jako takové sdružení, kde si budem vyhrožovat soudama, tak si myslím že nemá smysl. Tak jsme ho rozpustili, založili jsme si druhé a bez nich.

A můžu zeptat, ti co se vlastně jakoby odloučili, jsou to většinou majitelé těch pozemků? Nebo jak …
- No. Oni tam nějaké pozemky koupili. Pozemkový fond prodával Na Veselsku, to je vlastně už taková vyšší nadmořská výška , menší cena. No a vlastně tam za ty pozemky dali tolik, že za tolik jsem ani já tady v Bělotíně nekupoval. Aby přeplatili ty zemědělce, že tam zemědělci z toho byli nasraní. Někteří to chtěli koupit a jim tam dali 75 000 za hektar třeba. Jo a tam byla cena já nevím 18 000 za hektar. Takže to tak přeplatili, aby tu honitbu za každou cenu získali.

A co jsou to za lidi? Jsou to nějací podnikatelé nebo …?
- Ne, právě že ne. Říkám že špatně pochopili dobu no. To je můj názor.

Jo, proto jste říkal, že to bylo trochu nečistým způsobem.
- No tak tam zase… no to je složité, to by bylo dlouhé vysvětlování, jak to chodí a jak vzniká honební společenstvo, kdo tam hlasuje a tak dál. To je tak na výklad celého zákona o myslivosti. Takže to berte radši tak stručně. To stačí.

No, dobrý. Tak mě tady to jako spíš zajímá proto, abych pochopila kde, protože spíš třeba, já vím, že jste to i nějak zmiňoval, že cosi jste rozpustili, tak teď je mi to třeba jasnější. Že máte teď udělané nějaké jiné společenství a oni mají teda třeba svoje. Jak jsem říkala, ještě bych se pak zpátky vrátila, jak jsem se ptala na ty důvody, co vás vede k tomu že to děláte. Tak vy jste říkal jednak že to je odpočinek, jednak že příroda, že se tam dá přemýšlet. Je to ještě něco dalšího?
- Tak třeba ten lov a taky jsou dost důležité ty známosti a to přátelství, kamarádi. Potom je ta sezona listopad, prosinec jsou hony, takže se potkáváme a už mám spoustu přátel zase po celé Moravě a vlastně jezdím na hony od Pálavy, přes tady Beskydy, až Oderské vrchy a schovám několik pozvánek vždycky na ten termín, že si musím vybírat nebo rozhodnout se vždycky ať někoho neurazím. Tak nějak to rozložit.

Takže vlastně ještě že tam vznikají i nějaké kontakty. Využíváte potom těch známých?
- Čas od času ano.

A k čemu?
- No například každoročně 5, 6 ha ovsa naseju a prodávám to do těch sdružení za nějakou přijatelnou cenu pro ty myslivce na krmení. No různě. Třeba jeden kamarád, už je teď po smrti, tak když jsme ještě chovali dobytek, tak k nám jezdil, kupoval prasata od nás a kolikrát člověk něco potřebuje, vzpomenu si ten dělá to, ten ono, takže tak nějak.

Podle toho, co potřebujete…
- No. Vím o lidech. Oni taky za mnou přijdou když něco potřebují. To obilí a nebo tady z okolí třeba pomoct něco s traktorem nebo tak. Takže tak nějak si vycházíme vstříc. Na brambory chlapi jezdívali a tak různě.

Takže když vás vyhledávají zase ti, které znáte vy, tak většinou třeba to, že jim třeba prodáte něco nebo jakože pomůžete opravit traktor…
- No, tak různě si vycházíme vstříc. Teď konkrétně mě to nenapadá, ale kolikrát někdo zavolá, něco potřebuje nebo se zeptat nebo tak.

A funguje to na bázi toho, že vlastně vy jim pomůžete a oni vám nebo si za to třeba něco platíte?
- Jak co. Obilí třeba prodám, ale to je těžko.

Jo, já vím že to je těžko. Jenom jako co třeba převažuje? Jakože vy když dlužíte někomu, tak víte, že on se na vás taky může s něčím obrátit.
- Vyloženě že by to bylo postavené na tom, že se mi někdo revanšuje za něco nebo já někomu za něco, to ne.

Spíš jako kamarádská výpomoc. Jakože vy víte o osobě a víte kdo od koho co může žádat.
- No, tak.

A to kdyby jste nebyl ten myslivec, tak není.
- Ale jo, ale zas by to byla jiná skupina lidí.

A máte třeba i co se týká zemědělství zase jinou skupinu? Takovou podobnou?
- No, tak já znám moc lidí. To je. Může být. I se zemědělcema. Taky no. Třeba kolega Čech – toho tam náhodou nemáte? - tak normálně by se řeklo, tak teoreticky je to konkurence, ale …

Nemám. To je taky zemědělec?
- Je no, on má kolem 1000 ha. No tak si myslím, že rozumnější je se domluvit na něčem a taky si vyjdeme vstříc. Teď on mi nějaké služby, ale to si normálně platíme pokud jsou to nějaké větší věci. Pokud je to já nevím, když někdo zapadne a potřebuje vytáhnout, tak za to si samozřejmě nic neberu. Nějaké ty pomoci a nebo půjčit stroj nějaký.

A půjčit stroj, to je jak říkáte, že si platíte vzájemně, tak to je třeba to půjčení stroje? Nebo nějaké …
- Například on si půjčoval dřív, teď už má svoje, má třeba teď on výkonnější stroje než já, ale podmítač no. Tak on mi udělal s ním několik desítek, sto hektarů, tak mi říkal, že mi koupí nové radličky za to. Tak mi dal nové radličky za to, protože je opotřebil. No a pokud se mu stalo, že se mu třeba pokazil nakladač, jestli bych mu nepůjčil nakladač, tak za to nechci nic. Půl hodiny si potřeboval něco přihrnout nebo já zas odhrnout. Nebo já taky potřebuju třeba vlečku, tak jestli by mi nepůjčil. Jo. Přijď si pro to. Vrátím a hotovo.

A funguje to i s více zemědělcema? Nebo tady s tím nejvíce?
- No tak s ním asi tak více no. Jsme nejbližší sousedi.

I když je to konkurence?
- To je teoreticky, že. Tak to tak je, protože je to …

No, mě se líbilo, že jste říkal, že to je konkurence, ale tak zase proč si nepomoct, když se oba dva můžete posunout dále.
- No. Je to založené na tom, tak ta konkurence je třeba v tom, že oni toho lidi i dost zneužívají. A zas je velice dobré, že jsme si otevření, jakože člověk netají ty věci, že třeba někdo přijde a řekne : Tak podívejte se, ten mi nabízí za pole 1000 korun. Jo, že abych vyšrouboval cenu. Já říkám jo? A on řekne no tak jo. A já zvednu telefon, není to pro mě problém, to samé pro něho, protože ti lidi toho zneužívají, že jsme tady a myslí si že jsme třeba nějak vyhranění vůči sobě a tak se snaží vyšroubovat tu cenu, aby třeba dostali za pole víc, nebo nájemné výší, nebo něco takového. A on řekne : Ale Čech mi slíbil tolik. Řeknu : Slíbil? Tak dobrý a já zvednu telefon a řeknu ty poslouchej, byl za mnou ten a ten. Noo on by za to chtěl kdo ví co a já jsem mu říkal že v žádném případě, ale ten člověk za mnou přijde s tím, že on mu to slíbil a že já jestli mu to nedám, tak … Tak pokud toto vím, nevím jestli je to dobře nebo špatně, jestli je to kartelová dohoda, jak to pochopit. Ale řeknu tak mu to dejte, no. Já se s váma hádat nebudu, já vám to nedám. Potom přijde, a že mi to teda nechá.

Oni zkoušejí, co?
- No. Zkoušejí.

No a oni nemůžou vědět, že vy to víte.
- No. Oni nemůžou vědět, co zase já vím a že mezi náma není ten problém, aby jeden druhého nenavštívil nebo abychom si nezavolali.

Tady v tom volném čase, co děláte, využíváte taky hodně těch vědomostí a znalostí co jste nabyl ve škole?
- Spíš z té střední školy, tam jsem se naučil více než na vysoké. Tam jsme se spíše praktické věci učili. Na vysoké, tam už pak moc těch praktických věcí nebylo.

A co teoretické na vysoké škole? Že jste využíval třeba nějakých znalostí teoretických…
- Přemýšlím. Tak já většinu těch věcí, které potřebuju, tak už jsem se musel naučit sám.

V rodině jste se naučil nějaké dovednosti?
- Já jsem se vždycky všechno učil sám. Otec mě nějak nevedl k tomu nebo chtěl ať něco dělám, jenomže měl k tomu takové trochu zvláštní přístupy. No a já nevím jak to říct.

Měl zvláštní přístup. To je jakoby syn a otec ne? No to si dovedu představit.
- No. Já nevím jestli to mám nějak rozebírat.

Klidně jestli chcete. Ale jako já na tom netrvám, že byste řekl nějaký příklad, co tím myslíte. Protože já jsem se …
- No. Já si třeba myslím, protože otec, on je takový hodně pracovitý a hodně to přehání s tou prací.

Je to takový ten typický zemědělec? Jako hospodář? Dá se tak říct?
- Dá se tak říct.

Jako víte jak, takový ten ne hospodář, to je špatně řečeno. Sedlák myslím. Tak víte, jak ten sedlák, jak je takový zemitý, tvrdohlavý, …
- No on je asi tvrdohlavý. Já třeba jsem se snažil, když jsem vychovával dcery … a on třeba.. já nevím, potřeboval jsem opravit motorku. Jo a měl jsem 15 roků, té motorce jsem až tak nerozuměl, takže vím, že jsme měli nějakou knížku a učil jsem se to. To zapalování a jak to řídit a jak to spravit a z té knížky. A já jsem za ním šel, a on pořád neměl čas na to, aby mi s tím pomohl. A pak jsem byl nucený ty dětské zábavy a to mládí jaksi sám se prokousat a potom už jsem na něho nespoléhal.

A myslíte si, že neměl čas spíš z důvodu toho, že tím zakrýval to, že tomu nerozuměl?
- Ne. To ne. Prostě bylo důležité sušit seno a poklidit krávy, zatopit a já nevím co všechno.

Takže jste se naučil všechno sám. Já jsem právě chtěla takové to vzdělání, co můžete od rodičů odkoukat. Co si nesete s sebou bez toho, že byste se to učil.
- Tak abych pravdu řekl, tak od rodičů jsem toho moc neodkoukal. To jako si neuvědomuju co bych se naučil.

A co se týká třeba, já nemyslím úplně manuální dovednosti, ale životní postoje, víru, šetřivost ?
- Tak tu víru, to třeba jo. Kdyby nebyli, tak nevím jestli bych se k ní vrátil. A jinak to nevím. Je asi velký rozdíl mezi mnou a mýma rodičema. Tak samozřejmě některé rysy člověk zdědí, takové ty věci, ale takové dovednosti. Já nevím. Zrovna na to nedokážu odpovědět.

Že byste si řekl, jo, tak to si s sebou nesu z té rodiny celý život. Je něco takového? Třeba za to jsem rád, že mě to ti rodiče naučili. Nebo jakože to u nás bylo vždycky.
- Já si myslím, že jsme tak normálně vycházeli. Rodiče spolu vycházeli. Otec nepil. Tak asi toto. Že ta rodina musí mít jakousi pohodu, ale ne že já bych nepil.

Ehm tak třeba. Jako rodinná pohoda. Klidně.
- Že se může jeden na druhého spolehnout a že je jakási podpora navzájem. Takže snad to.

Takže to vy teďka poskytujete paní.
- No. Tak snažím se.

A vy jste říkal, že máte dcery. Kolik máte dcer?
- 2

A vy je k něčemu vedete?
- No tak snažím se no.

K čemu? Jako víte, že byste si řekl : No, tak oni mě ti rodiče k ničemu nevedli, tak já to tak teďka nechci dělat.
- Ale to zas ne že nevedli. Taky jsem dostal vypráskané když jsem něco udělal nebo tak. Já zas to beru z toho pracovního pohledu.

Já to říkám extrémně, jo? Já neříkám, že to tak bylo. Jenom uvádím příklad extrému.
- No. Tak se snažím. Taky ty zásady. Ty morální zásady, to je jasné, že? Že si to člověk musí vštípit taky trochu. No i když otec mě zaměřoval spíš na práci, že člověk musí být pracovitý.

A s tím souhlasíte nebo ne?
- No, tak…

Teď už si myslím, že vám nic jiného nezbývá, ne?
- Ale tak všechno má svoje meze.

Jo tak. Že on byl až tak pracovitý, že si nedovedl odpočinout a že třeba i vy byste chtěl aby vám s něčím pomohl a ten čas tam nebyl. Nebyla vůle si ho udělat.
- No, neměl. Já nevím, já mam tu myslivost, jo. Teďka v neděli se sebereme s děckama a jedem někam na výlet. Vezmeme je, snažíme se aby děcka poznaly. Ale i cestování, jezdíme na dovolené autem. Cestujeme. Jedem přes města, stavujeme se v těch městech ať děcka trochu poznají.

A nutíte je třeba i k té myslivosti? I když jsou to holky?
- Nenutím. To nevnucuju.

A oni? Jo nebo ne?
- No, tak pokud má zájem, pokud projeví zájem, tak samozřejmě.

Tak si ten čas uděláte a vysvětlíte.
- Ta mladší, ta měla vždycky ze všeho nejradši koně. Ta jak se naučila mluvit, už chtěla koně. Tak má koně a má teď starosti s koněm. No a tak ta starší, ta má lásku k přírodě, no ale má 18 roků teď, tak že trochu…

Přestáváte rozumět, jo?
- No. Já se s ní vidím pořád, ale tak…

Ne. Já to myslím v tom dobrém. Já to nemyslím ve špatném.
- Jo, jo, jo. Ale šak víte jak to je. Jak se říká, se zapalují lýtka trošku, tak za klukama a dneska je takový svět, že člověk si řekne ještě že za těma klukama aspoň. Takže jsou takové problémy.

Hráli jste doma na nějaký hudební nástroj?
- Ne.

A vaše děti?
- Ta mladší hraje na klavír a na housle. Hlavně teda na klavír a housle si vzala až druhý rok. No a starší hrála na flétnu a na klarinet potom. A už nechce hrát dál. I když jí to šlo, je to škoda, ale tak nutit ji nebudeme do toho. No a teď vlastně ještě sama jezdí na klavír, kde jí platíme soukromé hodiny.

A ještě nějaké jiné kroužky, že byste jim řekli třeba to je dobré. Nebo to si sami volí?
- Oni sami. Tak ta starší chodí do italštiny, se učí italsky a teď měli mít francouzštinu, ale z toho myslím sešlo. Hodně ty jazyky ji baví. Potom velice zručná je ta starší, která plete všelijaké ty náramky, velice pěkně maluje. Chodila na výtvarnou školu. No a ta mladší, ta je hodně s tím koněm. Ale ta je taková řekl bych z toho hrubšího zrna. Že není na ty jemné práce.
A viděl byste u ní, že by třeba ona mohla pokračovat v tom zemědělství?
- Teoreticky ano.

Spíš než ta starší.
- Ona chce jít na veterinu. Furt mluvila o tom, protože má takový velice zvláštní vztah ke zvířatům. Rozumí zvířatům.

A kolik jí je, té mladší?
- 14

Takže vlastně teďka půjde na gymnázium?
- Je v deváté třídě. No a s největší pravděpodobností na ten gympl, no.

Jo a starší je na gymplu.
- Ta je na gymnáziu ve 2. ročníku.

To bude maturita. Státní už možná.
- No, tak teď zas že už ne.

Jo ale ona je za dva roky. Tak to by ji právě postihlo. Teď šla do druháku.
- Teď je ve druhém, no.

Jo, takže to…
- Oni to zas nějak změnili.

Ale jenom na dva roky myslím to odložili.
- Já nevím. Já on ni strach nemám. Ať je jaká chce maturita.

No jasně. To přesně říká moje sestra. Že ti kdo jsou dobří, tak je jim to úplně jedno jakou maturitu budou mít.
Tak a ještě bych se zeptala, dokázal byste nějak tu vaši činnost, nebo ty mimopracovní aktivity co děláte mimo vaši náplň práce, kterou si sám určujete, dokázal byste ohodnotit, že se to vrací do té lokality, ve které žijete? Nějak ekonomicky? To co máte… vaše znalosti, dovednosti. Že se to přeměňuje, že ta obec má nějaký ekonomický prospěch v tom. Nebo obec, ta lokalita.
- No. Tak ta pozemková úprava.

Vy že jste to navrhoval? Nebo vymýšlel?
- No. Skoro ano. No oni jsou na to ti geometři a tak. No a vlastně se to udělalo a oni tam přišli a já jsem říkal, jak můžete něco takového navrhnout? To vůbec nevycházelo z té krajiny, jo. Oni to nějak podle vrstevnic načrtli, tak jak jim to pasovalo. A Dělali trojúhelníkové ony. No a taky jak na tom chcete hospodařit? To musí být obdélníkový on nebo čtvercový a oni jako že to. Říkám, že tady toto je blbost a oni jako…

Tak jste je poslal pryč a udělal jste to vy?
- No, oni mi dali svoji mapu a já jsem si to tam nakreslil do té mapy. Udělali jsme to podle mého názoru, prokonzultovali jsme to a tak se to udělalo, ale je to více méně podle mě.

Ehm. Ale zaplaceno ale dostali oni ne?
- Tak samozřejmě. Já jsem to dělal ve svém zájmu taky.

Ale vy jste za to nic nedostal…
- Ne. To bylo dobrovolné. To bylo v rámci obecního zastupitelstva. Ale to zas nebylo že by nějaká to…
Ne, to já jako si představuju, že vy jako někdo, kdo tady třeba oživuje tu lokalitu, kdyby vy jste tady nebyl, tak to udělají oni a není to lepší. Je ještě něco dalšího takového? Že nebýt vašich znalostí nebo nejen znalostí, ale i kontaktů, poznáte, že to tady třeba není.
- Ty kontakty vhledem k obci ne, to tam není. To starosta má daleko vyšší přehled.

Jo to je mi jasné. Ale jako i vaše jsou důležité.
- V poslední době se mi podařil takový celkem zajímavý kousek, že jsme objevili sestřelené ruské letadlo, taky vlastně díky mě, a že to bylo jedno z mála letadel o kterých se ještě neví a díky toho, že si všímám věcí, se to letadlo našlo. A teď se má vlastně v říjnu vyzvedávat. Teoreticky jsou nezvěstní ti letci. Možná že tam budou.

A to někde třeba jakože na louce nebo v rybníku?
- V poli.

Počkejte, v poli. To by muselo být vidět.
- To se zapíchne i 5 metrů hluboko ty letadla. To byl konec války a co tam tak vykládali, tak vlastně ti němci jak ustupovali, tak to zahrabali do díry a hotovo.

Takže vám tam udělají kráter na poli. Až ho budou vyzvedávat.
- No to jo, ale oni to dají do pořádku. Tak to mě teď tak napadlo, protože je to věc, která sice nemá žádný ekonomický přínos, ale má takový duchovní, duševní přínos.

A budete tady to letadlo potom nějak vystavovat nebo něco?
- Ne. To jsou trosky. To je hromada železa. Ale oni mají v Suchdole nějaké muzeum a tam to potom vystaví. Ale já nevím jak to dopadne ještě. Ale co říkal člověk, který přes to je a dělá to už léta, říkal, že to letadlo nedělali 10 let. Takže to pro ně byl obrovský úspěch a teď tam našli bomby ještě. Roznětku a rozbitou bombu. Tak to říkali, že tam musí být pyrotechnik u toho, tam je ještě munice ostrá. To jsou letecké bomby v tom. Takže já jsem tam oral někde nad bombama.

Samozřejmě, že někde v tom muzeu bude nápis na letadle Nalezeno v Bělotíně, díky vám. To je jasné. Uvědomujte si ještě něco dalšího?
- No tak to třeba nemusí být. To já tady na to nejsem. Já to nepotřebuju takové věci.

No to já vím. Ale je to prostě něco, co kdybyste tady nebyl, tak to tady není.
- No to bylo, jestli vás to zajímá. To se vlastně říkalo, že tam někde to letadlo spadlo. A otec tam sbíral kameny a našel nábojnici. No a já jsem říkal, dyť to není vystřelené. I když tam kulka nebyla, ale nebyla ťuklá zápalka. Říkám, to je nevystřelené. Tak ležela nějakou dobu doma. A několikrát jsem se bavil už s člověkem, který se zajímá o vojenskou historii a já mu říkám, že tam taky nějaké věci máme a říkám, našli jsme nábojnici z leteckého kanonu. A on říkal, ať mu to doneseme ukázat. Tak jsem to donesl a řekl mu, že si myslím, že je nevystřelená. Tak řekl, že to dá kámošovi, který je přímo na letadla. A ten říká, to je ze (Šturmyka?) nevystřelené, to je stopa, tam někde bude to letadlo spadlé. Tak jsme jim řekli kde jsme to našli, kde to bylo. Tak hledali s těma detektorama a našli ho. No a říkal, že hledali pořád někde jinde. Že se řeklo, že u Suchdola bylo sestřelené.

A potom. Pořádáte jako myslivci nějaký ples?
- Ne. Jenom hon. A potom pořádáme takový malý hon, kde zveme třeba ty věrné honce a tak, že je to takové jakoby soukromé.

Ještě se zeptám. Vy potřebujete nějak získávat k té vaší činnosti peníze?
- No my to většinou vyděláme na tom honu a vlastně zaplatíme nájem.

Jak se vydělá na honu? Za střelené kusy?
- Ne. V prvé řadě se ráno zaplatí 100 Kč jako vstupenka. S tím, že my tam na tom honu máme ráno guláš a po tom honu, když je Poslední leč, tak děláme zelí, divočáka a já třeba udělám ještě zabijačku k tomu. Tak tam máme tlačenku, ovary, jitrnice. Takže za to se vybere ta stovka no a potom je tombola a nějaké to občerstvení.

A tam chodí veřejnost nebo ne?
- Je to otevřené. Jako na honec může přijít kdokoliv a myslivci jsou většinou zvaní.
A na tu Poslední leč, to nemůže přijít kdokoliv. To jen ti co jsou na honě.
- Ne, ne, ne. To není jako zábava.

A provoz toho mysliveckého sdružení? Stojí to něco nebo jak?
- No tak stojí. Třeba teď musí být běžný účet. Poštovní spořitelna má zadarmo pro právnické osoby, takže tam se šetří, tak aby bylo pod 25 Kč, ale zvedá se to na 300 Kč. Tak to musí být, ale my to nepotřebujeme, ale tak musí to být. No a nějaké hřebíky na posedy, třeba to krmení zajistím já, ale s tím, že si za to střelím srnca potom a pak to řeším. Zas na druhou stranu by se muselo koupit krmení, prodat srnec, takže je to taková…

Výměna, ehm. To jak chodíte krmit, tak to nemusíte kupovat, že jo? To vy dodáte a třeba za to…
- Taky když potřebujou, přijedou, naberou si oves a cenu si zajistí každý sám. Ještě seženu třeba nějaké (53:49 není slyšet) a cukrovku mám nějakou.

A sůl?
- Ta se koupí no. Jinak na ten provoz co ještě tak…

Máte nějaké sponzory?
- Ne.

Jenom sami, co si vlastně uděláte, tak jakoby…
- To každý podle svých možností a ani ne že bychom brali na brigády. Třeba jsou chlapi, kteří jsou ochotní dělat posedy, baví je to, tak za náma přišel mladý kluk a nadělal posedy a třeba dostal za to plus, protože ta hodnota na posedy je veliká. Když to člověk chce koupit, tak ta hodnota je 15 000 Kč. A on to udělá. Že sežene materiál a takové a nechce za to nic, tak aspoň ten, kdo něco víc udělá, tak se ocení zvěřinou. Jinak se za psy třeba platí, kdo má loveckého psa, tak to je taky dost drahá záležitost. Takže to se taky musí kompenzovat trochu, takže máme takovou dohodu, 50% pořizovací ceny a myslím že 500 Kč dostává nebo srnče no, ročně.

Když se na vás obrátí starosta, tak se obrací obvykle v jaké záležitosti? Konkrétně na to myslivecké sdružení, tím pádem teda na vás?
- No, tak třeba výsadba stromů se dělá. Potřebuje vytipovat lokality nějaké. Většinou co se týká té krajiny a nebo nějaké konzultace. Rybníky nějaké. Nebo tak, že taky jsme vymýšleli, tak nějak navrhovali a nebo on třeba chodí na hon a říká : Pojď sem, podívej se. Tady, co bys na to řekl, kdyby se to tam zahradilo? No a tak se třeba na tom začne pracovat a protipovodňové opatření a takové věci.

Kolik máte členů, ti myslivci? Kolik vás je?
- 10

Jenom 10? A těch co jste říkal, těch ostatních, těch je kolik?
- Tam já nevím. Oni jsou tři jako základní členové a nějak to tam mají poplatkové potom.

Já se ptám jenom proto, jestli je to taky taková jenom malinká skupinka nebo 100 lidí.
- Ne, to ne. Tady třeba, co my máme, máme malou honitbu. Máme honitbu 600 ha. Teď ještě ta dálnice ubrala, ovšem my budeme mít těch 600.

A vy když potřebujete něco po starostovi, co to tak bývá třeba? Jako myslivci?
- Tak třeba tu místnost nějak zařídit, když potřebujeme nebo schůzi když máme a nechce se nám zrovna do hospody, tak nám půjčí zasedačku bez problémů. Vím, že jsou tady vesnice, kde se za to musí platit. On řekne jo jasně, přijď si pro klíče, v klidu si to tam odbudem a kdo chce, jde potom do hospody, kdo nechce, jde domů. Třeba tam probíráme věci, které nepotřebujem aby slyšel každý, tak v té hospodě to není vždycky úplně ideální. Takže je lepší hodinku, dvě hodinky si odbýt pěkně stranou a pak si zajít do hospody.

Napadá vás ještě něco, že vy když existujete v obci jako myslivci, že přeměňujete ty svoje vlastně, jak už jsem o tom mluvila, jestli vás ještě něco napadá? Ale pak už vás nebudu trápit.
- Vypadám utrápeně?

No nevím. Já nikdy nevím, jestli moc netýrám ty lidi.
- Tak já kdybych nechtěl, tak vám to neřeknu.

No, tak to je dobře, to já taky vždycky říkám. Když bych vám to nechtěla říct, tak vám to neřeknu.
- Protože jestliže se za vás přimluvili, tak to…

Že se za mě přimluvili, jo?
- Ano. Řeknu vám to narovinu, protože takových všelijakých dotazníků a dotazů, toho je spousta a já bývám dost tvrdý tady v tom.

Jo? Nevyplňujete?
- Já nesnáším, když mě někdo otravuje s něčím, ale když přikývnu, tak jo.

A jak moc vás otravovalo tady to?
- Neotravovalo.

Tak aspoň něco.
- Tak to máte, jdete po obchodním domě a dobrý den, jak se máte? Jako řeknu blbě a tím to končí.

=> 59:04 řeč přejde na různé dealery zboží a lidi, kteří dělají anketu, ankety po telefonu a podobně. Poté se řeší, kdo všechno se přimlouval, aby mohla Lucie udělat rozhovor s panem Dostalíkem. 01:01

A nechcete se na něco zeptat vy?
- Já nevím. Tak myslím, že jsem to dost dopodrobna rozebral, co se týká té myslivosti no a nebo to vás hodně zajímá, že? Ten sport.

No, protože já tady mám, jak se ta práce jmenuje, je to Sociální a kulturní kapitál lokálních aktérů v rozvoji venkova. A vy jste jako ti lokální aktéři. Rozvoj venkova, ten bez nich neexistuje, protože ony ty chytré hlavy už si celkem uvědomily, že když tady budou jenom sypat peníze na venkov a nebudou to takoví lidi, kteří se budou sdružovat, budou to chtít dělat, takže prostě to nepůjde. No a ten sociální kapitál, to jsou právě jak jsem se vás ptala na ty kontakty, vazby, vyhovíte si. A kulturní kapitál, to je zase to certifikované, necertifikované, formální, neformální vzdělání dostáváte v rodině. A vůbec, jak se to potom celkově zhodnotí, jako že se nedá peněžně vyjádřit to, co máte v hlavě. Ale tu lokalitu, kde ten život je, to někam posouvá.
- No. To určitě. Když jsem já začínal tu myslivost, tak to dělala skupinka lidí. Si nemohly přijít ty sdružení na jména. To se hádali všichni a to já neříkám, že je to moje zásluha, ale tím, že se to potom začalo brát trochu jiným směrem. A jako priorita byla pozvat všechny sousedy na hon, což nebývalo vůbec zvykem. Všichni byli rozhádáni a teď se to tak uvolnilo a uklidnilo, že opravdu kromě tam těch 3 máme tady úplně perfektní přátelské vztahy.

S kolika mysliveckými sdruženími pracujete tady z okolí?
- S Kunčicemi a s Polomem. Vlastně Polom, máme jedno honební společenství a dvě honitby.

A co bylo ve sporu? Víte to?
- Ješitnost. Říkám. Slavnosti sněženek. Jestli jste viděla ten film, tak to je přesně, to je typické.

Zas na druhou stranu je fakt, že já se na to budu muset podívat znova. Jak to pochopím. S tím co vím než s tím, co jsme se dozvěděla teď. Já jsem to věděla už dávno a moc jsem to nechápala. Protože já nemůžu pochopit, jak vy to máte. Jednak si myslím, že ti myslivci jsou zvláštní spolek. Je to něco jiného, než Sokol.
- No. Oni jsou v současné době těžko pochopitelní. To je aspoň můj názor, že hodně to kamarádství a toto je důležité tam. Že to bylo vždycky a za komunistů až přehnané.

No, mě přijde, že myslivci asi více zakládají na kamarádství. Jako na přátelství. Ale to já nevím, jestli můžu soudit, to já nevím.
- No. Jak kde. Jsou honitby Lesů české republiky a za to se platí statisíce za ty honitby a tam už to jde trochu stranou. Ono se na to třeba hraje, jakože kamarádi a to, ale ti lidi k sobě moc vztah nemají.
Tam koupí někdo honitbu a vymlátí všechno. Po něm to koupí někdo a vymlátí tam toho ještě víc.

Ale to je úplně na jiné bázi, než vy jste hospodáři. Prostě vy se staráte o svoje jakoby a máte k tomu vztah. Protože víte co je potřeba. Ne jako že to chcete vytěžit.
- No to je určité procento. Nevím, 20%? Těch honiteb, které jsou za ty prachy, jsou hlavně těch Lesů české republiky a oni z toho mají tak nepředstavitelné peníze a o tom se vůbec nikdy nemluví. Jestli má někdo 400 Kč z hektaru, tak to máte moc peněz.

A ta honitba se dá najmout na určitý čas a pak zase pustit nebo jak to funguje?
- No tak teď vlastně vznikal nový zákon před 7 rokama. A čekalo se, co to bude. No a nakonec na základě toho nového zákona, se to zas muselo ujasnit všechno, ty honební společenstva a soukromé honitby a toto všechno. No a pak vlastně končily staré smlouvy, dělaly se nové smlouvy a teď se to vlastně všechno rozjelo znova. No a teď vím, že jsou honitby, kde už to má 3. vlastník a tak dál, ale je to za těžké prachy. To jsou opravdu statisíce. A třeba poplatkový odstřel na jelena, tak 150 000 není problém. Takže už je to takový byznys.

A ty peníze jdou pak tomu honebnímu společenství?
- Ne. Tomu pronajímateli. Já si můžu vzít 400 000, pronajmu v Čechách honitbu od Lesů české republiky, uzavřu smlouvu, nějakou výpovědní lhůtu a tak dál a teď si tam hospodařím. Zaplatím si 400 000 a dělám si tam co chci. Ono je to hlídané státem, všechno se musí vykazovat, no ale…

A když si někdo bude chtít k vám přijít zastřelit jelena, tak vy řeknete jo, ale za 150 000.
- Jo. A on to zaplatí a on si sedne na louku, flágne si ho, změří se mu nová hodnota, protože to má určité pravidla, objem paroží, váha, rozměr, barva a tak dál. Na to jsou bodové tabulky, to se oboduje a podle té bodové hodnoty se stanoví cena. Potom jsou vlastně medailové kusy, to je bronzový, stříbrný, zlatý od určitých bodů, kam to dosáhne no a to už je taková prestiž mít medailového srnca nebo medailového jelena.

No ale stejně už mi to zavání příliš byznysem. To není jako že vy chodíte krmit jednou za týden srnce a podle toho se k tomu taky jako hospodáři chováte, že.
- No a potom podle toho je to veřejné mínění takové, že. Že to převažuje, protože on si tam někde vymyslí, střelí, prodá za 150 000, ožere se a ještě u toho zastřelí kamaráda. Ale já tady chodím na hony, teď třeba se už nepije…

No tak já si dovedu představit jak to vypadalo, protože zas jako jak jsme byli, jak jsem ze vsi, tak já vím, jak chodili potom z toho honu.
- Ale nikomu se nikdy nic nestalo.

No, to taky říkají právě. Že se nikomu nic nestalo.
- Já třeba, co za moje působení pamatuju úraz, tak třeba že pokousal dobrman myslivce, nějaký dobrman co byl od chlapa, který byl na procházce v lese.

A jak si to vysvětlujete, že se sice pilo, ale nikomu se nic nestalo?
- No protože lidi dodržovali přirozené pravidla. Že přece nebudu střílet… já jsem třeba loni byl na honu, tak jako byl to hodně mizerný hon, kde se bažantníci a ty bažantnice… to je takové, mě se to nelíbí takový hon.

Oni to pak vypustí, ne
- No, to vám tam lítají stovky bažantů a třeba i tisíc. A všichni ohromení, 1000 bažantů, ale to není ono. Jak když jdu s tou partou, máme vyšlápnutého bažantíka, střelím ho, někdo mě za to pochválí.
A to je zas komerční věc, jo. Že třeba firma zaplatí svým klientům, zákazníkům dobrým, má určitý bonus, tak zaplatí tu bažantnici. Vystřílí tam třeba 300 ran, střelí 150 bažantů a to už přece člověka ani nemůže bavit.

No právě no. To není ten vztah k tomu. Protože ti lidi, co si tam jdou zastřelit nějakého srnca, tak třeba vůbec neví, že se musí nažrat. Že se o něj musí pečovat.
- Tak jako jde o to, že potom visí doma trofej a …

No tak teď mi to velmi zavání snobismem. Já ho nenávidím. Proto taky nechodím na golf. Můj muž začal chodit na golf, ale já jsem říkala, že si nedovedu představit, jak tam přicházejí ty fifleny s nalakovanýma nehtama, nabarvenýma čírama a ještě k tomu jsou vychrtlé jak nitě. A já jsem říkala, já tam přijdu se svýma 100 kilama a teď si představím, že tam s těma prázdnýma lebkama blonďatýma se budu bavit. To jako vůbec nepřipadá v úvahu. A ještě tam chodí proto, aby ulovily miliardáře. Tak to v žádném případě.
- Já bych si rád golf zahrál, ale fakt jen z toho důvodu, že bych si ho rád zahrál.

No a on mě právě přesvědčuje a je fakt, že jako on není takový a nešel by s někým, kdo je tady jako snob. Jako musí s něma být, protože dělá to, co dělá, ale jako zase s kamarádama co chodí, tak nejsou takoví. Ale já už to teďka beru jenom jako abych tam nešla. Ale tak možná, že změním taky názor.

01:14 => pokračuje se v řeči o golfu. O snobech, dojde na fakt, že v Bělotíně mají taky takové snoby např. v myslivosti.

V/V METEOROLOG

Tak. Pan Fibich. Prvně se vás zeptám, kolik je vám let?
- 47

Vystudoval jste vysokou školu, pajdák, jo?
- Ano, pedagogická.

A aprobace?
- První stupeň

Vy jste teda v zastupitelstvu. Máte nějaké další funkce? Třeba člen sokola nebo něco.
- Ne. Nikdy v žádné organizaci.

Takže jenom to zastupitelstvo.

Vedete ve škole nějaké kroužky?
- Ve škole vedeme tělovýchovný kroužek a potom ještě už přes 10 let, možná 12 pracuji pro Český hydrometeorologický ústav a obsluhuji meteorologickou stanici, která je v Bělotíně. Dělala to i paní učitelka předemnou, ale to, že se to všechno digitalizovalo a převádělo se to na počítač, tak ona s tím prostě skončila a od té doby to dělám já. Takže je to denně taková hodina práce. Musím tam denně. Nejhorší je na tom je, že tam musím denně chodit.

A kde to je?
- U školy.

A ten Český hydrometeorologický ústav to má v nějakých daných lokalitách?
- Ano. Bělotín byl vybrán kvůli té Moravské bráně. Kvůli tomu drsnějšímu a foukavému prostředí. Právě proto o toto stáli a nechtěli o to přijít. Tak se snažili někoho hledat, aby to tady prostě zůstalo. Měli o to zájem. Další stanice je myslím ve Valašském Meziříčí, v Přerově.

Oni když někoho obsluhujou, tak to dělají přes co?
- Jak obsluhují? No tak tehdy to bylo, já jsem se k tomu dostal, že ta paní učitelka dělala vlastně ve škole, tak že ona mě takhle jako…

Ehm. To bylo dědictví.
- Oni to dělali v Lučicích, tam dělal nějaký pan, toho ani neznám, ale to se tam dělaly jenom takové úplně ty základně věci jako teplota, měření srážek, kdežto teďka už se tady v Bělotíně dělá prakticky všechno. Tady se měří čistota ovzduší plus počasí komplet se vším všudy. Teploty, vlhkosti, slunce se měří, délka slunečního svitu a vše možné.

Baví vás to? Nebo proč jste to vzal?
- Tak mě to zajímalo, ano a potom i nějaká koruna za to je.

Jo, je to honorované, jo?
- No. Něco za to je. Když se řekne honorované, tak si představím něco většího.

Jo takto. Tak já vím, že přednášky jsou honorované a to je honorované, ten vysokoškolský profesor má 400 Kč za tu hodinu, jo? Tak to je taky takový honorář.
- Takže ty dva důvody. Že mě to jednak zajímalo a že nějaká koruna za ten rok za to je.

Můžu se zeptat, kolik celkově… tady jste říkal, že to je hodina denně,tak kolik celkově vám to zabere času buď za den nebo týden?
- To zas není tolik. Ten kroužek 2 hodiny týdně. Zastupitelstvo, tak to je taková práce, jak bych to řekl nárazová, kdy třeba neděláte nic 14 dní a potom běháte třeba 3 dny. Tak to se zas tak říct kolik to je nedá. Ani jsem nad tím nikdy nepřemýšlel.

Jasné, nemusí. Jenom se zeptám, když v tom zastupitelstvu vy jste zastupitel, vy jste zvolený pro Bělotín, Bělotínsko 2010. Máte nějak rozdělené úkoly v tom zastupitelstvu? Čemu vy se věnujete?
- Já vedu fotodokumentaci. Rád fotím, tak starosta mě oslovil. Ono je to takové všechno propojené, protože já dělám v té škole, takže vlastně jsem pořád v obci, takže i když je to obecní nebo školy, ono je to stejně na půl propojené. Někdy úplně. Takže někdy to dělám pro obec, zároveň to dělám pro školu a někdy to dělám pro školu a zároveň je to pro obec. Takže ono je to takové provázané. A jinak, protože jsem po ruce, tak starosta za mnou chodívá, volá mi, když něco potřebuje prodiskutovat, tak ví že jsem hned po ruce nebo zaběhne za mnou do školy. Zeptá se mě jaký mám na to názor, takže spolu takové věci obecní probíráme. A on je taky takový jak se říká všeuměl a já jsem takový pusť se do všeho. Umím postavit dům, umím zasklít okno, umím učit děcka, takže takový, jak se říká motám se do všeho.

Dům jste stavěl vy?
- Bráchovi. Tento je po rodičích. Ten jenom přestavuju no. Ale brácha stavěl nový, takže tam jsem dělal vrchního zedníka.

No, to já vždycky říkám, že až přijde úplná krize ve školství a už mě to nebude bavit na vysoké škole, tak že půjdu dělat hodinového manžela. Znáte ten institut co existuje. Brňáci to zavedli jak všechno spraví a ….
- Já řemeslníky moc nepoužívám. Já používám řemeslníky většinou jenom na to, co vůbec neumím a nebo většinou na to nemám prostředky.

Jo jako třeba stroje.
- A abych si kvůli něčemu kupoval stroj za 10 000 Kč , když to budu potřebovat půl hodiny, to se mi nevyplatí. Takže si vezmu řemeslníka. Ale co prostě zvládnu nebo na to mám, tak to si většinou udělám sám.

To je můj sen taky. Umět obkládat, pokládat podlahy a já to i dělám. Tmelím a maluju a takové, tak to mě docela baví tady ty manuální práce.
- No tak mě to taky baví, ale někdy už to člověka nebaví, když už je toho hodně, ale když je to tak nárazově, tak mě to baví.

Tak. Teďka, tady máte nějaké aktivity, které děláte. Můžu se zeptat, jaké jsou důvody toho, že to děláte? Zamyslete se, proč to děláte. Nikdo vás do toho nenutí.
- Asi bych to shrnul jedním slovem, že mě to baví. Nedělám to kvůli nějakému prospěchu, kvůli penězům, to se nedá říct. To je všechno nehonorované, takže asi že mě to baví. A tak jako člověk se cítí, jak se říká, že není marné, že k něčemu může přispět. To je u mě asi ten hlavní důvod si myslím.
Starosta mě poprvé sám oslovil, jestli bych nechtěl jít kandidovat. Tak jsem šel a získal jsem hodně hlasů, což mě překvapilo. Poprvé jsem byl myslím hned na druhém místě. Hned za starostou. No a potom už to šlo automaticky.

Můžete zkusit propojit to, k čemu vás vedli rodiče, jestli v té rodině, kde jste vyrůstal, jestli tam byl nějaký potenciál tady k tomu? Že jste viděl nějakou aktivitu nebo jestli…
- Asi takové to, že se do všeho člověk pouštěl a pořád něco zkoušel a budoval, tak to mají oba rodiče. Protože oni ten dům taky pořád přestavovali. Ten dům byl poloviční, když ho oni postavili. Rodiče budovali a já jsem otci pomáhal. Proto možná se mi to tak zalíbilo a fůru věcí jsem se naučil. Takže to po otci a co se týče takovýchto prací pro veřejnost a pro prospěšnost a pro obec, tak moje maminka je učitelka, přišla sem do Bělotína a vždycky ti kantoři do toho byli nejvíc vtlačeni, tak vždycky pomáhala obci no a protože ona je výtvarnice, tak to brala z té stránky estetické. No a pak dělala několik let zástupkyni školy, pak myslím ještě po revoluci dělala ředitelku. No a pak šla do důchodu. Takže totu práci mám asi po ní.

Maminka měla taky nějakou pedagogickou školu?
- Jo. Maminka má vysokou školu pedagogickou. A aprobaci ruštinu a výtvarnou výchovu.

A tatínek?
- A otec ten je jenom vyučený obráběč kovů. Ale taky dělal vše možné. Havíře, cokoliv. Potřeboval peníze, tak vše možné. A skončil nakonec u drah. Na dráze, dělník. Taky řídil, dělal zásobovače, cestoval, tak to jsem s ním taky jako kluk jezdíval.

Hráli jste doma na nějaký hudební nástroj?
- No. Maminka mě k tomu tlačila, hrál jsem, ale to bylo jen na základní škole. Jezdil jsem do hudebky a hrál jsem na kytaru a pak na klavír taky myslím 3 nebo 4 roky. Jako baví mě hudba a všechno, ale prostě jsem u toho nevydržel. Mě to nebavilo. Hudba mě zajímá, všechno, ale nejsem ten typ že bych se do toho vrhl a naučil se to a uměl hrát na nástroj.

A zpěv?
- Zpíval jsem. Ale na základní škole jenom. Ve sboru.

A rodiče teda nehráli na hudební nástroj?
- Rodiče ne. Maminka myslím na housle hrála. Ale to nebylo zas tak velké hraní, ale taky se o to pokoušela.

A třeba že byste chodili do divadla, ke kultuře?
- S rodičema? No tak maminka dělala v té škole, tak divadlo, kino, výstavy, expozice. Hodně jsme jezdili po takových těch dovolených. Ty EROHácke jak bývaly, tak jsme jezdívali a to vždycky bylo spojeno s nějakou prohlídkou hradů, zámků. Takže jsme hodně jezdívali takhle. Auto jsme neměli, tak jsme jezdívali takhle, poznávali jsme autobusem. Třeba Vamberecko a Karlovarské krajky a různě. V Bulharsku jsme taky byli, to už potom autem.

A kolik jste měl sourozenců? Nebo máte?
- Já mám 1 bráchu. O 5 let mladšího. To je ten, co má vedle postaveno.

A vaše děti? Jsem si všimla, máte asi dvě holky…
- Mám 2 holky.

K čemu ty vedete? Hrajou třeba na nějaký hudební nástroj nebo staví s váma?
- Hrály obě dvě. Ta mladší hrála, 1. cyklus klavíru udělala ta starší Kristýna. A asi to má jak já. Prostě dokázala víc, lépe se naučila, ale taky ji to neoslovilo. Skončila cyklus a prakticky od té doby na ten klavír nebrnkne. A ta mladší…

Kolik jim je?
- Kristýna má 20. Příští týden má 20.
No vidíte. A mladší?
- Žaneta je mladší o tři roky. Ta je na střední škole a tu ta hudba asi víc oslovila. Začala foukat na flétnu normální zobcovou, z té potom přešla na příčnou flétnu, na tu hrála asi dva roky, to ji nějak neoslovilo a teď druhý rok hraje na saxofon a hraje v orchestru. Ta se zatím té hudbě věnuje.

A vy jste říkal, že babička byla výtvarnice. Babička je vede k něčemu?
- Když byly malé, tak toho s babičkou namalovaly hodně. Ale ta výtvarničina je asi taky neoslovila.

Co vy a sport?
- Já aktivně nedělám žádný sport. Ale jsem takový člověk, co prakticky vyzkoušel všechno. Možná kromě tenisu a golfu, jinak jako kluk jsem hrával fotbal. Teďka hodně jezdíváme na kola. Ale my jste takoví ti autoví turisti. Naložíme kola na střechu a jedem. I když teďka ty holky už mají kluky a už to tak skončilo, ale jezdívali jsme na ty kola a ještě jsme lyžaři. K tomu jsem přivedl rodinu. Mě to vždycky bavilo od děcka jsem lyžoval. Přivedl jsem k tomu celou rodinu, takže my opravdu jezdíme lyžovat.

Jezdíte tady nebo do ciziny?
- Ne. Já se přiznám, jezdíme tu. Řeknu to narovinu, na 2 dovolené za rok nemám. A přednost dávám letní dovolené. Jezdíme už asi 10 let k moři. Já kdybych si měl vybrat, tak prostě je to můj sen jet do Alp lyžovat. Holky v tom podporuju, ty jezdily aspoň do Vysokých Tater. Ale já sám s manželkou jsme ještě nebyli. A když si můžu vybrat, tak zalyžovat si zalyžuju i u nás, kdežto moře nemáme. Takže já dávám přednost letní dovolené a mě prostě baví voda. Mám rád vodu a slanou hlavně. Manželka je zeměpisec, takže ona taky ráda poznává.

Učí taky?
- No. Ona učí se mnou ve škole. Takže my když jedeme na dovolenou, tak to není jenom ležení, ale i poznáváme.

No. Tak to můj muž vydrží u toho moře jenom půl dne a druhý půlden se nudí, dočte knížku a na druhý den jde, půjčí si auto a už poznává.
- Ale to já zas dovedu lenošit. To mi zas nevadí. Čtyři hodiny se válet a nic nedělat. Jenom si zajít na jídlo a pak se zase vyplácnout na slunko a večer se projít.

A ještě jsem se chtěla zeptat. Když je té dceři 20, tak to už bude na vysoké škole, že jo?
- No ta starší se hlásila, nedostala se kam chtěla, takže jsme ji podrželi v Praze loni v nultém ročníku, takovém přípravném no a teď se jí splnil sen. Dostala se na práva. Už byla hlášena do Opavy na nějakou správu, nějakou úřednici by dělala…

Jo nějaká veřejná správa a regionální rozvoj. To učím já v tom oboru.
- Takže to byl takový jakože únik.

A ten nultý dělala na právech?
- No to byla prostě soukromá. To nebylo jako na právech, ale připravovali ji jako na přijímačky na práva v Praze.

Takže je na Karlovce?
- Není. Je v Olomouci. Ona chtěla do Olomouce. Ona byla v té Praze jeden rok sama a po tom roce říkala, že by tam v životě nechtěla být. Jinak my jezdíváme do Prahy každý rok, Prahu znám lépe než jakékoliv jiné město. Chtěla ten Olomouc. My ho známe, s manželkou jsme tam studovali oba dva a je nám blízky. A ona tam s náma jezdí do Olomouce a tak se jí tam zalíbilo a když se teď rozhodovala kam by chtěla na tu vysokou, tak nejvíc chtěla do té Olomouce. Nakonec už měla nastoupit v Opavě, ale pak přišlo odvolání, tak se sekla a nastoupila do Olomouce.

No jasné. Tak teďka má asi první týden za sebou ne? Nebo začli dřív?
- Druhý už. Praha začínala o týden později. A ta mladší, ta dělá ekonomické lyceum v Přerově.

Když se zeptám takto, říkáte, že všechno zvládnete sám. Když vy byste se potřeboval na někoho obrátit, v jakékoliv záležitosti, jako kontakty, koho byste tak využil? Ale spíš jako pro činnost. Když děláte toho zastupitele, tak využíváte jaké kontakty k tomu, abyste něco se dozvěděl pro tu činnost v zastupitelstvu? Nebo nepotřebujete?
- Ne tak to já jsem zvídavý člověk. Já když někde jsem, tak se na všechno ptám. Proč to tak je, kde to sehnali. Ale…

Jako takové vy teďka pomůžete nám a vy potom nám, něco takového?
- Já nevím jak bych to…

Taková ta reciprocita nebo vzájemné kontakty, vztahy s jinýma? Já vím, že vlastně máte ty partnerské města, ale to si nemyslím, to není ono, co myslím. Spíš individuální. Na individuální úrovni. Že třeba vy jste zajistil obci nějaký kontakt, který ji pomohl a ten šel přes vás.
- No a jak jsem na to přišel? Nebo jak jsem se k tomu kontaktu dostal?

Ne, ne. Jestli máte takový.
- Jo tak. Tak něco málo jo. Já jsem třeba získal pro školu běžecké vybavení po známosti. Pro komplet celou třídu. Já jsem tam jezdil se svýma věcma osobně a tak jsme se domluvili a nakonec jsme to spáchali. Potom jsem udělal dopravní hřiště. Ale já už ani nevím, jak jsem k těm kontaktům přišel některým.

To ani není podstatné, ale hlavně že jste je využil, protože jste je …
- Využil. Ano, když někde jsem, někde něco uvidím dobrého, nějakou věc a hodilo by se to, tak se snažím buď třeba aspoň nějakou radou a nebo něčím a nebo když materiálně by byli ochotní nám s něčím pomoci, tak jo.

A dopravní hřiště?
- Já jsem ho vlastně celé zrealizoval. A zase tím, že jsem si posháněl od některých sponzorů, něco jsem musel zaplatit, něco jsme si udělali sami s děckama.

A to je tam někde ve škole?
- Za školou. Na tom areálu. Starosta byl vstřícný, takže se to tam vyasfaltovalo, protože se nám tam promenádují mažoretky jednou za rok a pak to využijeme jako dopravní hřiště, teď jsme tam zabetonovali koše. Takže je to multifunkční hřiště. To dopravní hřiště je mobilní, takže se dá uklidit, ty značky tam nejsou napevno. Basketbal se tam může hrát. Takže jako snažím se docela přispět prací, nápadem a nebo i nějakým tím kontaktem. Zas až tak se nepohybuju, protože pracuji tady na vesnici, takže nemám zas až takovou možnost se stýkat s lidma a tahat jak se říká nějaké ty rozumy a nebo to materiální zabezpečení nebo finanční. Ale když je, tak…

A vy jste narazil, že jste vlastně posháněl sponzory…
- No kteří mi to zaplatí.

A sehnal jste? Nebo bylo jich více?
- No u toho hřiště, tam mi tenkrát pomohli. Tam jsme to všechno nemuseli platit. Z Besipu myslím jsem to sehnal. On to viděl, jako byl z toho nadšený, že tu chceme udělat dopravní hřiště a tehdy mi něco přispěl, ale já už fakt nevím čím. Jestli mi ty značky nějak pomohl zkontakovat, že to bylo levné, materiálně taky nás vybavil, že nám dal nějaké kola myslím.

A to běžecké vybavení jim zůstalo?
- To máme ve škole. My to používáme v hodinách tělesné výchovy. My to máme v kabinetě.

A jezdíte i na takové ty lyžáky?
- Lyžák dělám už asi 5. rok. Jsem to zdědil po odcházejícím učiteli tělocviku. Takže mám instruktorské zkoušky na lyžování, tak teď už vlastně po 5. vedu lyžařský kurz. No a právě proto, že máme to vybavení, tak jezdíme nejen na sjezdovky, ale část žáků se učí i běžeckému výcviku. Takže bereme všechno s sebou a v hodinách tělesné výchovy, když nachumelí, tak vyběhneme na hřiště nebo na pole a běháme. Jsme za školou jak se říká. A lyží máme snad 20, ale botů jsem nakoupil snad 40 párů od 1 až po 43, takže bez problému obuju kohokoliv ve škole do botů. Od 3. třídy až po 9.

A to běžecké vybavení zaplatila obec?
- To platila obec. To jsem se starostou domlouval. On je tady v tom vstřícný. Ale tak když on to nemusí zařizovat a jenom třeba se mu řekne, tak to proplatí. On je rád, že se o to nemusí starat a zas na druhou stranu to pomůže. Myslím na dvakrát, že jsem to kupoval. Jeden rok 10 a ten druhý rok zas 10. Ono těch 20 stačí pro tu třídu. Ve třídě nemáme 30 děcek, takže těch 20 stačí.

Ono to přijde, až budete mít těch 30 děcek. Postupně.
- Kéž by

No ne, z těch nižších ročníků teďka lezou nahoru, ne?
- Už to zase kulminovalo. Teďka byly 3 ročníky silné a teď už první třída zase klesla.

Ale oni to říkali, že už to jde dolů. My teďka od té 2. do té 7. Máme ty třídy trochu početnější, ale teď to početné zase skončilo. Už ten boom těch Husákových dětí skončil.

Ještě já musím.
- Ale to už jsou individuality.

Tak a ještě bych se vás chtěla zeptat, … vy jste tady vlastně takovým lokálním expertem. Dokážete ty svoje znalosti a to co děláte pro obec, ty kontakty použít, obracet v ekonomický prospěch té obce nebo školy? Jakože představit si, že kdybych já tady nebyl, tak tu není to, to, to, to a to je to hmotné. Protože já do toho dávám svoje myšlenky, jako nápady …
- Tak jako nechci se chlubit, ale jsou tu věci, které asi kdybych tu nebyl, tak by nebyly.

Ne. To není chlubení, já to potřebuju vědět. A zajímá mě jaké? Protože vy jste říkal, že jste zorganizoval to lyžařské vybavení pro školu, podílel jste se na tom multifunkčním hřišti….
- A tak dopravní hřiště by tu určitě nebylo. To by se do toho z kantorů asi nikdo nepustil.

To je taková první vlaštovka. Nebo první, tak co se bavíme.
- To jsou takové nápady. My třeba se starostou někdy něco spolu řešíme a nedá se říct, že bych to já jakože přímo třeba budoval nebo sháněl firmu, která by to udělala, ale jsou určité nápady, za kterými jsem já. Pak je zrealizoval třeba někdo jiný, ale ta původní myšlenka, že by se to mohlo udělat, tak je z mé hlavy. Protože jak jsem říkal, starosta za mnou chodí a my takové věci probíráme, co by se ještě mohlo udělat, kde by se to mohlo udělat, jak by to mohlo vypadat. To my si zas v tomto rozumíme. Já jsem taky takový, že když už něco, tak ať už je to takové, ať už to třeba stojí víc, je to kvalitnější. Takže když on za mnou přijde, tak ho spíše podpořím.

A můžete si ještě vzpomenout na něco? Já vás tady budu týrat, ale už se blížíme k závěru. A já to rozděluju jednak na ekonomické, že to hřiště to není ani tak ekonomický prospěch, to je prostě hmotné, jako něco co je a co nebylo.
- Ekonomicky co by pro to… to já nevím, to ekonomicky asi ne. Toto není můj případ. Já nejsem ten člověk, který by měl někde nějaké takové možnosti. Takže opravdu nikde. Celý život vlastně jsem v té dědině. Nejezdím nikde takhle jako služebně.

Ne pro mě je u vás příkladem třeba to dopravní hřiště, protože kdybyste to nezorganizoval, jako nepostaral se, tak tam není. Tak něco takového ještě. Jestli si vzpomenete nebo nějaký takový příklad. Jestli je nebo není nevím, ale …
- Já jsem pořád v té škole, takže já nevím. Ve škole…. asi ne. Nenapadá mě nic.

Tak to nemusí být teď za poslední dobu, ale třeba i 5 let zpátky.
- Jo. Já přemýšlím. Ne. Asi ne. Opravdu ne. Já si to nedovedu vybavit. Zas takový rozhled nemám asi. Abych něco do té vesnice přitáhl a měla z toho ta vesnice prospěch.

No ne. Pro mě je cenné třeba to, jak jste říkal, jak jste mluvil o tom dopravním hřišti, jo? To je prostě krásná ukázka, když tady nejsem, tak to tu nebude. Hydrometeorologická stanice, taky by se o ni asi neměl kdo starat, že?
- No to nevím. Už jsem byl na to někdy i naštvaný, protože když to musíte denně, včetně silvestra a… no denně. To jako je bič. To už jsem si říkal, stojí mi to za to? Vyprdnu se na to. Ale pak jsem si říkal kdo by to dělal?

Nedovedu si vybavit. Protože z rodiny nemám, koho. Holky ty studují a takové, to je zabité, manželka v žádném případě, moji rodiče už jsou staří, ti už na to nejsou. I když maminka mi pomáhá jako. Má přes 70 a dovede na tom počítači cosi udělat. No nevím. Pak radši vždycky toho nechám, protože na nikoho nepřijdu. A to jsou vlastně ostraváci a ti to vůbec tady neznají. Takže oni stejně šli za starostou, a za ředitelem školy a za takovýma lidma. To samé jak vy, jste si vytipovala nějaké lidi v dědině a od těch by chtěli nějaké typy, koho oslovit.

A tam by se kruh uzavřel, protože by přišli na ty samé.
- Asi jo no. Nevím. No ale já jsem nad tím přemýšlel a asi by to nedělal nikdo. Ale zas na druhou stranu z toho mám hrůzu, protože pořízení takové stanice, to není záležitostí 10 000.

Jak dlouho tady ta stanice je? 5 let?
- Ne. V tomto stavu, jak je teď, nová, zmodernizovaná, tak 12 už.

Má z toho Bělotín i nějakou prestiž? Ale může být i prospěch vlastně.
- Občas. Já většinou na to nemám čas, ale občas se Bělotín objeví v televizi, protože tady ty hodnoty, ať jsou to srážky, teplota, tlak, tak to každý den v 6 hodin běží ve zprávách. A občas se tam Bělotín objeví. Že tu byla naměřena extrémní teplota třeba. A já jsem to ještě v životě, se přiznám, nikdy v té televizi neviděl. Ale pořád mi to někteří lidi hlásí. Jak Bělotíňáci, tak i cizí, protože to je vlastně celostátní televize a v těch 6 je to zpravodajství o tom počasí takové delší a tam to běží dole. Vždycky za těch 24 hodin, když se někde objevily nějaké extrémní teploty, tak oni uvedou to místo. Tak Bělotín už tam párkrát byl. Myslím ve srážkách dokonce jednou, že tady spadlo neúměrně. A v teplotách.

To bylo teď v létě ne?
- No to byla hrůza. To jako tady v životě nespadlo. To bylo 120 mm za 4 hodiny.

120 mm za 4 hodiny?
- No to je metr dvacet. No šak taky to tu dědinu pěkně vypláchlo.

No. Já vím. A do té stanice chodíte jednou denně?
- Jednou denně.

V kolik?To musí být asi přesný čas, že?
- No zhruba je to vždycky ráno, kolem té 7. To se obslouží meteostanice, tam se povyměňují ty filtry a takové věci a tam je to vlastně vázané i na to, že ona je vlastně spojená s počítačem, takže tam je zakopaných 100 m káblu a ve škole, v počítačové učebně je jeden počítač, který tam máme a je tam ta meteorologická stanice. A to je vlastně jeden počítač je na té stanici venku a druhý je v té budově. A ony mezi sebou komunikují, předávají si tam ty informace a já, tam každý den dodám informace, které přístroje nejsou schopny změřit a které musí člověk posoudit okem. O půl 8 ty informace odcházející do Ostravy, tam jsou do 10 hodin a v 10 hodin to odchází do Prahy, takže ty informace ve 12 h jsou Komořanech. Denně. A když tam něco nezadám nebo prostě to neudělám, tak už mi volají, co se děje. Protože oni to zjistí, jim to tam přijde bez těch informací. Takže ráno je to zhruba ta půl hodina a doma si zas musím třeba nachystat filtry a vyměnit čisté. A oni si pro ty výsledky jezdí, ty ovzduší si odvážejí jednou za 14 dní ty filtry a to počasí, proto si nejezdí, protože to všechno je přenášeno počítačem.

To je taková řehole.
- Je no. Člověk ráno přijde v 5 hodin z plesu a v 7 hodin musím jít. Dneska jsem taky přišel o půl 5 ráno a o třičtvrtě na 7 jsem musel vstanout a musel jsem.

O půl 5 ráno? To byla nějaká akce?
- No oslavovali jsme.

Jo tak to jo. Já jsem myslela jestli nevím o nějaké akci, která byla.
- Nene. To byla akce, ale soukromá. Takže když za 2 hodiny člověk musí vstanout, tak to je hrůza. To vždycky na to nejvíc nadávám, jestli mi to stojí za to. To že třeba člověk musí vstanout, to mi až tak nevadí. Ale horší je, když se člověk pořádně nevyspí a přijde nad ránem domů a musí potom na stanici. To je taková ta řehole no, že to člověk musí opravdu denně. A mám z toho strach. Ale tak jednou to budu muset nějak vyřešit. A právě tady je ten problém, že to je vlastně v té škole ten počítač a když by to dělal někdo cizí, tak prakticky musí dostat kód od školy, nejenom klíče, ale i kód, protože je tam alarm a už je to cizí osoba, která do té školy chodí. Já tam chodím denně, jsem kantor, tak to nikdo neřeší. Ale kdyby to byla cizí osoba, tak už je to problém. Vstupuje do objektu. No a ta instalace, kdyby se to chtělo dát někam jinam, není to zas tak jednoduché. Tu stanici nepřestěhuje člověk za den. Tam jsou zakopané teploměry, v zemi se měří půdní teplota od 5 do 1 metru. Vlhkoměry jsou tam. To je spojeno i toho s tím, že oni by to museli nějak řešit.

Tak. Ještě něco, co by jsme neprobrali, je tak něco, co byste mi chtěl říct? Třeba něco na starostu? Nějaký drb? Ne teď si dělám legraci.
- Ne. Tak ono to nejde. Kdyby každá dědina měla takového starostu, to by se v té Praze všichni zežrali. To prostě někdo na to je a někdo na to není. Já jsem třeba takový typ člověka, že když já něco chcu, tak za tím jdu a tak dlouho někoho otravuju, až se mi to třeba podaří vymámit. To on umí. A je na to a už si za ty roky, co to dělá našel ty cestičky. Ale zas kdyby takový byl každý, tak by to taky nešlo.

No taky každý není, že…
- No šak já vím, proto třeba někde to nemají a někde to zas mají.

Tak jedině jestli vás něco napadá, co byste mi ještě neřekl? I když to by mělo napadat mě, ale já si myslím, že to…
- Trochu mě jako mrzí, že to, co obec dělá pro občany v obci, tak mě trošku někdy mrzí, že celkově, ať jsou to mladí nebo staří, tak si toho neváží. To znamená že to zničí nebo řeknou že je jim to jedno.

=>49:10 do rozhovoru se vloží manželka, která podezřívá manžela, že Lucce nic nenabídl k pití. Zeptá se jí tedy sama, co si dá. Rozhovor pokračuje…

- Takže mě to mrzí, že těm lidem se dost dává a ta odezva od těch lidí je že to zničí a nebo řeknou že je jim to jedno nebo že je to zbytečné. Neříkám že všichni, ale mám z toho takový pocit.

Čím myslíte, že to je?
- Složením obyvatel. V Bělotíně jednoznačně. To vám řekne každý. Bělotín je přistěhovalecká, vandrovnická dědina. Od pradávna když se to tak vezme.
Ale vy jste vlastně starousedlík, protože maminka sem přišla odněkud.
- No otec odsud nepochází, můj otec je (voličský ?) čech, kdy jeho generace předtím odešly z vrchoviny…
=> 50: 54 do rozhovoru o5 vstupuje manželka a ptá se, zda na to vidí a zda jim není zima. Řeč pokračuje na téma rozhovorů. Rozhovor pokračuje na téma Zemědělská univerzita v Praze. Do rozhovoru vstupuje návštěva. Rozhovor pokračuje v mnoha směrech na různá témata. 01:31

Tak kde jsme to skončili? Vy jste říkal, že je to tím složením obyvatelstva.
- Ano i ta dědina. My nejsme starousedlíci, mí prapra rodiče odešli tenkrát, když byla krize, odešli na Ukrajinu .

Volynští Češi.
- Ano tzv. Volynští Češi. Byly tam asi 3 generace na té Volyni a po válce, ti Češi, kdo chtěl, mohl z té Ukrajiny přijít zpátky, protože po němcích zůstaly vlastně volné grunty. Oni byli zemědělci – dědeček, pradědeček, takže jim nabídl český stát po válce, že můžou přijít a že tady po němcích dostanou majetek. Takže my jsme tady od r. 1947. A maminka, ta se tady přivdala. No a bohužel, ten Bělotín je takový, že opravdu fůra lidí tady přišla po válce, protože se to vysídlilo. Tady bylo už pohraničí ten Bělotín, to bylo německé. Jenom pár procent čechů, většina byla němců. Němci byli odsunuti, takže dědina zůstala prázdná.

Úplně?
- No pár lidí tu zůstalo. To by věděl starosta přesně ale já nevím jestli ¼ byla česká a ¾ byly německé. Prakticky tady toho moc nezůstalo. No a tím pádem ti Volynští Češi sem přišli někteří a usídlili se tu a zbytek se dosídloval. Přišli sem valaši a takové. Takže prakticky tady se to nedá stavět na nějakých starousedlících. Protože tady to opravdu má se starousedlictvím málo. Těch 60 let není nic zas pro tu dědinu. A tím pádem, potom tu vznikly ty vojenské lesy, postavily se tu bytovky a už to začínalo. Přišli, odešli. Neměli tu žádné kořeny, nic je tu netrápilo. Dostali byt, chvíli v něm přebyli, pak zase odešli. Takže ten Bělotín je tím složením opravdu taková průchozí dědina. Tak jak ty cesty tady projíždí a ta dálnice, tak to s tím obyvatelstvem. Samozřejmě že někteří už tu žijí od té války.

Ale tak ti jsou potom zakořenění, ne?
- Ti už jo, ale ještě pořád je velké procento těch lidí, kteří s tou dědinou nesrostli. Oni nemají žádný majetek. Nebo ten majetek, třeba ty grunty, nabyli je lehce, třeba dědeček ještě hospodařil, ale pak přišli synové a vnuci a ti už to jenom jak se říká vyžili a ty domy zničili. Prostě jak se říká lehko nabyl, lehko pozbyl. Získali to, nemuseli to budovat a nezískali ten vztah k tomu. A to je i s tím obyvatelstvem. Jak jsem říkal, že si mnozí lidé neváží toho, co se tady pro ně dělá, ale oni za to teoreticky třeba ani nemohou, protože oni si neváží vlastního. Díky tomu, že k tomu přišli takovým nějakým způsobem a nebo někteří třeba brali ten Bělotín jako přestupní stanici. Pár let tady pobyli a pak šli zase dál. Teď už se to trošičku usazuje jo, po té revoluci už lidé trošku víc na tom majetku si lpí a cení si toho a váží, spravují, dodělávají, ale to je pořád málo. Dvacet let pro dědinu, to není nic. Jsou dědiny na hanácku a valašsku, kde ty kořeny jsou přece jen už po století. To v Bělotíně není toto a to si myslím, že je příčina tady všech těch nešvarů, které jsou v Bělotíně. Ať je to kriminalita, nezaměstnanost.

A kolik si myslíte, že je tu těch, kteří jsou tu od té války. Myslíte, že je to aspoň polovina?
- No já si myslím, že asi jo.

Protože vy tu máte ještě spoustu těch nazvali bychom starousedlíků…
- No a pak je tu samozřejmě starosta a dědina když nemá mladé lidi, tak prostě stárne a je v zániku. Tady stavěl ty bytovky, nějaké tady byly za té éry socialismu. Byly tady státní statky, tak nastavěli bytovky, aby dotáhli lidi, kteří pracovali v tom státním statku. Většinou v JZD byli zemědělci, kteří doma hospodařili, pak jim to sebrali a šli do JZD. Takže měli vztah k půdě. Kdežto v těch státních statcích, to byli spíš zaměstnanci, kteří někdy s půdou ani neměli nic společného, ale prostě šli pracovat do státního statku. Bydleli v paneláku, v bytovce a ten vztah k půdě už neměli.

No, to jsou ti tzv. Kovo zemědělci.
- Takže tam možná začínají nějaké ty problémy. No a tak starosta, protože to zemědělství tady prakticky skončilo v plném rozsahu, samozřejmě, že se na těch polích hospodaří, ale dneska to obhospodaří 3 vlastníci a šmytec. Zaměstnají pár lidí, většinou rodinu a jinak prakticky další lidi nepotřebují, takže předtím každý 4. dělal ve státním statku, dneska prakticky nikdo. Tady dělá státní 20 lidí z celého Bělotína a konec. No a ostatní se živí něčím jiným a tak starosta je přilákává tím, že nastavil teď ty nové bytovky. Ale to nejsou lidi, kteří by měli přijít na dědinu pracovat s půdou, ale jsou to lidi, kteří jdou do Bělotína bydlet a žít. Živí se vším možným. Dojíždí do práce autem do měst. Dříve, když někdo přišel do Bělotína do bytovky, tak šel dělat do družstva, nebo šel dělat do státního statku. Dneska přijde bydlet do Bělotína, ale živí se úplně něčím jiným. Se zemědělstvím to nemá nic společného. Takže aby oni si tady našli nějaký vztah, tak to ani nejde. Mnozí sem přišli cizí.

To je taky jako ta vaše paní učitelka, že? Jak se jmenuje?
- Charouzová. Ta je z Olomouce a přišla sem s přítelem. Skončila školu a hledala si místo a dohmátla se, že je tady místo a byt a je tady s tím přítelem a přítel jezdívá do práce do Olomouce. Takže zatím si tady žádnou práci nesehnal.

Takže myslíte, že to je příčinou i toho, že když se něco pro ty lidi udělá, tak na ty akce nechodí? Nebo jakože tak nějak nesrůstají…
- Ano. Ti lidé ne že nesrůstají, oni nejsou srostlí.

A ani nechtějí třeba.
- Někteří ani nechtějí. Já si myslím, že mnozí ti lidé, kteří sem přišli, tak sem přišli opravdu jenom bydlet. Oni tady přespí, mají tady dům, byt.

Jako ve městě.
- Asi tak. Akorát že je to na dědině. Ale ono to tak vypadá, protože dneska zahrádky už málo kdo má. Na bytě mají před barákem vydlážděné místo na parkování a to je všechno, co mají. Tak jak v tom městě. Samozřejmě tady je větší možnost, že by si tady mohli sehnat nějaký plac, nějakou parcelu než jak v tom městě, ale když přišli z města, tak oni nemají potřebu.

Myslím, že časem se bude i ta vesnice proměňovat, jakože spíše do městského, protože oni nebudou takoví, že by je spojovala půda, ale spíš sporty, kultura.
- Ano oni budou takoví. Já si myslím, že oni nebudou tak, jak máme my třeba, že máme zahradu, staráme se o ni. Tak oni ne. Oni začnou chodit do nějakého spolku nebo se začnou věnovat nějakému sportu. Protože každý není schopen sedět od rána do večera v bytě. Jsou lidi, kteří jsou z města a jsou činní, že něco dělají.

Vy chováte nějaké zvířata?
- Já se přiznám, ne.

No, protože jste nemluvil o zvířatech.
- Já ne že bych ty zvířata neměl rád, ale já proto, že jsme takoví zcestovalí, každou chvilku jsme někde pryč, tak prostě ty zvířata z tohoto důvodu nechci. Třeba fůra lidí mi to pořád vyčítá, že mám takovou obrovskou zahradu. Říkám jo, ale já pak odjedu k moři a nechci nikomu přidělávat starosti, aby se mi rodiče museli o něco starat. Otec měl králíky i slepice dokonce měli, ale ono nejde ani o to, že by na to nebyl čas, ale z ekonomických důvodů to prostě vytlačí. My když jsme začínali s manželkou, tak jsme si skoro všechno pěstovali. A teď už opravdu nic. Jednak už na to nemám třeba tolik času, protože ono je té práce jakoby víc a už to není ono. Dříve jsem skončil ve škole ve 12 hodin a šmytec. Dneska je tam člověk skoro denně do 3. Pořád je co dělat a potom třeba na to nemá sílu a chuť, jít okopávat zahrádku. To je první důvod a druhý důvod je ekonomický. Když jedu do Hranic, tak tu mrkvu a já nevím co všechno si koupím. Já zas toho nepotřebuju. My nevaříme přes týden. To my se všichni stravujeme a v So a Ne co potřebujeme? Aby to stálo za to a já se tam někde plahočil a sbíral mandelinku a ohrnoval brambory. No říkám, s manželkou jsme měli všechno, když byla na mateřské a teď už nemáme nic. Zahradu jsme přetvořili jenom na okrasu. Parkového typu. Takže jednou za 14 dní poseču zahradu. Jednou, dvakrát za rok ostříhám keře. Babička sem tam tam vysadí nějaké kvítko a to zalévá. A jinak už tu zahradu …. Ale mám ještě jednu parcelu v Záhumení, kde mi otec povysazoval švestky a tam jsme měli i políčka nebo záhon a to už je všechno zatravněné a je tam volejbalové hřiště, na kterém stejně nikdo nehraje.

A co místní platidlo? Vyrábíte?
- Já pálím. Už můj děda pálil. Já od svých 20 let. Každý rok.

A děláte jenom ze švestek nebo i z jiných?
- No teď už konečně. Protože já jsem neměl švestky. Jsem pálil všechno z jablek. A teďka už 2, 3 roky začínají rodit ty švestky, takže ze švestek. Ale když to člověk umí, tak se dá napálit ze všeho.

To já vím no, strýc zkoušel i banány jednou. To ale nedopadlo moc dobře.
- Tak jako musí vědět jak na to. Každé ovoce má svou cukernatost. To je taky věc, která mě třeba baví. Já opravdu už 30 let, každý rok jezdím do pálenice. Takže to už je litrů a litrů co mi prošlo rukama. Já už jsem nasbíral švestek a jablek a třešní a všeho. To už byly stovky stovky litrů kvasu.

Používáte to jako platidlo?
- Platidlo?

No jako víte co myslím?
- Já vím. Jo. Ale zas jenom tam, kde vím, že to ocení. Zas každý to neocení. Ale u kterých vidím, že jim to udělá radost, tak jo.

A používáte to i jako úplatu? Že vám někdo pomůže a vy mu za to dáte tady to platidlo.
- Ano. Ale zas musím o tom člověku vědět, že to ocení.

A to musíte taky vědět že se to tak dělá, protože ti, co tady přicházejí, že vůbec neví, že to neznají.
- Já si ale myslím, že to fungovalo vždycky.

No ne. Já myslím, že ti noví se můžou těžko tady do toho zapojovat.
- No nemůžou se zapojit, protože tu slivovici nemají. Musí si sehnat zdroj a nebo si to koupit, což dneska není problém si koupit švestky. Takže i ten, co je v paneláku, si to může nechat vypálit. Ale zas, kdybych to takhle dělal, tak z toho nemám ten pocit. Já si to musím vypěstovat, posbírat, takový proces nějaký v tom musí být. Takže to je věc, kterou opravdu není problém dneska sehnat.

I vás někdo tak odměňuje?
- Tak taky. Když jsem mu s něčím pomohl nebo něco potřebuje, tak jako jo. Ale třeba já, tomu o kom vím, že má slivovici, tak slivovici taky nenesu. Koupím třeba nějakou sklenku, ale něčeho jiného. Ne slivovici.

Tak jo, takže když jsem se vás ptala, jestli je něco, co byste mi chtěl říct, tak jste mi řekl, že vás mrzí ti lidé. Myslíte, že se to dá časem nějak zpravit?
- Dá, ale to je věc, které já se nedožiju. A jestli moje děcka to nevím. To jsou věci generační a to se nedá za jeden lidský život změnit. Ono to bude trvat déle. A zas to budou dělat a měnit lidé, kteří tu budou, takže. Teď tady přišla fůra nových lidí, jsou tady 5, 10 let a jak se budou dále vyvíjet, to bychom si mohli říct až za 10, 12 let.

Jo, jo, jo. Tak dobrý, tak u toho zůstaneme.
- Musíme věřit, že se to pohne.

=> 01:51 v závěru rozhovoru rekapitulují vše, o čem se bavili a řeč přejde na starostu, zda bude mít nějakého zástupce. Myslí si že ano, tak jako on, se do toho dlouho nikdo nepustí, protože on je workoholik. Řeší se práce starosty. Výhody a nevýhody. Rozhovor končí.

V/VI CYKLISTKA

Tak já bych se nejdřív chtěla zeptat, kolik vám je let?
- 49

Tak a vaše vzdělání?
- Vysokoškolské. Pedagogická fakulta.

A aprobace?
- ČJ + ON

Tak a teďka jsem se chtěla zeptat, pokračovala jste ještě ve vzdělání?
- AJ pro první stupeň

Tak a teďka, vy nejste v zastupitelstvu, ale jste ?
- Zástupkyně ředitele školy

A máte ještě nějaké další funkce?
- Jsem člen výboru sokola.

A vedete tady kroužky ... turistický a ještě nějaký jiný?
- Ne

Tak. Dobrý. Vlastně v tom Sokolu jste člen výboru. A máte na starosti nějaké přímo sporty?
- Já jsem jednatelka, dělám zápisy a vedu členskou základnu z toho sportu organizačně volejbal. Vypomáhám. Není to jenom na mě. Takže volejbal a teď letos jsem dělala, přesto, že to nemám na starosti cykloturistiku.

Jo, jo, to vím. A jedete někde na zájezd zítra, ne?
- S děckama no

Jo, dívala jsem se. Teďka taková zásadní otázka, než přejdu a potom chtěla bych vědět, jaké jsou důvody toho, že to děláte? Děláte to ve svém volném čase, nikdo vás do toho nenutí, děláte to dobrovolně. Bez žádného ohodnocení.
- Ano. Baví mě to. Dělat pro lidi a organizovat.

Tak a teďka bych se chtěla zeptat, vás to baví, děláte to pro lidi. Můžu se zeptat, jakého vzdělání byli vaši rodiče?
- Maminka byla učitelka a pracovala jako předsedkyně Národní fronty, takže taky dělala pro lidi.

Ona měla nějaký institut nebo měla taky vysokou?
- Ona měla 4 letou pedagogickou v Olomouci, střední vlastně.

A tatínek?
- Tatínek je dělník.

Můžu se zeptat jak vyučený?
- Zámečník.

A on taky dělal něco pro lidí?
- Ne.

Takže tím tahounem byla maminka. Dá se říct, že taky protože ona to dělala, že je to i ve vás?
- Jo. Určitě, protože ona jako učitelka si nosila domů sešity, tak já jsem jí pomáhala je opravovat. Tak k tomu se člověk dopracuje, že. Ty organizační schopnosti, to je trošku dané, ale tím, že vás k tomu člověk vede, tak se to dá trochu nacvičit. Já jsem jezdívala s ní do divadla a všude možně mě brala, když něco organizovala, takže to je taky okoukané a nejen zděděné, že?

Co ona všechno tak organizovala? Vy říkáte, že jezdívala do divadla, vy jste jí pomáhala. Takže nějakou kulturu…
- No to jsem jezdívala jako účastník spíš. Ona to dělala pro děti ze školy nebo pro dospělé, pro Svaz žen a takové, takže já jsem jako účastnice jezdila s ní. A pak vedla EXODY, což jsou exkurzně vzdělávací základny pro učitele a tam jsem taky jezdila s ní a pak jsem to po ní převzala. Ale to už teď nedělám, že bych organizovala ty zájezdy do ciziny a nebo do Tater.

Jo a to bylo do ciziny a do Tater?
- No ona dělala EXODY původně do Tater několik let po sobě a potom dělala poznávací Střední Čechy, Šumava. Pak dělala ve Svazu žen, ale to už si nepamatuju, co všechno tam organizovali. Divadlo hráli. Dokonce nacvičovali veřejné vystoupení na plesy. Jenom ženy. I já jsem kdysi vystupovala, ale to jsem neorganizovala. Pak dlouhou dobu při škole vedla dopravní soutěž. Děti připravovala na dopravní soutěže a myslím, že 3krát nebo 4krát postoupili do mezinárodního kola, takže byli i v zahraničí.

Co to obnášelo ta dopravní soutěž?
- Jisté zručnosti na kole, znalost testů, znalost zdravovědy a jízda na dopravním hřišti, podle dopravních předpisů.

Takže to bylo spíš pro děti.Pro ten druhý stupeň?
- Ano.

Máte sourozence?
- Bratra. O 3 roky mladší než já. Takže 46.

On tady žije?
- Ne. V Praze.

On něco takového dělá taky?
- No on je vytížen pracovně. Dělá bankovnictví, takže on chodí pozdě večer domů. Takže takhle, že by on přímo organizoval, to ne. Ale účastní se různých akcí.

Tak a teďka. Já vím, že vaše dcera už taky studuje pedagogicku.
- No včera jsme se o tom bavili. Přijela ze školy a říkala, že se jí někdo ptal tady ve volejbalu, proč je taky učitelka a ona říkala, že jí to baví. Že na to chtěla jít a baví ji to. Jo, takže ona se k tomu rozhodla sama. Vůbec jsem ji do toho netlačila i když jsem viděla, že by mohla zúročit to, co dělala, protože chodila na klavír a to se jí teď taky hodí, že.

A maminka nebo tatínek hráli na hudební nástroj?
- Maminka hrála asi na housle a pak hrála na takovou tu foukací harmoničku. A ty housle už prostě odložila. Taťka nehrál na nic.

A vy jste hrála, když jste byla malá?
- Já jsem hrála na klavír. Ale krátce. Asi 4 roky. A pak mě to mrzelo no, že jsem toho nechala. V dospělosti to člověk pozná. Proto jsem Hance nedovolila aby přestala chodit po prvním cyklu do hudebky, že.

Bude vám blahořečit.
- Už blahořečila. Už v prváku na gymplu. Když bylo ouvej, tak si sedla ke klavíru a zahrála si.

Aha, takže hra pro radost a odreagování, jo?
- No ona chodila až do třeťáku na gympl. To jsou dva cykly. Jako od první třídy prakticky až do 18 let chodila do hudebky. No a pak měla rok pauzu a teď na té výšce oni mají zase výuku klavíru. Ale není to tak intenzivní jako když chodila do ZUŠ, že. Ona si sem tam sedne, ale už to není tak, jak to bylo.

A co třeba malování nebo kreslení? Vy jste říkala zpívání maminka, asi ale ona měla 1. Stupeň maminka?
- Ehm. No v těch ostatních oblastech jen četbu upředstňovala.

A ta vaše dcera, Hanka, teda hraje na klavír …
- I na kytaru hrála asi 2 roky. Takže umí. Chodí do sborového zpívání a mamka vlastně zpívala ve sboru taky na té střední škole.

Takže sborové zpívání…
- Potom maluje ještě a vyrábí různé keramické doplňky, šperky.

A taky s váma opravovala sešity?
- Ne. A co se týče těch organizačních schopností, tak to Hanka má, protože je od malička přibírána na takové akce. My to děláme s manželem, takže nám pomáhala a teď je schopna sama něco takového zajistit.

Takže vlastně to vidí, že vy to děláte, takže se automaticky zapojuje. Nebo vlastně od mala?
- No my jsme ji k tomu brávali. Pivní slavnosti a takové věci, akce školy, akce Sokola. Teďka už je pryč a už má přítele, takže toho času už tolik nemá, ale když je potřeba, točí pivo na pivních slavnostech, tlumočí ve stánku, prostě když je potřeba, tak pomůže.

Tak a vy jste tady jakoby ten starousedlík? Jste tady nebo jste se přistěhovali?
- Já jsem se přivdala.

Takže muž pochází z Bělotína.
- Já jsem tady začala učit po výšce a dali jsme se tady dohromady no.

Ve škole přímo?
- No, my už jsme se sice znali, on chodil na gympl do B a já do A, ale až tady jsme se dali dohromady.

V čem vidíte výhody nebo nevýhody toho, že tady bydlíte a učíte?
- No výhody jsou velké. Že tady znám ty lidi a vím na koho se obrátit, když děláme velké akce, tak aby nám pomohli. To je velká výhoda. Další může být, že když děláte ty akce, že víte koho asi nalákáte. Koho na co na ty akce. To může být výhoda toho, že ty lidi znáte, že nedáte jenom plakát, ale že je můžete i osobně oslovit. Mám tam ženské z cvičení, tak jim donesu plakátky, osobně pozvu.

A výhody a nevýhody co se týká školy? Pociťujete, že je někdy nevýhoda, že jste místní, učíte ty děti a že ty děti všechny znáte?
- Jo. No tak že to můžu říct hned těm rodičům. Že je třeba potkám někde, tak si to hned řekneme a nemusím jim volat.

Ještě k těm výhodám. Jednak ty lidi znáte, víte koho oslovit, máte co se týká těch…
- Nevýhoda je zase že to soukromí nemáte.

Je vidět do toho talířku jak se říká. Tak to je hlavně obecný rys na vesnici. Mátě někoho, když chcete něco organizovat, na koho se obracíte zejména?
- Tak kolegy ve škole a taky ty členy výboru.

Tak kolegové a všichni jste tady takoví, že se hodně zapojujete…
- Tak místní hlavně. Místní, když jsou tady t místní akce, ale když je velká akce, třeba obec dělá mistrovství republiky v mažoretkovém sportu, tak tam prostě je 300, letos to bylo 500 žen, děvčat, takže to je prostě potřeba a byli úplně všichni učitelé i uklizečky tady a kromě školníka teda jo. Ten to tak necítí.

Ten je místní nebo ne?
- Je. On má doma blbou manželku, která pro to nemá pochopení. Jen aby neměl doma zle, tak se toho neúčastní. Přitom on byl předtím aktivní, on byl dokonce předsedou Sokola.

To je ten pan S… Stra…
- Ne, ne, ne. To je Pan Fibich. To je strýc od toho Fibicha co jste s ním dělala rozhovor. A je to škoda, protože on je schopný chlap a manželka to netolerovala a nelíbilo se jí, že dělá pro druhé, tak to přestal dělat. Takže toto je hlavní důvod. No ale to je vedlejší, to tam nemusíte uvádět.

No je to vedlejší, ale je to zase v rámci těch vztahů. Že by vám chtěl pomáhat, ale nemůže.
- No manžel mi říkal, že vedl zahrádkaře a myslím že i svazáky dokonce napřed a pak Sokol a všeho nechal.

A ona není místní ta paní jeho?
- Ona pochází z vedlejší vesnice. Ale bydlí tady celou dobu co se vzali.

Že ji to třeba nebaví nebo něco. Nechce se zapojovat.
- No tak ona nikam nechodí. To jsou lidi, kteří jsou sami pro sebe a jí to vadilo, že on …

Tady je to cenné i v těch vztazích, že? Zas aby neměl doma problém, tam musí vydržet. Tak vy jste říkala, že znáte lidi, víte na koho se obrátit. Myslíte si, že těch lidí, na které se máte obrátit je dostatek? Máte zástupce?
- Jako těch co teď dělají je dostatek, ale je těžké do toho vtáhnout ty mladé, no.

V čem si myslíte, že to je?
- Tak může to být i tím, že je to zadarmo. Může to být i tím, že když odejdou na střední školy nebo někam jinam, že už mají jiné zájmy. Že už je to netáhne tady potom. My to vidíme na plesech, že tam jsme ta naše generace a starší. Že ta mládež jede raději do Bonveru na kulečník a tady na ty akce nepřijde. Na Pivní slavnosti jdou, ale na zábavu, kterou pořádá Sokol ne. Na fotbal taky, protože si můžou dát do nosu, jo. Ale těch plesů tady je více, že oni … já nevím. Ten pohled na školu a na ten Sokol se díky některým přenáší i na tady ty mladé lidi, kteří tam potom nejdou, že.

Myslíte, že je zakořeněná nějaká nevraživost? Nebo ne přímo nevraživost, ale něco v tom smyslu.
- No tak to funguje. Jako je to i opak. Jsou tady i lidi, kteří školu uznávají a vycházejí vstříc, ale je tady i tento jev, který je si myslím bezdůvodně. Protože ta škola dělá fakt dost akcí. To vidíte jenom na těch našich stránkách, kolik my máme akcí. Teďka bych řekla, že se to začíná trochu lepšit, jo. Podchytili jsme to i u těch mladších žáků. Že ty rodiče vtahujeme do toho dění školy tak aby tady chodili.

No já jsem vypozorovala, že je tady nějaká skupinka, přijde mi, že kolem hasičů a někdo, kdo je škola a Sokol a teďka jsou navzájem ne příliš spolupráce chtiví. Může to tak být?
- No ze strany těch hasičů oni nechtějí spolupracovat.

Ale jen se mi to tak jeví, nedokážu tu situaci lépe odhadnout. Kdybych byla v Kladerubech, tak je to něco jiného, protože tam tu situaci znám, ale tady se mi to zatím jen tak jeví. A já do toho nechci nějak šťourat nebo dělat, že jsem na to přišla.
- No jako my respektujeme, že oni s náma nechtějí spolupracovat. Starosta je rád, že pracují po té profesionální stránce a že se starají o tu techniku a že prostě když potřebujou tady po té stránce profesní pomoct, tak že pomůžou. A napřed brbrali oni nám, že my všechny akce děláme a oni si nemůžou vydělat, ale když jsme jim to pustili, tak se jim to nelíbilo, že to musí udělat hodně práce s malým efektem. Takže oni se na to potom prakticky zase vykašlali. Takže on je do toho netlačí a my to po nich taky nechceme.

Myslíte, že v tom hraje roli hodně práce a malý efekt?
- No oni to zkoušeli. Na mažoretkách prodávali a potom ještě na nějaké akci, ale…

Ale ten efekt je stejný jako vy, když ho děláte. Ale i tak to děláte.
- Jo. Prostě se jim to zdálo málo efektivní.

A ještě co se mi jeví, tak starosta je tady takový hlavní hybatel, dá se říct?
- Je. On podporuje ty akce a v tom je taky jeho podstata, že on odjede do zahraničí, tam něco uvidí a od té doby máme Pivní slavnosti. Pak se účastnil Týdne zpěvu, přijede a už se tady dělá Týden zpěvu.

Jo takže myslíte, že bere někde inspirace, že chodí a dokáže to zrealizovat?
- Teď vám řeknu takovou perličku. Jsme byli v tom Německu, na tom Braniborovém Festu a oni pro nás vždycky dělají, pro ty, co nemají zrovna službu zrovna, tak nějaký výlet. A byli jsme v takovém lázeňském městečku, taková přírodní scenérie nádherná, kopec a já jsem říkala, že je to moc krásné prostředí. A ten jeden němec mi říká, řekni to Edovi a budete to mít i v Bělotíně.

Proč myslíte, že to dělá?
- Ho to uspokojuje, že se lidi sejdou a má z toho radost. On je taky takový, že dělá rád pro lidi.

Víte kde se to v něm bere?
- Tak on je takový činorodý. Takže on nevydrží v sedě dlouho, bez činnosti.

A jak jsem se ptala na ty důvody, že kde se to ve vás bere.. je to to uspokojení a ta radost, že to děláte pro lidi…
- Jo mám radost, když se to povede. A třeba turistiku, já to mám ráda. Tak proč to neumožnit i jiným, kteří by se k tomu normálně nedostali. Takže najít ještě, aby si našli ten vztah k přírodě a k turistice. Naučit to ty druhé. A když už jedeme teď s dětmi, tak jsem do toho vtáhla i ty maminky a teď zítra děláme ten zájezd na zkoušku. Jakože se to povedlo, máme tak 50 lidí, tak si myslím, že to budu dělat tak dvakrát do roka nebo třikrát. Uvidíme podle počasí a zájmu.

A maminky, jsou to většinou lidi tady ze školy s dětma?
- ehm

Takže vy řeknete dětem, že bude zájezd a oni už …
- Já si je vždycky svolám tady do kanceláře, ty členy turistického kroužku a to jsem oslovila maminky, že můžou jezdit s náma. Tak 4 jezdí a teď jsem to počítala, 28 dospělých je v tom autobuse.

Myslíte, že tak se dá dobře působit i přes děti? Že vy je vlastně namotivujete a ony pak doma nedají pokoj.
- No myslím si, že ti dospělí k tomu musí mít trochu vztah. Někdo, kdo je líný chodit, tak ani s tím dítětem nepojede. Že ten vztah k tomu trochu musí mít no. Ale zase kdyby to děcko nejelo, tak ta maminka nepojede. Takže to je případ od případu, jo? Někteří se nechají dotlačit dětmi, jiní mají rádi tu přírodu, tak taky chtějí, ale většinou je to asi tak, že jedou s někým. Teď tam budou i tatínkové, takže jedou i chlapi nějací. No a kromě toho to dávám na internet a na obecní vývěsku. Píšu tam vždycky že to je nejen pro školáky, ale i pro sokoly a pro veřejnost. A to jsou zájezdy i na ty výlety turistického kroužku. Ale to se k nám nikdo navíc nepřidává.

Ne?
- Ojediněle. Až teď na ten zájezd a potom děláme v květnu obecní výšlap a tam teda jezdí lidi na základě těch plakátků co chodí domů a co je na vývěsce. A jezdí tam hodně občanů, co nemají se školou nic společného.

Z čeho myslíte, že pramení, to, že se někteří nedají přemluvit i když za něma ti rodiče přijdou? Čím to je?
- Pohodlnost.

Není to třeba tím, že by měli plné ruce práce?
- A nebo upřednostňují jiné hodnoty. Nebaví je chodit, tak proč by jeli na výlet? A nebo třeba upřednostňují jiné akce. Ta nabídka toho vyžití je veliká. My když jsme
začínali s dnem obce, tak široko daleko nebylo nic. A teď když máme třeba ty pivní slavnosti, tak vidíte, že v okolních obcích je plno akcí. Tak si vždycky říkáme, že nějací ti lidi přijdou.

Myslíte, že ty okolní obce to odkoukaly částečně?
- No ten den obce jo. To jsme měli poprvé tady my. Pak to po několika letech bylo na Podštátě, pak ve Vražném, ale první to bylo tady. Vždycky na den obce, obec předávala veřejnosti něco. Tak třeba škola opravená nebo pošta nebo nádraží. To takhle původně začlo.

Až budete mít všechno opraveno a nebudete mít co předávat…
- No teď máme ty výlety. Když náhodou není co předat, tak je výlet. Teď jsme se letos jeli podívat do Starého Jičína, letos to bylo ve Vražném, v tom Mendelovém domku, předloni to bylo po stopách větrné energie.

Po stopách větrné energie?
- Jsme byli na Veselí u větrné elektrárny a pak se šlo pěšky do Nejdku. Vždycky je tam součástí i poznání něčeho. Teď to byl Nový Jičín, pro ty důchodce, co nechtěli jít pěšky, tak to bylo muzeum klobouků v Novém Jičíně. A pak je ten autobus dovezl na Starý Jičín a oni šli vlastně jenom ten kousek nahoru. Druhá skupina jela na kolech z Bělotína, to byli ti cyklisti a třetí skupina šla se mnou na Skalky, přes Svinec, Noční studánku na Starý Jičín.

A to bylo všechno na ten den obce?
- Ano. Aby ty lidi si mohli vybrat. Ti co mají rádi kola, tak jedou na kole, to zase dva kluci z výboru, že nebo prostě oni nedělají ve výboru Šustalovi. Manželé holek z výboru to vedou.

To je Šustal s …?
- S Vykou. Takže ti vedli tu cyklistickou a já jsem měla tu pěší turistiku a starosta jako vedl ty důchodce. No a obec věnuje 2 bečky piva, guláš. Ti lidi posedí, poklábosí. O to tomu starostovi jde. Aby se ti lidi sešli prostě.

A ať důchodci, tak cyklisti, tak ti, kteří chtějí pěší, tak se sejdou na jednom místě?
- Sejdou se na jednom místě.

Ale jako všechny ty skupiny jsou obsazené. Jdou i důchodci, … ?
- Jo.

Hm. To bych se měla někdy přijít podívat na den obce.
- Ehm. Je to bezvadné. Já jsem měla těch pěších letos 35 nebo ke 40? Těch cyklistů bylo určitě přes 20 …

Když jsou to cyklisti, dělají i nějakou těžší trasu nebo je to takové jakože střední?
- No tam jezdili s děckama. Takže musí být lehká. Tady odsud se jelo na Starý Jičín a zpátky. A důchodci jeli autobusem. Byl plný autobus.

Myslíte si, že dokážete ty kontakty, které máte mezi lidma, jednak je to ten sociální kapitál, jednak je to kulturní kapitál, to co máte z rodiny, znalosti, dovednosti, veškeré vědění, to co máte ve vás, to vám nikdo nevezme….
=> 39:36 Lucka se v tom nějak zamotá, zmiňuje teorii nějakého Toppiera Burdieriho? a vysvětluje dál, jaký je rozdíl mezi certifikovaným a necertifikovaným vzděláním, až zřejmě zapomene na co se chtěla zeptat :-D a pokládá další otázku…

Pamatujete si něco výrazného z dětství, co si opravdu nesete s sebou celý život? Respektive z toho vlivu rodinného, z toho prostředí?
- Tak asi je to to, že mamce nebylo nikdy nic za těžko a o to já se snažím taky.

Tak a teďka,proč jsem o tom všem mluvila. Chci zjistit, jestli dokážete zhodnotit vy jako expert tady z té dědiny. Vy se můžete považovat za místního experta, protože žijete v místním prostředí, tak proto. Ty kontakty, co máte, jednak ty znalosti všechny, přispívají nějak k … nebo je dokážete transformovat to, jak je používáte, je dokážete přetvářet, v nějaký ekonomický prospěch té obce. Buď ekonomický a nebo nehmotný. Ne jen že si představíte, že obec dostane peníze,ale i to, že když bych tu nebyla, nebylo by tu taky.
- No kdybychom tu s Edou nebyli, tak by se tu tolik toho nedělo si myslím. Takže já si myslím, že se můžu považovat současně s ním za takový rozhybný motor tady v té vesnici. Jako nejsem jediná, ale myslím si, že kdybych tě akcí Eda tolik nevymýšlel a my jich ve škole tolik nedělali, tak by se tu toho tolik nedělalo. Ale samozřejmě kdyby ty lidi nechtěli, tak prostě s tím nehnem. Ti lidé okolo jsou k tomu potřeba taky. O to víc je mi líto, když vím, že je tady šikovný mladý člověk a nechce to dělat. To je mi líto. Svého času, když byl ve výboru sokolu, tak přinesl tolik akcí a tolik činností a pak najednou ….nic a stop, že už toho udělal dost a že už více nechce.

Aha. Já jsem myslela, že je to starší člověk.
- No já ale nemyslím školníka, já mluvím o někom, koho jste jste už jmenovala.

Ale já opravdu nevím koho myslíte.
- Straku.

Jo Straku, tak ten je taky na tom jako školník. Nebo není to třeba vztahem ale třeba tím, že se zabejčil?
- Hm. Já tomu nerozumím. Já ho nechápu.Protože já jsem mu říkala, když nám oznámil, že končí, že už toho udělal dost, jsem mu říkala podívej, si mladý chlap, dyť já jsem tady tak dlouho a ještě vydržím. Tak je škoda když toho necháš. Ale nepomohlo to. Nevím jestli v tom jsou peníze, že to dělal zadarmo, nebo se cítil nedoceněný. Opravdu nevím, co najednou takového mladého člověka vede k tomu, že řekne dost. Nebo možná chtěl víc chválit, já nevím. On je takový ješitný.

No, možná kdyby jste ho začli víc chválit, že by se vrátil.
- To už asi ne. Už jsme ho přemlouvali.

=>46:55 stále se baví o okolnostech odchodu Straky, poté jak zaučoval Janu, která to po něm převzala. Poté se baví o výboru, že jsou všichni spolehliví. Že je tam hodně ženských a i přes to dobře funguje. Nikdy tam nebylo tolik ženských, protože ti chlapi to nechtěli dělat.

Ty doprovodné akce, co jsou, tak ty vlastně zase jdou zpátky. Sháníte ještě nějak jinak peníze, že se třeba přivyděláváte nebo já třeba vím, že je tady jeden vlivný sponzor fotbalu.
- Teď tam je mladý Bardoň ten myslím shání dotace nějaké.

Jo ten shání projekty.
- Shání projekty pro Sokol. Já tomu nerozumím, Jana tomu Nerozumí, já kdybych tady měla vypracovávat projekt, tak … Takže jsem ráda, že tu někdo takový schopný je.

Ten pan Bardoň co dělá?
- On je Policista. A on dělá ve výboru kopané si myslím.

Tak a ještě úplně na závěr zpátky k té transformaci, co umíte nebo co víte, co znáte, do těch ekonomických hodnot. Je to možné, dokážete to, děláte to, děje se to?
- Já si to neuvědomuju. Já to nedělám pro to, aby to mělo tady ten efekt jo. Já to dělám proto, aby byly akce pro lidi. Může to být jenom zviditelnění té dědiny. Já si myslím, že ekonomický dopad, ty pivní slavnosti vyjdou vždycky šul nul.

Ono jako nejde o tu transformaci, že si každý představí takové ty tvrdé makroekonomické čísla, ale já si myslím, že hodně cenné je to, že ty lidi se sejdou.
- No tady ten efekt to má. Je to třeba zase ne u všech. Já bych si představovala, že třeba na ty akce bude chodit více lidí, ale s postupem let si uvědomuju, že i když přijde 20 lidí a jsou spokojení, že je to dobře. Ale taky to chce občas obměňovat ty akce, protože teďka já pozoruju, že my jako škola, děláme adventní odpoledne a vajíčka se vyrábí a je to každý rok stejné. Chodí jedni a títéž a už bych si představovala, že by tam mohlo být více lidí, když už se to organizuje .

No, je fakt, že oni si řeknou, že tam už byli, že…
- Ale ti co chodí, tak ti přijdou vždycky a vždycky si odnesou 4 výrobky minimálně. Takže ti jsou spokojení. Jsou akce, o které je větší zájem a akce o které je zájem menší.

Vy jste říkala, že si to řeknou, takže se to šíří, jakoby tak, že si řeknou, že to bylo dobré… Tak ještě tady k tomu, co si myslíte, že by vás třeba tížilo nebo ani ne tak tížilo, ale co nebylo řečeno nebo co si myslíte, že byste chtěla ještě dodat a já jsem se na to nezeptala.
- No mě tíží akorát to, že ty mladé do toho nemůžeme… to mě teda tíží. Pokouším se, děcka třeba říkají, že se ve škole děje málo sportovních soutěží, tak říkám „děcka tak zorganizujte", chci to na ně přehodit, ale oni to stejně neuskuteční, pokud je nechytnete za ruku. Čili ten problém nástupců mě teda tíží. Vidím, že i moje dcera je potenciál, ale ta stejně půjde odsud pryč, takže to je nic pro Bělotín.

Myslíte, že nezůstane v Bělotíně?
- Tak známost má z Poličky.

Z Poličky…?
- U Svitav.

Jo z této Poličky, aha.
- Ona ne že by chtěla utéct z Bělotína, ale jestliže jim to vydrží… on sem určitě nepůjde.

Tak vy jste se přivdala taky že nakonec. Odkud pocházíte?
- Ze Stříteže

A on je taky učitel?
- Ne. On dělá dřevařskou vysokou školu a jeho tatínek je dřevař, to znamená, že tam je předpoklad rodinného podniku.

A v Poličce jich je nebo v té oblasti, tam je toho dřevařství dost.
- Takže těžko by šel za Hankou, když tam mají rodinný podnik.

A ono se řekne, že učitel může učit kdekoliv.
- A ještě dobrý učitel, což ona je, tak si myslím, když se bude snažit, že si to místo najde.

Co myslíte, že je, to že se ty lidi jako prostě …
- Nejvíce vždycky pomáhají z těch mladých lidí děcka těch, co organizují. Takže od paní Mašterové Alenka prodávala v Sokole pro fotbalisty, pomáhala, organizovala, jenže teď bydlí v Brně. Takže to všechno, to nám uteče. Ti, co nám pomáhali, jdou pryč a ti, co tady jsou k tomu nemají vztah. Teď je těžko je do toho přitáhnout. Já, když ty děcka jsou ve škole, tak ony nám pomáhaly, jenže ony pak jdou na střední školu, tak buď se musí moc učit nebo mají jiné kamarády, a už ten, i když je oslovím, tak ony už třeba, ojediněle přijdou, ale už to není tak jak když mi řeknou, a rády, tady třeba jdou a rády, protože jim to nikdo nenabídne a nejsou to líné děcka, takže ty by taky jako mohly, ale potom, jak už jdou pryč, tak už se to těžko. To by chtělo asi aby vstoupili do té organizace a zatahovat je častěji... 56:57 NEROZUMÍM… nám to taky otlouká o hlavu, že si nikoho nevychováváme, jenomže to se mu dobře říká.

Tam je totiž důležité najít co, to je strašně obtížné, v těch, já jsem taky dělala jeden rozhovor a oni říkali: „v těch lidech to není", ale pokud se to do nich netluče podle mě od školky, jak já říkám studentům, když chci, abyste mi tady něco říkali, tak nedělejte, že tu nejste, protože já vás vidím. Já říkám: „vy si představujete, že jste jak pštrosi, že dáte hlavu do písku a vy si myslíte, že vás těch 24 tady nevidím". A oni se tak trochu jako pobaví, zase se s nima musí umět tak trochu zacházet, sice už to nejsou puberťáci, ale asi dvacetiletí, a já říkám, když chci něco vědět, to neznamená, jako, že jakýkoliv názor je vítaný a žádný názor není špatný. To se tady ve školství, když já bych chtěla inovovat, my jsme měli inovaci a modernizaci jako základ regionálního rozvoje, jako, že napřed musí přijít invence, nějaký výmysl, a když se jako nepřijde adopce, že to přijmou tu změnu a difuze, jako že se to rozšíří, tak taky ne, a já jsem říkala to co bych udělala já, tak bych učila už děti v mateřské školce, že kolega volí ČSSD, to teď je příklad, tento volí ODS a teď říkej argumenty proč a proč ne, a nebo jako prostě já mám červené autíčko, ty máš panenku, tak jako proč mít jiný názor a vzájemně si ho netolerovat, to jak jste říkala vy, ne vulgárně se tam nějak, škubat si vlasy a škrábat si oči, ale elegantně umět si vyjádřit svůj názor, sdělit ho tomu druhému, i když má názor naprosto opačný a to si myslím, že se vůbec nepěstuje v těch dětech.
- To neumí ani dospělí

No protože se to nepěstuje v dětech, tak to neumí. A já jsem říkala, já chápu, že vidíte, co je v parlamentu, ale od těch se neučte. Takže já, když chci, aby ta hodina nějak vypadala, tak vy jako budete říkat a vy si to vyřiďte pak po hodině, ale v hodině budete odpovídat a budete argumentovat proč ano a proč ne, i když máte odlišné názory
- A oni se to naučí postupně

Takže právě je to tady v tom, ale to už jsou dvacetiletí. Jak říkám, musí se začít od dětí v mateřské školce. Dvacetiletí, to už je pozdě. Třeba názor – komunisti, to je obecně špatné, ale když se jich zeptáte proč, tak neví. Za prvé: co ti udělali? –nic … jako takové to obecné klišé, ta řevnivost, … já neříkám, že sympatizuju s komunisty, ale musím vědět, proč je to špatné, důvod toho, a když mi někdo tluče od mala toto do hlavy a nezdůvodní mi to, tak jako nevím…
- Takže to mě trápí, tady v tomto. A ten potenciální, jaký to má přírůstek, to může mít třeba jako že se o nás ví, a jednak, že třeba vám řeknu takový postřeh, že přišla se jedna čerstvá učitelka vystudovaná, že by tady chtěla učit, když máme hezké stránky a že se tady toho spoustu děje

To byla paní Charouzová, že.
- No a ještě někdo myslím. Takže se může stát, že to přitáhne někoho do dědiny. Což je taky dobře. Jednak se to dělá bytovou politikou, že se staví byty, pro mladé lidi je přednostně, to je taky dobře, protože škola bez dětí by byla na nic.

A do těch nových bytů přicházejí jenom mladí lidé jenom s dětma, to jsem slyšela
- No, mělo by to tak být, ale někdy to možná nevyjde. Ale zastupitelstvo to upřednostňuje.

A jenom vnější nebo i vnitřní tam mohou být, kteří tu plánujou zůstat.
- No, šlo o to, přitáhnout nové lidi. Protože, jestliže někdo bydlí v baráku, jehož jedna půlka mu padá na hlavu, tak ať si tu druhou půlku spraví pro ty mladé, a ne, že se nastěhuje do bytu.

A nebo ať si spraví ti mladí, že. Ať přiloží ruku k dílu. Tak, přitáhnout nové lidi, a ještě jsem chtěla… myslíte teďka, jako oni přišli, tady je určitě velká část, jak oni a ti starší, víte jak je ten terminus technicus pro ně „náplava"
- Já to nesleduju

Ne, nesledujete? Tak to je jedno, že se zapojujou, třeba i z těch mladých,nebo tak, tak to není podstatné.
- Ne, pro mě ne. Já ty vztahy nějak neřeším. Ty, jestli má někdo s někým problémy, drbna nejsem a nezajímají mě takové věci, co se mě netýkají

Ne, já jsem nemyslela do drbů, ale…
Takže i ty vztahy mezi novýma nesleduju

A nepociťujete, jako že ti starší by říkali, no ti mladí tam…
- Naopak. Já mám pocit, že ty mladé rodiny jsou tady přínosem. Že jsou někdy na vyšší úrovni než některé mladé rodiny tady starousedlíků. Protože ten Bělotín, to byly Sudety, tady byly, když já jsem začala učit, tak my jsme brali tzv. blbostní příplatek za ztížené podmínky. Tu byla rozvedená manželství, rodiny alkoholiků, čili takové rodiny se moc o ty děti nestaraly. Takže ty nové, co přijdou, jsou vesměs rodiny, kterým záleží na tom, aby se děti vzdělávaly, těm našim starousedlíkům je to jedno a jejich dětem.

Takže v nich vidíte větší potenciál, než…
- No vidím. I když oni se třeba ještě někteří nezapojují do tady těch akcí, protože se neznají navzájem. Třeba přijdou ojediněle na pivní a pak je nevidím na školní akci. Je asi potřeba, aby je do toho někdo vtáhl. Buď učitel, který učí ty děti nebo aby je i někdo oslovil, aby si našli ty známé tady, aby byli vtaženi tady do toho dění. To by asi chtělo víc, protože oni někteří mají známé ještě mimo, tak někteří … mám pocit, že jedna rodina se z toho důvodu odstěhovala, že se jim zdálo, že tady nikoho neznají a že se tady toho děje málo. Což je blbost. Tady se toho děje moc. Takže když nikam nechodí, tak se toho děje málo, no.

To jo. Myslíte, že ti, kdo by mohli pomáhat nejdou pryč a jakože by trochu pomáhali a ti co nechcou jdou. Ale ti co tady zůstávají, vidíte nějak, že by se to dalo podchytit?
- No. Měli bychom to zkusit. My to více méně řešíme pořád sami. Chtělo by to asi více iniciativy z naší strany.
Myslíte, že to je jenom v té iniciativě? Nebo vymyslet jak se jako…
- No je to… my pořád čerpáme z toho, co máme. A zatím je nás dost, takže asi tak.
Takže pro nás i pro ty ženské je jednodušší udělám si to sám, než abych to někomu vysvětloval.

To já velmi tomu rozumím.
- Může stát, ale spíš nás ani nenapadne, že nám ty lidi nechybí, že. Ale tak je to chyba no. Měli bychom s tím začít no. Teď jsme dva mladé pověřili organizováním volejbalového turnaje a dopadlo to tak, že jsme neměli žádný výdělek, takže teďka ten mikulášský, to je taky druhý problém, že nejsou zodpovědní někteří. Takže nechceme je zbavovat té organizace, oni budou organizovat, ale budou organizovat s tím, že udělají všechno kromě prodeje.

Jasně. No tak když vidíte, že tam je ztráta, tak je to jasné…
- No ale oni zase budou organizovat, oni si musí pozvat družstva, oni si musí sestavit tabulku, nakoupit ceny, nakoupit zboží. Tohle to oni si musí zajistit a my jim zajistíme prodej. Ti stálí, co tam jsou…

Třeba Kristýna Vašíčková…
- No ono je to těžké. Třeba na těch plesech, tam dát nějakého člověka, který vám stopí prachy, že jo. V průběhu toho se nic nepočítá, nepřidává.Takže už se nám stalo, že ten výdělek nebyl takový, jak měl být a už je nezveme na prodej.

Takže vlastně vy, co tam jste mezi sebou, tak už toto neřešíte, protože …
- Už si důvěřujem. My zveme jako další, to bychom nezvládli, ale zveme takové spolehlivější, starší lidi.

No a taky ten co tam přijde prodávat lístky, se nemůže opít taky, že?
- Taky no. To byl taky problém těch volejbalistů. Tam si nalil kdo chtěl a pak to tak dopadlo. Takže mladé zveme na prodej piva a pomáhat s prodejem.

No ale to je stejně zajímavé. Já když mám peněženku, tak přece se více hlídám, než ostatní, aby mi z ní někdo něco nevzal.
- Jenže když to není vaše a nejste k tomu vychovávána, tak je vám to jedno. Takže tam je ten problém té nezodpovědnosti, to je jeden důvod, jakože obava naše, že a pak někdy to cítím jako nedůvěru, že bychom mohli je zatáhnout, ale neoslovíme je. Z toho důvodu, že bychom museli něco vysvětlovat, že je pro nás výhodnější si to udělat sami. Ale třeba když dělám ty mažoretky, tak služby mají děcka ze školy a už se mi stalo, že se přihlásily i jiné děti že by chtěly pomoct. Ty, co jsou ze školy ven, jo, takže ojediněle se samy přihlásí, takže to jsem ráda vždycky, to je zapojím.

Kde si myslíte, že pramení to, že když to není moje, tak se o to nestarám?
- Výchova.

Myslíte, že to je pozůstatek socialismu? Dalo by se tak říct?
- No asi jo no. To už je v těch rodičích a oni je to nenaučí. Tak ale já nevím no, nemusí to být pozůstatek socialismu, ale přístup k věcem, že.

No jistě, ale kdyby moji rodiče mě vychovávali v morálce socialismu, jako takového, tak zřejmě to mám taky v sobě. No to mě jenom tak napadlo, jestli je to tím, že všechno patřilo všem a nikdo nebyl zodpovědný za nic.
- No určitě je to ve výchově. Že to ty děcka v sobě nemají. A něco jiného je, že se nám stalo, že tam dvě mladé holky prodávaly, že jim někdo čmajznul peníze, jo, tak to je něco jiného. To ony z toho byly úplně na mrtvici a poučily jsme je, že to musí mít pod tím, protože to vás ani nenapadne, že si ty děcka nechají ty prachy po ruce, někdo tam udělá šft a je to, že. Tak to jsem jim třeba nenadávali, že.
No jasné.
- Ani to nemusely zaplatit, že, protože jsme je nepoučily. Nás to nenapadlo.

V/VII MECENÁŠ

Tak prvně, co bych se vás chtěla zeptat, je kolik je vám let? - 58
Můžu se zeptat čím jste vyučený? - truhlář A v obci jste tady zastupitel, že? - ano
Jaké máte další funkce? - Už žádné. Ani v Sokolu nejste? - Ne.
Ta firma se jmenuje Zapalač? - Ano. Stolařství Zapalač.
Vy hodně chodíte na fotbal. Podporujete fotbal?
- Ano. Podporuju i finančně podporuju. Tak to je nevýdělečná organizace, tak to oni potřebujou sponzory, jinak to nejde. Ty zájmové kroužky i ta škola. To je jako takové běžné. Když se dělají plesy nebo něco, tak se obcházejí firmy a ony přispívají.

Takže přispíváte fotbalistům i na plesy? - Fotbalistům jak na ten chod, tak na ty plesy. Vždycky do té tomboly ať můžou koupit dárky, škola,…

Škola taky? - Taky. Na slavnosti mají vždycky dětský den, tak dám vždycky nějakou tu částku aby se mohly koupit balónky a takové.

Tak a vy vlastně tím, že přispíváte fotbalistům, přispíváte i Sokolu.
- No oni to mají rozdělené. Sokoli fotbalisti a Sokoli jako takoví. Přispívám oběma.

Můžu se zeptat, co obnáší funkce zastupitele?
- Obnáší to, aby starosta mohl rozhodovat v obci o nějakých zákonných věcech. Aby se někomu něco prodalo. Třeba přidělení bytu a takové, tak to musí projít zastupitelstvem, takže tam se nechává hlasovat. Aby ono mu dalo mandát a on mohl pokračovat ve výkonu své funkce. Třeba pověřením zastupitelstva, to navazuje na to. On sám nemůže rozhodnout o financích a tak dále.

A kolik času vám to tak zabere?
- To vychází tak dvakrát do měsíce. Když potřebuje něco urgentně, svolá schůzi, tak potom je zastupitelstvo jednou za dva měsíce a to se střídá satelitní obce - Bělotín, Nejdek, Kunčice, Lučice a vždycky se to schází. Co je zajímavé, tak největší obec Bělotín a tady je vždycky nejmenší účast na tom veřejném zastupitelstvu. Ty ostatní obce nemají veliký zájem o takové dění.

Takže to veřejné zastupitelstvo nebývá jenom v Bělotíně, ale takhle to rotuje.
- Ano. Takže to rotuje. V Nejdku je škola, tak to je veřejná místnost, v Kunčicích je kulturní dům, v Lučicích je taky opravená škola a v Bělotíně je kulturní dům. Tam jste byla vlastně na… no a ta účast byla obdobná. Takže jinač tam bývá aj 50, 60 lidí v těch obcích menších. Což je zarážející.

A jak je to možné?
- Tak to je nezájem lidí. Každý má svoje starosti nebo problémy.
A ten fotbal, co chodíte povzbuzovat, …
- Tak tam je to obdivuhodné, tam vždycky těch 200, 150 lidí je ta účast. Ty fotbalové oddíly je vtáhnou, že. Takže tam hrajou v sobotu žáci, dorost, B, A, takže ta aktivita toho fotbalu je obrovská, no. Což je pěkné. Samozřejmě všechno to leží na těch aktivistech, co se tam pohybujou, že. To jsou ti trenéři, funkcionáři, bez nich by to nešlo, aj ty kroužky že. Turistický kroužek.

Vy chodíte i v sobotu i v neděli?
- Jo. Jak mi dovolí čas. Ta práce. I jednou za 14 dní se vyjíždí na venkovní zápasy, takže je autobus zajištěn, takže kdo má zájem, může se zúčastnit.

Jezdíte autobusem? - Autobusem.

Tak vidíte, já jsem se chtěla zeptat toho pana Maštery a on říkal, že vy budete vědět. On říkal, že si vychováváte dorost, ti fotbalisti a …
- Ano. To pokračuje od žáků. Podchycuje se to. Vlastně ten Mrázek vede ty nejmladší, to jsou ti, co chodí do2., 3. Třídy, tak to se podchycuje. Není to soutěž, ale je to takové, je vždycky sraz těch 4, 5 mužstev a to je takové jako čtvrtletně, zápolení. Tam potom pokračujou dál ti žáci už, malincí jdou do žáků a už je to registrované jako na zápasu. No a z těch žáků potom jdou zase do těch dorostů, někteří žáci přestupujou i do vyšších tříd, třeba Hranice hodně přetahujou naše žáky. A mají je tam až do toho dorostu.

Proč si myslíte, že je přetahují?
- Neřekl bych přímo přetahují, ale tam mají lepší zázemí a je to kvalitní ty tréninky a ty zápasy, už je to lepší na úrovni. Hranice hrají už krajský přebor. Takže pro nás je to výhodné, za prvé je to částečně ohodnocené, máme za to nějaké peníze.

Jo?
- No nějak ty žáky vychovají a potom je získáváme třeba zpátky nebo někteří dorosti byli až ve Vítkovicích a tak dále. V těch klubech velkých. A ti když přijdou, tak už jsou to prakticky připravení hráči už do těch vyšších tříd. Třeba my hrajem ten krajský přebor, takže tam ti kluci, co byli v těch Hranicích nebo v těch Vítkovicích, ten kluk byl jeden konkrétně, takže už byl na té vyšší úrovni.

A vracejí se obvykle? Nebo spíš jdou do vyšší soutěže?
- Většinou se vrací. Ojediněle se stává, že přecházejí nebo jdou jinde do vyšších tříd, ale to všechno záleží jak ten chlapec má volno že. Jestli dělá třeba nějakou školu, tak to už třeba dělá vysokou v Praze nebo něco takového, už je problém chodit na tréninky a to už je těžko no. Bez tréninku to nejde.

A vy si můžete i kupovat hráče? - Je to tak, ano.

A kolik stojí takový hráč?
- To většinou se ty kluby navštíví a řekne se, že bychom potřebovali nějaké hráče na hostování. Takže na to hostování to vychází od těch 5 do 15 až 20 tisíc na rok. Takže to je pro ten klub spíše. To není pro hráče, ale pro ten klub spíše. No a když se stane, že ten hráč řekne ano, já mám zájem abych u vás hrál, tak to se potom domlouvá s tím klubem, že se může ten hráč jak vy říkáte odkoupit.

A to už pak je za víc?
- To už je za víc. To už je podle toho jaký je ten hráč, jak ho ocení. Třeba 20 až 50 tisíc. Podle toho z jaké třídy přijde. Jestli přijde z krajského nebo z (není slyšet).

Tak a jak tady na to fotbalové družstvo vydělávají? Tím že dělají nějaké akce nebo je to hlavně z toho sponzoringu?
- Když nedělají ty akce, tak dělají dvakrát ples. Tak z toho je něco výtěžek. Potom máme kiosek na hřišti, tak veškerý výtěžek jde taky do toho. A potom jsou ty různé sponzorství do toho klubu, takže když jim to někdo posílá, tak oni si to dávají na účet a tam schovávají penízky. Něco dává obec samozřejmě. Ta obec platí sílu, která udržuje hřiště, pere dresy a tak dále, že.

Našel se sekač? - Sekač se nenašel.

Nenašel? Já vím, že ho ukradli. Minulý týden, co?
- No. Ukradli. Takže starosta musel dovézt z Kunčic ten původní, ten starý, protože podal to dál. Kunčice taky mají nějaké ty travní plochy na to sečení a tak musel dovézt ten starý, no. Tak je to zlé.

A nevyšetřili nic?
- Tak šetřit se šetří. Je to takové. Chudákovi sebrali, chtěl hůlky udělat, jak byl svátek a druhý den do rána sebrali i ty hůlky s těma praporkama. Tak byl chudák naštvaný. Nenechají darebáci ničemu pokoj. Tady vykradli i obchod u nádraží a rozbili dveře. Jsou to nenechavci no.

Tak a dále se zeptám, vy jste aktivní tady spíše v té oblasti, že zaměstnáváte hodně lidí u vás, že jo? - Tak

Kolik zaměstnáváte?
- Teďka v dnešní době mám 30 zaměstnanců. No já jsem začal podnikat tady v Bělotíně už na více místech. Založil jsem firmu Hasil, kde jsem potom vystoupil. Měl jsem 60 lidí, byl jsem jako jeden z majitelů Hasila, tam jsme měli 450 lidí a potom přišli polští kupci a já už jsem nechtěl jako starší člověk, nějak jsem se osamostatnil. Takže starosta má vždycky takové ty aktivity, že pomáhá těm podnikatelům, že nabídne nějaké objekty, získá nějaké dotace tak aby podpořil to podnikání v té obci. No začal to s takovým jako s ne vypočítavostí, ale že by počítal s tím, že získá peníze od těch podnikatelů. Protože spíš bylo jako zákon, že FO daně odevzdávala, posílala obci automaticky, ale po další novele zákona se udělalo… takže prakticky 50 % nebo dokonce 70% už pere stát a ten zbytek jde obci. Takže se to trošku ztratilo. Byl to takový podraz pro ty obce,takže on se staral, takže když to tak řeknu, 10 podnikatelů tak získal? Že jim tady pomáhá všestranně. Budovy, odkup pozemků a tak dále. Dotací získával hodně pro ty obnovy těch starých budov.

A vám taky nabídl ten kravín?
- No. Já jsem začal dole u nádraží, tam se postavil ten Hasil, jsem potom z tama odešel, teďka ten Hasil se prodal dalšímu subjektu, přitáhl z Vítkova starosta, teď se tam dělal nějaké těsnění pro automobilky, pryžové i gumové no a já jsem to tam začal pomalinku opravovat a tím, jak to na sebe vydělávalo, tak se postupovalo, takže teďka už jsme v třetí etapě, v té poslední, stavební. Už končíme s tou stavbou. No a vedle byl další kravín, tam je další podnikatel, nějaký pan Dostál, ten má těžkou techniku, ten dělá na dálnici. Navrchu je Tigema. Takže je hodně těch objektů a samozřejmě je tu podnikatelská sféra, tak samozřejmě mají možnost se lidi (není rozumět14:49) z té místní části, že. No a těch odborníků je málo, tak si shánějí v satelitních obcích, že. Nebo okolních, třeba jezdil z Hustopeč ke mně pracovat, z Kladerub, z Opatovic.

Ha, ha, ha. Z Kladerub to byl vůbec největší odborník, co?
- Jo, ale tak dělali v Kladerubech, jak se spravoval Hasil, tak tam bývalo udělané, vojenské statky a lesy tam měly dílnu a tak jsem to předělával za doby éry toho Hasila a přešli jsme do Kladerub do té stolárny JZD. Tam jsme byli celý rok, mezitím se to opravilo a přestěhovalo se to zase zpátky.

A víte kolik zaměstnáváte lidí přímo z Bělotína?
- Tak 2/3 z těch třiceti. A třetina je z těch obcí. Z Vražného, Opatovice z Hranic.

A z tady těch přímo Bělotíňáků, to jsou především ti stolaři?
- Aj pomocné síly. Nám stačí šikovný, zaškolený pracovník. Takže aj ten tady najde uplatnění.

A vy jste říkal ty odborníky, ty sháníte jak? Nebo když jste mluvil o těch odbornících, to jste myslel koho přesně?
- Ti profesní odborníci, jako pro nás je odborník vyučený truhlář, že. dlouhodobou praxi ať má. Takže ti chlapci, já jsem dělal tovaryše a ti kluci se učili, že. Pak se objevil nějaký Kořistka v Hranicích, tak jsem tam dělal vedoucího, tak jsem tam měl 15 kluků z těch stolařů. Pak jsme přešli z toho stolařství zase do Hasila. A to jako já jsem měl firmu, to jsme udělali a potom MTH nakonec že. S těma klukama se znám vlastně už od doby vyučení.

Od vyučení, takže vlastně těch 15 co o nich mluvíte, tak to jsou vlastně všichni jakoby spolužáci.
- Ne jako spolužáci. Byli mladší o 10, 15 let než já.
A to MTH to bylo co? - To byla firma v Hranicích.

Firma v Hranicích co dělala stolařskou, truhlářskou?
- To byla fabrika, která dělala opravu železničních vozů a takových opravárenských. Podbíječky, čističky a takové. A tam v tom fungovala jako stolárna. My jsme dělali ubytovací vozy pro ty, co dělali výluky. Tak oni spávali v ubytovacích vagonech. Byla odstavená kolej, tam jsme dělali kuchyně, sprchy, ubytovací vozy. Oni tam měli ložnice, společenskou místnost, televizi, ústřední topení tam bylo. A ta hala je v Praze to ředitelství. Oni vedou právě Hranice, Hradek Králové, Brno, Plzeň.

A vy jste tam dělal mistra nebo stolaře?
- Vedoucího. Pra'ťáka. Tehdy se to říkalo jako parťák. Jsem měl stolaře pod sebou.

A parťák má několik stolařů nebo jen jednoho?
- Parťák měl všechno. Celou četu.

Takže parťák je jakoby takový mistr.
- Tak. Takže já jsem tam měl kolem 20 stolařů.

Aha. No a potom jste teda přešel ke Kořistkovi. A vlastně těch 15 šlo s váma.
- Ano. Polovina šla se mnou.

A pak už byl Hasil.
- Potom jsem byl ještě samostatný. Stolařství Zapalač do Bělotína. Starosta mi nabídl právě tu starou stolárnu. To bylo u nádraží, ať tam podnikám. V restituci to dostala obec zpátky od vojenských lesů, takže tam byl takový záchytný bod, protože tam byla stolárna, tak už tam byly nějaké stroje a příprava, tak tam jsme začali. Než jsem začal budovat Hasil, tak majitelé původní říkali tak děláš pro nás, tak staň se jeden z nás. Tak jsem vstoupil svým vkladem do té firmy a založilo se s. r. o. a potom to začal Hasil spravovat tu budovu.

Aha. Tak úplně prvně, vůbec původně ten Hasil byl jako to vaše stolařství? Jako že vy jste byl tady v té budově u toho nádraží, a pak…
- Hasil začal a to bylo 2, 3 kluci, dva majitelé a jeden tam pomáhal a oni byli z Němetic. Tam byl Pelc. Takže tam byl Franta Pelců tam začínal a ještě nějaký kluk z Ostravy. A přece jenom my jsme začali dělat ty požární dveře no a tak my jsme jim tam pomáhali.

Ehm. A oni ještě měli někde jinde podnik? - Ne.

Ne. Takže prvně se začaly ty dveře vyrábět tady.
- No první byly v MTH. Tam jsme dělali vzorky a potom se přešlo k tomu Kořistkovi a tam jsme to taky chtěli protlačit, že bychom dělali ty požární dveře, ale majitel Kořistka nechtěl. Protože tehdy byl boom dělat banky, interiér. Tak mu ty dveře moc nevoněly. Takže to tam skončilo. Ale z těch kluků byli takoví, že by chtěli, tak…

Tak jste udělali to stolařství Zapalač
- A udělal jsem si živnostenský list. Starosta mi právě nabídl budovu co dostal v restituci, tak jsem tam začal podnikat, byl jsem tam asi rok a půl nebo dva a to jsem pomáhal přitom jsem dělal už ty dveře pro toho Hasila. No a pak jsem udělal vklad do toho Hasila s tím, že se ta budova bude zpravovat, tak obec to dala Hasilovi tu budovu a za ty utržené peníze starosta postavil nové nádraží. Protože Bělotín byl bez nádraží. No a pak už se Hasil rozšiřoval. V Němeticích byl, Bělotín se pěkně rozšířil, další fabrika byla v Mariánských horách, office jsme měli v Porubě, tam byly kanceláře, takže v tom boomu měl Hasil až 480 lidí. No a potom se to trošičku okleštilo, že už ty režije byly dost vysoké, tak se umořovaly náklady, takže se omezilo přijímat lidi.

No a vy jste říkal, že jste potom ten podíl prodal a oni zůstali v těch Němeticích, ne?
- Němetice zůstaly a Bělotín jsem si vzal do podnájmu, chtěl jsem tam rozšířit firmu. Tak jsem si těch lidí nechal, těch 30, 15 lidí jsem měl navrchu, takže skoro 60 lidí jsem měl. Ale bohužel ten podnikatelský záměr s tou Ikeou mi nevyšel. Oni omezovali výrobu, tak mi to odskočilo. Už jsem měl vyřízený úvěr a všechno, že to koupím tu budovu, ale bohužel, nevyšlo to. Takže jsem od toho odstoupil a předal jsem to zpátky Hasilu tu budovu. A Hasil hledal kupce dalšího. Našel, prodalo se to a já jsem mezitím už za éry Hasila už byl nedostatek takových komponentů, takže mi spolumajitelé povolili, že bych mohl podnikat i při tom, že jsem byl jeden z majitelů. Tak jsem tam rozběhl tu výrobu těch komponentů ty obalované lišty a takové věci. Ty komponenty, které bylo těžko sehnat na našem trhu.

A tam je teďka v té budově to těsnění, že jo?
- No koupila to nějaká firma z Vítkova a oni tam dělali nějaké těsnění gumové, pryžové pro automobilový průmysl. Já jsem chtěl zachovat druhou technologii a to byla právě ta výroba těch požárních dveří, interiérových dveří a nábytku, takže jsem musel tu vrchní dílnu ještě rozšířit tak aby se tam ty 2 technologie vešly a vmáčkly, takže jsem to rozšířil a s tou 3. etapou jsem to ukončil to rozšíření pro těch 30 až 50 lidí je tam možnost.

Takže tam teda bylo navrchu těch 20 pro ty profilové lišty a pro ty komponenty.
- No kolem těch 20 a 12 lidí přišlo ze spodku. Ostatek jsem bohužel muset propustit, protože jsem měl strach abych je uživil a sehnal tolik práce.

Takže kolem 20 lidí by mohlo být z Bělotína. - No. To jo.

Ještě se zeptám, jak jste říkal, že už potom jste vystoupil, už bylo málo výroby nebo proč jste chtěl vystoupit?
- Od toho Hasila? Tam to bylo tak, že nám polská firma nabídla odkup 50% akcií no a my jsme prakticky chtěli odstoupit, tak jsme odstoupili.

Vidíte v tom problém?
- Tam je problém v tom rozhodování. Do čeho investovat, z čeho nákupy.

A vy jste původně byl vy, pak přišli ti dva Pelcové a kdo byli i další 3 ?
- Potom byli z Ostravy pan Gajdušek, pan Zitko, Konečný a Minarčík. A František Pelců odešel po tom, jak jsme se trošku škorpili.

Takže zůstal ten jeho brácha a vy ještě.
- Ano. Takže nás bylo 6 a potom ti dva chtěli vystoupit, takže jsme hned dali někoho, kdo by do toho chtěl vstoupit, kdo by odkoupil ty akcie. Mě stačilo 50%, takže je to dost divné. Koupit firmu s 50% když nemá ani (majoritu) nic, že? Potřebujete 75% abyste rozhodovala o všem, ale mu to stačilo.

Takže 50 zůstalo těm třem a oni vás jakoby vyplatili z toho zbytku. - Tak.

Ehm. A když jste se tak postupně rozrostli, že vás bylo tolik, tak jste se nemohli domluvit? Nebo čím to bylo? - Těžká domluva.

A těžká domluva v čem? V oblasti směřování nebo kam se rozpínat nebo v čem byly hlavní jako důvody toho, …
- Kde směřovat tu výrobu jako ten Hasil nebo kde ho posouvat. Čemu dát prioritu a tak dále. Investovali do technologií a tak dále.

Vy jste chtěl co?
- Technologii. Já jsem takový spíš do technologie, mě nějaké služební auta neimponovaly. Já jsem si spíše chtěl koupit nějaký nový stroj, že. Takže to je těžké, když máte 6 majitelů, kterým stoupají režijní náklady a jedno s druhým a je to cítit.

A byl jste jenom sám ten co chtěl tady ty technologie nebo …
- No my jsme vždycky měli dohodou takovou, že dycky když byla nějaká taková porada nebo něco, tak vždycky jsme museli k nějakému závěru nebo ke shodě dojít bez toho to nebylo.

Určitě. Ehm. - Ale říkám, zbytečně to trvalo všechny ty rozepře nebo tak.

A ti ostatní zase prioritu neviděli v rozvoji nové stroje, ale spíš jak vy říkáte auta?
- Spíše svoji osobu no. Své zájmy tak to je logické že. No ale pokud chcete, aby ta firma šla a aby mohla někde pokračovat, tak musíte jak se říká do toho vstoupit. Bylo to takové, že majitelé nechtěli už rozhodovat, což bylo na jedné straně správné a tak se přijímali ředitelé, ale zase ten ředitel měl určitý mandát a ti majitelé mu furt do toho vstupovali svým rozhodováním nebo svým doporučením nebo tak, tak to bylo takové těžké pro toho ředitele, že. On proti tomu majiteli nemohl vystoupit i když měl dobrý úmysl a záměr, ale ten majitel řekl tak to bude a on to musel udělat i když to bylo prosti jeho vůli. A to je tak dycky.

Ale to je takové zvláštní, že ti podřízení měli zájem na tom, aby tu firmu rozvíjeli nebo respektive ředitelé, kteří jsou delegováni majiteli by tu firmu spíše rozvíjeli než majitelé. To je takové zvláštní.
- Tak to je tím, že ten ředitel se dívá na tu výrobu a na to. Takové ty vedlejší činnosti ho nezajímají že. A ten majitel se zabývá vším všudy.

A to byly ty auta.
- Třeba i vozidla nebo něco takového. Tak taky to patří k tomu podnikání, že musí být nějaké služební auto. Za 500 000 nebo stačí třeba za 100 000.
Za to by mohl být pěkný stroj ale.

Samozřejmě, ale vy jste to tak nějak ustanovili, že?
- Ze začátku to bylo tak, že my jsme měli zastoupení. Jeden dělal ředitele a jeden dělal vedoucího, jeden měl na starosti výrobu, druhý měl na starosti obchod předtím v zahraničí a tak dál. Tak to měli rozdělené, no ale potom jak ta firma rostla, tak my jsme z těch funkcí odstoupili a na naše funkce přišli noví lidé. No a taky ti lidi něco stáli a jedno s druhým, takže .

A vy jste právě říkal, že jste byl vy, ti dva Pelcové, ale to mi přijde, že jste se spíš soustředili na tu výrobu, jakože vy jste chtěli technologie, nové stroje, ale ti co přišli, ti druzí majitelé, tak jak se tam oni ocitli?
- Oni zase ti dva kluci přišli z toho zahraničního obchodu, že.

Ale spíše zajišťovali obchod. Ne výrobu, ale spíše obchod. A tím se dostali k majiteli taky. - Ano.

Aha. Takže oni nebyli stolaři.
- Vstoupili svým vkladem a tak dále.

Vstoupili vkladem, ale spíše znalostma?
- Ano. Aby jim tam dělali svoji funkci. Oni tam vstoupili v tom rozkvětu, v tom začátku. Tam bylo 400 lidí a oni tam přišli a nás tam bylo teprv já nevím 80.

Takže vy jste nemohli ovládat jenom tu výrobu, protože vy jste znal především tu truhlářskou výrobu.
- Tak. Já jsem měl svoje.

Ale zase jste nemohl zabezpečovat zahraničí a obchod, tak proto přišli tito další majitelé.
- Ano.

Ale to mi nepřijde, že by byli tak srostlí s tou firmou jako vy. Protože vy jste viděl tu hodnotu.
- To jo. No tak oni nepřišli v tom zárodku, ale přišli až jak se říká do toho rozjetého vlaku. Ti byli třeba, protože ta firma rostla, potřebovala větší objemy a potřebovala větší rozhled a tak dále.

To zcela jistě, ale potom jako když jste chtěli posuzovat co? Jestli ty technologie nebo vlastní nájem?
- No oni zas to byli kluci, kteří byli na vyšší úrovni. Už potřebovali obchod, potřebovali auto aby se tam mohli dostavit na to jednání, takže už to rostlo. Tak když já mám auto, tak samozřejmě všichni ostatní musíte mít taky auto, že. Jsme všichni na jedné lodi, tak se koupilo 6 aut.

Ale to velmi zatěžovalo firmu. Takže vy byste si spíš koupil stroj.
- Tak ale tak jako uznávám, že třeba nemůže jezdit tím trabantem třeba do Prahy.

Ale tak to jistě, to já nepopírám.
- Takže ty nákupy se směřovaly někde jinde.

A ti ředitelé, to jsou ti co drží… to jsou stále ti majitelé, těch 50%, ti ekonomičtí nebo ti už taky vystoupili?
- Já vím, že my jsme jako odešli my 3 a ten majitel si je tam nechal jako managament, ale potom se dohodli tak, že oni prakticky taky všechny ty akcie prodali tomu Merkuru a zůstali tam jako management po dobu 3 let.

Takže ten Merkur má teď už 100% ? - Má 100%. Takže ti 3 kluci zůstali.
No takže vy už teďka máte svoje a můžete si kupovat ty stroje. Jste spokojenější teďka? - Určitě.

Je vám to teďka bližší? Jako tak, že zase si budujete tu svoji?
- Tak já jsem byl vždycky takový, že jsem nějaké ty hodnoty vytvářel. Pak jsem byl v MTH, tak jsem pracoval pro ten kolektiv. Když jsem byl u Kořistky, tak jsme to tam prakticky rozjížděli, tam jsem byl jako mistr u něho. Jsem měl na starosti ranní a odpolední směnu no a potom jsem přešel zase do Bělotína, takže mě jako ta tvůrčí práce pořád baví. A samozřejmě když děláte na svém a vidíte, že ti lidi z toho mají taky nějaký užitek, že z toho mají radost, pomáhají.

Takže vy říkáte, že jste to dělal spíš jakoby … nebo vidíte ty hodnoty více. A ty hodnoty vidíte v kolektivu, v tom, že vlastně máte to pro sebe, máte to tam pěkné …
- No že mám kolem sebe dobré lidi, kteří dokážou něco pěkného vytvořit, udělat, spokojenost zákazníka, což je taková největší odměna. A zase ten zákazník se pochlubí kdo to dělal, poukazuje a to je taková jakoby reference dál. A už máme takovou působnost bez reklamy, dá se říct dost širokou.

Bez reklamy úplně? - Tak dávám reklamy, když se …
Nejlepší reklama je ten spokojený zákazník. - To je si myslím největší devize.

Tak a vy tam jste s nima teďka furt, že jo? A máte ještě někoho, kdo zajišťuje i jiné věci? Ty obchodní? Jaká struktura toho? Vy jste majitel.
- Já jsem majitel, ale chci to předělat na s. r. o., protože už je ta firma dost velká, takže by to asi chtělo. Ale až doděláme tu stavení část. Já si tam potřebuju udělat sklady, potřebuju si udělat iso a takové ty stavební normy musím dodělat. Takže já jsem tam majitel a mám tam ekonomickou sílu, přetáhl jsem tu druhou technologii, tak jsem si vzal toho vedoucího z té spodní části, z té druhé dílny a syn tam dělá nákupčího a seznámí se s tou prací, se vším všudy. Takže prakticky jsme tam 4, kteří to máme na starost. Co se týká shánění práce, tak to jsem si nechal zase já. Tak člověk má už nějaké ty kontakty, ty známé.

Jak jich využíváte těch kontaktů a známostí? Nebo jak to sháníte?
- Tak sháníme to tak jak se říká…

Už víte z toho okruhu …
- Z toho okruhu se známe telefonicky, tak se pozdravíme, jak jde život, no a přitom si řeknem ty, potřeboval bych něco udělat, známý by potřeboval něco udělat, ten známý zase už známému říká, takže teďka už mám nabalených asi tak 50 stálých firem, které berou ode mě stále komponenty. Takže to je takový základ a to ostatní jde tou poptávkou toho trhu.

A váš syn ten se věnuje spíše tomu obchodnímu jakoby obchodní části. - Ano.
Z kolik procent můžete odhadnout, že ty vaše kontakty dávají práci vaší firmě? Vaší konkrétně.
- 50% a 50% je těch stálých.

Takže 50% z kontaktů a 50% už z těch stálých firem. Ale ty stálé firmy jste stejně získal svýma kontaktama.
- Ano. To je ta dlouhodobá spolupráce. Já už jsem na tom trhu dost dlouho a je to tím, že prakticky pořád dělám v té branži. Od toho MTH. Když jsem odcházel, tak ti lidé chtěli jít se mnou. Odcházeli do toho Bělotína se mnou těch 15 lidí, že jo, takže ta důvěra byla a ta důvěra se rozšiřuje už i do toho širšího spektra. Kolikrát jsem někomu pomáhal ještě za totality. Jsem stavěl a řekli mi pomož mi, udělej mi schodiště, udělej mi obklady, udělej mi dveře. Takže jako ten okruh těch známých. Dobrým přístupem, dobrým tím postojem si je člověk získává. A teď se to jenom zúročuje. Potom u toho Hasila mi to taky přineslo hodně, protože jsem byl na té vyšší úrovni. To byly firmy, už nadnárodní, takže ty se účastnily takových porad nebo něco, takže nějaké ty zkušenosti. Takže říkám ty kontakty, jsou víc než to vzdělání.

Myslíte si to? Nebo tak to vnímáte.
- Je to tak. Prakticky když to tak vezmete, tak je to tak. 40 let v tom pracuji a snažím se to pořád nějak nabírat nebo tak ty kontakty. Za těch 40 let ten člověk získá hodně těch kontaktů, vědomostí a znalostí. Takže dneska jako vím, že když jsem měl tady 80 lidí jsem zaměstnal v Bělotíně, měl jsem několik inženýrů když mi dělali vedoucího provozu, ale bohužel neosvědčili se. A byli to dřevaři. Měli vysokou školu dřevařskou.

V čem byl největší problém?
- Tu ekonomiku zvládali, ale poradit s takovým nějakým tím vnitřním problémem v té firmě nezvládali. Jako navrhli nějaký výrobek, ale neuměli poradit tomu dělníkovi s tím výrobkem. Ten dělník toho ředitele jak se říká opil rohlíkem. Nemohl posoudit jestli je to správné nebo špatné. Jestli to obnáší tolik práce nebo málo práce, takže ta zkušenost tam chyběla no.

Kdežto vás by neopil.
- Tak já jsem začínal jak se říká od píky, tak když pokračujete… jsem to dělal, vím jak to dlouho trvá, takže bohužel životní zkušenost má taky hodně do sebe. Samozřejmě ty školy nebo to vzdělání taky patří k tomu, ale dneska už ten život… je třeba umět jazyk, zas se to lepší získává ta práce.

Vnímal jste, že ti inženýři, přesto že nemají… oni neměli nějakou tu zkušenost, vnímal jste, že oni mají něco… - Málo praxe bych řekl. Že nebyli ještě tak ostřílení.

A pociťoval jste, že mají něco, co vy nemáte?
- No tak samozřejmě ta znalost, ta odborná a vyšší znalost, jazyka znalost a tak dále. Já se orientuju jenom na vnitřní český trh, protože já nemám znalost jazyka. I když samozřejmě z Rakouska jezdili, protože potřebovali, já říkám, uč se německy nebo anglicky, protože i tam člověk může vyrábět do toho Rakouska. Dneska už se to otevřelo ty hranice, takže dneska už není region česko, dneska už je to tak že je to otevřené a jestli chcete a máte možnosti…

Hledáte teďka někoho takového? Nebo myslíte, že byste ho uživil?
- No tak člověk kdyby byl mladší, tak více riskuje. Dneska už jsem starší a už tak neriskuju, jak jsem riskoval předtím. Předtím jsem šel do toho podnikání že jsem neměl koruny a vzal jsem si několik miliónů úvěr a teď to buď vyjde nebo nevyjde, že. Ale vyšlo všechno. Dneska kdybych byl mladší, tak potřebuju znalost nebo člověka, který umí znalost a začít dál. Ale já už ne, to musí ti další za mnou. Třeba mladší generace musí jít do toho. Ale musí mít člověk nějakou vizi a musí se to furt nějak potahovat.

A máte nějakou vizi?
- No tak samozřejmě, člověk začíná s páru lidma, má malou dílnu, teďka máte velkou dílnu, chtělo by to rozšířit, získávat kontakty, ale říkám, to už je na to rozšíření, no. Pozemek mám velký, tak se může postavit další hala. Proč ne? Ale to je zase práce všechno.

A to je část zase další…
- To je pokračování dalších no. Tak jsou ty firmy no. Mají nějakou tradici. Já jsem první generace, že, tak až bude 2., 3., tak třeba to potáhnou dál. Doufám že jo. Proto jsem to dělal.
To myslíte teď vašeho syna, že jo? - No.

A byl váš sny vždycky smířený s tím, že to po vás bude přebírat? Jo vy to nevíte… co si myslíte?
- Já si myslím že do toho spadl a že musí. Že tu musí bydlet, protože holky odešly. No a říkal, že je to velký barák, že takový nechce, že si postaví menší, no tak jak chce. No když se ztratíte, tak všechno se může stát.

No všechno se může stát… - No nepřemýšlím o tom no..

No ne. Já spíš myslím v oblasti té firmy. Toho podnikání.
- Ta firma tam je, udělá se s. r. o. a jestli to potáhne dál, což bych chtěl, těžko říct. Já jsem takové podmínky a možnosti na tom začátku neměl. Začal jsem tady v malé stolárničce. To byla místnost 5 x 5 a tam jsem začínal, no. A dneska mám…

50 x 50 …
- No, to jo. To daleko víc. Dneska tam mám 3000 metrů čtverečních pracovní plochy. To jsou tisíce metrů, že. A ta technologie tam, strojové vybavení a všechno. Tam když někdo přijde, ty technologie, stroje nové, všechno.

A vy zaměstnáváte vlastně i tu Kristýnu?
- Zaměstnával. Ivanu jsem zaměstnával, Dášu jsem zaměstnával.

A teď v současné době jenom Kristýnu nebo ještě Dášu?
- Kristýnu jenom a potom zeťe, Marka a ty 2 jsou na mateřské, ale počítám, že se vrátí některá z nich. Potřebujem udělat sklady nebo něco. Manželka byla společník, teďka už je v důchodě. Takže mi to nechala všechno.

No a říkal jste, že byste byl rád, kdyby to Zdenek převzal a z těch ostatních nemá nikdo takové jako že by zajišťoval chod té firmy?
- Já myslím že jo. Že se to tam potom nějak vyvrbí. Jsou mladí. To přijde já myslím. Mám v plánu udělat s. r. o. a do toho s. r. o. chci zamontovat všechny svoje děti. Že tam bude s. r. o. a každý bude mít nějaké procento. Ale jak se s tím procentem porve, to se uvidí.

A ten Zdenek jste říkal, že musí a povinnost na půl a co ti ostatní? Myslíte, že by o to stáli?
- No tak musí. Když budou jako zatažení do toho, tak se defakto určitě musí něco k tomu říct. Tak když nic, tak se k tomu musí alespoň zmínit. Co by mělo, jak by mělo, protože to budou prakticky majitelé všichni. Takže když budou majitelé, tak musí mít nějaký názor. Nebo třeba to nechtějí, tak to prodá nebo nějak se to udělá. Když je s. r. o. tak každý má svůj podíl a ….

Kolik je teďka 100 000 ? Nebo ne 200 000. - 200 000. No takže člověk to zaplatí všechno a …
Čert ví, co se bude dít… - Přesně tak no.

Tak a teďka se zeptám co dělali vaši rodiče?
- No tak oba dva byli v zemědělství. Bělotín byly Sudety, po válce tady rodiče přišli. Tatínek sem přišel jako svobodný, ten přišel z Horního Újezda, tady od vás kousíček, tam byl sirotek, dělal pacholka. Maminka pocházela z Červenky a tam byla dcera státního zaměstnance na dráze. No a tak se seznámili a vzali se a koupili si tady v Bělotíně barák po Němcích.
=> 54 : 53 Pan Zapalač vypráví o historii Bělotína, která již byla zmíněna u předchozích rozhovorů. Vypráví o tom, jak byli v celém Bělotíně Němci a po válce museli být všichni odsunuti a mohli tady zůstat jen míšenci. Poukazuje na problém, že je zde hodně přistěhovalců a z různých koutů republiku, že zde nejsou domorodci a když už tu jsou, je jich málo.

A ti rodiče byli vyučení do zemědělství? Nebo měli základní vzdělání?
- Jenom základní vzdělání. No takže dělali v zemědělství a potom jak skončilo JZD, tak tatínek potom přešel na šachtu no a maminka zůstala v tom zemědělství až do důchodu.
Vy máte nějaké sourozence? - Ano bratra a sestru. Já jsem nejmladší.

A ti dělají co?
- Bratr ten dělal taky v zemědělství a sestra se vyučila tkadlenou a dělal ve Vítkově. Ale taky už jim to skončilo. Oni dělali nějaké brokáty do Turecka. Ale zdravotních důvodů to musela opustit, protože měla problémy s nohama. Křečové žíly a tak na doporučení lékaře toho nechala, toho stojatého zaměstnání a tak šla taky do zemědělství. Bydlela u Opavy v Leskovci.

A brácha? Ten bydlí kde?
- Ten bydlí v našem rodinném domku tady v dědině. Takže my jsme se všichni narodili v Bělotíně. Brácha 1946 a já1951. Já jsem rodák, narodil jsem se přímo v Bělotíně. Takže prakticky já znám Bělotín od toho 50. roku a jsem tu dodnes. Tak ty staré lidi znám, ty mladé zase neznám. To zase manželka dělá ve školství, ve školce, tak přes ty děcka znala zase druhé. To už zase já neznám.
Hráli jste doma na nějaký hudební nástroj? - Ne.

A byli maminka nebo tatínek nějak činní pro obec? Že by taky vedli třeba nějaký fotbal, Sokoly nebo něco takového? Nějaká jejich aktivita? Taková mimopracovní, dobrovolná?
- Tatínek byl ve spolku zahrádkářů a dobrovolný hasič byl. Maminka byla ve svazu žen a ta se trošičku tlačila na kraj nebo do okresu přes zemědělství. Ale tatínek jí to nepovolil, že nebude jezdit po jakýchsi schůzách, tak zůstala doma. Ale ta se chtěla podílet v tom krajském zemědělství.

A myslíte si, že ta práce, kterou teď děláte, to že teď podnikáte… je tam nějaká propojenost s rodinou? Nějaká …
- No s rodičema ani ne, ale s dědou. Od dědy z maminčiny strany.

A co ten dělal?
- Ten byl právě ten státní zaměstnanec. A to byl takový pedant. On měl doma všechno tak seřezané, ve škatulkách, všechno tak jak má být. A když někdo něco vzal a nedal to zpátky na místo, tak už to viděl. Takže on byl takový spíš pedant. Tak asi možná tam. Jako tatínek rodiče neznal, takže jako bohužel. Obec ho dostala na vychování. Měl sice maminku, ale ona byla velice chudá, takže ho dostala obec.

Tak ten byl takový pedant.
- Ten byl takový šikovný. K němu jsem jezdil vždycky rád na prázdniny do Červenky a potom se přestěhoval do Renot.

Proč jste tam jezdil rád? Co vás tam tak nejvíce lákalo?
- Tak příjemný pobyt, děda s babičkou mě měli rádi, snesli první poslední, takže ty prázdniny byly takové … nemusel jsem mít nějaké povinnosti, …

A byl on nějak aktivní v obci nebo něco takového? - Tož to nevím.

A nebo byl nějaký podnikavý?
- Tehdy se moc nepodnikalo. Ale byl hrozně šetrný, měl hodně peněz našetřených, ale potom přišla měna a tak potom vysypal pytel a spálil to. Takže asi podnikavý byl, ale …
A co chtěl koupit než přišla měna?
- Chtěl koupit takovou menší chaloupku, velký barák a i pole, ale bohužel.
A on byl zemědělec taky? - Ne on byl ten státní zaměstnanec. Až do důchodu tam byl.

To co umíte, jak jste se vyučil s tím dřevem a tak. Myslíte že, kromě toho, že jste zaměstnal těch 20 Bělotíňáků, myslíte, že ještě v něčem pomáháte obci?
- Tak jsem takový aktivní, že jsem v těch spolkách. Třeba myslivecké sdružení nebo máme tady svaz rybářů, sportovní rybáře, tak jsem členem, čestný člen v tom sportu jsem, jsem dostal i vyznamenání, takže to jsou takové aktivity, že jsem v těch spolkách, že jsem přizván. Já jsem takový společenský no, mám rád když jsem mezi lidmi. Dříve jsem chodil na ty brigády obecní, to jsem pomáhal taky obci.

Takže ty hlavní důvody jsou jakože …
- Tak jsem společenský. S manželkou hodně chodíváme na plesy, to už se i stydíme na to kolik nám je let. Mezi těma mladýma.

Takže důvody toho jakože jste společenští dohromady a vlastně vy jste říkal i před tím, že to bylo automatické pro tu obec…
- To zapojení do toho veřejného života v obci musí brát člověk jako samozřejmost. Nebral jsem to jako povinnost. Spravovala se škola nebo něco, potřebovali brigádníky – šlo se.

Myslíte, že to teďka taky tak berete?
- Jo pořád tak žiju. Že to dělá člověk s chutí, s láskou. Tak ono když se člověk narodí nebo něco, tak určitě tam ten vztah je. Známe se jako naše generace, takže zas ta dědina jinak vypadá, než předtím, když tady přišli moji rodiče a nikoho neznali, takže zas je ta dědina jinak stmelená.

Myslíte, že se to zlepšuje postupně? Nebo jak to vnímáte?
- Určitě, ten vztah už je lepší. Ale je to jak se říká na delší trať. Takže starosta se snaží tady zachovat ty tradice a ty lidi sdružovat. Nevím no, tak ti lidi někteří jdou, někteří nejdou no. No tak to právě na ty mažoretky třeba chodívá 10, 15 lidí, že. Kdyby to mělo delší tradici, tak je jich víc. Takže se sdružujeme akorát na těch zábavách, na těch akcích sokolských.

A proč myslíte, že nechodí víc těch lidí? Čím to bude?
- Lhostejnost nebo nezájem. Nebo jestli mají každý nějaké své starosti nebo z jakých důvodů… nevím.

A mladší?
- Já myslím, že ti mladší se schází. Na nějakých těch akcích, na oslavách, takže to jo. Chce to zase nějaké ty tahouny, kteří udělají nějakou tu akci, aby oni přišli. To je právě zase na té aktivitě těch ostatních vrstevníků. Něco připraví a ti ostatní už se připojí, ale chce to ty tahouny, no.

=> 1:08 do rozhovoru vstupuju manželka? a namítá, že ti lidi od těch 15 do 20 se nemají kde tady scházet. Oba manželé se mezi sebou baví, že to je určitě i počítačemi, že se mládež už tak neschází.

A v čem myslíte, že spočívá to tahounství? Kde se to bere?
- Tak člověk má v sobě nějakou tu přednost. Že ho baví třeba nějaký ten sport. Třeba ten Mira Mašterů, že musí pracovat s těma žákama a už je tak naučený. Je to koníček. A ty lidi k sobě přitahuje tím, že ho to baví ta práce a dokáže si odříct, že. Protože to přináší soboty, neděle, každý víkend na hřišti, což je velká oběť. To málokdo dokáže si odříct. To já ho obdivuju. Proto jim fandím a každého si vážím kdo tady to dokáže. Nepomlouvám, protože ať každý zkusí. Někdo v tom hledá, že jsou v tom peníze nebo něco co z toho získá. To není pravda. Jestli si tam dá párek nebo limonádu v kiosku, tak to není žádné podplácení. Ale už i ta mladá generace se snaží. Najdou se i mezi těma mladýma.

Myslíte, že ti mladí už si nedokážou tolik odříct?
- Já myslím, že už ne no. Každý chce mít co nejvíc peněz, majetek a drahé auta. Už se to překlápí k tomu kapitalismu no. Každý chce z toho vytěžit maximum no. Dneska to všichni budou dělat za peníze, ale už tam nebude to nadšení.

Každý chce mít drahé auta, proč vy nechcete mít drahé auto? Jako já vím, že ho máte, ale pro vás to nebyla priorita. Proč?
- Člověk to nepotřebuje k životu. Já mám rád pěkné věci, to je fakt, ale jsou přednější věci. Jsou priority, je třeba to koupit, to koupit, sklad postavit.

A ty přednější věci, to jsou ty co říkáte.
- Ano. Furt kolem toho ještě zatím buduju ten areál abych to nějak předal těm děckám aby mi nenadávaly no. Takže člověk má nějakou vizi a představu, že to chci někam dotáhnout, se říká v důchodu bych to chtěl mít hotové, no. Takže tak si člověk dává celý život ty úkoly, ty plány. A když si člověk koupí něco nového, tak to taky potěší. Teď jsem si koupil motorku, tak to mě taky potěšilo.

A můžu se zeptat kolik máte teďka obrat? Ta vaše firma?
- Loni jsme měli cosi přes 40 000 000. Mi to vycházelo vždycky ten roční obrat 1 000 000 na každého zaměstnance, ale to jsou takové kupecké počty. Když máte zaměstnaných 30, 40 lidí, těch 30 miliónů by se mělo udělat.

Ale to máte dobré kupecké počty, protože to ani mě nenapadlo, že vlastně 40 je skoro tolik, co máte to.
- Takže když je ten milion, přes milion, tak to už je jako docela dobré. Nevím, možná ty větší fabriky to mají už jinak, ale já vím, že když jsem podnikal už od prvopočátku, tak vždycky tak mi to vycházelo. A když podnikáte, musíte dobře počítat. Se vším, na všechno, furt počítat.

Pak to vypadá jak …
- Dneska byly výplaty zas, tak musíte počítat aby vyšly výplaty, odvody DPH.

Neděláte to tak, že neplatíte sociální, zdravotní, …
- Ne. Já jsem takový blbý podnikatel. Manželka ví, že když sem začal podnikat, já jsem si nedal za celý… mě živila manželka. Já jsem všechno dával zaměstnancům a do firmy. Já jsem si půl roku nedal ani korunu. Dva a půl roku ne půl. Takže já jsem takový a jsem doteď. Někdo neplatí vůbec, já platím jednou týdně. Takže když mám splatnost třeba v pondělí, tak to splatím třeba ve středu, protože vím kdy přijde výpis. Takže když on má po, út splatnost, takže bohužel, já platím ve st. Tak je tam 2 dny prodlení, ale ti co mají čtvrtek pátek, tak to je ve st, tak ti mají o 2 dny spíš, takže to je. Ale to máte problémy s tím, že mám hodně neplatičů. Mám hodně peněz po splatnosti, ale bohužel. Ale to já musím řešit ze svých peněz, protože to já nemám rád. Ale zase se mi to vrátí, když něco potřebuju. Nikdy se mi nestalo, že by mi nevyhověli.

Jak to řešíte, když vám neplatí?
- Volám.

Voláte, protože já většinou když jste říkal, podle mě to stojí na 100% nejen na 50%. Protože 50 jste získal těch stálých kontaktů již předtím. Takže voláte a …
- Těch 50 co tam jsou, tak to jsou už takoví známí, a že se probere něco. Se domluvíme. Takže to už je na té důvěře. A u těch nových se to dělá tak, že u těch nových klientů se první kontakt platí hotově, potom se přistoupí na fakturaci, že, 14 dní a dojde to tak daleko, že se faktury protáhnou ta splatnost 60, 80 dní a tak dále. A to už je potom jak ho zařadíte toho odběratele. Vy zase tlačíte na ty dodavatele, aby vám posunuli tu splatnost. Takže je to všechno o té důvěře, o těch firmách, které mi dodávají zboží. A o serióznosti. Takže když to řeknu tak to bude, tak to tak musí být.

A když to tak není, tak je to spíš jakoby zklame? Nebo ten dodavatel než vy se na něčem domluvíte, tak prostě přes to nejede vlak.
- No pak tlačím na ty dodavatele, když mi nedodají materiál. Já zase udělám maximum pro toho odběratele. Pokud jsou nějaké komplikace, tak si zavoláme navzájem a tak se to řeší. Zatím je to v normě.

Ale nejsou takoví, co by vám už rok dlužili třeba.
- No měl jsem jednoho. Ten mi třičtvrtě roku neplatil dluh a nemohl se mnou dále spolupracovat. Něco snesu, ale do jakési míry no. Takže já nepoužívám nějaké vymahačské firmy nebo tak. Vyřeším si to sám. Možná obtěžuju tím, že tam volám několikrát za týden.

Ale zaplatí.
- Zaplatí. Takže to je jenom takové nějaké procento těch co nezaplatili. To že se neplatí zdravotní, sociální, tak to mi nikdy nedošlo, že bych to mohl neplatit. To dávám automaticky jak výplatu. Se divím že ten stát to odpouští těm svojim firmám – státním firmám. A pak dluží na zdravotním tolik miliard.

A proč jste si ty dva roky nedal výplatu? Co vás k tomu vedlo?
- Když jsem si koupil stroj, tak jsem platil úvěr nebo něco, zaměstnanci potřebovali výplaty, ti neměli ani jeden den zpožděnou výplatu – a to podnikám už několik let. Když, tak mají dříve. Když to vychází v neděli, tak mají v pátek výplatu.

No já se ptám proto, že je to taková stará škola podnikání. Radši si nezaplatím sobě, než abych nezaplatil zaměstnancům.
- No tak podnikatelé si třeba koupí drahé auto za 3 000 000 korun a potřeboval by třeba spravit stroj nebo tam chlapům spravit šatny nebo aby tam měli teplo nebo oblečení. No kurňa přece bych se na to nemohl dívat.

Já to vidím taky jak Jiří chodí z práce. On tam je od 9 do 9 a on by potřeboval mít něco svojeho, protože když to je jeho, tak tomu rozumím. Ale když to je cizí a ještě ho potom neuznávají, protože tam přijdou nějací dva s prominutím kokoti, kteří tomu nerozumí, jak vy jste říkal těžko se s nima domluvit protože nemají znalosti a jenom tomu šlapou jako… neznalost a takové to aby zabezpečili svoje obchody, …
- Ano. To škodí tomu podnikání strašně toto.

No. Tak proto si myslím, že tomu dost rozumím, ale není to tak obvyklé, že radši si nezaplatím sobě, protože tady v těch velkých objemech je si myslím že …
- Ale to je všechno jako státní systém. Si vemte když podnikám, udělám dluhy, firmu zlikviduju a já můžu postavit druhou firmu, tam mám několik milionů dluhů, tam mám nezaplacenou fakturu, tam některé firmy kvůli mně zkrachujou a já můžu podnikat dál. Udělám si druhé jméno a jedu dál. Je to normální? Takový podnikatel by neměl podnikat. Až se vyrovná. Jak ten člověk přijde k tomu, že ten mu nezaplatil to nebo ono. Tak nejdřív ať se vyrovná a pak ať si založí novou firmu. Ale to umožňuje stát toto všechno.
Tak myslíte, že je to tím, že stát umožňuje?
- V ten systému. Si to vemte. Stát chce po vás, abyste zaplatila DPH. Musíte platit dopředu i když fakturu nemáte zaplacenou. Já odevzdávám státu DPH a já peníze ani nemusím dostat. Takže já zaplatím to DPH i za toho, co mi nezaplatil fakturu. A jak k tomu přijdete? To měli udělat tak, že zaplatím DPH až dostanu peníze. To ten stát nahrává tím neplativcům, nepoctivcům a tak dále no.

A kde se to v nich bere? Kde se to v nich bere, že to dělají takhle?
- Je to tak, že podnikají kvůli své ctižádosti a svému mamonu nebo něco tak, ale nějací druzí lidi co pro něj dělají, ho nezajímají. Oni vidí sami sebe, svoji kapsu, svoje úspěchy, svoje majetky ale že by zabezpečili dalšího někoho koho zaměstnává a má za něj zodpovědnost, asi tam není ta zodpovědnost vůči společnosti. Když si něco koupím, tak to musím zaplatit. Já jsem takový jako dost odtažitý, třeba kreditní karty já taky nemám rád. Já mam rád svoje peníze v hotovosti. Mám peníze, tak je utratím, víc nemám, tak neutratím. Já jsem si nikdy nebral ani leasing. Vždycky jsem si našetřil a za to jsem si koupil. Taky to není dobré, ale vždycky jsem byl na sebe takový pedant. Vždycky to neslo ovoce, nikdy jsem neměl problémy.

Hm. Ale byly to nervy… - Byly to nervy.
Který to byl rok jak jste začal v tom podnikání? - 92 – 93. Úplně začátek.
A jak vás to tak napadlo, že budete sám podnikat?
- Tak já jsem podnikal už dříve. Já jsem třeba stavěl barák, abych měl peníze, tak jsem choval býky, abych měl peníze, tak jsem chodil ještě topit do práce, do MTH. Takže já jsem měl 3 práce no. Chtěl jsem něco dokázat, tak jako čím? Krást jsem nechtěl. Tak jsem musel pracovat no.
To já už možná vím, čím to je… - Zasklíval jsem v dědině, tak jsem zasklíval všechno možné.

To já si totiž myslím, že ti novodobí podnikatelé, to je lehce nabyl, lehce pozbyl.
M : Oni chtějí rychle zbohatnout. Proč bych si dal šarži 2 koruny, když si můžu dát 20?
- A dneska to jenom napomáhá. Dneska přijdete, že si potřebujete půjčit, ti lichváři vám dají nějakou půjčku a napíšete byt někoho jiného, jiné bydliště a to nahrává se vším všudy. To spíš nahrává těm nepoctivcům no. My jsme nikdy neměli půjčku a já to tak dělám i v tom podnikání. Nedělám v tom rozdíl. No a já vím, že třeba ten Kořistka došly mu peníze, potřeboval pro svou potřebu, tak si vzal z pokladny. To já jsem si nikdy nedovolil. V práci jsem si nikdy nevzal ani korunu z pokladny. Spíš tam donesu peníze.
=>01:25 Řeč přejde na rychlozbohatlíky, poté na situaci v Mercedesu, jak ji vidí Lucka, že je to hrůza, že to byl krok z5. Pan Zapalač přitakává, že jsou asi z té staré školy ještě. Mladí chtějí rychle zbohatnout a ví dobře, že to jde sehnat ty peníze. Lucka dále říká, že si na všechno poctivě vydělali, že to nejsou peníze, že by k nim přišla stylem lehce nabyl, lehce pozbyl. Dále přijde řeč na státní rozpočet, jak ho můžou tak sestavit. Na jeho adresu uvádí paní Zapalačová krásný příklad, že když půjdete do obchodu a budete chtít zadarmo chleba, tak se vám vysmějou a budou na vás hledět, že chcete zadarmo chleba. Dále v rozhovoru dojdou na fakt, že hodně lidí žije od výplaty k výplatě – neumí šetřit. Na to se Lucka zmiňuje o tom, jak si jako děcko vždycky šetřila a že doma nikdy nezažila slovní spojení „prázdná lednička před výplatou". Po chvíli přejde řeč na téma dědictví.

Ještě mám poslední dotaz, jestli dokážete zhodnotit to co umíte dělat, co všechno máte jako ty vědomosti, znalosti, dovednosti, a ty kontakty, dokážete je nějak přeměňovat na jakoby ekonomickou podstatu? Třeba pro obec? Nebo vůbec pro celkový život tady v té lokalitě. Jako je jasné, že když tu zaměstnáváte lidi, tak to je jasné, to se nemusím ani ptát.
- No tak nějaký přínos pro tu obec to je. Ti lidi zase mají svoje peníze. Tak je to určitě, že když člověk podniká v té obci, tak to té obci přináší dost. Starosta si toho taky považuje. Právě proto on do toho šel, že tu chtěl ty podnikatelské subjekty založit. Aby ti lidi mohli pracovat, protože tady velká nezaměstnanost. To bylo 18% nebo kolik.

Považujete si sám sebe za to, že tady tolik těch lidí zaměstnáváte?
- No tak těší mě to. Těší mě, že něco člověk pro tu obec udělá. Vždycky jsem to tak chápal. Samozřejmě když jsem pouštěl dole toho Hasila, tak priorita byla zachovat si místní. To je takové jako logické, že. Samozřejmě že ty z toho okolí si člověk nechá, že. Těch odborníků, kteří to mají zažité je málo a naučit to tu mladou generaci to nějaký ten rok trvá.
=> 01:39 Těch co by chtěli podnikat je hodně. Když jsou s manželkou na plese, tak tam sou i dvě řady podnikatelů. Eda taky staví ty byty, aby tady dotáhl tu mladší generaci, rodiny, aby škola byla plná, aby tu byly obchody, hospody. Aby ta dědina žila. Manželka namítá, že na těch akcích, se potkávají pořád ti samí lidi. Ostatní se nezapojují. Po nás přijdou zase mladší a utvoří si svoji společnost.

Věříte tomu? Přijdou?
- Určitě.

A ti co se nezapojují? Čím to je?
- To jsou takoví samotáři. Nechtějí do kolektivu.

=> Dále pokračoval rozhovor na různá témata, která se už nevztahovala k položené otázce.

V/VIII SBORISTA

Tak. Můžete mi říct, kolik vám je let?
- 49

Vy máte VŠ určitě pedagogickou, v Ostravě?
- Ano.

A aprobace?
- Národní škola, hudební výchova.

To znamená, to je nižší stupeň?
- První stupeň.

To je nějaký starší výraz ta Národní škola nebo to je takový oficiální?
- To je pořád. NŠHV Národní škola, hudební výchova.

Protože já to znám vždycky jenom pod tím prvním nebo druhým stupňem.
- No je to první stupeň no.

Tak. Starosta. Jste někde dalším členem nějakých spolků?
- Ano. SPOV ČR a vedle toho jsem ještě SDH.

Ehm. Bělotín?
- Ehm.

Myslivci?
- Ne. Já nejsem myslivec. Ale určitě jsem členem vysokoškolského pěveckého sboru Chorus.

Při Ostravě ne?
- No vysoká škola Báňská, technická univerzita Ostrava. A Moravský komorní sbor Ostrava.

Jak často máte zkoušky?
- To je jednou týdně a tohle jsou víkendové záležitosti.

A ještě něco? Rybáři?
- Ne. Toť vše.

Tak. Kolik můžete odhadnout, že vám ty vaše aktivity zaberou času mimo práci?
- Tak jedenkrát týdně, to je od 6 do 9. 3 hodiny. To je nárazové,protože to je třeba celý víkend, čili dva dny třeba a nebo zas potom měsíc třeba nic, že. A nebo potom třeba dvakrát za měsíc no a teď máme třeba na koncerty. Když se podívám třeba jen na blbý ten Chorus, tak kdybych bral prosinec, tak mám 6 koncertů už teď. A teď budeme mít něco s tím Moravským komorním sborem, jestli budeme něco dělat s Hraničákama, že by přizvali vždycky na hostovaní. Jako to je nárazové. Ten prosinec je vždycky extrémní.

A ten Spolek pro obnovu venkova je dobrovolný nebo je placený?
- Ne, ne. To jsem neplacený předseda.

A ten zabere kolik tak zhruba týdně?
- Jak vám to mám říct. Dneska tady Marcela seděla asi 3 hodiny, moje tajemnice. Psali jsme všem hejtmanům a to byly tak 2 hodiny práce, že když to takhle vezmu. Teď jsme byli v úterý celý den v Praze. Mezitím vám do toho volají. Příští týden vlastně jsem v tom Německu, ale beru to tak, že to je vlastně k tomu. Jako jakési vzdělání, informace jak se dělají projekty v tom Německu a to. Tak jako já to řeknu na rovinu. Já si myslím, že když to spočítám, tak 10% mé pracovní doby je věnované tady tomu. Což teda rozhodně není málo, protože já to zas musím potom dohnat.

No jasně. Takže vaše pracovní doba je třeba 12 až déle.
- No to já si nestěžuju na délku pracovní doby. No já vám chci říct, že kdysi jsme to tady počítali v zastupitelstvu a já v podstatě vydělávám tolik co uklizečka. Když si spočítám hodiny. Jo ale to by žádný zedník nedělal, to řeknu na rovinu. Dneska jsem tady měl cigána, který prostě říkal, že pod 140 na hodinu nemůže jít. Já jsem mu říkal dobře, ale tak vy máte 33 000 měsíčně a já mam jako starosta 40 000. Tak jako já vám nemám nic za zlé, ale musíte zvažovat co říkáte. Já vám to neupírám. Kdyby všichni byli v kanceláři, tak nikdo nezamete ulici, že. A to nemluvím o tom, že budou mít všichni vysokou školu a pak teprve budou zametat ulice. Tak to je ten opačný extrém. Ale jako myslím si, že těch 10% určitě tomu věnuju.

Já jsem to říkala z toho důvodu, že si dovedu představit právě, že ta pracovní doba bude 12 a déle hodin. Jakože uctivě.
- Ne. To já bych ani od vás nepředpokládal, že by to bylo neuctivě, ale jenom chci říct, že když si to člověk potom nasčítá, tak já jedu do té Prahy a po cestě vyřizuju to, co mi utíká a pak zase doháním a tak dále. Jako dalších aktivit nějakých nemám.

Tak. Vy kdybyste chtěl, tak tu můžete sedět od 8 do 16 a padla. Ale vy to neděláte. Jaké jsou důvody toho, že to děláte?
-Tak já to považuju za čest být starostou. Já vůbec žádný jiný důvod nemám nebo nějaký motiv. Pro mě je to obrovská čest, tečka.

Tak. Teďka se zeptám na vaše rodiče. Co dělali?
- Matka je švadlena celý život a otec je strojní zámečník, pak dělal v podstatě technika, protože si dodělal vyšší a nižší průmyslovku. Dělal technika a skončil zase jako mistr výroby.

Ehm. Takže toto je jakoby SŠ, že jo? Střední škola ta průmyslovka.
- Ano.

A maminka je vyučení.
- Vyučení ano.

Byli vaši rodiče taky tak činní jako vy, že dělali spoustu aktivit?
- Ano. No to je nemoc rodiny, protože matka nemohla jít na hřbitov aniž by tam něco udělala. Čili i kdyby jí doma stála práce, tak pořád měla starost o to, aby to vypadalo pěkně a nepamatuju si, že by chyběla na jediné Spartakiádě, že by nechodila vedle toho ještě cvičit, vedle toho malovala, protože je nadaná, tak malovala. Ze začátku dělala klasicky olej, ale potom už k tomu nebyl ten prostor. Ale zas tady bylo kde co, všecko. Jestli bylo potřeba ilustrovat kroniky nebo jestli bylo potřeba malovat, když byly plesy a všechny tady tydle věci. Tady se to tak dělávalo. Tak jsme doma vystěhovali obývák a tam jsme natáhli papír a polepili a ona to tužkou na bambusu namalovala a my jsme to potom s kyblíkem, s barvou vybarvovali. Jsme lozili celé noci po kolenách a malovali jsme to. No a otec zajišťoval zase víno na zábavy nebo se podílel na nějakém stavění nebo shánění materiálu a tak dál. Takže já tady toto neřeším. Já to beru, že prostě tak to bylo správně.

Vaši rodiče jsou Bělotíňáci? Nebo oni pochází z Bělotína?
- Matka je historický Bělotíňák. Po dědovi řekněme minimálně 250 let.

Takže vy jste z těch, kterých jsem se ptala opravdu jeden z mála, který má tady kořeny.
- No ostatní jsou dosídlení, že. Ten otec je v podstatě jako přivandrovalý, protože tady vlastně přišel po válce.

A ten pochází odkud?
- Tak to je těžko. Narodil se v Ostravě, žil v Olomouci a po válce přišel sem.

Tak. A maminka pracovala doma jako švadlena?
- Ne, ne. Ona pracovala jako drobná provozovna.

Jo. Ona byla sice vyučená, ale…
- nepracovala ve fabrice, ale pracovala jako drobná provozovna. Oni měli zakázkové šití tehdy. Ale pod Městským národním výborem.

A ta byla zároveň i trošku spjatá i s tím MNV? Bylo to tak nebo..?
- Ne ne vůbec. V podstatě úřad byl nahoře a oni akorát že seděli dole v suterénu a tam měli dílnu a šili.

A oni byli členy nějakých spolků?
- Matka odjakživa byla Sokolka. A otec byl Sokol a vlastně v Zahrádkářském svazu. Já jsem byl taky. Jsem byl nejmladší zahrádkář, ale vlastně dneska je to zrušené.

Tak. A sourozenci?
- Bratr.

A ten dělá co?
- Ten je dneska mistr výroby právě u pana Zapalače. Je vyučený stolař, se Zdenkem Zapalačem vlastně přišel první den do styku, kdy přišel do stolárny a on si ho potom tady vzal do Bělotína.

To nebylo u Kořistky…
- Byli ještě u Kořistky…

A předtím v tom MTH.
- No. On se pro ně učil. On prakticky od 15 let byl předurčen na to aby dělal se Zapalačem. Takže byli v tom MTH, pak u toho Kořistky a potom přešli do Hasila Bělotín, no a dneska jsou Stolařství Zapalač. No a on měl mezitím úraz, protože u Zdenka Zapalače dělali střechu, bratr to zorganizoval a urval se s něma výtah. No a brácha zůstal pod ním, 6 chlapů na něj spadlo. Tak to vypadalo, že přijde o nohu a nakonec o ni nepřišel, ale už vlastně nesměl stát u ponku. Tak mu u Hasila dali podmínku, že buď bude mít střední školu nebo nebude tam moct pracovat na tom postu. Tak si dodělával střední školu. On by si ji udělal už dávno, ale tatínek řekl vtip na Husáka, tak nesměl dělat střední školu. Takže vlastně dodělával si vzdělání až následkem toho úrazu. No a teď dělá vlastně u Zdenka. On dělá v podstatě jakoby tutéž práci, co dělá ten jeho syn. S tím, že se počítá do budoucna, že ten syn bude šéfem té fabriky. No a tak s bráchou sedí v takovém kamrlíku a dělají tu přípravu.

Zpívali jste doma nebo hráli jste na nějaký hudební nástroj?
- Otec roky hrál a zpíval v kapele a maminka hrávala na klavír, na harmoniku. Ale protože mě vychovávala více méně babička, tak jsme zpívali s ní a četli pohádky a četli literaturu a tak dále.

A vy sám hrajete na… ?
- Já jsem hrál na housle, ale nehraju.

Ale zpíváte.
- No.

Byla babička hodně vlivná v té výchově?
- Byla, protože ona mě prakticky vychovala. To není jako nic tajného. No ona vlastně byla doma, protože rodiče pracovali. A tak jsme vyrůstali s ní. My jsme nechodili ani do školky. Do jeslí už vůbec ne, nechodili jsme do školky, jenom toho půl roku, co jsme museli. My jsme třeba ani nikdy nechodili do školní jídelny. Já si pamatuju, že pro mě byl zážitek, že jsem asi měsíc chodil do školní jídelny.

Já též. Já mam úplně stejný zážitek, ale já jsem tam nechodila měsíc, ale třeba vždycky jednou ročně za někoho, od koho jsem vyhandlovala stravenku. A byl to pro mě velký zážitek.
- No my jsme si vařili doma no.

Maminka taky vařila.
- Babička vařila, takže vlastně.

Bydlela s váma babička…
- Jojo. Vlastně ten barák je velký, takže my jsme bydleli s bráchou u té babičky jakoby (ale to bylo propojené) a naši bydleli na té druhé straně. Takže toho času bylo většinou s babičkou. My jsme s babičkou vstávali, s babičkou jsme obědvali, s babičkou jsme šli spát. A mezitím bylo všechno ostatní.

A babička měla nějaké vyučení? Čím byla vyučená?
- Ona byla v podstatě porodní babka. Jednak měla hospodu, pak ji od tama Němci vyhnali, ale dluhy zůstaly, protože ona si to brala hypotéku. Pak pracovala na dráze. Po válce tady pracovala v JZD jako v zemědělství, byla v rodině, protože tady žila u Ševca, no a potom doma no. Už jako babka.

A ta hrála něco? Nebo měla tady ty hudební dovednosti jako zpěv, hru na nástroj?
- Jako samozřejmě ti lidé všichni dříve zpívali. Ale jako že by měla nějaké hudební vzdělání, tak to ne.

Tak. Já vím, že vaše děti hrajou.
- No já mám jenom dceru.

Jo, jo, já vím, dítko, že hraje na klavír a to už vím od vaší paní, tak to se vás nebudu ptát. Říkala, že dělala dva cykly na klavír a zpívá? To jsem se možná neptala.
- No. Zpívá. Ale fláká to teďka. Jako tvrdí, že na to nemá čas. Pan dirigent mi to teďka sdělil, že se byla omluvit, že nebude chodit, že má jiné povinnosti, no. Já mám z toho trošku jiný pocit. Si myslím, že je to škoda, protože to, co zažije s tím zpíváním, nezažije s ničím jiným v životě, ani s žádným chlapem ani s ničím. Ale to je můj názor a můj prožitek. A nikomu ho nebudu vnucovat. Nicméně mě to mrzí, protože jsem si myslel, že tady to je přenosné. Ale jak vidím, není to přenosné. Mi to přijde jako líto, protože ona slyší, umí se naučit, to není problém. Ale prostě nechce, to je druhá věc. Ale já jsem ten první ročník taky flákal, protože jsem nepadl jaksi na úrodnou půdu. Tam byli mistři světa, kteří si mysleli a toto celé zesměšňovali a podobně. A dneska kde jsou oni a kde jsme my. Tak to je druhá věc. Není to špatné ten tvrdý začátek, ale už má po 1. ročníku a nevypadá to, že by se do toho chystala zapojit. A ti mladí kteří tady toto chytnou… já mám tu zkušenost, že třeba přijdou studovat do ciziny a podobně, tak když se tam zapojí tady do těchto aktivit, tak jsou úplně jinak akceptovaní. Navíc i chápou některé věci jinak, protože nežijí jenom mezi svýma. Žijí mezi těma lidma a oni nemají… je to škoda, protože já jsem tu šanci neměl a myslel jsem si, že to jsem schopen přenést, ale asi nejsem.

A myslíte si, že jste něco přenesl?
- Jako na ni?

No, no, no, no…
- Tak ona mě vidí, že. To je všechno.

Já vím, že vám pomáhá dosti organizovat…
- No tak pomáhá… tak když ji požádám, tak jo, ale že by to vzala nějak sama aktivně do rukou, to ne. Spíš, že umí jazyk, tak si dopisujeme. Ona tam má taky nějaké známé, takže v podstatě přes ni jdou některé kontakty. Ale je to spíš v takové osobní rovině, ale třeba to bude jinačí, ale jestli zmizne z Bělotína, tak stejně to bude k ničemu. Ale jako ženě pomoct nebo takhle, tak to zas není problém. Prodává pivo a prodává lístky, teď jsme měli Otevírání té dálnice, tak tam pomáhala, ale zas nemusí odedřít všechno.

Jaké jsou důvody toho, že zpíváte? Je to taková aktivita, že jednak sám tam chodíte, jednak pak organizujete ten Bělotínský týden zpěvu, ty pěvecké aktivity. Tak není to jenom tak, že byste to dělal sám pro sebe asi.
- Tak samozřejmě já mám odezvu ze dvou stran. Jedna odezva je v té dědině. Myslím si, že kdo k tomu má trochu vztah, tak tomu rozumí. Ale není to pro všechny a je to jinak. Někdo chodí na fotbal, někdo chodí zpívat. Já to takhle prostě beru a někdo tam je s hadicou jako hasič. Takže já tady to nemám rád, protože každý máme svoje. Když někdo říká, že to dělají kvůli obci, že hrají fotbal, tak já jsem říkal, že to kecá, protože ty hraješ fotbal,protože tě to baví, jo. Ty nehraješ fotbal kvůli starostovi ani kvůli obci. A stejně tak já zpívám. A mám li se dohadovat kdo je prospěšnější, tak já si můžu myslet, že jsem prospěšnější, protože já jsem třeba objel celou zeměkouli, zatímco ty tady čutáš na hřišti. Ale toto není můj názor, to je jen reakce na to, co je důležitější. Hasiči když vyčítají fotbalistům, že oni lítají za kulatým nesmyslem, zatímco oni jsou na povodních a jindy při požárech důležitější, tak taky je to adekvátní, protože sportování k životu patří. A pro většinu lidí by tady tohle mělo být, ale já nejsem ten typ, takže je to tak jak to je. A já do toho zpívání chodím proto, protože jsem s tím zažil spoustu krásných chvil, které jsem s ničím jiným nezažil. Já jsem měl to štěstí, jsem prošel tou vrcholnou formou toho vysokoškolského pěveckého sboru, tehdy Pedagogické fakulty, dneska Ostravské univerzity. To už nemůže nikdo zažít, protože to byla naprosto hvězdná kariéra. A ty výsledky, které za náma zůstaly už nikdo nezopakuje. Aspoň si myslím, že tady v okolí nikde nikdo. A já jsem byl u toho, takže to člověka prostě dostane. Když vám stojí 200 lidí a tleská vám a vy si odnášíte hlavní cenu a odnášíte si cenu diváka, tak to se nedá nadiktovat, to se nedá zmanipulovat, to se nedá nic, že. A přijíždíte tam jako outsider, protože si všichni myslí, že jste z nějakého blbého východu a tam je 40, 60 souborů a všichni zůstanou za váma. A já jsem třeba zpíval i v tom komorním sboru. Tam nás bylo 15. Já jsem měl prdel stáhnutou, že jsem nevěděl jestli zpívám nebo nezpívám. Já jsem byl úplně mrtvý a skončili jsme vlastně na 2. místě. Takže to si vždycky přivezete s sebou zážitky. Navíc my jsme bydleli s lidma, takže já jsem měl ten kontakt s lidma. Když přišel rok 89., tak první co jsem lidem taky na schůzi říkal, když byla na Občanském úřadu, tak jsem jim řekl ať si nemyslí, že nás čeká období, kdy nám budou lítat pečení holubi do huby. Že všechno se musí všude odpracovat. A oni to někteří vůbec nepochopili do dneška. Ale tak to je spíš jako o filozofii. Protože já vím, když jsem měl jet do Španělska, tak mi to všichni záviděli, ale každý spal doma na své posteli, my jsme spali dva na jedné posteli. Přitom vás pozvali a hostili vás pomalu královsky. A to jsou prostě naprosto dokonalé zážitky, které jsou ale nepřenosné. Já jsem se vrátil a všichni mi záviděli, že já jsem byl ve Španělsku a oni nebyli. Přitom my jsme tam jeli jak žebráci, že jeden zaplatil záchod a 10 se nás tam vystřídalo. Sbírali jsme z popelnic ty barevné plechovky od coca-coly, protože tady to nebylo. A to jsou prostě zážitky a s těma lidma jsme zažili spoustu věcí a dodneška si máme co říct, tak proč ne. A jsou to zážitky obrovské a pak jsou zážitky i malé. Když jsem poprvé vydělal peníze za to zpívání, tak jsem se musel smát. Protože jsem byl zpívat za peníze i v zahraničí a je to za směšné peníze, ale prostě byl jsem tam zadarmo a vydělal jsem si tam nějakých 5000. Tak jsem si zas říkal : Ty vole zkouška v Národním divadle? Protože já jsem zpíval v Národním divadle a pak jedete na Sicílii a tam máte divadla, kde italští velikáni tam dirigovali svoje věci a podobně a vy tam máte možnost zpívat Tak si člověk říká, že to přece musí mít smysl. Někteří z toho mají na druhé straně radost, než jenom ví, že se tím člověk ukájí. Že prostě mají oni radost, tak proč ne. Takže pak vás ty hodiny otrávené v té zkoušce, protože toho mám za celý den plné zuby a večer to se vám stáhne hrdlo a trápíte se, máte z toho radost a potom se takhle kompenzuje no.

Takže vy jste začal chodit do sboru až na vysoké?
- No já jsem chodil do sboru už tady na základní škole. Tady jak máte poštu, tak do té třídy jsme chodívali vždycky každé ráno v 6 h na zkoušku, protože my jsme poměrně uspěli v soutěžích, v okresním kole jsme vyhráli a dostali jsme se do krajského kola. Byli jsme druzí v kraji. A to jsme tehdy byli zvláštní i tím, že vypadl proud v celém divadle. Tam byla tma a zpívali jsme soutěžní vystoupení potmě. Tak to je taky zážitek. No a pak jsem studoval na střední, tam jsem nechtěl hudební výchovu, tak jsem si vzal výtvarnou.

Vy máte střední pedagogickou?
- Ne, ne. Gympl. My jsme si mohli vybrat mezi hudebkou a výtvarkou. No a tak já jsem chtěl výtvarku spíše. No dodělal jsem si ty housle ještě na tom gymplu a založila se tam Hudecká muzika, tak jsme tam hráli v takové cimbálové muzice, bez cimbálu. No a já jsem chtěl pořád studovat lesnictví. No a brácha nemohl dělat ani střední školu, tak já jsem v podstatě… řekli mi, že nesmím studovat střední školu lesnickou, protože to byla tehdy přísně výběrová škola. Já jsem nesměl kvůli tomu tatovi a tak učitelka říkala běž na gympl, tam berou hodně kluků, tam se dostaneš. No a když jsem končil střední školu, tak jsem jezdil různě po soutěžích a podobně. Všechno jsem vyhrával pro gympl no a …

Jako individuální sólové zpívání?
- Ne, ne. Jako v soutěžích biologických. No a tak jsem přišel k maturitě, že budu maturovat z toho a že půjdu na lesnickou školu a pan ředitel mi řekl znovu, že kvůli politickým názorům svého otce nemůžu jít na lesnickou školu a na tam byla zase dobrá paní profesorka, která řekla, no nemůžete studovat toto, tak půjdete studente na pajdák, tam je málo kluků, tam je to politické zadání, tam vás nemůžu to. No a to já se vždycky směju a říkám to studentům, že ta absurdita toho komunismu nespočívala jen v tom, že samozřejmě 50. léta byla dávno pryč, ale jako nesmíte ideologicky zpracovávat veverku a můžete učit děcka. Dyť to je přece blbost. Úplně Non plus ultra ne?

No právě, proto jsem se chtěla zeptat, že je divné, že vám nabídli zrovna pedagogickou?
- No 1. stupeň, protože tam bylo málo chlapů. To bylo těžce feminizované a byl politický úkol přivést chlapy do školství. Tak já jsem šel do školství. No a ve školství jsem se potkal vlastně už při přijímacím řízení se zpíváním. No a my jsme měli zazpívat písničky a on říká tak já si vás tady studente napíšu rovnou do sboru. No a já jsem si říkal, když oni se mnou takhle vydrbávají, tak já taky můžu vykalkulovat a říci, když mě tam chtějí napsat do sboru, tak to znamená, že mě tam asi chtějí přijmout ne? A já říkám tak si mě tam napište. No a už jsme jeli na soustředění. Hned koncem prázdnin. Ještě jsem nebyl ani na výšce. No ale říkám, tam jsme dostali pokouřit, protože tam byli opravdu borci, kteří dneska dělají režiséry v divadle a v rozhlase a podobně a já jsem tam přijel někde z dědiny, že a oni mě viděli a říkají ty vůbec ale neumíš zpívat, že? Takže to jsou takové zážitky. Bylo to těžké, ale byla tam partie, kde jsme se drželi, no ale já si myslím, že to zas tak zdaleka není špatně.

No a při té vysoké škole, tam jste celé to studium chodil do sboru.
- Ano.

A s ním jste, jak jste říkal objížděl ten svět ?
- No já jsem se v r. 1982 před koncem školy do Španělska, což nebylo tak jednoduché, to bylo výběrové. My jsme vyhráli Písně na Kladně, to byl zážitek jako hrom. Vyhráli jsme Pardubice, což bylo nevypratelné, ale už to nešlo jinak, protože Pardubičáci to měli vždycky nachystané tak, že nechali vyhrát nějaký zahraniční sbor aby mohli vycestovat. To byl úplný podraz. No a potom jsme se vrátili z toho Španělska a jeli jsme do těch Pardubic a my jsme byli tak rozezpívaní, že ani ta zmanipulovaná porota nás nemohla nevyhlásit.No a to byl taky zážitek. Jsme tam tancovali s Rusama před kulturákem v kanadách, protože jsme jeli zrovna z vojenského cvičení. No a teď je to vlastně 1. října 30 let co jezdím zpívat.
No a já jsem si dříve vedl i kalendář a my jsme stýkali ve sboru i mimo něj a to byl velký impuls, že kolega byl velký organizátor a pro mě to byl nedostižný vzor. Organizoval (my jsme tomu říkali) Unie a to jsme jezdívali o víkendech. Takže já jsem si bral kalendář a já jsem nebyl jeden rok z 365 dnů asi 2krát ve sboru. Jo takže opravdu jsem tam byl skoro furt. Ale tak samozřejmě dneska je to úplně jinak.

Takže na té vysoké jste se nemusel nějak… protože si vás zapsali ještě před tím, než jste byl na té vysoké.
- No tím jsem jakoby udělal, že jsem schopen zpívat. Ale to bylo i tím, že tam bylo taky málo kluků. O kluky je vždycky nouze. No a potom až jsme zestárli trochu, jsme se znovu sešli a založili ten Moravský komorní sbor a my jsme mezitím ještě zakládali tady se ženou v hranicích Pěvecký sbor, ale já jsem to potom ukončil. To nešlo stíhat, on se rozrostl ve větší komorák a potom jsem to nestíhal…

A žena ale nezpívá ne?
Žena zpívá v Hranicích.

To jsem se jí ani nezeptala, to si nepřiznala.
- No tak oni tam chodí zpívat. Oni tomu říkají Babinec? Právě ten sbor vede teďka paní učitelka Navrátilová, která je teď momentálně v porodnici v té nemocnici od pana ředitele. Ta to teďka vede. Ale v Hranicích. No takže tak, takže co dál?

Vy jste tady vlastně učil, …
- Já jsem tady byl vlastně 5 roků, pak jsem byl rok na vojně. A jak jsem se vrátil, tak jsem byl vlastně 4 roky, pak jsem byl na vojně, pak jsem ten rok vlastně učil no a pak přišel, jsem začal, protože se ukázala možnost, že můžu dostudovat teda ten druhý stupeň. Tak jsem se přihlásil na vysokou školu no a začal jsem studovat.

Počkejte a tamto to nebylo 5 leté studium? Ten první stupeň?
- Ne to bylo na 4 roky.

Jo tak.
- No a vlastně jsem.. to byl rok 89 a tak jsem se vlastně plantal. Jsem přišel do sboru, tam vlastně potloukli ty studenty na té třídě a my jsme měli v pondělí sbor a tam už vystoupil chlap z divadla a řekl, že bychom se měli přihlásit ke stávce. Takže já jsem v tom lítal úplně od prvního počátku. Jenomže oni tady za mnou přišli po převratě vlastně v lednu ke mně domů a zrovna u mě byl otec. Oni přišli, jestli bychom tady nezaložili Občanské fórum. A já už jsem tehdy měl založené Občanské fórum, jak jsme jezdili v té Ostravě a to jsme roznášeli plakáty, malovali a takové ptákoviny. Ale já jsem se tady přihlásil do Občanského fóra učitelů, které v podstatě tady v Hranicích bylo. Ne v Bělotíně, ale v Hranicích, s tím, že vlastně že jediný cíl bylo takové ty vši ze školství odstranit. O to nešlo řešit nějaké základní věci a takové ty soudruhy. Prostě tam byl prostor šílený komunista sumara na lesnické škole a další. No ale to není důležité. No a oni přišli, že věděli že už jsem tam a že bychom založili Občanské fórum v Bělotíně. A můj otec je vyhnal a řekl jim ať jdou do řiti, že to dopadne tak, jak on má životní zkušenost, že mě v tom potom nechají a budou se nám z povzdálí smát. Takže otce taky nařkli z toho, že roznášel v 68. plakáty a on byl doma, protože měl meniskus. Takže při prověrkách, když mu to řekli, tak on jim prostě poslal šipku a tím si zavřel dveře a skončil v podstatě zase jako dělník, ale on na to nikdy nežehral. Ale v té době si na něj dávali pozor, sebrali mu pas a všechno a jak měli maturitní večírek, tak tam ho sbalili ráno a odjeli.

To byl ten vtip na Husáka?
- No, no. Ale tak vlastně dostal 7 měsíců a od té doby se choval jinak. Jak měl tu zkušenost. K nám se choval dobře, ale už to prostě nebyl takový vtipálek. Ono to není fakt sranda. Navíc když kvůli tomu bráchu odmítli vzít na střední školu. Tak to jsou takové věci no. Ale já na druhou stranu zase na ty soudruhy nenadávám, protože díky nim já jsem se dostal ke zpívání a nebýt zpívání, tak jsem dneska tady nebyl. Určitě jsem tady dneska nebyl. Na 100%. Čili já v podstatě říkám, že tady tato křivka... já jsem za ni vděčný. Protože jestli já tady dneska můžu být 19 let starostou, tak to jim musím vyseknout pochvalu. Já jsem spokojený. Jako už nikdo nebude 19 let a půl starostou. Jsem o tom přesvědčen. Takže to tak je. Navíc jsem ve své době byl nejmladší, takže jsem vůbec nevěděl, do čeho jdu. A já jsem měl strašné dilema, protože oni mi to potom [illegible] ten bordel v tom lese, viděl jsem bordel na cestě, viděl jsem ty rozbité cesty. Já jsem z toho byl úplně postižený. Jsem říkal, že jsem už ztratil vnitřní klid. Všechno mě přestalo těšit, takže jsem měl prostě najednou pocit, že musím udělat dvě věci. Buď se rozhodnou a zkusím pro to něco udělat nebo že v okamžiku, kdy mě to bude srát, tak nemám právo otevřít hubu a něco říct, protože pak si musím vyliskat, že jsem něco neudělal pro to a nebo to aspoň nezkusil. Takže to jsou takové spíše osobní pocity, které se dají těžko na někoho přenést. Jako osobní motivace k tomu mě vůbec nenapadla. To bylo ještě v březnu 90 po tom převratě a já jsem měl sám ještě zájem, že ve škole byl binec, co se týká té politické té. Tam se kryla lumpárna, tak já jsem chtěl proti tomu vystoupit. Tak jsem prostě těsně před převratem v říjnu 89, jsem požádal pana ředitele aby mě vzal do komunistické strany. A on si myslel že s z něj dělám prdel. No a tak já jsem mu řekl, že si z něj srandu nedělám, ale že bych to chtěl nějak pořešit, že jo. Tak mě odpálkoval a řekl mi, že si přece od takového šušně nenechá radit. Pro mě to bylo taky životní ta, protože já jsem 16. října 1989 požádal o vstup do KSČ. Všichni se mi vysmáli no a vlastně 17. listopadu přišel listopad.

To jste to měl dobře načasované…
- Ne o to nejde, ale to jsou takové věci a já jsem se tím netajil, protože když se dělalo Občanském fórum, tak jsem jim to tam řekl před plným sálem. Takže byly tady doby, kdy někteří lidi mi tady toto vyčítali. No ale já jsem říkal, zkuste mi to vyčítat z toho pohledu, že vlastně já jsem přišel do školy a ředitel dělal to co dělal a já jsem měl nějaký zájem to vyřešit a na poradě to nešlo, že. Tak mi tam pak paní učitelka řekla, že kdybych byl v té straně, tak mu to tam můžu říct z očí do očí - my si tam všichni tykáme. Tak já jsem přišel na tu první schůzi a řekl jsem mu to a on mi nadal do šušňů, že co se do toho pletu a tím pádem, když to za ty 3 týdny přišlo, tak já jsem hned přišel a svolal jsem učitele sborovny a on přišel a říká tady svoláváš za ten a já říkám no já bych chtěl abyste rozpustil komunistickou stranu. No a on říká ty ses úplně pomátl, že? Takže ale je to taky jakási zkušenost. Že to byla z mé strany jako naprostá naivita představa, že se dá něco reformovat. Mi to otec vždycky ale říkal, že to je prostě zásadní omyl dějiny. No ale to dneska vím, že filozofie, která stojí na násilí nebo na zvůli jedince, tak nemůže fungovat. Já jsem to věděl. Celou dobu jsem to věděl. Měl jsem tu osobní zkušenost, čili to nebyla otázka prospěchu. Jako co jsem mohl já tady tím zachránit? Že jsem byl učitel a navíc jsem jezdil na západ, čili jsem viděl, jak to tam vypadá. Já jsem tam odmítl zůstat po 82., protože jsem byl stejně jako otec pyšný na to, kterému to bylo nabídnuto v 60. letech včetně celého zázemí, že nebude chtít se vrátit jako s dětma, které mluví německy, jo. Když jsme Češi, že. Takže to jsou věci, pro které musí člověk něco udělat, aby se s postupem času zase nevrátily, že. Většině lidí je to úplně jedno. Berou ten život jaký je a oni ho tak brali vždycky. Dneska se ví, co bylo a jak to skončilo a když to tehdy ti lidé nevěděli a vyčítali jim, že nebyli hrdinové, tak to…

O tom jsme vlastně už mluvili, že jo ?
- No to jsme si vlastně říkali, že to vlastně už ani nejde. Když vám zavřou souseda a nebo popraví a podobně, tak hrajte si na hrdinu, že jo. V Bělotíně to tak bylo. Tady jednoho popravili a druhého zavřeli, vyhodili děcka kolikrát i bez oblečení a zapečetili dům jenom pro to, že se jim postavil. A tam jak byla firma Hasil, tak toho popravili. Takže to nebyl žádná prdel a všechny ty soudy byly veřejné tady v sále, takže tady potom nikdo nevystrčil nos. Jo někde chodili i komunisti do kostela. No jo, ale protože se v obci nikde nic takového nestalo. V 69., když už se to jakoby začalo uvolňovat, tak zavřeli faráře a zas byli všichni vyučení. Rozumíte. Čili jako ti lidé dneska možná mají výčitky, že proti tomu nebyli toto a třeba to psychicky prožívají, ale nedají to najevo, protože to je pro ně osobní trauma, osobní prohra, že se nezastali třeba dobrého člověka. S tím se strašně těžko vyrovnává.

Mě teď napadlo v průběhu toho… proč jste tak strašně chtěl na tu lesnickou?
- Tak my jsme odmalička byli doma. S rodiči jsem byl všehovšudy dvakrát na dovolené. Jednou jsme byli s maminkou v Tatrách a to jsme celou dovolenou hrabali seno. Byli jsme tam na 3 týdny, byli jsme pěkně opálení, ale z těch 3 týdnů jsme tam hrabali většinou seno. To byla jedna dovolená s rodiči – otec tam potom přijel. A druhá dovolená byla, že otec domluvil od kamaráda chatu a my jsme na té chatě opravdu byli, ale my jsme tu chatu museli natřít jak jsme tam byli. Jo, takže já, když jsem přišel na gympl a moji spolužáci byli 6krát, 7krát v Jugoslávii, tak já jsem za základní školu dostal než jsem se dostal na gympl rádio na Vánoce, protože bylo ve slevě. Za střední školu, někteří mí spolužáci dostali auto a to a já jsem dostal gramofon. A gramofon bez magnetáku. Zase přesto, že všichni měli už ty páskové a tak dále a když jsem skončil vysokou školu, tak někteří jeli pomalu kolem světa

=> 47:06 Pan Kavala se snaží přiblížit dobu, ve které žil. Vypráví, jak jeho spolužák měl na útratu 2000 korun a přitom Kavalův otec měl výdělek 1 600 korun aby uživil celou rodinu. Dále vypráví různé zážitky z té doby, které nemají s Lucčinou otázkou nic společného.

Pro mě některé ty lidské postoje jsou nepochopitelné, protože já jsem žil v jiném světě. No tak já jsem chtěl dělat tu lesnickou, protože mě to vždycky bavilo chodit do toho lesa a měl jsem takovou představu, že opravdu do toho lesa budu chodit. Já jsem měl ty herbáře a foto herbáře a doma jsem rouboval, očkoval, dělal jsem tady výzkum se sójou a čmeláky jsem množil a takové blbosti. No a tak jsem prostě chtěl dělat lesnickou školu. Já jsem chtěl v tom lese být a navíc já jsem byl vždycky strašný samotář. Mi nevadilo se sebrat a utéct do lesa. Taky z toho dneska člověk čerpá. Já tam znám každou stezku. Já tam vlezu v noci a trefím. Takže to je taky velké plus, že se dovedete v té obrovské ploše orientovat.

A ta rodina co byla (49:28 není rozumět) to byli nějací rodičů…
- No tak matka je němka že. Takže ona je sice ze smíšeného manželství, ale oni se přihlásili k němcům v 38. roce už to ani jinak nešlo. No a tak vlastně jim vrátili občanství až v 52. nebo 54. roce.

Učila vás vůbec jazyk?
- Ne. My jsme k tomu nikdy neměli ten, protože babička byla veliká vlastenka a ta zkušenost s těma němcema byla taková jaká byla, takže děda mluvil česky velmi dobře a babka byla češka, tak ta mluvila jenom skoro německy až do smrti. A my jsme to nikdy doma nepěstovali, protože to bylo blbě. Ale rodiče z toho neměli mindrák. V některých rodinách z toho byl mindrák, že si jakoby nesměla… já jsem to nikdy nepociťoval. Naopak jsem byl vždycky mile překvapen, když tady ti němci přijeli z té rodiny. Ten jeden byl učitel, co tady jezdil a potom řada dalších. Jední dělali ve Vídni, jední v Maďarsku, Budapešti a tak dále. No a že mi vůbec nepřišlo, že by to byli takoví ti lidé, kteří pořád vykládají o tom, že by se tady chtěli vrátit. Spíš se vždycky probíraly úplně obyčejné věci. Tady v té dědině nebylo nic a oni dovezli babině semínka na kvítka do truhlíku na okna. Věděli, že babka má ráda kvítka, no tak ji vozili kvítka. Zatímco jiný by řekli ježiš já mám košulu z Německa. No a nám jako děckám dovezli Nutelu a mamce staré Burdy, protože byla švadlena. No a mamka podle toho měla střihy a byli v drobné provozovně in.

No jasně. To bylo něco. Můžu se zeptat, uvědomujete si tady z toho děctví a ze všeho, co jste se naučil, že to používáte nebo čerpáte z toho pro tu obec, pro to, co teď děláte?
- No já to řeknu na rovinu. To je zásadní tady to. Já když to sleduju dneska, proč někdo nastoupí do toho, my jsme ještě ta generace, která do toho nastoupí jako naprosto s takovým entusiasmem, že chce něco změnit, jo. Jako dneska nastupují generace, které se soustředí jenom na to, aby pomlouvali ty předchůdce co dělali blbě a nebo že prostě mají kontakty a seženou peníze. Já jsem to tam viděl i v tom vašem dotazníku, jo. Že oni jsou hodnoceni podle toho… já je nikdy nevidím, já jsem na tisící jednáních a nikde je nevidím, ale když tam přijdu, tak tam prostě tečou 10 000 000. Protože mají známé. Já jsem z toho úplně na sračku. Jestli to takhle jako je, tak já to radši ani nechci vědět. Ale je. Já přijedu do dědiny, která má (postavených) 100 000 000 korun a oni v životě nikde nebyli. Dvakrát tam byl pan ministr. Já to prostě neumím. Já se dovedu se všema znát. A zas na druhou stranu, když jsme si řekli o tom Kalouskovi, tak já si třeba Kalouska vážím proto, protože vím, že je sice lišák, ale že je prostě třída v tom, jak nám tady třeba pomohl s tím, co nás tady byrokratický Šiml potrestal málem podvodem 42 000 000. A on mi to odpustil. Jenom za to, že jsem se před ním neplazil po kolenách. Mě i několikrát vybídl co je u nás nového a jak se mi daří a podobně. Mi tam ležela žádost u něho na odpuštění naprosto nesmyslného trestu no a já jsem zahrál dámu no a po 3 dnech mi přišlo rozhodnutí, že to odpouští v plné výši, včetně penále. No tak si myslím, že je to jen o tom. Ale já když jsem byl v jiné dědině… on tady byl pan ministr, ten nám přihrál tolik, ten nám přihrál tolik… Jako já za těch 20 roků se můžu pochlubit, že jsme tady opravdu natáhli neskutečné množství peněz, ale žádné nestály na známosti. Ale já se snažím vnímat ty věci kolem sebe. Tam vidím pěkné dveře, tam vidím pěkné to, takže se to snažím vyfotit a pak to sehnat. Ale že jsme to dovedli na to vůbec pasovat. Zatímco jiní přijdou, protože oni jsou oni a vědí jak to mají udělat. Já to ani nevím. Já dodneška nevím, jak někoho namazat. Já si to ani nedovedu představit.
Takže to. Já jsem třeba měl to, tady byl ten Klausův balíček. Nevím jestli si to pamatujete?

No to je 8 nebo kolik to tam už… že by?
- No to jak pak přišla ta krize. No a tak my jsme se tady tenkrát sešli a všechno vypadalo strašně blbě. A sešly se tady asi 3 firmy a říkali. No my jsme tady před 3 lety cinkali klíčema a teď jsme zase v prdeli. A ten kolega říká, no je to všechno blbě. Ale musím vám něco říct. Než jste nám donesl kafe, tak jsme se bavili, že jste velký hajzlík, ale aspoň jste si od nás nikdy nic nevzal. A já jim říkám tady jsou dveře a jsou pořád otevřené. Seberte se a zavřete zvenku, ale rychle. A on říká ne, to se pane starosto nikdo nedoví. A to byl pro mě důkaz, že oni to všichni ví kdo bere. Oni si to řeknou mezi sebou. Na koho co platí. Samozřejmě že i na mě platí nějaké věci, ale není to rozhodně tím, že by mi dávali peníze nebo nějaké úplatky. A já mám rád vstřícnost, protože si myslím, že proti těm některým nejsem ořezávátko, takže prostě si za tím stojím a mám za sebou ty občany, kterých se budu zastávat. Takže takhle vystupuju někdy velmi tvrdě, až nekompromisně. Pro mě je po tech letech jakási výhra, že se ráno, když se holím na sebe můžu podívat do zrcadla a že se nepozvracím. Já nevím jak se těm lidem s tím žije. Přemýšlet v noci kdo to na vás bonzne a já nevím co jste udělali.

Jak jste říkal že to nestálo na známostech. Všechno, co jste získal nestálo na známostech. Myslíte tím to, že nikomu nedáváte úplatky? A vy neberete žádné úplatky.
- To je věc, kterou já vám otevřeně říkám a za tím si stojím, ale na druhé straně je to taky o tom, že oni si vás jakoby kupují tímhle. Oni potřebují váš hlas a kupují si vás tím, že prostě tam či onam něco přisypou. Jo, takže já si myslím, že jestli mi někdo někde přisypal a opravdu takových lidí bylo, tak protože pochopili, že to co říkám, že to má smysl a že v tom mám systém. Já to, co se tady celou dobu snažím prosazovat, i když je to pro někoho nepopulární, tak to nese ovoce. Jestliže se někomu nelíbí, že mu za humnama stojí továrna a půl rodiny mu tam pracuje, tak to není blbě. Co by ti lidi dělali kdyby tam měli klid?
=> 58:38 Kavala pokračuje v monologu na téma za humny je továrna. Jak si kdo stěžoval na rámus. Zmiňuje se o své teorii, co všechno obyvatelé potřebují. Na prvním místě je práce, na druhém okolí, vybavení, na třetím místě slušné školské vybavení a na čtvrtém místě je kulturní zázemí, které je v Bělotíně bohatá. Bělotín má bohatou kulturní činnost. Hodně akcí za rok na rozdíl od okolních vesnic. No a samozřejmě bydlení potřebují, že. Právě se řeší lidé ve vesnicích u velkých měst. Že se nezapojují do žádných akcí a mají tam ten klid, který ve městě nenalezli.

A když to vezmeme z jiné strany, jakože to není úplatek, úplatek. Tomu já rozumím, protože to je něco, co naprosto nenávidím také a vůbec nechápu. A vím, že se na tom známí podílejí. Jeden kamarád mého muže má fabriku tady v Malenovicích, respektive ve Frýdku-Místku a zajišťuje… on má tři čtvrtě trhu s komunálníma odpadama. On dělá ty nástavby lisovací a pomalu ovládli skoro tři čtvrtiny trhu díky tomu, že prodávají těm technickým službám. A on říkal, že za poslední rok rozdal 2 000 000 korun na úplatcích. To je neuvěřitelné. Já jsem říkala, že to není možné. A on mi říká, já kdybych nedával, tak nemám práci pro lidi.
- No to je právě ten bludný kruh. Já dneska třeba spolupracuju s firmami, které mi něco dokázaly, o kterých vím, že prostě umí. A není to otázka, že já jim zaplatím. To takhle není. Já je samozřejmě můžu podezírat, že chodí těma nečistýma cestama nebo že mají své známé apod. Je to možné, ale na druhé straně oni u mě ví a teď jsme se zrovna tady bavili a oni říkali. My tady přicházíme s váma jednat tady o té výstavbě, protože my víme, že když se na něčem domluvíme, tak to prostě platí. A nám se tady dobře dělá. Vy jste sice tvrdej, ale nám se tady dobře dělá, protože zatímco někteří jen uvažují, že by něco, tak vy už máte stavební povolení, vy už máte území a tak dále.

Oni v tom uvažování totiž čekají na to, co z toho kápne ne?
- Já to ani nezkoumám. Já tady vím třeba o firmách, kterých si vážím a které se ke mně chovají slušně, že opravdu taky když nenamažou, tak prostě nedělají. Ale obecně jako já jsem odpovědný za sebe a za to, abych to, co tady spravuju, abych to nerozfofroval a abych to pouvažoval. A můj místostarosta, který tady přišel před dvěma volebníma obdobíma jako v roli opozice, tak tento týden mi řekl podívej se, já jsem tady mluvil zase o nějaké věci jsme se bavili a on říká ty, já ti řeknu jednu věc, já si myslím, že jsme tady udělali hodně práce a děláme ji dobře. Já tvrdím jednu věc. Všechny nespokojené bych vyvezl na půl roku na východ a na půl roku na západ a pak bych je vrátil a věděli by, že tam aby měli peníze musí tvrdě makat a tam aby byli vděčni za to, že se narodili tady. Protože tam by makali a stejně by měli hovno.

Jednak vy to nazýváte známostma. Ale já myslím takové známosti, kontakty jako pozitivní, bez postraních úmyslů…
- Ne to já zase ale říkám, že díky tomu, že se člověk účastní mnoha aktivit, že… já si myslím, že mě řada lidí i v tom spolku oceňuje za to, že já jsem schopen jakoby pružně reagovat na to, že když nevím, tak se zeptám. A to jsou pro mě známosti. Já nepotřebuju všechno vědět a všechno umět, ale měl bych vědět na koho se obrátit. A to je otázka, jestli tato věc je otázka toho vzdělání nebo to vzdělání je prostředkem k tomu, aby když mi řekne někdo voltampér, abych věděl jak to mám napsat, tak to je takové to obecné. Na druhou stranu, když vezmu Zapalače, tak on propad, on nevychodil 9 tříd. A on je naprosto neuvěřitelný manažer. Já jsem nepřišel na to, jestli je to dané tím, že prostě… no nemůže to být jenom vzděláním. Já znám spoustu lidí, kteří mají tituly a jsou to naprostí volové.

No já to znám z domu. Já jsem taky sasraný inženýr. A nic neumím. Nic neumím, na nic nemůžu šáhnout a my na ně děláme.

- Protože já tento pocit jako zpětně mám, protože já říkám matka nikdy nepřesáhla to, že byla na druhé straně. A to je teď ta otázka. Kam by mělo dosáhnout to vzdělání, aby vás to v životě někde umístilo? No a na to je těžká odpověď, ale na druhé straně je pravda, že hodně dělá ta zkušenost zahraniční. Že oni se vrátí a oni jsou úplně jinak naladěni. Já jsem učil děcka, které se stěží uměly bez pravopisné chyby podepsat. A pak se vrátily po 4, 5 letech ze Spojených států a dneska tady staví. S nima se domluvíte o všem. A to proto, protože má těžké za sebou, ale to ne že pracovně. Ale že on daleko efektivněji vydělával, než by vydělával tady, ale nežil v tom prostředí, které se nihňá v tom, že někdo tady sice ještě chodí do práce, ale pak stejně mezi ty chlapy řekne kurva tady to stojí všechno za hovno. Ale jak za hovno? To je úžasné, tady jsou lidé, kteří dělají na strojích, ale jezdí v mercedesech, protože si na ně prostě vydělají. Proč já bych měl na to mít jako…. co to bylo za komunistů? Ať dělal nebo nedělal, furt to bylo o ničem. Pokud jste vyloženě nekradla. Řezníci, uhláři, a tady takovíhle tihle šmelináři.

No a ti teďka jezdí právě v těch v mercedesech a muž se s tím nemůže smířit.
- Když dneska někdo má zeleninu a otevře si 3 obchody a prostě na ten mercedes má, no tak nechť je zelinář. Ale ti lidi dodneška stojí na tom vekslování s Bonama a podobně.

No, právě jak jsme se bavili tenkrát s panem Zapalačem, to je takový jakože soukromý postřeh. Já jsem si říkala, když jsem začala ten rozhovor, říkám proboha, já se tady nic nedozvím. Protože to byla špatná komunikace ze začátku. Ale já se tomu dokážu vždycky dobře přizpůsobit. No ale potom se chytl. A právě jak vy říkáte, že on je úžasný manažer, tak je fakt, že to je z hůry dáno. Že nepotřebuje žádné vzdělání.
- No ale to mu třeba předhazovali ti kolegové z toho Hasila.

A proto on říkal dyť já nepotřebuju tady ty velké auta, já jsem chtěl stroj, technologii, já jsem si chtěl dělat na svém. A já jsem říkala no jo, ale tady ti přišli s vysokýma školama ale to nebyli ti noví podílníci, oni tam s váma nebyli od začátku a nevěděli…
- Nebyli. Ten Franta vymyslel ten nápad s těma dveřama. Tak to byl chlap, který byl potom schopen vytvořit i českou normu. Ale samozřejmě někoho k sobě potřeboval. Tak měl tyto společníky a měli toho Zdenka Zapalače. Ten jim zajišťoval celou tu výrobu, dával jim nápady a oni to měli jenom umět takhle kroutit. Ale místo toho se zajímali, jak si koupí drahé auta. A to ten Zdenek potom nemohl. A dost jich z tama odešlo, říkali, že se to prostě nedá, že se baví od st do pá kde pojedou na dovolenou do Alp, v po se baví o tom, co bylo o víkendu v Alpách, takže jako kdy pracujou, že? A ještě mají tu drzost se Zdenkovi vysmát, když on přijde s nějakým nápadem – co ty kecáš, když máš jenom základní školu? Tak to je prostě ta zoufalost. Ale nikdo z nich nebyl schopen přijít a říct těm dělníkům hoši, budete tady dělat 14 dní ve dne v noci abychom to stihli, jinak prostě jsou prachy v hajzlu. Jedině ten Zdenek toho byl schopný. Protože oni by se jinak s něma vůbec nabavili, píchli by si a šli by domů.

No tak potom ten zájem o to rozvíjení firmy musí být od všech a nejen od tady těch rychlozbohatlíků, protože oni chtějí jenom velké prachy a to já vidím u těch kolotočářů, zelinářů a můj muž taky. Dělá tam s něma už 3 roky a taky to těžce nese, protože on se s něma nedomluví.
- No není o čem taky. Oni jsou úplně primitivní kolikrát.

No ale oni jsou tak velmi mocní… takže potom mu volá Kočka a říká, že jim nalili 11 litrů do toho velkého auta a Jiří mu říká, no ale pane Kočka podívejte se do návodu, protože tam těch 11 litrů patří. Oni jsou v podstatě takoví, že podezřívají každého, protože podle sebe soudím tebe. Já vždycky kradu, to znamená, že ti, co mi to tam dají, tak mě samozřejmě chtějí taky okrást. Tak si musím dát pozor. No to je právě ono. Tak oni mají jenom takové vnější symboly moci, auta drahé, ale neumí se chovat. Protože ty peníze mají nabyté nepoctivou prací. Jak jsme říkali s panem Zapalačem lehce nabyl, lehce pozbyl. To jako on se neumí k tomu majetku chovat. Anglická aristokracie, ta má prostě kořeny. Já mám ráda Schwartzenberga, protože on má rodový majetek, nepotřebuje krást, protože ho má dost. On ale ví, jak se má chovat jako šlechtic. A jako mě vůbec nevadí, že usne na zasedání vlády, protože chápu, že ho to nudí. A ještě se nebojí přiznat, že když ho to nebaví, tak že prostě usne. To je podle mě jako formát.
- Ale já vám můžu říct, že já jsem kandidoval do parlamentu, mě oslovili pan Lobkovic(on má stranu a já jsem tady dodneška jako starosta za ně) jestli bych nekandidoval. A já jsem tomu kolegovi říkal, podívej, tak jakou máte představu? A on že bych byl tak do 10. místa na naší kandidátce. A já jsem říkal poslouchej, jestli já budu kandidovat na Olomouckém kraji, tak budu kandidovat jako číslo 1. To vyřiď panu hraběti. A on to vzkázal a hrabě přijel normálně z Litoměřic, že chce vidět toho drzého chlapa, který chce být u něj jednička. No a tak jsme měli v La Fayette v Olomouci snídani a on mě tam pozval a tak jsme spolu dvě hodiny kecali a potom řekl jo, on bude jednička na naší kandidátce. A já jsem měl z celé republiky nejvíce hlasů. Ale zjistil jsem, že lidé v této zemi o hodnotový systém nestojí. To bohužel je hrozné zjištění. Zjistil jsem, že oni se o toho bojí, protože každý má něco za nehty. Proto v okamžiku, když někdo u nás vyhraje ve volbách, průzkum ukáže, že by to vyhráli, tak oni to rychle dosypou, jo. Oni dva dny před volbami budou ukazovat, že je to 80 ku 20 a vysype se 50 na 50. To je prostě „hotovo dvacet". A to může vyhrát vždycky jenom někdo jako omylem. A já vám ukážu jednu věc. Dneska jsem si toho všiml. Jak oni vždycky vykládají, že do toho nedávají peníze a tak dál. Nicméně pořád dělají volby. V tomto deníku mají každý den 2 strany. Kdo to platí a z čeho to platí já nevím. A neustále útočí na ODS. Až teď jsem si všiml – dobrá investice pana Kalouska. Vyskočil Top 09 a perličky… no prostě pro ně každý nepřítel pro ty dvě party darebáků. Já jsem se s nima bavil, jestli jim nevadí, že jim chodí tak málo lidí k volbám a oni říkali ne, to v Americe chodí ještě méně. Já jsem najednou zjistil, že oni potřebují celý národ tak nasrat, aby je nevolili a aby si to mohli jenom mezi sebou rozdat. Proč vadí někomu Top 09? No protože najednou získává více příznivců než čekali. No a ono by se s nima muselo počítat a to už je nebezpečné, tak už tam zase plivou po Top 09. Ale já taky tomu extra nefandím. A jak oni mají okamžitě strach z každého. Já to chápu, že je to pravice, levice, ale jako jim je nebezpečný každý, kdo chce něco zlepšit. Proto se taky rozpadli ti Zelení. Oni je zevnitř rozvrátili. A teď už pracujou na Top 09. Čili v této zemi nějaké řešení v dohledné době…pfff… v době, kdy bylo bohato, tak se některé věci přikryly. Teď když je chudo, tak se budeme zas jenom hádat a zase se věci neřeší. Takže my si tady děláme svoje a proto jsem taky odmítl kandidovat teďka.

Protože ten hodnotový systém spočívá právě jenom v tom, že ukazujete ty vnější znaky toho, že jste mocný. To znamená ty auta, baráky. Teď jsem jenom chtěla říct, že když měl Kočka pohřeb, tak tam všichni jezdili v Bentlejích a málem se zhroutil trh s Bentlejema, protože ti aristokraté chtěli Bentleje vrátit, protože jim nestojí za to, aby byli spolu v jednom rámku. Protože měli ten vnější znak, který symbolizuje to, co jsou, stejný s kolotočářema.
No a známý mi říkal, že aby to bylo v pořádu zase, tak by je museli všechny smést, všechny z těch, co jsou tam teďka, protože všichni mají …
- No jako poslouchejte já vám to řeknu takhle. Spousta lidí se dostane do Prahy a není s tím problém. Jenom je otázka to, že když vy přijdete mezi 30 lidí a jste tam sama, tak oni vás vyštípou. Oni vám dokážou, že jste hlupák, protože oni znají mechanismy, oni znají zákulisní věci a potom něco prosadit, tak na to musíte mít prostor. A jestliže jdete od voleb k volbám, což bohužel v téhle zemi je, že ministr si s sebou vede celou kamarilu a řekněme že možná těch 5 lidí z těch 10 je schopných, ale těch 5 jsou vlezdoprdelkové. A to málo kdo rozliší. A to se týká náš všech bez rozdílů, protože když se do té situace dostanete, tak potřebujete aby to rychle naběhlo a nemáte čas ani to. Tak já dneska vím, že na ministerstvu jsou rozhodně lidé, kteří jsou velmi výkonní a slušní, ale k ničemu se nedostanou a pak je tam spousta těch, kteří jsou za každou ptákovinou nebo za každou lumpárnou v pozadí a pořád tam jsou. A jako by na to nikdo nepřišel. To je prostě, protože na toho ví hento, na tamtoho ví hento, a když mi jeden říká, ty si takový chytrý, pojď mi dělat na ministerstvo. A já říkám nejdu. A on říká no vidíš, tak drž hubu. A já říkám no tak to je sice pravda, ale na druhé straně musíš znát ten důvod proč nejdu, protože prostě já si nemyslím, že bych byl úplně blbej, že bych ti tam nemohl dělat to, co ti tam dělají všichni ostatní, ale já bych byl prostě zítra jiný. Já bych byl zítra oni a to já nechci. A pak je tady ještě jedna věc, člověk by měl zvážit svoje možnosti. Babička mi vždycky říkala pamatuj si synku, tvůj pád a tvoje rozbitá huba bude podle toho, z jak velké výšky budeš padat. Takže vylez tam, abys mohl spadnout a nepolámal si hnáty. Protože život není o tom, že jdeš nahoru. Život je o tom, že jdeš nahoru, dolů. Prostě je to tak a já to respektuju a proto jsem vám taky řekl na úvod, že až mě odsud třeba někdo vyhodí, tak stejně první co udělám, tak lidem poděkuju za to, že mi tady prostě dali tu šanci ovlivňovat věci a pořád si myslím, že jsem se od toho 90. roku zpronevěřil toho, proč jsem tehdy zvonil. Že pořád jsem posedlý tou vesnicí a mám z toho radost a budu z toho mít radost i když to bude dělat někdo jiný a bude to dělat dobře a bude to dělat lépe. Tak z toho budu mít větší radost. A to není jenom gesto nebo prohlášení. Já to prostě takhle cítím.

Ještě se zeptám. Uvědomujete si, že kdyby vy jste neměl ty svoje znalosti nebo neměl ty kontakty, ale teď myslím ty pozitivní. Ne to, že já si někoho koupím. Tak co to přináší té obci? Jestli dokážete zhodnotit, co to všechno přináší v ekonomické sféře a nebo v hmotné. Jakože dokážete transformovat to svoje umění, vědění, znalosti a ty pozitivní kontakty v nějaký ekonomický prospěch tady.
- Ale jo. Já jsem si toho nevšímal. A proto třeba když já dělám tu soutěž Vesnici roku, já jsem tam byl prvních 5 roků u toho jako hodnotitel. A my jsme si uvědomili jednu věc, že přihlásit se do této soutěže není o tom, jestli vyhrajete nebo nevyhrajete. Vy musíte vyplnit přihlášku a najednou se dostanete tomu, že musíte udělat výcuc toho co se událo a vy jste denně masírovaná okolím, že to jde pomalu. A najednou si uvědomíte, že to, co se událo v poslední etapě a to, co se událo v těch vesnicích, které prostě mají ten zájem teď najednou se jakoby prezentovat, že předčí očekávání toho, s čím do toho vstupují. Protože já denně vidím, jak je to tady špatně. Já mám skoro pocit jak kdyby to tady couvalo kolikrát. Ale až si to sepíšete, tak zjistíte, že ta etapa nemá v historii obdoby. A Bělotín má takovou etapu. Kdyby dosáhly té etapy, co tady byla ve 30. letech, tak sám sobě postavím pomník, protože Bělotín se tehdy tak zadlužil, že tady musel být dosazen správce. Jenomže to rozhodnutí toho zastupitelstva bylo tak strategické, že v roce 1935 se psalo o Bělotínu zámožná a výstavní tato obec. Rozkládala se na prahu Moravské brány. A důvod byl jediný, když se podíváte na tabulky s výnosema, tak blbý Bělotín s tehdy 2000 obyvatel, tak měl srovnatelné daňové výnosy s městem Hranice.
=>01:26 ve svém monologu se dostane k panu Zapalačovi a jeho začátkům ve firmě. Poté se dostane k nejmenované firmě, která chtěla podnikat v obci, že se ho byli zeptat, jestli jim nebude zbraňovat v podnikání, tak tam dojel, podíval se jak to tam funguje a řekl ne, máte tady dveře otevřené. A pak se rozhodli, že tady půjdou i po povodni.

- Vy se tady ptáte na mikroregion. Já už jim na to s odpuštěním seru. Oni nechcou. Prý co když za tím jsou peníze. Tak proč by neměly být? Dyť to je dobře ne? Ale prostě v první řadě oni se musí setkávat. Oni se seberou, setkají se v pátek u někoho, tam si dají do nosu, ten nadělá klobásy, tam zase paní máma napeče. Prostě vypijou si, pak je někdo rozveze a mají nápad. Tady? Ani hovno! Já jsem sehnal prachy dvakrát. Já jsem to s ostudou vracel v Praze 5000 000 korun na projekt na bazén za 100 000 0000. Ne, Hranice nebudou dělat bazén s 80% dotací. Oni jsou přece mistři světa, oni si to udělají ze 100% ze svého. Tak jako to přece nemá chybu, ne?

No. To nemá….
- No. Teď jsem sehnal Hranicím policejní barák. Pro Hranické policajty já jsem sehnal barák. Mě oslovil policajt, a řekl mi, že v Hranicích mu nikdo nepodá ani prst a že já mám známé, jestli se nevypravím někdy do Prahy. Tak jsem u řekl, že žádné známé nemám, ale jestli se jedná o to vyjednat to, tak mu s tím pomůžu. Tak jsem se sebral a vyjednal jsem novou policejní stanici pro Hranice za 150 000 000 korun. Já jsem tam přišel a ten starosta Hranický podával ruku tomu ministrovi a říká samozřejmě. My tady pro vás uděláme první poslední. Já jsem třeba s lidma zvyklý se hádat, mě spousta lidí nemá ráda, ale vyjednám něco, oni se plazí po kolenou, udělají první poslední a nic z toho. Jestliže dneska ti policajti dostanou barák, opravený, který bude za 30, 40 let pořád nadčasový, tak přece to stálo za to, tu prdel do Prahy vytáhnout.
=> 01:32 dále vypráví jak se zasloužil o koupi stanu pro obec. Dále se řeší bazén v Hranicích, na jak velkou ztrátu je přišel, řeč pokračuje na téma úplatky, které již byly v celém rozhovoru zmíněny xkrát!Starosta opět vypráví své zážitky, které se nepřibližují položené otázce. Řeč pokračuje na téma, že hlavní problém je, že se lidé neumí domluvit. Starosta říká, že by se klidně uskromnil a pomohl o zlepšení té situace, ale pokud jední budou jíst kaviár a nebudou na to chtít přistoupit, tak on ze sebe taky nebude dělat tupce. Lidi se hádají a neumí se domluvit. Řeč pokračuje na téma deficit. Vychází najevo skutečnost, že nám jako státu už nikdo nepůjčí. Starosta vypráví, že se to začne hroutit zevnitř, jako bychom si vydýchali vzduch uvnitř místnosti a pak už je jen ta hra kdo z koho. Vytrhávají se dlažební kostky podobně, tak jak to viděl v Argentině. Všichni se tam přesvědčovali že je to normální, až měli všichni přes noc holý zadek. A pak už berete dlažební kostku a jedete a ten kdo má auto, je úhlavní nepřítel. Společnost je tak rozežraná a nedomluvená, že pak sama sebe zničí.

No, to já si myslím, že k tomu není daleko. Ale to zase převezme generace. Podle mě je taky důležité tolerovat ten názor toho druhého a ne, když já mam jiný názor než ten druhý, tak já ho pošlu kdesi… to ne.
- Ne tady jde o to, že třeba o mě se říká, že jsem diskutér, jo? Je hodně lidí, kteří prostě mají svoji zatvrzelou pravdu, říkají, že se mnou se nadá bavit, protože mám vždycky navrch. Ale já nemám navrch proto, že prosazuji svůj názor. Ale já se snažím se všech stran ten svůj názor obhajovat, protože jsem o tom přesvědčen, že je správný. Ale oni ne. Oni nechtějí diskutovat. Oni když za mnou přijdou, tak přijdou s tím, abych jim potvrdil jejich pravdu. A já jim říkám já vám nemůžu potvrdit vaši pravdu. Já tady mám třeba teďka žádost o odkup pozemku. A já jsem říkal dobře, ten pozemek, který teďka chcete ode mě odkoupit, znamená, že zavřete souseda. Ale já se neptám na to, jestli chcete odříznout souseda nebo ne. Já mam teďka tady pozemek svůj, tak já vám navrhuju, vy jste tady přišli s tím, že tam chcete mít slepice, tak já vám navrhuju, vy pusťte ten kousek toho pozemku svému sousedovi a já ze svého vám prodám tak, aby vy jste měli ten pěkný pozemek, který vy chcete a on aby se dostal normálně domů. A oni mi na to řekli, že s tím zásadně nesouhlasí. Já říkám, ale tady nejde přece o to. Vy jste tady přišli za mnou, abych já se podepsal za to, že vy poškodíte souseda. A pak už mě paní nepozdraví a já říkám, proč já mám být špatný za to, že nechci ublížit ani jedné straně.

No ale já si myslím, že to je obecně v Čechách. Že to je prostě

V/IX HOSTINSKÝ

Tak. Kolik je vám let?
- 50

Co jste vystudoval nebo jaké máte vyučení?
- Středoškolské s maturitou.

Jaký obor?
- Vojenská střední strojnická.

Tak a vy nejste v zastupitelstvu.
- Ne.

A jste členem nějakého spolku tady?
- Ne.

Ani hasiči, ani myslivci, vůbec nic takového?
- Bydlím 10 let v obci, ale veškeré aktivity jsem dělal mimo obec.

Jako myslíte jaké aktivity?
- Rybářství, chovatelství, fotbal, jako různé věci.

A to jste dělal kde?
- v Hranicích.

A tady jste se přistěhoval před těmi 10 lety? Proč?
- Postavil jsem barák.

A proč jste ho postavil zrovna v Bělotíně?
- Tady bylo jediné volné místo. Já jsem bydlel v Hranicích a ta jsem i podnikal.

A to jste podnikal vždycky v pohostinství?
- Já jsem byl vojákem z povolání a pak jsem odešel. A v roce 1991 jsem odešel do civilu a podnikal jsem v nákupu a prodeji zboží a potravin. No a na ty potraviny jsem si zřídil hospodu, restauraci v těch Hranicích. No a pak vlastně přišly ty velké obchoďáky a tak jsem obchod propustil a nechal jsem si jen tu restauraci. Pak jsem měl další restauraci v Lipníku, tady jsem měl žádost o restauraci.

To je rok kolik? Se ted tak zhruba pohybujeme?
- Tak 4 až 5 let z5? Jsem měl žádost o tady tu restauraci, to jsem teda neprošel, to jsem starostovi pomáhal jak jsem mohl, protože jsem měl nějaké zkušenosti a on tady dělal rekonstrukci, tak jsem mu pomáhal, aby to splňovalo hygienické směrnice. No a byli o to dva žadatelé. Ten bývalý a já. No a on byl Bělotíňák, já sice taky, ale nebyl jsem aktivním Bělotíňákem, tak jsem asi neprošel.

Jo myslíte že tamten prdelkoval starostovi více…
- No tak starosta má tady vždycky hlas. No tak to jsem neprošel a pak jsem měl žádost na další restauraci, to je tam U žida. Tu mi taky starosta nedal, protože starosta to prodal pivovaru a pivovar vyhlásil výběrové řízení. Ale stejně u toho byl starosta. I když pivovar chtěl, abych tu hospodu měl já, tak starosta řekl že ne. Ale já nevím jaký důvod. To tu budu rozebírat až potom, protože mi v tom pivovaru řekli jaký důvod.

A mě to neřeknete
- Ne.

Ani bez toho diktafonu?
- Ne. To mi řekla ta komise v tom pivovaru. Tak já se vrátím k tomu baráku. Takže já jsem si vlastně sebral kružítko, píchl do Hranic a udělal si kruh 15 km. No a jak jsem udělal těch 15 km, tak do těch 15 km jsem odevzdal ty žádosti o pronájem pozemku. Tak měl jsem více nabídek a mezi tím teda ta jedna nabídka byla i v tom Bělotíně tady.

Tak vás to sem zpátky hodilo.
- Tak. Ale to se vracíme před těma 10 rokama, jo.

Jasně já tomu rozumím.
- No tak jsem si vybral ten pozemek v Bělotíně a protože to mám vlastně kousek, na začátku Hranic, na cementářském sídlišti, říkám je to 3 km ani ne, tak jsem to vzal. No a pak jsem tu začal bydlet.

Ehm a ten předtím, co měl tady tu hospodu, to je Bělotíňák klasický? Tak proč ten to získal?
- To já nevím. Buď se nepohodli se starostou… já nebudu takové věci řešit, které mě nezajímají. Jeden tvrdí to, druhý to. Další tvrdí, že se nepohodli, že mu starosta dal výpověď. Jako můžu vám říct, že jsem tady dal už asi 2 krát výpověď.

A co?
- Vždycky mě pivovar ukecal. No tady by asi nikdo jiný nešel.

Řekněte mi prosím vás, proč jste změnil toho vojáka za restauratéra? Dyť to je úplně něco jiného. To jste jak američan, ten taky 10 let něco a pak něco úplně diametrálně odlišného.
- Já jsem vojákem tělem a duší pořád. Jenomže já jsem za prvé měkký. Já jsem nikoho nezavřel na vojně, nesnesl jsem, když někdo po někom řve. Já jsem byl hodný voják.

Jakou jste měl hodnost?
- Kapitán.

To je docela hodně ne?
- Je no. Protože já jsem sloužil na Jemčině, to jsou Jižní Čechy a tam jsem se vydal jiným směrem, tím vojenským. Tam jsem dostal dosti vysokou funkci ve 24 letech. Dělal jsem vlastně důstojníka evidenčního a personálního a utajení. To byl nástroj na to, aby útvar všechno bylo v pohodě, aby se nic neztrácelo z evidence, ze spisovny a navíc jsem byl personální náčelník, víte co to je… personální pro vojáky z povolání a evidenční pro vojáky základní služby, takže na ten věk jsem už měl svoji kancelář. Vlastně jsem šel ráno do práce, tam jsem si sedl k papírům a ani jsem moc ven nechodil. Abych nemusel a když mě voják pozdravil, já jsem odpověděl dobrý den a když mě nikdo viděl, tak jsem měl průser.

A jak se mělo zdravit?
- Rukou vždycky. Takže už jsem byl potom ve cvičení a takové ty věci, takže. Pak se v Hranicích uvolnilo místo, protože jsem byl i dobrý specialista.

Specialista na to utajování? Ne ne teď si dělám srandu.
- Ne specialista na ty techniky vojenské různé co jsme měli u útvaru, bych řekl jeden z nejlepších v republice a v Hranicích tady na akademii se uvolnilo místo profesora. No a já jsem vlastně měl jít učit tady do Hranic vlastně…

Na tu střední školu…vojenskou
- No akademie … vojenská akademie, tam se vojáci připravovali půl roku. Ti vojáci nešli k útvaru, my jsme byli speciální útvar, takže oni vlastně museli projít toho půl roku ten speciální výcvik. To byla fakt speciální technika, kde vlastně ten voják by to nezvládl bez toho půl roku.
A vy pocházíte z Hranic?
- Ne já jsem z Bánské Bystrice.

Takže slovák…
- No slovák.

A víte, že jsem si říkala Julius Mayerský, že je mi to podezřelé? Podle jména spíš, ale řeč máte teda dobrou. Já to slyším vždycky, když je tam ten Slovák dlouho. To jste fakt jediný, jeden z mála, u kterého jsem to nepoznala.
- Jo? Tak to jsem rád. Jako sem tam mi něco uteče, no.

No. A takže jste šel do těch Hranic.
- Do těch Hranic jsem šel učit, jenomže zrovna v té době se tady uvolnilo zase místo náčelníka 8. oddělení, což byl zase takový ten utajenec. A to zas já jsem měl tu funkci, že půl jsem byl ten personální a půl jsem byl ten utajenec, jo. Tady v tom útvaru bylo těžší sehnat nějakého dobrého důstojníka pro utajení, než nějakého profesora, jo. Protože v celé té republice schopných vojáků bylo málo. Byla to taková velká funkce, protože já jsem byl potom podřízený Ministerstvu národní obrany. Já jsem neměl na starosti nic víc u útvaru než speciální vojsko, takže to utajení bylo trochu na vyšší úrovni. A fakt až přísně tajné a kdyby se ztratily ty předpisy, tak to byl takový průser, že to by bylo na 10 let do vězení. Takže spisovny jsem měl na starosti, …

Teď mě napadá, zeptám se, ale nikam tím nemířím, bylo potřeba být v komunistické straně?
- No určitě.

Jo jinak by vás to nenechali určitě dělat.
- Jako už když mi bylo těch 24 jsem musel vstoupit do strany. Já jsem nebyl straníkem. Jenomže já jsem měl 3 děti a teď mi řekli, že hold je tady ta funkce, o nějakou tisícovku víc, takže jedině vstoupit do strany. No tak jsem vstoupil do strany, ale pak jsem z ní zase vystoupil.

Když to padlo, tak jste vystoupil.Tak jako ono je spousta lidí a proto já nemám ráda ty, co odsuzujou tady ty lidi a ptám se na to schválně, protože byla spousta takových, co museli vstoupit třeba kvůli povolání, kvůli rodině, děcka aby se dostaly, …
- No já bych vám neřekl že spousta, já bych vám řekl, že většina.

A proto si myslím, že nikomu nepřísluší to hodnotit teďka zpětně.
- Těch kariéristů bylo sice hodně, ale málo těch, kteří si vlastně tu kariéru řešili tím, že byli papaláši v komunistické straně. Vesměs všichni museli být v té straně komunistické kvůli práci a hlavně kvůli rodině. No a to si ještě vemte, že jsem byl ten důstojník pro utajení, hodně lidí si to plete s VKL a nebo s STB, no já jsem nikdy nic takového nebyl.

Jo to mě ani nenapadlo.
- U VKF jsem byl několikrát na pohovoru a to jsem měl na starosti letadla, všechny ty vrátnice, vstupy do kasáren, jsem školil vojáky, jsem dokonce kontroloval dopisy vojákům.

No, a takže jenom proto, že jste byl třeba měkký, neřval na ně, tak jste od tama odešel? Protože to byla docela slibná kariéra podle mě.
- Ne tak přišel rok 1989. Takže se to vlastně odutajilo …

A nebylo proč vlastně utajovat …
- Jo tak bylo, já jsem mohl jít na ministerstvo do Prahy.

Hm, ale…
- Ale tam jsem nechtěl. Jako místo jsem měl, u toho útvaru v Hranicích se to udělalo tak, že vlastně ta technika zrušila časem, takže vlastně už nebylo ani co utajovat, takže už jsme byli vlastně pomalu NATO a já nevím co všechno, že.

Protože teďka v profesionální armádě byste se mohl taky uplatnit, ne?
- No určitě. Ale já jsem se mohl uplatnit už na tom Ministerstvu.

No. A tam jste nechtěl. Proč?
- Už jsem toho měl asi dost. Já nevím. To je těžký.

I jako Praha?
- No i ta Praha. I to stěhování. No já jsem byl vlastně Slovák. Navíc já jsem takový typ člověka, že si strašně rychle zvyknu tam kde bydlím a já jsem třeba pobýval v Hradci, když jsme dojížděli do Jemčiny a teď mě tam pořád srdce táhne.

Do Bánské Bystrice ne?
- To ne no. To je zajímavé, ale tam jsem se vlastně jenom narodil. Vesměs si ti lidé dělají bydliště ne tam, kde se narodili, ale tam kde bydlí. Já jsem tam založil rodinu, děti v tom Hradci. To je pro mě určitě více než mládí. A v té Bánské Bystrici jsem šel stejně v 15 do školy do Martina.

A co dělají vaši rodiče?
- Otec je po smrti už 11 let. Máti je v důchodě.

A čím byl otec?
- fotograf.

Profesionální? Vy jste říkal totiž že jdete něco fotit. To máte po něm?
- On by si to přál, abych to měl po něm, ale … On měl vysokou školu filmovou v Praze, kameraman.

Jo? V kterém roce nastupoval?
- Po válce. Já nevím. Víte, my jsme se ani nějak nebavili s rodičema. Já dneska polovinu věcí ani nevím. Mi to rodiče nechtěli ani říkat. Nevím proč. To máti, když někde grilujem a sednem, tak to já se úplně divím, co ona mi všechno řekne a to mám 50 let.

Maminka byla čím vyučená?
- Maminka byla prodavačka.

A vy jste říkal, že tam žije ještě sestra na Slovensku. Vy máte kolik sourozenců? Jenom sestru?
- Jenom sestru.

Sestra je čím?
- Knihovnice. Vazačka knih nebo něco takého.

A můžu se zeptat, když jste byl malý, hráli jste třeba doma na nějaký hudební nástroj?
- Já jsem antitalent.

Vy jste antitalent a rodiče?
- Otec na kytaru, ale mě k tomu ani rodiče nevedli. Hlavně mi nešla ani hudební výchova.

A maminka? Hrála na něco?
- Ne.

A nemalovala třeba? Nebo …
- Otec maloval. Otec krásně maloval.

A to po něm máte? Malujete?
- Mám. Ale není čas. Když mě chytne blbá, tak maluju. Ale spíš když jsem byl mladší tak jsem maloval. Aj děckám pokojíčky, vláčky jsem jim tam nakreslil. To mě bavilo a já chci někdy v budoucnu koupit plátno a už mám i barvy, ale pořád to nemůžu dotáhnout do konce, abych měl veškerou výbavu.

Tak třeba v důchodě. A ten tatínek dělával s váma třeba fotky? Nebo brával vás na focení,když byl fotograf?
- Ne. Na mě rodiče v tomhle směru vůbec nebrali ohled. Jo dokonce jsem vyhrál! Já jsem úplně zapomněl. Já jsem vyhrál 3. místo v republice na Slovensku.

No. V čem?
- V malování. Jsem nakreslil ve škole, vyhrál jsem zájezd do Tater, škola vyhrála…

V kterém to bylo ročníku?
- V 8. třídě? Nebo v 7.? Vyhrál jsem ve Valašské Bystrici, pak jsem vyhrál kraj Stredoslovenský s tím výkresem, to byla myslím A5 temperama to bylo a celou republiku jsem vyhrál vlastně v Bratislavě na 3. místě.

A když říkáte, že tatínek maloval, vedl vás k tomu?
- Nevedli mě k ničemu. Dyť vám to říkám. Mamka když ho sebrala a šla mu to ukázat, protože v Bystrici byly ty obrazy vystavené, a lidi tam hlasovali, a když ho tam mamka dovedla, aby se podíval, tak on řekl, že to namalovala paní učitelka a ne já. A tím to končilo.

Bolelo vás to?
- Bolelo. Dodneška mu to vyčítám. Protože já jsem totiž i vyhrál. Mě postavil na běžky a já jsem byl i dobrý sportovec. Chtěl jsem hrát hokej, tak v Bánské Bystrici zimní stadion, žáci hokej budou mít ve 4 ráno. Nebylo kde, odpoledne byli muži a zápasy, tak jsme šli ráno a v 8 do školy. Takže mamka se mnou vstávala. Takže to se mnou chodila mamka. No a pak to padlo, protože otec měl chatu a já v so v ne místo toho, abych šel na zápas, tak jsme jeli na chatu, no. Ale co vám řeknu nejvíc co mě bolí, já jsem byl i dobrý atlet. Já jsem běhával i v noci. Kdybyste viděla co já jsem se naběhal. No a mě poslali na běžky a vyhrál jsem ve škole na běžkách závody. No a tak jsem šel zase na nějaký krajský přebor nebo já nevím co no a tak ve škole mi udělali běžky, dali mi nějaké ty vosky no a abych trénoval. No a já jsem to donesl sám a chodil jsem běhat sám. No a teď ta ostuda, že. Já jdu na ty závody, že. Teď jsem šel k autobusu, všichni šusťáky, že a já jsem měl teplákovku.

A vyhrál jste ne?
- Nevyhrál. Já vám řeknu proč jsem nevyhrál, protože jsem tam byl poprvé a ještě jsem tam byl sám. A teď mi tam dali nějaké číslo a teď jsem stál frontu a tam byli muži, ženy, dorost, mladší žáci, starší žáci. A to byl jeden start a teď vždycky po tom startu se to nějak tak… byly šipky muži, ženy…. žáci. A já říkám ježiš marja, jak já to zvládnu? Jsem v životě na takových závodech nebyl. No tak já jsem je všechny předběhl a říkám si, projdu to zkušebně. No tak já jsem na to sedl na ty běžky a rovnou to oběhl a stihl jsem teda ještě to svoje startovní číslo. Takže já jsem to objel celé a teď jsem stihl to svoje startovní místo, takže jsem vlastně stihl start. A teď za mnou byla ženská a já jsem to valil, už jsem vlastně věděl kudy mám jet a já jsem tak jel a teď (není rozumět 27:35) za mnou, že je (27:34) A já říkám paní vy jedete blbě! Vy se musíte vrátit. Tak jsem se normálně zastavil a říkám, vy máte tady šipku, ženy mají odbočku tak. A ona – kde? Tak jsem tam s ní strávil ani nevím kolik času než jsem ji to všechno vysvětlil no a tak skončil jsem 16. No a já říkám, kdybych těch 15 vteřin co jsem se s ní bavil jel, tak bych to určitě vyhrál. No a tím to skončilo pro mě.

A vaši nesportovali?
- Ne. Otec byl nemocný. Otec byl za války v koncentráku a taky jsem se to dozvěděl až později, že byly 2 děcka co to přežily. A on měl nemocné ledviny, takže on měl s tím problémy.

Teď mi řekněte z toho, co si pamatujete z domu, je něco, co vás provází celý život? Co si pamatujete?
- Ani ne. To mládí. Jako dětství nádherné. Já jsem byl takový všestranný, já jsem chtěl všechno dělat. Já jsem hrál fotbal. Sice jsem do něj šel až v dorosteneckém věku, až na vojenské škole, ale hrál jsem. A na lyžích jsem skákal. Když opomenu to, že mě rodiče nebo ten otec k tomu to absolutně nevedli, tak fakt jsem měl to mládí nádherné. To bylo i tím, že jsme měli tu chatu, že prostě jsme tam chodili z toho města a zas bych řekl, že otec byl takový, že ho bavilo houbaření, na ty výlety jsme jezdili celkem.

Výlety jako poznávací?
- Aj poznávací. No takové prostě tam jsme jeli na zámek se podívat, tam kdesi do jeskyní. No spíš bych řekl turistický než poznávací. Ale říkám, bývali jsme na té chatě.

Ehm. A vy jste říkal, že máte 3 děti?
- Ne 4 mám. Tři mám z prvního manželství a jedno mám a ještě mám 2 co jsem vyženil. Mám kluka, holku, kluka - to jsou z 1. manželství. Tak jak jsem to chtěl.

A teď máte?
- Pak jsem se rozvedl a měl jsem holku a kluka.

A to už je všechno?
- No to je jako moje. A pak jsem se oženil, že před 5 rokama a manželka má z 1. manželství holku a kluka.

A ty děti jste vedl k něčemu?
- No kluk fotbal. Tady hraje a chytá za Bělotín.

Počkejte a ten vyženěný nebo ten váš?
- Ten můj.

Ehm. Takže fotbal.
- Chytá za Bělotín, za muže.

Tak to budou už starší, že?
- Tak kluk má 29. Holka má 28 a ten 25. Ale pořád jsou to děti. Jak říká moje mama, ještě pořád mi může nafackovat i když je mi 50.

A co třeba to malování?
- Malování jenom s tím Jirkou.

A hrajou na nějaké hudební nástroje?
- Strašně jsem chtěl. Ale asi ne. Tak já k tomu nemám nějaký vztah, ta manželka taky ne. Ale já jsem fakt strašně chtěl a platil jsem jim kroužky, holku do keramiky jsem … To já zase můžu říct, že jsem úplně něco jiného, než můj otec. Ale kluk mi to dneska vyčítá, že chytá jenom kvůli mně.

Myslíte, že je to proto, že jste to vy neměl? Že jste je do toho zapojoval?
- Až jsem je do toho kolikrát i nutil.

No oni vám kolikrát můžou být i vděční za to. Tak, když už jste se sem dostal, vy tady vlastně děláte různé akce, že? Pro lidi.
- No to jsem začal dělat až tady tou hospodu. Vlastně do toho kulturního a sportovního života jsem se začlenil až tou hospodou.

A tu hospodu máte jak dlouho?
- 2 roky. A vlastně všechny ty aktivity co jsem měl – rybáři Vyškovice, fotbal Ústí, rybáři Hustopeče, v Hranicích nějaké ty koncerty, nějaké vystoupení, vernisáž jsem dělal, …

Ale do Bělotínského, jako přímo tady do života v obci …
- Jsem se zapojil až tím, že jsem dostal do pronájmu tady tu restauraci. A vlastně tím pádem jsem i toho kluka. Že on přestoupil z Ústí do Bělotína chytat. Takže veškeré ty moje akce i sponzorské i mimo sponzorské se vlastně z toho Ústí kvůli tomu klukovi přemítly sem. Dneska už tady dělám dokonce maséra mužstva, protože ten jim to vzdal.

Máte na to nějaký kurz?
- Mám. Já mám kurzy první pomoci.

A máte ještě nějaké další kurzy? Jako ke sportu to je všechno, jo
- Tak já jsem toho prožil tolik, že hrůza. Já jsem v tom Hradci začal hrát fotbal, trénoval jsem tam, trénoval jsem v Hranicích, trénoval jsem v Jezernici. To je těžké se mnou. Proto jsme možná došli i k tomu rozvodu. Protože 3 děti a to si vemte, že já sem vlastně měl ještě 2. práci jako voják, ještě jsem měl tréningy, v neděli jsem měl ty zápasy, k tomu cvičení, k tomu služby a když byl volný čas, tak jsme šli na pivo.

Takže to od vás nebylo vůbec pěkné, co?
- Nebylo no. Jako vysvětlujte to 29 nebo 30 letému. Můj kluk má 29 a já si teď říkám, že kdybych byl v tom věku, tak se ještě divím tomu, že jsem byl takový, jaký jsem byl, jo. Ale jako manžel jsem byl v pohodě. To jsem obstaral všechno. Ale té rodině jsem se věnoval fakt jako málo. Toho volného času fakt nebylo. A když bylo, tak jsem sebral děcka a šli jsme do kina, šli jsme si zakopat, my jsme byli s klukem na ryby. Jako s děckama jsme byli furt někde, kde jsme mohli někam na výlet nebo venku, ale jenomže ne s manželkou. My jsme šli do kina v so nebo v ne na dětské představení a vedle kina byla vlastně restaurace, tak jsem tam děcka posadil do první řady do kina a šel jsem na pivo.

Takže vlastně ty aktivity jste přesunul včetně masérských kurzů, děláte maséra fotbalistům. A v těch ostatních?
- Tady ti rybáři jsou nějací uzavření. Mají spolek, kde mají určitý počet členů, ale už jsem je začal trochu sponzorovat a začal jsem jim pomáhat tak, že už budu řešit to členství. Nebyl bych ve Vyškovicích, ale byl bych tady.

Co všechno sponzorujete?
- Tak fotbalisty určitě, ti jsou na prvním místě. Ty rybáře v těch Vyškovicích a potom samozřejmě když někdo přijde tady a když jsou plesy, tak nějaký ten sponzorský dar. Ale ti fotbalisti, to už je něco jiného. Tam už je finanční podpora. To už je něco jiného.

A věříte tady těm lidem?
- Ne.

Myslíte, že jste tady na to krátce?
- Ne. Já všeobecně. Mi chodí i ty konta na povodně a na pomoc dětem a já to prostě nikdy nepošlu.

Jo, ale dáte třeba zase tak, že koupíte …
- Já jsem říkal, já jsem ochotný jít za tou babkou tam a dát jí to sám. Nebo nevím komu pomoct. Kdybych chtěl mu dát 1000, tak za ním dojdu a řeknu že mu dám 1000 na nějaké konto. Ale co si mám koupit za 1000? Jdu, koupím, dám. Aspoň mám jistotu, že ty peníze se dostanou k tomu člověku, kterému chci pomoct. Nebo jestli je ten ples, tak dám dar a vím, že dám dar a nedám peníze, protože když jim dám peníze, tak co s tím udělají?

No a vy jste říkal, že se začínáte zapojovat do toho kulturního a sportovního života. Ten sportovní to je jasné a ten kulturní, to si vymýšlíte sám?
- Sám no.

Co považujete za nejvíce povedené z těch nápadů? Ale ne ve smyslu toho, že si myslíte, že to byl dobrý nápad, ale jednak ve smyslu toho, že vás překvapilo, že na to přišlo tolik lidí, ale zrovna si vy nemyslíte, že to byl zrovna nejlepší nápad. Je něco takového?
- No toho je tolik, že to je těžké. Já abych to hodnotil. Navíc já jsem ještě začal hrát nějakou hru online přes internet , kde jsem se dokonce vypracoval i na nějakého vůdce kmene. Měl jsem pod sebou nějakých 499 lidí a těžko říct co mě těší. Já jsem udělal sraz.

Sraz čeho?
- Toho našeho spolu na tom internetu. Ale v tom smyslu, že někdo přišel a měl všechno zadarmo. Jídlo, pití, ubytování. Jenom si museli zaplatit dopravu. Ale jich bylo málo, myslím 14. Tak mě to ani moc nestálo.

A to vás potěšilo.
- Tak potěšilo, protože se s těmi lidmi bavíte denodeně a nevidíte je jak vypadají. No a co mě těší? Mě těší každá akce. Každá akce, která se udělá, dojde do dobrého konce, tak mě těší. Ale vesměs ta skutečnost těch akcí je někde jinde. Dneska je i doba taková těžká a jestli říkají, že je tady teď krize, tak já si myslím, že ta krize je tady od počátku 10, 15 let. Nikdo nepídil po tom, jestli lidi mají peníze nebo nemají peníze. Lidi si brali různé půjčky, měli různé karty kreditní a ta zábava, lidi by se chtěli bavit, ale nemají za co. Kdo vám půjde na zábavu si zatančit? Rozumíte mi? Tak já mam 100 v kapse, dám s manželkou dvakrát 50 za lístek a budeme tam sedět někde v rožku, popíjet někde v plácačce svoji slivovici, protože už si nemám za co koupit.

No a myslíte, že není cena jenom to, že si přijdou zatančit?
- Lidi si chtějí zatančit. Je to i důvod, proč tam jdou na tu hudbu, na ty tance, ale jdou tam aby se zabavili, jo. Já když jdu někam a vím že jsou tam třeba nějaké hody, tak říkám koupím si to, koupím si to.
=> 44:52 Mayerský začne vyprávět, jak byl ve Vizovicích na festivale, na Rockfestu a bylo tam asi 30 000 lidí a hrozně se mu to tam líbilo ty bramboráky a ty stánky tam.

A tady to děláte pro Bělotíňáky?
- Dělal jsem to, ale dělám to pořád míň a míň.

Nechodí?
- Málo chodí.

Pamatujete si na nějakou povedenou zábavu? Že přišlo třeba hodně lidí?
- Na Talamandru, ale to přišli lidi z celé republiky. Talamandra to je kapela.

A kde ti lidi spí? Když říkáte, že jich bylo 250? To bylo jen jeden den?
- No my jsme nezavřeli hospodu ve 2 hodiny, ale měli jsme to otevřené až do 1. vlaku. Takže my jsme tady končili ráno v 6. Kdo chtěl spát, tak se tam vyspal. Ale to snad nikdo.

Ty akce co děláte, tak jsou většinou takové, že máte kontakty někde dál a ti lidi přijdou sem potom?
- Určitě. Můžu vám říct, že když je tady třeba ten Coutry bál a je tady třeba 50 lidí, tak z toho je 25 mých známých a ne Bělotíňáci. A ten zbytek, to jsou Bělotíňáci, kterým rozdám lístky zadarmo.

Ale je to tak, že kdybyste měl stavit jenom na těch z Bělotína…
- Ne.

A ty co nestavíte na Bělotínu, tak to jde zkrze ty co znáte.
- Jo.

A vyloženě jenom přes ty co znáte?
- Ano.

A ti vlastně nabalují další co přijdou.
- Ano. Teď jste to řekla úplně přesně. A v podstatě bych to řekl tak, že třeba v dnešní době já mám kamaráda, ten má kamarády a ti mají kamarády jo a když je nějaká akce, tak přes toho jednoho kamaráda přijde 15 lidí. Jenomže ten můj kamarád teď má peníze a nemá peníze, takže on nejede, takže těch 15 lidí taky ne. A je vyřešeno. A když to vezmete tak, že máte nějakou tu větev, a máte 4 kamarády a na nich je vázaných dejme tomu dalších 10, tak to je jak letadlo hra. Ten systém. Když vám vypadne ten první, tak vlastně skončí celá větev.
=> zhruba kolem 50:45 vypráví své zážitky z Lipníku, když zařizoval akce. Dále poukazuje na skutečnost, že lidé chodí na akce v parte a pokud 5 lidí z party vypadne, okamžitě vypadává celá parta. Dále postupuje téma k tomu, že chodí radši na akce bez manželky než s manželkou :D! Že si radši pokecá s chlapa u piva bez ní a ona bez něj je radši s kámoškama na kafi. Lucka dodává, že to, co tady Mayerský říká, to je sociální kapitál. Je to síť vazeb a lidi fungujou v těch vazbách.

Takže jsou to vaše kontakty a znalosti a teďka daří se vám nějak ty kontakty zúročovat, že by …
- No já vám říkám, že teď už ne.

Ne. Já myslím v Bělotíně.
- No já Bělotín ani moc neznám. Já znám ty nebližší sousedy, ale kdo bydlí ob barák nevím. Mě to ani nezajímá. Já jsem koupil barák a ani jsem nevěděl kdo bydlí v tom jednom vchodě.

Takže v podstatě ty akce, co tady děláte, tak stojí na tom, že vy znáte plno lidí z různého okolí a ti sem přijdou.
- Ano. Nebo dám lístky fotbalistům nebo dám lístky rybářům. Jsem si říkal, že když nevyberu nic na vstupném, tak aspoň budu mít tržbu.

Tak a teďka mi řekněte, v návaznosti na tomto, jestli si vy dokážete ohodnotit to, že vy sem na ty akce natáhnete lidi jako z vašich kontaktů. Dokážete to nějak přeměňovat v to, že ten Bělotín z toho něco má? Nebo teda to místo kde žijete.
- Tak to je těžké no, tak třeba když jsem měl tady ty dva srazy, když jsem napsal na internet, že je sraz v Bělotíně, tak asi 90% lidí nevědělo, kde je Bělotín. Dneska už ví kde je Bělotín. Ale že by z toho měl Bělotín nějaký prostě …

No ne, tohle je taky cenné, jakože vy říkáte neznali a teď znají.
- A ty lidi taky zajímá co je tady v obci, co je tady za kulturu v okolí. Tak už jim řeknete Helfštýn, lázně Teplice, propast, jeskyně. Spíš si myslím, že tady chybí nějaká tabule. Kdyby tady dal starosta nějakou mapu. Ale je to škoda no. Kdyby dal před obec nějakou tabulu informační… Kdo mu vleze na obecní úřad jestli mu tam něco visí? I na vlakové nádraží bych to dal.

A ten sraz jste měl 2krát. Budete zas dělat?
- Chceme dělat. My jsme to měli loni na podzim a letos na jaře. Ale letos nechceme dělat zase podruhé. Já jsem dělal ještě nějaké trička s popisem, takže mě to celkem dost stálo. A mají tady všechno zdarma!

No jasně. A co vás k tomu vede, že to tak děláte?
- Nevím. Tak neudělal bych to pro každého, ale dělám to, protože mám citovou vazbu na ty lidi.

A vy máte tu hospodu teď jenom tady?
- Ne. Já mám ještě v Odrách a ještě mám v Hranicích. Ale na ty akce se mě ani neptejte už, mě se ani nechce dělat nějaké akce. Asi jsem měl dost nepovedených akcí co se týká účasti, že člověk si řekne, že má dost s tím starostí, práce, zabití volného času a vděčnost lidí žádná. Ale to není jenom tady, to je dneska všude. Jak v tom Lipníku (tam mám taky ještě hospodu, ale tu jsem pronajal, jo), tak v těch Hranicích. Já nevím. Dneska jdu na fotbal, tak jsem přemýšlel co udělat. Jestli víte, že hrajou naši s tím Polskem? Takže mám hospody. Tak kam půjdu na fotbal? Tak jsem říkal, tady už jsem pro tu hospodu udělal hrůzu věci, půjdu do Hranic. Takže když tady nebudu, tak jsem dal pivo za 15 korun, pro Hranice jsem nakoupil nějaké jídlo. Ale taky po nikom nic nechcu. Zase kdo přijde, dostane zadarmo.

A vy jste říkal, že se s nima vlastně přes internet nevidíte, jakože hrajete ty hry, nevidíte je. Jako všeobecný názor, co jsem se zatím setkala přes ten internet, je, že se umeňuje kontaktů. A tady u vás vidím, že když uděláte akci, tak se vlastně sejdete.
- No ale zase se nás sejde jenom málo. Teď na jaře nás bylo 12 nebo 13, ale hraje nás to třeba 60. A zase přišli vesměs ti, co byli i předtím. Mě to přijde tak, že kdo je aktivní v té hře, je aktivní i tady v tom. Ale taky můžete hrát se sedmiletým klukem a ani o tom nevíte, ale to okamžitě poznáte, jak si s ním začnete psát. Já jsem dělal tu psychiku lidí a hodně knih mi prošlo pod rukama. Já jsem třeba dostal 1000 spisů o vojákách a to jsem musel prostudovat od narození až přes školu, ty kroužky a to všechno. No a teď jsem z toho musel vybrat ty adepty, kteří by vyhovovali tomu utajení v té specializované jednotce a všechno možné. Takže psychologii jsem studoval na vojenské škole a to člověk v té hře pozná.

A myslíte, že vám to hodně pomáhá, že tu znalost z tama máte?
- Určitě ano. Poznám člověka strašně brzo jaký je.

A dokážete to použít i takhle v komunikaci? Nejenom jakože přes ten internet. Tam je to těžší určitě že jo?
- Ano. To určitě poznám okamžitě. Málo kdy jsem se mýlil, ale samozřejmě člověk není neomylný. Ale mrzí mě, že jsem to nikdy nepoužil na sebe. Protože já vystupuju tak jak jsem a někdy bych potřeboval vystupovat jinak.

Jo. Aplikovat to jako zpětně, abyste nebyl tak čitelný třeba.
- No tak nějak. No to jste dobře řekla, že spíš bych řekl že aj v tom jednání. Někdy vystupuju strašně prudce. Někdy je lepší si to promyslet. Rozhodování – to je další můj problém. Já prostě když někomu dám nabídku, tak on mi řekne já si to ještě rozmyslím. Když dá někdo mně nabídku, já okamžitě jednám. Kolikrát toho potom i lituju. I když se s někým pohádám. Já jednám v afektu. Já neumím být ani falešný a jsem i upřímný až moc. Já nedokážu posoudit své jednání, neumím si v té chvíli říct, to dělám špatně, tak bych to dělat neměl. To bude asi tím, že já to mám nastudované, že se nedokážu přetvařovat, protože mám strach aby to ten člověk na mě nezjistil.
=> 1:08 pokračuje v uvádění příkladů kde aplikoval své poznatky z psychologie. Například u vojáku, které vyslýchal. Musel poznat jestli lžou nebo ne.

Dokážete to zúročit i tady v tom vašem podnikání?
- Myslím si, že jo. Ale je to čím další horší, protože jak stárnu, tak už si na tom ani moc nezakládám. Že mě je pomalu i jedno jak se ti lidi chovají. Spíš jsem se tak uzavřel do sebe a řekl, si že budu žít svým způsobem života.

No já nemyslím, že byste to měl řešit, ale jestli toho dokážete využít pro sebe třeba nějak v tom podnikání, protože …
- Určitě. Ale jsou dvě možnosti. Buď pro svoje podnikání, že bych šel a něco řešil pod nějakou záminkou a dokázal lidi oblbnout nebo ukecat na něco, tak to ne.

Ale to byste asi nedělal ne? To by se vám příčilo trochu.
- Příčilo určitě. Ale pro ty věci co se týká toho podnikání, to určitě. Třeba nějací dýleři.

A myslíte, že jste se to naučil postupně nebo že jste to měl …
- Možná, že jsem měl něco i vrozené. Tak já si myslím, že člověk musí mít něco k tomu, protože samo od sebe to nejde. Já si myslím, že nějaké ty geny po rodičích nebo prostě z rodiny, tam musíte mít.

Takže předpoklady a praxe.
- No a ta praxe to potom

Vygraduje.
- Máte tu slovní zásobu lepší než já.

No víte co, já se tím živím, tak musím.
=> 01:11 Lucka vysvětluje, že když musí studentům něco říkat několik hodin denně, tak že vám nezbyde nic jiného, než mít dobrou slovní zásobu. Na to Mayerský podotýká, že on měl to samé, že zaškoloval vojáky. Nějak se dostane k tomu, že ho zklamala doba dnešní i ten Bělotín, že čekal víc od této obce. A že už stárne, že už ho pomalu nic nebaví. Ani hospoda už ho nebaví, to podnikání. Už to dělá jenom protože to dělá.

A vy jste říkal, že jste to slíbil tomu starostovi, že tady budete a přesto, že vás to nebaví, tak protože jste to slíbil, tak je to takový závazek?
- No jak jsem tady měl tu Salamandru, to bylo 250 lidí, pak jsem měl ten Mariášový turnaj, teď máme ten festival a ještě uděláme jeden rockový koncert v listopadu.

Ale vy byste to zase neudělal, abyste se na to vykašlal, když vás to nebaví…
- Ne. To ne…
=>01:22 Zmiňuje o5 neúspěchy, které ho odrazují od té práce. Vliv na psychiku mají i tržby, peníze nejsou, dluhy jsou. Možná kdyby nebyl doba taková jaká je, tak by se probudil a něco i těšil možná. Trochu ho oživil ten fotbal, že vstoupil do toho mužstva. Je členem realizačního týmu toho mužstva.

Jo vy jste tam taky něco fotil jste říkal.
- Jo. Dělám stránky, tak se podívejte.

A stránky děláte vy sám osobně?
- www.fotbal-belotin.cz Tak udělal jsem ji tady takový vítr trochu v tom fotbale. Jsem takový člověk, že jim to tady hodně začínám překopávat. Tak říkám, fotbalové mužstvo má každé www stránky, tak říkám uděláme stránky. Já tam filmuju, zápasy fotím, tak tam dám nějaké fotky.
No a furt se k tomu nikdo neměl. Prostě nikdo. Tak říkám seru na vás a tak jsem to udělal sám.

Tak to musíte umět trochu programovat.
- Ne já jsem si koupil program. Website XTxX5.

A když vy umíte s internetem, umíte si dokonce i programovat stránky, teď hrajete ty hry, tak mě napadlo, když pořád říkáte, že je problém zapojit mladé, tak mě napadlo, zapojit je do té hry.
- Jednou se mi to povedlo. Ale oni jsou trochu jiní ti mladí. Oni by se bavili, ale ať pro to někdo něco udělá. Já říkám jednu věc. Kdybychom byli všichni stejní, tak buď se rozdáme tak jak já a, nebo se povraždíme. Dneska je doba taková, že ti mladí lidi jsou jinak vychovávaní, než jsme byli vychovávaní my. Jo zase i ta policie byla na jiné úrovni i těch zábav bylo míň jak dneska. Dneska v podstatě z policie nemají mladí žádný respekt. A ti mladí proč by chodili tady na místní akce,když můžou do Bonveru a poslouchat jejich hudbu?

A čím si myslíte, že to je, že někteří lidi si vyberou právě tady ten Bělotín? Tu zábavu?
- Tak pokud jsou to místní, tak jdou tady, protože je tady nějaká akce. A pokud jsou to cizí, tak jdou pro to, že buď je ten program jim bližší nebo jim jde do noty a nebo jsou to ti přátelé.